ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900

Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանգ: Հատը 15 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 2 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

MARDI 2 DECEMBRE 1958

89ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8358 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4159

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

1920 դեկտեմբեր 2ին «Հայաստանը յայտարարուեմ է անկախ Սոցիալիստական Սովետական Հանրապետութիւն»:

Ա՛յսչափ կը գրէ մեր ժամանակակից պատմութիւնը.

Այդ պատմութիւնը կ՚ըսէ նաեւ թէ ի՛նչպիսի դաւեր սարքուած էին մանուկ Հայաստանի Հանրապետութեան գլխուն՝ իր հիւսիսի եւ հարաւի դրացիներուն կողմէ:

Ռուսիա եւ Թուրքիա՝ զարաւոր սխեմի թշնամիները՝ մէկ օրէն միւսը սրատկից բարեկամներ էին դարձեր եւ «եղբայրական» պաչինք կ՚ընէին՝ իրարու մէջեւ բաժնելու համար մեր մինուճար հայրենիքը: Ազատ ու անկախ Հայաստան իր մեղրալուսնի շրջանն իսկ չէր բոլորած դեռ:

«Աչխարհակալ» պետութեանց դէմ իւրնց պայքարին մէջ «ուղեկից» (եօլտաշ) դարձեր էին Լենինն ու Մուսթաֆա Քէմալը:

Հայաստանի Հանրապետութիւնը աչքի փուշ էր դարձեր Մոսկուայի եւ Անգարայի համար: Եթէ անիկա մէկչեզէն վեր-նար, ճամբան կը բացուէր դէպի յաղթանակ: «Աչխարհակալ» դաչնակիցները կը կործանէին...

Շնորհիւ իւրնց կնքած գաղտնի դաչինքին, Քեազիմ Գարապէքիրի բանակները 1920 սեպտեմբերին յարձակեցան Հայաստանի վրայ:

Լենինի զործակալները յաջողեր էին բոլշեւիկեան քարոզութիւններով չլատել հայկական բանակի բարոյականը:

«Մուսթաֆա եղբայրդ է գալիս» կը փափաչային անոնք զինուորներու ականջին:

Հակայական երկու ուժերու կողմէ աքցանի մէջ առնուած, հայկական բանակը պարտուեցաւ:

Լեւոն Շանթի պատուիրակութիւնը Սեպտ. 14ին ձեռնունայն վերադարձեր էր Մոսկուայէն: Արտաքին զործակալ Զիչերինն հեռագրած էր Հայաստանի կառավարութեան, որ իր լիազօրը Լէզրան Երեւան պիտի երթայ՝ կարգադրելու համար վիճելի բոլոր խնդիրները:

Հոկտ. 11ին Հայաստան հասնելով, Լէզրան անընդունելի պայմաններ առաջարկեց: Բանակցութիւնները ձգձգուեցան՝ մինչեւ որ Թրքական բանակը ան-դադարուեցաւ Ալեքսանդրապոլի մէջ:

Կրեմլինի լիազօր ներկայացուցիչը Երեւան եկած էր՝ ստորագրելու համար Հայաստանի Հանրապետութեան մահավճիռը:

Ալեքսանդրապոլի զժբախտ դաչնագիրը ստորագրուեցաւ՝ երբ արդէն բոլշեւիկեան իշխանութիւն հաստատուած էր Հայաստանի մէջ:

Երեսունեւութ տարիներ անցած են այդ օրէն ի վեր:

Հայաստանի սահմաններուն վրայ թիլ մը հող չեն ալեյցուցած բոլշեւիկները, որոնք արդէն 1918 Մարտ 3ին Թուրքերուն ձախած էին Կարսն ու Արտահանը:

1921ին, Մոսկուայի եւ Կարսի ծուսեւթուրք դաչնագիրներով Կրեմլին վերջնապէս վաւերացուց այդ նահանգներուն բռնագրաւումը Թուրքերուն կողմէ: Իսկ 1953 մայիս 30ին «յանուն Հայաստանի եւ Վրաստանի»՝ պաչտօնապէս հաղորդեց Անգարայի կառավարութեան թէ հողային ո՛չ մէկ պահանջ ունի Թուրքիա-կին:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Ե. ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ԴԻՄԱԳԻԾԸ

ՖՐԱՆՍԱՆ ՆՈՐ ՄԱՐԴԻԿ ԸՆՏՐԵՑ

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ 128 ԱՔՈՌ ԿՈՐՍՆՑՈՒՑԻՆ

ԿՈԼԻՍՏՆԵՐԸ 187 ԱՔՈՌ ԱՊԱՀՈՎԵՑԻՆ

ԾԱՆՕԹ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐ ՊԱՐՏՈՒԵՑԱՆ

ԺԱՆԷԹ ՇԷՐՄԷՐՇ — ՏԻԻԲԼՕ — ՓԻՆՕ — ՏԷՖԼՕՆ — ՄՈՐԻՍ ԼԱՔՈՍՏ — ՄԻԹԵՐԱՆ — ԺԻԼ ՄՈՔ ԵՒՆ.

Ե. Հանրապետութեան Ազգ. ժողովը կազմուեցաւ Կիրակի օր: Բ. ընտրաչրջանը եկաւ հաստատել անցեալ չաբթուան նախատեսութիւնները: Համայնավարները ծանր պարտութիւն մը արձանագրեցին եւ Միութիւն Նոր Հանրապետութեան կուսակցութիւնը ապահովեց աւելի աթոռներ ապահովեց:

Առաջին տիթով նկատելի է որ նոր դէմքեր ընտրուեցան եւ մարդիկ, որ Դ. Հանրապետութեան մէջ կարեւոր դեր խաղացած էին՝ պարտուեցան:

Ահաւասիկ նոր Ազգ. ժողովին պատկերը.—

Համայնավար՝ 10 երեսփոխան (նախապէս՝ 138), զանազան ձախեր՝ երկու (նախապէս՝ 7), Ընկերվարական՝ 40 (91), Արմատական-ընկերվարական՝ 13 (42), Կեդրոն եւ ձախ Կեդրոն՝ 8 (22), Նոր Հանրապետութեան Միութիւն՝ 187 (նախապէս՝ 14), Ժողովրդական Շարժում՝ 44 (71), Քրիստոնեայ Ժողովրդավարութիւն, Ժորժ Պիտոյի կազմած նոր կուսակցութիւնը ապահովեց 13 աթոռ:

Հանրապետական Կեդրոն եւ Ձախ Ժողովրդավարութիւն՝ 14 (նախապէս 13), Անկախ՝ 120 (նախապէս՝ 96), զանազան չափաւորականներ՝ 13 (6): Ո՛չ մէկ փուժաժամեան ընտրութեամբ, հակառակ անոր որ նախորդ Ազգ. ժողովին մէջ այս չարժումը 40 ներկայացուցիչ ունէր:

Կիրակի օր ձեռնպահ մնացողներու թիւը համեմատաբար քիչ մը աւելի էր քան Ա. ընտրաչրջանին: Արդարեւ, 24 միլիոն 91,545 հոգիի վրայ 18,019,152 հոգի քուէարկեցին եւ 6,072,393 ուրիչներ ձեռնպահ մնացին՝ ընդհանուրին 25,21 առ հարիւրը ներկայացնելով:

Մայր Երկրի ընդհանուր ձայներուն 20,76 առ հարիւրը ստացան Համայնավարները, 3,741,384 քուէ: Ընկերվարականները ստացան 2,484,417 ձայն (13,79 առ հարիւր): Ժողովրդ. Շարժումը ստացաւ 1,365,064 ձայն (7,58 առ հարիւր), Արմատական - ընկերվարական՝ 362,784 ձայն (2,01 առ հարիւր), Միութիւն Նոր Հանրապետութեան՝ 4,769,682 ձայն (26,74 առ հարիւր), Անկախ՝ 2,682,727 ձայն (14,89 առ հարիւր), զանազան ձախեր՝ 1,035,625 ձայն (5,75 առ հարիւր), զանազան աջեր՝ 1,567,312 ձայն (8,75 առ հարիւր):

Ընտրուած երեսփոխաններուն երկայքն անդամն է կանոնիկոս Քիւ, 87 տարեկան, Անկախ, Տիժոնի քաղաքապետ: Ամէնէն երիտասարդ երեսփոխանն է Վաղդէթի, 27 տարեկան (Սէն):

Երեք ծերունիներ քուէարկելու պահուն յանկարծամահ եղան: 60ամեայ մարդ մը Պէօզվիլի մէջ անձնասպան եղաւ Մէնդէս-Ֆրանսի պարտութեան համար:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՏԿԵՐԸ

Առաջին տիթիւ անչուշտ դժուար է մեկնաբանութիւններ ընել նոր Ազգ. ժողովի կազմին մասին: Սակայն կան չատ յստակ կարգ մը երեւոյթներ: Կարելի չէ ըսել թէ երկիրը «աջ» քուէարկեց, աւելի ճիշտ է ըսել թէ Ֆրանսացիները նոր մարդիկ ուղեցին ընտրել, յայտնելու համար իրենց զառնութիւնը հիներու նկատմամբ:

Այսպէս, առաջին յատկանչական կէտը այն է որ միայն 146 երեսփոխան ընտրուեցան հինգերէն, մինչ աւելի քան 338 կը պարտուէին: Երկրին առաջին կուսակցութիւնը դարձաւ «Միութիւն Հանրապետութեան Համար»ը, որուն ոչ ծրագիրը եւ ոչ ալ մարդիկը չատ ծանօթ են:

Իրենց առաւելութիւնը՝ բան մը ըլլած չըլլալն է եթէ նոյնիսկ յայտնի չէ թէ ի՞նչ պիտի ընեն:

Ժողովուրդը իր դժգոհութիւնը յայտնեց Դ. Հանրապետութեան դրեթէ բոլոր պատասխանատուներուն եւ պրծուած սխալներուն հանդէպ: Այդ հոսանքին զոհ ուեցան Ժիւլ-Մոք, Քրիսթիան Փինօ, Լակար Ֆոր, Րոպէր Լաքոստ, Բամատիէ, Լօժէն Թոմա, Տէֆեռ, Նէժըլէն, Մէնժոզ, Տէքսոն, Միթըրան, Պաքոն եւ այլ կարեւոր դէմքեր: Համայնավարները որ գլխաւոր զոհերն են այս ընտրութեան, կորսնցուցին 128 աթոռ եւ ասոնց կարդին՝ Տիւքլոյի, Ֆերմէրչի, Ֆլորիմոն Պոնթի, Փիէր Քոթի, տ'Աթիէ որ լա Վիժըրիի նման դէմքեր: Ոչ մէկ երեսփոխան ունին համայնավարները՝ Փարիզէն:

Համայնավարներէն զատ զարի նահանջ մը կ'արձանագրեն ընկերվարականները, մանաւանդ երբ նկատի առնենք պարտուած դէմքերը, ինչպէս՝ Կաթրոն Տէֆէռ, Մարսէյլի քաղաքապետ եւ Անդրէ Ֆրանսայի նախկին նախարար, որ 200 ձայնով կորսնցուց իր աթոռը, ի նպաստ կոլիտ թեկնածուի մը: Վերընտրուած է սակայն Ֆրանսիս Լենաո: Նախկին ներքին նախարար եւ Սոյի քաղաքապետ Խոտար Տէվրօ եւս կորսնցուց իր աթոռը:

Նախորդ ժողովին կուսակցութիւններէն միակ դիմացողը, նոյնիսկ յառաջդիմողն է Անկախներու Ազգ. Կեդրոնը (Փինէ) ,որ աւելի քան 24 աթոռ չահեցաւ: Ըստ երեւոյթին միակ կուսակցութիւնն է որ չէր կորսնցուցած ժողովուրդին վստահութիւնը, ընդհակառակն:

Համայնավար կուսակցութեան պաչտօնաթերթը Իւմանիթէ կը գրէր երկուչաբթի առտու.— Շնորհիւ դաղերու ընտրաձեւին, ֆաչիստ եւ յեղափոխական եւ-րեսփոխաններ խուժեցին Ազգ. ժողովէն ներս»: Եւ խմբագրականի մը մէջ կը քննադատէ ընտրական այս ձեւը, որուն պատճառով համայնավար կուսակցութիւնը, որ միչտ ունի ձայներու մեծ-մասնութիւնը, պիտի ստանայ աթոռներու նուազագոյնը, մինչ եթէ ընտրութիւնը տեղի ունենար այնպէս ինչպէս 1956ին, համեմատականի վրայ (որ միակ արդար ձեւն է համայնավարներուն համար), Թորէզի կուսակիցները պիտի կարենային մօտ 100 երեսփոխան ունենալ:

⁂ Յատկանչական երեւոյթներու կարգին նկատելի է նաեւ թէ Առասի մէջ 2000է աւելի համայնավարներ նախընտրեցին Ժողովրդական Շարժումի թեկնածուին ի նպաստ քուէարկել քան... ընկերվարականն կի Մոլէի:

⁂ Մամուլը եւ քաղաքական շրջանակները չարդ չեն կրնար նախատեսել թէ ինչ պիտի ըլլայ վարուան ժողովը եւ Դահլիճը: Լուի Կալըիէ Ռոպինէ (Փիկասօ) դիտել կուտայ թէ դիտնալու համար թէ ի՞նչ պիտի ընէ վարուան ժողովը, պէտք է դիտնալ թէ ինչ պիտի ընէ Տը Կոլի նոր կուսակցութիւնը իր 187 երեսփոխաններով: Շատ բան կախում ունի նաեւ հինգշաբթի օրուան Ընկերվարական համագումարէն:

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ալժերիոյ մէջ ընտրութիւնները չարունակուեցան յաջորդաբար երեք օր, հակառակ դէչ օդին: Մինչեւ հաչուով ժողովուրդին 60 առ հարիւրը մասնակցեցաւ քուէարկութեան:

Ընտրատները կարգ մը չարձակումներ պործեցին՝ ընտրութեանց վրայ ազդելու նպատակով: Ուէնզայի մէջ, Թունուզի սահմանին մօտ, երեք ապստամբներ զինուցիրներով զինուած, կրակ բացին սափրիչի խանութի մը վրայ. մէկ հոգի սպաննուեցաւ եւ երկու ուրիչներ վիրաւորուեցան: Ահաբեկիչներէն մէկը յաջողեցաւ փախչիլ, իսկ երկուքը սպաննուեցան:

Թինեպարի մէջ ֆէլլաղները քուէարկութեան կեդրոնի մը վրայ կրակ բացին: Ալժէ-Պուժի երկաթուղին օդր հանուեցաւ. պոհ չկայ: Մէսէյլի մէջ զինուորական երկու կառքերու վրայ կատարուած

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Աչխատանքներու հեռաւանքով եղեկտրական հոսանքի անակնկալ դադարումը (բիւ պլէ) թոյլ չտուաւ որ սովորական ժամուն կարենանք հրատարակել թերթը: կարելի չեղաւ նաեւ չարել յայտարարութիւնները:

Մեր ընթերցողներէն կը խնդրենք որ ներողամիտ ըլլան այս ակամայ յապաղումին համար:

կին ներքին նախարար եւ Սոյի քաղաքապետ Խոտար Տէվրօ եւս կորսնցուց իր աթոռը:

Նախորդ ժողովին կուսակցութիւններէն միակ դիմացողը, նոյնիսկ յառաջդիմողն է Անկախներու Ազգ. Կեդրոնը (Փինէ) ,որ աւելի քան 24 աթոռ չահեցաւ: Ըստ երեւոյթին միակ կուսակցութիւնն է որ չէր կորսնցուցած ժողովուրդին վստահութիւնը, ընդհակառակն:

Համայնավար կուսակցութեան պաչտօնաթերթը Իւմանիթէ կը գրէր երկուչաբթի առտու.— Շնորհիւ դաղերու ընտրատեւին, ֆաչիստ եւ յեղափոխական եւրեսփոխաններ խուժեցին Ազգ. ժողովէն ներս»: Եւ խմբագրականի մը մէջ կը քննադատէ ընտրական այս ձեւը, որուն պատճառով համայնավար կուսակցութիւնը, որ միչտ ունի ձայներու մեծամասնութիւնը, պիտի ստանայ աթոռներու նուազագոյնը, մինչ եթէ ընտրութիւնը տեղի ունենար այնպէս ինչպէս 1956ին, համեմատականի վրայ (որ միակ արդար ձեւն է համայնավարներուն համար), Թորէզի կուսակիցները պիտի կարենային մօտ 100 երեսփոխան ունենալ:

⁂ Յատկանչական երեւոյթներու կարգին նկատելի է նաեւ թէ Առասի մէջ 2000է աւելի համայնավարներ նախընտրեցին Ժողովրդական Շարժումի թեկնածուին ի նպաստ քուէարկել քան... ընկերվարականն կի Մոլէի:

⁂ Մամուլը եւ քաղաքական շրջանակները չարդ չեն կրնար նախատեսել թէ ինչ պիտի ըլլայ վարուան ժողովը եւ Դահլիճը: Լուի Կալըիէ Ռոպինէ (Փիկասօ) դիտել կուտայ թէ դիտնալու համար թէ ի՞նչ պիտի ընէ վարուան ժողովը, պէտք է դիտնալ թէ ինչ պիտի ընէ Տը Կոլի նոր կուսակցութիւնը իր 187 երեսփոխաններով: Շատ բան կախում ունի նաեւ հինգշաբթի օրուան Ընկերվարական համագումարէն:

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ալժերիոյ մէջ ընտրութիւնները չարունակուեցան յաջորդաբար երեք օր, հակառակ դէչ օդին: Մինչեւ հաչուով ժողովուրդին 60 առ հարիւրը մասնակցեցաւ քուէարկութեան:

Ընտրատները կարգ մը չարձակումներ պործեցին՝ ընտրութեանց վրայ ազդելու նպատակով: Ուէնզայի մէջ, Թունուզի սահմանին մօտ, երեք ապստամբներ զինուցիրներով զինուած, կրակ բացին սափրիչի խանութի մը վրայ. մէկ հոգի սպաննուեցաւ եւ երկու ուրիչներ վիրաւորուեցան: Ահաբեկիչներէն մէկը յաջողեցաւ փախչիլ, իսկ երկուքը սպաննուեցան:

Թինեպարի մէջ ֆէլլաղները քուէարկութեան կեդրոնի մը վրայ կրակ բացին: Ալժէ-Պուժի երկաթուղին օդր հանուեցաւ. պոհ չկայ: Մէսէյլի մէջ զինուորական երկու կառքերու վրայ կատարուած

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՆԱԶԱՆՕԹ ԷՋ ՄԸ ՌՈՍՏՈՄԷՆ

ՎՆԱՍԱԿԱՐ ՏԱՐՐԵՐ

Դաշնակցութեան հիմնադիրներէն Ռոստոմ իր ողջութեան գրաւոր որեւէ երկ չձգեց, — ո՛չ իսկ գրիչոյկ մը: Դրօշակի մէջ հրատարակուած իր առաջնորդող – ները եւ այլ յօդուածները ստորագրու – թիւն չեն կրեր: Իր խօսած ճառերը եւ ներկայացուցած զեկուցումները նոյնպէս հրատարակուած չեն թերթերու մէջ:

Ներկայ առաջնորդողը կ'առնենք «Դրօ – շակ»ի 1896 Մայիսի թիւէն: Գրութեան տակ ստորագրութիւն չկայ, բայց ետքէն, չենք գիտեր որո՛ւ կողմէ, ձեռագրով նը – շանակուած է ՌՈՍՏՈՄ:

Գուրգուրանքով կը հրատարակենք այս «առաջնորդող»ը, զոր իրաւամբ կարելի է նկատել «անձամօթ էջ մը Ռոստոմէն» եւ որ հիմա ալ կը պահէ իր այժմէական քնոյթը:

Ամէն անգամ, երբ յեղափոխական փոքրամասնութեան անձնասէր, տակուն եւ անվհատ գործունէութեան շնորհիւ յեղափոխական կազմակերպութիւնը ձեռք է բերում ուժ եւ ազդեցութիւն, կեանքի մէջ առեղծւում է հաւատ դէպի գործի յաջողութիւնը եւ հարթւում է որոշ ա – տիճանով յեղափոխական ուղին, ամէն անգամ էլ հասարակութեան տարբեր խա – ւերի մէջ իրարանցում է ընկնում: Բայց ընդհանրութեան յեղափոխական ոգու բարձրանալու հետ միատեղ, ամէն մի առիթից վերկացող բաղտախնդիրը, ամէն մի վաչխառու, կեղեքիչ, մինչեւ իսկ մատնիչները, դաւաճանները, մի խօսքով՝ ամէն տեսակ սողուններ, որոնք դիտեն հնարալի կերպով յարմարուիլ հանգա – մանքներին եւ ամէն տեսակ ջրերում ձուկ որսալ, ասպարէզ են դուրս գալիս, իբ – րեւ «յեղափոխականներ» կամ յեղափո – խութեան համակրող բարեկամներ:

Վնասակար են այդ սողունները այդ – պէսի րոպէներում, երբ փքուն խօսքեր փչելով ու փաթիսեցիական ձեւեր բանե՛ – ցնելով, շահադործում են ամբոխի դիւ – բահաւատութիւնն ու տգիտութիւնը: Իսկ անտանելի են, յաւ ու պատուհաս են դրանք յեղափոխական չարժման համար այն ժամանակ, երբ յեղափոխութիւնը կրում է ժամանակաւոր անյաջողութիւն եւ սկսում են տիրել աւելի վատթար պայմաններ յեղափոխական գործիչների համար: Այդ ժամանակ այդ զազրելի ա – րարածները սուս ու փուս քաշւում են ի – րենց բները, եւ արդէն «խոհեմութիւն», «հեռատեսութիւն», «ժողովրդասիրու – թիւն», «միութիւն» եւ այլ դիմակների տակ զարձեալ չարունակում են խաղալ ժողովրդի հետ, աշխատելով մի կերպ քաղարիել իրենց իսկական գոյնը: Շա – րունակելով կրել «յեղափոխական», «ապրատէր» տիտղոսները, դրանք զա – նում են իսկական յեղափոխական գործի ամենամեսամակար խոչընդոտները:

Այդ արարածները ազբեր են, որոնք մեծ ու փոքր կոյտերով, տեսակ տեսակ բարմունքներով եւ գոյներով թափուած յեղափոխական ճանապարհի վրայ, ա – պականում են յեղափոխական միջավայ – րը:

Ամէն մի յեղափոխական գործիչ ստիպ – ուած է ժամանակ առ ժամանակ թողնել իր բուն գործը եւ զբաղուել այդ ազբե – րով, որոնք ընկնում են ոտքերի տակ եւ խանգարում իր կանոնաւոր ընթացքը: Ժամանակ առ ժամանակ, կամայ ակա – մայ, նա իր վրայ պէտք է առնի այդ զբղ – ուելի աշխատանքը, իմանալով հանդերձ, որ իր ցախաւելի հէնց առաջին հարուած – ծից այդ կոյտերը միանգամից կը բաց – ուեն եւ կը լցնեն օդը իրենց զարշահո – տութիւններով: Աբձակուած բամբա – սանքների, զրպարտութիւնների, ինսիւ – գանների մթնոլորտի մէջով պէտք է դիմի յեղափոխական իսկական գործիչը դէպի իր բուն նպատակը:

Կեանքի մէջ տեսնում էինք կուսակցու – թիւնների միութիւն քարոզող ուսա – պետներ, այդ միութեան անունով նոր, իրենց անձնական կուսակցութիւններ կազմողներ եւ այս ձեւով բուն գործից խոյս տուող անպիտաններ, անվերջ պատ – րաստութիւնների ձգտող եւ ոչ մի պատ – րաստութիւն չտեսնող խոհեմ յեղափո – խականներ, զանազան տեսակ խարեբա – ներ, չարլատաններ, այժմ էլ քիչ չէ բա – րեսրտութեան դիմակի տակ մտած բա – տախնդիրների թիւը, որոնք իրենց եռե – ւից ստանում են միամիտների մի բանակ: Դրանք սկսել են նոր ձեւի տակ մի նոր արշաւանք «Դաշնակցութեան» դէմ, որի առթիւ աւելորդ չենք համարում մի քանի խօսք ասել:

« Ժամանակ չէ այլեւս յեղափոխու – թեամբ պարապուելը, այժմ հաց պէտք է տալ ժողովուրդին եւ ոչ թէ դէնք», լսում ենք ամէն կողմից ժողովրդի դրութեան վրայ կոկորդիլոսեան ողբ արցունք թա – փող փարիսեցիներից:

Իսկապէս, ահա ամենայարմար րոպէն երեւան գալու իրը վերին աստիճանի բարի, զղայուն, վաստակ ունեցած մարդ, երբ խոհեմ, ժամանակի պահանջ – ներին յարմարուող, ժողովրդի ցաւերը ճանաչող գործիչ: Բացի այդ, բարեղոր – ծութեան դիմակի տակ կարելի է եւ վը – տանգի չենթարկել իր անձը, որն այն – քան թանկ է հայրենիքի համար. իբր արթուն հովիւ պէտք է հսկել իր սիրեց – եալ ժողովրդի վրայ, չլինի թէ նա մո – լորւի եւ տարուի «ծայրայեղ» յեղափո – խականների դէպի կորստեան անդունդը տանող գործունէութեամբ: Ահա ամենա – յարմար րոպէն ամենաարժան գնով ու ա – մենաանվտանգ ճանապարհով իսկական ապրատէրի մեծ հռչակ ձեռք բերելու:

« Ժողովրդին հաց պէտք է տալ», ա – սում են մեր ժողովրդի « իսկական բա – րեկամները»: Ո՞վ է հակառակը պըն – դում. ո՞վ է ասում, թէ հարկաւոր չէ հաց տալ: Բայց դուք ինքներդ ինչո՞ւ դանդ այդ չէք անում, ինչո՞ւ այդ պարտ – քըն էլ ծանրաբեռնում էք յեղափոխա – կան կազմակերպութիւնների վրայ: Ո՞ւր էիք դուք, երբ Սասունի կոտորածից յե – տոյ « Դաշնակցութիւնը » ստիպուած ե – ղաւ մասամբ չեզուել իր բուն գործու – նէութիւնից եւ բարեգործութեամբ զբաղ – ուել՝ իր սեփական միջոցներից զրամա – կան նպաստներ բաժանելով բոլորովին անօդնական մնացած երկրին: Ո՞ւր էիք դուք վերջին կոտորածներից յետոյ, երբ դարձեալ « Դաշնակցութիւն»ը առաջինն եղաւ թշուառ, թալանուած, արիւնաքամ ժողովրդին անմիջական զրամական օգ – նութիւն հասցնողը:

Ամօ՛թ ձեզ ...

ՌՈՍՏՈՄ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՄԱՐԴԸ
ԳԻՏՈՒՆՆԵՐՈՒ ԱԿՆՈՑՈՎ

Ութ մեծ պիտանականներ, որոնց հինգը՝ Նոպէլեան մրցանակաւոր, երկու հազար ունկնդիրներու ներկայութեան « կլոր սեղան»ի մը չուրջ կարծիքի փոխանա – կութիւններ ունեցան՝ Մարդը գիտու – թեան առջեւ հարցին չուրջ: Ճաշօրդա – բար երջ օր տեղի ունեցած այս խօսակ – ցութիւններուն կարողացան հետեւիլ նա – եւ երկու հարիւր միլիոն հոգի, աշխար – հի բոլոր կողմերը, չնորհիւ՝ հեռատե – սիլին: Մտազրութեան ժողով մը, մա – նակցութեամբ համբաւաւոր պիտանական – ներու եւ նախագահութեամբ Նոպէլի Մա – զազրութեան մրցանակաւոր Լորա Պոյտ Օռի:

Իւնեսքօն կազմակերպած էր այս հան – դիպումը՝ յանուն խազազութեան եւ Լորա Պոյտ Օռի նախագահութիւնը խա – զազութիւնը չի՛ խորհրդանչեր արդեօք, կը գրեն տեղական թերթեր, նկատի – նելով պիտանականներու արտայայտած գլխաւոր միտքերը:

Կասքոն Պերժէ, Ֆրանսացի.— Ոչինչ կը համապատասխանէ Իւնեսքոյի հետա – պնդած նպատակին, որ ուրիչ բան չէ ե – թէ ոչ հանդիպումներ կազմակերպել, հանդիպումներ որոնց չնորհիւ զազա – փարներ կը ծնին: Մէկ կողմը որակաւոր պիտաններ, իսկ միւս կողմը՝ մարդիկ, ամբոխ, որ իրաւամբ բան մը կը սպասէ պիտութիւնէն:

Լորտ Պոյտ Օռ, անգլիացի, Նոպէլեան մրցանակաւոր.— Վերջին յիսուն տարի – ներու ընթացքին մարդկութիւնը աւելի՛ յառաջդիմեց՝ քան նախորդ քսան զարե – րու ընթացքին: Հազորդակցութեանց, ձանչնափիւռին, օդանաւորդութեան յա – ռաջդիմութիւնները այնքան սերտօրէն կապուած են իրարու՝ որ կարելի չէ մե – կուսացնել զանոնք: Բայց քաղաքակր –

թութիւնը կրնա՞յ միանալ այս չեզոչը – չումին ... այդ մասին է որ պիտի խո – սինք:

Նիքոլա Սեմէնով, Խ. Միութենէն, Նո – պէլեան մրցանակաւոր.— Բոլոր մար – դկէնան մրցանակաւորը — Բոլոր մար – դոց համար է, եւ ոչ թէ կարգ մը մար – դոց՝ որ պիտութիւնը կ'ուզէ ստեղծել լաւագոյն կեանք մը: Նման պազափար մը, իր պարզութեան մէջ, ամէնէն դէ – դեկիկ խոչընդոտն է, մարդոց հասարակաց հետաքրքրութիւնը՝ անկախ իրենց ընկերային, քաղաքական եւ կրօնական պազափարնե – րէն: Գիտութիւնը կը պատուի Ցապոնա – կի ճամբուն մէջ: 20 – 40 տարիէն ան – կի ճամբուն մէջ: 20 – 40 տարիէն ան – հուն կարելիութիւններ պիտի ստեղծուին մարդուն համար, որուն աշխատանքի ժա – մերը պիտի նուազին: Նոր գործիքները մարդը պիտի չազատեն միայն իր նիւ – թական աշխատանքէն, որովհետեւ էլէք – թրոնիքը պիտի ազատէ զայն նաեւ մտա – կան աշխատանքներէ, այդ ձեւով թոյլ տալով որ մարդը նուիրուի միայն ստեղ – ծագործութեան:

Հոմի Պհապհա, հնդիկ.— Թերաճ եր – կիրներու հարցը կ'իլնէ այս բոլոր հե – ռանկարներուն վրայ: Պիտի ուզէի ճշդել այս խնդիրը: Ցիչեալ երկիրներուն մէջ աղքային եկամուտը մարդ գլուխ տարե – կան 40 – 50 տոլար է, Եւրոպայի մէջ՝ 300 – 900 տոլար, իսկ Միացեալ Նա – հանգներու մէջ երբեմն ան կը հասնի 1800 տոլարի: Բացատրենք. ասիական երկիրներու մէջ իւրաքանչիւր բնակիչի տարեկան չահը կը համապատասխանէ կէս թոն ածուխի, Արեւմտեան Եւրոպայի մէջ՝ չորս թոն, Միացեալ Նահանգներու մէջ՝ ութ թոն: Ահա՛ թէ ինչու ապրուս – տի մակարդակը տարբեր է: Եթէ կարգ մը երկիրներու բնական հարստութիւննե – րը պէտք եղածին պէս չեն օգտագործ – ուիր՝ պատճառը էլեկտրաժի պակասն է: Գարգ մարդ մը օրական կէս քիլոուաթ ժամ էլեկտրաժ կրնայ արտադրել, մինչ Ամերիկացին ժամական 45 քիլոուաթ է – լեկտրաժ ունի ...

Լորտ Պոյտ Օռ.— Այն օրը, երբ խեղճ ժողովուրդները այլ եւս յետամնաց պի – տի չըլլան՝ պատերազմներու գլխաւոր պատճառները պիտի անհետանան: Ռու – սիա 20 – 30 տարիէն կրնայ հասնիլ յա – ռաջդիմ երկիրներու մակարդակին. պէտք է անցնիլ այս ժամանակաշրջանը եւ պիտի անցընե՛նք: Այս ձեւով, պիտու – թիւնը պիտի հարթէ անհաւասարակշռու – թիւնները:

Պլէքըթ, անգլիացի, Նոպէլեան մրցա – նակաւոր. — Փնտռտուքներու եղանակը թոյլ կուտայ որ նախատեսենք անպայման կատարուելիք բարելաւումը, եթէ միջա – մտութիւն մը չըլլայ: Աչխարհ կը հարս – տանայ. երկար ժամանակէ ի վեր, հա – րուստները տարեկան երկու առ հարիւր կը հարստանան, ինչպէս՝ ազքատները. բայց հարուստները արագօրէն աւելի կը բրստանան: Ուսումնասիրենք պիտութիւնը նկատելէ իրրեւ կամարդական գաւա – զան:

Ա. ՍԹԻՎԸՆՍՕՆԻ
ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Մեր տեսակցութիւնը վերջ գտաւ զրա – կան պայմաններու մէջ. առաջարկեցի, որ եթէ երկու կողմէն ալ ընդունինք թէ մեր ուժերը հաւասար են, քաղաքական մթնո – լորտը կրնայ պայծառանալ ու «կինար – չաւին համար յատկացուած մեծ մսխու – մին վերջ տալ»: «Ինչպէս նաեւ մեծ վը – ատնդին», աւելցուց մտածկոտ չեչտով:

Ապա կանչել տուաւ երկու գաւակները, որոնք մեր խօսակցութեան ընթացքին Կրեմլինը կը պտտէին լուսանկարիչի մը հետ: Հպարտութեամբ յայտնեց, որ իր կրտսեր գաւակը հրթիռներու կայանի մը մէջ կ'աշխատի, յայտնեց նաեւ որ իր ե – ղբ տղան, որ օդանաւորդ էր, պատե – րազմին ընթացքին վիրաւորուած ու ապա ազանուած է:

Զուարթութիւնը վերադանելով առա – ջարկեց, որ գաւակները դարձեալ Ռու – սաստան դան եւ ռուս աղջիկներու հետ ամուսնանան.

« Աթիկա կրնայ իր օդատակարութիւ – նը ունենալ ռուսեւամերիկեան յարաբե – րութիւնները լաւացնելու գործին մէջ»:

Խրուչչեւի հետ ունեցած երկար տե – սակցութիւնս անշուշտ որեւէ հետեւանք չէր կրնար ունենալ կենսական հարցերու կարգադրութեան համար, բայց որոշ յոյ – սերով բաժնուեցայ իրմէ: Պատերազմ չուզեր. կ'ուզէ խօսիլ աչխարհը մտահո – գող հարցերուն չուրջ: Եթէ զեկավար – ներու ժողով դումարել կարելի չէ, ուրիչ ժողովներու մէջ կարելի է խօսակցիլ ու համաձայնութեան եզր գտնել:

Բ. ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՊԼՈՓԸ ԲԱԺԱՆՈՒԱԾ ԸՆՏԱՆԻՔ ՄԸՆ Է

Այժմ արագ կերպով տեսնենք թէ կա – ցութիւնը ինչ է խորհրդային իմբակցու – թիւնէն ներս: Ինչ պայմաններու մէջ կը գտնուի Սթալինի կայսրութիւնը՝ իր մա – հէն հինգ տարի վերջը:

Աւելի վերը յայտնած էի, թէ ըստ Խրուչչեւի եւ իր գործակիցներուն, հա – մայնավար աչխարհէն ներս տեղի ունե – ցած անցուդարձերը մեղի չեն վերաբե – րիր: Բայց ասիկա իրենց դլխաւոր մը – տահոգութիւններէն մէկն է. չատ աւելի մեծ մտահոգութիւն՝ քան Արեւելք – Ա – րեւմուտք յարաբերութիւններուն դարե – լաւումը, որուն մասին Խրուչչեւ այնքան կը խօսի, առանց սակայն դրական որեւէ քայլ առնելու այդ ուղղութեամբ:

Սթալինի կայսրութիւն ըսելով կը հաս – կըննամ այն ընդարձակ տարածութիւնը, որ կ'երկարի Ալպանիայէն ու Արեւելեան Գերմանիայէն մինչեւ Զինաստան, որուն վրայ կ'ապրի աչխարհի ընդհանուր բնակ – չութեան մէկ երրորդէն աւելին՝ երկո – տասնեակ մը համայնավար պետութիւն – ներու դեկավարութեան տակ, որոնք «կ'առաջնորդուին» Խ. Միութեան կողմէ: Այս իրողութիւնը քաղաքական ժամա – նակավրէպ հակասութիւն մըն է — կայսրութիւններու տարացման եւ անկ – ման այս դարուն մէջ՝ կայսերական նոր եւ զօրաւոր կազմակերպութեան մը դո – յութիւնը:

Սթալին այս կազմակերպութիւնը կա – ռուցեց եւ դեկավարեց որպէս կայսրու – թիւն՝ նախապէս անկախ երկիրներ խոր – հրդային պետութեան նահանգներու վե – րածելով: Ապա եկաւ Խրուչչեւ, որ փորձեց մանակի ազատութիւններ շնոր – հել այդ երկիրներուն, Թիթոյի հետ հաչ – տուեցաւ, «ապատթալինացումի» ձեռնար – կեց. բայց հետեւանքը այն եղաւ որ Հունգարացիները ու Լեհերը աւելին օդ – տուեցան դլուխ ցցելու համար 1956ին:

Խրուչչեւի ներմուծած նորութիւններէն մէկն ալ խորհրդային պլոքին տրուած նոր անունն էր — «ընկերվարական ազ – գերու համագործակցութիւն», որ են – թադրել կուտար որոշ փոփոխութիւն մը՝ ներքին յարաբերութիւններուն մէջ:

Սակայն փորձի այս չրջանը կարճ տե – ւեց. խորհրդային ներկայ քաղաքականու – թիւնը, ներքին այս մարդին մէջ, հիմ – նուած է դարձեալ Ռուսիոյ դերիչխա – նութեան սկզբունքին վրայ: Թիթօ դարձ – եալ հերետիկոսի ուղղոսին արժանացած է. Նաճիբ եւ Հունգարացի միւս ազգա – պետներու մահապատիժը գործադրուած է. եւ Արեւելեան պլոքէն ներս մահոդիչ հանդարտութիւն մը վերահաստատուած է:

Տարբեր ժողովուրդներէ բազկացած բո – լոր կայսրութիւններուն նման, համայ – նավար աչխարհն ալ հակասութիւններով ու ներքին անհամաձայնութիւններով լի է: Զարմանալի չէ երբեք, որ այսքան հսկայական մարմնի մը մէջ անհանգս – տութեան նչաններ երեւան:

Մեծ հարցականը Համայնավար Զի – նաստանն է ու ռուսաչինական յարաբե – րութիւնները: Մաօ Ցէ Թունկի Զինաս – տանը չատ մեծ, ու թերեւս նաեւ վճռա – կան դեր կը խաղայ համայնավար աչ – խարհին ներքին եւ արտաքին քաղաքա – կանութեան մէջ:

Բայց «Թուխս նստած» Զինաստանի դո – յութիւնը չէ միայն Կրեմլին վարչնե – րուն մտահոգութիւնը: Տասը տարիէ ի վեր Մառեչալ Թիթօ կը յամառի չենթար – կուիլ Մոսկուայի հրահանգներուն, 1953 – ին Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ չարժում – ները ծայր տուին. 1956ին Հունգարիա փորձեց դլուխ բարձրացնել. Լեհաստան եւս ունեցաւ «Հոկտեմբերեան» իր յե – դափոխութիւնը՝ նոյն 1956 տարուան ըն – թացքին:

(6 Շար.)

Տաճիէլ Պովէք, խաղալիք, Նոպէլեան մրցանակաւոր. — Անձնապէս չատ ազդուած եմ մեքենաներու երկու յեղափոխութիւններէն: Առաջին յեղափոխութիւնը՝ ճարտարարուեստական, պարզապէս զարդացուց մինչ այդ մասնակի եղող ապրանքներու արտադրութիւնը, ինչպէս՝ կտաւեղէնը կամ ապակեղէնը: Բայց դէպի երկրորդ յեղափոխութիւնը՝ արուեստական ապրանքները, ինքնաշարժը, օդանաւը, չարժանկարը՝ եկան առաջին կարգի վրայ, հետեւաբար՝ դիտութիւնն է որ կ'առաջնորդէ քաղաքակրթութիւնը: Նման դոյալիճակ մը բոլորովին նոր է:

Պերնարտօ Հուսայ, Արժանթինցի, Նոպէլեան մրցանակաւոր. — Բժշկական մարզին մէջ՝ դիտութիւնը ակնբախ յաջթանակներու տիրացաւ: Մարդոց մէջին տարիքը միշտ կ'երկարի: Բարեչրջուած երկիրներու մէջ՝ այդ միջինը կը հասնի 70ի, մինչ դարուս սկիզբը մարդոց մէջին տարիքը քառասուն էր: Բայց նոյն ինքն այս յաղթանակը բազմաթիւ հարցերու դուռ կը բանայ: Մինչ վարակիչ հիւանդութիւնները յաղթահարուած են, երեւան կուգան բոլորովին նոր հիւանդութիւններ՝ ապառեղիչ, յօդային, երակային, սրտի եւն. որոնց մասին պէտք է մտածենք հիմա: Կայ նաեւ այլ հարց մը՝ թերաճ երկիրներուն պէտք է տալ բժշկութեան ձեռք ձգած յաջողութիւնները:

Հումի Պհապհա.— Գիտութեան այսօրուան յաջողութիւնները բաւական են, — առանց ապահսկու նոր յաջողութեանց, — լուծելու համար թերաճ երկիրներու բոլոր հարցերը: Արդարեւ, անոնց բնակչութեան ամումը չէ որ դժուարութիւն ներ կը ստեղծէ, այլեւ՝ մասնագիտական մարզին մէջ անոնց ունեցած հսկայական տարբերութիւնը: Օրինակի համար ժողովուրդը կերակրելու հարցը «երկրորդական» է Հնդկաստանի մէջ: Խնդիրը այն է, որ անօթութեան տարիներու առաջքն առնուի: Մանաւանդ՝ երբ արդիական մեթոտները կրնան տասնապատկել երկրագործական արտադրութիւնները: Հնդկաստան իւրաքանչիւր հեկտարի համար կը ստանայ հինգ քիլօ պարարատացուցիչ, Անգլիոյ մէջ այս քանակութիւնը կը բարձրանայ երկու հարիւր քիլոյէ, Ճաւայի մէջ՝ 550ի: Այդքան չբարձրանալով հանդերձ, Հնդկաստանի մէջ ժողովուրդը կերակրելու դժուարութիւններ չեն ծագիր: Հետեւաբար, ուրիշներու կողմէ արհամարհուած նորութիւններն իսկ երբ օգտագործուին այդ երկրին մէջ, ամէն ինչ կը լուծուի:

Լորտ Պոյտ Օր.— Կը հաստատեմ այս յայտարարութիւնը: Երկու դար առաջ Անգլիոյ մէջ երկրագործութիւնը նոյնքան եա մնացած էր, որքան Հնդկաստանի մէջ: Հիմա Անգլիա խճողուած է արտադրութիւններով եւ չի գիտեր թէ ո՛ւր պիտի ծախէ զանոնք:

Հումի Պհապհա.— Պարարտացուցիչն արտադրելու համար մեզ պէտք է ածուխ եւ էլեկտրական էներժի: Ածուխի պաշարները մեզ քիչ են, բայց էլեկտրական էներժիի պաշարները՝ անսպառ: Ուրեմն, ինչո՞ւ չենք կրնար ածուխի պակասը լրացնել էլեկտրական էներժիով:

Ուիլերմ Նոյն, ամերիկացի.— Ընդունինք որ դիտութիւնը կրնայ լուծել ուեսուրսներու, բնակարանի հնացուստներու բոլոր հարցերը: Բայց, աշխարհի մէջ տեղ պիտի չգտնենք. հարկ պիտի ըլլայ ուրի մնալ: Եթէ աւելցնենք ինքնաշարժներու արտադրութիւնը՝ արկածները պիտի քառապատկուին: Կայ նաեւ այլ հարց մը.— մեր երկրին, Միացեալ Նահանգներու մէջ կարգ մը նախանձութիւններ սպառած են, ինչպէս՝ երկաթի, պղինձի հանքերը. մենք եւ Եւրոպայի միւս երկիրները տարբեր տեղերէ փնտռելինք եւ կը փնտռենք դանոնք: կը ծագի բարոյական խնդիր մը. իրաւունք ունի՞նք գործածելու արտադրութիւններ՝ որոնք կուգան ճարտարուեստական տեսակէտէն յետամնաց երկիրներէն. երբ յիսուն տարի հաք այդ երկիրները յառաջդիմեն, իրենց բնական հարստութիւնները սպառած պիտի ըլլան... խնդիր մը, որ ես չեմ կրցած լուծել...:

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՏՈՒՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆԸ

Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդը իր վերջին նիստին մէջ քննած է Մոսկուայի կառավարութեան 1948ին տուած որոշումէն եաք Երեւանի մէջ կառուցուած անհատական տուներու շինութեան հարցը: Արդարեւ, 1948ին միայն 10. Մուրեաեան կառավարութիւնը արտօնեց անհատական տուներու շինութիւնը: Այդ թուականէն ի վեր Երեւանի մէջ 5744 բնակարաններ շինուած են՝ 242·400 քառ. մեթր ընդհանուր տարածութեան վրայ: Այս կառուցումներուն համար պետութիւնը, 191 միլիոն ռուբլիի վարկ մը տուած է:

Սակայն Հայերը խախտած են Մոսկուայի կառավարութեան հրամանագրին պայմանները եւ ինքնակալութիւններ չեն նած: Շատեր նոյնիսկ համագործակցական կազմակերպութիւններու դրած արգելքը անտեսելով ապօրինի կերպով տուներ շինած են:

Վերջին ինը ամիսներու ընթացքին Երեւանի մէջ 584 նման կառուցումներ եղած են: Դատական եւ դինուորական իշխանութիւնները յաճախ աչք դոցած են, թոյլ տալով որ անոնք շարունակեն իրենց գործը: Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդը դայթակղած է ըստ երեւոյթին, տեսնելով որ մարդիկ տասը սենեակով տուներ կը շինեն, փոխանակ հինգ սենեակի...ի «միջոցառումներ մշակած են ապօրինի կառուցումները կանխելու եւ Մոսկուայի կառավարութեան հրամանագրի պահանջները լրիւ կատարելու համար» կը գրէ «Ս. Հայաստան» օրաթերթը:

ԳԵՂԱՄԱՑ լեռներուն մէջ, ծովի մակերեսէն աւելի քան 3200 մեթր բարձրութեան վրայ, Ակնայ լիճէն ոչ հեռու, շինուած է ջրաօդերեւութաբանական կայան մը: Հայաստանի ամենաբարձր լեռնային կայանն է այս, որ պիտի ուսումնասիրէ Սեւանայ լիճի ջրաօդերեւութաբանական դրութիւնը, պիտի ճշդէ լիճին ջրային հաշուեկշիռը, ինչպէս նաեւ բազմապիսի օտինիներու կլիմայական փոփոխութիւնները:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ կռիմամարտիկներու խումբը զացած է Երեւան՝ բարեկամական մրցումներ ունենալու համար. պուլկարացիները չեն խումբը կազմուած էր երկրին ախոյեաններէն, բայց Երեւանցիները չափազանց մրցումները 9 – 1 արդիւնքով պարտութեան մատնելով Պուլկարները:

ԵՕԹԸ ԺԱՄԷՆ՝ ՓԱՐԻԶԷՆ ՆԻՒ ԵՈՐՔ

«Ինչո՞ւ տասներկու ժամ պահել փարիզէն Նիւ – Եորք երթալու համար, երբ եօթը ժամը բաւական է...» կը գժգոհէին ամերիկեան ընկերութիւնները՝ ամիսներէ ի վեր: Անդրատլանտեան օդանաւային ընկերութիւնները վերջերս կը յայտարարէին թէ յաջողած են արդէն, եւ, ինչպէս մենք ալ գրեցինք, անցեալ – նները, առաջին օդանաւը Նիւ Եորքէն փարիզ եկաւ եօթը ժամէն:

Այսօր, կարելի չէ «Պոինկ – 707» ճամբորդատար օդաւին մէջ տեղ մը պահել... վեց չարթուան համար: Պէտք է ըսել նաեւ, որ իւրաքանչիւր օդանաւ կը փոխադրէ 111 ճամբորդ:

Ուրեմն, այսուհետեւ փարիզէն Նիւ – Եորք պիտի երթանք եօթը ժամէն, իսկ Լոնտոնէն՝ վեցուկէս ժամէն:

Արտադրութեան այս մրցանիշը խանդավառած է զբօսաշրջիկները, մանաւանդ Ամերիկացիները՝ որոնք ամէնէն աւելի կ'ուզեն այցելել Եւրոպան: Ատլանտեանը օդի ճամբով կտրող ճամբորդներուն երրորդը ամերիկացի են. Մինչեւնոյն համալսարանին մէկ քննութիւնը ցոյց կուտայ, թէ Ամերիկացիներու երկու երրորդը կ'ուզէ ճամբորդել արագաթռիչ օդանաւերով:

Միւս կողմէ, Միացեալ Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը առաջին անգամ ըլլալով Յուլիս, Օգոստոս եւ Սեպտեմբեր ամիսներու ընթացքին վիճակագրութիւն մը ըրած է, դիտնալու համար թէ ամերիկացի զբօսաշրջիկը ընդհանրապէս ո՞ր երկիրները այցելել կ'ուզէ:

Ճամբորդներու մօտ չիսուն առ հարիւրը պատասխանած են՝ թէ ուզդակի Ֆրանսա կ'երթան, 41 առ հարիւրը՝ Անգլիա, քառասուն առ հարիւրը՝ Իտալիա, 49 առ հարիւրը՝ Գերմանիա, երեսուն առ հարիւրը՝ Զուիցերիա եւ 25 առ հարիւրը՝ Գելճիա, մանաւանդ՝ Պրիւսէլի ցուցահանդէսին համար:

Այս ճամբորդներուն գոհացում տալու համար, օդանաւային ընկերութիւնները վայրկեան մը չեն դադրիր նորութիւններու մասին մտածելէ: Մրցակցութիւնը սուր բնոյթ ստացած է այսօր Փան Ամերիքանի դէմ, որ սկսաւ օգտագործել «Պոինկ – 707» արագաթռիչ օդանաւերը: Քանի մը ամիսէն ամերիկեան միւս ընկերութիւնը՝ Թրանսվորլտ էրլայնզ, հաստատած սկսի «Պոինկ – 707» օդանաւերը օգտագործել երկար ճամբորդութեանց համար, թէեւ, առ այժմ կը նախընտրէ արագաթռիչները վերապահել միայն Ամերիկայի մէջ կատարուող ճամբորդութիւններուն:

Միւս կողմէ, անգլիական ընկերութիւնն ալ կը մտածէ մօտ ատենէն քանալ Լոնտոն – Նիւ Եորք նոր դիծ մը, բայց, համեմատաբար աւելի դանդաղ, փոքր (60 ճամբորդի համար) եւ ապահով...:

ԼԻՈՆԻ 1959Ի ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԸ

Լիոնի տօնավաճառի դրասենեակները փոխուած են եւ 1959ի համար նամակները պէտք է յղել հետեւեալ հասցէին.—

Foire Internationale de Lyon
Palais de la Foire
Quai Achille Lignon, Lyon (6e)

Լիոնի միջազգային տօնավաճառը յառաջիկայ տարի տեղի պիտի ունենայ Ապրիլ չորսէն 13:

Տօնավաճառի տնօրէնութիւնը կը հաղորդէ թէ այս տարի բացառիկ յաջողութիւն մը պիտի արձանագրուի, երբ նկատի առնենք վարձուող տաղաւարները:

1960ին սկսեալ տօնավաճառը տեղի պիտի ունենայ Մարտի ընթացքին:

Այս տարուան խորհրդանշանը պիտի ըլլայ բազմերանգ առիւծ — երկրագունդ մը, որ պիտի տեսնուի յայտադիրներու, յայտարարութիւններու, մուտքի քարտեզներու, դրոշմաթուղթերու եւն. վրայ:

Անցեալ տարի յայտարարուած էր, թէ սկսած է շինութիւնը Համագումարներու Պալատի մը, որ միակը պիտի ըլլայ Ֆրանսայի մէջ: Պալատը պիտի ծածկէ 1550 քառ. մեթր տարածութիւն մը, որուն կողքին՝ ուրիշ չէնք մը, 2225 քառ. մեթր տարածութեան վրայ պիտի ունենայ ժողովասրահ մը՝ 1450 աթոռներով: Նախատեսուած են նաեւ քովնտի այլ սրբահներ, համեմատաբար աւելի փոքր: Շինութիւնները կը չարունակուին եւ 1960ին Ֆրանսան պիտի ունենայ արդիական իր պալատը՝ Լիոնի մէջ:

1959 Մարտի ընթացքին Լիոնի Տօնավաճառը, բազմաթիւ այլ ընկերութիւններու դործակցութեամբ, հրապարակ պիտի հանէ երեք կարճ ժապաւէններ (դուներ), ուր պիտի ներկայացուին աչխատանքները՝ Լիոնի տնտեսութիւնը ձեզի կ'այցելէ խորագիրով: (Զեկոյց)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (307)

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀԱՏՈՐ

ԻԳ.

ՈՍՏԱՆ

Սկզբում մենք նրան մուրացկանի տեղ ընդունեցինք, եւ նրա հնոտի հագուստը վկայում էր այդ: Բայց այդ հնոտիքի մէջ նշմարւում էր մի աչքի զարկող հը պարտութիւն: Շալէ գօտին մէջ, կուրծքի վրայ, խրած ունէր մի փոքրիկ խէնջար, որի արծնեայ սեւ կոթը զարդարած էր արծաթով եւ դունաւոր քարերով: Այդ դէնքը արդէն նշան էր նրա ազնուական ծագման:

Գետնափոր խրճիթից յայտնուած ազնուականը, վերջապէս, խղճաց իր լուծթիւնը, հարցնելով.

— Ծխախոտ ունէ՞ք:

— Ունենք, — պատասխանեց Մուրատը, որ լաւ քրդերէն դիտէր:

— Հեռուից տեսայ ձեզ, եկայ մի փոքր ծխախոտ խնդրելու:

Մուրատը տուեց նրան բաւականաչափ ծխախոտ, որը մեծ չնորհակալութեամբ ընդունեց: Նա խոյն վառեց ծխամորճը, սկսեց ծխել: Երեւում էր, որ երկար ժամանակ չէր ծխել:

Նա, զարձեալ յենուած իր թեւքերի տակը առած ցուպերի վրայ, սկսեց կամաց-կամաց դիմել նոյն խրճիթը, որտեղից դուրս էր եկել: Բայց քառորդ ժամ չանցած, նա կրկին վերադարձաւ, իր հետ ունենալով մի այլ մարդ: Այդ վերջինը դրեց մեր առջեւ մի մաղ լի նոր թխած հացերով, որոնց մօտ դրած էր պանիր, որ մակարդած էր գանազան անուշահամ բոյսերով եւ սեր, որ երկու մասի հասաւոթեամբ լաւաշի ձեւ ունէր: Հպարտ ազնուականը չկամեցաւ պարտաւոր մնալ մեզ եւ բերեց մեզ համար մի լաւ նախաճաշիկ: Մենք սկսեցինք ուտել:

— Դու ո՞ր ցեղից ես, քրիվա, — հարցրեց Մուրատը:

(Զգիտեմ ի՞նչու Հայերը սովորութիւն ունեն Քրդերին դիմել քրիվա բառով, որ նշանակում է կնքաւոր):

— Վոբչիկների, — պատասխանեց քուրդը մի առանձին բաւականութեամբ:

— Վոբչիկների՞, — կրկնեց Մուրատը մի մեծ գիւտ արածի նման, — դու գիտե՞ս, քրիվա, որ քո նախնիքը Հայեր են եղել:

— Ես այդ չգիտեմ, — պատասխանեց քուրդը վիրաւորուած եղանակով.— ես այդքանը միայն գիտեմ, որ իմ նախնիքը այդ բերդի տէրերն էին:

— Հէնց այդ բերդի տէրերը Հայեր էին:

Քուրդը զարձեալ չհամաձուեցաւ եւ ցոյց տուեց մեզանից հեռու մի քանի փառաւոր մահարձաններ, որ ծածկուած էին մատռաձեւ զմբէթների ներքոյ, եւ աւելացրեց.

— Դրանք իմ նախնեաց չիբիմներն են:

— Այդ չիբիմներից չատ առաջ էին քո հայ նախնիքը,— ասաց Մուրատը, պնդելով իր խօսքը: — Նրանք կոչւում էին Ռշտունիք եւ այդ երկիրը կոչւում էր Ռշտունեաց աշխարհ: Այդ Ռշտունեաց նախարարներից առաջ եկաւ Վռչիկների քրտական ցեղը, ինչպէս մեր Մամգունեան նախարարներից առաջ եկաւ Քրդերի մամլկանի ցեղը: Եւ ուրիշ չատ քրդական ցեղեր կան, որոնք Հայոց ծագումից են:

— Կարելի է, — պատասխանեց քուրդը կիսահամոզական եղանակով: — Մենք առաջ միշտ որդի էինք եւ եղբայրներ էինք, բայց սատանան մէջ մտաւ, երկպառակութիւն ձգեց, խառնեց նրանց լեզուները, եւ միմեանց չհասկանալով, բաժանուեցան:

— Դու հայր Ադամի եւ Նոյի ժամանակների բանն ես խօսում, — ընդհատեց Մուրատը:

— Ես դիտեմ եւ մօտ ժամանակների դործը, ինչ որ իմ աչքով եմ տեսել, ինչ որ իմ ականջով եմ լսել, — պատասխանեց քուրդը, ցոյց տալով իր հմտութիւնը: — Այդ բերդը, ճշմարիտ է, մի ժամանակ պատկանում էր հայ իշխաններին, այստեղ տիրում էր Ղարա – Մէլիքների տոհմը: Նրանք չատ բարեկամ էին մեզ հետ. մի օրից ծնուած եղբայրները այնքան սիրով չէին լինի, ինչպէս մենք էինք: Մենք միասին էինք պնում թշնամու դէմ պատերազմելու, մենք միասին էինք բաժանում թշնամուց բերած աւարը: Բայց սատանան լցրեց իմ հօր եղբօր սիրտը չար խորհուրդներով, նա խաբէութեամբ Մէլիքին իր մօտ հիւր կանչեց եւ ընթրիքի ժամանակ հրամայեց սպանել: Յետոյ եկաւ Մէլիքի ամբողջ ընտանիքը որից անցկացրեց եւ տիրեց այդ բերդին:

Կարծես, ես լսում էի մի ծանօթ պատմութիւն. անհամբերութեամբ ընդհատեցի քրդի խօսքը, հարցնելով.

— Ի՞նչպէս էր կոչւում ձեր հօր եղբայրը:

— Յան – Մահմուտ:

— Իսկ այն Մէլի՞քը, որին խաբէութեամբ սպաննել տուեց ձեր հօր եղբայրը:

— Միր – Մարտօ:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ոճրափորձը միայն նիւթական վնասներ պատճառեց :

Այս խափանարարութիւնները արդիւք մը չեղան սակայն՝ որ ժողովուրդը քուէարկէ ի նպաստ էնթէկրասիոնի կողմնակիցներուն : Ալժէ քաղաքին մէջ Լակայեարտի ցանկը կը դռնուի առաջին կարգի վրայ՝ 27,684 ձայնով : Նոյնպէս՝ միւս շրջաններուն մէջ ուր «Ֆրանսական Ալժէրիոյ» դրօշակիրները կը յաղթեն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԵՐԼԻՆի հարցը կը չարունակէ զբաղեցընել միջազգային շրջանակները. մօտերս Պոնի մէջ տեղի պիտի ունենայ արեւմտեան չորս Արտաքին նախարարներու ժողով մը, զոր առաջարկեց վարչապետ Ամերնաուըր, Խ. Միութեան վերջին առաջարկներուն մասին որոշում մը տալու մտահոգութեամբ : Այս ժողովը տեղի պիտի ունենայ Դեկտեմբեր 16էն առաջ, քանի որ այդ թուականին Փարիզի մէջ տեղի պիտի ունենայ Հիւսիսատլանտեան Ուխտի Արտաքին նախարարներուն հանդիպումը : Դիւանագիտական շրջանակներու կարծիքը այն է, թէ «Մեծ»երու ժողով մը կարելի է դումարել՝ Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Ամերիկայի եւ Գերմանիոյ Արտաքին նախարարներու հանդիպումէն առաք : Միւս կողմէ, Խրուշչեւ անգամ մը եւս յայտարարեց թէ մինչեւ վեց ամիս լուծում մը չգտնուելու պարագային Խ. Միութիւնը պիտի դործադրէ իր տուած որոշումները՝ Պերլինի նկատմամբ :

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ արձակեցին Աֆլաս հրթիռ մը, որուն փորձը մեծ յաջողութեամբ պսակուեցաւ. հեռավար այս հրթիռը հասաւ իր թիրախին՝ աւելի քան 10,000 քիլոմեթր ճամբան կտրելով մօտ կէս ժամէն : Մոսկուայի ձայնասփիւռը արեւմտեան բոլոր երկիրներուն նման Աֆլասի յաջողութիւնը յայտարարեց, բայց ոչ մէկ մեկնարանութիւն տուաւ :

ՍՈՒՏԱՆի նոր կառավարութիւնը պաշտօնական յայտարարութեամբ մը կը ճըշդէ թէ յեղափոխութիւնը միայն ներքին հարց էր եւ ՄԱԿի ու Արաբական Լիկային հետ Սուտանի կնքած բոլոր համաձայնագիրները ի գործու են : Խարթում թիկունք պիտի կանգնի Կիպրոսի, Ալժերիոյ եւ Քամրունի ինքնավարութեան պայքարին, բայց պինուորական ոչ մէկ դաչինք պիտի կնքէ օտար երկիրներու հետ, մտածելով որ այդ ձեւով կրնայ վտանգուիլ միջազգային խաղաղութիւնը : Ուշագրաւ է սակայն այն պարագան որ Սուտան կը ճանչնայ համայնավար Չինաստանը՝ միաժամանակ ընդունելով... ամերիկեան տնտեսական օժանդակութիւնը :

ԱՐԺԱՆԹինի մէջ ուղեվարներու դործադուլը կ՚ըլարունակուի՝ հակառակ կառավարութեան ձեռք առած խիստ միջոցներուն : Ձերբակալուած են աւելի քան 60 պարագլուխներ, որոնք դանդան սէնտիֆաներու ղեկավարներ են :

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ Ազգ. Ծոնը տեղի ունեցաւ մեծ չուքով՝ երկրին բոլոր շրջաններուն մէջ : Խրուշչեւ եւ Մաօ Ցէ Թունկ շնորհաւորական հեռագիրներ ղրկեցին մասնաւորապէս Թիթոյի : Երկու հազար բանտարկեալներու ներում շնորհուեցաւ, բայց յայտնի չէ որ այս ցանկին մէջ Միլովան Ճիլաս կը դտնուի՞ թէ ոչ :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը տեղի կ՚ունենայ այս շորեքշաբթի ժամը 9ին Գաֆէ Քաւէի սրահը :

Նիւթ՝ Հայ եկեղեցւոյ ազգային նկապագիրը :

Մուտքը ազատ է : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

5 Դեկտեմբեր, Ուրբաթ ժամը 16ին
Ֆրանս 1Էն (Փառի էնթէր)
ՕՐ. ԺՈՍԼԻՆ ՏԻՐԱՏՈՒՐԵԱՆ

Պիտի երգէ Ֆրանսերէն, իտալերէն եւ սպաներէն երգերու շարք մը :

ՄԻ՛ ՂՐԿԷՔ

Անգամ մը եւս ջերմապէս կը խնդրենք որ Յառաջի Ձեր ՓՈՍԹԱԼԻՆ թիւով ՁՂՐկէր զանազան գումարներ (նուիրատուութիւն, ուրիշ թերթերու բաժնեգիրներ եւայլն) :

Յառաջի թիւը օրինաւոր կերպով կարելի է օգտագործել մի միայն Յառաջիի բաժնեգիրներուն, ծանուցումներուն, գործակալութեան փոխարժէքին վճարման համար :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

× Մշակոյթի Տան Շէֆ – Փօսթալի թիւն է՝

Maison de la Culture Arménienne
51 Rue M. Le Prince C. C. P. PARIS : 5460 - 11

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՍԵՊՏԿՄԲԵՐ–ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, թիւ 201–202, էջ 48 :

*ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.— Երաժշտութիւն եւ հոդեվերլուծում (ՄՄԲ.).— Նուչ կեսրաւ թուներաւորուեցաւ (ՏՕՔԹ. ԿՈՒԼԷ).— Չկնորսութիւն եւ բժշկութիւն (ՏՕՔԹ. ԱՇՃԵԱՆ).— Հոլթոնի հիւանդութիւն (ՏՈՔԹ. ՄԻՆԵՐՎԱ).— Խմելիք ջուրի պահանջը (ՏՈՔԹ. ԱՐՇԱԿ ՊՕՂՈՍԵԱՆ).. Աղիմատրելի քունը (ՏՈՔԹ. ԴԱ–ԼՈՒՍՏԵԱՆ).—Սելանի Սպասնակը (ՏՔԹ. ՊԼՕՆՏԻԼ).— Հայաստանի բնութիւնը (Ս. ՅԱԿՈԲԵԱՆ).— Դաշտանի անկանոնութիւն (ՓՐՈՖ. ԼԱՖՕՆ).— Բժշկ. պրոշակրեր (Յ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ).— Ցղի կիներուն ճամբորդութիւնը (ՏՈՔԹ. ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ).— Կերակուր եփելու ձեւեր (Ա. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ).— Սիրտը բարախում է (ՏՈՔԹ. Հ. ԳԷՈՐԳԵԱՆ).— Մայրեր որ կաթ չեն ուղեր տալ (ՏՈՔԹ. ՔԼԱ–ՐԻՍ).— Քալեցէք, փա՛ռք ոտքերուն (ՏՈՔԹ. ՆԱԻԱՍԱՐԴ).— Աչքի առողջապահութիւն (Ք.).— Ի՞նչպէս օգնել խեղդուողին (ԽԱՉՈՒՀԻ) :

Բաժանորդագրութեան պայմանները. —
Տարեկան 1.200 ֆրանք
արտասահման 1.500 ֆրանք :
Դիմել Շ. Նարդունիի Յառաջի հասցէով :

Ակտուալիտե

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ
ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ
Թիւ 8 – 9

240 էջ, ճոխ բովանդակութեամբ եւ նկարազարդ :

1200 ֆրանք : Դիմել Պ. Բիւզանդ Թո – փալեանի, 46 Րիւ Ռիշէ, Փարիզ (9) :

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եկեղեցաչէն Յանձնախումբը կը ծանուցանէ Լիոնահայոց ի պիտութիւն թէ Փրկիչքթիւրի մասնաւոր արտօնութեամբ կազմակերպած է մեծ վիճակահանութիւն մը՝ նիւթ ունենալով կառք մը 4 ձի, հեռատեսիլի եւ ձայնասփիւռի դործիքներ : Մասնակցութիւն կը կու տարիւր ֆրանք միայն, տոմսերը հրապարակ ելած են արդէն եւ ըսպառելու մօտ է, կ՚արժէ չզրկուիլ բախտաւորելու կարելիութենէն, նաեւ չի նուիթեան դործին ուղղակի սատարած ըլլալու անփոխարինելի հոդևկան համոյքէն, վիճակահանութիւնը կը կատարուի Ապր. Տան հանդիսասրահին մէջ, թուականը պիտի յայտարարուի մամուլով : Հաւանարար տարեդլխէն առաջ :

ՇԻՆ. ՅԱՆՁՆ. ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը 28 Դեկտեմբերին, կիրակի Լիթէսիայի մեծ սրահին մէջ, սրահին նուագախումբով :

×

Հ. Բ. Ը. Միութեան տարեկան պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ 1959 Փե – տրուար 22ին Ժորժ Ե.ի սրահներուն մէջ : Բոլոր կազմակերպութիւններէն կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ թուականը :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Լիոնի Նոր Սերունդի «Միամանթօ» խումբի կողմէ :

Դեկտեմբեր 7, կիրակի կէսօրէ յետոյ, ժամը 3էն մինչեւ գիշերուան 10ը, Յոյնեերու սրահը (5 Րիւ Պոնըփուա) :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, հայկական եւ եւրոպական պարեր, առատ կերուխում եւ հաճելի անակնկալներ :

Կը հրաւիրուին բոլոր Լիոնահայերը անխտիր :

Այդ օրը բոլորդ Յոյներու սրահը քալելու համար Նոր Սերունդը :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Շքեղ պարահանդէս, կազմակերպուած Հայ Կամ. եւ Մարսիլիներու Միութեան կողմէ, Յունուար 31ին, Շաբաթ երեկոյ : Վիչիի մէջ :

Կ'ՈՒԶՈՒՄ

Ֆասոնիչիները ժոժ 12 Բէֆթիլիցը եւ Սիրճիւէռ (Ժերզէ) մեծ սեռի, ապահովուած գործ : Ներկայանալ նամուշով :

ETS. ALEX
27, RUE N. D DE NAZARETH, PARIS 3e

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ՄԱՉի Պաւլ. Օտտոյի մասնաճիւղի վարչութիւնս ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, այս եւ րեքշաբթի ժամը 3.30ին, ընկերուհի Գ. Արզումանեանի բնակարանը : Շատ կարեւոր օրակարգ :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
Վ Ա Ր Ժ Ա Ր Ա Ն Ի
ԿԱՂԱՆԴԻ ԾԱՌԸ

Դեկտեմբեր 21ին :
Մանրամասնութիւնները յայտրդուի :

Galerie Jouvène
39, Rue Paradis, Marseille
ԺԵՐԱՆԵԱՆԻ
վերջին գործերը Նոյեմբեր 28էն Դեկտեմբեր 13 :

LE CLUB — DANCING
51, Rue Grignan - Marseille
Tél. 33-27-66
ՍՐԱՀՆԵՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀԱՐՄՆԻԲի ՀԱՄԱՐ

Ս Ի Փ Ա Ն - Կ Ո Մ Ի Տ Ա Ս

ԵՐԳԱՀԱՆՈՒՄԲի ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

AMBASSADEURSի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Կիրակի, Դեկտեմբեր 7, ժամը 16ին

Orchestre typique cubain RUDDY CASTELL

Սեղանները ապահովել CEN. 28-34 *Մուտք 500 ֆրանք*

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻի ՀԱՅ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՇԱԲԱԹ, 6 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԺԱՄԸ 21Էն ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՅՍ
ՍԱԼ ՎՕԼԹԷՐի ՄԷՋ, Րիւ Վօլթեր

Orchestre de Tango Typique Vartivanian
Avec la formation Noire Les Mamboseros
GRAND CONCOURS DE HULA-HULA
ATTRACTIONS

Պիւֆէ — Մուտք 400 ֆրանք

ԵՒՐՈՊԱՑի ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ
ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

Հայագիտական եւ արեւելագիտական գրքեր
Եւրոպական եւ արեւելեան լեզուներով —
Ճոխ մթերք հայերէն գրքերու Հայաստանեան հին եւ նոր հրատարակութիւններ
— Կը գնէ եւ կը փոխանակէ հայերէն գրքեր —

LIBRAIRIE H. SAMUELIAN
51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris 6e
51 Rue Monsieur-le-Prince, Paris (6e)

ԲՐԻՔՕ ՀԻՒՍՈՂ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԵԼի ԺՕԺ 12 ԵՒ 14

Machine à tricoter Rectiligne avec transfert de maille — ITALBA
Livrable de suite en jauge 12 et 14

SOCIÉTÉ NALTA
G. NALBANDIAN
22, RUE DE LA SABLIÈRE
PARIS 14 — SUF. 96-80

Remailleuse Circulaire à 1 fil — ITALBA

Succès à la Foire de Paris 1958 — ITALBA

sa publicité par sa qualité

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանգ: Հատը 15 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
3
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
MERCREDI
3 DECEMBRE
1 9 5 8

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8359 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇԱՐԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4160

ՕՐՈՒԱՆ ՄՕՏԻՔԸ

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ

Այսօր երբ արագ ակնարկ մը կը նետենք անցնող 38 տարիներուն վրայ, նժարին մէջ պէտք է դնենք չարն ու բարին :

Հայաստանի խորհրդայնացումը ի՞նչ արդիւնք ունեցաւ հայ ժողովուրդին վրայ՝ երկրին մէջ եւ երկրէն դուրս :

Երկրին մէջ բոլշեւիկներու մուտքը առաջին վայրկեանէն իսկ առեղծեց ահռելի սարսափի մթնոլորտ մը :

Կարմիր բանակի անօթի զինուորները կողոպտեցին Հայոց տուները : Համեստ աշխատաւորներու եւ արհեստաւորներու ընտանիքներն իսկ մսխիրի վրայ նստեցուցին : Բանտերը լեցուցին մտաւորականներով եւ հանրային գործիչներով, որոնց մեծ մասը Դաշնակցական էր : Տմարդի եւ խարեպատիր ձեւերով ձերբակալեցին ու աքսորեցին հայկական բանակի սպաները, զինուորու թեամբ զօրավար Նազարբէկեանի :

Երկուքուկէս ամսուան ընթացքին բոլշեւիկները ցոյց տուին թէ ի՛նչ քամնելի ոճիրներու ընդունակ էին :

Բաժակը յորդած էր, երբ 1921 Փետրուար 18ի ապստամբութիւնը պայթեցաւ՝ իրրեւ հետեւանք բոլշեւիկեան խժդժութեանց :

Ժողովրդական պոռթկումը ինքնաբուխ էր, տարերային : Ազատատենչ հայութիւնը ամբողջ քառասուն օր հերոսաբար կռուեցաւ օտար բռնակալներուն դէմ :

Հայաստանէն վռնտուելէն վերջ, կար մի՛ր բանակը կը վերազտնար նոր թափ պանօթներով եւ զերակչիռ օդնական ուժերով՝ ջախջախելու համար ազատատենչ հայ ժողովուրդի ազատագրական չարժումը :

Այդ թուականէն սկսեալ Մոսկուա վերջնական իր թաթը դրաւ Հայաստանի վրայ, որ հիւծած ու արիւնաքամ՝ պիտի չկրնար այլեւս ղլուխ բարձրացնել կար մի՛ր բռնակալութեան դէմ :

Անօթ կառավարութեամբ եւ քրիստոնէական համակերպութեամբ՝ երկրի Հայութիւնը անդամ մը եւս ենթարկուեցաւ օտարի լուծին եւ աստիճանաբար իր ապրելակերպը յարմարցուց նոր վարչակարգի պահանջներուն :

Նոր զառակարգը կազմուեցաւ՝ ինչպէս Խորհրդային Միութեան մէջ Հանրապետութեանց, նոյնպէս Հայաստանի մէջ :

Բանուորն ու գիւղացին՝ որոնց անունէն իշխանութեան ղլուխ էին եկեր բոլշեւիկները՝ մուրճն ու մանգալը իրրեւ խորհրդանշան պարզած երկնց դրօշին վրայ՝ ամենազաժան ձեւերով չահագործուեցան — ու կը չահագործուին ցարդ — գործարաններու եւ կոլխոզներու մէջ :

Առանձնաչնորհհալներու դասակարգին մէջ մտան պետական բարձրաստիճան պաշտօնատարներն ու մտաւորականները, — արուեստագէտ ու գրող : Այս վերջիններն կ'օգտագործուին բոլշեւիկեան գաղափարներու տարածման համար՝ գրաւոր քարոզութեամբ :

Հայաստանի մէջ կառուցուեցան կարգ մը մեծ գործարաններ, որոնք կ'աշխատին «խորհրդային հայրենիք»ին համար, արտադրութեան հարիւրին հինգը միայն պահելով տեղւոյն վրայ :

*Համայնավարութիւնը չկրցաւ իրակա նացնել ճշմարիտ ընկերվարութեան ըս կզղբունքները : Դրամատէր, քաղքենի դասակարգին տեղ անցան առանձնաչը նորհհալները : Մանր *առեւտրականները, արհեստաւորներն ու աշխատաւորները գործեն բանուոր, — աւուր հացի կոթոտ :*

Խորհրդայնացումէն 38 տարի վերջ ալ բնակարանի տագնապը չէ փարատած դեռ Հայաստանի մէջ, ուր բազմանդամ ըն տանիքներ պարապուած են փոքր սենեակներու մէջ, զուրկ հանգստաւէտ պայմաններէ :

Հագուստ – կօշուտն ու ապրուստի մակարդակը՝ ոչ – նախանձելի, ըստ վը կայութեան արտասահմանէն Հայաստան ապրելոց հայրենակիցներու, որոնց թիւը կ'աւելնայ տարուէ տարի :

Իրերը կը քննենք առարկայական կեր պով, առանց կանխակալ կարծիքներու :

Ու սրտանց կը ցաւինք, որ «ընկերվարական» վարչաձեւը չորս տասնեակ տարիներու ընթացքին չէ յաջողած լաւագոյն կեանք մը ապահովել երկրի մեր հայրենակիցներուն :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԸ ԿՈԼ ԱԼԺԷ Կ'ԵՐԹԱՅ

ՔՈՓԻ ԹԵԿՆԱԾՈՒ ՉԷ ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ

Ե· ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐԸ

Նախարարաց Խորհուրդը ժողով մը գումարեց երեքշաբթի օր, մասնաւորապէս ծանրանալով երեսփոխանական ընտրութեանց արդիւնքին վրայ : Յոսուեցաւ նաեւ Հանրապետութեան Նախագահի ընտրութեան չուրջ : Կառավարութիւնը կ'աշխատի մխանձականութիւն ստեղծել երկրին մէջ եւ հատուածական կռիւներու տեղի չտալ :

Առաջին առիթով վարչապետը Ալժէ կ'երթայ՝ ուր պիտի մնայ քանի մը օր : Ձօր· Տը Կոլի նպատակն է հաստատ հիմերու վրայ դնել ալժերիական իր քաղաքականութիւնը, որուն դլխաւոր դիծերը յայտարարեց արդէն Կոստանդինի իր ճառին մէջ : Այս քաղաքականութեան մէջ դլխաւոր տեղը կը դրաւեն ընկերային եւ տնտեսական բարեփոխումները :

Փոփոխութիւններ պիտի ըլլային նաեւ բանակի հրամանատարութեան մէջ : Այսպէս, Ձօր· Սալան՝ Պատերազմական նախարարութեան ընդհանուր հսկիչ, Տէ լուվրիէ՝ կառավարութեան ներկայացուցիչը Ալժէի մէջ, Ձօր· Շալ՝ բանակի հրամանատար են :

Տը Կոլ, որուն կ'ընկերանայ Պատերազմական նախարար Կիյեմա, Ալժերիոյ մէջ պիտի ղբաղի պինուորական հարցե րով եւ պիտի աշխատի միջոցներ գտնել՝ ըմբոստութիւնը կարելի եղածին չափ չուտ վերջացնելու համար :

Մինչ այդ Փարիզ կը հասնին Ալժերիոյ նորընտիր երեսփոխանները, որոնց մեծ մասը առաջին անդամ ըլլալով կը մտնէ քաղաքական կեանքի մէջ : Արդարեւ, Ալժերիոյ մէջ 48 Իսլամներ եւ 23 Եւրոպա ցիներ ընտրուեցան, որոնց դլխէն բոլորն ալ Ֆրանսական Ալժերիոյ դրօշակիրներն են : Մայիս 13ի չարժումին դաղափարը յաղթանակեց եւ նոր երեսփոխանները ճիշ պիտի չինային, որ Այդ· Ժողովին մէջ արագ եւ յստակ որոշում մը տրուի Ալժերիոյ մասին : Ինչպէս կը դրկինք երկկ, Մայր Երկրի ընտրութիւններուն արդիւնքն ալ ցոյց կուտայ որ Ֆրանսացիները կ'ուզեն Ալժերիան Ֆրանսական պահել, հետեւաբար՝ կը սպասուի որ այս ուղղութեամբ՝ Միութիւն Նոր Հանրապետութեան կուսակցութիւնը չուտով պարզէ իր ծրադիրը :

Ինչպէս կը տեսնուի, Ալժերիոյ հարցը որ Դ· Հանրապետութեան անկումը սրա չեց, ե· Հանրապետութեան փորձաքարը պիտի ըլլայ :

Միւս կողմէ հետաքրքրութիւն ստեղծած է Հանրապետութեան նոր Նախագահի ընտրութիւնը : Պաշտօնապէս կը հաղորդուի թէ Նոյեմբեր 28ին Դեկտեմբեր մէկ՝ վարչապետը խորհրդակցութիւններ ունենալ է Քոթիի հետ, Դեկտեմբեր 21ի ընտրութեան չուրջ : Նախագահ Քոթի յայտնած է, թէ արամադրութիւն չունի իր թեկնածութիւնը դնելու : Այլեւս կասկած չկայ՝ թէ Հանրապետութեան նոր Նախագահի ընտրութեան գօրաւորագոյն թեկնածուն պիտի ըլլայ Ձօր· Տը Կոլ :

Կերպակի օրուան երեսփոխանական ընտրութիւնները արձագանգ գտան արտահմանի բոլոր երկիրներուն մէջ : Համայնավարներու պարտութիւնը, Տը Կոլի անձնական յաղթանակը եւ Սուեզէլի քաղաքականութեան տակնուդէն դացուած ազատ ճամբան օտար մամուլի հետաքրքրութեան դլխաւոր առարկաները են :

Միացեալ Նահանգներ·— Համայնավարներու պարտութիւնը աւելի ծանր է՝ քան կը նախատեսուէր : Ձօր· Տը Կոլ անձնական յաղթանակ մը տարաւ, որ կ'ապահովէ ազատ աշխարհի միասնականութիւնը : Ամերիկացիները կը մտածեն թէ ե· Հանրապետութեան առաջին կառավարութիւնը պիտի կազմէ Ժագ Սուսթել :

Լոնտոն·— Միութիւն Նոր Հանրապետութեան կուսակցութեան յաղթանակը ոնակնկալ մըն է, հետեւաբար՝ Անգլիա ցիները կը նախընտրեն «սպասել եւ դիտել», հասկնալու համար թէ ի՞նչ կը նշանակէ այս ընտրութիւնը՝ միջազդային ճակատի մը համար :

Արեւմտեան Գերմանիա·— Ֆրանսական ընտրութիւններու արդիւնքը որոշ պոհութենակութիւն մը ստեղծեց Գերմանացիներու մօտ՝ ուր Ձօր· Տը Կոլի չմայքը մեծ է : Ձօրավարին յաղթանակով կայուն չըլլան մը կը նախատեսուի Ֆրանսայի քաղաքական կեանքին մէջ քանի որ ան կը վայելէ Ֆրանսայի ժողովուրդին վստահութիւնը :

Իտալիա·— «Մայրայեղ ապղայնական» ները կը կռմնեն Ֆրանսական խորհրդարանը» կը դրէ Մեսաձերօ, մինչ ուրիշ թերթեր մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն համայնավարներու պարտութեան :

Մոսկուա·— «Բ· ընտրաչրջանը արդիւնքն է աշխատաւորական կուսակցութեան ներու բանակցութենէն եւ ստիպում» կը դրէ մամուլի «Թաս» գործակալութեան թղթակիցը : Ընտրական օրէնքը անարդար եւ հակաժողովրդավարական կ'որակեն Ֆ· Միութեան մէջ, ձախերու պարտութեան դլխաւոր պատասխանատուն Ընկերվարականները կը նկատեն, աւելցնելով·— «Եթէ ընկերվարական կ'որակեն Ֆ· Միութեան մէջ, տուդարը ընտրուեցաւ՝ չնորհիւ Սուսթելի օժանդակութեան, ընկերվարական բազմաթիւ պարագլուխներ պարտուեցան » :

Դահիրէի մէջ Ալժերիոյ Ազատագրը· ձակատի բանբերներէն մէկն ալ յայտարարեց թէ Ալժերիոյ ընտրութիւնները չեղեալ կը համարուին «առժամեայ կառավարութեան » կողմէ :

Կարգ մը այլ երկիրներու մէջ, ինչպէս՝ Յուիսերիա, Պելժիա, Հոլանտա եւն· տակաւին չեն կրցած հասկնալ թէ ընդառաջելի պարզ փոփոխութեամբ մը համայնավարները կորսնցնեն աւելի քան 120 աթոռ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Դ·Ա·Հիրէի մէջ անտեսական երեք ժողովներ պիտի գումարուին Դեկտեմբերի ընթացքին՝ արաբական Հասարակաց Շուկայ մը ստեղծելու նպատակով· այս ձեւով Արաբները կ'ուզեն ազդել Եւրոպայի Հասարակաց Շուկայի կազմութեան վրայ, իրենց տնտեսութիւնը ամուր հիմերու վրայ պահելու մտահոգութեամբ :

Ֆրանսացի Արտաքին նախարար Փոլ Միւրվիլ Պրիւսէլ գնաց, ուր պիտի մասնակցի Եւրոպայի Հասարակաց Շուկայի վեց երկիրներու Արտաքին նախարարներու ժողովին :

Ուիրուկոնիէցի երեսփոխանական ընտրութիւններուն մէջ ազատագրականները յաղթեցին եւ ձախերը պարտուեցան· արդարեւ՝ Պահպանողականներն ու Ազատականները ստացան 564·800 ձայն, Ընկերվարականները՝ 29·970, Համայնավարները՝ 22·784 :

ՊԵՐԼԻՆԻ ՀԱՐՑԸ ԵՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ

Այլեւս ապահով է, որ Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Ամերիկայի եւ Արեւմտեան Գերմանիոյ Արտաքին նախարարները ժողով մը պիտի գումարեն Դեկտեմբեր 16էն առաջ, հաւանաբար Դեկտեմբ· 14–15ին : Պերլինի հարցը պիտի քննուի Արեւմտեան չորս երկիրներու կողմէ եւ հասարակաց պատասխան մը պիտի տրուի Խրուչչեւի :

Անգլիա եւ Ֆրանսա իրենց համաձայնութիւնը յայտնած են արդէն եւ կը կարծուի թէ ժողովը տեղի պիտի ունենայ Փարիզի մէջ :

Միւս կողմէ, Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ կը յայտարարուի թէ Դեկտեմբերի ընթացքին համայնավար երկիրներու «Մեծ»երու ժողով մը տեղի պիտի ունենայ Լեհաստանի մէջ՝ Ա· Միութեան, Լեհաստանի եւ Արեւելեան Գերմանիոյ ներկայացուցիչներուն մասնակցութեամբ : Այս ժողովին նպատակն է՝ երեք երկիրներու դերքը ճշդել Արեւմուտքի դէմ : Այս առիթով Վարչապետն կը հաղորդէն թէ Խրուչչեւի ժամանումը սխալ է :

Երկուշաբթի օր Արեւմտեան Պերլինի բնակիչները վայրկեան մը լուութիւն պահեցին՝ քաղաքին բաժանման տասներորդ տարեդարձին առիթով : Երթեւեկը դադրեցաւ եւ բանուորները ընդհատեցին իրենց գործը՝ 1948 Նոյեմբեր 30ին Ռուսերու կողմէ տրուած որոշումին համար : Ընդհակառակն, քաղաքին բաժանման տարեդարձը մեծ չուքով տօնուեցաւ համայնավար գօտիին մէջ, ուր զինուորական տողանդ մըն ալ եղաւ :

× Արեւելեան Գերմանիոյ վարչապետ Օթթօ Կրոթեվոլիւանդ է եւ որոշ ժամանակ մը հանդիստի պէտք ունի :

ՓԵՐՈՆ ԱՐԺԱՆԹԻՆ ՊԻՏԻ ՎԵՐԱԴԱՐՁՆԱՑ

« Երբ ժողովուրդը զիս կանչէ պիտի վերազտնամ Արժանթին» յայտարարեց նախկին նախագահ Փերոն, որ ներկայիս կը դտնուի Տոմինիկեան Հանրապետութեան մէջ : Արդարեւ, աւելցուց ան, եթէ դէպքերը ընթանան այնպէս՝ ինչպէս կըսուի, երկիրը պիտի իյնայ քաղաքացիական պատերազմի մը մէջ :

Պատասխանելով այն հարցումին՝ թէ ե՞րբ պիտի վերազտնայ Արժանթին, Փերոն բաւ·— Անդամ մը եւս կը կրկնեմ թէ կը սպասեմ որ ժողովուրդը կանչէ զիս եւ ոչ մէկ կասկած ունիմ որ այդ կոչը ուշանայ :

Ընդհանուր գործադուլը կը չարունակուի Արժանթինի մէջ, հետզհետէ աւելի մասհոդիչ դառնալով : Բանուորական Դաշնակցութիւնները կը մերժեն գործը վերսկսիլ, միաժամանակ յայտարարելով թէ « ի զուր փորձած են համոդել կառավարութիւնը՝ որ բանի ուժը մէջտեղ մը չէ, ընդհանուր գործադուլին առաջքն առնելու համար » :

Ընդհանուր գործադուլին միացան նաեւ կառավարներն ու մեքենավարները որոնք ցարդ գործի վրայ կը դտնուէին :

ԱՆԱԾԱՆՕԹ ԷՋ ՄԸ ՌՈՍՏՈՄԷՆ

ՎՆԱՍԱԿԱՐ ՏԱՐՐԵՐ

(Ք. եւ վերջին մաս)

Այժմ էլ, երբ դուք զրաղուած էք մի – այն հայրենասիրական քարոզներ արտա – սանելով եւ չնչին կոպէկներ էք միայն հանում ձեր հասատիսոր բարեկամների գրպաններից, դարձեալ ամերիկացի, անգլիացի, մինչեւ իսկ գերմանացի եւ զուիցերիացի պաստորներն են մեր ժո – ղովուրդին օգնութիւն հասցնողը :

« Ժողովրդին այլեւս դէնք պէտք չէ տալ» : Այս խօսքերն արտասանուում են այն ժամանակ, երբ փաստերը պարզ ցոյց են տուել, որ կոտորուել, թալան – ուել, աւերուել են այն գիւղերը, ուր ինքնապաշտպանութեան համար դէնքի հարկաւոր քանակութիւնը չկար, երբ ար – դէն ձեռքի տակ ունինք փայլուն ապա – ցոյցները, որ այն տեղերը, որտեղ մենք ունեցել ենք դէնք կամ գինուած հայդուկ – ներ, կռուել, պաշտպանել են իրենց կայ – քը, գոյքը կամ թէ բոլորովին ազատ են մնացել այրճակումներից : Այս խօսքերն արտասանուում են այն ժամանակ, երբ Տաճկահայաստանի ամէն կողմերում, մանաւանդ ազատ մնացած վայրերում, օրէ օր սպասւում են նորանոր ընդհա – րումներ, երբ կառավարութիւնը պատ – բաստ իր տրամադրութեան տակ է պա – հում իրեն ծառայութիւններ մատուցած Համիտիէ գնդերին եւ միւս կիսավայրենի լեռնականներին. երբ միւս կողմից զէնքի նշանակութիւնը հասկացած հայ ժողո – վուրդը յուսահատական ազդակներ է հանում եւ ձեռքերը պարզած զէնք է հայ – ցուում. երբ թալանուած գիւղերն իրենք ի – րենց մէջ հանգանակութիւն են բաց ա – նում եւ իրենց վերջին կոպէկները զուրս են հանում զէնք ձեռք բերելու համար :

Ժողովուրդը զէնք է պահանջում, իսկ մեր խոհեմ գործիչներն աչքատում են հաւատացնել ժողովրդին, որ նա սխալ – ւում է. նրան ոչ թէ զէնք է հարկաւոր, այլ հաց ...

Հաւատա՞նք այդ չոհեմների անկեղծու – թեան :

« Հարկաւոր է զաղարեցնել յեղափո – խական շարժումը », պահանջում են նը – րանք : Այս կէտում դրանց հետ միանում են եւ նրանք, որոնք վերջին կոտորածնե – րի տպաւորութիւնից դեռ չեն ազատուել եւ խօսում են աւելի զգացմունքով քան թէ խելքով :

Մենք արդէն քանիցս ասել ենք ունե – ցել ցոյց տալու, որ յեղափոխական շար – ժումն անհնարին է. կանդնեցնել, քանի որ նա հետեւանք է Տաճկահայաստանում տիրող անասելի պայմանների, եւ քանի վատթարանան այդ պայմանները, այն – քան աւելի սաստիկ պէտք կը զգացուի ուժեղ յեղափոխական շարժման : Միմի – այն իրերի անկարգ կացութեան բարեփո – խումը կարող է վերջ տալ յեղափոխա – կան շարժման :

Պահանջելով զադարեցնել յեղափոխա – կան շարժումը, դրանք կոմմնակի կերպով մեղադրում են յեղափոխականներին, համարելով նրանց այդ բոլոր ազէտների պատասխանը : Կոտորածների պատասխա – նատուութիւնը յեղափոխականների վրայ բարդելով եւ յուսահատութեան մէջ ընկ – նելով, այդ կարճամիտները մոռանում են մարդկային պատմութիւնը : Մոռանում են, որ ուրիշ ազգեր աւելի սոսկալի ար – հաւիրքների միջից են անցել եւ իրենց ա – պատութեանը հասել. մոռանում են եւ Հայոց պատմութիւնը, դարերի ընթաց – քում Հայերի կրած դժոխային տանջանք – ները :

Դառնալով վերջին կոտորածներին, հարցնում ենք. չե՞նք չափազանցում ար – դեօք դրանց բացատական նշանակութիւ – նը :

Վերջին դէպքերը մեծ հարուած էին հայ ժողովրդի համար, այդ անհերքելի է. ամէնքն այդ զգացին եւ սոսկացին՝ թէ մենք եւ թէ ուրիշները, զգացինք, ո – րովհետեւ մեր թշնամիները զործում էին սրերով, հրացաններով, որովհետեւ ա – մէնքի աչքի առաջ արիւն էր հոսում եւ այդ բոլորը կատարուում էր ազատ հա – մարձակ :

Սակայն մենք մինչեւ այժմ էլ նոյնպէս դէմ էինք տալիս, հայ ժողովուրդն ա – րիւնաքամ էր լինում, հայաբնակ զա – ւառներն ամայանում էին կամ բռնուում Քրտերով, Չէրքէզներով եւ այլ լեռնա – կաններով, բայց ոչ ոքի վրայ այս հան – գամանքը հարկաւոր ազդեցութիւնը չէր թողնում, ոչ ոք չէր սոսկում, չէր կատաղում, ոչ ոք չէր մը – տածում հարկաւոր չափով ժողովրդի այս անտանելի պայմանների մասին : Ամեն տեղ սուրը հաղիւ էր խաղում, արիւ – նը հազիւ էր հոսում, բայց եւ այնպէս ժողովուրդը ուժասպառ էր լինում եւ լուռ ու մունջ կատարում երկրի ընդհա – նուր պայմանների ճնշման տակ : Ո՞ւր են մեր բազմամարդ հայաբնակ զաւառները, ո՞ւր են նրանց հարքաշ բնակիչները : Թողնենք հեռու անցեալը : Մեր աչ – քի առաջ զատարկւում են զգալի կերպով Մշոյ զաշտը, Վասպուրականը, Կարնոյ եւ Բարերդի չրջակայքը, Խնուսը, Բասե – նը... Մեր աչքի առաջ Ալաշկերտը բա – յազմի հետ միասին կորցրին իրենց բը – նակիչների 9/10 մասը. զուտ հայաբնակ Խիզանում մնացել է հազիւ մի երկու գիւղ : Մինչ դեռ ոչ ոք չի լսել, որ այդ կէտերում կատարած եղած լինի :

Չէ, հայ ժողովուրդը անկարող է ապ – րել Տաճկահայաստանում տիրող կարգե – րում. նա ուժասպառ է լինում, նա մեռնում է. նա չէ կարող չբռ – նկալել, ոսի չկանգնել եւ չդիմել յեղափո – խութեան, երբեւ իր միակ փրկարարին :

Մեր «խոհեմ ազդասէր»ների բոլոր քա – րոզները չատ – չատ կ'ունենան բացատա – կան նշանակութիւն, կը զանդազեցնեն յեղափոխական ընթացքը : Կարո՞ղ էք ար – գելի յեղափոխութիւնէն ի վեր, որուն չը – նորհիւ Ռուսերը բանտէն արձակեցին Կո – մուլքան ու անոր յանձնեցին երկրին իշ – խանութիւնը : Եկեղեցիին հետ Կոմուլ – քայի լռելեայն կնքած պինազատարը տա – կաւին չատ հաստատուն չէ, բայց Լեհաս – տան կը չարունակէ մնալ «Եւրոպայի ա – մէնէն կաթոզիկէ երկիրը », զպրոցներուն մէջ օրական մէկ ժամ կրօնքի պարտա – դիր դաս կայ : Հողերու համայնականա – ցումը վերցուած է, տեղի տալով ան – հատական հողամշակութեան վերահաս – տատման. ասոր որպէս հետեւանք, ար – տադրութիւնը մեծ չափով կրած է :

Որոչ մարզերու մէջ անհատական ա – ռեւտուրը արտօնուած է եւ փոքրաքանակ վաճառման համար անձնական խանութ – ներու թիւը բաւական մեծ է : Արտա – զաղթը արգիլուած չէ : Կառավարութիւ – նը մեծապէս կը քաջալերէ Արեւմուտքի հետ չարաբերութիւնը՝ կարգ մը մարզե – րու մէջ :

Բայց Լեհաստանի «Հոկտեմբերեան յե – ղափոխութեան » մեծագոյն նուէրը խո – սելու ազատութեան վերահաստատումն է : Հրատարակութիւններու ազատու – թիւն չկայ, բայց մարդիկը ազատ կը պղան իրենց մտածումները արտայայտե – լու նոյնիսկ օտարներու, ինչպէս ըրին Ենձի : Դպրոցներու մէջ ռուսերէն լեզուի ուսուցումը զադրած է պարտադիր ըլ – լալէ. իսկ նախապէս պարտադրուած «մարքսիզմ – լենինիզմ»ի դասընթացքը

ՎԱՀՐԱՄ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ
"ՅԵՏԱԴԱՐՁ ՀԱՅԵԱՑՔ"Ը

●

Բովանդակ Հայ ժողովուրդին ծանօթ է Վահրամ Փափազեանի անունը :

Հայրենիքին մէջ, ընդարձակածաւալ Մ. Միութեան մէկ ծարէն միւսը եւ, ամբողջ Սփիւռքահայութեան մէջ իր անունը կը չրջի բերնէ բերան, իբրեւ միջազգային ատենաբանաչափով Շէյքսփիրեան մեկ – նարկու :

Այս վերջի տարիներս մանաւանդ, Վահ – րամ Փափազեան հակառակ անոր որ իր ուսերուն վրայ կը կրէ եօթանասունէ ա – ւելի տարիներու բեռը, երիտասարդական աւիւնով մը կը ճախրէ դէպի բեմական նորանոր նուաճումներ :

Վերջապէս, Վահրամ Փափազեան հայ բեմերու սիրուած դէմքն է : Հանճարեղ Ադամեանէն եւթ, անիկա մեծանուն ոդ – բերդուին ճամբէն ընթացող եւ հետզհետէ անոր մեծութեան հասնող անձը կը հան – դիսանայ :

Այս անգամ սակայն Վահրամ Փափազ – եան նոր դիմագծով մը կը ներկայանայ Հայութեան : Գրողը :

Արդարեւ, վերջերս Հայաստանի մէջ լոյս տեսած իր մէկ հատոր «Ցետադարձ Հայեացք» տիտղոսով յուշերը եկան հաս – տատելու որ հայ բեմերու բազմակողմա – նի տաղանդով օժտուած այդ դերասանը է նաեւ քնքոյշ եւ խորխմասա ղրող մը :

Իր դիրքը կ'ընդգրկէ թէեւ իր կեանքին պատմութիւնը, սակայն պարզ յուշա – դրութիւն մը ըլլալէ չափազանց հեռու է :

Թատերական արուեստի ընդարձակ դպ – րոց մըն է այդ հատորը, որուն ընթեր – ցումով մեծ բան կրնայ սորվիլ այն որ հետաքրքրուած է ու կը սիրէ թատերական արուեստը :

Գաղափար մը տալու համար այստեղ իր մտայղացումներուն մասին, կը կար – դամ հետեւեալ յատկանշական հատուածը իր դրքէն :

« Դերասանը բեմի վրայ մի այրուձի է : Նրա մէջ ստեղծագործող հոգին, ներք –

մատախիլ անել հայ ժողովրդի արեան մէջ մտած կեանքի նորանոր պահանջնե – րը, կարո՞ղ էք փոխել նրա ուղեղը եւ նեարդերը, յոյս ունէ՞ք նրան դնել ստր – կական, անասնական դրութեան մէջ, — եթէ այո, փորձեցէք, եւ այն ժամանակ միայն դուք կարող էք յոյս ունենալ յե – ղափոխութեանը վերջ տալու :

Ժողովուրդը սկսել է յեղափոխութիւնը եւ նա կը տանի մինչեւ վերջը, իսկ առ այժմ նրան մնում է լաւ ճանաչել յեղա – փոխական ճանապարհի վրայ ինկած զա – նազան տեսակ ազդերի իսկական նշանա – կութիւնը եւ մի կողմը չպրտելով դը – րանց, անարզել չարունակել իր փրկարար կռիւը :

ՌՈՍՏՈՄ

համալսարաններէն ներս փոխարինուած է փիլիսոփայութեան եւ ընկերաբանութեան ուսուցումով : Երեսփոխանական ժողո – վին մէջ կան նոյնիսկ 65 ոչ – համայնա – վարներ, որոնք իրաւունք ունին քննա – դատելու կառավարութեան գործունէու – թիւնը : Լեհերը դարձեալ կը վայելեն օ – րէնքի առջեւ հաւասարութեան իրաւունք – ը, զաղանի ոստիկանութեան իրաւասու – թիւնները մեծապէս զեղչուած են եւ Լե – հերը կը հասատատեն թէ բանտերուն մէջ քաղաքական յանցաւորներ չկան այլեւս :

Նոյնիսկ կրնան առանց քաշուելու ծի – ծաղաչարժ պատմութիւններ պատմել ըս – թալինի կոմմէ «Վարչաւայի սրտին վրայ կառուցուած Մշակոյթի հսկայական Պա – լատին մասին. «Վարչաւայի մէջ ամէնէն դեղեցիկ տեսարանը կարելի է դիտել Մշակոյթի Պալատին կատարէն. որովհե – տեւ միակ տեղն է, ուրկէ այդ Պալատը չի տեսնուիր » :

Չէն մոռցած նաեւ զարերէ ի վեր իրենց երկու զօրաւոր դրացիներուն հանդէպ ու – նեցած ազգային հակակրութիւնը . վըս – տահութիւն չունին Ռուսերուն վրայ, ու չեն սիրեր զանոնք. եւ կը վախնան Գեր – մանացիներէն ու Ի'տալեն զանոնք, որով – հետեւ մտքերու մէջ տակաւին թարմ է վերջին պատերազմին ատեն Գերմանացի – ներու կոմմէ անխնայ կոտորուած Լեհե – րուն յիշատակը :

(7 Շար.)

Ա. ՍԹԻՎԸՆՍԸՆԻ

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

—o—

Այս միջոցին Ռուսիա զացողներուն խորհուրդ կուտամ վերադարձի ճամբուն վրայ Լեհաստան կանգ առնելու :

Պիտի տեսնէք որ երկաթէ Վարագոյրէն անդին զտնուող բոլոր երկիրները նոյնը չեն : Ես, անձնապէս բազմաթիւ օրեր մը – նայի Վարչաւայի մէջ եւ ապա ուղղուե – ցայ դէպի Հարաւ, մինչեւ Փրակա հաս – նելս : Սակայն Վարչաւայի մէջ անցու – ցած առաջին ժամերէս իսկ դիտակցե – ցայ, որ Լեհաստանը տարբեր տեսակի համայնավար երկիր մըն է :

Պատերազմի աւերներէն զրեթէ վերա – նդնած Վարչաւայի մէջ, Ռուսիայէն կամ միւս արբանեակ երկիրներէն բոլո – րովին տարբեր քաղաքական օդ մը կը շնչէք : Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ, զոր օրինակ, համայնավար ճնշումը այնքան մեծ համեմատութիւններու հասած է, որ ամէն ամիս քսան հազարի մօտ մար – դիկ դէպի Արեւմտեան Գերմանիա կը փախչին : Բայց Լեհաստանի մէջ ճնշու – մը մեծապէս մեղմացած է 1956ի արիւ – նաչխարհը, մի խօսքով՝ ձիւնրն է, մարդը, իսկ ստեղծագործութեան իրա – զործողը, մարմնաւորողը, տեսանելի ու չօշափելի զարձնողը, մի խօսքով զերա – սանի մտայղացումը : Մարմնաւորելով հանդիսատեսին հաղորդողը՝ նրա ձին է : Ուրեմն, ինչքան էլ խոր ու բացարձակ լինի նա տեսականօրէն, նա զրական կը զառնայ միայն ձիու համագործակցու – թեամբ : Եւ դեռ ձիու ներկայութիւնը եւ համագործակցութիւնը միայն բաւական չէ զերասանի մտայղացումը ներկայա – ցնում զարձնելու համար : Երկու հիմնա – կան պայմաններ անհրաժեշտ են, առանց որոնց զերասանը ձիաւորի, ինչպէս եւ զերազանց ձիաւորը կրկնակ հմտութիւններով մարմնաւորուած անհատականութիւնների չի հասնի զերասանական արուեստի բա – ցարձակութեան : Նախ՝ ձին պէտք է լինի աղնուացեղ, բոցաչունչ, սանձակոծոր, խելահեղ, անսահման հորիզոններ խնդա – խելու ընդունակ մի բեղաս, միեւնոյն ժամանակ՝ զղջուն, մտացի, որ հեծնողի անձին բնազդաբար հպատակ երթայր : Երկրորդ՝ հեծնողը պէտք է լինի իր ձի – ուն արժանավայել ձիաւոր :

«Պատահում է, եւ այն էլ շատ յաճախ, որ զերասանը զերընթեր ձիաւոր է լի – նում հէնց իր ծննդից, բայց ճակատա – գրականօրէն նրան վիճակւում է իրեն ոչ համապատասխան ձի՝ ձի՝ անհնազանդ, խրտնող, նուազ, հիւանդ կամ անասուազ :

« Վա՛յ այդ զերասանին :

« Պատահում էեւ հակառակը, նոյնպէս շատ յաճախ, որ բնութիւնից ամենայն չնորհներով օժտուած ձիուն վիճակւում է վատթարագոյն ձիաւոր, ձիաւոր՝ վախ – կոտ, իր երիվարին աչառանակելու անըն – դունակ, անհոգիզոն, անտեղի եւ անժա – մանակ մտրակող եւ խթանող խելագ երի – վարին ...

« Վա՛յ այդ ձիուն :

« Առաջին պարագային ձիաւորը, չկա – րողանալով հասնել ուր իր հոգին ձըգ – տում է, չի տանի իր հետ հանդիսատե – սին : Երկրորդ պարագային, ձին կը տանի իր ձիաւորին ուր իր քմայքն է ուզում, անել ճանապարհներում թողնելով հան – դիսատեսին » :

Կը տեսնէք, թէ մեծանուն զերասանը ինչպէս ճարտար ոճով մը, պատկերալից ու գիտական մեթոտով մը կը բնորոշէ զերասանին եւ իր ստանձնած զերին փոխ յարաբերութիւնները եւ այդ երկուքին հանդիսատեսին հանդէպ ունեցած պարտ – քը :

Ինր ուսումնասիրութեան մը բովէն անցուցած է հեղինակը իր զրքին մէջ ա – բեւմտեան եւ արեւելեան զպրոցները :

Ռուսական, Ֆրանսական, իտալական եւ բրիտանական զպրոցները, անոնց ի – րարմէ ունեցած տարբերութիւնները եւ իւրաքանչիւրին մէջ տիրական դարձած մօտեցումն ու ըմբռնումները մի առ մի բացատրուած են խոր համոզմամբ :

Դասականները՝ Եւրիպիտես, Սոփոկ – լէս, Եսքիլէս, Շէյքսփիր, Մոլիէր, Ռա – սին, Քոռնէյլ եւ հետզհետէ աւելի մօտ՝ Վոլթեռ, Գօմարշէ, Հիւկօ, Միւսէ, Ա. –

ներկայանան վարպետ դրոշի մը կողմէ պատրաստած իրենց դոյզրիկ նորավէպերը։ Նոյնը նաեւ Սառա – Պետնարի իր առաջին հանդիպման մասին, որ Վահրամ Փափազեանի վառ երեւակայութեան արիւնքն է միայն, ըստ իս, սակայն ա – մէն պարագայի մէջ գրական մեծ արժէք ունեցող էջ մը կը կազմէ։

Այս գիրքը հրապարակ ելլելէն ի վեր, չուկնեը չրջան կ'ընեն նոյն խմաստով թէ գործին հեղինակը ինքը Վահրամ Փա – փազեանը չի կրնար ըլլալ։ Կասկածներ կան իր գրոշի արտակարգ տաղանդին մեռասանելորդ ժամուն երեւումին մա – սին։ Այդ չուկնեը միայն սփիւռքի մէջ չէ որ տարածուած են։ Հայրենիքին մէջ ալ գոյութիւն ունին անոնք եւ խորհրդա – հայ գրագէտ Գ. Մահարի վերջերս հրա – պարակեւ կը գարմանար թէ ինչպէս կ'ըլ – լայ որ մարդ մը եօթանասունէն եօք յանկարծ երեւան ելլէ այսպիսի արուա – կարգ գրական արժէք ներկայացող գոր – ծով մը։

Ըսուեցաւ նոյնպէս, թէ Շէյքսփիրի մասին արտայայտած մտքերը հեղինակը փոխ առած է կէօթէի տեսութիւններէն, մեծանուն գերմանացի գրողին Շէյքս – փիրի մասին արտայայտած գաղափարնե – րը ուղղակի թարգմանաբար գետեղելով իր հատորին մէջ (Եղ. Զափրատի յօդ – ուածաշարքը հրատարակուած Ամերիկայի «Հայրենիք» օրաթերթին մէջ)։

Այս բոլորը սակայն, ըսի ըսուներ են։ Ըստ իս, Վահրամ Փափազեան բազմա – կողմանի տաղանդով օժտուած անձ մըն է, եւ անոր մօտ արտակարգ գրողի մը յատկութեան երեւումը, հոգ չէ թէ մե – տասանելորդ ժամուն, նոյնքան ալ տա – րիբնակ չեմ գտներ։ Իսկ կէօթէի տե – սութիւններուն թարգմանութեան տուրն – չութեամբ, եթէ ճիշդ իսկ է այդ ամբաս – տանութիւնը, յաջող թարգմանութիւնը կը մեղմացնէ յանցանքը։

Դժբախտաբար, սակայն, Վահրամ Փա – փազեանի այս գործը կը նմանի մեռալիս – նի մը՝ որուն մէկ երեսը ջինջ է, ոսկեզօծ ու պայծառ, իսկ միւս երեսը կը ներկա – յացնէ խաւար մը, որուն մէջ կը լողան անճշդութիւններ, անհիմն գրպարտու – թիւններ, եւ մանաւանդ նախատալից ու անարդական տոգեր հայ թատերական պատմութեան մէջ խնկելի յիշատակ մը թողած անձերու մասին։

Արդարեւ, հատորին յառաջաբանին մէջ Ռուբէն Զարեան կը դնէ հետեւեալ յատ – կանշական տողերը։—

« Ձգինք կասկածում այն յաջողութեա – նը, որ Փափազեանի գիրքն ունենալու է ընթերցողների մէջ։ Սա բնաւ էլ չի նշա – նակում թէ այն ի սպառ գերծ է թերու – թիւններից կամ վէճերի առիթ չի տա – լու ... »։

Սկզբի կատարեալ հանդարտութեամբ, առանց քննադատական որեւէ ճիպի, լսա կարելոյն պիտի ջանամ մի առ մի երե – ւան բերել այն բոլոր դիտումնաւոր կեր – պով կատարուած անճշդութիւնները եւ

ՏԱԼԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻՆ

ՎԻՔՔՈՐԻՕ ՊԷՈՆԻՕ-ՊՐՈՔՔԻԷՐԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏԱՆ ՄԷՋ

—o—

ՄԻԼԱՆՕ, (Յառաջ).— Նոյեմբեր 25ին, Հայկ. Տան վարչութեան նախաձեռնու – թեամբ, հիւրամեծարութիւն տեղի ունե – ցաւ ի պատիւ ուսուցչապետ Վիքթորիօ Պէոնիօ – Պրոքքիէրիի։ Օրուան հիւրը խոալերէն լեզուով ներկայացուց Արամա – յիս Սրապեան, որպէս գրագէտ, լրա – գրող, նկարիչ, համալսարանի ուսուցչա – պետ եւ որպէս ռազմիկ օդաչու։ Նախ վեր հանուց ճարտասան գրագէտին կեան – քին երիտասարդական չրջանը, երբ մէն մինակ սաւառնելէ ետք Միջին Արեւելքի, Սիպերիոյ, Հասարակածային Ափրիկէի, Կրէտոյանասի եւ Սաուցեալ Բեւեռներու վրայ որպէս աշխարհագէտ եւ հետախու – գող՝ իր ցեղերու եւ միջավայրի ուսում – նասիրութիւններով նիւթ կը հայթայթէր իր ինքնատիպ գրականութեան եւ աշ – խարհագրական բազմաթիւ հատորնե – րուն։ Ցիշեց թէ օրուան հիւրը վարձա – տրուած է արծաթեայ պատուանշաններով պատերազմի դաշտին վրայ, եւ արծաթեայ չքանշանով՝ որպէս առաջնակարգ սաւառնորդ։ Ցիշեց նոյն – պէս, թէ Վ. Պէոնիօ – Պրոքքիէրի 1936 – ին դանուած է Հայաստան, երկար չրջած Շաւարշանայ դաշտին մէջ, ուր, ըսաւ, մեր նախնիքը ասկէ 1507 տարիներ առաջ կեանքի եւ մահուան պայքար կը մղէին Սասանեան բռնակալութեան դէմ, հայրե – նիքի եւ կրօնքի փրկութեան համար։ Ա – պա մի առ մի թուեց փիլիսոփայ գրագէ – տին քանի հատորները, ուր թատերդու – թիւն, վէպ, պատմուածք, նորավէպ, լը – րագրական բազմաթիւ յօդուածներ կը յաջորդեն քաղաքագիտական երկասիրու – թեանց, կրօնքը՝ իրրեւ քաղաքականու – թեան խթան եւ ազդակ, Ֆ. Նիցչէի եւ Թ. Հոպսի վարդապետութեանց մեկնա – բանում, քննական ուսումնասիրութիւն քաղաքային դիտութեանց, Ելլադայի վարչակարգի դրութիւնը իր ցեղային մը – չակոյթին մէջ, քննական եւ թարգման – չական հրատարակութիւններ՝ քաղաքա – կանութեան փիլիսոփայութեամբ պարա – պող դասական հեղինակներէ, Քրիստո – նէութեան քաղաքականութիւնը, ինչպէս Իտալիոյ Հանրապետութեան նախագահ Կրոնքիի ուղղած իր դիրը՝ ազգային թատրոնի ներկայ եւ ապագայ խնդիրնե – րու մասնագիտութեանց կապակցութեամբ, եւն. եւն.։

Ապա յիշեց Վ. Պէոնիօ – Պրոքքիէրիի հանդիպումը հայ կրօնաւորներու հետ, անոր աքանչացումն ու դրուատիքը, Քո – րիէրէ Տելլա Սերա» աշխարհահռչակ օ – րաթերթին մէջ՝ մեր կրօնական արարո – ղութեանց եւ ժողովրդական երաժշտու – թեան։ Իր խօսքը վերջացուց հպանցիկ ակնարկ մը տալով պատմական եւ մշա – կութային այն կապերուն՝ որոնք անցեա – լէն մինչեւ ներկայ ժամանակներս Հայու – թիւնը կը կապեն Իտալիոյ եւ փոխադար – ձաբար։

Ծանօթ երգչուհի տիկին Ազատի Պե – տոյեան մեծ յաջողութեամբ երգեց Տո – նիձեդդիի Լուչիա տի Լամմըմուրէն ար – կարաժունչ կտոր մը, ապա Արեւելեան դիչերները եւ Գ. Մ. Ալեմչահի իմ երգն ու նագերը։

Հայկ. Տան վարչութեան կողմէ, Պ. Գէորգ Խանկէլեան օրուան հիւրին ըն – ծայեց գեղեցիկ նուէր մը, գան անուա – նելով պատուոյ անդամ Հայկ. Տան, նոյն առեն Տիկին Պէոնիօ – Պրոքքիէրիի ծաղ – կեփունջ մը տալով։

Ասոնք առաւ օրուան հիւրը։ Պէոնիօ – Պրոքքիէրի հետեւանմանասող մըն է, ուր բառերու, ասութեանց, պատկերներու, դպացմանց եւ մտածողութեանց հակա – դրութիւններն ու չաղկապումները կը դօդուին ու կը քակուին անընդհատ, հետ ի հետ, մագնիսացնելով ունկնդրին ու – չադրութիւնը, այլ միչտ յատակ եւ տպա – ւորիչ։ Ամրողջատանօք յիշեց մեր պատմական անցեալը, մեր մարտնչում – ները ի պին ազդային անկախութեան եւ կրօնքի պաչտպանութեան։ յիշեց մեր կա – պերն ու յարաբերութիւնները Հռոմի, Բիւ – զանդիոնի, Ցունաց, Պարսիկներու եւ Պարթեւներու հետ, ապա վերացումով նկարագրեց մեր հայրենիքին բնութեան – կան գեղեցկութիւնը, ձեռքն երկարած Հայկ. Տան մայր պատէն առկախ գոյղ Մասիսներուն եւ Արարատեան դաշտին, մեր հանելով մեր հնադարեան երկրին խոովիչ կախարդանքը։ Ըսաւ թէ աչխար – հի վրայ գոյութիւն չունի ազգ մը՝ որ այնքան խորապէս ճանչցած ըլլայ ցաւն ու տառապանքը ինչպէս ճանչցած է Հայ ազգը, բայց ցաւն ու տառապանքը չընկ – ճեց ձեզ, ըսաւ, այլ կռեց ու կոփեց ձեզ, որովհետեւ բարձր մչակոյթով եւ քաղա – քակրթութեամբ օժտուած ազգ մըն էք դուք։ Ցիշեց Ֆրանց Վերֆէլի երկը, ա – նոր մէջ չրջող դիւցազնական ոգին։ Աքանչացման արտայայտութիւններ ու – նեցաւ մեր կրօնական եւ ժողովրդական երգերուն երաժշտականութեան նկատ – մամբ, հանդիսութեան եզրեր դտնելով մեր եւ Ցունաց, ինչպէս արեւելեան այլ ազգերու երգերուն միջեւ։ Ջերմ ծափե – րու մէջ իր խօսքը աւարտեց դեսդեն հիւ – սելով իտալիոյ սպասարկուհիներուն, որուն համար, ազատրեց՝ կ'արժէ ապրիլ եւ մեռնիլ։

Բժ. Տիգրան Ալեքսանեան, Հայկ. Տան վարչութեան կողմէ, շնորհակալութիւն յայտնեց օրուան հիւրին, իր հետաքրք – րութեանց համար մեր ազգով եւ մչակոյ – թով, մաղթելով որ այս հետաքրքրու – թիւնը միչտ կենսունակ ըլլայ ազգային եւս, ի սէր եւ ի միութեան Իտալիոյ եւ Հայ ազգին։

Ա. Ս.

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ՕՐԻՈՐԴ ՏԻՐԱՏՈՒԻՐԵԱՆ

Ուրբաթ, Դեկտեմբեր 5, ժամը 16 – ին, «Փրեսս մէկ»էն (Փարի Լինթէդ) հա – ճոյքը պիտի ունենանք լսելու Օր. Նը – ւարդ Ժոսլին Տիրատուրեանը, վայելելով վեց երգերու չարք մը՝ որուն մէջ երկու Ֆրանսերէն եւ մէկ սպաներէն կտորներու հետ, իտալերէն «Մատեքիատէ», «Թուռ – նա ա Սորիէնթէ» եւ Լէոնգավալլոյի «Մա – թիներեան»։ Երգչուհին մասնաւորապէս հարազատ չեչտով կ'երգէ այդ կտորները, ծանօթ ըլլալով իտալերէն եւ սպաներէն լեզուներուն։

Օր. Ժոսլին Տիրատուրեան տեւական պայմանագրութեամբ մնայուն երգչուհի նչանակուած է պետական ձայնասփիւռի վարչութենէն եւ այդ հանգամանքով պարբերաբար ատիթը պիտի ունենանք լը – սելու զինքը Ֆրանսական ձայնասփիւռէն։

Այս նչանակումը կուգայ վաւերացնելու իր երգչուհիի արժէքն ու տաղանդը։

Արդէն Օր. Տիրատուրեան ծանօթ է Փարիզի հայ հասարակութեան։ Մեր հանդիսներուն մէջ իր յստակ, հնչական եւ չատ հաճելի ձայնը եւ իր երաժչտա – կան ուրոյն չեչտը միչտ ալ ջերմօրէն ըն – նդհատուած են։

Օր. Տիրատուրեան նոյնքան յաջողու – թեամբ կ'երգէ մեր տոհմիկ ու ժողովր – դական երգերը՝ որոնց նուիրուած սալ մըն ալ հրատարակած է։

Երիտասարդ երգչուհին արդէն իր կա – րեւոր տեղն ունի փարիզահայ երգչու – հիներու գնահատուած ու սիրուած չար – քին մէջ։

Բ. Գ.

ու տառապանքը ինչպէս ճանչցած է Հայ ազգը, բայց ցաւն ու տառապանքը չընկ – ճեց ձեզ, ըսաւ, այլ կռեց ու կոփեց ձեզ, որովհետեւ բարձր մչակոյթով եւ քաղա – քակրթութեամբ օժտուած ազգ մըն էք դուք։ Ցիշեց Ֆրանց Վերֆէլի երկը, ա – նոր մէջ չրջող դիւցազնական ոգին։ Աքանչացման արտայայտութիւններ ու – նեցաւ մեր կրօնական եւ ժողովրդական երգերուն երաժչտականութեան նկատ – մամբ, հանդիսութեան եզրեր դտնելով մեր եւ Ցունաց, ինչպէս արեւելեան այլ ազգերու երգերուն միջեւ։ Ջերմ ծափե – րու մէջ իր խօսքը աւարտեց դեսդեն հիւ – սելով իտալիոյ սպասարկուհիներուն, որուն համար, ազատրեց՝ կ'արժէ ապրիլ եւ մեռնիլ։

Բժ. Տիգրան Ալեքսանեան, Հայկ. Տան վարչութեան կողմէ, շնորհակալութիւն յայտնեց օրուան հիւրին, իր հետաքրք – րութեանց համար մեր ազգով եւ մչակոյ – թով, մաղթելով որ այս հետաքրքրու – թիւնը միչտ կենսունակ ըլլայ ազգային եւս, ի սէր եւ ի միութեան Իտալիոյ եւ Հայ ազգին։

Ա. Ս.

ՍՏԱՅՆԻՔ

ՍԻՈՆ կրօնական եւ բանասիրական հանդէս Երուսաղէմի հայ Պատրիարքու – թեան։ Միացեալ թիւ 9 եւ 10 Սեպտ. Հոկտեմբեր։

ՊԱՐՏԷԶ.—Նոյեմբերի թիւը 146, ման – կական պարբերաթերթ, Պոլիս։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (308)

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀՈՏՈՐ

Իգ.

ՈՍՏԱՆ

Նա իմ լաւ բարեկամս էր. նրա եօթն որդիներից ամենակրտսերին, կարօին, ես եմ եկեղեցի տարել մկրտութեան ժա – մանակ։ Բայց բոլորին կտորեցին, ոչ մէկը չմնաց ...

Կարոյի անունը տալու ժամանակ ես նայեցի Ասլանի երեսին։ Նա աչքով ա – րեց, որ լռեմ։ Քուրդը չարունակեց.

— Այո, նա իմ լաւ բարեկամս էր. չատ անգամ միմեանց հետ «հայ ենք կարել». չատ անգամ միմեանց հետ որսի ենք գը – նացել։ Նա անմոռան մարդ էր։ Նրա պէս քաջ, նրա պէս մեծահոգի չկար ոչ միայն հայ ազնուականների մէջ, այլ բոլոր քուրդ բէկերի մէջ։

Երեւի, աղնիւ քուրդը չատ կ'ուրախա – նար, եթէ ասէի, որ նրա լաւ բարեկամի որդին, իր կնքել տուած կարօն, ազատ – ուել էր սարսափելի կոտորածից եւ այժմ կենդանի էր։ Ես այդ կոտորածի պատ – մութիւնը լսել էի չատ առաջ, Կարոյի տատ Զումբուղից, երբ նա մահուան անկողնի մէջ պատմում էր անբախտ որ – դուն հօր ցաւալի արկածը։

— Բայց Աստուած պատժեց իմ հօր եղ – բօրը — առաջ տարաւ քուրդը։— Իր բա – բեկամի եւ դաչնակցի հետ այդպէս վա – տութեամբ վարուելուց յետոյ, եւ խա – բէութեամբ այդ բերդին տիրելուց յե – տոյ, երկար վայելել չկարողացաւ ...

— Ի՞նչպէս,— հարցրեց Մուրադը։

— Նա միացաւ այնուհետեւ Զէյիբէյին տիրող անգութ Բէկիբխան – բէկի հետ, եւ երկուսը միասին սկսեցին անխնայ կերպով ասպատակել, աւերակ դարձնել Վանի, Մուշի, մինչեւ Դիարբէքիրի նա – հանգները, եւ ամէն տեղ, որտեղ հայ կար, սրից անցկացնել։ Այդ լսելով բա – տամբուլի Հայոց Խալիֆան (Մատթէոս պատրիարքը) բողոքեց Սուլթանին եւ Սուլթանը բազմութիւն զօրքերով ուղար – կեց Օսման փաչային պատժելու տալըս – տամբներին։ Օսման փաչան եկաւ, նա ո – չինչ անել չէր կարող, եթէ Հայերը չօգ – նէին նրան։

— Հայերը ի՞նչով օգնեցին,— հար – ցրեց Մուրադը։

Ստամբուլի Հայոց Խալիֆան թուղթ էր դրել Վանի, Մուշի, Տիարպէքիրի եւ մեւս նահանգների Հայոց բոլոր հոգեւոր առաջնորդներին, որ իրանց ժողովրդի հետ օգնեն Սուլթանի զօրքերին։

Այդ ժամանակ յայտնուեցաւ Մէլիք – Միքայէլ եւ Հայոց կամաւոր զօրքերի գը – լուխն անցաւ։ Քաջութեամբ պատերազ – մելով թէ Բէկիբխան – բէկի եւ թէ իմ հօր եղբօր Խան – Մահմուտի հետ, նա երկուսին էլ յաղթեց, երկուսին էլ ձեր – բակալեց, եւ յետոյ յանձնեց Օսման փա – չայի ձեռքը։ Երկուսին էլ իրանց ընտա – նիքների հետ տարան Ստամբուլ, այնտեղ բանտարկեցին։ յետոյ Բէկիբ – խան – բէկին աքսորեցին Կրէտէ կղզին, իսկ իմ հօր եղբօրը Խան – Մահմուտին իր ըն – տանիքի հետ աքսորեցին Սիլիստրէ։ Եւ այսպէս Մէլիք – Միքայէլ առեց իր վրէ – ժը։

Վերջին խօսքերը արտասանեց ծերունի քուրդը մի առանձին դառնութեամբ։ Մենք ամէնքս միմեանց երեսին նայե – ցինք։ մենք զարձեալ լռում էինք մի ծա – նօթ անուն, բայց ինձ զոնէ անծանօթ պատմութիւն։

— Այդ կռիւների մէջ,— աւելացրեց նա, — ես ստացայ այն վէրքերը, որ բոլորովին անդամալուծեցին ինձ, եւ այն օրից այդ բերդը քարուքանդ արեց եւ մեր տոհմի բոլոր նչանաւոր քաջերին մաչեց բանտերի մէջ։ Ինձ խնայեցին, որպէս արդէն անպէտք եւ կիսամեռ մարդու ...

Խան – Մահմուտին եւ Բէկիբ – խան – բէկին նուաճելուց եւ նրանց աքսորելուց յետոյ, իրաւ է, քրդական բռնապետու – թեանը վերջ տրուեցաւ արեւելեան Հա – յաստանում եւ մանաւանդ Տարօնի եւ Վասպուրականի նահանգներում, եւ Օս – մանցոց իչխանութիւնը այդ ժամանակից աւելի հաստատուեցաւ այդ կողմերում։ Բայց ինձ ուրախացնում էր այդ պատ – մութեան այն մասը, որ յիչեալ երկու պաղանների անկումը կատարուել էր մի հայհերոսի ձեռքով, այն հայի, որ մեր ամենի դաստիարակը եւ սիրելին էր։— Դա էր Պարսկաստանում հասարակ որ – սորգի անուան տակ ծածկուած խորհր – դաւոր մարդը — Ալօն, որի իսկական ա – նունը Մէլիք – Միքաէլ էր, որը բոլորից թագցրած ունէր, թէ իր գործերը, թէ իր անցեալ մեծութիւնը եւ թէ իր ով կամ ինչ մարդ լինելը։

Ես չեմ մոռացել, ընթերցող, բայց դու եւս յիչո՞ւմ ես այն ցաւալի պատմութիւ – նը, որ Ս. Տիրամօր ասնաման թեան ժամանակ, իր վրանում, իմ քեռի Պետ – րոսը պատմում էր Որսորդի կեանքից։

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ջերմապես կը խնդրենք մեր բաժա – նորդներէն որ մինչեւ Դեկտեմբեր 31 վճարեն իրենց բոլոր առկախ հաշիւները : Վարչութիւնս ի վիճակի չէ ապառիկ թերթ ղրկելու եւ պիտի ստիպուի դադ – րեցնել թերթերը այն բաժանորդներուն, որոնք ցարդ չեն նորոգած 1958ի բաժա – նորդագրական չրջանը :

Համաճայն տեղական սովո – րութեան պիտի խնդրէինք որ մեր բոլոր բաժանորդները կանխիկ վճարեն իրենց բաժնեգինները :

Շնորհակալութիւն բոլոր անոնց որ ի – րենց կանոնաւոր վճարումներով ապահո – ված են թերթին հրատարակման կանոնա – ւորութիւնը :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՍԻՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարուժան» կոմիտէն իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր Վարդան Խրիմեանին՝ իր հօր սիրելի հօրեղբօր վաւիլին՝ կանխալի մահուան առթիւ, եւ Շաւարշ Նարդունիի – նիին իր թանկագին եղբօր մահուան առ – թիւ :

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն իր կազմով եւ յանուն իր բոլոր Ընթակոմիտէներուն եւ խումբերուն ան – կեղծ ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Շա – ւարշ Նարդունիին, իր եղբօր՝ Բարսեղ Այվազեանի զառնաղէտ մահուան առթիւ :

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Քրխատափոր Ընթակոմիտէի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Տիգ – րան Թադոյեանի եւ իր զաւակներուն ի – րենց կնոջ եւ մօր ողբացեալ Տիկին Վար – դանուշ Թադոյեանի մահուան տխուր առթիւ :

× Կապոյտ Աչի Մարսէյլի մասնա – ճիւղի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցու – թիւնը կը յայտնէ Պ. Շաւարշ Նարդունիի իր եղբօր տխուր մահուան առթիւ :

Ֆ. Կ. Աչի Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Պ. Տիգրան Թադոյեանի՝ իր կնոջ ողբացեալ Տիկին Վարդանուշ Թա – դոյեանի մահուան առթիւ :

×

ՎԻԵՆ.— Տէր եւ Տիկ. Ա. Քղկեան եւ զաւակները իրենց խորին ցաւակցութի – ւնները կը յայտնեն Վարդան եւ Կարապետ Խրիմեան ընտանիքներուն, իրենց հօրեղ – բօրորդւոյն՝ Փիրայր Խրիմեանի, 29 տա – րեկան, զառնաղէտ մահուան առթիւ, զոհ եղբայրասպան դաւաճան ղնդակի (Պէյ – րութ) :

Այս տխուր առթիւ եւ փոխան ծաղկե – պսակի կը նուիրեն հազար ֆրանք Մշա – կոյթի Տան :

×

Սեբաստիոյ Նահանգային Մուրատ Ուսումնասիրաց Միութիւնը խորին ցա – ւակցութիւնները կը յայտնէ Ստեփան Մարկոսեանի մահուան առթիւ իր այրին եւ զաւակներուն :

× Այս առթիւ Միութիւնը չնորհակա – լութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրնե – րը.— Սուրէն Ղուկասեան հազար ֆր. , Յովհ. Ղազարեան հինգ հարիւր, Ամու – ճա երկու հարիւր, Յակոբ Ագաթեան հինգ հարիւր, Ալիքսան Պալապանեան եր – կու հազար, Յովսէփ Բէյիեան հազար , Յարութիւն Շիրվանեան հինգ հարիւր , Լութֆիկ Գաչըքեմանեան հինգ հարիւր :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Ճիլբայէլ Պահատուրեան եւ զաւակները (Լիոն) չնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց որ վշտակից ե – ղան անձամբ եւ գրաւոր իրենց հօր եւ մեծ հօր ողբացեալ Մահեսի Լոզոֆէթ Պաթմազեանի յանկածառակ մահուան առթիւ (Պոլիս Նոյ. 13ին) :

×

Որբերու Օգն. Մարմինը (Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն) չնորհակալութիւն կը յայտնէ ամէն անոնց որ բարոյապէս կամ նիւթապէս իրենց աջակցութիւնը բե – րին Նոյեմբեր 23ի իր ցերեկոյթին :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

Օր. ԱՆԺԷԼ ՉԷՉԷՕՂԼՈՒ
Պ. ՏՐԴԱՏ ՍՎԱԶԼԵԱՆ
Ամուսնացած

Փոն տը Շէրիւ Նոյ. 30 Իսկ

Կնքահայրութեամբ Պ. Ստեփան Կիւլ – հանի :

Այս առթիւ կը նուիրեն հազար ֆրանք «Ցառաջ»ին եւ չորս հազար ֆրանք Իսկի Խրիմեան զպրոցին :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Լիոնի Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի կողմէ :

Դեկտեմբեր 7, Կիրակի կէսօրէ յետոյ, ժամը 3էն մինչեւ գիշերուան 10ը, Յոյնե – րու սրահը (5 Րիւ Պոնըփուա) :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, հայ – կական եւ եւրոպական պարեր, առատ կերուխում եւ հաճելի անակնկալներ :

Կը հրաւիրուին բոլոր Լիոնահայերը անխտիր :

Այդ օրը բոլորդ Յոյներու սրահը քալ – լերելու համար Նոր Սերունդը :

ՆՈՒԻՐ

Պանողլէէն Տիկին մը երկու հազար ֆր. կը նուիրէ Առնուվիլի Ս. Խաչ եկեղեցիին իբր մասնակցու : Ինչպէս նաեւ երկու հա – զար ֆրանք Լիլլայի հայկական զպրոցին : Մատնալ «Ցառաջ»էն :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը տեղի կ'ունենայ այս չորեքշաբթի ժամը 9ին Գաֆէ Քաուէի սրահը :

Նիւթ՝ Հայ եկեղեցւոյ ազգային նկա – րագիրը :

Մուտքը ազատ է : Կը խնդրուի ճշդա – պահ ըլլալ :

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՆ

Աչքի առջեւ ունեցէք հետեւեալ արեւելեան անողնշնները , որոնց չաւոդոյնները, թարմ, ու բազմա – զանը յարմար գիներով :

ՊԱՇԱՏՈՒՐԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ
ՄԷՋ ՊԻՏԻ ԳՏՆԷՐ

246, rue Vendôme
20, rue Villeroy
Lyon

Ինչպէս արմաւ, պամիա, «եալան – ճի տոլմա», յունական,, թուրշի –ճ ներ, պիպէր, տերեւ, բահիի հէլ – վա, վանիլլ, շոճոլա, նուազէք , լոգում, սագըզ, պիստակ, Շիրակ օ – ղի, (41–45 աստիճան), երշիկ, կեսարական պաստրմա, առաջնա – կարգ սուրճ, (գարավան և մոգգա), համեմներ մահլէպ, սալէպ, ձիքա – պտուղ, ամէն տեսակէ, ձէք, հաշ – ֆավալ (պուլկարական) , ներմակ պանիր (ոչխարի կաթով), ամէն կարգի պահածոներ, գուսգուս, հե – րիսա, կարմիր ոսպ, Հալէպի :
Միշտ Պահատուրեան վաճառատունը
Արագ սպասարկութիւն ապահո – վանքներու առաքման համար :
Մի մոռնաք
ՊԱՇԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
246, RUE VENDOME
20, RUE VILLEROY
LYON

ՁՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
EXPERTISE GRATUITE
Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան ,
յարկաբաժինը կամ խանութը :
J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPÉRA
OPE 73-21 OPE 19-45

ԽՆԴՈՑՔ
ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ
ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 19ին, նա – խաձեռնութեամբ Առնուվիլ – Սարսէլի Հ. Յ. Դ. Վարդան ենթակոմիտէին :
Հայոց եկեղեցիին սրահը :
Կը նախագահէ ընկ. ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ
Կը խօսի ընկ. ՍԱՀԱԿ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ
Երգ, արտասանութիւն, նուագ :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ
ՍԻՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԻՋ
(Դաշնակցութեան օրուան առթիւ)

Նախաձեռնութեամբ «Վարուժան» կո – միտէին :

Տեղի կ'ունենայ 6 Դեկտեմբեր, Շաբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին, Ֆրանսական Սէրքըլը Կաթոլիկ , Նոր սրահին մէջ, Րիւ սը լա Պրօս :

Կը նախագահէ ընկ. ՏԻԳՐԱՆ ԱԶՆԱ – ՒՈՐԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժին, երգ, պա – տասխանութիւն եւ հաճելի անակնկալներ :

Սիրով կը հրաւիրուին չրջանի և Սէնթ Էթիէնի ընկերներն ու համակիրները :

Սրահին չերմութիւնը ապահովուած է :

Մուտքը ազատ է : *Մանրամասնութիւնները յաջորդով :*

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինաս – եան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հր – աւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէն : Ներկա – յանալ անդամատեարով : Կարեւոր օրա – կարգ :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Նահանգային Մուրատ Ուսումնասիրաց Միութեան անդամական ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը չորսին, Իսկի Խրիմեան վարժարանի սր – բատը : Օրակարգ՝ հանդէսի եւ չարժա – նկարի կազմակերպութիւն : Կը խնդրուի անդամներէն եւ համրեհակիցներէն ամէ – նուղարար ներկայ գտնուիլ :

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

5 Դեկտեմբեր, Ուրբաթ ժամը 16ին
Ֆրանս 1էն (Փառի էնթէր)
ՕՐ. ԺՈՍԼԻՆ ՏԻՐԱՏՈՒՐԵԱՆ
Պիտի երգէ Ֆրանսերէն, իտալերէն եւ սպաներէն երգերու չարք մը :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԹԱՐԱՆ
ԿԱՂԱՆԴԻ ԾԱՌԸ

Դեկտեմբեր 21ին :

ՍԻՓԱՆ - ԿՈՄԻՏԱՍ
ԵՐԳԱՀԱՒՈՒՄԲԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
AMBASSADEURSի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ
Կիրակի , Դեկտեմբեր 7, ժամը 16ին
Orchestre typique cubain RUDDY CASTELL
Սեղանները ապահովել CEN. 28-34 *Մուտք 500 ֆրանք*

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ՇԱԲԱԹ, 6 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԺԱՄԸ 21ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՅՍ
ՍԱԼ ՎՕԼԹԷՐԻ ՄԷՋ, Րիւ Վոլթէր Ալֆորվիլ
Orchestre de Tango Typique Vartivanian
Avec la formation Noire Les Mamboseros
GRAND CONCOURS DE HULA-HOOP
ATTRACTIONS
Պիւֆէ Մուտք 400 ֆրանք

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՈՒԵՑԷՔ
BOSPHORE Ի
ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (*սուսամ*) եւ շաբարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմային, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հիներէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով,

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté BOSPHORE (ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ)
2, Rue Louis Astoin - Marseillle

Պ. ՅԱԿՈԲԻԿ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ
Հաճոյքով կ'ընդունի իր բոլոր հայ – բնակիչները , որոնք կը փափաքին գործածուած (ofազիօն) կառք մը գնել որեւէ վաճառանիշ կրող, մա – նաւանդ՝
S.I.M.C.A,
կրնաք ապահով գիմել իրեն , ծա – խած կառքերը կառաւիթի են, կամ իր, կամ՝
ՍԻՄՔԱյի կողմէ : Նոյնիսկ պատա – ռէն կրնաք գրաւոր գիմել անոր, սիրայօժար կը պատասխանէ բոլո – րին, ՀԱՍՑԷՆ.— 3 · Պետրոսեան,
Tél : ETO. 64-85, 70-66 et GAL. 76-10
ԳՐԱՒՈՐ.— 3 · Պետրոսեան,
65, Stalingrad, Houilles(S.et O.)
Ներկայացուցիչն է՝
Service officiel des usines Simca
Gramauto'
34, Ave, de la Porte de Villiers
Paris 17e

OCEANIA
ՕԴԱՆԱՒԻ, ՇՈՓԵՆԱՒԻ ԵՒ ԵՐԿԱ – ԹՈՒՂԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ
Վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւա – կերպութիւնները, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու ,Քա – նատա , Թուրքիա , Լիբանան :
Ամէն մանրամասնութիւն եւ տեղի վերապահում՝ ՓԱՐԻԶ–ՄՈՍԿՈՒԱ ԵՐԵՒԱՆ օդանաւային ճամբորդու – թեան համար :
Մանրամասնութեանց համար գրել՝
Պ. ԼԵՒՈՆ ՊԱՐՈՆԵԱՆ
M. LEVON BARONIAN
38, RUE DE LA RÉPUBLIQUE
MARSEILLE - TÉL. COL. 53-13, 42-58
Bureau à Paris :
4, RUE CASTELLANE
Tel. : ANJ. 16-33 & 75-90

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք : Հատը 15 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
4
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
JEUDI
4 DECEMBRE
1 9 5 8

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8360 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4161

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՁԱՐՆ ՈՒ ԲԱՐԻՆ

Երբ կը պարզենք ճշմարտութիւնը մեր մանրանկար հայրենիքի իրական կացութեան մասին, հիւանդագին, անբուժելի մտայնութեան եւ բրածոյ զաղափարներու տէր մարդիկ «յետին միտք» կը վերագրեն մեր մամուլին :

Հայաստանի ճշմարիտ բարեկամները անոնք են, որ սրտի ճմլումով կը տեսնեն համակարգային վարչաձեւին գործած ահռելիները եւ մասը վէրքին վրայ դնելով դարման կ'առաջարկեն :

Լոբճնաչուրթն փառաբանութիւնները եւ սուտպատիր ու չափազանցուած նկարագրութիւնները չեն դժբախտաբար , որ պիտի փոխեն տխուր իրականութիւնը :

Բոլշեւիկեան վարչաձեւին ամէնէն խոցելի կէտն այն է, որ մարդկային տարրական ազատութիւնէրէն զրկուած է խորհրդային քաղաքացին՝ «սոցիալիստական սովետական» 16 «ռեսպուբլիկա»նէրէն դատ նաեւ բոլոր արբանեակ երկիրներուն մէջ :

Զկայ ազատութիւն մտածումի, մամուլի, հաւաքոյթի, երթեւեկի :Միակ կազակցութեան բռնատիրութիւնը թոյլ չի տար, որ ուրիշ քաղաքական կուսակցութիւններ դոյութիւն ունենան «սովետական» եւ «բոլորտիքեան» (արբանեակ) «ռեսպուբլիկա»ներուն մէջ :

Ի՞նչ հեղնութիւն «սոցիալիստական» մակդիրը փակցնել խորհրդային հանրապետութեանց անունին , երբ ամէնէն աւելի այդ երկիրներուն մէջ է, որ ծագրու ծանակի առարկայ դարձած է «սոցիալիզմ»ը :

Ընկերվարութիւնը ամէն բանէ առաջ ազատութեան վարդապետութիւն է : Անիկա կը քարոզէ մարդոց եւ ազգերու ազատութիւնը : Կը պահանջէ , որ մարդկային տարրական ազատութիւնները յարգուին : Որ բանուորն ու գիւղացին չշահագործուին գրամատէրերու եւ կալուածատէրերու կողմէ :

« Սոցիալիզմ կառուցող» խորհրդային վարչաձեւին տակ գրամատէրին եւ կալուածատիրոջ տեղը բռնած է պետութիւնը, որ չարաչար կը շահագործէ բանուորն ու գիւղացին :

Մեր մամուլը քննադատած է միշտ եւ պիտի շարունակէ քննադատել Հայաստանի մէջ տիրող վարչաձեւը , որ խորթ է մեր ժողովուրդի հոգեբանութեան : Դասերու տարկուքենէն եւ տառապանքներէն վերջ, երբ հայ ժողովուրդը ի դին ան հուն զոհողութեանց յաջողած էր ան մը հող ի լոյ աշխարհի քարտէսէն եւ «Հայաստանի Հանրապետութիւն» յանկարծ անունը արձանագրել վրան՝ իրաւունք ունէր ազատ ու անկաշկանդ ապրելու իր փոքրիկ հայրենիքին մէջ :

Մինչեռ ահա 38 տարիէ ի վեր տարկուքիւնը կը շարունակուի : Բռնաւորին խարազանը պատրաստ է միշտ իր գլխուն իջնելու՝ եթէ ազատագրութեան որեւէ փորձ կատարէ :

Դաշնակցական թերթերը արձագանգ կ'ըլլան միշտ Հայաստանի մէջ կատարուած չինարարական աշխատանքներուն եւ զոհունակութեամբ կ'արձանագրեն արուեստի, գիտութեանց եւ մշակոյթի այլ ճիւղերուն մէջ ձեռք բերուած արդիւնքները :

Հայը չինարար ժողովուրդ է : Երբ հազար օտարին հողը կը չէնցնէ եւ անոր մշակոյթին իր նպաստը կը բերէ , շատ բնական է, որ իր սեփական հայրենիքին համար աւելի մեծ զոհողութիւններ կատարէ :

Մենք խորապէս կը գնահատենք երկրի մեր հայրենակիցներուն ճիգը : Ուրախութեամբ կ'ողջունենք երբ գիտական , պատմական կամ բանասիրական արժէքաւոր գրքեր լոյս կ'ընծայուին :

Սակայն խտիւ կը քննադատենք այն հակաքիտական ու բարբարոս ուղղագրութիւնը, որով կը հրատարակուին անոնք :

Խորհրդայնացման տարեդարձին առթիւ ուզեցինք հակիրճ տողերով պարզել մեր հայրենիքին չարն ու բարին :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԱՆՐԱՔՈՒԷ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ՝ ՓԱՐԻԶ

ԱՏԸՆԱՒԻՐԻ ՅԱՋՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ուշինկթընի մէջ յայտարարուեցաւ թէ Դեկտեմբեր 14 – 15ին Տըլլս, Այզէնհաուըր եւ Ֆոն Պրենթանօ Փարիզ պիտի գան՝ Ֆրանսայի Արտաքին Նախարար Փուա տը Միւրվիլի հետ ժողով մը ունենալու եւ Պերլինի հարցին չուրջ հաստատակաց ծրագիր մը պատրաստելու համար :

Ի՞նչ պիտի ըլլայ Արեւմուտքին պատասխանը, — հարց կը տրուի քաղաքական շրջանակներու մէջ : Ֆրանսական մամուլին համաձայն, Արեւմուտքը այն կարծիքը ունի թէ Պերլինի դոյավիճակին չուրջ խօսելու համար հարկ է սեղանի վրայ դնել ղերմանական հարցը իր ամբողջութեան մէջ. հետեւաբար՝ ազատ ընտրութիւններ կազմակերպել Երկու Գերմանիաներու մէջ :

Մոսկուայի ձայնասփիւռը այս ուղղութեամբ խօսելով ըսաւ.— Միկոյեան Նահանդներն ու իրենց դաշնակիցները կը մտածեն, այսպէս ըսուած ազատ ընտրութիւններու մասին՝ Արեւելեան Գերմանիոյ ժողովրդավար վարչակարգը լուծարքի ենթարկելու համար. կ'ուզեն մի ապտել Գերմանիա մը՝ Ատլանտեան Ուխտին սիւներէն մէկը ընելու համար զայն, բայց չեն ուզեր Գերմանիոյ վերամիացումը՝ երկու Գերմանիաներու համաձայնութեամբ :

Ձայնասփիւռը կ'եզրակացնէ թէ արեւմտեան այս հակառաջարկին նպատակն է՝ «խորհրդային առաջարկը ջուրը ձգել » :

Միւս կողմէ Իւլպրիխթ յայտարարեց թէ Գերմանիոյ հարցին չուրջ Արեւելք – Արեւմուտք ժողով մը չի կրնար դումարուիլ :

Այս պայմաններուն մէջ պարզ է թէ արեւմտեանները կը մտածեն պատրաստել ուրիշ ծրագիր մը՝ որ ընդունուի կրեմլինի դեկավարներուն կողմէ :

Արդ կը խօսուի հանրաքուէի մը մասին, որով Պերլինի բնակիչները իրենց կամքը պիտի յայտնեն : Ժողովուրդը կ'ուզէ՞ որ քաղաքը ազատ գօտի հռչակուի, թէ ոչ :

Բայց Արեւելեան Պերլինը «ազատ քաղաք»ին միացնելու ծրագիրը մը կրնայ մերժուիլ Մոսկուայի կողմէ, պարզ այն պատճառով որ իր ազդեցութեան տակ պահուղ շրջան մը պիտի իյնայ արեւմտեան գօտիին մէջ :

Միւս կողմէ, խորհրդային սպառնալիքին առջեւ Գերմանիոյ քաղաքական կուսակցութիւնները պէտք է միանան՝ մոռնալով իրենց հաստուածական հաշիւները, յայտարարեց Վարչապետ Ատըն – աուըր Քրխտոնեա – Դեմոկրատներու խորհրդարանական խմբակցութեան :

Ատրնաուըր, որ առաջին անգամ ըլլալով հասարակաց քաղաքականութիւն մը կ'որդեգրէ, աւելցուց թէ անհրաժեշտ է Գերմանացիներու միասնականութիւնը ոչ միայն Ա. Միութեան, այլեւ աշխարհի դէմ, մասնաւորապէս չեշտելով.— ԵԹԷ Արեւմուտքը վճռական ըլլայ, համոզուած եմ որ Ա. Միութիւնը աւելի հեռու քաւոր պիտի չերթայ եւ պիտի ստիպուի բանակցել : Այս բանակցութիւնները կրնան լուծում մը տալ Գերմանիոյ համար :

Վարչապետը չէշտեց նաեւ Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Ամերիկայի համաձայնութեան անհրաժեշտութիւնը :

× Պոնի մէջ Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Ամերիկայի եւ Գերմանիոյ ներկայացուցիչները նախապատրաստական աշխատանքները պիտի սկսին չուտով՝ քննելու խորհրդային առաջարկները եւ պատրաստելու Փարիզի ժողովին օրակարգը :

× Արեւելեան Գերմանիայէն Նոյեմբեր ամսուան ընթացքին 8017 հոգի ապաստանած են Արեւմտեան Պերլին, կը հաղորդէ Միջին Գերմանիոյ մամուլի գործակալութիւնը : Անցեալ Հոկտեմբերին 11282 հոգի փախած էին համայնավար շրջանէն, իսկ 1957 Նոյեմբերին՝ 11958 հոգի :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Պ. Սահակ Էլէրեկեան տասը հազար Ֆրանք :

Պ. Ա. Զաքարեան (Վիէն) Վ. Զուլլէրեանի մահուան տարիւ հազար Ֆրանք :

Պ. Յ. Մալչեան (Վիէն) Տիկին Քէլէկոբեանի մահուան տարիւ հազար Ֆրանք :

Օր ը Օրէն

ԽԵՂՃ ԽՄԲԱԳԻՐՆԵՐ

Դերձակին նամակը խմբագրին .

— Ձեզի թելադրութիւն մը ունիմ ... Ձեր թերթին առաջին էջին վրայ լուրերը կը հրատարակէք : Լա՛ւ, ատոր ըսելիք չունիմ, բայց իմաստուն բայլ մը առած կ'ըլլաք եթէ այդ լուրերը, փոխանակ աջ կողմի երկու սիւնակներուն մէջ տալու, ձախ կողմի երկու սիւնակներով տաք ... Յետոյ, գէշ չէք ըներ եթէ այդ Տոմս ըսուածն ալ ամէնէն ետեւի էջը տանիք ..

Խմբագրին պատասխանը .

— Շնորհակալութիւն .... Կը մտածենք ...

×

Կօշկակարին նամակը խմբագրին .

— Օտար թերթերէն բան չէք սորվիր ... Մեր հաղափին մէջ թերթ մը կայ, որուն անունը ադին, անդին կը պտտի՝ առաջին էջին վրայ ... Օր մը վերն է, օր մը կէս ճամբան, օր մը ձախ, օր մը ց ... Դուք ալ ատանկ ըրէք ... Ուրիշ խնդիր մըն ալ ... Ինչո՞ւ մահազդները եռեւները կը էշէք , ամօթ չէ՞ ...

Խմբագրին պատասխանը .

— Շատ շնորհակալ ենք ... Կը մտածենք ..

×

Սափրիչին նամակը խմբագրին .

— Ինծի ձայէ, ես շիտակ խօսող մարդ եմ ... Քու լրագիրդ ամէն օր կը կարդամ, բայց բանի մը դիտողութիւններ ունիմ ... Ինչո՞ւ ծանուցումները առաջին էջը չես դներ ... Խելացի՛, եթէ առաջին էջը դնես, հիւգին տեղը տասը կը գանձես ... Ասանկ բարակ հաշիւներ չես ը ներ, վերջէն ալ կ'ելլես կը գրես որ Հայոց ազգին թերթերը ադամատ են ... Հարկաւ ադամատ կ'ըլլան բեզի պէս խմբագիր ունենան ձէ ...

Խմբագրին պատասխանը .

— Շնորհակալութիւն ... Կը մտածենք ...

×

Խմբագիր Այրին նամակը Դերձակին .

— Ձեր կարած հագուստը, շատ լաւ էր ... Շատ գոհ մնացի ... Իրա՛ւ վարպետ էք եղեր ... Բոլոր բարեկամներուս յանձնարարեցի որ ձեզի ապսպրեն իրենց հագուստները ... Քանի մը շաբաթէն ձեր կողմերէն պիտի անցնիմ, թերեւս երկու ձեռք եւս ապսպրեմ ... Ցարգանքներով .. Ցետ Գրութեան — Աւելի լաւ պիտի չըլլա՞ր եթէ գրպանները բիչ մը աւելի մեծ շինած ըլլայիք ... Կը ներէք ...

Դերձակին պատասխանը .

— Ես խառատուն տարուան արհեստաւոր եմ, ոչ թէ բեզի պէս գրոց – բրոց ... Ես իմ ըրածս գիտեմ ... Խելօք չհասած գործերուն չխառնուիս, ադէկ կ'ընես ... Դո՞ւն ով ես որ ինծի դերձակութիւն պիտի սորվեցնես եղեր ...

×

Խմբագիր Բենին նամակը կօշկակարին .

— Ծրարը ստացայ ... Շնորհակալութիւն ... Շատ լաւ կարած էք, բայց բիչ մը նեղ է ... Ձափն ալ առած էիք ... Երեսի սխալած էք ...

Կօշկակարին պատասխանը .

— Վա՞յ, դո՞ւն եղար ինծի դաս տալողը ... Սաւոր նայեցէք մէյ մը ... Ելեր է ինծի կ'ըսէ որ սխալ չափ առեր եմ ... Ինծի նայէ, ինծի — ես երեսուն տարի է աս գործին մէջ եփած եմ, փրոֆէսօր եղած եմ ... Կօշիկէդ վեր մի՛ ելլեր :

×

Խմբագիր Գիմիին նամակը սափրիչին .

— Առտուն կանուխ ճամբայ ելլելու ըստիպուած ըլլալով, չկրցայ ձեզի հասնիլ ... Փոքրիկ դիտողութիւն մը ունէի .. Հիմա գրեմ : Մանչուկիս մազերը այդքան խորունկէն կտրած ըլլալու չէիք ... Ես թուղթին վրայ գրած էի — « Քիչ մը կարգի դրէք ... » կը ներէք ...

Սափրիչին պատասխանը .

— Քու խելքդ ասանկ բաներու չի հասնիր ... Մանչուկներուն մազերը կարճ կտրուելու են ... Դո՞ւն ով ես որ ինծի իմ արհեստս պիտի սորվեցնես ... Գնա՛ բանդ ...

×

Խե՛ղճ խմբագիրներ ... Ամէն մարդ իրենց գործին կը խառնուի, իրենք պզտիկ դիտողութիւն մըն ալ չեն կրնար ընել ... արհեստաւորներուն :

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՇԻՔԱԿՈՅԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ՀԻՒԴԵՀԸ

Կէս գարէ ի վեր առաջին անգամ ըլլալով երկուշաբթի կէսօրէ ետք Շիքակոյի մէկ դպրոցին մէջ պատահած հրդեհ մը յուզումի մատնեց ժողովուրդը : Ոստիկանութիւնը տակաւին չէ կրցած գտնել ա դիտին պատճառը : Անակնկալ հրդեհը Շիքակոյի դպրոցին աւելի քան հազար աշակերտները չփոթի մատնեց : Հրշէջները թէեւ ժամանակին հասան, սակայն բոցերը սկսած էին տարածուիլ ամէն կողմ : Ուսուցիչները անմիջապէս դասերը ընդհատելով լծուած էին փոքրիկները ազատելու աշխատանքին : Դուրսը, հրշէջները միաժամանակ կը զսպէին ծնոտքները՝ ջրոնք կը փոթէին կրակին մէջ նետուիլ՝ իրենց հարազատները ազատելու համար : Ազբերպական պատկեր .— Ծնողքները ողբալով կը դիտէին իրենց փոքրիկները : Մարդ մը յաջողած է ճեղքել հրշէջներու շղթան եւ բարձրանալ երկրորդ յարկը, ուրկէ հինգ մանուկները հրշէջներուն նետուիլ եօք գտած է իր զաւակը եւ դուրս խոյացած :

Հրշէջ մը դասարաններէն մէկուն դուռը բանալով 23 մանուկներ իրենց դրասեղանոցներուն տակ մեռած գտած է . բոլորն ալ խեղդամահ :

Ազէտին հաշուեկշիռը .— 9–15 տարեկան 87 փոքրիկները ,— 53 աղջիկ, 34 մանչ, — եւ երեք դասատու օրիորդներ մեռած են : 85 մանուկներ վիրաւորուած եւ հիւանդանոց փոխադրուած են, որոնց մեծ մասը՝ ծանր :

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ա Ր Ա Բ Ա Յ Ի

ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Հոկտեմբեր 12ին Մարսէյլի մէջ ոճ – ուեցաւ, Հայ Նախկին Ռազմիկներու Մի– ութեան նախաձեռնութեամբ, Արաբայի քառասնամեակը, միանդամայն ողկոյզ – ուեցաւ յիշատակը բոլոր Հայ կամաւոր – ներուն որոնք երկու համաշխարհային պատերազմներու ընթացքին Ֆրանսական դրօշին տակ ծառայեցին: Ընթերցողները կարդացին «Ցառաջ»ի մէջ այդ հանդի – ութեան նկարագրութիւնը :

Արաբան, որուն անունը հայ սրտերու մօտ Արարատին հետ պատահական նմա– նաձայնութեամբ մը կը հնչէ, խորհրդա – նշանի բնոյթ առացած է, որովհետեւ ոչ միայն կը պանծացնէ Հայուն մարտա – կան արժանիքը՝ այլ նաեւ կը ներկայա – ցընէ ազգային քաղաքական դրուագ մը :

Լեզէոնը Ֆրանսական հովանիին տակ կազմուած հայկական զօրախումբ մըն էր որուն նպատակ էր ահմանուած հայկա– կան հայրենիքը օսմանեան լուծէն ազա – ատագրել : Ըստ իր կանոնագրութեան՝ չէր կրնար տարբեր ճակատի վրայ գործած – ուիլ : Իրօք ազատայ հայ պետական բա– նակի մը կորիզը պիտի ըլլար : Այսչափը կը բաւէ որ մեր ժամանակակից պատ – մութեան մէջ Լեզէոնի ծնունդը, կեանքը եւ լուծարքը յատուկ տեղ մը գրաւեն :

Սակայն մինչեւ հիմա Լեզէոնի պատ – մութիւնը չէ գրուած : Ոչ հայերէն եւ ոչ Ֆրանսերէն, ինչ որ կրկնակի պակաս մըն է, քանի որ թէ հայերը թէ Ֆրանսա– ցիք այդ պատմութեամբ չհետաքրքրուած են :

Հայերէն, որչափ զիտենք, ոչինչ կայ : Առ առաւելն կարելի է պատմութեան տարրական նիւթ նկատել զանազան օրա – գրերու եւ պարբերականներու մէջ ցան ու ցրիւ լոյս տեսած նախկին Լեզէոնա – կաններու յօդուածներ կամ Հայ Ռազմիկ– ներու Միութենոյ հրատարակութիւններ : Աչքի տակ ունինք Առանցի Հայ Նախ – կին Լեզէոնականներու Միութեան «Արա– բա» պաշտօնաթերթին 19 Սեպտեմբեր 1921ի բացառիկ թիւը — գրաքննուած — ուր Ս. Պարթեւեանի, Ա. Զօպանեանի, Մ. Տամատեանի գրական յօդուածներէն զատ կան մի քանի լեզէոնականներու գը– րութիւններ, որոնք միայն անհատական վերյիշումներ կամ տպաւորութիւններ են : Երկու տարի վերջ , 19 Սեպտեմբեր 1923ին Ամերիկայի Հայ Լեզէոնականնե – րու Միութիւնը Պոսթոնի մէջ հրատարա– կեց 32 էջնոց «Արարա» տետրակ մը, հին– գերորդ տարեդարձին նուիրուած, ուր խառնուած են իրականը, կիսաճշմարիտը եւ երեւակայականը : Ահ ի հետաքրքրու– թիւն մէջբերենք խմբագրականին մէկ նախադասութիւնը՝ «Հայ Լեզէոնին կա – տարած գերը Անգլիացիները կամովին իսկ Ֆրանսացիները յանգամայն յայտա – րարեցին հանրութեան » : Այսպէս ամբողջ տետրակին մէջ բացայայտ է անգլիական — դաշնակից բայց խորապէս հակառա – կորդ ... — քարոզչութեան արդիւնքը եւ մանաւանդ իր Կլիլիկեան գործակա – լին, հարիւրապետ Անճէլին որուն պաշ – տօնն էր կազմակերպել Ֆրանսահայ գոր– ծակցութիւնը եւ որ բնականօրէն ամէ – րիկահայ անգլիախօս Լեզէոնականներու միջեւ դիւրութեամբ գործօն գեր կա – տարեց : Ֆրանսացիք գայն «հակաբանու– թեամբ անուանեալը » կը կոչէին, ակ – նարկելով իր անուան անգլերէն «հրեշ – տակ» նշանակութեան :

Սուրէն Պարթեւեանը «Արարա» խորա – գրով ժամանակին զրքոյկ մը տուած է : Սպառած կ'երեւայ : Զկրցանք ունենալ եւ չենք կարող անոր մասին պատշաճ յայտնել :

Ինչպէս հայերէն նոյնպէս Ֆրանսերէն չէ գրուած Լեզէոնի պատմութիւնը : Եթէ Մեսրոպ Տպղի ապստամբութիւնը ունեցաւ իր պատմաբանները, անոր չնորհիւ եւ հետեւանքով յայտնուած Լեզէոնը պատ – մութեան Լիմպոսներուն մէջ կը մնայ :

Քանի մը տողեր կան, առարկայական , անոր մասին Արեւելեան Ֆրանսական բա– նակին հակիրճ պատմութեան մը մէջ գոր, մօտաւորապէս 25 տարի առաջ, հը– րատարակեց Հազարապետ Տը Կոլը, այժմ Զօրավար եւ Վարչապետ, ուրիչ հատ – րապետի մը աշխատակցութեամբ :

1939ին, Պէյրութի բարձրագոյն հրա – մանատար Զօր. Հունցիկէռի հովանաւո– րութեամբ լոյս տեսաւ Ֆրանսական ա – րեւելեան բանակի ոսկեմատեանը ուր լեզէոնին գերը հազիւ նչմարելի էր դար– ձած : Սանճաքին Թուրքիային ընծայա – րութեան շրջանն էր, անպատեհ ժամա – նակ հայկական լեզէոնը յիշելու : Եգիպ– տոսի Հայ Ռազմիկներու Միութիւնը, ի պատիւ իրեն, խիստ բազոք մը յարոյց զօրավարին մօտ եւ հանրօրէն :

1954ին հայատէր Փօլ տիւ Վէռու հրա – տարակեց «Լա Փասիօն տը լա Սիլիսի » ուրանցողակի կը խօսուի Լեզէոնի մա – սին, Կիլիկեան գրաւման եւ յետագայ գործողութեանց առթիւ : Հեղինակը որ, լոյս երեւոյթին, պաշտօնական տեղեակ – գրեր գործածած է, գրեթէ միշտ աննը– պատ կերպով կ'արատաւորուի Լեզէոնի մասին առանց երբեք կռահելու որ իր տե– ղեկութիւնները կրնան անտեղակ չըլլալ : Պաշ– տօնականը եւ ճշմարիտը հարկադրօրէն համանիշ չեն : Սրտցաւօրէն կ'ակնարկենք, ի միջի այլոց, Իսկէնտէրունի դէպքին ա– րուն հետեւանքով լուծուեցաւ նորակազմ 4րդ վաշտը եւ որ վերոյիշեալ գրքին մէջ բացարձակ խեղաթիւրմամբ է պատ – մուած : Կը բաւէ ընդգծել որ հեղինակը պանցառութեամբ կ'անցնի թէ միայն Հա– յեր չէին յանձնուած դինուորական պա – գարութեան. չենք ծանրանար հոս չատ աւելի եղերական մոռացութեան մը վրայ որ բացայայտ նչան է կազմնակալու – թեան : Դեռ կը յիշենք պատերազմական աւետեան նախատաղ բարձրագոյն ծովա – յին սպայ Տը Պուրկուռի լուսամիտ եւ ա– նաչառ յայտարարութիւնը նիստէն վերջ, Լեզէոնի հրամանատար գնդապետ Ռո– միէոյի եւ այլ Ֆրանսացի սպաներու վըր– դովմունքը : Այդ դէպքին իրական եւ հա – դեպանական պատճառները պարզած ենք տեղեկագրի մը մէջ զոր յանձնեցինք վեց Յուլիս 1920ին Ֆրանսական Արտաքին գործոց նախարարութեան :

Ակռ երկու տարի առաջ, 1956ին, Փա– րիզի Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միու – թիւնը Փարիզահայ ականաւոր անձնաւո – րութեանց աշխատակցութեամբ, լոյս ըն– ծայեց Հայ Կամաւորական չարժման պատմութիւն մը, խմբագրութեամբ Տե – գակալ – Գնդապետ Լօփիթալիէի :

Այս մանեանը մանաւանդ ուշադրու – թեան արժանի է : Շքեղօրէն տպագրուած եւ պատկերազարդ : Առաջին օրինակը նը– ւիրուեցաւ Հանրապետութեան Նախագա– հին : Նկատի ունենալով իր բնոյթը եւ իր տարածման միջոցները պէտք է հաս – նէր կատարելութեան : Կարելի չէ գրժ – բախտաբար այդ վկայականը չնորհել ա – նոր :

Ֆրանսական բանակի Հայ Կամաւորնե– րու այս պատմականը կը բացուի անա – կընկալօրէն Անդրանիկի լուսանկարով մը, ռուսական զօրավարի համազգեստով : Բացատրութիւն չկայ, այլ միայն «Հայ ազգային հերոս» : Անշուշտ մեզ համար մտադրութիւնը պարզ է : Բայց Ֆրանսացի ընթերցողը եւ զուցէ ազատայ հայ նոր սերունդը արդեօք պիտի հասկնա՞ թէ ինչով այս ռուս զօրավարը հայ ազգային հերոս կ'որակուի, մինչ բազմաթիւ այլ ռուսահայ զօրավարներ զոյութիւն ունե– ցած են : Գէթ կարճ լուսաբանութիւն մը անօգուտ չէր :

Վ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՎԱՀՐԱՄ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ "ՅԵՏԱԴԱՐՁ ՀԱՅԵԱՑՔ"Ը

•

Բ.

Մօսելով Արեւմտահայ թատրոնի մա – սին, Վահրամ Փափազեան ամէն առթիւ ալ նկատելի ճիգ մը կը դնէ իր տողերուն մէջ, ընթերցողին վրայ այն տպաւորու – թիւնը թողլով, որ Արեւմտահայ թատրո– նին եթէ ո՛չ հիմնադիրը, գոնէ անոր ա – ճումին ու զարգացման մեծ գործ տուած անհատականութիւն մըն է ինք :

Արեւմտահայ թատրոնի ծագումը կը րմխի 1850ական թուականներէն եւ անոր Ռահվիրաները հանդիսացած են Էքշեան– ները, Մատթէոսեանները, Ֆաուլիճեան – ները, Պէշիկթաշլեանները, Սրապեան Հէ– քիմեանները եւ տակաւին բազմաթիւ խնկելի անուններ :

Վահրամ Փափազեանի Մելփոմէնէի առաջարին մէջ երեւումը 1900ական թը – ւականներէն ետք է տեղի ունեցած, եւ իր

երեւումէն ետք ալ Արեւմտահայ թատրո– նը երբէ՛ք այնքան ալ մեծ օգուտներ չէ տեսած, որովհետեւ նորահաս տաղանդը չուտով լքած է Արեւմտահայ թատրոնը, անցած արեւելահայ թատրոնի շրջանակ – ներուն մէջ եւ հոն հիւսած է իր փառքի դափնին : Անկէ ետք ցանցառ այցելու – թիւններ է տուած իր ծննդավայրին, ուր ճիշդ է թէ տուած է բազմաթիւ ներկա – յացումներ, սակայն Արեւմտահայ թատ – րոնի ապագային հարցը այնքան ալ չէ հետաքրքրած դինքը : Այդ գործը իրենց ուսերուն առած են ուրիշներ, որոնց հաս– կցին նախատական տողեր է գետեղած հեղինակը իր գրքին մէջ, գլեղ ու անցնե– լով ապերախտութեան բոլոր սահմաննե – րը : Տանք քանի մը օրինակներ :

Օսմանեան Սահմանադրութեան հռչա – կումին ետք, պոլսահայ թատերական կեանքը նոր թռիչք կը առանայ :

Համիտեան բռնակալութեան տակ ծը – ւարած ուժերը վերստին հրապարակ կու գան : Կը վերակսին հայերէն լեզուով ներկայացումները :

Այդ թուականներուն հրապարակին վը– րայ գոյութիւն ունէր խանդավառ , չա – փազանց կրակոտ եւ թատերական ար– ուեստի հուրով կլանուած երիտասարդ մը՝ Ենովք Շահէն :

Վահրամ Փափազեանի սկզբնական քայ– լերուն Ենովք Շահէն եղած է անոր կոզ– քին : Անոր հետ խաղացած է չարունակ եւ մինչեւոյն առեն թատերական գործին վարիչներէն մին է հանդիսացած :

Մինչեւ մեծ եղեռնը, Ենովք Շահէն մնացած է պատնէշին վրայ բազմաթիւ ուրիշ նուիրեալներու հետ :

1915ի եղեռնին հերոսական պարապանե– րու տակ նահատակուած է :

Եւ այսօր, ահա՛ թէ ինչ կը գրէ Վահ– րամ Փափազեան իր տարաբախտ ընկե – րոջ, ազգային նահատակ Ենովք Շահէնի մասին .

« Մի մոռանայ ընթերցող, որ մեր ար– ուեստի աստուածուհին՝ Մելպոմենեան նախ եւ առաջ կին է, եւ կինը բնոյթով պչրուհի է միշտ եւ հրապուրող , կատա– կասէր եւ չարաճճի, եւ սիրում է իր սայ– լին լծել ձիերի հետ երբեմն եւ ջորիներ – րին : Աստուածուհու մի քմայք է դա նրա կողմից, եւ ի՞նչ չես նեղի մի աստուա – ծուհու երբ խեղճ ջորին պաւիժ է դառ– նում ձիերի պլխին. նա անմեղ է, սա – կայն, արդահատանքի միայն արժանի : Մելպոմենայի այդ գահերից մէկին ուզում եմ ծանօթացնել քեզ հետ իմ ընթերցող : Նիկոմիդեայ պիւզաքաղաքներից մէկում, Պարթիզակում աշխարհ է եկել Ենովքեան– հէնը : Նա բոլորովին դեռատի մի տղայ էր երբ պատահեցի նրան մեր կուլիսնե – րում : Մի քանի տարի յուշարարի պաշ – տօնով ծառայել էր Մնակեանի մօտ եւ մի քանի անգամ բեմ բարձրանալու փորձեր արել, թէեւ ապարդիւն եւ հիմա մեզ մօտ բեմադրդարի օգնական էր, բայց հարկը պահանջած դէպքում՝ փոքր դերերով բեմ էր բարձրանում» եւն. :

Ա. ՍԹԻՎԸՆՍՐՆԻ

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

—o—

Լեհերը յաճախ կը կրկնեն. «Լեհաս – տանը այնքան համայնավար է, որքան Ֆրանսան» . բայց ուղեն – չուզեն ստիպ– ուած են լեզու գտնել Ռուսերուն հետ , ըլլայ քաղաքական, ըլլայ առեւտրական պատճառներով : Արդարեւ, Ռուսիան Լե – հաստանի գլխաւոր յաճախորդն է տնտե– սական դետնի վրայ. փոխադարձաբար , Լեհաստան երկաթի, քարիւղի եւ բամ – պակի իր բոլոր ներածումները կը կատա– րէ Ռ. Մ. Միութենէն : Այժմ կ'ուզէ փոխա– ռութիւնները ընել Մ. Նահանգներէն՝ երկ– րագործութեան գործիքներ դնելու հա – մար :

Բայց չատ մը Լեհեր մտանանիչ կ'ընեն այն պարագան, որ Մ. Նահանգներու կողմէ իրենց չնորհուած օգնութիւնը , որպէս համայնավարութեան եւ Ռուսիոյ դէմ ուղղուած միջոցառում, մեծապէս կը վտանգէ այնքան զգուարութեամբ ձեռք ձգած իրենց անկախութիւնը , եւ կը զգուարացնէ իրենց կացութիւնը :

Լեհաստանէն հեռանալէս առաջ, մե – ծանուն վրոֆէսէօրի մը հետ ունեցած խօսակցութեանս ընթացքին հարցուցի . « Լեհաստանը ազա՞տ է » : «Ոչ. կիսո – վին ազատ է» եղաւ պատասխանը : Եւ իմ կարծիքով , այդ՝ լաւագոյն կերպով կը սահմանէ Լեհաստանի կացութիւնը :

Դժուար է Լեհերը հարիւր առ հարիւր համայնավար դարձնել. չատ կրօնասէր են ու իւմուռի զգացումը ունին՝ այդ բա– նին համար : Բայց քանի Ռուսաստանը չուզէ, չեն ալ կրնար բոլորովին անկախ ու ազատ ըլլալ : Առայժմ միջին ճամբայ մը գտած են ու կը յառաջանան այդ ու – զիով, զգուշ կը չարժին, որպէսզի չվտանգեն 1956էն ի վեր ձեռք ձգած ի – րենց ազգային ինքնավարութիւնն ու ան– հատական ազատութիւնը, զոր մէկ օրէն միւսը կրնան կորնցնել եթէ Ռուսիա ո– րոշէ սանձերը պրկել :

Արեւելեան Եւրոպայի բոլոր երկիրներն – րուն համայնավար կառավարութիւնները փոքրամասնութեան կառավարութիւններ են : Լեհաստանի մէջ համայնավար կազ – մակերպութիւնը ժողովուրդին տասը առ հարիւրէն աւելի չընդգրկեր. Զեխոսլո– վաքիոյ մէջ համեմատութիւնը քիչ մը ա– ւելի է, բայց չեխ աշխատասէր ժողո – վուրդը համակերպած կը թուի իր ճա – կատագրին : Լաւ կ'ուտեն, երկաթէ վա– րագոյրէն անդին գտնուող ժողովուրդնե – րէն որեւէ մէկէն աւելի լաւ կեանքի պայ– մաններ ունին. հետեւաբար հանդարտ կը կենան : Փրակայի մէջ մարդիկ կը զգու – չանան խօսելէ, իրենց մտքերը արտա – յայտելէ : Լեհաստանի եւ Զեխոսլովաքիոյ ներքին մթնոլորտը լուսապէս պատկերա– ցնող մանրամասնութիւն մը կայ : Լեհ եւ չեխ սահմանին վրայ Զեխ չուն մը եւ Լեհ չուն մը իրարու կը հանդիպին. այս վերջինը կ'ուզէ Զեխոսլովաքիա մտնել. «Ինչո՞ւ կ'ուզես իմ երկիրս մտնել» կը հարցնէ Զեխ չունը : «Ձեր դեղեցիկ կօշիկներէն դոյգ մը գնելու համար». կը պատասխա– նէ Լեհ չունը, եւ կ'աւելցնէ. «Իսկ դո՞ւն ինչու կուզես իմ երկիրս մտնել» : «Հա – ջելու համար» կը պատասխանէ Զեխ չու– նը :

Մոսկուայի դեկավարներուն համար է – թէ Լեհաստանը աւելի մտահոգութիւն կը պատճառէ քան Զեխոսլովաքիան, որքան աւելի մեծ է Արեւելեան Գերմանիոյ ա– թթած մտահոգութիւնը : Այն օրէն ի վեր , երբ Խրուչչեւ իր հովանաւորութեան ներ– քեւ առաւ Արեւելեան Գերմանիոյ ա – ուած բռնատէրը, Վալթէր Ուլպրիխթը , համայնավար ճնշումը օրէ օր կ'աւելնայ այնտեղ, ինչպէս նաեւ դէպի Արեւմտեան Գերմանիա փախչող տարագիրներուն թի– ւը, մասնաւորաբար բժիշկներու, դիտ – նականներու եւ ուսուցիչներու չրջանակ– ներէն ներս : Այս տարուան առաջին ութ ամիսներուն ընթացքին 800 բժիշկներ (Ա– րեւելեան Գերմանիոյ բժիշկներուն ընդ – հանուր թիւին քսան առ հարիւրը) փա – խած են դէպի Արեւմտեան Գերմանիա : Արեւելեան Գերմանիոյ մտաւորական դա– սակարգին ընտրանին մէկ ձգտում միայն ունի՝ Արեւմտեան Գերմանիա անցնիլ : Այս գաղթը այնպիսի չափանիչներու հա – սած է, որ համապատասխան վարիչները սկը– սած են վախնալ եւ ներքին ճնշումը քիչ մը մեղմացնել :

Մոսկուայի մէջ չեն անտեսուած Արե – ւելեան Գերմանիոյ մէջ ծագելիք հատ – նական ապստամբութեան մը հետեւանք – ները : Այդպիսի պարագայի մը, եթէ Ա – րեւմտեան Գերմանիան իր արեւելեան եղ– բայրներուն օգնութեան փութայ, կար – միր Բանակը ի՞նչ պիտի ընէ : Եւ ի՞նչ պիտի ընեն Արեւմտեան երկիրները :

Ինչպէս կը տեսնուի, Մոսկուայի միակ դլխացաւը Եուկոսլաւիան չէ. Լեհաս – տան, Արեւելեան Գերմանիա , Հունգա – րիա , ու թերեւս նաեւ խորհրդային աչ – խարհին ուրիչ երկիրները մեծ մտահո – գութեանց պատճառներ են Մոսկուայի համար : Բայց այս գլխացաւերէն ամէնէն մեծը՝ Չինաստանն է անկասկած :

(8 Շար.)

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ :

ԿՅՑԱՐ

Ե. ՇԱՏԱՆ

Գ Լ Ո Ւ Խ Ք

Ա. — Ինչպես կը տեսնեմ, դուք ալ ինծի պես ուշադրութիւն կը դարձնէք ամէն մանրամասնութեան վրայ, որ կրնայ ինչ-որ կերպով ազդել մարդուն ճակատագրին վրայ։ Ես ալ կը հաւատամ, որ ամէն ինչ կանխորոշուած է, եւ որ մարդ ոչ մէկ բանի կրնայ դէմ դնել

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂԱՎ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ պրական երկու կարեւոր մրցանակները տուեցան նոր դէմքերու, անակնկալի բերելով պրական շրջանակ – ները։ Ֆրանսիս Վալտէր, ծնած՝ 1906ին, Պրիւսէլ, ստացաւ «Կոնքուռ»ի մրցանա – կը՝ «Սէն Փերմէն կամ բանակցութիւնը» պարծին համար։ Խոտուր Կլիսան, ծնած 1928ին, ստացաւ «Ռընուտօ» մրցանակը իր «Էպ մոդէրը» պրքին համար, որ երիտա – սարդ հեղինակին առաջին վէպն է։

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 3ին պրօշի տակ պիտի կան – չուին (հողային եւ ծովային) բոլոր այն տղաքը որ ծնած են 1938 Նոյեմբեր 17էն Դեկտեմբեր 31ի շրջանը։ Պիտի կանչուին նաեւ անոնք որոնց սիւրսին վերջ կը դնէ 1959 Յունուար մէկին։

Անոնք որ եղբայր մը կամ խորթ – եղ – բայր մը ունին արդէն պէնքի տակ կը կանչուին միայն երբ անոնց շրջանը լրա – նայ, այսինքն կրնան սիւրսի ունենալ։ Այս պարագային մէկ եղողները պէտք է ժամ առաջ դիմում ընեն։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ վարչապետը հասաւ Ալժե – րիա, ուր պիտի մնայ մինչեւ Դեկտեմբեր ութ, միաժամանակ այցելելով նաեւ Սա – հարա։ Միւս կողմէ, այսօր կը բացուի Ընկերվարականներու արտակարգ համա – դումարը, որուն մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայուի։ Ամսոյս եօթին պիտի որոշ – ուին քաղաքական ներկայացուցիչ – ները՝ Հանրապետութեան Նախագահի ընտրութեան համար, որ տեղի պիտի ու – նենայ Դեկտեմբեր 21ին։ Բ. ընտրաշրջա – նը՝ Դեկտեմբեր 28ին։ անչուշտ եթէ պէտք ըլլայ։

ՈՒՈՇԻՆԿԹՐՆի մէջ Դեմոկրատ պարա – պլուխ Սթիվընսըն յայտարարեց թէ 1960ի նախագահական ընտրութեանց թեկնածու չէ։ Ինչպէս ծանօթ է 1952ի եւ 1956ի ընտրութիւններուն մէջ Սթիվըն – սըն Դեմոկրատներու թեկնածուն էր՝ Այզընհաուըրի դէմ։

ԽՐՈՒՇՉեւի իր համաձայնութիւնը տը – ւաւ որ Ֆ. Միութիւնը մասնակցի բժըշ – կական միջազգային փնտռտուքներու՝ ա – ռաջարկուած ամերիկացի ծերակուտա – կան Հըմֆրիի կողմէ։

ՄԱԿի մէջ Անգլիա մերժեց ընդունիլ Հնդկաստանի առաջարկը՝ Կիպրոսի հար – ցին լուծման համար։ այս առաջարկին կողմնակից էին Գահիրէ, Սուտան, Սէյ – լան, Նեփալ, Հայիթի, Իսլանտա, Իր – լանտա եւ Փանամա։

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ջերմապէս կը խնդրենք մեր բաժա – նորդներէն որ մինչեւ Դեկտեմբեր 31 փակեն իրենց բոլոր առկախ հաշիւները։ Վարչութիւնս ի վիճակի չէ ապառիկ թերթ ղրկելու եւ պիտի ստիպուի դադ – րեցնել թերթերը այն բաժանորդներուն, որոնք ցարդ չեն նորոգած 1958ի բաժա – նորդագրական շրջանը։

Համաճայն տեղական մամուլի սովո – րութեան պիտի խնդրէինք որ մեր բոլոր բաժանորդները կանխիկ վճարեն իրենց բաժնեգիններըը։

Շնորհակալութիւն բոլոր անոնց որ ի – րենց կանոնաւոր վճարումներով ապահո – ված են թերթին հրատարակման կանոնա –ւորութիւնը։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

"ՅԱՌԱՋ" ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Տիկին Տէր Դաւթեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ Տօքթ. Ռուբէն Տէր Դաւթեանի իր տարեդարձին առթիւ (Նո – յեմբեր 26)։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ց. Դ. Պոմոնի Զաւարեան ենթա – կոմիտէս իր բոլոր ընկերներուն կողմէ ցաւակցութիւնները կը յայտնէն ընկեր Տիգրան Թադոյեանին, իր զաւակներուն (Նոր Սերնդական) եւ իրենց ընտանեկան պարագաներուն, իրենց կնոջ, մօր, վազ – գանոյշ Թադոյեանի ցաւալի մահուան առթիւ։

×

Հ. Ց. Դ. Լիոնի Վարանդեան կոմիտէն իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր Կարապ. Խրիմեանի եւ իր զաւկին Տօքթ. Բարսեղ Խրիմեանի, իրենց հօրեղբօր զաւկին Ժիրայր Խրիմեանի կսկծալի մահ – ուան առթիւ (Պէյրութ)։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Լիոնի Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի կողմէ։

Դեկտեմբեր 7, կիրակի կէսօրէ յետոյ, ժամը 3էն մինչեւ գիշերուան 10ը, Յոյնե – րու սրահը (5 Րիւ Պոնըփարա)։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, հայ – կական եւ եւրոպական պարեր, առատ կերուխում եւ հաճելի անակնկալներ։

Կը հրաւիրուին բոլոր Լիոնահայերը անխտիր։

Այդ օրը բոլորով Յոյներու սրահը քաջա – լերելու համար Նոր Սերունդը։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Իսի լէ Մուլինոյի հայկ.դպրոցի հոգա – բարձութիւնը եւ կապոյտ Խաչի մասնա – ճիւղի վարչութիւնը իրենց հրապարակա – յին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն փա – տաբան Պ. Յովիկ Եղիազարեանի, որ Խր – իմեան սրահի դատական խնդրին մէջ մեծապէս օգտակար եղած է իրենց։

×

Մոնթորուէն Տէր եւ Տիկին Վարդան Գասիկեան եւ զաւակները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց՝ որոնք անձամբ, նամակով կամ հեռագրով վշտակից եղան, իրենց ողբ. քրոջ եւ քեռայրին Տէր եւ Տիկին Արշա – կուհի եւ Գէորգ Եգիկեանններուն դառ – նագոյժ մահուան առթիւ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Զարդիկ Քէնտէրեան եւ պաւակները, Տէր եւ Տիկին Յ. Ադուման – եան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստա – նան պաշտօն պիտիկատարուի այս կիրա – կի առաւօտ ժամը տասին, Պուլ. Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցին մէջ, իրենց ամուս – նոյն եւ հօր՝

ՋԱՔԱՐ ՔԷՆՏԷՐԵԱՆի

կսկծալի մահուան քառասունքին առթիւ։

Յիշատակը յարգողները կը հրաւիր – ուին։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
Վ Ա Ր Ժ Ա Ր Ա Ն Ի
ԿԱՂԱՆԴԻ ԾԱՒԸ

Դեկտեմբեր 21ին։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Հայ Գրողներու վերջին ընդհ. ժողովին մէջ կազմուած է նոր վարչութիւնը, բաղ – կացած հետեւեալ մտաւորականներէն։— Պ. Պ. Բ. Թօփալեան, Հր. Բալուեան, Զ. Ոսկրունի, Վ. Մելիքեան, Գեղամ Քէ – րէսթէճեան, Գր. Վահան եւ Գ. Աճէմ – եան։ Միութիւնը չուտով պիտի տայ իր հրապարակային հաւաքոյթները։

× *Հայ Գրողներու* Միութիւնը կազմա – կերպած է ողջերթի թէյասեղան մը, Պ. Վ. Զէյթունցեանի, դէպի Հարաւային Ամերիկա մեկնումին առթիւ։ Տեղի կ'ունենայ այս շաբաթ երեկոյ, Գ. Ա – ճէմեանի ճաշարանը, ժամը 7ին։ Կը հր – աւիրուին անդամներն ու համակիրները։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Եկեղեցին վարչութիւնը կը ծանուցա – նէ թէ չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները։— Օր. Սոլանժ Գուշգուշեանի պսակադրութեան առթիւ վաստակէն Տէր եւ Տիկին Մ. Ճիրանեանէ երկու հազար ֆրանք։ Ողբացեալ Տիկին Վ. Թադոյեանի (ծն. Սամուէլեան) մահ – ուան առթիւ Պ. Կ. Ճառայեանէ եւ Թա – դոյեան ընտանիքէն հազարական ֆրանք, նուէր հայերէնի դասընթացքին։ (Նոյեմ – բեր վեցի յանկին մէջ Մալխասեան ա – նունը կարդալ Մալաեան)։

ԾԱԽՈՒ ԵՆ

Սէնժէռ մեբեներ, թաւտեմ, *մէկ օ* – *թօմաթիք* պուբօնէօզ *ֆուփ* – *փիլով* 71–30, (*տարի* 1958) եւ *Փօզպուբօն օ* – *թօմաթիք* 2 եւ 4 *ծակի համար*, Շասի 175։

Սէնժէռ *մեքենայ*, *պուբօնէօզ առանց քուփ* – *փիլի*, Շասի 71 – 30։

× *Սիւրժըթէօզ Իւնիոն սփեսիալ*, նոր *մօտէլ*, մօթէօր Քոնթինիւ։

× *Սիւրժըթէօզ Իւնիոն սփեսիալ* հին *մօտէլ*։

Dalian 72, AVE. VICTOR HUGO
MIC. 40-46 CLAMART - SEINE

ԽՆԴՈՑՔ
ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ ԱՌՆՈՒԻՎԻԼԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 19ին, նա – խաճեռնութեամբ *Առնուվիլ* – *Սարսէլի Հ. Ց. Դ. Վարդան* Ենթակոմիտէին։

Հայոց եկեղեցիին սրահը։

Կը նախագահէ ընկ. ՄԱՋԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. ՍԱՀԱԿ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակ – ցին՝ Օր. Շահէ Յովհաննէսեան եւ Թաւի վրայ *կը նուագէ*՝ Գարեգին։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ
ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

(Դաշնակցութեան օրուան առթիւ)

Նախաճեռնութեամբ «Վարուժան» կո – միտէին։

Տեղի կ'ունենայ 6 Դեկտեմբեր, Շաբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին, Ֆրանսական *Ակրքլր կաթոլիկ*, նոր սրահին մէջ, Րիւ սը լա Պրօս։

Կը նախագահէ ընկ. ՏԻԳՐԱՆ ԱԶՆԱ – ՒՈՐԵԱՆ։

Գեղարուեստական բաժին, *երգ*, *տա* – *ռատնութիւն* եւ հաճելի անակնկալներ։

Սիրով կը հրաւիրուին շրջանի և Սէնթ Էթիէնի ընկերներն ու համակիրները։

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է։

Մուտքը ազատ է։

ԿՐ ՓՆՏՌՈՒԻ

Պ. Գէորգ Մարտիկեանէ կը խնդրուի իր հասցէն հաղորդել «Ցառաջ»ի վարչու – թեան։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ալֆորվիլ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինաս – եան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հր – աւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէն։ Ներկա – յանալ անդամատուրով։ Կարեւոր օրա – կարգ։

Փարիզ.— Հ. Ց. Դ. Ռոստոմ խումբի *ժողովը* այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, 11 Րիւ Ռոմֆան։ Կարեւոր օրակարգ։ Ըն – կերներու բացակայութիւնը նկատի պիտի առնուի։

Սեբաստիոց Նահանգային Մուրատ Ուսումնասիրաց Միութեան անդամական *ժողովը* այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը չորսին, Իսի Մրմեան վարժարանի սը – րահը։ Օրակարգ՝ հանդէսի եւ չարժա – նակարի կազմակերպութիւն։ Կը խնդրուի անդամներէն եւ համրենակիցներէն ամէ – ղողարար ներկայ գտնուիլ։

Սեբաստիոց Նահանգային Մուրատ Ուսումնասիրաց Մարսէյլի մասնաճիւղի *ընդհ. ժողովը* այս կիրակի ժամը 15ին *Օթէլ Բաֆֆի*, Րիւ Թիւպանօ։ Օրակարգ՝ նոր վարչութեան ընտրութիւն։

ՊԱՏԱՐԱԳ ՏԻՍԻՆի ՄԷՋ

Կրօն. Ընկերակցութիւնս կը ծանուցա – նէ թէ, այս կիրակի առաւօտ ժամը 8·30–ին Ս. պատարագ պիտի մատուցուի տեղւոյս Ս. Ատուածածնայ եկեղեցւոյ մէջ։

Ս Ի Փ Ա Ն - Կ Ո Մ Ի Տ Ա Ս

ԵՐԳԱՉԱՒՈՒՄԲի ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՒԱՆԴԷՍԸ

AMBASSADEURSի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Կիրակի, Դեկտեմբեր 7, ժամը 16ին

Orchestre typique cubain RUDDY CASTELL

Սեղանները ապահովել CEN. 28-34 *Մուտք* 500 *ֆրանք*

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՒԱՆԴԷՍԸ

ՇԱԲԱԹ, 6 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԺԱՄԸ 21ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՅՍ
ՍԱԼ ՎՕԼԹԷՐԻ ՄԷՋ, Րիւ Վոլթէր Ալֆորվիլ

Orchestre de Tango Typique Vartivanian

Avec la formation Noire Les Mamboseros

GRAND CONCOURS DE HULA-HOOP

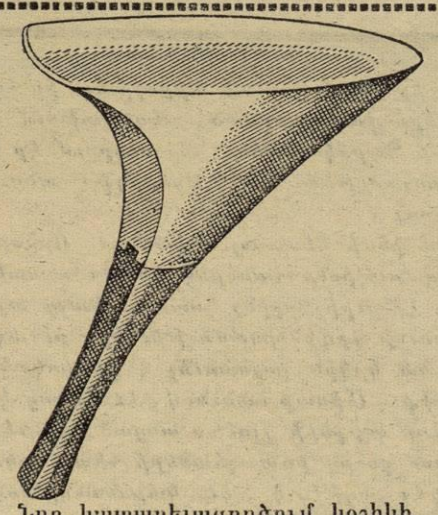
ATTRACTIONS

Պիւֆէ Մուտք 400 ֆրանք

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Քաստոնիէններ ժոժ 12 Րէֆրիճիրայը եւ Սիրճիւէռ (Ժերզէ) մեծ սեռի, *ապա* – *հովուած զոյգ*։ Ներկայանալ նամուշով։

ETS. ALEX
27, RUE N. D DE NAZARETH, PARIS 3e

Նոր կաստաբելագործում կօշիկի կրունկներու պատրաստութեան մէջ *Առաջին հայ հաստատութիւնը որ յաջողած է ձեւընկալի* (մաթիէռ փլաստիք) եւ ալիւմինիումի միացու – *մով չինել անբեկանելի*(էնֆռասապլը) եւ նկուն կօշիկի կրունկներ ամէն *բարձրութեամբ*։

Դիմել՝

VANPLAST
(ՎԱՆԼԵԱՆ)
7, RUE GODOT DE MAUROY
Téléphone : OPEra 01-08
Առաւօտներն հեռաձայնել՝ ITA 16-36
» 33-3*

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՆ

Աչքի առջեւ ունեցէք հետեւեալ արեւելեան անդղելիները, որոնց լաւագոյնները, թարմը, ու բազմա – զանը յարմար գիներով։

ՊԱՇԱՏՈՒՐԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ
ՄԷՋ ՊԻՏԻ ԳՏՆԷՔ

246, rue Vendôme
20, rue Villeroy
Lyon

Ինչպէս արմաւ, պամիա, «եալանճի տոլմա», յունական, թուրքի – ճներ, պիպէռ, տերեւ, բահիի հէլ – վա, վանիլլ, շոճոլա, նուագէք, լոգում, սագըզ, պլաստակ, Շիրակ օ – ղի, (41–45 աստիճան), երշիկ, կեռարական պաստրմա, առաջնա – կարգ սուրճ, (գարավան և մոգգա), համեմներ մահլէպ, սալէպ, ձիքա – պտուղ, ամէն տեսակէ, ձէթ, հաշ – ֆավալ (պուլկարական), ճերմակ պանիր (ոչխարի կաթով), ամէն կարգի պահածոներ, գուսգուս, հե – բիսա, կարմիր ոսպ, Հալէպի։

Միշտ պահատուրեան վաճառատունը

Արագ սպասարկութիւն ապսպր – *բանքներու առաքման համար*։

Մի մոռնաք

ՊԱՇԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
246, RUE VENDOME
20, RUE VILLEROY
LYON

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք : Հատը 15 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
5
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
VENDREDI
5 DECEMBRE
1958

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8361 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4162

ՕՐՈՒԱՆ ՄՕՏԻՐԸ

ԴԱՐՋԱԿԷՏ

Կիպրակի օրուան երեսփոխանական ընտրութիւնները հիմնական յեղաշրջում ա – ռաջ բերին Ֆրանսայի ներքին կեանքին մէջ :

Ո՛չ ոք կը սպասէր նման արդիւնքի մը :

Ձիշդ է թէ իրապեկները կը նախատեսէին, որ ձախակողմեան տարրերը որոշ կորուստներ պիտի կրէին, սակայն նման ջախջախիչ պարտութիւն մը ոչ մէկուն մտքէն կ'անցնէր :

Պարտուող կուսակցութիւնները, մասնաւորաբար համայնավարները այս ար – դիւնքին դիմաւոր պատասխանատուն կը նկատեն ընտրական օրէնքը :

Անիկա ձիշդ է համամասնավար կուսակ – ցութեան համար, որ 3·741·384 քուէ ըստանալով հանդերձ տասը աթոռ միայն չահած է :

Մինչ Միութիւն Նոր Հանրապետութեան համար իմբագրութիւնը համայնավարներէն միայն մէկ միլիոն ձայն աւելի (4·769·052) ստանալով տիրացած է՝ 190 աթոռի :

Նուազ ծանրակշիռ է պարտութիւնը ընկերվարական կուսակցութեան, որ 2 միլիոն 484·417 քուէով չահած է 42 աթոռ՝ նախկին 96ին փոխարէն :

Ցաւալի է նկատել, որ պարտուածներու չարքին մէջ են հայ ժողովուրդի ծանկեղ բարեկամներէն Լիւսիէն Հիւսէ, մանաւանդ կասթոն Տէֆէր, Մարսիլիոյ քաղաքապետը, որ ընկերվարական կուսակցութեան վերջին համագումարին մէջ մեծ ոգեւորութեամբ դեր խաղացած էր՝ Սեպտեմբեր 28ի հանրաքուէին ի նպաստ բանաձեւ քուէարկել տալով :

Պարտուած է նաեւ անկախ ընկերվարական կուսակցութեան հիմնադիր եւ ընդհանուր քարտուղար Լուսեր Տէվրէօ, որ իր չրջանի Հայերուն ուղղած էր հա – մակրաւիր չրջաբերական մը :

Ընկերվարական կուսակցութիւնը ըստեղծուած նոր կացութեան առթիւ իր դիրքը ճշդելու համար է որ հինգշաբթի օր Իսիի մէջ գումարուց արտակարգ հա – մագումար մը :

Շուտով պիտի կատարուի Հանրապետութեան նոր նախագահի ընտրութիւնը : Այլեւս կասկածէ դուրս է, որ Դեկտեմբեր 21ին Զօրավար Տը Կոլ պիտի կոչուի այս բարձր պաշտօնին :

Ի՞նչ դիմագիծ պիտի ներկայացնէ վարչական կառավարութիւնը : Ո՞վ պիտի ըլլայ վարչապետը :

Ոչ ոք կ'ուզէ այժմէն դուշխութիւններ ընել :

Զի պիտի ուզէր նոյնպէս թէ ի՞նչպէս պիտի լուծուի Ալժէրիոյ հնճիրը :

Այժմ որ Ֆրանսայի հանրային կարծիքը ջախջախիչ մեծամասնութեամբ իր ձայնը տուաւ անոնց, որ անվիճող դիրք կ'ուզեն բռնել այս հարցին մէջ, հեռատեսութիւնը պիտի պահանջէ որ ամէն ինչ ընենք որպէսզի Զօրավարին չորս տարի ժամանակ տրուի Ալժէրիա մեծապէս պիտի պայծառացնէ մթնոլորտը :

Զօր· Տը Կոլ իշխանութեան գլուխ պատրաստ վեց ամսուան լիազօրութիւն ստացած էր խորհրդարանէն : Ըստ նոր Սահմանադրութեան, նորընտիր երեսփոխանական ժողովը իր գործնական աշխատանքը պիտի ձեռնարկէ յաջորդիկայ Ապրիլին միայն :

Մինչ այդ, կառավարութիւնը ժամանակ պիտի ունենայ Ֆրանսայի վարչական մեքենան պատշաճեցնելու նոր Սահմանադրութեան տրամադրութեանց :

Դահլիճին կայունութիւնը ապահովուած է : Կառավարութեան առանձնաչը – նորհները աւելցած են : Հանրապետու – թեան նախագահը պիտի դառնայ կացու – թեան իրաւարարը :

Ֆրանսա կը դառնայ նոր դարձակէտի մը առջեւ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԻՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ԱԶԱՏԱԳՐ. ՃԱԿԱՏԸ
8 ՖՐԱՆՍԱՑԻՆԵՐ ԱԶԱՏ ԱՐՁԱԿԵՑ

Մինչ Զօր· Տը Կոլ 80 լրագրողներու ընկերակցութեամբ քննական պտոյտ մը կը կատարէ Ալժէրիոյ եւ Սահարայի մէջ՝ ըմբոստական չարժումներուն վերջ տալու միջոցներուն շուրջ խորհրդակցելով, անդին, Ալժէրիոյ Ազատագր· Ճակատը ֆրանսացի ութ պինուորներ ազատ կ'արձակէր Թունիսի մէջ :

Ինչպէս յայտարարած էր՝ « Ալժէրիոյ Կարմիր Մահիկը» Միջազգային Կարմիր Խաչի ներկայացուցիչներուն յանձնեց Ազատագր· Ճակատի զերիները : Մարոքի կառավարութիւնը ամէն դիւրութիւն ընծայած էր որպէսզի յանձնումի գործողութիւնները դժուարութենէ չդանին : Փըռնեւի Գերիներու Կեդրոնական Գործակալութիւնը անմիջապէս լուրը հաղորդած էր երիտասարդ պինուորներու ծնողքներուն : Ինչպէս ծանօթ է նոյն պարմաններով Հոկտ· 20ին ազատ արձակուած էին նաեւ չորս այլ գերիներ :

Զինուորները , որոնք առողջ եւ կայտառ երեւոյթ մը ունէին, Ազատագր· Ճակատի ակումբը տարուելէ առաջ փոխադրուեցան Ռապաթի Ֆրանսական դեսպանատունը, ուր մանուլի ողջակիզութեան թղթակիցները առանգակութիւններ ունեցան իրենց հետ :

— Ալժերիացիները չատ լաւ վարուեցան մեզի հետ, պատասխանեցին պինուորները, — լաւ կերակրուեցանք եւ ըլլեթէ չափահասեցանք :

Բոլորն ալ երջանիկ էին ու յուզուած : Երբ թղթակիցները հարց տուին թէ կ'ուզե՞ն լուր ղրկել իրենց ծնողքներուն, երիտասարդ պինուորները արտասանեցին պարզ բառեր, որոնք իրենց պարզութեամբ յուզեցին բոլոր ներկաները :

— Այլեւս մի մտահոգուիր, հայրի՛կ, փիլբօն կուզայ··· բան առաջին պինուորը :

— Մամա՛, կուզամ ··· աւելցուց ուրիշ մը : Ցաջորդաբար բոլորն ալ կրկնեցին ղրկեթէ նոյն բառերը՝ կուզամ ,կուզամ··:

Ռապաթի Ֆրանսական դեսպանատունը անմիջապէս մտանեւոր օդանաւ մը տրամադրեց՝ պինուորները Փարիզ վերադարձնելու համար :

Ալժերիոյ տարբեր չրջաններուն մէջ պատահած բախումներու ընթացքին զերի ինկած էին ութ երիտասարդները՝ Ցուն – ուար – Փետրուար ամիսներուն : Աւելի քան տասը ամսուան բանտարկութենէ մը ետք այսօր կը վերադառնան իրենց հա – րազատներուն մօտ :

× Պատկառելի մը ծայր տուած է Ալ – ժերիոյ Ազատագր· Ճակատի գլխավոր – ներուն միջեւ : Մարոքէն հասած լուրեր – ուն համաձայն Նասերեան գաւազրութիւն մը տարբառած էր ըմբոստութեան գլխա – վար Քրիմ Պելքասեմի եւ «Ներքին Նա – խարար» Պէնթոպալի դէմ : Նոյեմբեր 14– 15ի գիչերը նոյնիսկ բախումներ եղած են երկու հոսանքներուն միջեւ. Մարոքի ա – պահովութեան ուժերը ոտիպուած են մի – ջամտել եւ երկու զոհ տուած : Բարմաթիւ ձերբակալութիւններ եղած են, որոնց կարգին՝ «գնդապետ» Լամուրի· այս վեր – ջինը ամիսներէ ի վեր կը պահուէր Ե – լիսէոս, ուրկէ նոր վերադարձած էր :

Կը կարծուի թէ եգիպտացիները կ'աշ – խատին իրենց ձեռքը առնել Ազատագր· Ճակատի Թունիսի գլխավարները՝ Պուրկիպայի դէմ խռովութիւններ ստեղծելու համար : Արդարեւ, Քէֆի չրջանին մէջ նման չարժումներ եղան, բայց Թունիսի բանակը արագ միջամտութեամբ մը խռովութեանց առաջքն առաւ եւ ձերբակալեց

Օր ը Օրէն

«ԸՍԷ՛, ՄԻ՛ ՔԱՇՈՒԻՐ »

— Լա՛ւ, շա՛տ լաւ, գացէք տեսակցութիւն ունեցէք խրուչչեւի հետ ··· Բա՛ն չեմ ըսեր··· Բայց, մեմիմ պէտք ունիմ մէկու մը, որ երթայ Ամերիկան ներկայացնէ այդ մարդուն, ո՛չ թէ երթայ խնդրէ այդ մարդէն որ Ռուսաստանը ներկայացնէ մեզի ···

Նատ տեղին է Ամերիկացի լրագրողին այս խարը :

Արդարեւ, երեւելի անձնաւորութիւններ – ներ, ատենը մէյ մը, կ'ելլեն Մոսկուա կ'երթան դաւարիշչ խրուչչեւի կարծիքը ևարցնելու համար՝ օրուան վէճերուն մասին : կամ, կ'երթան լուսաբանութիւններ ու տեղեկութիւններ կ'ուզեն անկէ , ամենր երէկուան ըրածներուն, այսօրուան ճամարտակութեանց կամ վաղուան ծրագիրներուն մասին : Կարծես թէ ըսել կ'ուզեն·

— Նայէ՛, ելեր միչեւ ոտիդ եկեր ենք որ մեզ լուսաւորես ինչ մը ··· Իրա՛ւ է որ հեռուէն ալ բարի լուրերդ կ'առնենք, բայց ո՛ւր է որ դէմ դիմաց նստած՝ զրոյց ունենանք ··· Պատմէ նայիսիֆ, աշխարհի գործերուն կը հասնի՞ս կոր, չենէ չես հասնիր կոր··· Եթէ չես հասնիր կոր ը – սէ՛, մի ֆաշուիր, էեզի հասնելի բաներ կրնանք ընել ··· Քեզմէ՝ բաղձանք, մեզմէ՝ գործադրութիւն ··· Ամէն, մէկ տեղդ չցաւի, պաղ չառնես··· Հարբուխի պէս բան մը ունիս··· Բանի տարի է, վրադ է՞ · Դեղ, դարման կ'ուզէի՞ր··· Ամէնուս ալ նպատակը խաղաղութիւնն է, բայց, նախ, դուն կշտացիր··· Որովհետեւ, եթէ մու փորդ կուշտ ըլլայ, շատ մը վէճեր կը հարթուին··· Ըսէ՛ նայիսիֆ, խաղաղութի՞ւն է ուզադ թէ պատերազմ: Շրթունիֆներէդ կախուած ենք ··· կեցի՛ր, կեցի՛ր, բարձ մը դնենք կռնակդ ···

Ու մեր «ընկեր» խրուչչեւը, շփոթացած, երես առած կամ երեսը պատռած, կը բարբառի·

— Ես ալ խաղաղութիւն կ'ուզեմ, բայց իմ պայմաններս ունիմ :Նախ սա Արեւմտեան Գերմանիա ըսուածը մէջտեղէն կը վերցնէք: Յետոյ, այս ձեր Այֆին կ'ըսէք որ իր հիւլէական զէնքերը ծովը թափէ , Ֆորմոզայէն ետ քաշուի, Միջին Արեւելքի խարիւղներն ալ ինծի ձգէ, հոս հոն հաստատուած խաբիսխներն ալ քանդէ, Ուոլ Սթրիթի տոլարներուն մէկ մասը ինծի դրկէ, հարաւային Ամերիկայի ճամբան քանայ ինծի համար եւ լուսին երթալու փորձեր չկատարէ··· Եթէ այս ըսածներս ընէ, լա՛ւ, ես ալ ձայն չեմ հաներ··· Բայց եթէ այս ըսածներս չընէ, աշխարհիս տակնուվրայ կ'ընեմ: Մոռցա՛յ — գացէք ձեր Այֆին ըսէք որ իմ ներքին գործերուս շատ չխառնուի··· Անաստուա՞ծ եմ եղեր, անկրօ՞ն եմ եղեր, մա՞րդ կ'ախորեմ եղեր, ատոնք իմ գիտնալիք բաներս են··· Ուրիշ բան մըն ալ մոռացայ — Արեւելեան Եւրոպայի ազատ ազգերուն մասին ալ քող չմտածէ, վերջը գէշ բաներ կը պատահին··· երթաք բարով, ևորէն հրամմեցէ՛ք···

Ու մեր երեւելի անձնաւորութիւնները որոնք բերան բացած չէին Ամերիկան , Անգլիան , Ֆրանսան եւ ազատ աշխարհը խրուչչեւի ներկայացնելու համար , կը վերադառնան ու կը գրեն ·

— Խրուչչեւ պատերազմ չուզեր ···Խրուչչեւ խաղաղութեան մարդն է ··· Այս է մեր տպաւորութիւնը ··· Ինչ մը բարկացուցէ եւ բերնէն էւել – պակաս բաներ կը փախցնէ, երբեմն , բայց հոգ մի՛ ընէք — պատերազմ չկայ··· Խրուչչեւը անանկ բսաւ ··· Գէշ չենք ըներ եթէ մենք ալ ինչ մը ···

×

Տեսա՞ծ էք որ Մոսկուայէն երեւելի մը Ուշինկթըն գայ, յատկապէս, Այֆի վաղուան ընելիքներուն մասին լուսաբանութիւն ստանալու եւ անոր պայմանները լսելու համար ···

ԵԻՐՈՊԱՑԻ

բարմաթիւ պատասխանատուները :

Այս առթիւ ուշադրաւ է Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան Նախագահ Նասերի չորեքշաբթի օր արտասանած ճառը, որու ընթացքին ծանր յարձակումներ գործեց Թունիսի Նախագահին վրայ :— «Պուրկիպա, բսաւ ան, աշխարհակալնե – րու գործակալներէն մէկն է »:

Նասր հերքեց այն լուրերը՝ որոնց հա – մաձայն եգիպտացի պինուորականներ գրաւած էին Թունիսը՝ Պուրկիպան սպաննելու համար.— «Փոխանակ այսպիսի մե – ղադրանքներ ընելու, աւելցուց ան , Պուրկիպա աւելի լաւ պիտի ընէր իր ժողովուրդը ազատելով Ֆրանսական տիրապետութենէն : Բայց Թունիսի նախագահը այդպիսի մեղադրանքներ կ'ընէ՝ իր ժողովուրդին ուշադրութիւնը այլ տեղ կեդրոնացնելու համար ···»:

Արդ , վաանդած է ոչ միայն Թունիսի , այլեւ Մարոքի ազատվութիւնը , երկու երկիրներու ռուսական ու եգիպտական դեսպանատուները քարոզչական լուրջ պայքարի մը ձեռնարկած են՝ Մոհամէտ Ե·ի եւ Պուրկիպայի դէմ :

ՄԱԿի մէջ Կիպրոսի հարցին շուրջ բացուած վիճաբանութիւնը կը չարունակուի՝ հետզհետէ հակասութիւններու մէջ մխրճուելով : Ներկայիս եօթը ծրագիրներ յանձնուած են քաղաքական յանձնախումբին, բոլորն ալ ··· իրարու դէմ :

ԻՍՐԱՑԻԼի եւ Սուրիոյ սահմանին վրայ բախում մը պատահեցաւ, որու ընթացքին հրեայ հովիւ մը սպաննուեցաւ , կը հաղորդէ իսրայէլեան բանակի բան – բերներէն մէկը :

ՃԱՓՈՆ ՄԵՐԺԵՑ
ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՅՈՒՇԱԳԻՐԸ

Մոսկուայի կառավարութիւնը առջի օր նոր յուշագիր մը յանձնեց Ճափոնի իշ – խանութեանց, պահանջելով որ Թոքիո պինուորական համաձայնութիւններ չկնքէ Միացեալ Նահանգներու հետ, չեշտելով թէ «Ճափոն մեծապէս կրնայ օժանդակել խաղաղութեան՝ իր հողամասին վրայ պատնեշով օտար պինուորական խարիսխները վերցնել տալով եւ պահանջելով որ օտար բանակները հեռանան իր երկրէն ···»:

Յուշագիրը կ'աւելցնէ թէ Ճափոն – Ա – մերիկա դաշինքը մեծ վտանգ մը կը ներկայացնէ համայնավար Զինաստանի եւ Ս· Միութեան համար, պատճառ դառնալով որ լարուած մթնոլորտ մը ստեղծուի Մայր· Արեւելքի երկիրներուն միջեւ :

Ճափոնի կառավարութիւնը մերժեց այս յուշագիրը , յայտարարելով թէ ոչ մէկ հիմ ունի ան : Ճափոնեամերիկեան խոր – հրդակցութիւնները, կը ճշդէ Թոքիո, « պաշտպանութեան» ուժը զօրացնելու նպատակ չունին, իսկ «Ս· Միութիւնը Ճափոնի չէզոքութիւնը պահանջելով կ'ուզէ մեկուսացնել մեր երկիրը »:

Միւս կողմէ, Ճափոնի Արտաքին Նա – խարարութիւնը կը մեղադրէ Մոսկուան որ Թոքիո – Ուշինկթըն «պաշտպանողական» դաշինքը կ'որակէ «յարձակողական »:

Թոքիոյի կառավարութեան մերժողա – կան այս պատասխանը Մոսկուայի Ճափոնական դեսպանին կողմէ յանձնուեցաւ խորհրդային կառավարութեան :

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ա. ՐԱՐԱՅԻ

ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Պիտի չզբաղինք զբքին այն մասով որ կը վերաբերի «Լեժիոն Էթրանժէր»ի հայ կամաւորներուն: Անոնց անճնապահու – թիւնը Ֆրանսային նուիրուած էր առանց քաղաքական դիտումի : Զարմանքով միայն կը կարդանք թէ անոնք կամաւոր արձանագրուեցան ի պատասխան «Արամ Թիւրապեանի կոչին որ անմիջապէս տա– րածուեցաւ ամբողջ սփիւռքին մէջ եւ մեծ ոգեւորութիւն առեղծեց»: Ըստ մեր յի – շողութեան հայ կամաւորները ինքնաբե– րաբար առաջին օրէն ներկայացան առանց ազասելու խրախուսանքի՝ Արամ Թիւ – րապեանի մը կողմէն, որ հայկական հանրային կեանքին մէջ թերեւս ազդե– ցոյց բայց անկարեւոր եւ անպատասխա – նատու անձնաւորութիւն մըն էր : Ամէն ոեւէակէտով լաւագոյն էր այդ կարգի առասպելի մը արձագանգ չըլլալ :

Մեզի մասնաւորապէս կը հետաքրքրէ Արեւելեան Լեգէոնին վերաբերեալ մասը: Անմիջապէս ըսենք որ հոս աւելի բարե – չունչ օդ մը կը տիրէ քան վերոյիշեալ « Լա Փասիօն տը լա Սիլվէի»ին մէջ :

Այդ հանդամանքը չենք մոռնար հետեւ– եալ դիտողութիւնները ընելով հանդերձ:

Հեղինակը , յառաջաբանին մէջ ան – կեղծօրէն կը յայտարարէ որ ինքը պատ– մութեան կը թօսնայ մի միայն իրը դէն– քի եւ կրակի ընկեր առանց հաշուի առ– նելու քաղաքական խնդիրներ եւ «ան – շուշտ արդար պահանջները որով ուրիշ – ներ պատմութիւնը պղտորած են» եւ վստահ է որ «այսպէս աւելի լաւ պիտի ծառայէ հայկական դատին »:

Տեղեակ – դնդապետ Լօվիթալիէի տե– ւակէտը կը պատշաճի անուշադ Լէժիոն Էթռանժէի հայ կամաւորներուն, բայց ոչ՝ Արեւելեան Լեգէոնին: կերպով մը ան կը դատապարտէ Ֆրանսական կառավա – րութիւնը որ ինքն իսկ արձանագրած էր Լեգէոնականներու վինուորագրման պայ– մանագրին մէջ քաղաքական նպատակ մը, այսինքն ազատագրել Հայրենի հողամա– ռերը օսմանեան լուծէն: Ընթերցողը կըր– նայ հաստատել որ այդ նպատակին կ'ակ– նարկեն մասնաւորապէս Լեգէոնի հրա – մանատար գնդապետ Ռոմիէոյի ճառը , հարիւրապետ Ազանի եւ ընդհ. հրամա – նատար Զօր. Կուրոյի ուղերձները : Ի հարկին դիւրին էր պայմանագրին օրի – նակը կոչել: Ով որ աչք կը դոցէ այդ էա– կան կէտին վրայ՝ կ'անդիտանայ Լեգէո – նին ծննդեան դրդապատճառը եւ Լեգէո– նին մղիչ բարոյական ոյժը : Չի կրնար հետեւապէս ըմբռնել անոր ներքին պատ– մութիւնը :

Հասկնալը յաճախ աւելի դժուար է քան սիրելը :

Շնորհաւորելի է հեղինակը որ կրցած է վայրկեան կերպով օգտագործել Լեգէոնի պինուորական գործողութեանց մասին պատերազմական նախարարութեան թըղ– թածրարները, հակառակ որ անոնք բա – ւական ազքատ են այդ նիւթին վերաբեր– մամբ ինչպէս անձնապէս ես : Բայց այսպէս հակազրուած համառօտու– թիւնը լիապէս գոհացում չի տար :

Այլապէս ինչո՞ւ ես – դնդապետ Լօվիթալիէն երբ կը մէջբերէ նոյն իսկ բարձր պինուորականներու վկայականնե– րը, անոնց տիպողոնները եւ երբեմն ա – ռիճաններուն չի տար, հակառակ սուր – րութեան: Զօր. Ալէնպին որակուած է պարզապէս «Պրիթանական զօրավար » ա– ռանց ըսելու «ընդհանուր հրամանատար պատերազմական դաշնակից բանակներու»: Պրնուա տ'Ապիւ, Մուսա – Տագդինեաններուն պատասխանը, կոչուած է «Մոսկային հր– րամանատար» ինչ որ ստոիճան մը չէ : Հարիւրապետ Ազանը նշանակուած է «վաշտի մը հրամանատար» առանց որո – շելու «2րդ վաշտի» (որ Արաբային առա– ջին ալիքը կազմեց) : էջ 47՝ կը կար – դանք չնորհաւորական ուղերձ մը «Փը – բանական բանակի հրամանատար»էն ա – ռանց հրամանատարին անուան եւ առանց թուականի: Եթէ ասոնք մանր թերու – թիւններ են, կայ աւելի ծանրը եւ նոյն իսկ ցաւալին, այն է՝ Զօր. Տիւֆիէօյի արատաչատութեանց դեռեզումը : Զօրա – վարը Լեգէոնը ճանչցած է պատերազմէն յետոյ, 1919ի վերջերը, երբ արդէն քա – գաքական մթնոլորտը զգալիօրէն նեխած էր: Ցայտնի ալ է որ իր տեսութիւնները ոահմանափակ եղած են : Հայ Լեգէոնա– կաններուն կը վերագրէ , թէեւ մեզմա – գուցիչ եւ նոյն իսկ այդ արդարացնող պարագաներով, ծայրայեղութիւններ՝ ո– րոնցմէ տուժած է տեղացի ժողովուրդը: Այդ մեզադրանքը հանդէպ զօրախումբի մը որ կը ծառայէր Ֆրանսական դրօշին տակ եւ Ֆրանսացի սպաներով, հաստատ– օրէն կոպմնակալութեամբ վարակուած է· կրնանք վստահ երբ հարկ ըլլայ: Զօ – րավարը անշուշտ ազատ է ուղածին պէս խորհելու: Բայց Հայ Ռազմիկներու Մի – ութիւնը պարտադիր չէր հետեւաբար ըն – դունել, պատմականի մը մէջ որ կոչուած է յուշարձան մը ըլլալու, խմբագրութիւն մը որ անտեղի եւ անախորժ հաշուեյար – դարի դուռ կրնար բանալ :

Մեծապէս հետաքրքրական է, էջ 67՝ խորհրդային հայ զերիներու ապատամ – րութեան տեղեկագիրը, Յուլիս 1944ին Ֆրանսայի մէջ: Ֆրանսական «Ռէդիս – թանս»ին անունց մասնակցութեան չուրջ մինչեւ հիմա չատ անբաւարար տեղեկու– թիւններ ունէինք : Արդեօք պէ՞տք է ա– ւելցնել որ պատմականին վերջին յօդ – ուածը «Մահ հիւանդանոցի մէջ», Ա. Ռ· ատորագրութեամբ, թէ իր նիւթով եւ թէ աւագ, անփորձ ոճով, Հայ Ռազմիկներու յիշատակարան մը պահելու բնաւ յար – մարութիւն չունէր:

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

"ՄԱՔՍԻՄ"

●

Հանրի Վէրնէօյլ այս ժապաւէնը քանի մը օրէ ի վեր կը ցուցադրուի Փարիզի մէջ: Մեծ հետաքրքրութեամբ կը սպաս – ուէր այս ժապաւէնին, որուն բազկացու– ցիչ տարրերը կարելի էր նկատել իբրեւ յուսադրիչ գրաւականներ: Այս գրաւա – կաններն են Հանրի Ժանսոն՝ մէկը չար – ժանկարի գրագէտներէն, որուն անունը քանդեւէնդ տարիէ ի վեր կը փայլի Ֆրանսական գլուխ – գործոց ժապաւէն – ներու վրայ : Միչէլ Մորկան, որ էր եւ կը մնայ Ֆրանսական չարժանկարի վա – ւերական աստղը: Շարլ Պուայէ, որ չը – նորհիւ իր ուժեղ անհատականութեան եւ դերասանական անխոցելի տպաւորին , տիրացած համաչխարհային համբաւի : Եւ վերջապէս Հանրի Վէրնէօյ, որուն ա– րագընթաց բարձրացումը Ֆրանսական չարժանկարի երկնակամարին վրայ գրա– կան վաստ մըն է իր բեմադրական տա – զանդին: Այս չորս մեծերու գործակցու– թենէն ծնունդ առած « Մաքսիմ »ը կարե– լի է նկատել չատ յաջող ժապաւէն մը :

Սիրոյ պատմութիւն մըն է «Մաքսիմ»ը, համեմատած մերթ յուզիչ, մերթ՝ կատա– կերգակ, մերթ՝ եղերական դրուագներ – րով: Միչէլ Մորկան՝ իր զուսպ խաղար – կութեամբ կարողած է դերասանցապէս պատկերացնել աչխարհիկ տիկնոջ մը տի– պարը ու անոր կանացի յոյզերն ու ապ– րումները: Մորկան յաջողած է գերծ պա– հել տիպարը դատկութենէ: Ժապաւէնին ամենածանր դերը վիճակուած է Շարլ Պուայէին: Կեանքին մէջ ձախողած մար– դու մը տիպարը, որ կ'ապրի հարուստ

Հ. Փաստրմաճեանի Ֆրանսերէն «Հա – յաստանի պատմութիւնը» (Փարիզ 1947) եւ Հ. Թորոսեանի նոյնպէս Ֆրանսերէն « Հայաստանի եւ հայ ժողովուրդի պատ– մութիւնը» (Փարիզ, 1957) ճշդրտու – թեամբ կ'արտայայտուին Արեւելեան Լե – գէոնի մասին, պարզելով անոր ստեղծ – ման եւ ճակատագրին քաղաքական պա – րագաները· բայց այդ երկու արժէքաւոր երկասիրութեանց չրջանակէն դուրս էր անչուշտ տալ աւելի քան համառօտա – գրութիւն մը:

Մնաց որ մինչ այս չէ գրուած Արեւել– եան – հայկական Լեգէոնին բաւարարու– թիւն ընծայող պատմութիւն մը, ճշմա – րիտ եւ անաչառ: Ալպէռ Քամիւի « Լա Շիւթ» վէպին զերակատարներէն մէկը կ'ըսէ՝ «Նահատակները պէտք է ընտրեն կամ մոռնալ, կամ ծաղր ըլլալ, կամ չհաղորդուիլ»: Փափաքելի՛ր որ հայ ռազմիկները եւ նահատակները չենթար – կուին ոչ մոռացման, ոչ ծաղրի եւ ոչ չա– հադործման, այլ՝ պարզապէս արդարու – թիւն վայելեն :

Վ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՎԱՀՐԱՄ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ "ՅԵՏԱԴԱՐՁ ՀԱՅԵԱՑՔ"Ը

●

Դ.

Առաջին աչխարհամարտի Զինադադա – րին, պոլսահայ թատրոնը նոր խոյանք մը առացաւ :

Պոլսահայ Տրամաթիքը մեծ գործու – նէութեան էր լծուած :

Բազմաչխատ բեմական գործիչ եւ բե – մադիր Աչոտ Մատաթեանց, այդ օրերուն նորութիւն մը մտցուց պոլսահայ թատ – րոնէն ներս :

Ֆրանսական ժամանակակից թատերա – գիրներէն Պէրնչթայնի, Պաթայլի, Վոլ – ֆի եւ ուրիչներու գործերը սկսան թարգ– մանաբար ներկայացուիլ :

« Հարսանեկան քայլերգ»ը բեմական յաղթանակի մը քայլերգը հանդիսացաւ :

« Սամսոն»ի մէջ ժապ Պռաչար իր հոժիկու թեւերով կործանեց մշլուտած թատրոնի մը սիւները :

« Ծամաճիկներ»ու երեւումով ի սպառ անհետացան բոլոր խամաճիկները :

Հայ թատրոնի աննման գոյզ մը՝ Էլիզ – Գոման եւ Աչօ Շահխաթունի եղան դարբ– նողները այս հրաչքին :

Ծանդիսաւոր օրեր ապրեցաւ պոլսահայ երիտասարդութիւնը եւ ամբողջ պոլսա – հայ թատերասէրը ժողովուրդը :

Այսօր, սակայն, Վահրամ Փափազեան, իր յուչերուն մէջ վերիվայր չրջելով բո– լոր ճչմարտութիւնները, կ'անարդէ այս

ընկերոջ մը հովանիին տակ՝ օգտուելով անոր աւելցուքներէն: Ճակատագրի բեր– մամբ կը սիրահարի նոյն այդ ընկերոջ սիրած կնոջը (Միչէլ Մորկան) : Զայն գր– աւելու համար· ինքզինքը հարուստ կը ձեւացնէ եւ առատօրէններ պատմելով կը քօղարկէ իրականութիւնը, որուն լոյսին տակ իր անձը որեւէ հրապոյր չէր ներ – կայացներ : Բայց երբ ճչմարտութիւնը ե– ղեւան կ'ելլէ եւ իր սիրած կինը դինք կը լքէ, այն ատեն միայն կը դգայ թէ վրէ – պած մէկն է եւ դատապարտուած ուրիչի մը չուքին տակ ապրելու :

Այս երկու դերակատարներուն կողքին կայ նաեւ Արլէթին: Այս անունը ծանօթ է բոլորին: Դերասանական առումով՝ Ար– լէթի «ֆէնոմէն» մըն է : Տուէք անոր որ եւ է դեր, թէկուզ աննչան, ան վհուկի մը ճարտարութեամբ կը պիտակ մատնի– սացնել հանդիսատեսը եւ իր վրայ հրա– ւիրել ուչադրութիւնը : Ֆէլիքս Մար – թէն, որ մինչ այս հակիրճ երեւումներ միայն ունեցած էր չարժանկարներուն մէջ, այս ժապաւէնով պատած է իր արժէ– քին համապատասխան կարեւոր դեր մը :

Գալով Հանրի Վէրնէօյլին, իր այս ժա– պաւէնով ան ստորագրած է իր ամենա – դեղեցիկ ստեղծագործութիւնը :

ԱՌԼԻՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Ա. ՍԹԻՎԸՆՍԸՆԻ

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

—o—

Գ· Խ· ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՉԻՆԱՍՏԱՆ

Ինչպէս վերը մատնանչել ուղեցի, հա– մայնավար աչխարհէն ներս ամէն բան մեղը ու կարագ չէ :

Բայց այս պարագան լաւ ծանօթ չէ Ա– մերիկացիներուն, որոնք մեծ սխալ մը կը գործեն բոլոր համայնավար երկիրները նոյն չուրով լուալով :

Համայնավարական դաղափարաբանու – թիւնն ու Մոսկուայի ակբերուն հանդիպ ունեցած հաւատարմութիւնը նոյնը չեն նոյնիսկ Լեհաստանի ու Չեխոսլովաքիոյ նման դրացի երկիրներու մէջ: Մոսկուա– յի համար անչուշտ չատ մեծ մտահոգու– թիւն մըն է Թիթոյի պարագան, որ կ'ու– զէ փաստել թէ կարելի է լաւ համայնա – վար ըլլալ, առանց սակայն Մոսկուայի ձեռքին խամաճիկ դառնալու· բայց չատ աւելի մեծ մտահոգութիւն մըն է համայ– նավար Չինաստանի պարագան :

1957ին Մաօ Ցէ Թունկ կ'երկրորդէր Խրուչչեւի այն խօսքը, թէ «ընկերվարու– թեան առաջնորդող բազմաթիւ ճամբաներ կան»: Բայց Չինաստանի մէջ ծագած ներքին անհամաձայնութիւնները պատ – ճառ դարձան որ Մաօ Ցէ Թունկ անմիջա– պէս ծառանայ անուղղափառութեան , Թիթոյականութեան, պայքարի մեզմաց– ման եւ հանդուրժողութեան ոլիի դէմ :

Ու երբ վեց հարիւր միլիոն բնակչու – թիւն հաչուող համայնավար Չինաստանի վարիչները խօսին, Մոսկուա ոսիպուած մարիկ կ'ընէ :

Ես անձնապէս վկան եղայ այսպիսի դէպքի մը, Խրուչչեւի հետ աւելի վերը նկարագրած տեսակցութեանս ընթացքին: Դէպի Փէքին կատարած իր պատնի ճամ– բորդութենէն վերադարձին , Խրուչչեւ այլեւս չէր ուզեր ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ քննել աչխարհի հարցե– րը· հակառակ անոր որ նախապէս դրեթէ համաձայն էր այս ձեւի հանդիպման մը: Ի՞նչ էր իր այս փոփոխութեան պատճա – ռը· պարզապէս այն, որ Մաօ Ցէ Թունկ որոչապէս հակառակած էր որ Խրուչչեւ խորհրդակցութեան նստի Զանկ Քայ Չէ– քի հետ: Խրուչչեւ, Մաօ Ցէ Թունկի բար– կութիւնը մեղմացնելու համար, ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդէն ՄԱԿի ընդ– հանուր ժողովին առջեւ վիճաբանիլ պա – հանջեց Միջին Արեւելքի եւ այլ ընդհա – նուր հարցերու չուրջ· եւ աւելին, խոս – տացաւ հիւլէական զէնքեր չանձնել Չի – նաստանի :

Խ. Միութեան բոլոր հանրապետու – թիւններուն մէջ, ուր պտուելու առիթը ունեցայ, Մաօ Ցէ Թունկի Չինաստանը միշտ ներկայ է· Թաչկենտի մէջ (Իւզպէ– կիստան) պետական մարզարանը զար – դարուած էր «եղբայրական հանրապե – տութեան» դրօչակներով՝ Չինացի մար– զիկներու է պատիւ : Ուբալներու սրտին վրայ գտնուող Ուբալմաչ գործարանները կը բանէին Չինաստան ուղարկուելիք գործիքներու արտադրութեան համար : Նոյնիսկ Մոսկուայի մէջ չատ սովորական բան է, մեծ թիւով Չինացիներ տեսնելը· իսկ բարձրաստիճան պաշտօնատարներու մտքին մէջ ամէն վայրկեան ներկայ է Չինաստանը :

Մոսկուայի մէջ ինձի յայտնուեցաւ, որ աւելի քան տասը հազար գործարաններ բարձրացած են վերջերս Չինաստանի ան– սահման տարածութիւններուն վրայ: Չի– նաստանի վեց հարիւր միլիոն բնակչու – թիւնը չատ դիւրաւ կը հայթայթէ այս գործարաններուն պէտք եղած աչխատա – ւոր ձեռքերը . մեծ նորութիւնը այն է, գործարաններուն պէտք եղած հում նիւ – թերն ալ տեղւոյն վրայ կը գտնեն այժմ: Չինաստանի մէջ իրագործուած արդիւ – նաբերական հսկայաքայլ յառաջդիմու – թեան մասին խօսած ժամանակ, Մոս – կուայի վարիչները ուղղակի վախի մր – տավյութիւն մը կ'առնեն: Լեհ բար – ձրաստիճան անձնուորութիւն մը ինձի յայտնեց թէ միայն անցեալ տարի չինա– կան արդիւնաբերութիւնը երեսուն տո հարիւրի չափով մը արձանագրած էր :

Խրուչչեւ իսկ այս պարագան «պարմա – նահրաչ» կը կոչէր , աւելցնելով որ ձեռք բերուած արդիւնքները կը դէմին կ'անդ – նէին նոյնիսկ Չինացիներու բոլոր նա – խատեսութիւնները :

Օր մը, Կրոմիքոյի բացակայութեան ընթացքին Արտաքին նախարարի պաչտօ– նը վարող Վասիլի Կուզնեցովի հետ կը խօսէի ճաչի մը ընթացքին: Կուզնեցով Չինաստանի մէջ խորհրդային դեսպան ե– ղած է եւ Խրուչչեւի կ'ընկերանար այս վերջինին դէպի Փէքին կատարած ճամ – բորդութեան ընթացքին : Կուզնեցով ին– ծի յայտնեց , որ այս տարի Չինաստանի երկաթի ու պողպատի արտադրութիւնը 9 – 10 միլիոն թոնի պիտի հասնի (որ կը համապատասխանէ Ֆրանսայի արտա – դրութեան) : Գալ տարի կը ծրագրեն այդ թիւը բարձրացնել քսան միլիոն թոնի (Անգլիոյ արտադրութեան չափ) :

Բաւականաչափ տեղեկութիւններ չու – նիմ համայնավար Չինաստանի տնտեսա – կան յառաջդիմութեան մասին խօսելու համար, որովհետեւ այդ երկիրը չեմ գտնուած : Սակայն համոզում կեր պով կր– նամ ըսել, որ չատ մը – պատասխանատու Ռուսեր մեծապէս մտահոգ են Չինաստա– նի իրագործած հսկայաքայլ յառաջդի – մութիւններուն համար :

Օր մը, այս մասին կը խօսէի Սերգէյ Օպրացովի հետ, որ Մոսկուայի «Ծամա – ճիկներու Թատրոն»ին տնօրէնն է :

(9 Շար.)

երկու մեծ արուեստագէտներուն յիշատակը :

Հեզահամբոյր ու բարի, քնքոյշ եւ ազնիւ էլիզ – Գովանին համար կ'ըսէ թէ «իր անցեալ չնորհներուն մնացորդներն է ան – ճառում Սան – Ռաֆայէլում մի հնդիկ մահարաճայլի ...» :

Իսկ Աչօ Շահխաթունեին համար. «իմ յանցաւոր հանդիպումներուն ընթացքին չէի տեսել նրա մէջ արուեստի որեւէ նշոյլ » եւն. :

Եւ ապա, աւելի դիւային ոգւով մը, մանելով ողբացեալ Շահխաթունեի մտերիմ կեանքէն ներս, ծաղրական ոճով մը կը խօսի անոր երիտասարդական մէկ սըխալին մասին, սխալ՝ որ ինքը Փափազեանը իր կեանքին մէջ բազմահազար ան – գամներ գործած է եւ որուն ողբերգութիւնը իր յուշերուն մէջ բոլորովին անտեղի կը եւ որուն վերարտադրութիւնը դանց կ'առնեմ այստեղ :

Մեր թատերական պատմութեան մեծ դէմքերուն մասին հետացումով կը խօսի Վահրամ Փափազեան իր հատորին մէջ : Բայց, ամէն անգամ ալ, պաշտելի անուններ մինչեւ ետքներորդ երկինք բարձրացնելէ առք, չարանենգ կամքով մը, յանկարծ զանոնք կ'իջեցնէ դէպի խորխորատ : Այս հելլինակին համար, իսկապէս որ Տարպեան ժայռը կապիտոլին չատ մօտիկ է ...

Օրինակ : Մեծ Սիրանուշի պայծառ դէմքը չատ յաջող կերպով ներկայացնելէ, զայն Սառաներու եւ Տուզէներու համահաւասար աստիճանի մը վրայ դնեե – դելէ ու «փառք այն ժողովուրդին որ Սիրանուշ է ծնել » աղաղակելէ առք երբ կը պատկերացնէ մեծանուն արուեստագէտ – ուհիին մտերմական կեանքի մէկ ունեցած դիմապիծը , այդտեղ չարանենգ դիտումով մը կը կոչէ զայն «Հաճի Մէօհ – ըիւպէ», «եազմա» մը կ'անցընէ անոր գլխուն եւ անդրադէտ ալ կ'անուանէ զայն :

Երբ կը խօսի Աբէլեանի մասին, ի հարկէ, մեծ հիացումով կ'արտայայտուի անոր «ընածին» արուեստին նկատմամբ եւ սակայն զայն կը նմանցնէ «անտաշ ճոյղ ոսկու կտորի, որի վրայ վարպետ ոսկերիչը չի աշխատել ...» :

Յանդգնաւորութեամբ կ'արտայայտուի Արեւելահայ բեմի միւս հսկային՝ Զարիֆեանի մասին, սակայն ի վերջոյ կը գտնէ թէ՝ Զարիֆեան իր անսահման կարելիութիւններուն անտեղեակ, կամ գուրկ մէկն էր եւ թէ ի վերջոյ «սայթաքեցաւ եւ անհայրենիք մեռաւ օտար ափերու վրայ ... » :

Կը խօսի նոյնպէս Հայաստանի Պետական Թատրոնի ներկայ կարեւորագոյն ուժերուն մասին : Կը թուէ Հրաչեայ Ներսէսեանի, Աւետ Աւետեանի եւ այլոց անուններըը, բոլորի մասին ալ կը խօսի անհուն հիացումով, եւ սակայն անպայման անոնց մէջ կը գտնէ խոցելի ու քննադատելի կողմեր :

Այս բոլոր ուրիշ ոչինչ են եթէ ոչ արդիւնք անլուր ինքնահաւանութեան մը եւ ձգտում մը՝ միահեծան իշխելու Արեւմտահայ թատրոններու անցեալ, ներկայ եւ ապագայ պատմութեանց վրայ :

×

Ըսի թէ, «Ցեւտպարթ Հայեացք»ին մէջ կան գրական գոյարժէք էջեր :

Այդ էջերէն մին կը կազմէ նոյնպէս Հայր Գասպանիլեանի ելակներու պատմութիւնը :

Վենետիկի Մխիթարեաններու իր աշակերտութեան շրջանին, Վահրամ Փափազեանի ուսուցիչներէն Հայր Գասպանիլեան վարդապետ, օր մը կը յանձնէ իր աշակերտին պզտիկ կոպովիկ մը, որուն մէջ կային քանի մը ելակներ եւ կը խնդրէ որ Փափազեան տանի պայն իր ուսուցչին ննջասենեակը, որպէսզի երեկոյեան ընթրիքին վարդապետը ուտէ այդ ելակները :

Զարմանքի աշակերտը, սակայն, տան դուխներէն վեր ելած ժամանակ, կը սկսի ուտել ելակները եւ մինչեւ որ կը հասնի ուսուցչին ննջասենեակը, կոպովին մէջ այլեւս ելակ չէր մնացած ..

Հեղինակը այս դէպքը չատ սրամիտ ու դունապեղ ոճով մը նկարագրած է :

Ի՜նչ լաւ ըրած պիտի ըլլար Վահրամ Փափազեան, եթէ նոյն ճշմարտախօս ոգիով, նոյն անհեղձութեամբ պատմէր ուրիչ դէպք մըն ալ, որ պատահած էր Լոնդրէն 1907ին, Փարիզի մէջ, Քոմէտի Ֆրանսէզի կառտրոպին պատկանող կեդրոնամի մը առնչութեամբ :

Հոս, սակայն, այս դէպքը նկարագրած պահուն, հեղինակը անորակելի անբարեխղճութեամբ մը , վերիվայր կը չրջէ դերերը եւ կը տանի ու գործին բովան – դակ մեղքն ու պատասխանատուութիւնը կը բեռցնէ իր դպրոցական դրասեղաններու մէկ ընկերոջը վրան :

Չէ՞ք կարծեր որ այս նկարագրութիւնն ալ իր մէջ կը պարունակէ դիւային բան մը :

Կը պատմէ Վահրամ Փափազեան, թէ իր ամբողջ կեանքի ընթացքին իր բեմի ընկերները միշտ ալ իրաւարկած են զինքը, թէ ան միշտ ալ անյիշաչար գտնուած է անոնց նկատմամբ եւ միշտ ալ ջանացած է օգնել, խրախուսել եւ առաջ քաշել բոլոր այն ակնակները որոնց մէջ նկատած է բեմական ընդունակութիւն :

Թէ ի՜նչ կը վերաբերի այն յայտարարութեան թէ՝ իրաւարկուած է իր ընկերներուն կողմէ, չեմ ուզեր ծանրանալ այդ մասին եւ փաստեր մէջտեղ բերել այդ վարկածը հերքելու համար, վասն զի իմ քննադատութիւններս կ'ուզեմ պահել միայն ու միայն բարոյական դեռնի վրայ :

Գալով իր նախանձախնդրութիւնը դէպի ակնակներու յառաջացումը, այդ մասին կը կասկածիմ եւ կ'ուզեմ կասկածս արդարացնել հետեւեալ փաստով :

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԻԹԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԱՊԱՏԱՆԻ մէջ Դաշնակցութեան Օրը տօնուած է դաշտահանդէսով մը՝ Նոյեմբեր 16ին : Երեկոյեան դէմ սկսած է պարուեստական բաժինը՝ «Ցառաջ Նահատակ»ով , որմէ ետք ընկեր Ա. Գէորգեան հանդէսը բացուած յայտարարելով բեմ հրաւիրած է օրուան առաջին բանախօսը՝ ընկեր Պլուզեան, որ մանրազրօսիկ անդրադարձած Ապատանի մէջ դաշնակցական առաջին խումբի կազմութեան, 30 տարի առաջ : Այնուհետեւ խօսած է ընկեր Արամ Ալէոլեան, չեշտելով հակադաշնակցական պայքարին անհրաժեշտութիւնը : Եղած են արտասանութիւն եւ երգ : Հանդէսը փակուած է «Մեր Հայրենիք»ով :

ՏՅՐՈՒՆԻ .— Պոսթընի մէջ մեռած է ընկեր Գ. Պօյաճեան, որ աւելի քան վաթսուն տարուան Դաշնակցական էր, չատ կանուխէն զգացած Ամերիկա մեծ եռանդով մասնակցած կուսակցական գործունէութեան : Երկար տարիներ կեդր. Կոմիտէի անդամ եղած է : Ք.Յ.մպրիճի մէջ մեռած է ընկեր Հրանդ Զալուգեան, հաւատաւոր ու գործօն Դաշնակցական մը, անդամ էր տեղւոյն Կոմիտէին :

ՇԻԲԱԿՈՑԻ մեր ընկերներէն Կիրակոս Միրաքեան, որ մեռած էր 1955ին, կանխեւս կտակ մը ձգած էր եւ կտակարար նշանակած իր եղբայրը՝ Մելքոն Միրաքեան : Օրինական ձեւականութիւնները վերջացած ըլլալով , ըստ կտակի տրա – մադրութեան՝ 5050 ,25 տոլարի գումար մը բաժին հանուած է Պէյրութի Փալանճեան ճեմարանին եւ նոյնքան գումար մըն ալ՝ Պէյրութի Հայկական բուժարանին, բացի իր պարագաներուն ըրած յատկացումներէն : Աւելի քան տասը հազար տոլարի այս գումարը ղրկուած է արդէն պատկան հաստատութեանց :

ԲԵՐԻՈՑ Թեմի Առաջնորդ Ղեւոնդ Արք. այցելութիւն մը տուած է Հալէպի (Սուրիա) Կրթական տնօրէն Ալտունեին : Առաջնորդն ու կրթական տնօրէնը սիրալիր խօսակցութիւններ ունեցած են կրթական հարցերու չուրջ եւ Ալտունի պոհունակութիւն յայտնած է Հայերուն դպրոցներու ոգիին չուրջ, մասնաւորապէս չեշտելով . «Հայ ժողովուրդը ազատասիրութեան եւ անկախութեան համար պայքարած ու զոհաբերած ժողովուրդ մըն է » :

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Բազկինեէյի չրջանին մէջ բացուած է նոր դպրոց մը՝ հայփոքրիկներու համար, իսկ Սիրաքիւզի մէջ վերաբացուած է Հայ Ազգ. Դպրոցը՝ 20 – 25 աշակերտներով : Ուշագրաւ է որ Ամերիկայի մեր հայրենակիցները սկսած են հայարնակ բոլոր չրջաններուն մէջ դպրոցներ բանալ՝ նորահաս սերունդին մայրենի լեզուն եւ Հայոց Պատմութիւնը սորվեցնելու համար :

ԿԱՐԴԱՑԵՔ ՏԱՐԱԾԵՑԵՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ԻՆՆ ԱՄՍՈՒԱՆ ՄԷՋ

Վերջին թղթաթերով ստացուած Հայաստանի թերթերը մեծ տեղ կուտան 1958ի երրորդ եռամսեայի արդիւնքնեերուն : «Սով. Հայաստան» օրաթերթի համաձայն, վերջին ինն ամսուան ընթացքին անցեալ տարուան նոյն ժամանակամիջոցին համեմատութեամբ արտադրութիւնը աւելցած է 12 տոկոսով :

Ստորեւ կը ներկայացնենք ինն ամսուան արտադրութիւնը՝ փակագիծերու մէջ տալովնաեւ անցեալ տարուան նոյն ժամանակաշրջանին հետ համեմատած՝ այս տարուան յաւելումները. —

1958ին առաջին երեք ամիսներուն արտադրուած է 1848 միլիոն քիլովաթ–ժամ ելեկարուժ (անցեալ տարուան վրայ՝ 104 միլիոն աւելի) :

Մինչեւ հարիւր քիլովաթ կարողութեամբ ելեկտրածին մեքենաներ (ժեներաթէօր)՝ 20·209 հատ (125 աւելի) :

Մինչեւ հարիւր քիլովաթ կարողութեամբ ելեկտրաչարժիչներ՝ 141·040 հատ (121) :

Շարժական ելեկտրակայաններ՝ 12,528 (121) : Ներսի ելեկտրալար՝ 12·056 ք.մ. (137), Դուրսի ելեկտրալար՝ 58·516 ք.մ. (103), ելեկտրալամբ՝ 21·066 հատ (126), զարթուցիչ ժամացոյց՝ 1·139·000 (102·000) : Պարարտանիւթ՝ 146·016 թոն (103 թոն) : Հաւաքովի երկաթ պեթոնէ չինանութիւններ՝ 61·802 խորանարդ մեթր : Կաշիէ ապրանք՝ 729 թոն (124) : Երեսցու կաշի՝ 774720 քառ. մ. (1060) : Կաշիէ կօշիկ՝ 3·461·000 զոյգ (121·000) : Բամպակէ գործուածքներ՝ 49·743·000 մեթր (110·000 մ.) : Բուրդէ գործուածքներ՝ 2·690·000 մեթր (116000 մ.) : Մետաքսէ գործուածքներ՝ 4·977·000 մեթր (105·000 մ.) : Գորգեր՝ 82·000 քառ. մեթր :

Սպիտակեղէն 15·198·000 հատ (104·000) : Վերնահագուստ՝ 1·138·000 հատ (110 հազար) : Գուլպայ 20·693·000 զոյգ (105 հազար) : Կահոյք՝ 64·485·000 ռուբլիի (113·000) : Մահճակալներ՝ 67·521·000 հատ (109·000) : Քոնեաք՝ 205·000 տէքալիտր (113·000) : Գինի՝ 2·003·000 տեքալիտր (94·000) : Չէթ՝ 5·383 թոն (107) : Պանիր՝ 3·977 թոն (120) : Կաթնամթերք՝ 14·510 թոն (111) : Պահածոյ՝ 69·639·000 տուփ (122·000) : Հրուշակեղէն՝ 8·478 թոն (103) : Օճառ՝ 11·215 թոն (98) : Գլանիկ՝ 4·562 միլիոն հատ (103 միլիոն) :

Հոլիվուտի մէջ կեանքը այնքան բարդ է, որ մարդ երբեմն ամուսնացած կ'ըլլայ իր երկրորդ կնոջ չորրորդ ամուսնոյն երրորդ կնոջ հետ :

×

Դրամը՝ եթէ կը խնայէք, կծծի մըն էք, եթէ ծախսէք՝ անառակ մը, եթէ ժառանգէք՝ մակաբոյծ մը, եթէ շահիք՝ չտես մը, եթէ փնտռէք՝ ճիւթապաշտ մը եւ եթէ չկրնաք ձեռք անցնել՝ անճարակ մը :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (310)

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀՈՏՈՐ

ԻԳ.

ՈՍՏԱՆ

Բաւական է նրան՝ մի առաւօտ վերկենալ ու ասել, թէ մարդարէն երազում հրամայեց բոլոր չաւուրներին կատորել : Իսկոյն Քրդերը կ'առնեն իրանց զէնքերը եւ կը հետեւեն նրան : Եթէ «Գուշակող»ը չլինէր, նա չատ վատ բաներ կ'անէր ...

— Ո՞վ է այդ «գուշակողը» ,— հարցրեց Ալանը, որպէս թէ չէ ճանաչում :

— Աստմ են՝ Արաբիայի կողմերից է, մարգարէի հայրենիքից : Բոլորովին սուրբ մարդ է. ամէն բան դիտէ. ինչ որ հարցնէք, նա կ'ասէ ձեզ : Մինչեւ անգամ Շէյխը , որ մեծ իմաստութիւն ունի, չատ բաներ նրանից է հարցնում :

— Ուրեմն, դուք գոհ չէ՞ք Օսմանցիներից :

— Ի՞նչ ունենք գոհ լինելու : Նրանք եկան, մեր տան մէջ երկպառակութիւն ձգեցին . մեզ թշնամացրին ոչ միայն մեր դրացի Հայերի հետ, այլ թշնամացրին քուրդը քրդի հետ : Այժմ չէք դտնի մի ցեղ, որ մի այլ ցեղի հետ հաչտ լինէր : Եղբայրը եղբօր միսն է ուտում :

Բայց այդպէս չէր առաջ. սէր կար , միաբանութիւն կար, ամէն մարդ իր չափը ճանաչում էր. փոքրը պիտէր մեծի պատիւը , իսկ մեծը պիտէր փոքրին հոգ տանել : Այժմ ամէն բան փոխուել է : Այն մարդը, որ երէկ իմ ախոռատան մէջ ծառայ էր, իմ ձիանների աղրն էր մաքրում, այսօր իրան մուդիր, դայմագամ , փաշայ է կոչում, եւ ես պէտք է գնամ նրան ղլուխ վերբերեմ : Աւելի լաւ չէ՞ր լինի, որ ես այդ ղլուխը վերեզման տանէի, քան թէ անպատուէի ...

— Բայց մի բան պէտք չէ ուրանալ, որ օսմանցին զալուց յետոյ, երկիրը բաւական խաղաղացաւ :

— Ի՞նչպէս խաղաղացաւ. աւելի վատթարացաւ : Առաջ մենք մեր երկրի տէրն էինք եւ դիտէինք մեր տան բանը , — ճանաչում էինք՝ ով է լաւը, ով է վատը, եւ եթէ մէկը մի չար գործ էր կատարում, իսկոյն իմանում էինք, եւ յանցաւորը իր արժանի պատիժն էր ստանում : Բայց հիմա գողը մնում է իր համար ազատ, եւ բոլորովին անմեղ մարդկանց տանում են, դնում ծակը, եւ այն էլ դիտէ՞ք ինչու համար, որ փող առնեն, չետոյ բաց թողնեն : Դատաւորը երկու կողմից եւս չահում է. նախ, գողի հետ ընկեր լինելով, բաժանում է նրա հետ կողոպուտը եւ ներքան չէ դիպչում, երկրորդ ,անմեղ մարդկանց չարչարում է՝ նրանց կողոպտելու համար : Այստեղ արդարութի՞ւն կայ : Երկրի համարեա բոլոր կառավարիչները ամէն գործերի մէջ այդպէս են վարւում :

Նա կրկին լցրեց իր ծխաքարշը, սկսեց ծխել : Կարծես, դառն ծխի հետ աչխատում էր նա թափել իր սրտի մաղձը :

— Լաւ էր առաջ,— չարունակեց նա , — չատ լաւ... Մեր անասունները ազատ համարձակ մեր սարերի վրայ արածում էին . մեր վրանները ,որտեղ ցանկանում էինք, այնտեղ էինք կազմում : Երկիրը դէպի ամէն կողմ բաց էր մեր առջեւ : Հիմա ամէն տեղի վրայ սահման դրուեցաւ. այստեղը, ասում են թագաւորական է, այնտեղը, չղիսեմ, ումն է պատկանում, — եւ բոլորից վատթարն այն է, որ ամէն բանի վրայ հարկ է դրուել. մի ամսականի փոքրիկ գառն անգամ, Աստուծոյ խոտը արածելու համար, պէտք է հարկ վճարէ : Ո՞վ է տեսել մի այդպիսի բան :

Նա նայեց իր չուրջը, տեսնելու՝ արդեօք ուչադրութեամբ լսում են իրան, թէ ոչ : Այդ միջոցին նա ինձ ներկայանում էր, որպէս մի քարոզիչ, որը եւ խօսում էր, եւ դիտում էր իր ունկնդիրների դէմքի արտայայտութիւնները, թէ ինչ ազդեցութիւն է գործում նրանց վրայ իր քարոզը :

— Ամէն ինչ, որ լաւ էր, բարի էր, խլեցին մեզանից, — առաջ տարաւ նա . — փոխարէնը տուեցին դեխութիւն, չքաւորութիւն, անբարոյականութիւն մի այն : Մենք ապրում էինք մեր նախահարց պարզ կեանքով, կերակրւում էինք մեր անասունների խւղով ու պանրով, խմում էինք մեր լեռների մաքուր ջուրը : Մեզ սովորացրին փլաւ ուտել, չէրքէթ ու պահուէ խմել, եւ որ աւելի չարն է՝ ապրաղ խմել : Մեր կանայքը մեր անասունների բուրդից իրանց ձեռքով էին պատրաստում մեր հագուստը. թէ պղնուականի կինը եւ թէ գռեհկի կինը երբեք չէին խորչում թելից ու ասեղից, իսկն ու ջահրէն երկուսի ձեռքում եւս ամրողջ օրը պտրտւում էր : Հիմա մեր կանայքը օսմանցու հարեմի ծոյլ եւ փափուկ խաթուններ են դարձել, իսկ մեզ սովորացրին մետաքս հագնել, կարմիր մահուդ հագնել, ոսկի թելերով զարդարել մեր հագուստը : Մեր կանայք այժմ սովորել են իրանց երեսները ներկել դանապան դեղերով , սովորել են Աստուծոյ չնորհած դեղեցկութիւնը կեղծել, խարդախել : Մեր տղամարդիկը չեն ամաչում կանանց նման իրանց մազերին գոյն տալ հինայով եւ իրանց աչքերը սեւացնել սուրմայով :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔՈԼՈՄԲԻՈՅ մէջ պաշարման վիճակ հաստատուեցաւ՝ Հանրապետութեան նախագահ Լիէբասի կողմէ եւ նախկին նախագահ Փինէլա հսկողութեան տակ առնուեցաւ. բանակը գրաւած է կարեւոր չրջանները: Դաւադրութիւն մը երեւան եկած էր՝ կառավարութիւնը տապալելու համար :

ԱԼՃԵՐԻՈՅ «կառավարութեան» մէկ պատասխանատուները հասան փէքին, ուր ընդունուեցաւ մասնաւոր պատիւներով. արեւմտեան դեսպանատունները ոչ մէկ ներկայացուցիչ ղրկած էին ընդունելութեան :

ՄԱՐՈՒԻ թագաւոր Մոհամէտ Ե. ըն-դունեցաւ Պալֆարէյի կառավարութեան հրաժարականը, բայց պարտականութիւն տուաւ բոլոր նախարարներուն՝ որ իրենց պաշտօններուն գլուխը մնան, ցնոր տնօրինութիւնը :

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ամիսէ մը պիտի արձակեն 590 քիլօ ծանրութեամբ արուեստական արբանեակ մը, որուն պիտի յաջորդեն աւելի քան տասը ուրիշներ. արբանեակներուն մէջ պիտի դրուին կապիկներ եւ մուկեր, բայց ուշագրաւ է այն՝ որ Ամերիկացիները կը մտածեն արձակել վերջ երկիր վերադարձնել իրենց հաստատուն արբանեակները :

ՊԱՂՏԱՏԻ մէջ արաբ փաստաբաններու չորրորդ համագումարէն վերադարձին՝ լիբանանցի փաստաբանները Պէյրութի թերթերուն յայտարարեցին թէ Իրաքի մէջհամայնավարները երկրին ափերը դարձած են, հակառակ անոր որ փոքրամասնութիւն մը կը ներկայացնեն անոնք :

ՁԱՓՈՆ Ապահովութեան Խորհուրդին առաջարկեց որ վիճաբանութիւններ սկսին՝ կինէն ՄԱԿի մէջ առնելու համար, կը հաղորդեն կիսապաշտօնական ապրիւրները :

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆի Շահը հասաւ Ժընեւ, ուր քանի մը օր պիտի մնայ, բժշկական քննութեան մը ենթարկուելով :

ՍՈՒԷԶի ջրանցքէն 1602 նաւեր անցած են Նոյեմբեր ամսուան ընթացքին. միջին հաշուով՝ օրական 53·4 նաւ, ինչ որ մրցանիչ մըն է :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ դպրոցներուն մէջ դասատւողուող նիւթերուն վրայ պիտի աւելնայ նոր մը՝ ճամբու կանոնադիրը ··· :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն իր եւ յանուն բոլոր ենթակոմիտէներուն եւ խումբերուն ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր Տիգրան Թաղոյեանին իր կողակցին՝ տարաբախտ Տիկին Վ. Թաղոյեանի զառնալէտ մահուան առթիւ :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Հայ կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլիէի օգտակար հաստատութեան կայանի ընդարձակման իւ նպաստ կը նուիրեն.— Այրի Տիկին Հ. Վ. Մեսրոպեան տասը հազար ֆրանք, Պ. Պ. Օ. Խաբրութլեան երկու հազար, Յովակիմեան հազար; Տէր եւ Տիկին Թօփճեան հազար, Պ. Խրոքչեան հազար, Պ. Փէչթիմալճեան հինգ հարիւր ֆրանք :

Հայ կարմիր Խաչի անուէր հիւանդանոցին ֆոնտին կը նուիրեն .—

Տէր եւ Տիկին Թէքսիէ, Տէր եւ Տիկին Գասապեան, Պ. Դաւթեան հազարական ֆրանք, Պ. Պ. Փէչթիմալճեան, Աբսէնեան, Ջաքարեան հինգ հարիւրական ֆր :

ՆՈՒԻՐ

Փոխան ծաղիկի Տիկին Մուրատի յիշատակին Դպրոցասէրին կը նուիրեն .—

Պ. Պ. Տօնապետեան եղբարք (Սէն Շամոն), Աբրահամ Շահպազեան, ամն հինգ հազարական ֆրանք : Տիկին Համասթիւռ Փափազեան հազար ֆր. և ժամացոյց մը :

×

Դպրոցասէր Տիկնոջ վարժարանի տօնածառի հանդէսը Դեկտեմբեր 21ին, կիրակի, վարժարանին մէջ :

ՊԱՏԱՐԱԳ ՏԷՍԻՆի ՄԷՋ

Կիրակի. Ընկերակցութիւնս կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի առաւօտ ժամը 8·30ին Ս. պատարագ պիտի մատուցուի տեղւոյս Ս. Աստուածածնայ եկեղեցւոյ մէջ :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Շաւիլի կրօնական ընկերակցութեան կողմէ, ի նպաստ նոր եկեղեցւոյ եւ դպրոցին :

Տեղւոյն բաղարապետարանի սրահին մէջ, Րիւ ՍԹԱԼԻՆԿՐԱՏ :

Կիրակի, Դեկտեմբեր 14, ժամը 16էն կէս դիշեր :

ՏՕՆ ՄՕՌԵՐԹՕ

Իր նուագախումբով, հաճելի անակնկալներ :

Կոփկասեան երգ, պար, նուագ ՊԵՐՆԱՐ ՏԻՏԻՃԵԱՆի կողմէ :

Ձոյլ պիւֆէ Մուտք 300 ֆր.

Կանխօրօք ապահովեցէք ձեր սեղանները հետախոսելով Վէրսայլ 25-23 կամ 926-67-91 :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Զարդիկ Քէնտէրեան եւ պատկները, Տէր եւ Տիկին Յ. Արզումանեան կը ծանուցանեն թէ Հոգեհանգստեանները պիտի կատարուին այս կիրակի առաւօտ ժամը տասին, Պուլ. Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցիին մէջ, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՋԱՔԱՐ ՔԷՆՏԷՐԵԱՆի

կսկծալի մահուան քառասունքին առթիւ :

Յիշատակը յարգողները կը հրաւիրուին :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԿԱՂԱՆԴԻ ԾԱՌԸ

Դեկտեմբեր 21ին :

Մանրամասնութիւնները յայտնուելիք :

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

× *Հայ Գրողներու Միութիւնը կազմակերպած է ոտկերքի թէյասեղան մը, Պ. Վ. ՋԷՅԹՈՒՆՑԵԱՆի, դէպի Հարաւային Ամերիկա մեկնումին առթիւ : Տեղի կ'ունենայ այս չորեքշաբթի երեկոյ, Գ. Ա. ճէմեանի ճաշարանը, ժամը 7ին : Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները :*

Պ. ՅԱԿՈԲԻԿ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Հաճոյքով կ'ընդունի իր բոլոր հայրենակիցները, որոնք կը փափաքին գործածուած (occasion) կառք մը գնել որեւէ վաճառանիշ կրող, մանաւանդ՝

S.I.M.C.A.

կրնաք ապահով գիմել իրեն, ծանօթ կառքերը կառաւիքի են, կամ իր, կամ՝

ՍԻՄՔԱյի կողմէ : Նոյնիսկ գաւառէն կրնաք գրաւոր գիմել անոր, սիրայօժար կը պատասխանէ բոլոր-ին, ՀԱՍՑԷՆ.— 3 · Պետրոսեան,

Tél. : ETO. 64-35, 70-36 et GAL. 76-10

ԳՐԱՒՈՐ.— 3 · Պետրոսեան,

65, RUE DE STALINGRAD, HOUILLES · S.&O.

Ներկայացուցիչն է՝

Service officiel des usines Simca
Gramauto
31, Ave, de la Porte de Villiers
Paris 17e

AU BEAU NOYER

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՌՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԶՐԻ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՑԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ
185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZÉT
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Mol. 06-03 et 60-38

ԽՆՋՈՅՔ
ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ ԱՌՆՈՒԿՎԻԼԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 19ին, նախաճաշութեամբ Առնուվիլ – Սարսէլի Հ. Յ. Դ. վարդան ենթակոմիտէին եւ Նոր Սերունդի :

Հայոց եկեղեցիին սրահը :

Կը նախագահէ ընկ. ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. ՍԱՀԱԿ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինն կը մատնակցին՝ Օր. Շաֆէ Յովհաննիէսեան եւ Թատ. վրայ կը նուագէ՝ Գարեգին :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ԽՆՋՈՅՔ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Լիոնի Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի կողմէ :

Դեկտեմբեր 7, կիրակի կէսօրէ յետոյ, ժամը 3էն մինչեւ գիշերուան 10ը, Յոյնեերու սրահը (5 Րիւ Պոնըփուա) :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին ; Հայկական եւ եւրոպական պարեր, առատ կերուխում եւ հաճելի անակնկալներ :

Կը հրաւիրուին բոլոր Լիոնահայերը անխտիր :

Այդ օրը բոլորդ Ցոյներու սրահը գալեներու համար Նոր Սերունդը :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ
ՍԻՆ ՇԱՄՈՆի ՄԷՋ
(Դաշնակցութեան օրուան առթիւ)

Նախաձեռնութեամբ «Վարուժան» կոմիտէին :

Տեղի կ'ունենայ 6 Դեկտեմբեր, Շաբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին, Ֆրանսական Սէրքլը Կաթոլիկ, նոր սրահին մէջ, Րիւ սը լա Պրօս :

Կը նախագահէ ընկ. ՏԻԳՐԱՆ ԱԶՆԱՒՈՐԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժին, երգ, պար – ասասանութիւն եւ հաճելի անակնկալներ :

Սիրով կը հրաւիրուին չբջանի և Սէնթ Էթիէնի ընկերներն ու համակիրները :

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է : Մուտքը ազատ է :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարսէյլի Ամասիացիներու խնջոյք – պարահանդէսը, նոր տարուան առթիւ, տեղի կ'ունենայ 20 Դեկտեմբեր, Շաբաթ իրիկուն ժամը իննէն մինչեւ լոյս, Պոմոնի Հայոց եկեղեցիի չքեղ սրահին մէջ :

Հաճելի եւ ընտանեկան մթնոլորտ :

Սիրով կը հրաւիրուին չբջանիս բոլոր Ամասիացիները եւ բարեկամները :

Սրահի ջերմութիւնը ապահովուած է : Մուտքը ազատ է :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէն : Ներկա – յանալ անպայմանաւորով : Կարեւոր օրա – կարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, 11 Րիւ Քոմփան : Կարեւոր օրակարգ : Ընկերներու բացակայութիւնը նկատի պիտի առնուի :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Վառմեան ենթակոմիտէն, այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական վայրը : Ներկայ կ'ըլլայ Շ. Կ.ի ներկայացուցիչը :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Ընկեր Կոբո ենթակոմիտէն, կիրակի 14 Դեկտեմբեր, ժամը 15ին, սովորական վայրը : Ներկայ կ'ըլլայ Շ. Կ.ի ներկայացուցիչը :

Ֆ. Կ. ԽԱՉի «Մանուկներու Օրուան» տօնակատարութեան յանձնախումբի ժողովը այս երկուշաբթի ժամը չորսին Ռէժան սրճարանի վերնայարկը : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Նահանգային Մուրատ Ուսումնասիրաց Միութեան անդամական ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը չորսին, Իսիի Մրմեան վարժարանի սրբասրահը : Օրակարգ՝ հանդէսի եւ չարժառնակրի կազմակերպութիւն : Կը խնդրուի անդամներէն եւ համրենակիցներէն ստիպողաբար ներկայ գտնուիլ :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Նահանգային Մուրատ Ուսումնասիրաց Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 15ին ՕԹէլ Բաֆֆի, Րիւ Թիւպանօ : Օրակարգ՝ նոր վարչութեան ընտրութիւն :

Sté France - Cameroun
ԽԱՐԲՈՒԹԼԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ
24, RUE D'ENGHIEN

Կը փնտռեն հայ երիտասարդներ փայլի գրասենեակին եւ Քամէրունի իրենց քանթուարներուն համար : Դիմել անձամբ կամ գրաւոր :

PRO. 82-38

ԱԻՓԱՆ - ԿՈՄԻՏԱՍ

ԵՐԳԱՀԱՆՈՒՄԲի ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

AMBASSADEURSի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Կիրակի, Դեկտեմբեր 7, ժամը 16ին

Orchestre typique cubain RUDDY CASTELL

Սեղանները ապահովել CEN. 28-34 *Մուտք 500 ֆրանք*

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ՇԱԲԱԹ, 6 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԺԱՄԸ 21ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՅՍ
ՍԱԼ ՎՕԼԹԷՐի ՄԷՋ, Րիւ Վոլթէր Ալֆորվիլ

Orchestre de Tango Typique Vartivanian

Avec la formation Noire Les Mamboseros

GRAND CONCOURS DE HULA-HOOP

ATTRACTIONS

Պիւֆէ *Մուտք 400 ֆրանք*

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

BOSPHORE ի

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՂԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (*առասմ*) եւ շաբարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմային, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով,

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ նաեւ բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté BOSPHORE (ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄՆԱՑԱՌՈՂԱՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ)

2, Rue Louis Astoin - Marseillle

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900

Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանգ: Հատը 15 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 6 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ SAMEDI 6 DECEMBRE 1958

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8362 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4163

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ ԵԼՄՏԱՑՈՅՑԸ

Ընտրութեանց ապմակալի չրջանը վերջ գտած լլլալով, կառավարութիւնը իր ամբողջ ուշադրութիւնը դարձուցած է այժմ եղմտական – տնտեսական խնդիրներու վրայ :

Նոբընտիր ազգային ժողովը երեքշաբթի օր իր դիւանը միայն պիտի ընտրէ : Ըստ սահմանադրութեան իրեն արուած իրաւունքներուն տէր պիտի դառնայ յաջորիկ ապրիլ հինգին :

Այդ պատճառով ալ 1959ի եղմտացոյցի պատրաստութեան եւ վաւերացման մէջ ո՛չ մէկ դեր պիտի ունենայ : Կառավարութիւնն է, որ խորհրդարանէն առած իրաւունքներուն տէր պիտի դառնայ յաջորիկ ապրիլ հինգին :

Այդ պատճառով ալ 1959ի եղմտացոյցի պատրաստութեան եւ վաւերացման մէջ ո՛չ մէկ դեր պիտի ունենայ : Կառավարութիւնն է, որ խորհրդարանէն առած լիազօրութեան հիման վրայ պիտի կատարէ այդ պարտականութիւնը, որ սովորական ժամանակ երեսփոխանական ժողովի գործունէութեան գլխաւոր մէկ մասը կը կազմէ :

Անցեալ տարի ազգ. ժողովին մէջ երկար վիճաբանութենէ մը ետք առած էր 1958ի եղմտացոյցը, որուն բացն էր վեց հարիւր միլիառ ֆրանք : Կառավարութիւնը յանձնառու կ'ըլլար այս բացը չանգնել եւ մուտքի բաժինը աւելցնելու համար նոր տուրքեր չդնել :

Նախարարական խորհուրդը քանի մը նիստերու մէջ քննութեան առաւ զանազան պաշտօնատուներէ ներկայացուցած պահանջները յառաջիկայ տարուան համար : Վարչապետը իր հեղինակութեամբ հարթեց այս առթիւ ծագած անհամաձայնութիւնները :

Սակայն վերջնական ձեւ չէ առացած դեռ եղմտացոյցը, որ պէտք է լոյս տեսնէ պաշտօնաթերթին մէջ տարեվերջին առաջ :

Իրագեկներու համաձայն, 1959ի եղմտացոյցին բացը պիտի բլլայ 900 միլիառ, այս տարուընկն մէկ երրորդ աւելի, քան որ մտահոգութիւն կը պատճառէ եւրոպական հաւաքականութեան Տնտեսական կազմակերպութեան :

Այս վերջինը թելադրած է բացը (զոր «անել» կը կոչեն) պահել անցեալ տարուան մակարդակին վրայ եւ եթէ կարելի է աւելի պակսեցնել : Սակայն եղմտական նախարար Անթուան Փինէ մտադիր է բացը որոշել 700 միլիառի սահմաններուն մէջ եւ խուսափիլ տուրքերը աւելցնելէ :

Դժուար պիտի ըլլայ իրագործել այս ծրագիրը :

Ելքի բաժինը չէ թեթեւցած : Այժերիոյ համար կատարուած նիւթական զոհողութիւնը կը ճնշէ միշտ եղմտացոյցին վրայ : Մուտքի բաժնին մէջ հաւասքի նոր ապրիւրներ չեն նախատեսուած :

Կառավարութիւնը տարեկան 130 միլիառ ֆրանքի նպաստ կուտայ երկաթուղիի, մեթրոյի, կաթի, հացի, ածուխի եւ այլ կենսական նիւթերու համար : Եթէ պաշրեցնէ այդ օժանդակութիւնը, անոնց գիները բնականօրէն պիտի բարձրանան, խանգարելով հաւասարակշռութիւնը : Հետեւանքը պիտի բլլայ երաշխաւորեալ ռոգպոյն աշխատավարձի յաւելումը :

Կարելի պիտի չըլլայ դուրս ելլել կապարգային չրջանակէն : Յառաջիկայ Ցունուար մէկին «հաւաքական չուկան» կեանքի պիտի կոչուի եւ վեց երկիրներու միջեւ մրցակցութիւնը պիտի սկսի : Ցը բանտա աժան ապրանք պէտք է արտադրէ՝ որպէսզի կարենայ աւելցնել իր արտածումները :

1958ին կառավարութիւնը յաջողեցաւ փրկել կացութիւնը՝ չնորհիւ արտաքին եւ ներքին յաջող փոխառութեանց :

Այս անգամ եթէ հասոյթի ուրիչ ապրիւրներ չդտնուին, եղմտական նախարարը պիտի առաջարկէ աւելցնել տուրքերը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ՁԵՆ ՄԱՍՆԱԿՑԻՐ ԴԱՇԼԻՃԻՆ

ԲԱՑՑ ՀԱՄԱՁԱՅՆ ԵՆ ՏԸ ԿՈԼԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՆ

—o—

Հինգշաբթի օր Իսլի մէջ տեղի ունեցաւ Ընկերվարականներու արտակարգ համագումարը : Կուսակցութեան փոխ քարտուղար Պրիթէլ առաջինն էր որ խօսք առաւ, անդրադառնալով երեսփոխանական ընտրութեանց : Ընկերվարականները ձայն չեն կորնդուցած՝ 1956ի ընտրութիւններէն ի վեր, մինչ համայնավարները լուրջ պարտութիւն մը արձանագրեցին, չեչոեց Պրիթէլ :

Այնուհետեւ կազմէ կարդ մը քննադատութիւններ ըրաւ, որոնց պատասխանեց կը Մոլէ :

Կազմէ չեչոեց թէ Ընկերվարականները պէտք է ընդդիմանան Ալժերիոյ էնթեկթասիոնին՝ զործնական պատճառներով (ենչպէս եւ ընկերվարութեան սկզբունք – ները չտոնակատելու համար : Նախկին նախարարը մինչեւ իսկ յայտարարեց թէ առանց պայմանի վինագադարի մըն ալ կողմնակից է :— «Գալով ընկերային քաղաքականութեան, աւելցուց ան, մեր պարտականութիւնն է պաշտպանել բանուորներու զաւթ. համայնավարները պատճառելին բանուոր դասակարդին, ո – րուն պաշտպանները քիչ են ներկայ Խորհրդարանին մէջ » :

Կուսակցութեան ընդհանուր քարտուղար կը Մոլէի ճառը ուղղակի պատասխան մըն էր կազմէի :— Մենք փոխա՞ծ ենք մեր տեսակէտը՝ վինադադարի մը անհրաժեշտութեան վրայ ... իսկ ընկերային ճակատի վրայ ի՞նչ կրնանք ընել, կը կարծեմ թէ ոչինչ կարելի է փոխել այս մարդին մէջ : Մենք պիտենք ատանձ – նել մեր պատասխանատուութիւնները՝ երբ հարցը կը վերաբերի Հանրապետութեան եւ հայրենիքին : Միւս խնդիրներուն մէջ՝ պէտք է աշխատինք ընկերվարութեան յառաջդիմութեան համար : Այսօր, մենք ի վիճակի ենք համախմբելու Ֆրանսայի ճակատները, բայց ո՛չ թէ մեր եաին, այլ՝ մեզի հետ :

Գլխաւոր երկու հարցեր կային Ընկերվարականներու համար :—

Հանրապետութեան Նախագահի ընտրութիւնը :

Ընկերվարական կուսակցութեան դիր – քը՝ Ազգ. նոր ժողովին մէջ :

Պարզ է, որ արտաքսէն պատրաստուած այս համագումարին մէջ ընդդիմադիր – ները ժամանակ չէին ունեցած պատրաստուելու : Թերեւս այս է պատճառը, որ ղրէ տեղական մամուլը, որ ժողովը անցաւ հանդարտ ու խաղաղ մթնոլորտի մը մէջ : Կը Մոլէ ճչդեց իր կուսակցութեան դիրքը՝ նախապատճական ընտրութեան համար,— եթէ Զօր. Տը Կոլ իր թեկնածութիւնը դնէ, ընկերվարական կուսակցութիւնը ոչ միայն պէտք չէ թեկնածու մը նչանակէ, այլ՝ պէտք է պայքարի ի նպաստ Տը Կոլի :

Նախկին վարչապետին այս յայտարարութիւնը մեծ տպաւորիչ հանդէս փարիզեան մամուլին մէջ : Ցատակ է այլեւս մէկ ի – րողութիւն՝ որ Հանրապետութեան յաջորդ Նախագահը պիտի բլլայ Տը Կոլ :

Բայց Զօրավարին կողքին մնալ չի նշանակեր թէ Ընկերվարականները պիտի մասնակցին յաջորդ կառավարութեան, քանի Մոլէ, որովհետեւ «Տը Կոլ ոչ ոքի կը պատկանի» : Ընդհանուր քարտուղարը խոստացաւ իրենց քաղաքականութիւնը, հետեւեալ ձեւով.— Ընկերվարականները մեկուսացնելու փորձը կատարուեցաւ՝ ա – յլեւս կողմէ՝ բովանդակ Ֆրանսայի մէջ :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԱՌԱՋԱՐԿԸ ԱՆԸՆԴՈՒՆԵԼԻ Է

ԿԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐԵՆ ԱՆԳԼԻՈՅ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐԸ

Անգլիոյ Արտաքին նախարար Սէվիլին Լոյտ յայտարարեց թէ պէրլինի դոյտի – ճակին փոփոխման համար Խրուչչեւի ը – նած առաջարկները անընդունել եւ ան – գործադրելի են : Լոյտ կը նկարագրէ իրմանական պահպանողականները, բայց Աշխատաւորականներն ալ որդեգրեցին նոյն քաղաքականութիւնը : Պեւան եւ Կէյթքըլ յայտարարեցին թէ դէմ են Գերմանիոյ չէզոքութեան եւ ոչ մէկ եղանակով կարելի է գործադրել Խրուչչեւ առաջարկը (Պէրլին՝ ազատ քաղաք) :

Ուշադրաւ է մանաւանդ Աշխատաւորականներու այս քաղաքականութիւնը, երբ նկատի առնենք թէ անոնք կը ներկայացնեն Անգլիոյ ձախ հոսանքը :

Միւս կողմէ, Քալիֆորնիոյ մէջ ճառ մը խօսելով, Ամերիկայի Արտ. նախարար Տըլլես յայտարարեց .— Վճռական բլլանք եւ համայնավարները պիտի պարտուին :

Արեւելեան Գերմանիոյ համայնավար կուսակցութեան ընդհանուր քարտուղար Իւլպրիխթ յայտարարեց թէ իրենք միշտ պատրաստ են Պոնի կառավարութեան ներկայացուցիչներուն հետ բանակցելու՝ երկու Գերմանիաներու միութեան համար : Համայնավար պարագլուխը կը մտածէ թէ այդ ձեւով դրական արդիւնքի կարելի է հասնիլ :

Համայնավարները, իրենց կարդին, դի – մեցին 1932ի իրենց խոսքին եւ բարեկամներուն դէմ քուէարկեցին. այս ուղղութեամբ բաւական բան պիտեմ : Ասիկա անբարոյական խաղ մըն է, բայց համայնավարներու համար ... բնական է : Գալով Միութիւնի Նոր Հանրապետութեան կուսակցութեան, ոչ ոք պիտի թէ ինչ է ան. իրենց պեկա – վարներն անգամ ի'նդիտանան այս խնդիրը : Անոնց մէջ կան հանրապետական – ներ եւ ֆաչականներ, դիմադրականներ եւ Վիչիի կառավարութեան կոմպնակից – ներ, որոնց ծրագիրը յայտնի չէ : Կը յուսամ որ Տը Կոլ թողլ պիտի չտայ անոնց՝ երկիրը մղել տարբեր քաղաքականութեան մը, որովհետեւ ալկոմմանիաններու մեծ մասը աւելի կապուած է իր չահերուն՝ քան ազատութեան : Յաջորդ կառավարութեան համար մեծամասնութիւն մը կայ Ազգ. ժողովին մէջ, բայց ծրագիրը չունի ... եւ հազարի վրայ մէկ կամ երկու հաւանականութիւն կայ որ պատրաստուելիք ծրագիրը համապատասխանէ մեր ծրագրին : Հետեւաբար, շատ քիչ հաւանականութիւններ կան որ մենք մասնակցինք կառավարութեան : Մենք պիտի վարենք ընդդիմադրութիւնը, բայց «խելացի» ընդդիմադրութիւն մը :

Խօսք առին նաեւ նախկին նախարար Փինօ, Լամուս, Պօրա, Ժիլ Մոք եւն. : Պատրաստուած բանաձեւը, որ երեք մասէ կը բաղկանար, քուէարկուեցաւ ղրեթէ միաձայնութեամբ :

Բանաձեւին Ա. մասը՝ ընտրութեանց չուրջ, քուէարկուեցաւ միաձայնութեամբ : Բ. մասը՝ նախագահական ընտրութիւն (թեկնածու՝ Տը Կոլ) չախչախիչ մեծամասնութեամբ (միայն ինր հոդի դէմ քուէարկեցին) : Գ. մասը՝ յաջորդ կառավարութեան հանդէպ կուսակցութեան քաղաքականութիւնը, քուէարկուեցաւ միայն մէկ հոդի դէմ էր :

× Համայնավարներու քաղաքական Բիւրօն Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահութեան թեկնածու նչանակած է Իվրի – սիւր – Սէնի քաղաքապետը՝ Ժորժ Մառան :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂԱՎ

ՔՈԼՈՄՊԻՈՅ մէջ ուր պաշարման վիճակ հաստատուեցաւ առջի օր, հսկողութեան տակ առնուելէ ետք ձերբակալուած նախկին նախագահ Փիննիա, որ պատրաստած էր դաւադրութիւնը : Ձերբակալուեցան նաեւ մօտ քառասուն հոդի, բոլորն ալ ծանօթ անձնաւորութիւններ :

ՖԻՆԼԱՆՏԱՅի մէջ կառավարական ասպնջական մը ծագեցաւ, վարչապետ Ֆիա – կկրհոլմի հրաժարումով :

ՍՈՒԴԱՆի կառավարութիւնը արգիլեց բոլոր սէնեմաներու գործունէութիւնը, երկրին մէջ կարգը պահելու համար :

ՁԱՓՈՆԻ եւ Ֆ. Միութեան միջեւ տեսակցական համաձայնութիւն մը կնքուեցաւ մէկ տարուան համար. երկու երկիրները 35 միլիոն տոլարի ապրանք պիտի փոխանակեն :

ԻՏԱԼԻՈՅ մէջ գործադուլները իրարու կը յաջորդեն՝ հրանութի դիմելու յաւելման պատճառով. կառավարութիւնը փոքրամասնութեան մէջ մնաց եւ Վարչապետ Ֆանֆանի վստահութեան քուէ ուզեց :

ԻՍՐԱՑԼԻ եւ Սուրիոյ սահմանին վրայ պատահած միջադէպէն ետք Թէլ Աւիվի կառավարութիւնը բողոքագիր մը յանձնեց Ազահովութեան Խորհուրդին :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ թերթի մը համաձայն խորհրդային դիտնականները կը պատրաստուին 50 – 100 քիլօ ծանրութեամբ արբանեակ մը արձակել լուսին :

ԿԻՆԵԻ անկախութեան հռչակումէն ի վեր Ֆրանսացի 350 պաշտօնեաներ մեկնեցան երկրէն՝ իրենց բնտանիքներուն հետ : Բանակն ու ոստիկանութիւնն ալ սկսան մեկնիլ կինէէն :

ՄԱՌԵՇԱԼ ԹԻԹՈՅԻ ճամբորդութիւնը պիտի տեւէ երկու ամիս, որու ընթացքին փոխ նախագահ Քարմէլ պիտի վարէ նախագահի պաշտօնը :

Ֆ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Աշխատաւորներու չարքերէն արտաքսուեցան բարձրաստիճան պաշտօնեաներ՝ իրրեւ զինով եւ զատարկապորտ :

ԱՐԺԱՆԹինի մէջ գործադուլը վերջ գտաւ, բայց ձերբակալութեան աշխատանորական պաշնակցութիւններու բոլոր դեկավարները, որոնք պիտի դատուին Զինուորական Ատեանին կողմէ :

ԼՈՆՏՈՆի «Թայմզ» թերթը կը գրէ թէ Ֆ. Միութիւնը մեծ քանակութեամբ զէնք յանձնեց Իրաքի, որմէ ետք ռուս սպաներ հաստատուեցան Պաղտատի Պատերազմական նախարարութեան մէջ, Իրաքի բանակին արդիական զինամարժութեան համար :

ՄԱՐՍԷՑԼԻ մէջ երկու հազար գիտա – կան ուսանողներ ցոյց մը ըրին, պահանջելով որ զպրոցական չարմար չինքեր չինուին. կը կրէին պաստառներ որոնց վրայ կը կարդացուէր. « Պարան նախարարներ, քիչ մը նուագ խօսք եւ աւելի՛ չինութիւն» :

Ֆ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Պատերազմական նախարար Մալինովսքի երկրորդ անգամ բլլալով պարզեւատրուեցաւ Ֆ. Միութեան հերոսի չքանչանով. առաջինը ստացած էր 1945ին :

ՄԱՐՈՒԲԻ կառավարական ասպնջական լուրջ բնոյթ ստացաւ. Մոհամէտ Ե. դժուարաւ պիտի կարենայ լուծել հարցը, կը պրեն թերթերը, միաժամանակ յայտարարելով թէ անակնկալներ կրնան պատահիլ :

ԹՈՒՆՈՒԶի ոստիկանութիւնը կրպակներէ տակ առաւ «Ալիանս Ֆրանսէզ»ի չէնքը. Ֆրանսայի գեսպան Կոբս անմիջապէս դնաց Արտաքին նախարարութեան կեդրոնը. կը կարծուի թէ բողոքեց չէնքին փակման դէմ :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Պատերազմական նախարարութեան որոշումով դրաւուեցաւ էֆսիրէս չաբաթաթերթին Դեկտ. 4ի թիւը : Բայց, ուրբաթ օր սկսաւ ծախուիլ :

ՈՒՂՂԱԳՐԱԿԱՆ

ԽՄԲ.— Անհանգստութեան պատճառով՝ Շ. Նարդունի չկրցաւ հասցնել «Օրմանեան եւ Շ. Միսաէեան» յօդուածա-շարքին շարունակութիւնը, ուստի կու տանք ուղղագրական իր այս յօդուածա-շարքը, որ պիտի հրատարակուէր առաջին յօդուածաշարքը աւարտելէ ետք: «Օրմանեան եւ Շ. Միսաէեան» յօդուածաշարքին շարունակութիւնը՝ գալ կի-բակի:

Ա.— ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ

Ինձի զարմանք պատճառեց հարցարա-նը, զոր «Ցուսաբեր»ի ընկերներս ուղղած են «Հայերէնագէտ բարեկամներուն եւ աշխատակիցներուն»,— ուղելով նպաս-տել « ուղղագրական միօրինակութեան»՝ յարմար նկատեր են կարծիք հաւաքել քանի մը բառերու ուղղագրութեան մա-սին, «պարտադիր» հռչակելու համար « մեծամասնութեան կողմէ ընդունուած դրելաձեւը»:

Ասիկա հարցարան չէ, սակայն, այլ ... հանրաքուէ :

Ի՞նչ կը նշանակէ մեծամասնութիւն : Լեզուները, որոնք, ապրող էակներու նը-ման, ունին ինքնայատուկ բնաբոսական օրէնքները, ո՞րքան կարեւորութիւն կու տան մեծամասնութեան կամ փոքրամաս-նութեան քուէներուն՝ չեմ գիտեր: Գիտ-ցածս այն է թէ մեծամասնական, (նոյն-խակ բոլշեւիկ՝ ըստ Թարգմանութեան) գրագէտը կամ վարժապետը, երբ կ'ա-պատակէ լեզուի մը ինքնիշխանութեան կանոնադրութեան մէջ, դատապարտուած է կորսուեան՝ եթէ պատրաստած չէ նա-հանջի իր ճամբան :

Մեկնելով այս իրողութենէն, ի՞նչ կա-բեւորութիւն կը ներկայացնէ թէ Վարու-ժան կը գրէ ԱՄԷՆ, կամ Տէրեան՝ ԱՄԵՆ: Կրնա՞նք ըսել թէ սխա՛լ է գրել ԱՄԵՆ, պատճառաբանելով թէ Վարուժան կը գրէ ԱՄԷՆ: Կարճ,— անուանի կամ անանուն գրագէտներ թող գրեն ի՛նչ ուղղագրու-թեամբ որ հաճոյ է իրենց: Մեր վեհա-փառ հայերէնը, մեծ լեզուներու յատուկ իր աւանդութենէն եւ ժառանգութենէն մէջ զահ հաստատած, կը պատգամէ թէ Վարուժաններըը, Տէրեաններըը, Թումա-նեաններըը, Մեծարենցներըը չեն որ կը սահմանեն լեզուին գիտական օրէնքներըը, ինչպէս լեզուագէտներըը չեն որ կը սահե-ցնեն լեզուին գեղագիտական արժէքներըը:

Ահա թէ ինչո՛ւ, առաջին առթիւ, չու-զեցի մասնակցիլ ուղղագրական վէճին, որ ակռոյի նիւթ չէ երբեք:

Ես ոչ մասնագէտ եմ, ոչ ալ հեղինա-կութիւն: Չեմ ուզեր նմանիլ այն յոռ-ետաբախրներուն, այժմ կարգ մը օրա-թերթեր անոնցմով լեցուն, որոնք, ա-ռանց պատմութիւն գիտնալու եւ պա-հանջուած այլ ուսումներ, զպրոցականի յանօթութենէն իսկ իրենց անօթու-թեամբ՝ կը նետուին հրապարակ, քաղա-քական դասեր տալու համար մեզի կամ քննադատելու իմպերիալիստներու դիւա-նագիտութիւնը, այլ մանաւանդ այնքան յառաջդիմելու ... յառաջդիմականներուն մէջ, որ կը զարմանան թէ ի՛նչպէս կը յանդգնին ներկայանալ իրրեւ երկնընկէց խելացի, Հայոց Պատմութեան կոչը հան-դոյցը քակելու ընդունակ: Մանաւանդ-առթեան յարգանքը պակաս է մեր մէջ : Ամէնքս ալ Զըրչիլ ենք, Մոլոտով կամ .. Մէյլէկ :

Բարեբախտաբար Մէյլէկ երեւնալու չափ մանկապատութիւն չի պահանջեր հարցարանը, որ կը ներկայացուի մե-զի: Կը բովանդակէ քանի մը անմեղ հար-ցումներ միայն, որ ահաւասիկ, անհրա-ժեշտ արթպատրութեամբ մը.

1.— Գրել ամէ՞ն թէ ամեն(*) :

2.— Գրել կարո՞յ թէ կարօ, (հոլով-ման պարագային՝ կարոյ) :

3.— Գրել դլխապի՞ր թէ մանրապիր՝ ապրերու անուններըը եւ մարդոց ազգա-նունները :

Անշուշտ , կարելի չէ ըսել թէ, այս հարցումներուն չուրջ սահմանուած համա-ձայնութեամբ, կը գոհացուի «ուղղագրա-կան միօրինակութեան» ցանկութիւնը :

Փարատոքս չէ, ճշմարտութիւն է ըսել թէ ուղիղ գրելէ առաջ պէտք է ուղիղ ... մտածել: Կը խորհիմ թէ, ուղիղ մտածե-լով ուղիղ գրելու մեր ճամբուն փորձերէն եաքը, թերեւս յաջողինք այս անգամ ու-ղիղ գրելով ուղիղ մտածելու վարժու-թեան մէջ, զարման մը առնելու համար մեր օրերու հայկական հետեւողութեան , որ կը յիշեցնէ Պետեկոստէի օրուան վի-ճակը, երբ, ծանօթ վերնատան մէջ հա-ւաքուած հարիւրաւոր մարդիկ, բոլորն ալ Գալիլեացի, փոխանակ խօսելու Գա-լիլեացւոց լեզուով, կը խօսէին Պարթե-ներու, Մարերու, Պոնտացիներու, Պամ-փիւլիացիներու, Եգիպտացիներու, Լի-բիացիներու, Կրետացիներու եւ այլ ժո-ղովուրդներու լեզուներով :

Հայ ժողովուրդը իր Պետեկոստէն կ'ապրի այս մեր օրերուն: Յաւը հոն է, սակայն, որ երկա՛ր տեւէ «յայլ լեզուս» խօսելու վիճակը, կարծել տալով ամանց թէ «քաղցուալից» է հայ ժողովուրդը , աշխարհարար՝ գինով (Գործ, Բ. 13), կամ՝ «մոլիք», աշխարհարար՝ խենթ (Ա. Կոր. ԺԴ. 23):

Իրարու լեզու չհասկնալը չըլլա՛յ թէ հետեւանքն ըլլայ իրարու նման չզրելու յամառութեան մը: Եթէ այդ է պատճա-ռը, բարե՛ է Յուսաբերի առաջադրու-թիւնը :

Բայց եկու տես որ Ֆրանսացիները , ուղղագրութեան մասին ցոյց տուած ի-րենց համբաւաւոր չեմպեոնդութեան եւ բծախնդրութեան հակառակ, — վկա՛յ Ֆրանսական լիսէներու աշակերտները ի-րենց կրած ողբերգութեամբ՝ ուղղագրու-թեան դասերու ընթացքին, — չիզրցո՞ւն չնորհքով ուղղագրութիւն մը տալ իրենց խօսքը դառնալ Զինաստանի մասին: Ա-նոնցմէ մէկուն հետ կը խօսէի (անունը չեմ ուզեր յիշել) Զինաստանի ժողովուր-դին արագ ամման մասին եւ յայտնեցի թէ ըստ ՄԱԿի մէկ յանձնաժողովին տուած տեղեկագրին, երկու հազար թուականին Զինաստանի բնակչութեան թիւը հասած պիտի ըլլայ մէկ միլիառ վեց հարիւր մի-լիոնի· դէմքը սարսափի արտայայտու-թիւն մը առաւ եւ ըսաւ հետեւեալ խօս-քը, զոր երկու ուրիշ առիթներով ալ լսե-ցի· «Ասիկա յաւելեալ պատճառ մըն է ռուսեւամերիկեան յարաբերութիւնները սերտացնելու համար »:

Այս բոլորը իմ միտս ունենալով, Ար-քա-քին Ամերուսի նախարար Ջնաստաս Մի-կոյեանին հարցուցի թէ ինչպէս են ռու-սեւչինական առեւտրական յարաբերու-թիւնները· «Շատ լաւ են· ոչ մէկ անհա-մաձայնութիւն», վստահացուց ինձի :

Կ'ըսուի թէ Ռուսիա եւ Զինաստան տա-րեկան մէկուկէս միլիառ տոլարի արժէ-քով առեւտրական փոխանակութիւններ կը կատարեն իրարու հետ: Ռուսիա պէտք Զինաստան կ'արտածէ մեքենաներ, մե-տաղներ եւ քարիւղ: Միկոյեանի հարց տուի, թէ Ռուսիա փոխարէնը ի՞նչ կը ներածէ Զինաստանէն· յիշեց մեռաքա-ղէն, բրինձ, անկողնի ծածկոց, սուան եւ այլ նիւթեր: Ա. Միութեան քաղաքա-կանութիւնը այս մարզին մէջ, աւելցուց Միկոյեան, հետեւեալն է· Զինաստանէն պէտք է ներածել այն ինչ որ կրնայ արտածել: «Եր-բեմն, նոյնիսկ 2 – 3 առ հարիւր համե-մատութեամբ կը պակսեցնենք արտած-ապրանքի մը մեր արտադրութիւնը, որ-պէսզի այդ տարբերութիւնը Զինաստանէն ներածենք : կեդրոնական Ասիոյ բրինձի մեր գաշտերուն մէկ մասը կամաւոր կեր-պով բամպակամշակութեան յատկացու-ցինք, որպէսզի Զինաստանէն կարեւոր քանակով բրինձ կարենանք ներածել »:

Հակառակ ամէն բանի, պէտք չէ ստո-րագնահատել Ռուսիոյ եւ Զինաստանի մի-ջեւ զոյութիւն ունեցող կապը, ինչպէս նաեւ համամնաւոր կայսրութեան բաղ-կացուցիչ երկիրներուն կապերը· չեն եւ կատուի նման կրնան իրարու հետ կըռ-ուիլ, բայց միացեալ ճակատ ցոյց տալ արտաքին աշխարհին, զիրար պաշտպանել օտարին առջեւ: Իրենց՝ տարբեր աչ-խարհ մըն է, մերը՝ տարբեր: Լեհասատա-նի Արտաքին նախարարը համամնաւոր աշխարհը կը նմանցնէր ընտանիքի մը , որուն ներքին անհամակարծութիւնները ը-սել չեն ուզեր թէ արտաքին աշխարհին համար ընտանիքը բաժան – բաժան է – պած է :

Անցեալները, Ֆրանսայի նախկին վար-չապետներէն Փիէր Մէնդէս – Ֆրանս , որ դէպի Զինաստան ճամբորդութիւն մը կատարած էր, կը յայտարարէր· առ ա-ժըմ վտանգաւոր սխալ մը պիտի ըլլար ենթադրել թէ Ռուսիա եւ Զինաստան ի-րարմէ բաժնուած են: Մէնդէս – Ֆրանս կ'աւելցնէր նաեւ, որ Զինաստանի դեկա-վարները չափազանց կը ջգայնանան Մ. Նահանգներու արդի քաղաքականութե-նէն՝ իրենց հանդէպ :

(10 Շար.)

Ա. ՍԹԻՎԸՆՍՐՆԻ

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

—o—

«Շատ մը բաներ կան, որ տակաւին չունինք· բայց երջանկութիւնը մէկու մը ունեցածին կամ չունեցածին մէջ չի կա-յանար: Մէկը կրնայ ունենալ իր անձնա-կան տունը, ինքնաշարժը, առատ ուտե-լիք, ուրիշ շատ բաներ, բայց երջանիկ չըլլալ: Երջանկութիւնը մարդուս այսօր-ուան ունեցածը չէ, այլ՝ վաղուան ու-նենալիքն ու վաղուան համար ըրած իր երազները : Մ. Նահանդները երիտասարդ երկիր մըն է, եւ դուք վաղուան մասին կ'երազէք: Մեր երկիրը աւելի երիտա-սարդ է — 41 տարեկան — եւ մենք ալ կ'երազենք վաղուան մասին: Սակայն Զի-նաստան մեր երկու երկիրներէն ալ աւելի երիտասարդ է —— միայն տասը տարե-կան: Աչխարհի ամէնէն երիտասարդ ու խոստմնալից երկիրն է, բոլորէն աւելի մեծ ապագայի ծրագիրներով ու երազնե-րով »:

Օպրացովի արտայայտութեան մէջ հը-պարտութեան ու հիացմունքի չեչտ մը կար, որ՝ խորհրդային դեկավարներուն մօտ կը վերածուի մտահոգութեան, երբ խօսքը դառնայ Զինաստանի մասին: Ա. Նոնցմէ մէկուն հետ կը խօսէի (անունը չեմ ուզեր յիշել) Զինաստանի ժողովուր-դին արագ ամման մասին եւ յայտնեցի թէ ըստ ՄԱԿի մէկ յանձնաժողովին տուած տեղեկագրին, երկու հազար թուականին Զինաստանի բնակչութեան թիւը հասած պիտի ըլլայ մէկ միլիառ վեց հարիւր մի-լիոնի· դէմքը սարսափի արտայայտու-թիւն մը առաւ եւ ըսաւ հետեւեալ խօս-քը, զոր երկու ուրիշ առիթներով ալ լսե-ցի· «Ասիկա յաւելեալ պատճառ մըն է ռուսեւամերիկեան յարաբերութիւնները սերտացնելու համար »:

Այս բոլորը իմ միտս ունենալով, Արտա-քին Աչխարհի նախարար Ջնաստաս Մի-կոյեանին հարցուցի թէ ինչպէս են ռու-սեւչինական առեւտրական յարաբերու-թիւնները· «Շատ լաւ են· ոչ մէկ անհա-մաձայնութիւն», վստահացուց ինձի :

Կ'ըսուի թէ Ռուսիա եւ Զինաստան տա-րեկան մէկուկէս միլիառ տոլարի արժէ-քով առեւտրական փոխանակութիւններ կը կատարեն իրարու հետ: Ռուսիա դէպի Զինաստան կ'արտածէ մեքենաներ, մե-տաղներ եւ քարիւղ: Միկոյեանի հարց տուի, թէ Ռուսիա փոխարէնը ի՞նչ կը ներածէ Զինաստանէն· յիշեց մեռաքա-ղէն, բրինձ, անկողնի ծածկոց, սուան եւ այլ նիւթեր: Ա. Միութեան քաղաքա-կանութիւնը այս մարզին մէջ, աւելցուց Միկոյեան, հետեւեալն է· Զինաստանէն պէտք է ներածել այն ինչ որ կրնայ արտածել: «Եր-բեմն, նոյնիսկ 2 – 3 առ հարիւր համե-մատութեամբ կը պակսեցնենք արտած-ապրանքի մը մեր արտադրութիւնը, որ-պէսզի այդ տարբերութիւնը Զինաստանէն ներածենք : կեդրոնական Ասիոյ բրինձի մեր գաշտերուն մէկ մասը կամաւոր կեր-պով բամպակամշակութեան յատկացու-ցինք, որպէսզի Զինաստանէն կարեւոր քանակով բրինձ կարենանք ներածել »:

Հակառակ ամէն բանի, պէտք չէ ստո-րագնահատել Ռուսիոյ եւ Զինաստանի մի-ջեւ զոյութիւն ունեցող կապը, ինչպէս նաեւ համամնաւոր կայսրութեան բաղ-կացուցիչ երկիրներուն կապերը· չեն եւ կատուի նման կրնան իրարու հետ կըռ-ուիլ, բայց միացեալ ճակատ ցոյց տալ արտաքին աշխարհին, զիրար պաշտպանել օտարին առջեւ: Իրենց՝ տարբեր աչ-խարհ մըն է, մերը՝ տարբեր: Լեհասատա-նի Արտաքին նախարարը համամնաւոր աշխարհը կը նմանցնէր ընտանիքի մը , որուն ներքին անհամակարծութիւնները ը-սել չեն ուզեր թէ արտաքին աշխարհին համար ընտանիքը բաժան – բաժան է – պած է :

Անցեալները, Ֆրանսայի նախկին վար-չապետներէն Փիէր Մէնդէս – Ֆրանս , որ դէպի Զինաստան ճամբորդութիւն մը կատարած էր, կը յայտարարէր· առ ա-ժըմ վտանգաւոր սխալ մը պիտի ըլլար ենթադրել թէ Ռուսիա եւ Զինաստան ի-րարմէ բաժնուած են: Մէնդէս – Ֆրանս կ'աւելցնէր նաեւ, որ Զինաստանի դեկա-վարները չափազանց կը ջգայնանան Մ. Նահանգներու արդի քաղաքականութե-նէն՝ իրենց հանդէպ :

(*) Հարցարանին մէջ խմբագրուած ձե-ւով՝ «գրել ամ[illegible]ն թէ ամ[illegible]ն» : Ին-չո՞ւ հարցումը այս ձեւով, չհասկցայ : Հոլովը ոչ մէկ կապ ունի վէճին հետ : Բայց հոլովեալ ձեւով դրուելուն հա-մար՝ հարցումը ստեղծեց շփոթութիւն եւ ոմանք, համբակներ, գրեցին թէ ամէն, որ ուղղական ձեւն է, հոլովման պարա-գային կ'ըլլայ··· ամենէն: Ի՞նչ, ո՞վ ը-սաւ: Չեր՛օ: Ո՞ւր տեսնուած է ասանկ բան,— Հ. Արսէն Ղազիկեան պիտի գոր-ծածէր ուրիշ բառ: Խմբագրութիւնը ին-չո՞ւ հրատարակեց նման պատասխան:

(**) Փաղանգ մը կը կազմեն, ֆրանսա-ցի մտաւորականներուն մէջ, ուղղագրու-թիւն չգիտցողները, եւ բազմաթիւ՝ իրար չհասկնալու պատմութիւնները : Մարքի-զուհի մը, գրոց – բրոց եւ գրագէտներու բարեկամ, ընթրելու կը հրաւիրէ ծանօթ դէմք մը: Ընթրել բառը կը գրուի հոով ու կը հնչուի սուիէ : Ֆրանսերէն ոչ գիրն ալ երբեմն կը հնչուի էսի նման, այլա-պէս՝ քէ : Հիւրը, ընթրիքի ժամանակ , պատառ մը բան չի դներ բերանը, շարու-նակ կը կտրէ: Հրաւիրագիր գրկողը ուղ-դագրական սխալ մը կատարած էր, փո-խանակ գրելու սուիէ (ընթրել), գրած էր քուիէ (կտրել), շփոթելով ոչ գիրին ձայները :

(***) Պատանեկութեանս օրերուն՝ կարդացած եմ ուսումնասիրութիւն մը (Մասիսի՞ մէջ թէ Լոյսի, չեմ յիշեր), ուր կը պատմուէր ֆրանսերէն ուղղա-գրական վէճ մը.— Ժիւլ Քլարթի կը պաշտպանէր Թ, ի ֆրանսերէն տառե-րուն սի արտասանութիւնը ձայնաւորէ մը առաջ՝ առանց բացառութեան: Ընդ-դիմախօսը կը պատասխանէ·— Պարոն Ժիւլ Քլարսի··· (ընդհանուր ծիծաղ, ո-րովհետեւ գրագէտին անունն ալ կը վեր-ջանայ Թ, ի տառերով եւ Ը ձայնաւո-րով :

(****) Այս յօդուածաշարքին մէջ բրնո-ւթեան պիտի առնուի ուսուցիչ Անդրա-նիկ Բաբերդեանի դրած հարցն ալ, ա-ռանց ընդունելու որեւէ մեղադրանք՝ յա-պաղումին համար, զոր պէտք է ուղղել միայն լուռ մասնագէտներուն, բայց ոչ ինծի, երբեմն հիւանդ, այլ միշտ ծանրա-բեռն :

ՎԱՀՐԱՄ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ "ՅԵՏԱԴԱՐՁ ՀԱՅԵԱՑՔ"Ը

●

(Դ· եւ վերջին մաս)

Երբ վերջին անգամ, 1932ին, Վահրամ Փափազեան այցելեց Փարիզ, Աթըլիէ թատրոնին մէջ բեմադրուեցաւ Մոլիէռի «Տօն Ժուան»ը, որուն մէջ ևս առանձնած էի Սկանարէլլի դերը:

Վերջին վարագոյրին, Սկանարէլ ունի երկար մենախօսութիւն մը, որ կը կապէ վիէնայի կեդրոնական անցքերէն մին:

Երիտասարդական ուժգնով, մեծանուն արուեստագէտ Վահրամ Փափազեանի հետ խաղալու պատիւէն արբշռի, ամբողջ հոգիս դրի այդ մենախօսութեան մէջ եւ վերջաւորութեան ժողովուրդն առացայ խանդավառ ծափեր:

Բեմին վրայ, երբ սրահին մէջ դեռ ծափահարութիւնները կը չարունակուէին, Փափազեան մօտեցաւ ինծի եւ ականջիս փսփսաց· «իպիշուբիւն մի' ըներ, ձօ'...»: Ապշած, բայց պատրաստ պահած, արձնամտութիւնը ունեցայ պատասխանելու· «իպիշուբիւն չեմ ըներ, դերս կը խաղամ...»:

Գիտէ՞ք թէ ի՛նչ պատասխանեց ինծի, մինչ բեմին վրայ, մեծանուն արուեստագէտ Վահրամ Փափազեանը, ականակ դերասաններու խրախուսիչը, իր ընկերներուն հետ: Դարձեալ, Ֆրանսա այցելութեան իր չրջանին, Վահրամ Փափազեան քանի մը հայ դերասաններու ընկերակցութեամբ թատերապատում մը կազմակերպեց Պէյլ Մարսէյլ:

Առաջին ներկայացումը՝ «Օթէլլօ»ն տեղի պիտի ունենար հինգշաբթի պիչեր մը, եթէ չեմ սխալիր Սալ Շաւիլ մէջ:

Հինգշաբթի պիչերը, անչուշտ անյար- մար օր մըն է ներկայացման մը համար, վասնզի մարսիլիահայ աշխատաւոր դասակարգը այնքան ալ դիւրութեամբ չէր կրնար այդ իրիկունը թատրոն վազել, քանի որ ամիսներ առաջուընէ կանուխ փութալ իր աշխատանոցը: Որով, այդ իրիկուն թատրոնին սրահը լեցուն չէր: Սակայն, կոկիկ թիւով Մարսիլիա- հայեր փութացած էին ողջունելու անոթեզական արուեստագէտը:

Այդ օրերուն Մարսիլիոյ մէջ պոյու- թիւն ունէր Պոլսահայերու Միութիւն մը, որուն անդամները չանք չէին խնայած արժանավայել կերպով ընդունելու համար իրենց հայրենակից մեծանուն դերասանը:

Սակայն, ներկայացման պիչերը, Վահրամ Փափազեան զժգոհ էր: Որոշեալ ժամուն, երբ վարագոյրը պիտի բարձրանար, սկսաւ «չեմ խաղում» պոռալ: Ին- չո՞ւ, որովհետեւ նուազասարկաւագիչ կը պահէր ցանցառ բազմութեան մը առջեւ բեմ բարձրանալը ...

Իրեն ընկերացող դերասաններու չար- քին կայի նաեւ ես, սառնձնած ըլլալով Եակոբի դերը: Սկսայ լրեն բացատրել թէ անակռի էր իր վրդովմունքը եւ թէ պարտաւոր էր առանց նկատի առնելու սրահին մէջ գտնուած հանդիսականներու թիւը, խաղալ իր դերը:

Երկար ազաչանքներէ ետք, երբ արդէն որոշեալ ժամէն մէկ ժամ անցած վարագոյրը բարձրացաւ, սրահին մէջ խանդավառութիւն մը ծայր տուաւ: Վերէն սկսան դէպի բեմ թափել փոքրիկ թղթիկներ, որոնց վրայ արձանագրուած էին «կեցցէ անզուգական Վահրամ Փափազեան», «Պատիւ մեր տաղանդաւոր հայ- բեւնակցին» եւայլն:

Սակայն, Վահրամ Փափազեան չէր հանդարտած տակաւին, իր սիրտը կը չա- լուներակուէր իր անմեղ հայրենակիցներուն հանդէպ:

Եւ իր վրէժը լաւագոյնս լուծած ըլլա- լու համար լիրտեց իր դերը, արհամարհեց ներկաները, քիթին տակէն իր դերին բնագրին փոխան անլուր լուսաններ տեղացնելով անոնց հասցէին, զոր ես, բեմին վրայ, իր կողքին, կը լսէի ամօթէս կարմրելով:

Ու հիմա, տարիներ ետք երբ կը կարդամ իր յուշերուն այն էջը ուր գրած է թէ, ամէն անգամ երբ ինք բեմ կը բարձրանայ, իր բոլոր կապերը կը խզէ արտաքին աշխարհին հետ եւ կը նմանի այն հինէ որ երկունքի ցաւերով կը պալար- ուի..., կը կասկածիմ իր այս հաւատախոցումներու անկեղծութեան եւ կը մտաբերեմ Մարսիլիոյ հայ ժողովուրդին հանդէպ իր ցոյց տուած անբաբեխիղճ ընթացքը:

Ու կը խորհիմ թէ այսօր կան տակաւին Մարսիլիահայեր որոնք խորչանքով կը յիշեն այս դէպքը:

«Ցետադարձ Հայեացք»ին մէջ ան- հաճութիւն է չարանք մեղանչումներուն, զոր գործած է անոր հեղինակը:

Եթէ անոնց բոլորին թուումը մի առ մի կատարէինք այստեղ, օրերով պիտի գրա- ւէինք այս սուղ սիւնակները:

Ցաւ ի սիրտ գրեցի այս տողերը, որովհետեւ իբրեւ հայ բեմի ընտրեալ մէկ քաւորը, Վահրամ Փափազեան սիրելի՛, անհա՛նիս սիրելի դէմք մըն է ինծի համար:

Սակայն, սիրելի է նաեւ ճշմարտութիւնը, որուն ճամբէն քալելը ամէն խոյանք ունեցող հոլիներու ձեռնարկ է:

«Ճշմարտութիւնը, յաւերժական ճշմարտութիւնը ...»:

Մեծանուն դրագիտուհի Տիկին Անա- յիս, որ քանի մը տարի առաջ մեռաւ Փարիզի մէջ, իր «Ծուչերու» գմայլելի հատորը կը սկսի հետեւեալ տողերով.—

«Կը տեսնէս, սիրելիս, որ պատմեմ քեզի կեանքիս պատմութիւնը: Բայց ի՞նչ է տեղիս մը անտառին բոլոր տերեւներուն մէջ, «չնչէ ի նմա հոգմ եւ ոչ եւս երեւի տեղի նորա»:

«Ո՞վ արիւթիւնը ունեցած է անկեղծօրէն պատմելու իր կեանքը:

«Մարդկային թշուառութեան մէջ եղ- բայրակիցներէս ո՞րը չէ ունեցած իր սայթաքումը, վհատութեան, նոյնիսկ վատութեան պահերը:

«Բայց քանի որ չատ բուռն է փափագը, տեղի պիտի տամ թերեւս երբ կարդաս այս խոստովանութիւնս, թերեւս ես արդէն մեկնած ըլլամ այս աշխարհէն, այն ատեն յիշէ թէ ոչինչ կրնայ հետեւիլ յիշատակի մը, բայց միայն ճշմարտութիւնը, յաւերժական ճշմարտութիւնը:

«Գիտես որ միշտ ինքզինքս առանց համոյատարութեան հակումի դատելու սովորութիւնը ունեցած եմ, ուրեմն պիտի խօսիմ առանց զեղեցկապոյնը ներկայացնելու ճիգի, առանց կեղծ ամօթխա- ծութեան, արիաբար:

«Գրքի մը մէջ, ատ հասարակ էջեր կան լուսաւետ, էջեր ալ կան ուր մթնչող լի- ջած է: Սուուերն ու լոյսը դիրկընդխառն են մարդկութեան ճամբուն վրայ, մի մե- ղադրեր զին եթէ հոգիս ծալքերէն ե- բեմն իջնէ մռայլը դառնութեան»:

Որքան սիրելի ու պաշտելի պիտի ըլլար Վահրամ Փափազեանի անձը մեզի հա- մար, եթէ ան իր յուշերը գրած ժամա- նակ հետեւէր մեծանուն Տիկին Անայիսի այս տողերով գծուած լուսաւոր ճամ- բուն:

Որքա՜ն կատարեալ պիտի ըլլար իր գիրքը եթէ ան «գեղեցկապոյնը ներկայացնելու ճիգը» մէկ կողմ դրած, պատմէր իր կեանքը այնպէս, ինչպէս ապրած էր եւ այդ պատմութեան ընթացքին հեռու վանէր իրմէ պաշտելի ու խնկելի անուն- ներ սեւցնելու իր ախտավարակ ձգտու- մը:

Վահրամ Փափազեան, իր փոթորկայոյզ կեանքին մէջ չատ սխալներ եւ մեղան- չումներ է գործած: Ջինքը ճանչցող ժո- ղովուրդ չէր «յեղյեղուկ» կոչած հայ բնակիչները ամէն անգամ ալ ներողա- միտ աչքով դիտած են իրենց անառակ, այլ տաղանդաւոր զաւակին սայթաքում- ները:

Իր այս վերջին սայթաքումով, սակայն անառակ որդին յորդեցուց բաժակը:

Իր ունեցած տպաւորը, բաւական չէ որպէսզի կարելի ըլլայ սրբել ուրիչ մե- ծութիւններու յիշատակին քսուած սեւ մուրը:

Մտաթենք որ տարիներու բեռը քչիկ մը ծանրախոհութիւն պարգեւէ իրեն, որպէս զի իր այս վերջին մեղանչումը ըլլայ իր փոթորկայոյզ կեանքին վերջին արկածախնդրութիւնը:

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄՐԻԹԵԱՆ

ՁՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ԽՍԻԻ ՄԷՋ

Անցեալ Կիրակի, Խսիի «Զաւարեան» կոմիտէն եւս կազմակերպած էր ընկերա- համակրական խնջոյք մը՝ Դաշնակցու- թեան Օրուան առթիւ, տեղւոյն «Սրճա- հան» սրահին մէջ:

Ընկերներու եւ հայրենակիցներու բազ- մութիւն մը փութացած էր իր յարգանքի տուրքը տալու՝ վաթսունամեայ ազգա- նուէր այս կազմակերպութեան:

Օրուան նախագահը՝ ընկեր Կարպիս Յակոբեան հանդիսին բացատրեց կատարե- լով, հրաւիրեց ներկաները յոտնկայս յարգել յիշատակը՝ այն բոլոր անձնու- րաց հայորդիներու, որոնք զոհաբերուե- ցան ժողովուրդին եւ հայրենիքին իդէա- լուն իրագործման համար:

Ապա չարունակեց.— «Դարերէ ի վեր հայ ժողովուրդը ունեցած է տխուր եւ յի- չատակի օրեր: Ընդհանրապէս լացի ու պարտութեան օրեր են անոնք եւ կամ մի- այն կրօնական տարազ կը կրեն: Դաշ- նակցութեան օրը, սակայն, պարզ տարե- դարձ մը չէ, ոչ ալ յիշատակի տօն մը, այլ վերյիշումը եւ խտացումը ամբողջ շրջանի մը պատմութեան: Մեր կազմա- կերպութեան մենաշնորհը չէ ան, այլեւ տօնը այն բոլոր հերոսներուն՝ որոնք դի- տակցաբար զոհի դէպի մահը եւ նահա- տակութեան, յանուն հայրենիքի եւ ժո- ղովուրդի բարօրութեան»:

Օրուան դիմաւոր բանախօսն էր, ընկեր Սահակ Յովհաննէսեան, որ հերթով այն բոլոր զրպարտութիւնները, զոր հայա- նուն համայնավարներ սովորութիւնն ու մոլութիւնը ունին վերագրելու Դաշնակ- ցութեան, պարզապէս մտքերը պղտորելու եւ ի նպաստ իրենց հանրային կարծիք մը ստեղծելու չարամիտ կիրքէն մղուած:

Ընկերներու փափաքին ընդառաջելով խօսք առաւ նոյնպէս ընկեր Հրանտ Սա- մուէլ, որ պարզաբանելէ եւ բացատրելէ ետք Դաշնակցութեան գաղափարաբանու- թիւնը, եզրակացուց՝ «Ներկայ անորոշ կացութեան մէջ, ոչ մէկ ապագային պատ իր լուծումը պատած է: Տասնեակներով ազ- գեր ու իրաւազուրկ ժողովուրդներ, մեզի պէս, իրենց արդար դատին լուծման կը սպասեն: Այնպէս որ, մենք, Հայերս, չատ ալ վհատելու պատճառ չունինք, բաւական է որ միշտ վառ պահենք մեր ազգային դիմագիծը, մնացեալը ժամանա- կի հարց է»:

Գեղարուեստական բաժնին մենեջեր- ին Տիկիններ՝ Ս. Յակոբեան, Շ. Գա- լայճեան, Ժ. Սինապեան, Վ. Պէնկեան, ոսկվափեան եւ Օր. Շ. Պէնկեան, Նահա- պետեան քոյրեր (դուդերդ) եւ Պ.Պ. Դ. Զօլաքեան, Ա. Մադմանեան, Գ. Մալում- եան:

Հայերնաչուէչ արտասանութիւններ ը- րին, օրիորդներ Շ. Յովհաննէսեան, Ա. Յովսէփեան, Զ. Տօնականեան եւ Պա- րոններ՝ Տէր Սերոբեան, Ա. Քէօչկէր- եան:

Օրուան անակնկալն էր Օր. Հայկուհի Դանիէլեանի չնորհալի հայկական պա- րերը՝ տոհմային տարազով, որոնք ջեր- մագէս ծափահարուեցան ներկաներէն:

Կ'արժէ աւելի յաճախ տեսնել օրիորդը մեր բեմերուն վրայ, ուր այնքան զգալի է տոհմային պարերու պակասը:

Ինջոյքը վերջացաւ խանդավառ ու տաք մթնոլորտի մը մէջ, ուչ առեն:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀՈՏՈՐ

ԻԳ.

ՈՍՏԱՆ

Երբ որ գուգուած, զարդարուած մի երիտասարդ է անցնում, նստած գեղեցիկ նժոյգի վրայ,— ինքը վայելում է ոսկու մէջ, ձին արծաթապատ ասպազինքով, գինքերը վառում են թանկագին ակնե- րով, — ամէն կողմից մատով ցոյց են տալիս նրան, ընկերը ընկերին ասում է· «տես, ինչ քաջ երիտասարդ է»... Բայց ո՞ր կուռի մէջն է մտել այդ հնամարդը, վէրք ստանալ ու վէրք ստացել, — այդ ոչ ոք չէ հարցնում: Առաջ մի երիտասարդ մինչեւ մի քանի տասնեակ մարդիկ սպանած չլինէր, մինչեւ իր մարմնի վրայ մի քանի վէրքեր ստացած չլինէր, նրան ազջիկ չէին տալ. եւ մեր ազջիկ- ները անպատուութիւն կը համարէին երկչոտին ու անարիին իրանց փեսայ ընտրել: Հիմա գրանց նայող չկայ· հիմա երիտասարդի քանակն են չօչափում· որ տեսնէն՝ քանի գուրուչ ունի:

Ճշմարիտ քաջութիւնը կորել է եւ նրան փոխարինել է օսմանցու թուլամորթութիւնը: Այժմ առաջուայ քուրդը չէ մընացել, եւ եթէ մարդիկ կան, այն եւս կարելի է դանել հին սերունդի մէջ, նորը բոլորովին փճացած է: Մեր վաղեմի երիտասարդները իրանց մարմնի վրայ կըրած սպիները իրանց զարդն էին համարում եւ այդ նշաններով պարծենում էին: Բայց այժմեանները հոդի են տալիս օսմանլուի չքանչանի համար, եւ գժուածի նման վաղ են տալիս պատուոյնների ու աստիճանների համար: Եւ Օսմանցիք, օ- դուտ քաղելով մեր փառասէրների այդ մոլութիւններից, վաստերին առաջ են քաշում, իսկ լաւերին յետ են մղում ...:

Ոտանի աւերակների վրայ, ծերունի քրդի բերանով խօսում էր նահապետական ժողովրդի խորուած ոգին: Մէկի ներկայացուցիչը բողոքում էր, միւսի ներկայացուցիչը՝ — Ալանը լռութեամբ լը- սում էր ...

Վերջինը հեգնութեամբ հարցրեց·

— Լաւ է, որ դու չհրապուրուեցար օսմանլուի փայլուն չքանչաններով:

— Ես աւելի պատուաւոր համարեցի այսպէս աղքատ, այսպէս չքաւոր ապրել այն գետնափոր խրճիթի մէջ, իմ քաջ նախահարց չիբխների մօտ, քան թէ իմ կուրծքը զարդարել օսմանլուի չքանչա- նով, որ ստանում են չղոքորթները, կեղծաւորները, խաբեբաները միայն, վաճառելով իրանց խիղճն ու պատիւը: Ես այժմ ունեմ հինգ այծ, եւ դրանով բաստաւոր եմ: Այդ հինգ այծը փոխարինում է այն հարիւրաւոր անասուններին, որ խլեց ինձանից օսմանցին: Այդ բոլո- րից յետոյ՝ գնա՞լ եւ օսմանլուի ոտները լիզե՞լ, — քաւ լիցի, — քաղցածութիւ- նից կը մեռնի ծերունի Օմար — Ազան եւ իրան չի ստորնացնի ...

Նա կրկին անգամ չնորհակալութիւն յայտնեց ստացած ծխախոտի համար, վերկացաւ եւ իր երկու ցուպերի վրայ կաղալով, սկսեց ընթանալ դէպի իր խրճիթը:

— Ահա քրդական բռնապետութեան ճիւ- դակատուր եղած կոճղը ... — ասաց Ա- լանը, ծերունու հետեւից նայելով: Ցետոյ դարձաւ դէպի մեզ այդ խօսքերով·

— Ես իսկապէս հակառակ եմ աղնուականութեան գաղափարին, բայց կը ցան- կանայի, որ Հայերը աղնուականներ ու- նենային: Երբ ժողովուրդը զարդացած էչ, երբ նա դեռ մի որոշ դիտակցութեան չէ հասած, աղնուականութիւնը միշտ յարմար միջնորդ է դառնում նրա բողո- քը արտայայտելու, երբ ինքը՝ աղնուա- կանութիւնը՝ նոյն ժողովրդի հետ ճըն- չուած դրութեան մէջ է գտնուում եւ նրա տառապանքներին մասնակից է լինում: Նայեցէք այդ ծերունի քրդին, այդ ոս- քից եւ ձեռքից ցրկուած անդամալոյծին, հազարաւոր Քրդեր չեն կարող այն մտածել, ինչ որ դա է մտածում, հազարաւոր Քրդեր չեն կարող այն զգալ, ինչ որ դա է զգում:

Իր խրճիթի մարած օջախի նման մխում է նրա սիրտը, երբ իր ցեղի ազատութիւնը կորած է տեսնում: Երբ մենք ազ- նուականութիւն ունէինք, երբ տակաւին բնաջինջ եղած չէին նախարարական տնե- րը, ամէն անգամ երբ ժողովրդի կողմից բռնութեան դէմ բողոք էր յայտնւում, նրա նախաձեռնութիւնը տալիս էր նախա- բարութիւնը: Եւ մեր հայրենիքի թշնա- միները, Յոյները, Պարսիկները, Արաբա- ցիք, վերջը Թաթարները, — լաւ հասկա- նալով աղնուականութեան նշանակութիւ- նը, սկսեցին հետզհետէ ոչնչացնել նա- խարարական տները, որպէս զի կատարե- լապէս սիրել կարողանան մեր հայրենի- քին:

ԲԱՖՖԻ

(Շար.)

Տէր եւ Տիկին Թադէոս Այվազեան եւ զաւակները (Պոսթոն), Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Այվազեան եւ զաւակները (Պոսթոն), Տէր եւ Տիկ· Միհրան Քիւրքճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ալբերթին Քիւրքճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հայկազ Քիւրքճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս եւ Աննիկ Այվազեան եւ զաւակները, Պ· Մանուկ Քիւրքճեան, ինչպէս նաեւ Եորդանճեան, Քիւրքճեան Մեսրոպ, Ժաղօ, Լեւոն: Ալիս, Ժաքլին, Այտա, Փիէռօ, Ժանէթ Այվազեան յաւուժ կը յանուցանեն իրենց եղբօր, մօրեղբօր եւ պղպեականին՝

ԳՐԻԳՈՐ ԱՎՑԱԶԵԱՆԻ

մահը: Յուղարկաւորութիւնը այսօր Շաբաթ ժամը 13·30ին, հաւաքուիլ իր բնակարանը 31 Րիւ Քոնտորսէ, Քաշան:

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

——ս——

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Ց· Դ· Ռոստոմ խումբի ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, 11 Րիւ Քոմփան: Կարեւոր օրակարգ: Ընկերներու բացակայութիւնը նկատի պիտի առնուի:

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Հ· Ց ·Դ· Մարսէյլի Շրջ· կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Վռամեան Ենթակոմիտէն, այս Շաբաթ, ժամը 21–ին, սովորական վայրը: Ներկայ կ'ըլլայ Շ· Կ·ի ներկայացուցիչը:

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Հ· Ց ·Դ· Մարսէյլի Շրջ· կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Ընկեր Կարօ Ենթակոմիտէն, կիրակի 14 Դեկտեմբեր, ժամը 15ին, սովորական վայրը: Ներկայ կ'ըլլայ Շ· Կ·ի ներկայացուցիչը:

Ֆ· Կ· ՄԱԶի «Մանուկներու Օրուան» յանձնախումբի ժողովը այս երկուշաբթի ժամը չորսին Ռէժան սրճարանի վերնայարկը: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Նահանգային Մուրատ Ռաւմնասիրաց Միութեան անդամական ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը չորսին, Իսիի Քրիմեան վարժարանի սրահը: Օրակարգ՝ հանդէսի եւ շարժական կազմակերպութիւն: Կը խնդրուի անդամներէն եւ հայրենակիցներէն ամէն պողարար ներկայ գտնուիլ:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Նահանգային Մուրատ Ռաւմնասիրաց Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը այս կիրակի ժամը 15ին Օթէլ Բաֆֆի, Րիւ Թիւպանօ: Օրակարգ՝ նոր վարչութեան ընտրութիւն:

ԽՆԶՈՑՔ
ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ
ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 19ին, նախաձեռնութեամբ Առնուվիլ – Սարսէլի Հ· Ց· Դ· վարդան Ենթակոմիտէին եւ Նոր Սերունդի:

Հայոց եկեղեցիին սրահը:

Կը նախագահէ ընկ· ՄԱՋԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ
Կը խօսի ընկ· ՍԱՀԱԿ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին՝ Օր· Շաէէ Յովհաննիէսեան եւ թառի վրայ կը նուագէ՝ Գարեգին:

ԸՆԴԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ԽՆԶՈՑՔ

Կազմակերպուած Հ· Ց· Դ· Լիոնի Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի կողմէ:

Դեկտեմբեր 7, կիրակի կէսօրէ յետոյ, ժամը 3էն մինչեւ գիշերուան 10ը, Յոյնեբրու սրահը (5 Րիւ Պոնըփուա):

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, հայկական եւ եւրոպական պարեր, առատ կերուխում եւ հաճելի անակնկալներ:

Կը հրաւիրուին բոլոր Լիոնահայերը անխտիր:

Այդ օրը բոլորդ Յոյներու սրահը քալելու համար Նոր Սերունդը:

ԸՆԴԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՑՔ
ՍԻՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ
(Դաշնակցութեան օրուան առթիւ)

Նախաձեռնութեամբ «Վարուժան» կոմիտէին:

Տեղի կ'ունենայ 6 Դեկտեմբեր, Շաբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին, Ֆրանսական Սէրքըլ Կաթոլիկ, նոր սրահին մէջ, Րիւ սը լա Պրօս:

Կը նախագահէ ընկ· ՏԻԳՐԱՆ ԱԶՆԱՒՈՐԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժին, երգ, արտասանութիւն եւ հաճելի անակնկալներ:

Սիրով կը հրաւիրուին չրջանի և Սէնթ Էթիէնի ընկերներն ու համակիրները:

Սրահին չերմութիւնը ապահովուած է:

Մուտքը ազատ է:

ԾԱԽՈՒ ԵՆ

Սէնժէռ մեքենաներ, թանտեմ, *մէկ օթօմաթիք պութօնէօզ* ֆուլ – ֆիլով 71–30, (*տարի 1958*) եւ *Փօզպութօն օթօմաթիք 2 եւ 4 ծակի համար*, Շասի 175:

Սէնժէռ *մեքենայ, պութօնէօզ առանց քուլ – ֆիլի*, Շասի 71 – 30:

× *Սիւրժըթէօզ* Իւնիոն սփեսիալ, նոր մօտէլ, մօթէօր Քոնթինիւ:

× *Սիւրժըթէօզ* Իւնիոն սփեսիալ հին մօտէլ:

Dalian 72, AVE· VICTOR HUGO
MIC 40-46 CLAMART - SEINE

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՆ

Աչքի առջեւ ունեցէք հետեւեալ արեւելեան անոգեկենները, որոնց լաւագոյնները, Թարմը, ու բազմազանը յարմար գիներով:

ՊԱՇԱՏՈՒՐԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ
ՄԷՋ ՊԻՏԻ ԳՏՆԷՔ

246, rue Vendôme
20, rue Villeroy
Lyon

Ինչպէս արմաւ, պամիա, «եալանճի տոլմա», յունական,, թուրշի –ճներ, պիպէռ, տերեւ, թահին հէլվա, վանիլլ, շոճոլա, նուազէք, լոգում, սագըզ, պիստակ, Շիրակ օղի, (41–45 աստիճան), երշիկ, կեռասական պաստրմա, առաջնակարգ սուրճ, (գարավան և մոգգա), համեմներ մահլէպ, սալէպ, ձիբապտուղ, ամէն տեսակէ, ձէթ, բաշֆավալ (պուլկարական), ներմակ պանիր (ոչխարի կաթով), ամէն կարգի պահածոներ, գուսգուս, հեբիսա, կարմիր ոսպ, Հալէպի:

Միշտ Պահատուրեան վաճառատունը

Արագ սպասարկութիւն ապսպրանքները տանքներու առաքման համար:

Մի մոռնաք

ՊԱՇԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
246, RUE VENDOME
20, RUE VILLEROY
LYON

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
—— 17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e) ——

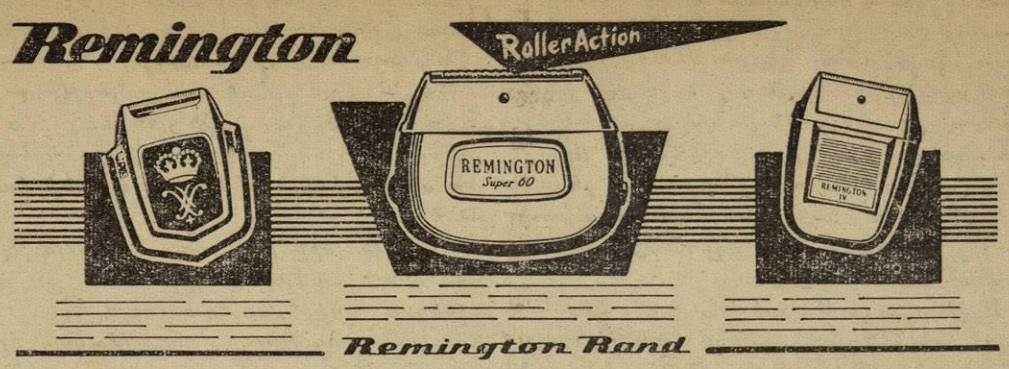
ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԿԱՂԱՆԴԻ ԾԱՌԸ
Դեկտեմբեր 21ին:
Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԿՈՒԶՈՒԻ
•
Այր ծառայող մը, սպասարկութեան համար: Դիմել անձամբ Յառաջին:

ՍԻՓԱՆ - ԿՈՄԻՏԱՍ
ԵՐԳԱՀՈՒՄԲԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
AMBASSADEURSի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ
Կիրակի, Դեկտեմբեր 7, ժամը 16ին
Orchestre typique cubain RUDDY CASTELL
Սեղանները ապահովել CEN· 28-34 Մուտք 500 ֆրանք

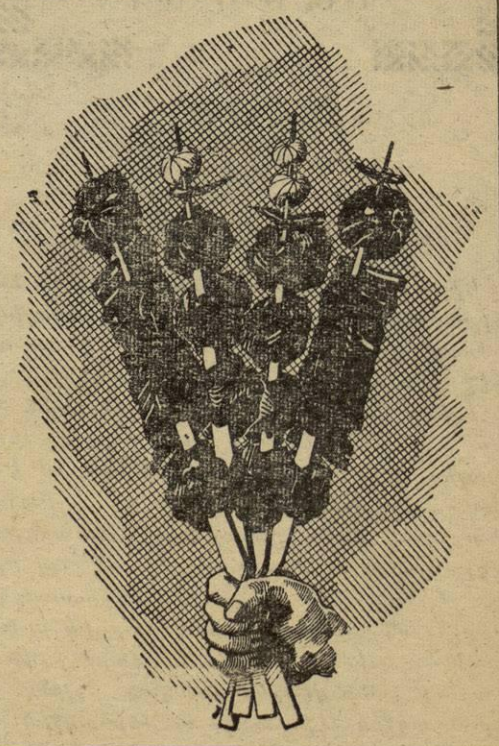
ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ՇԱԲԱԹ, 6 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԺԱՄԸ 21ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՑՍ
ՍԱԼ ՎՕԼՔԵՐԻ ՄԷՋ, Րիւ Վօլթէր Ալֆորվիլ
Orchestre de Tango Typique Vartivanian
Avec la formation Noire Les Mamboseros
GRAND CONCOURS DE HULA-HOOP
ATTRACTIONS
Գիւֆէ Մուտք 400 ֆրանք

ԹՐԻՔՕ ՀԻՒՍՈՂ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ԺՕԺ 12 ԵՒ 14
Machine à tricoter Rectiligne avec transfert de maille ITALBA
Livrable de suite en jauge 12 et 14
SOCIÉTÉ NALTA
G. NALBANDIAN
22, RUE DE LA SABLIÈRE
PARIS 14 SUF 90-80
Remailleuse Circulaire à 1 fil ITALBA
Succès à la Foire de Paris 1958 ITALBA
sa publicité par sa qualité

ՀԱՄԲԱՒՍԱՒՈՐ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԱՄԵԼԻՆԵՐ
Remington

REMINGTON "Princess"
— Մասնաւորաբար — ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ պատրաստուած մօտէլը
REMINGTON "Super 60"
— Ա Մ Է Ն Է Ն — ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԱԾԸ
Super-confort du rasage électrique
REMINGTON IV
Բոլոր պիւտճէներուն մատչելի ՄՕՏԻԿ մը Ա Ն Ն Ա Խ Ը Ն Թ Ա Ց ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՄԲ
Services Commerciaux Rasoirs Electriques
12 Rue Edouard VII Paris - 9e

ՋՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
EXPERTISE GRATUITE
Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան,
յարկաբաժինը կամ խանութը:
J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPÉRA
OPE 73-21 OPE 19-45

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ
ՁԱՃԱՐԱՆ ԵԱՐ
Ֆրանսական – Հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ
4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31-21
ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ
Métro : F. D. Roosevelt
Հաճելի մթնոլորտ
Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «չաշլիք», «քարսքի»
Bar Américain

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900

Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք: Հատը 15 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 7 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ DIMANCHE 7 DECEMBRE 1958

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8363 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4164

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅՐ ԼՈՒԻ ՄԱՐԻԷՍ

Հայ լեզուն ու մատենագրութիւնը կա – նուխէն հետաքրքրած են եւրոպացիները :

Ժէ· դարուն մատնաւորապէս քաղաքա – կան նպատակներով է, որ անոնք հայե – րէն կը սորվէին :

1633ին կարդինալ Ռիշելիէօ իր ծախքով Փարիզի մէջ հրատարակել կուտար Հ· Յովհաննէս Ռիվոլայի Բառագիրք Հայո – ցը, որուն առաջին տպագրութիւնը լոյս տեսած էր Միլանոյի մէջ 1621ին : Հայե – րէնէ լատիներէն այս բառարանին նպատ – կը օգնաւորները հայերէն պիտի սորվէին՝ «քրիստոնէութիւն»ը տարածելու համար Հայաստանի մէջ :

Յետագային պատմաբաններ, մանա – ւանդ լեզուագէտներ սկսան պիտական մեթոտով ուսումնասիրել զրաբարը, Ո – կեղարու դասական մատենագրութիւնն ու մեր պատմիչներու երկերը, որոնք մեծ նպաստ կը բերէին հնդեւրոպական լեզու – ներու քննութեան եւ բաղդատական քե – րականութեան, միաժամանակ լոյս սփ – ռելով միջնադարեան պատմութեան մութ մնացած զանազան չրջաններուն վրայ :

Վիլլոթ, Վիլֆրոա, Տը Լաքրոզ, Սէն – Մարթէն, Լէվայեան որ Ֆլորի – վալ, Խոուսթ Տիւլօրիէ, Օկիւթ Քա – բիէր, Պրոսէ, Վիկտոր Լանկլուա, Ան – թուան Մէյէ, Ֆրէտէրիք Մաքլէր եւ բազմաթիւ ուրիշ ծանօթ մտաւորական – ներ կը պատկանին Ֆրանսայի հայագէտ – ներու հոյլին :

Անոնց գործը մեծ սիրով չարունակող հմուտ պիտական մըն էր Հ· Լուի Մա – րիէս, Ցիւսեեան ուխտէն, որ աչքերը յաւիտենութեան փակեց նոյեմբեր 19ին (տես «Յառաջ», 21 Նոյ·) :

Հանդուցեալ հայագէտը աշակերտած էր Ֆրէտէրիք Մաքլէրի՝ Փարիզի Արեւելեան կենդանի լեզուներու վարժարանին մէջ : Ցետոյ հայերէնի ուսուցիչ էր կարդուած Էնսթիթիւ Կաթոլիկի մէջ, ուր տասնեակ տարիներով մեր լեզուն ու մատենագրու – թիւնը աւանդեց Ֆրանսայի եւ օտար ու – սանողներու :

Յառաջացած տարիքին պատճառով հանդստեան կոչուած՝ Էնսթիթիւ Կաթո – լիկի հայերէնի բեմը յանձնած էր հայր Մէրսիէի, որ գրեթէ տասը տարի հոն պաշտօնավարելէ վերջ, 1957ի աշնան փո – խադրուեցաւ Հռոմ, տեղը տալով Հ· Ֆրուատըվոյի :

Հ· Լուի Մարիէսի անունը չորս տաս – նեակ տարիներէ ի վեր սերտօրէն կապ – ուած է եգիպիկի եղած Աղաւնդոցին, որ ու – կեղարու մեր մատենագրութեան հրաչա – կերտը կը նկատուի իբրեւ լեզու եւ ոճ :

Շատ կանուխէն՝ 1921ին սկսած է հե – տաքրքրուիլ եգնիկով : Մէյէ եւ Մաքլէր քաջալերած են զինքը, որպէսզի խոր ու – սումնասիրութեան ենթարկէ այդ դասա – կան երկը, որ բազմաթիւ չահեկան կող – մեր կը ներկայացնէ :

1760ին է միայն, որ Եղբեւան ելլաւ եղած Աղաւնդոցը չնորհիւ Իմմիթի մէկ դռնուած ձեռագրի մը, որ 1762ին առաջին անգամ լոյս տեսաւ նոյն քաղաքի Մխիթարեան Մատենադարանի մէջ : Երկրորդ տը – պագրութիւնը կատարեց Հ· Արսէն Բագ – րատունի 1826ին (Վենետիկ) :

Իմմիթի ձեռագիրը, որ 1845ի մեծ հր – դեհին կորսուած կը նկատուէր, 1902ին Հրաչեայ Աճառեանի կողմէ դռնուեցաւ Լէմմիածնի Մատենադարանին մէջ :

Հ· Մարիէս եգնիկի ուսումնասիրու – թեան եւ թարգմանութեան համար աչքի առջեւ ունեցած է նաեւ այս ձեռագրին լուսատիպ օրինակը :

Մամուլի տակ է եղած Աղաւնդոցի դրա – բար բնագիրը՝ Ֆրանսերէն թարգմանու – թեամբ — ճոխացած Ներածութեամբ եւ քննական ու բաղդատական բազմաթիւ նոթերով, արդիւնք՝ տասնեակ տարիներ – ու պրպտումներու, որոնք պիտական մեծ արժէք կուտան իր աշխատասիրու – թեան :

Հատորը պիտի հրատարակուի յառաջի – կայ տարի Փաթրոլոճիա Օրիէնթալիսի հատորին մէջ, ուր լոյս տեսած են արդէն ուրիշ հայերէն դասական գործեր, ինչ – պէս Յայսմաւուրքը՝ 12 հատորներով, հայերէն եւ ֆրանսերէն՝ Հ· Պայեանի թարգմանութեամբ :

Գ· Կիւլկնկեան Հիմնարկութիւնը կա – բեւոր նուիրատուութեամբ մը իր օժան – դակութիւնը կը բերէ եգնիկի այս երկ – ասիրաց հրատարակութեան :

Հանդուցեալ հայագէտը յաճախ ներ – կայ կ'ըլլար հայկական հատաքոյթնե – րու : Դասախօսութիւններ ալ տուած է :

1945ին երբ ձեռնարկեցինք վերակեն – դանացնելու Հայագիտական Ընկերու – թիւնը, միաձայնութեամբ պինդը ընտ – րեցինք իրեւ նախագահ : Այս ծրագիրը չյաջողեցաւ դժբախտաբար, ինչպէս պի – տի տուած ենք քանիցս :

Երեք տարի առաջ յանձնախումբ մը կազմուեցաւ ոճնելու համար իր ութսու – նամեակը : Անակնկալ հիւանդութիւնը անկողին դամեց պինդը տարիներով : Ու Հայագիտութիւնը առիթ չունեցաւ բարոյական երախտագիտութեան իր տուրքը հատու – ցանելու այս ազնիւ Ֆրանսացիին, որ իր կեանքին մեծագոյն մասը նուիրած էր մեր մատենագրութիւնն ու պատմութիւ – նը ուսումնասիրելու ապերախտ աչխա – տանքին :

Իր մահով մեծ կորուստ մը կ'արձա – նագրէ հայագիտութիւնը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԵՐԼԻՆԻ ՃԱԿԱՏԱԳԻՐԸ

—o—

Կը չարունակուի պայքարը՝ որ սկը – սաւ Գերմանիոյ նախկին մայրաքաղաք Պերլին դոյավիճակին չուրջ : Մոսկուայի «Փրաւտա»ն խիստ յօդուած մը կը հրա – տարակէ՝ «Վարչապետ Ատենաուերը դի – մակը կը նետէ» խորագիրով, չեչտելով թէ Արեւմտեան Գերմանիոյ Վարչապետը պաշտօնապէս կը դիմավարէ խորհրդային առաջարկին դէմ սկսած պայքարը :

Ա· Միւնխեան համաձայնաւար կուսակ – ցութեան պաշտօնաթերթը, խիստ քննա – դատութիւններէ առք կ'ընդդէմ.— Ոչ մէկ բան արդելք կրնայ ըլլալ, որ Ա· Միւ – նխենը զործադրէ իր ծրագիրը : Միաժա – մանակ, կ'աւելցնէ թերթը, խորհրդային կառավարութիւնը կը յուսայ որ Արեւ – մտեանները ուղղամիտ պիտի ըլլան եւ իրենց կոմիկ ճիգ պիտի չինային՝ կար – գադրելու համար Պերլինի հարցը, ի չահ խաղաղութեան եւ դերման ժողովուրդին :

Միւս կողմէ Վարչապետ Ատենաուերը վճռակամ մերժեց այն զաղափարը՝ թէ Պերլինի հարցին չուրջ խորհրդակցու – թիւնները տեղի պիտի ունենան զերմա – նական հարցին զուգահեռ : Ամէն բանէ առաջ, յայտարարեց ան, կ'ուզենք որ Ա· Միւնխենը վերջ դնէ իր սպառնալիքին :

Վարչապետը թելադրեց Գերմանացինե – րուն որ վճռահութիւն ունենան Արեւ – մուտքի եւ Պոնի կառավարութեան վր – րայ, աւելցնելով.— Արեւմտ. Պերլինը եւ Արեւմտեան Գերմանիան ամրողջու – թիւն մը կը կազմեն :

Գալով խաղաղութեան հարցին, որուն վրայ այնքան կը չեչտեն Ռուսերը, Ա – տենաուերը լուսաբանեց թէ միայն հակողութեան ներքեւ բլալիք պինաթափումով մը եւ – րոպան խաղաղութիւնը կրնայ պահել, բայց այդ պինաթափումը պէտք է ըլլայ

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Ե. ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ ԳՈՐԾԻ Կ'ԱՆՑՆԻ

Այս չաբաթ կը սկսի նոր Հանրապետու – թեան գործի չրջանը : Զօր· Տը Կոլ կը վերջացնէ Ալժերիոյ իր չրջապտոյտը : Նախարարաց Խորհուրդը պիտի լսէ Վար – չապետին տպատորութիւնները եւ թելա – դրանքները՝ կարգի դնելու համար Սա – հարայի եւ Ալժերիոյ գործերը :

Երեքչաբթի տեղի կ'ունենայ Ազգ· Ժո – ղովի առաջին նիստը· այս ձեւով Ե· Հանրապետութիւնը պատմութեան կը մտնէ : Պիտի ընտրուի Ժողովին նախա – գահը՝ հինգ տարուան համար, պիտի կազմուի առաջին կարգի մը՝ հարցերը քննելու եւ աչխատանքները կարգի դնե – լու համար :

Ապահովաբար այս չաբաթ Զօր· Տը Կոլ պաշտօնապէս պիտի յայտարարէ թէ Հանրապետութեան Նախագահի աթոռին թեկնածու է : Ընկերվարականները ճըշ – դած են արդէն իրենց դիրքը եւ զօրավիգ պիտի կանգնին վարչապետին : Թէեւ Զօ – րավարին բարեկամները մեծամասնութիւն մը կը ներկայացնեն արդէն Խորհրդարա – նին մէջ, բայց հետաքրքրութեամբ կը սպասուի նաեւ քաղաքական միւս խում – բակցութիւններու տալիք որոշումին, ան – շուչտ՝ բայց համամասնականէն :

Զօր· Տը Կոլ այս չաբաթ պիտի նչանա – կէ նաեւ Ե· Հանրապետութեան առաջին վարչապետը, որ նախարարական կազմը պատրաստելով Յունուարի մէջ պիտի ներկայանայ Ազգ· Ժողովին :

Զօրավարին նախընտրութիւնը որո՞ն կ'երթայ, իրրեւ առաջին վարչապետ նոր Հանրապետութեան : Հարցումը կը տրուի բոլոր չրջանակներուն կողմէ, բայց ոչ ոք յստակ բան մը կրնայ ըսել : Կը կարծուի թէ Զօր· Տը Կոլ որոշում մը չէ տուած այս ուղղութեամբ, քանի որ իր ամէնէն մօտիկ բարեկամներն անգամ չեն պիտեր յաջորդ վարչապետին անու – նը :

× Ալժերիոյ նորընտիր երեսփոխաննե – րը Փարիզ եկած են արդէն եւ կը դրաղին Ազգ· Ժողովի հարցերով : Քաղաքական չրջանակներուն օրակարգի կարեւորա – գոյն հարցերէն մէկն ալ այս վերջինն է – րուն բանելիք դիրքն է.— Ազգ· Ժողովի ո՞ր խմբակցութեան մէջ պիտի մտնէք, — հարցուցին Ալժէ — արուարձանի է – րեսփոխան Ապտեսլամի, որ պատասխա – նեց.— Ընտրուածները, համաձայն իրենց տեսակէտներուն՝ պիտի արձանագրուին իրենց նախընտրած խմբակցութեանց մէջ, պայմանաւ որ այդ կուսակցութիւններու ալժերիական քաղաքականութիւնը մերի – նէն տարբեր չըլլայ : Այս կէտին չուրջ Ալ – ժերիոյ բոլոր երեսփոխանները համա – կարծիք ու միակամ են· հետեւաբար, բնական է եւ մտղթելի, որ Ալժերիոյ է – րեսփոխանները բաժնուին զանազան կու – սակցութիւններու մէջ :

Երբ մտածենք թէ այս երեսփոխանները «Ֆրանսական Ալժերիոյ» կոչնակիչ են, պարզ է թէ բոլորն ալ պէտք է արձանա – գրուէին Միւնխեն Նոր Հանրապետու – թեան կուսակցութեան մէջ, բայց բոլո – րովին տարբեր պատկեր մը կը ներկայա – նայ այսօր : Ալժերիացի երեսփոխաննե – րէն մէկը յայտարարեց մամուլի առջեւ, — Ալժերիոյ առնուազն 23 երեսփոխան – ներուն համար՝ Մ· Ն· Հ·ն չատ ալ է :

Այդ, չատ ձախ եւ չատ ալ չըլլալու համար, հաւանական էր անոնք արձա – նագրուին «մեկմ» քաղաքականութիւն վարող կուսակցութեան մը, ինչպէս՝ Ա – մատական :

Ամէն պարագայի մէջ, Ալժերիացիները չատ ալ ճապաղած չունին, քաղաքական խմբակցութեան մը մէջ մտնելու համար : Ազգ· Ժողովի աչխատանքները պիտի բա – կըսին Ապրիլ 28ին : Մինչ այդ, կրնան «սպասել եւ դիտել» :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

ԱՆՑՈՐԴՆԵՐ

Տեսայ գուարթ մի պատանի,
Քայլում էր նա անվեհեր,
Ու ասացի — պատասխանիր,
Ինչո՞ւ ես միշտ նայում վեր :

Ասաց — այնտեղ իմ հոգեթով
Երազներն են համայուն,
Դրա համար ես կարօտով
Լուրթ երկինքին եմ նայում :

Տեսայ մի մարդ արդէն հասուն,
Եւ կեանսախինդ, եւ ամուր,
— Ինչո՞ւ ես դու անվերջ վազում
Ու միշտ նայում ամեհուր :

Ասաց — կեանքը ամէն տեղ կայ,
Լինի ուրախ թէ տխուր,
Դրա համար արտով ագահ՝
Նայում եմ ես ամեհուր :

Ու կարամէջ մի ծեր տեսայ,
Կնճիռներով անհամար·
Ու ասացի — ինչո՞ւ, ասա,
Նայում ես միշտ դէպի վար :

Ասաց — կեանքըս անցաւ, գնաց,
Մատնեց ինձ ահ ու դողին,
Դրա համար ես սարսափած՝
Անվերջ նայում եմ հողին :

ԳԵՂԱՄ ՍԱՐԵԱՆ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Լիբանանի մէջ նոր խռովութիւններ ե – ղան եւ նախկին Շամունականները բա – խտմներ ունեցան ըմբոստ հակաչարժու – նականներու հետ, որոնք կը հպարտանա – յին Նախագահ Շամունի վրայ իրենց տարած յաղթանակով :

ՔՈԼՈՄԲԻՈՅ մէջ 113 հոգի արդարու – թեան յանձնուեցան՝ փինիկիայի կառավարած պետական հարուածի փորձէն ետք :

ՓՈՐԹ – ՍԱՅԻՏի մէջ (Եգիպտոս) թն – դանօթի 21 հարուածներ ողջունեցին Մա – ռեչալ Թիթոյի ժամանումը· հպարտասոր մարդիկ հաւաքուած էին հոն, ուր Նա – խագահ Նասր կը դիմաւորէր Եուկոսլա – վիոյ Նախագահը :

ԱՆԳԼԻՈՅ կառավարութիւնը ՄԱԿի դրօչին տակ Քարէյլի մէջ կուտած 16 եր – կիրներու անունով յուչարձ մը դրկեց փէքինի կառավարութեան, պահանջելով որ համաչխարհ Չինաստան ընդունի ՄԱԿի հակողութեամբ ազատ ընտրու – թիւններ կատարել Քարէյլի մէջ՝ երկիրը միացնելու համար :

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ուժերը կը համախմբուին իորայէլեան սահմանին վրայ, կը հպարտ – զեն Թէլ Ավիվէն :

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻՈՅ փոխ վարչապետ Քոփէքէյ յայտարարեց թէ «Թիթօ զատ – ձան մըն է եւ բոլոր զատճաններուն նը – ման պիտի անհետանայ՝ առանց հետք մը ձգելու » :

ՄԱԿի Ընդհանուր Ժողովը միաձայնու – թեամբ ընդունեցաւ կիպրոսի հարցին լուծման համար Մեքսիկայի առաջարկը՝ ոպասել որ Թուրքիա, Յունաստան եւ Անգլիա համաձայնութիւն մը զոյացնեն կղզիին չուրջ :

ՔԱՋԱՊԼԱՆՔԱՅի մէջ ալժերիացի գու – ցարարներ յարձակում գործեցին Ֆրան – ասայի սպայի մը վրայ, որ նստած էր արձարանի մը մէջ· ծանրօրէն վիրաւոր – ուելով սպան հիւանդանոց փոխադրուե – ցաւ, ուր հոգին աւանդեց : 13 ցուցա – րարներ ձերբակալուեցան ոստիկանու – թեան կողմէ :

ՕՄԱՆի մէջ կատաղի կռիւներ կ'ըլլան Անգլիացիներու եւ Օմանցիներու միջեւ, յայտարարեց Օմանի կրօնապետը :

ՈՒՂՂԱԳՐԱԿԱՆ

Բ.— ԱՄԷՆ

Հայ լեզուին մէջ ամէն բառը հոգուա–պիւտ օրինակ մըն է, որ... երկուք է մէկի մէջ, ինչպէս Ամէն աստուածաբիւնը, որ երեք է մէկի մէջ (Ցայտ. Գ. 14):

Ամէն *բառ մը կայ, որ հայերէն է* :

Ամէն *բառ մըն ալ կայ, որ եբրայերէն է* :

Ուրեմն, այս բառը կը տարբերի այն բազմիմաստ բառերէն, համանուն կոչ–ուած, որոնք նոյն տառերով կը գրուին՝ երենց ծագումով եւս հարապատ, ինչպէս մայր բառը՝ գրչութեամբ նոյն այլ եւր–մաստ (= պաւկի տէր կին, ծառի անուն, մթութիւն), *բայց բոլորովին հայերէն բառ իր ծագման: Ընդհակառակն ամէն բառը, որ երկուք է մէկի մէջ՝ գրչութեամբ նոյն, տարբեր է մէկը միւսէն՝ ոչ միայն իմաստով, այլ եւ ծագմամբ* :

Արդ, ոմանք գրչութեան եւս կուտան տարբերութիւն մը՝ համաձայն իմաստի տարբերութեան, — հարազատը կը գրեն եչով (ամեն), իսկ եբրայերէնը՝ էով (ա–մէն):

Ակէ ծագած է ուղղափառական երկա–բառեւ վէմ մը, որ կը նորոգուի պարբե–բաբար :

ՎԻՃԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ.— *Վէմը ա–ռաջին անգամ տեղի ունեցած է 1883ին* (Մասիս): Ց. Գուրգէն *կը պաշտպանէր էով գրչութիւնը* : Ն. Իւղանդացի եւս *կը յայտնէր նոյն կարծիքը՝ վկայութեան կանչելով Այրընեանը*(*): *Բնական էր որ պարտուէին եչագիրները՝ երբ իրենց դի–մացն ունեցան դասական լեզուի տիտան–ները* :

Այնուհետեւ, ինչպէս կը վկայէ Աճառ–եան, «բոլոր լաւ գրողները» սկսան գրել Ամէն (փակ էով), *իսկ եկեղեցական բա–ռը՝ եով* (Ամե՛ն), *դանազանելու համար մէկը միւսէն* :

1897ին, *կը նորոգուի վէմը: Ցովհ. Գաղանճեան կը պաշտպանէ պարտեալնե–րուն տեսակէտը, — գրել Ամեն՝* (փակ եչով), *իսկ եբրայերէն բառը՝ էով* (Ա–մէ՛ն): *Ընդհակառակն Ուղուրլեկեան կը պաշտպանէ յաղթական տեսակէտը, որ դարձեալ յաղթանակեց եւ Ցովհ. Գագան–ճեան սկսաւ գրել Ամէն,* (տես իր Քերա–կանութիւնը, էջ 32, 34, 71):

«Այժմ (այս վէճէն եառքը), *կը գրէ Ա–ճառեան, ամէն տեղ ընդունուած է Ամէն գրչութիւնը, որ ուղղագոյն է եւ հիմ–նուած է ոչ թէ աստուածաբանական պատ–ճառների վրայ, այլ որովհետեւ հայերէ–նի մէջ վերջաձայն նիչ առաջ գրուած է է եւ ոչ թէ ե,— միայն արեւելեան Հայերն են որ պահած են Ամէն սխալ գրչութիւ–նը, այս էլ սակայն ոչ թէ աստուածաբան–ական կամ ուղղագրական պատճառներով, այլ պարզապէս հեչտութեան համար, էով գրուած բառերի թիւը դէթ մէկով պակա–սեցնելու նպատակով* »:

1925ին, *յանկարծ, դարձեալ նորոգուե–ցաւ վէճը, երբ Հ. Արսէն Ղազիկեան կը պատասխանէր Կոչնակի՝ պարբառելով Ամէն գրչութիւնը, բայց քանի մը տա–րի հաղիւ անց՝ վերստին բորբոքեցաւ վէճը, երբ դէմ առ դէմ ճակատեցան Հ. Արսէն Ղազիկեան եւ Փրոֆ. Ազոնց* (Հայ–բենիք): *Առաջինը կը պաշտպանէր Ամէն գրչութիւնը* (էով), *իսկ երկրորդը՝ Ամեն գրչութիւնը* (եչով):

Եւ ահա, այս տարի, կը լսուի վէճին վերջին դանդակը՝ Յուսաբերի տունէն:

ՎԻՃԻՆ ԿՆՆՈՒԹԻՒՆԸ.— *Սովորու–թիւն է, նման վէճերու մէջ, վկայու–թիւններ բերել հնագոյն մատենագրութե–նէն: Այս մեթոտը, պէտք է խոստովա–նիլ, չատ վստահելի չէ, ինչպէս պիտի կուտայ Լօրան,— ընդօրինակիչներու անխուսափելի սխալները չեն կրնար օրի–նակ ծառայել կամ ապացոյց՝ ինչ քազա–քակրթութիւն ալ ներկայացնէ ժողովուրդ մը: Բայց եւ այնպէս մեր Աստուածա–շունչ Մատեանը, իրրեւ հնագոյն թարգ–մանութիւն, լաւագոյն վկայարանը կը համարուի նման լեզուական վէճերու հա–մար* :

Արդ, Մխիթար Սեբաստացի, իր բառա–րանին մէջ (1749), *երբ վկայութիւնները կը բերէր ամեցայն բառին մասին, մի–ժամանակ բերաւ ամեցի, ամեցից հոլո–վաձեւերը, կարծելով ու կարծել տալով թէ, ինչպէս կայ ամեցայն բառը, գոյու–թիւն ունի նաեւ ամէն բառ մը, իրրեւ ե–զակի ուղղական հոլովաձեւ : Աւետիք–եան, ձեռագիրներու այս մեծ որսորդը՝ Հայկազեան Բառարանով այլեւս անմահ, կը հետեւի սրբազնոյ եւ կը գրէ . «Ցոգ – նակի սեռականը, ամենից, նախնիք յա – ճախ կը բանեցնեն, մէկալ հոլովքը քիչ, նորերը առին հասարակ ըրին, մընաւե – ցին»: Ուրիշ տեղ մը. « Ամենայն առաւել յաճախ ի կիր առեալ է քան թէ ամէն», որ միայն յողնակի սեռական ու բացա – ռական հոլովներու մէջ կը համաձայնի պօյականին հետ՝ միաժամանակ էն փո – խելով եԶի (ուրեմն Ամէն, Ամենի), — իսկ «յայլոն մնայ եզական (Ամէն): Մը–խիթար սրբազնոյ աշակերտները յետա – պային ճոխացուցին այս ամէն, ամենի, ամենից վկայութիւնները՝ քաղելով հը – նագոյն ձեռագիրներէ :*

Անակնկա՛լ մեծ :

Եկաւ Հ. Արիս Վարդանեան եւ հաստա–տեց թէ հին մատենագրութիւնէն բերուած բոլոր այդ վկայութիւնները, ներկա – յացուած ձեւով անշուշտ, արդիւնք են ... սխալ ընթերցումներու: Դասական մա – տենագրութեան մէջ ամէն բառ չկայ, ոչ ալ ամեն: Արդարեւ, հին ձեռագիրներու մէջ, Ամ, վրան՝ պառիւ դրուած, պէտք է կարդալ ոչ թէ ամէն կամ ամեն, այլ միայն ամեցայն:

Հետեւաբար ամենի բառը պէտք է կար–դալ ամեցայնի :

Գալով ամեցայն բառին, ոչ մէկ վէճ ուղղագրութեան մասին :

ԲԱՌԻՆ ՑԱՐՈՒԹԻՒՆԸ.— *Հ. Արիս Վարդանեանի ուժերը չկրցաւ ոչնչացնել ամէն բառը: Քննասէրները առարկեցին թէ պարզ բառ մը չէ ամեցայնը : Թէ վերջավանկը, այն, ածանց մըն է, ուրե–մըն արմատն է ամեն: Գործածուա՞ծ է հին մատենագրութեան մէջ՝ այս ձեւով, առանձին :— Ո՛չ, չէ գործածուած: (Այս մասին դեռ ըսելիք ունինք,— յաջոր – դով) :*

Ուրկէ՞ կուգայ, ուրեմն: Ի՞նչ ձեւ կը դրուէր սկզբնաբար: Ինչո՞ւ գործածուած չէ դասական մատենագրութեան մէջ : Խորթ (պաքառ) բա՞ռ մըն է արդեօք :

Սաուգաբանական որեւէ փորձ մէկ կողմ նետած՝ առ այժմ, քննենք թէ բա–ոին կազմութիւնը կը համապատասխա – նէ՞ հայ լեզուին ամէնէն հարատած, ա–մէնէն յատկանշական օրէնքներուն :

Տեսէք թէ ի՛նչ կը գրէ Բագրատունի . «Տառն Ր յառաջ քան զլնիկ Ն տառն , ի յատկութենէ լեզուիս, միշտ է եւ լինի Ո»: Արդարեւ, Նէն առաջ Ո կը պահան – չեն ուռնակ, սռնակ, կռնակ, պռոնիկ , լիսեռն, դառն եւ բազմաթիւ այլ նման բառեր: Աւելի յատկանշականը կայ.— կարենալ բային խոնարհումներուն մէջ ունինք կրնա՞ս Հարցականը, դոր հայ ժո–ղովուրդը կ'արտասանէ կռնա՞ս: Լեզուին «յատկութիւնը», որու խօսքը կ'ընէ Բագ–րատունի, կը մէջամտէ այստեղ : Այդ «յատկութիւնը» տառերու ափիճիքէի հարց մըն է՝ ցեղայատուկ բնախօսական ներքաշնակութեան պատշաճեցումի օ – րէնք, որուն քննութիւնը չատ կը հետա – քրքրէ մեզ մեր նիւթէն: Ցիշեցնենք միայն թէ Հացունի կ'ակնարկէ այդ օրէնքին՝ երբ կը գրէ թէ կան ցիրեր, «որ կ'ընդու–նին կամ կը մերժեն ցիրար», աւանդու – թիւն մը որու մէջ կը դնանուի «մեր ուղ–ղագրութեան դաղանեաց բանալին»:

Այս օրէնքը կամ «յատկութիւնը» ֆը – բանաերէնի մէջ ալ կայ :

Արդ, նոյն այդ «յատկութիւնն » է որ կը թելադրէ եւ կը տնօրինէ բառավերջի ն գիրին առաջ ե չդնել երբեք, այլ ճայնը փոխարինել էով: Ուրեմն Ամէն :

ԲԱՌԵՐՈՒ ՈՐՍՈՐԴՈՒԹԻՒՆ.— *Օ – րէնքները օրինակներով միայն կը հաս – տատուին: Օրինակները են, որ ապացոյց եւ վկայութիւն կը կազմեն ցեղային հան–ճարին ժառանգութեանց :*

Է Ն

Այս վերջավանկով բառերը կը վիճան մեր լեզուին մէջ, գրաբար թէ աշխարհա–բար :

Ցատուկ անուններ.— *Վազգէն, Գուր – գէն, Բարկէն, Շահէն, Վրկէն, Սուրէն, Յորէն, Արսէն, Աչխէն :*

Հասարակ անուններ.— *Ծուէն, պատ – ճէն, կապէն, պարէն, տնօրէն, ժապա – ւէն, ապաւէն, բունկէն, պեպէն, հիւս – կէն, գազգէն, չահէն, ծովահէն, քէն , պէն*(**) :

Եթէ սկսինք չարել լեզուներու անուն–նե՛րը,— հայերէն, յունարէն, ֆրանսե – րէն, գերմաներէն, ռուսերէն, արաբե – րէն, ... վերջ չունի չարքը :

Եթէ սկսինք չարել եղէնով ածանցուած բառե՛րը,— բանջարեղէն, արծաթեղէն, ոսկեղէն, ջրեղէն, բուսեղէն, ընդեղէն...

ՇԻՐՎԱՆԶԱԴԷ

(1858 – 1935 – 1958)

Ա.

Շիրվանզադէի ծննդեան հարիւրամեա – կին առթիւ Երեւանի գրական թերթերն ու հանդէսները բացառիկ թիւեր նուիրած են, որոնց մէջ կը խօսուի հայ գրակա – նութեան մէջ անոր կատարած գրական դերին մասին :

Մեծ վիպագրին եւ թատերագրին մա – սին խօսելէ առաջ, անհրաժեշտ է ակնարկ մը նետել ժամանակակից ձգտումներուն եւ գրական – գեղարուեստական խմո – րումներուն վրայ, որոնք իրենց նպաստը բերած են անոր անհատականութեան եւ գրական նկարագրի կազմութեան վրայ :

Մեր խորհրդածութիւնները ենթագրու–թիւններու վրայ չհիմնելու համար, պի–տի դիմեմ Շիրվանզադէի մտերմական մէկ նամակին: Այդ նամակը պերճախօս փաստաթուղթ մըն է, որ լոյս կը սփռէ անուանի վիպագրին մտաւորական նա – խասիրութիւններուն եւ արուեստի ըմ – բռնումներուն վրայ, եւ որ մեզի ցոյց պիտի տայ այն հեռաւոր նպատակը, ո – րուն հասնելու համար, յիսուն երկար տարիներ, արուեստագէտ մարդու տա – ռապանքով ապրեցաւ ան, միտք ու սիրտ յողնեցուց, պատկառելի վաստակ մը տալու համար :

Այդ նամակին մէջ կը գրէր.

« Հայ գիրքն ու լրագիրները, չատ վաղ դադարեցին ինձ գոհացում տալ: Ես յա – փշտակեցի ռուսականով: Բաֆֆի, Պռոշ–եանց, չատ չուտով կորցրին իրենց հրա – պոյրը: Ինչ ոգեւորութեամբ կարդացել էի Արովեանին, Պատկանեանին, Նալ – բանդեանին, նոյն արագութեամբ չքա – ցան իմ ուղեղից, երբ ծանօթացայ Գո–գոլին, Դոստոյեվսկուն, Տօլստոյին, Տուր–գենիեվին, Լերմոնտովին, Պուշկինին, եւայլն : Օ՛, որքա՜ն ազքատ, որքա՜ն ո–գորմելի թուաց ինձ հայ գրականութիւնը, եւ որքա՜ն դուրկ գեղարուեստական ար – ժէքից: Ինձ ապշեցրեց առանձնապէս հո – գեբանութեան բացակայութիւնը հայ վէ–պի, մանաւանդ Բաֆֆիի վէպերի մէջ : Սակայն չուտով ռուս հեղինակներն եւս իրանց հերթին պիտի տեղ տային Շէյքս–պիրին, Գէօթէին, Սիրվանդէսին, Շիլլե–րին, Լիսսինգին, Բէօրնէին, Հայնէին, Դիկկենսին, Վալթէր Սկոտտին, Վիքթոր Հիւկոյին, եւայլն: Ռուս վիպասանների մէջ ամենից առաջ սիրել եմ Դոստոեվս–կուն, նրա խորութիւնը եւ հզօրութիւ – նը, Տուրգենիեվին, նրա ոճը որ այնքան գեղարուեստական է իր կլասիկ պարզու–թեան մէջ հրապուրել եմ ամենից առաջ թեան մէջ հրապուրել եմ ամենից առաջ Վիքթոր Հիւգոյով: Բալզակի առնական հանճարը ինձ սարսափ է պատճառել : Հիացմամբ եմ կարդացել անգլիական վի–պասանութիւնը, մանաւանդ անզուսպական Դիկկենսին եւ Վալթէր Սկոտտին: Գեր–մանական վիպասանների մէջ չեմ յիշում մէկը, որ ինձ գրաւած լինի: Շպիլհակենի մեծահատոր վէպերը կարդացել եմ իբրեւ սիրուն դասախօսութիւններ: Ասողներ կան, թէ Զօլան ազդել է ինձ վրայ: Այդ ես սխալ եմ համարում: Կարդացել եմ այդ հսկայ գրչի արդիւնքները մեծ հե – տաքրքրութեամբ, բայց բնաւ չեմ սիրել նրա ծայրայեղ ինքնապաշտութիւնը : Եւ աւելի սիրել եմ Ֆլոպէռին, Ալֆոնս Դո – պէն: Աչխարհը դեռ Գի տը Մոպասանի պէս բանաստեղծօրէն պատմող չի ստեղ–ծել: Ժամանակակից սլաւոնական գրող – ների մէջ, ամենամեծը կենդանիներից , ինձ համար Հենրիկ Սենկեվիչն է »:

Պարզ է ուրեմն, թէ վիպագրութեան արուեստին համար ի՛նչ նախապատիւ ու–նեցեր Շիրվանզադէ: Իրենը համագրու–թիւնն է ամէն մէկէն ստացուած ներգոր–ծութիւններու: Բայց այդ ներգործութիւ–նը կրաւորական եղած չէ: Եթէ նոյնիսկ իր ստեղծագործութեան մէջ մարգկայ – նական, համամարդկային չունչ մը կը փչէ, նոյնիսկ տիպարներու ընտրութեան մէջ զանազանութիւն չդնելու աստիճան , կարելի է հաստատել, որ իր մաքին վրայ մեծ ճիգ ի գործ դրած է մնալու հայ հե–գինակ, հայ հոգիին մէկ քանի երեսները ցուցահանելու համար բազմաթիւ գործե–րու մէջ:

Գրական չրջանի առաջին գործերը , պատմուածք կամ նորավէպ, մեծ մասով անհատական փորձառութիւններէ եւ յի – շողութիւններէ ներշնչուած են: Կան ա – նոնց մէջ նոյնիսկ մէկ քանիները, աւելի վերջերը գրի առած, որոնք մեծ եւ ըն – դարձակ վէպերուն հետ կրնան մրցիլ , իբրեւ գեղարուեստական յղացում եւ արտայայտութիւն: Ինչպէս օրինակ «Ար–տիստ», գրուած 1901ին : Այս վիպակը իր յաջողութիւնը կը պարտի այն բանին, որ Շիրվանզադէի պատանի եւ երիտա – սարդ տարիներու տառապանքին մէկ վերջ չունի չարքը :

Եթէ սկսինք բառ կազմել շէն ու գէն վերջավանկով ,— քարաչէն, փայտաչէն , անդէն, սպառազէն ...

Եւ դեռ բառե՛ր, բառե՛ր.— Արդէն, փոխարէն, ծակոտկէն, երեքտակէն , ճղճղկէն, անդէն, ասդէն, անօրէն, ասպ–էն, համօրէն(***) :

Ահա թէ ինչո՛ւ բառը, զոր կ'ունենանք՝ երբ մերկացնենք ամեցայն բառին հան – գերձանքը, պէտք է գրել ամէն, եւ ոչ երբեք ամեն, ինչպէս կը գրէ Բագրա – տունի՝ «ի յատկութենէ լեզուիս»:

Արդարեւ, եբրայերէն ամէն բառը եւս Ոսկեդարեանք ինչո՞ւ գրէին էով (30 անգամ՝ Մատթէոսի, 13 անգամ՝ Մար – կոսի, 8 անգամ՝ Ղուկասի, 27 անգամ՝ Ցովհաննու աւետարաններուն մէջ, ա – ռանց դեռ թուելու Հին Կտակարանին եւ Առաքելոց Թուղթերուն մէջ գործածու – թիւնները): Ոսկեդարու թարգմանիչնե – րը յետնագոյն հայերէնագէտներէն աւելի լաւ ուսումնասիրած էին հայ լեզուին յատկութիւնները, ինչպէս նաեւ ուղղա – գրական եւ հնչարանական աւանդութիւն–ները, ուստի պիտի գրէին եչով, առանց ուշադրութիւն դարձնելու բառին նշանա–կութեան եւ օտարութեան, եթէ խորթ չըլլար գրել եչով :

Ե Ն

Այս վերջավանկով բառ ունի՞ հայ լե – զուն: Բացառութիւն չունեցող լեզու կ'ըլլա՞յ: Բայց տեսէք սա բացառու – թեանց խեղճութիւնը:

Ունինք էական բային սահմանական ներկայ յողնակի երրորդ դէմքը, — են: Բայց վերջավանկի օրինակ չի կրնար ըլ – լալ ասիկա :

Ունինք երեք գիր, որոնք կը կոչուին բեն, կեն, մեն:

Ունինք եղ վերջաւորութեամբ բայերու սահմանական ներկայ յողնակի երրորդ դէմքը,— կը նետեն, կը թափեն, կը սի–րեն, (վերջավանկը նոյն են էական բային է, որ կը կրկնուի բայերուն վերջին վան–կին վրայ):

Ունինք երկու բառեր, գոբեն եւ առեն, որոնք սկզբնաբար կը գրուէին գոբեան , առեան, այժմ՝ ռամկացեալ :

Ունինք բառ մը եւս, գնեն, ծագումով եբրայերէն, որ ծանօթ է նաեւ գնեան գրչութեամբ :

Ունինք գարձեալ գեն բառը, նոյնպէս տաք, ծանօթ նաեւ գենիմպղէն գրչու – թեամբ :

Ունինք վերջապէս մարդագեն, նոյն ձե–ւով գառնագեն, (գրուած է նաեւ գառ – նագէն, որ սխալ է,— գենուլ = մորթել, գոհել բայն է գործածուած այստեղ , բառակազմութեան տեսակէտով՝ անյա – ջող եւ ոչ յանձնարարելի, ինչպէս անգեն բառը, սրբագրուած՝ անգենլի):

Այս խեղճ օրինակնե՞րն են, որ պիտի թելադրէին գրել ամեն՝ եչով:

Այժմ տեսնենք թէ ի՛նչ կ'ըսէ աստուա–բանութիւնը, նախ հայերէն բառին, յե – տոյ եբրայերէն բառին:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Նախ քան Այտընեանը (1866), հարկ է յիշատակել Բագրատունին, որ , աւելի կանուխ (1852), պաշտպանած է էագրութիւնը, առանց մոռնալու Հ. Գար–բիէլ Աւետիքեանը (1815), նոյնիսկ Մխի–տար աբբահայրը (1749), որոնց բերած վկայութեանց արժէքին մասին՝ կարդալ իչ վերը :

(**) Այս բառը գտած եմ Ակնայ բար–բառին մէջ, կը նշանակէ «ծեծած սուրճ»: Հայերէն բառ չէ (տեսնել սուրճին պատ–մութեան նուիրուած ուսումնասիրութի–ւնս, Հայ – Բոյժ):

(***) Երբ բառի մը վերջավանկը նու գիրեն ետք ունի ուրիշ բաղաձայն մըն ալ, ինչպէս նեռգ, է չի գրուիր, այլ եՁ, — բացառութիւն է գրաբար ի մէնջ, ի ձէնջ:

ԿՅԱՆՔԻ

Ֆ. ՀՈՍՓ

Իգ.

ՈՍՏՈՂ

Ինչ հասարակ էր նեռան մարդ – Մ. Վ. Ն. Ի. Ն. Ի. Ն. Ի

հայասարապէս ջրածին թէ դասական պէնքերու համար :

Վարչապետը այս յայտարարութիւննե– րը ըրաւ Պերլինի մէջ, ուր 13·000 Գեր – մանացիներ հաւաքուած էին զինքը լսե – լու համար : Ընդհանուր խանդավառու – թեամբ եւ ծափերով ողջունուեցան Ա. – տլնաուերի խօսքերը, որմէ ետք ժողո – վուրդը միաբերան երգեց Ազգ· հիմնին երրորդ հատուածը· Արժանապատուու – թիւն, արդարութիւն, ազատութիւն··· :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Հո – րեքշաբթի ժամը 9ին Քաֆէ Քատէի սը – րահը :

Կը խօսի երիտասարդ արուեստագէտ ԱՐՏԱԻԱԶԴ ՊԻՐՊԻՐԵԱՆ : Նիւթ՝ « Հայ ճարտարապետութիւնը» :

Մուտքը ազատ է :

Galerie Jouvène
39, Rue Paradis, Marseille
ԺԵՐԱՆԵԱՆԻ

Վերջին գործերը Նոյեմբեր 28էն Դեկ– տեմբեր 13 :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ց. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տա– րեկան պարահանդէսը 28 Դեկտեմբերին, կիրակի Լիւքսէմպուրգի մեծ սրահին մէջ, սրահին նուագախումբով :

Մարտէյլի Ամասիացիներու խնջոյք – պարահանդէսը, նոր տարուան առթիւ, տեղի կ'ունենայ 20 Դեկտեմբեր, Շաբաթ իրիկուն ժամը իննէն մինչեւ լոյս, Պոմա– նի Հայոց եկեղեցիի չքեղ սրահին մէջ :

Հաճելի եւ ընտանեկան մթնոլորտ :

Սիրով կը հրաւիրուին չբլանխս բոլոր Ամասիացիները եւ բարեկամները :

Սրահի ջերմութիւնը ապահովուած է :

Մուտքը ազատ է :

ԼԻԼԱՅԻՆ...
ՄԻՇՏ ԼԻԼԱՅԻՆ
ՁԵՐ ԶԱՐԹՕՆՔԸ

Ձոխ սեղանի մը շուրջ կ'ուզէք անցընել անուշ, ուրեմն

ԼԻԼԱՅԻՆ
24, RUE SAINT LAZARE· PARIS 9·
TÉL· : TRI· 31-62

Պէտք է հեռաձայնել՝ ձեր սեղանները ապահովելու համար :

Արեւելեան թէ եւրոպական համադամ– ներու հետ պիտի գտնէք ընտիր խմիչք – ներ եւ զուարթ մթնոլորտ մը, հաճելի նուագով մը :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՆՈՒԻՐ

Մարսէյլէն Տէր եւ Տիկին Ծէրիկեան երկու հազար ֆրանք եւ Պ· Մերկէր Տէր Սուքիասեան հազար ֆրանք կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարգաւաճման, փոխան ծաղ– կեպահկի Յարութիւն Քիւրկճեանի մահ – ուան առթիւ :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Այր ծառայող մը, սպասարկութեան համար : Դիմել անձամբ Յառաջին :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Շքեղ պարահանդէս, կազմակերպուած Հայ Կամ· եւ Մարտիկներու Միութեան կողմէ, Յունուար 31ին, Շաբաթ երեկոյ : Վիէնի մէջ :

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Նախաձեռնութեամբ Հայ Նախկինոր– միկներու եւ Կամաւորներու Միութեան, Զինապարտի քառամսեակին տօթիւ

ԿԻՐԱԿԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 14

ժամը 9·15ին Փարիզի Ս· Յովհաննէս – Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ :

Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կա – տարուի 1914էն 1958 Ֆրանսայի համար ինկած բոլոր հայ պինուորներուն յիշա – տակին :

Ներկայ կ'ըլլան Ֆրանսայի պինուորա – կան եւ պետական բարձր անձնաւորու – թիւնները :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
կազմակերպուած
ՇԱԻԻԼԻ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ կողմէ, ի նպաստ նորակառոյց եկեղե– ցոյ եւ դպրոցին :

Կիրակի 14 Դեկտեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր :

Տեղւոյն քաղաքապետական սրահին մէջ : Կովկասեան երգ, պար, նուագ, ՊԵՐՆԱՐ– ՏԻՏՃԵԱՆի կողմէ, եւ հաճելի անակնկալներ :

GRAND ORCHESTRE DON MORERTO

Ձոխ պիւֆէ — Մուտք 300 Ֆրանք

Կանխօրօք ապահովեցէք ձեր սեղանները հեռախօսելով վերապյլ 25 – 25 կամ 926 67·91 Սալ տէ Ֆէք տը Շաւիլ, 8 Րիւ Սքալիկրատ :

ՏՕՆԵՐԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՆ

Աճապարեցէք ձեր նուէրները ղրկել Ս· Միութեան ձեր ազգականներուն :

MORY et Cie
ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Միայն իրաւունք ունի ծրարները ղրկելու Ս· Միութիւն :

Բան չենք ծախեր եւ մեր յաճախորդներուն չենք ստիպեր որ մեր տան կողմէ պատրաստուած ծրարները ղրկեն :

Մենք միայն կը ղրկենք ինչ որ դուք կ'առնէք ձեր ուզած խանութէն : Սահ – մանը ոչ մէկ բան չի վճարեր : Միայն նոր ապրանքներ կարելի է ղրկել :

Ծրարները ապահովագրուած են եւ ղրկողը ստացագիր մը կը ստանայ ստա – բագրուած, ստացողին կողմէ :

Բոլոր տեղեկութիւնները կը տրուին՝ հեռաձայնով՝ NOR. 40 72 & 50 83

10, Rue St-Quentin, Service C, Paris 10

MÉTRO ET AUTOBUS : GARE DU NORD

ԿԸ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԻ ԹԵՐԹԻՍ ԿՈՂՄԷ ՆԵՐԿԱՅԱՆԱԼ

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

BOSPHORE
ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (սուսամ) եւ շաբարով; առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմայիին, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հիւծէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով,

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté BOSPHORE (ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ)
2, Rue Louis Astoin - Marseillle

ՑՕՒՇԱՏԵՏՐ

Ց. Կ. ԽԱՉԻ «Մանուկներու Օրուան» տօնակատարութեան յանձնախումբի ժո – ղովը այս երկուշաբթի ժամը չորսին Ռէ– ժան սրճարանի վերնայարկը : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
Վ Ա Ր Թ Ա Ր Ա Ն Ի
ԿԱՂԱՆԴԻ ԾԱՒԸ

Դեկտեմբեր 21ին :

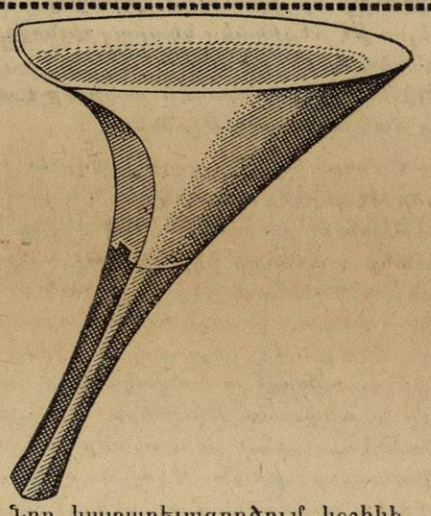
Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

Պ. ՅԱԿՈԲԻԿ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Հաճոյքով կ'ընդունի իր բոլոր հայ– րենակիցները, որոնք կը փափաքին գործածուած (ofwqhoն) կառք մը գնել որեւէ վաճառանիշ կրող, մա– նաւանդ՝

S.I.M.C.A,

կրնաք ապահով դիմել իրեն, ծա– խած կառքերը կառաւնքի են, կամ իր, կամ՝ Սիմքաի կողմէ : Նոյնիսկ պատա– ռէն կրնաք գրաւոր դիմել անոր, սիրայօժար կը պատասխանէ բոլո – րին, ՀԱՍՑԷՆ·— 3· Պետրոսեան, Tél. : ETO. 64-85, 70-66 et GAL. 76-10
ԳՐԱՒՈՐ·— 3· Պետրոսեան,
65, RUE DE STALINGRAD, BOUILLES· S.& O.
Ներկայացուցիչն է՝
Service officiel des usines Simca
Gramauto
34, Ave, de la Porte de Villiers
Paris 17e

Նոր կատարելագործում կօշիկի կրունկներու պատրաստութեան մէջ Առաջին հայ հաստատութիւնը որ յաջողած է ձեւընկալի (մաթիէռ փլաստիֆ) եւ ալիւմինիումի միացու – մով չինել անբեկանելի (էնֆասապլը) եւ ճկուն կօշիկի կրունկներ ամէն բարձրութեամբ :

Դիմել՝

VANPLAST
(ՎԱՆԼԵԱՆ)
7, RUE GODOT DE MAUROY
Téléphone : OPEra 01-08
Առաւօտներն հեռաձայնել՝ ITA 16-36
» 33-3

ԽԱՆՈՒԹՊԱՆՆԵՐ ԵՒ ՇՐՋՈՒՆ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐ

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՁԵՐ ԳՆՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ ԿԱՇԻԷ ԶԳԵՍՏՆԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԷՏԻՆ

ACTUELLEMENT BAISSE IMPORTANTE
de fin d'année
de tous articles d'HIVER

Canadiennes, cuir - toile, etc...

PAR LE FABRICANT

STOCK IMPORTANT

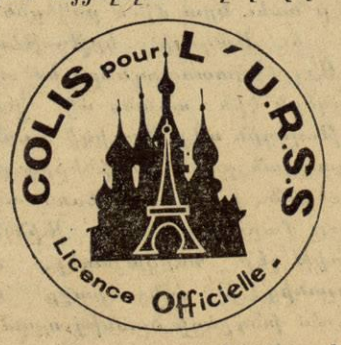
Etablissemeut JACQUES & FILS
92, RUE DES ARCHIVES PARIS 3e - TÉL. : TUR. 69-05
Tarif sur demande - Exp. prov. c. remb.

ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ Ս· ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆ, պատճառած Մոսկուայի Ինֆորմբիւրէն եւ ֆրանսական Օֆիս տէ Շանժէն :

ԽՆԱՅԵՑԷՔ ՁԵՐ ԴՐԱՄԻՆ ԵՒ ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ·

Տօնական օրերու ձեր նուէրները ղրկելով ամէնէն արագ եւ ապահով միջոցով : Տօները կը մօտենան եւ ՍԻՔՈՄԵՔՍ հաստատութիւնը մատած է ձեր ապրա– կաններուն՝ ձեր արամադրութեան տակ դնելով լաւագոյն ապրանքներու ճոխ մթերք մը ամէնէն մատչելի գիներով, մաքսը եւ ծախքերը մէջը : ՍՏԱՑՈՂԸ ՈՉԻՆՉ ՈՒՆԻ ՎՃԱՐԵԼԻՔ :

Մատնեցէք օգտակար նուէր մը ընելու համար, եւ մի տատամսիք մեզի դրկելու կամ այցելելու տեղեկութիւններ կամ մանրամասնութիւններ ուղելու համար :

SICOMEX
20, Rue Royale, Paris 8·
Métro : Madeleine Tél. : OPE. 67-77

Envoi Gratuit de Renseignements et Catalogue

Յանձնում՝ երեք շաբաթէն, հաստատուած, ստացողին ստորագրութեամբ :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք : Հատը 15 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
9
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
MARDI
9 DECEMBRE
1958

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8364 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4165

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆԻ ՍԵՄԻՆ

Նորընծաիր ազգային ժողովը իր առաջին նիստը կը դումարէ այսօր :

Ըստ աւանդութեան, ամէնէն տարբեր, երեսփոխանը — կանոնիկոս Քիր — պիտի արտասանէ բացման ճառը : Որմէ վերջ պիտի կատարուի դիւանի ընտրութիւնը եւ պիտի նշանակուին դանազան յանձնախումբերու անդամները :

Սովորականէն բոլորովին տարբեր դի – մագիծ մը կը ներկայացնէ այս անգամ Ազգային Ժողովը :

Մեծամասնութիւն կը կազմեն նորերը : Կը բացակային բազմաթիւ հիներ, որոնք երկար տարիներէ ի վեր երեսփոխանա – կան ժողովի սիւները կը նկատուէին :

Բազաքական խմբակցութեանց համեմատական կարեւորութիւնն ալ խոր փո – փոխութիւն կրած է :

Զօրրորդ Հանրապետութեան լուծեալ ազգային ժողովին մէջ համայնավարները իրենց 145 երեսփոխաններով ծայրայեղ ձախակողմեան աթոռներու վրայ բազմած իրրեւ ընդդիմադիր եկող ու գացող բո – լոր կառավարութեանց՝ կարեւոր ուժ մը կը ներկայացնէին :

Ծայրայեղ աջակողմի փուժաւականնե – րը անոնց ջաղանգին ջուր կը լեցնէին՝ պայքարելու համար օրուան դործադիր իշխանութեան դէմ :

Համայնավարներու եւ փուժաւական – ներու ջախջախիչ պարտութիւնը դանդա – ռելի քանակի մը իջեցուցած է ընդդիմա – դիր երեսփոխաններու թիւը :

Ընկերվարականները իրենց 42 երեսփո – խաններով վտանգ մը պիտի չկազմեն կա – ռավարութեան համար՝ իրրեւ ընդդիմա – դիր, եթէ վերջնապէս որոշեն այդ դիրքը բռնել նոր դահլիճին կազմութենէն վերջ :

Այնպէս որ, ազգային ժողովի մեծա – մասնութիւնը կազմող երկու խմբակցու – թիւնները կրնան ապահովել դործադիր իշխանութեան տեւականութիւնը, առանց վախնալու ընդդիմադիրներէն, ձախ ըլ – լան անոնք թէ աջ :

Ցատկանշական է ընկերվարական կու – սակցութեան դիրքը :

Իսկ լէ Մուլինայի իրենց վերջին արտա – կարգ համագումարը անդամ մը եւս եկաւ հաստատելու թէ ընկերվարականները հաւատարիմ կը մնան Զօրավար Տը Կոլի, որուն քաղաքական ուղղութեան ջատա – գով ու քաջալերիչ հանդիսացան անցեալ Մայիսէն ի վեր :

Սեպտեմբեր 28ի հանրաքուէին ի նր – պաստ քուէարկելէ վերջ, այս անդամ ալ որոշեցին պաշտպանել զօրավարին թեկ – նածութիւնը իրրեւ Հանրապետութեան նախագահ, եթէ անիկա որոշէ թեկնածու ներկայանալ :

Քրիստիան Փինօ առաջարկեց նոյնիսկ, որ ընկերվարականները չպատնակեն մաս – նակցել Զօրավարին կառավարութեան, և – թէ անիկա ուղէ տակաւին ժամանակ մըն ալ իր ձեռքին մէջ պահել դործադիր իշ – խանութիւնը՝ իրրեւ վարչապետ : Իրենց վերջնական դիրքը պիտի ճշդեն՝ երբ կազմուի նոր կառավարութիւնը :

« Մուլինայի Նոր Հանրապետութեան Համար » խմբակցութիւնը, որ ամէնէն զօրաւորն է ազգային ժողովին մէջ, կու – սակցութիւն կը զառնայ այժմ : Շուտով կը հրատարակուի անոր ծրագիրը եւ այն ատեն յայտնի կ'ըլլայ թէ նորընծաիր երեսփոխաններէն քանի՞ հոգի պիտի մը – նան անոր մէջ :

Նոր կազմակերպութիւնը կը ձգտի աջե – րուն եւ ձախերուն միջեւ դառնալ «կեդ – րոնի կուսակցութիւն» : Իր քաղաքական ուղեդիծէն աւելի կարեւոր կը նկատուի «ընկերային » հարցերու մասին իր բռն – նելիք դիրքը :

Կենսական նշանակութիւն ունի նաեւ Ալժէրիոյ հարցը, որուն տրուելիք լու – ծումը կը չահագրգռէ ո՛չ միայն Ֆրան , սան, այլ դաշնակից երկիրներն ու արա – բական աշխարհը :

Վարչապետ անդամ մը եւս այցելելով Ալժէրիա եւ տեղւոյն վրայ քննելով Սա – հարայի քարիւղի հանքերը, վերջնական կարգադրութիւն մը պիտի ընէ այլեւս՝ միանդամ ընդ միշտ օրակարգի վրայէն վերցնելով այս ցաւոտ խնդիրը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԸ ԿՈԼ ՓԱՐԻԶ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՒ

«ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՅԱՊՈ – ՂԱՅՆԵՐԸ, ԹՈՂ ԳԻՏՆԱՆ ՈՐ ՊԱՅՔԱՐ ՆԵՐՈՒԻ ԷԶԸ ԴԱՐՁԱԾ Է» ԸՍԱՒ ԶՕՐԱՎԱՐԸ ԹՈՒԿՈՒՐԹԻ ՄԷՋ

Զօրավար Տը Կոլ Ուրբաթ իրիկուն ճառ մը խօսելով Թուկուրթի մէջ, անդամ մը եւս կոչ ըրաւ ըմբոստներուն որ զազրե – ցնեն իրենց անիմաստ կոիւը :

Տը Կոլ չէշտաց նաեւ թէ Սահարան պէտք է ըլլայ Միջերկրականի եւ Սեւ Ափրիկէի միջեւ միութեան մեծ դաշտը, ինչպէս նաեւ Ատլանտեանի եւ Նեղոսի ու Կարմիր Ծովի միջեւ : Խօսքը ուղղելով ըմբոստներուն, Վարչապետը ըսաւ .— Քաղաքացիական պատերազմի յոպա – պանձները թող դիտնան վերջապէս որ պայքարներու էջը զարձած է եւ յա – ռաջդիմութեան, քաղաքակրթութեան եւ եղբայրութեան էջը բացուած : Մարդո՛ց էջը : Կեցցէ մեր Սահարան, կեցցէ Ֆրան – սան :

Թուկուրթ քարիւղի ճամբան է, ուրկէ կ'անցնի նաւթատար մը՝ օրական 1350 թոն քարիւղ բերելով Հասի – Տնասու – ան :

Ինչպէս կ'երեւի, Վարչապետը հետ – եւցաւ քարիւղի ճամբուն, Թուկուրթէն երթալով Լճէլէ : Ամէն տեղ, ուր դնաց, Զօրավարը հանդիսացաւ հսկայական յա – ռաջդիմութիւն մը : Թամերնասի մէջ եր – կու տարիւր հեկտար հողի տարածութիւն մը արմաւենիներով ծածկուած է եւ 1500 մեթր խորութեամբ փորուած հոր մը եր – կու տարիէ ի վեր 320 բնտանիքներու խը – մելու ջուր կը հայթայթէ :

Ալժէ երթալէ առաջ Զօր. Տը Կոլ դնաց նաեւ Հասի Ռ'Մէլ, որ Լապտարէն հա – րիւր քիլոմեթր անդին կը գտնուի : Անա – պատին կեդրոնը, ուր 1956ին բնական կազի հարուստ պաշարներ գտնուեցան :

Զօր. Սալան եւ բարձրաստիճան այլ պինդուրականներ դիմաւորեցին Վարչա – պետը՝ Ալժէի մէջ : Տը Կոլ կարդ մը խոր – հրդակցութիւններ ունեցաւ, այցելեց Մալէս Հիւանդանոցը , իսկ կիրակի կէս – օրէ վերջ տեսի ունեցաւ ժողով մը, ո – րուն մասնակցեցան Վարչապետին եւ Զօր. Սալանի անմիջական աշխատակից – ները :

Ալժէէն մեկնելէ առաջ Վարչապետը ձայնասփիւռ ճառ մը խօսեցաւ, երեք վայրկեան տեւողութեամբ .— Ֆրանսան, ըսաւ ան, բոլոր միջոցները ունի Ալժէ – րիոյ մէջ չարունակելու համար իր դոր – ծը : Երբ կը տեսնենք անապատի սրտին բարձրացած Հասի – Մեսաուտն ու Լճէ – լէն, Հասի Ռ'Մէլը, առատ ենք այլեւս որ հողէն առացուելիք ուժը Ալժէրիոյ ճար – տարարուեսար պիտի դարդացնէ, եւ պի – տի ըլլայ իր յեղափոխութիւնը :

Շէշտը դնելով ֆրանքեւափրիկեան հա – մագործակցութեան կառաբելիք մարդ – կային մեծ դերին վրայ, Տը Կոլ ըսաւ .— Կոչ կ'ընեմ բոլոր անոնց՝ որ կ'ապրին Մայր Երկրի, անդրծովեան հոդամասե – րու, Ալժէրիոյ, Սահարայի եւ Հասարա –

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. Էջ)

ՊԵՐԼԻՆԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ "ՈՉ" ԸՍԱՒ ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ ՄԱՄՆԱԿՑԵՑԱՒ ԲՆԱԿՉՈՒԹԵԱՆ 93·7 ԱՌ. ՀԱՐԻՒՐԸ

Պերլինը «ազատ քաղաք» հռչակելու Խրուշչեւի առաջարկէն ետք մտահոգ կարեւորութիւն մը կը տառնային Արեւ – մտեան Պերլինի ընտրութիւնները, որ տեղի ունեցան կիրակի օր : Պերլինի բը – նակչութիւնը իր քուէներով ընտրեց Թա – ղապետական Խորհուրդը , միաժամա – նակ պատասխան մը տալով Մոսկուայի :

Առաջին անդամ ըլլալով քաղաքացի – ներու 93·7 առ հարիւրը մասնակցեցաւ ընտրութիւններուն : « Պերլինի ճակատա – դիրը մեր ձեռքերուն մէջ է », « Այսօր , Պերլինը կը պատասխանէ Խրուշչեւի », « Իւրաքանչիւր ձայն կը հաշուուի », « Ոչ ոք պէտք է բացակայի ժամադրութենէն » կը գրէին պաստան թերթեր՝ դանդուա – ծային քուէարկութեան մը համար : Արեւ – մտեան Պերլինի մէջ կը գործէ նաեւ հա – մայնավար կուսակցութիւնը, որ արգիլ – ուած է Արեւմտեան Գերմանիոյ միւս շր – ջաններուն մէջ : Իւրիւրիթի հետեւորդ – ները բուռն պայքարի լծուած էին, բայց Պերլինցիներու 2·7 առ հարիւրը միայն համայնավար քուէարկեց :

Գերմանացիները վստահութիւն յայտ – նեցին Վարչապետ Ատենաուերի, որ պան վերադառնալէ առաջ Պերլինի մէջ յայ – տարարեց թէ ժողովուրդը առանց երկըն – րանքի պէտք է թիկունք կանգնի Դաշ – նակցային Հանրապետութեան : Քուէար – կութեան արդիւնքները ցոյց կուտան թէ ժողովուրդը ի՛նչ կը մտածէ Խրուշչեւի առաջարկին մասին :

Ընկերային ժողովրդավարները ատա – ցան 839·193 ձայն, Քրիստոնեայ Դեմոկ – րատները՝ 608·672, Ազատ ժողովրդա – վարները՝ 61·026, Ազատ ժողովրդական կուսակցութիւնը՝ 10·589, Գերմանական կուսակցութիւնը՝ 53·862 , իսկ համայ – նավարները՝ 31·470 ձայն միայն :

« Փրաւտա » կիրակի օրուան թիւով եւ Պերլինի իր թղթակիցին առորդրու – թեամբ կը գրէր թէ պէտք չէ սպասել որ Պերլինի հարցը արագ լուծում մը գտնէ, որովհետեւ Գերմանացիները մեծ հաւատք ունին Վարչապետ Ատենաուերի վրայ :

Վարչապետին Պերլին այցելութենէն առացած իր տպաւորութիւնները խոտա – ցնելով, խորհրդ · լրագրողը կը յայտա – րարէ թէ Ատենաուերը չէրմ ընդունելու – թիւն պատ ժողովուրդին եւ թերթերուն կողմէ · « Նոյնիսկ բանուորները, կը գրէ « Փրաւտա », տակաւին կը հաւատան Ա. – տենաուերի »:

Փարիզեան մամուլը, ինչպէս նաեւ մի – ջազգային բոլոր թերթերը, խօսելով Պերլինի ընտրութիւններուն մասին կը գրեն թէ անակնկալ մը չէ այս արդիւնքը, քանի որ Գերմանացիներու ընդվզումը տեսանելի էր, երբ Մոսկուա ուղեց Գեր – մանիոյ նախկին մայրաքաղաքը մեկու – սացնել : Թէեւ Արեւմուտքը բազմաթիւ առիթներով ըսաւ թէ « անընդունելի եւ անպարծադրելի » է Խրուշչեւի առաջարկը, բայց Պերլինի բնակիչները եկան չեշտել այս տեսակէտը, Պոնի կառավարութեան կապուած մնալու իրենց կամքը արտա – յայտելով :

—o—

ՄԻԱՅԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ արձակեցին արուեստական արբանեակ մը՝ արեւին չուրջ դառնալու համար, փորձը արձա – նագրեց մասնակի յաջողութիւն, արդա – րեւ « Ճիւնըն – 2» աւելի քան հարիւր հազար քիլոմեթր բարձրանալէ վերջ ին – կաւ Սահարայի վրայ : Արբանեակը չին – ուած էր Ճոն Պրաունի կողմէ :

ՄՈՍԿՈՒԱ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՅ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ

ՎՏԱՆԳԻ ՄԸ ՊԱՐԱԳԱՑԻՆ ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԸ ԻՐԱՆ ՊԻՏԻ ՄՏՆԷ

Պարսկաստանի եւ Խ · Միութեան յարա – բերութիւնները լարուած բնոյթ մը առա – ցան եւ Թեհրան որոշեց Միացեալ Նա – հանգներու հետ բանակցել՝ զինուորական օժանդակութիւն մը առանալու համար : Կրեմլին « Փրաւտա »յի միջոցով յայտա – րարեց թէ կարմիր բանակը Պարսկաստան պիտի մտնէ՝ երբ խորհրդային սահման – ները վտանգուին : Այս պզտարարութիւնը ծանր կշիռ կը տառնայ, երբ դիտենք թէ Հոկտեմբեր 31ին Մոսկուա զգուշացած էր Պարսկաստանը որ զինուորական հա – մաձայնութիւններ չկնքէ օտար երկիրնե – րու հետ :

Կրեմլին այս պզտարարութիւնը կ'ընէ համաձայն 1921ի Իրան – Խ · Միութեան զաշնագրին, որուն վեցերորդ յօդուածը հետեւեալն է .— « Խ · Միութիւնը իրա – ւունք ունի իր բանակը Պարսկաստան ղրկելու՝ երբ երրորդ ուժ մը փորձէ այդ հողամասը օդտագործել իրեն դէմ » :

Բայց յօդուածը չարագրուած է այն – պէս՝ որ յիշեալ « երրորդ ուժը » կը ներ – կայացնէն սպիտակ Ռուսերը, որոնք այդ շրջանին համայնավար վարչակարգի տի – րապետութենէն փախչելով ապաստանած էին Պարսկաստան : Շեչտելով այս կէտը Թեհրանի քաղաքական շրջանակ – ները կը յայտարարեն թէ 1921ի զաշնա – գիրը կը յայտարարեն թէ 1921ի զաշնա – գիրը այսուհետեւ ի զօրու չէ, միաժա – մանակ աւելցնելով թէ Խ · Միութիւնը անտեսած է արդէն այդ զաշնագիրը, երբ 1941ին Անգլիոյ հետ դրաւեց Պարսկաս – տանը :

Իրանի կառավարութեան պաւսար մը – տահոգութիւնն է նաեւ Իրաքը , որ Խ · Միութեան հետ բուռն պայքար մը սկսած է, իր հողամասին վրայ տեղ տա – լով Պարսկաստանէն փախած համայնա – վարներու :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՐԴԱՆԱՆԵԱՆ թերթ մը կը գրէ թէ Իսրայէլ եւ Ֆրանսա կը պատրաստեն գա – ղտագրութիւն մը՝ յարձակելու համար Սուբեյ վրայ · թերթը կոչ կ'ընէ բոլոր Արարներուն՝ որ պատրաստ ըլլան դիմա – դրաւելու « Ֆրանքեւիսրայէլեան նոր յար – ձակում մը» :

ԻՏԱԼԻՈՅ կառավարութիւնը վստահու – թեան քուէ ստացաւ . Ֆանֆանի երեք ձայնի առաւելութեամբ միայն կրցաւ փրկել կացութիւնը :

ԱՔՐԱՅԻ մէջ երկուշաբթի բացուեցաւ ասիական եւ ափրիկեան ժողովուրդներու տնտեսական ժողովը, որ պիտի տեւէ չորս օր : Պիտի նախագահէ Քենիայի ներկայացուցիչը : Ցատկանշական է այս նախագահութիւնը քանի որ Քենիան մաս կը կազմէ իրենց անկախութեան ցարդ չերբացած երկիրներուն (անգլիական հո – գատարութիւն) :

ՊԵՎԿՐԱՏԻ մէջ կը յայտարարուի թէ Խ · Միութեան համակիր տարրերը դա – տարան պիտի ներկայանան . արդարեւ , կարգ մը համայնավարներ Թիթոյի եւ Սթալինի խզումէն ետք չարունակեցին յարաբերութեան մէջ մնալ Մոսկուայի հետ, հակառակ անոր որ այդ ուղղու – թեամբ ազդարարութիւններ եղած էին ի – րենց :

ՊԻՋՐՈՒԹԻՆ կը հաղորդուի թէ խոտ – յեան բանակի ռազմափորձերուն հե – տեւանքով լիբանանեան բանակը հրա – հանգ ստացած է խիստ հակազդութիւն կա – տարելու իսրայէլաելիբանանեան սահմա – նին վրայ եւ պրաւելու ռազմավիտական արժէք ներկայացնող կեդրոնները : Միւս կողմէ Վարչապետ Քարամէ կաբեւոր խո – սակցութիւններ ունեցած է բանակի բարձրաստիճան սպաներուն հետ :

ԵԼԵԿՏՐԱՈՒԺԻ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

« Հայաստանը սովետական կարգերի ժամանակ էլեկտրաէներգիայի (էլեկ – տրաուժի) արտադրութեան այնպիսի բուռն զարգացում ունեցաւ որ իւրաքանչիւր շնչին ընկնող էլեկտրաուժի քանակով գերազանցում է ներկայիս այնպիսի կապիտալիստական (դրամատիրական) եր – կրների, ինչպիսիք են Ֆրանսիան, Իտալիան, Աւստրիան եւ Եապոնիան» : («Մ · Հ ·» 1951 թ · 133) :

Այս յայտարարութիւնը վերոյիշեալ ռեժիմ եւ կազապարեալ համապրութեամբ յաճախ կարելի է հանդիպիլ վերջին տարիներում Երեւանի թերթերի մէջ : Փա – րիզաբնակ Հայերը թերեւս յիշեն, որ սրբանից մի քանի տարի առաջ նոյն յայ – տարարութիւնը եւ նման ձեւով արաւ մի հաւաքոյթի ժամանակ նաեւ խորհրդա – յին չատ բարձրաստիճան պաշտօնեանե – րից հայազգի Համազասպ Յարութիւն – եանը (*) :

Որեւէ մարզի մէջ կատարուած նուա – ճում, որ կոչուած է լրացնելու Հայաս – տանի մեր հայրենակիցների կարիքները, ողջունելի է մեզ համար : Իւրաքանչիւր յստակ ու մեկին յայտարարութիւն այդ կարգի նուաճումի մասին ուրախութեամբ պիտի դիմաւորուի Սփիւռքի բոլոր Հա – յերի կողմից անխտիր :

Լրացնո՞ւմ է արդեօք այդ պահանջը Հայաստանի էլեկտրաուժի մասին ար – ուած վերոյիշեալ յայտարարութիւնը :

Պատասխանը բացասական է :

Յայտարարութեան թերի կողմերից մէկն այն է, որ խիստ ուշագրաւ այն հաստատումը՝ թէ Հայաստանում իւրա – քանչիւր շնչին ընկնող էլեկտրաուժ է ընկ – նում, քան Իտալիայում, Ֆրանսայում, Աւստրիայում ու Ճափոնում, չէ հիմնա – ւորուած թուական տուեալների, այ – սինքն չէ նշուած թէ իւրաքանչիւր շնչին քանի՞ քիլովաթ էլեկտրաուժ է ընկնում Հայաստանում եւ քանի՞ քիլովաթ վերո – յիշեալ «կապիտալիստական» երկրնե – րում : Եւ այդ տուեալները մէջ չեն բեր – ուած այն պատճառով, որ էլեկտրաուժի արտադրութեան քանակի եւ բնակչու – թեան թիւի հրապարակումը արգիլուած է Խորհրդային Միութեան եւ ուրեմն Հա – յաստանի մէջ : Նման պարագայում բոլ – շեւիկների վերոյիշեալ յայտարարութեան հաւաստիութիւնը դառնում է անտուելի եւ ապա ուրեմն միայն հաւատոյ խնդիր ուրիշների համար : Եթէ անգամ հաւա – տանք այդ յայտարարութեան ճշմարտու – թեանը եւ ընդունինք, որ այն համապա – տասխանում է իրականութեանը, հիմնա – կան հարցը այնուամենայնիւ դրանով չի լուծւում : Եւ այդ հետեւեալ պատճառով :

Էլեկտրաուժի (էլեկտրաէներգիայի) արդիւնաբերութիւնը մէկ ճիւղն է Հա – յաստանի մէջ զարգացող տնտեսութեան : Այդ տնտեսութիւնը, սակայն, ինքնու – րոյն եւ անկախ տնտեսութիւն չէ, եւ միաւորուած է Խորհրդ · Միութեան տն – տեսութեան հետ ու կազմում է նրա ան – բաժան մէկ մասը : Այս այսպէս լինելով, Հայաստանում զարգացող տնտեսական որ եւ է մէկ ճիւղի արտադրանքը համեմա – տութեան մէջ դնել անկախ պետութեան տնտեսութեան համապատասխան ճիւղի արտադրանքի հետ չի կարելի :

Խորհրդ · Միութիւնը, իր ընդարձակ տարածութեան մէջ գտնուող այս կամ այն վայրում կառուցանում է գործարաններ եւ զարգացնում է արդիւնաբերութեան մէկ կամ միւս ճիւղը առաջնորդուելով ոչ թէ այդ վայրի բնակչութեան կարիքնե – րը · բաւարարելու մտահոգութիւնով, այլ միութենական տնտեսութեան (էկոնոմի – կայի) ընդհանուր շահերով եւ նաեւ նրա – նով թէ այդ վայրը որքան առաւելու – թիւններ է ներկայացնում արդիւնաբե – րութեան տուեալ ճիւղի զարգացման հա – մար :

Վերոյիշեալ նկատումներով, օրինակ, Հայաստանում մտնաւորապէս զարկ է արւում քիմիական արդիւնաբերութեան զարգացմանը, որովհետեւ այդ արդիւնա – բերութիւնը չատ էլեկտրաուժ է սպառում եւ այդ էլեկտրաուժի արտադրութիւնն էլ Հայաստանի մէջ աւելի աժան է նստում : Սինթէտիկ քաուչուկի հսկայական գոր – ծարանախումբը, կարբիտի, մուլիտի, ալիւմինիումի, աւտոգողերի եւ այս կար – գի այլ գործարաններ, որոնք միութեան ձեռնարկութիւններ են, կառուցուած են Հայաստանի մէջ ոչ թէ նրա համար, որ դրանց արտադրանքի կարիքը ունի մեր ժողովուրդը եւ այլ արտադրանքը սպառում է Հայաստանում, այլ որովհե – տեւ Խորհրդ · Միութեան ծանր արդիւ – նաբերութեան զարգացման տեսակէտից դրանց կառուցումը Հայաստանում աւելի ձեռնտու է : Երեւանում կայ, օրինակ, աւտոդողերի (բլէօ) գործարան, որ ար – տադրում է տարեկան մի քանի հարիւր հազար աւտոդող : Իսկ քանի՛ ինքնաշարժ կատքեր կան Հայաստանում ...

Վերոյիշեալ քիմիական եւ բազմաթիւ այլ կարգի գործարանները բնականոն կերպով աշխատելու համար պէտք է որ Հայաստանում արտադրուի անհրաժեշտ քանակութեամբ էլեկտրաուժ, պէտք է որ « Հայաստանը էլեկտրաէներգիայի արտադրութեան բուռն զարգացում ունե – նայ», ինչ որ եւ ունի ներկայիս :

Այդ էլեկտրաուժը, ասում են բոլշեւիկ – ները, իւրաքանչիւր շնչին աւելի է պա – րիս, քան Ֆրանսայում, Իտալիայում, Աւ – ւստրիայում եւ Ճափոնում : Այս կարգի համեմատութիւնը անելը, ինչպէս ասա – ցինք վերը, սխալ է : Կապիտալիստական երկիրների հետ համեմատել կարելի է Խորհրդ · Միութեան այս կամ այն նուա – ճումը, բայց ոչ Միութեան մէկ մասի, ինչպիսին է Հայկական Սով · Սոց · ռես – պուբլիկան : Եթէ նոյն ձեւով վարուէին ասենք Ֆրանսացիք, կարող էին ամենայն իրաւամբ յայտարարել, որ Ֆրանսայի էն նահանգում, որտեղ վերջերս գործար – կուեց Ժենիսայի խոշոր ջրաէլեկտրակա – յանը, մէկ շնչին աւելի էլեկտրաէներգիա է ընկնում, քան Ամերիկայում, Ճափո – նում, Իտալիայում, Խորհրդ · Միութեան մէջ եւ նաեւ Հայաստանում :

Բայց ինչո՞ւ միայն էլեկտրաուժի պե – րազանցութեան մասին են խօսում հայ բոլշեւիկները : Խորհրդային Միութիւնը, նպատակ դնելով ճարտարարուեստացնել երկիրը եւ զարկ տալ ծանր արդիւնարե – րութեան, նաեւ Հայաստանում կառուցել է չատ ուրիշ գործարաններ, որոնք իւ – րաքանչիւր շնչին ընկնող արտադրանքի քանակով գերազանցում են կապիտալիս – տական երկրների : Այդ կարգի արտա – դրանքներից են, օրինակ, սինթէտիկ քա – ուչուն, կարբիտը, ալիւմինիումը եւայլն : Եթէ, սակայն, էլեկտրաուժի գերազան – ցութեան մասին է խօսւում, պատճառը, կարծում ենք, այն է, որ էլեկտրաուժ ասելով մարդիկ առաջին հերթին հասկա – նում են բնակարանների լուսաւորութիւն, հարարաւոր իլիչովկաներ(**), որոնք վառւում են քաղաքացիների տներում ու փիւղացիների խրճիթներում : Եթէ էլեկ – տրականութեան այս կարգի օգտագործ – ման տեսակէտից Հայաստանի քաղաքա – յիներն ու փիւղացիները աւելի բախտա – ւոր վիճակում են գտնւում քան կապիտա – լիստական վերոյիշեալ երկրների բնա – կիչները, ապա ի հարկէ կարելի է դրա – նով պարծենալ եւ պէտք է նաեւ որ մենք էլ խանդավառուենք այդ մասին կատար – ուած յայտարարութիւններով :

Դժբախտաբար Հայաստանում արտա – դրուող էլեկտրաուժի գերազանցութեան մասին արուած յայտարարութիւնները չեն վերաբերում միայն մեր ժողովուրդի կուլտուր – կենցաղային կարիքների բա – ւարարման յատկացուած էլեկտրաուժին, այլ Հայաստանում արտադրուող էլեկ – տրաէներգիային ընդհանրապէս : Մինչ – դեռ յայտնի է նոյնիսկ ոչ մասնագէտնե – րին, որ եթէ էլեկտրականութեան գիւտի սկզբնական շրջանում էլեկտրաուժը գոր – ծածւում էր գերազանցապէս լուսաւորու – թեան նպատակով, այժմ, ճարտարար – ուեստի բուռն զարգացման դարաշրջա – նում, արտադրուող էլեկտրաուժի մեծ մասը գրեթէ բոլոր երկրներում յատկաց – ւում է արդիւնաբերական ձեռնարկու – թիւններին : Մասնաւորապէս Խորհրդա – յին Միութեան մէջ եւ մասնաւանդ Հա – յաստանում արտադրուող էլեկտրաէներ – գիայի չատ մեծ տոկոսը օգտագործւում է արդիւնաբերութեան եւ յատկապէս ծանր արդիւնաբերական զարգացման հա – մար : Հայաստանի մէջ էլեկտրաէներգիա – յի արտադրութեան գլխաւոր աղբիւրը, ինչպէս յայտարարեց Հայաստանի կոմ – կուսի կենտկոմի քարտուղար Ե · Զա – րոբեան Խորհրդային Միութեան Գերագ · Խորհրդի նստաշրջանում հանդիսանում է Սեւանայ լիճը (« Մ · Հ ·» 24 Դեկտ · · 1957), որի ջրերը օգտագործւում են բանեցնելու համար Սեւան – Հրազդան կասկադի (ջր – վէժ) էլեկտրակայանները, որոնց ար – տադրած էլեկտրաուժով « բուռն թափով» զարգացւում էր մեր երկրում ծանր ար – դիւնաբերութեան պատկանող այն գոր – ծարանները, որոնց արտադրանքների կա – րիքը չունի մեր ժողովուրդը եւ որոնք արտածւում են Հայաստանից դուրս : « Տրանսֆորմատորները, գեներատորնե – րը, չարժական էլեկտրակայանները, լիդրասլիկ պոմպերը, սեղանի ժամացոյց – ները եւ արտադրանքի այլ տեսակները, պարծենալով յայտարարում է իր ճառե – րից մէկում կենտկոմի առաջին քարտուղար Ս · Թովմասեանը, ուղարկուում են աշխարհի 25 երկրներ» (Մ · Հ ·», 26 Յունուար 1958 թ ·) :

Խորհրդ · Միութեան Գեր · Սովետի նա – խագահութիւնից մէկի մէջ Վ · Համբար – ձումեանը յայտնեց, որ տեղի է ունեցել Սեւանայ ջրերի «անվերականգնելի մըս – խում», իսկ մի այլ նստաշրջանում կենտ – կոմի երկրորդ քարտուղար Զարոբեանը, իր ելոյթի մէջ անդրադառնալով նոյն հարցին, չատ որոշ կերպով խոստովանեց, որ «ոտիպուած են եղեր Սեւանի ջուրը ծախել յաւելեալ եւ անիմաստակայար – մար ձեւով Հայաստանի օր աւուր աճող արդիւնաբերութեանը պահանջուած էլեկ – տրաուժը հայթայթելու համար » : Ու – րեմն բնակիչներին լոյս հայթայթող իլի – չովկաները չեն, որոնք կլանել են — եւ չարունակում են կլանել — Հայաստանում « բուռն թափով» աճող էլեկտրաուժը, այլ միութենական նշանակութիւն ունե – ցող ծանր արդիւնաբերութեան գործա – րանները, որոնց արտադրանքը, կրկնենք եւս մէկ անգամ, Հայաստանի բնակիչների կողմից չէ որ սպառւում է, այլ արտա – հանւում է « աշխարհի 25 երկրներ » :

— Բայց չէ՞ որ արտածումները նոյն – պէս անհրաժեշտ են մի երկրի համար : Ահաւասիկ Ֆրանսան : Ինչպիսի արտա – կարգ ճիղեր է թափում արտածումների միջոցով արտասահմանեան տըվիլ ձեռք բերելու եւ իր պիւտճէն հաւասարակշռե – լու համար :

Բայց նորից պիտի կրկնենք, որ այդ ճիշդ է երբ խօսքը վերաբերում է անկախ պետութիւններին, բայց ոչ թէ այդ պե – տութիւնների այս կամ այն երկրամասին : Հայաստանում արտադրուող եւ « աշխար – հի 25 երկրներ ուղարկուող տրանսֆոր – մատորների, գեներատորների եւ հիդ – րաւլիկ պոմպերի» փոխարժէքը չի մըտ – նում Հայաստանի պիւտճէի մէջ : Այդ պիւտճէն կազմւում է անկախ այն բանից թէ ինչ արտադրանքներ եւ ինչպիսի քա – նակութեամբ են արտածւում Հայաստա – նից դէպի Խորհրդային Միութիւն, ար – բանեակ ժողովրդական հանրապետու – թիւնները եւ « աշխարհի 25 երկիրները» : Մոսկուան երբ ճշդում է միութենական հանրապետութիւններին տրուող յատկա – յումները երբեք չի առաջնորդուում այն նկատումով թէ դրանցից ով չատ արտա – դրանք է արտածում, նրան էլ չատ յատ – կացումներ պիտի արուի, ինչպէս եւ Ֆը – րանսան էնի նահանգին բացառիկ յատ – կացումներ չի անում նրա համար միայն, որ այդ նահանգը, չնորհիւ Ժենիսայի ջրաէլեկտրակայանի, մեծ քանակու – թեամբ էլեկտրաուժ է հայթայթում երկ – րին : Ապրբէջանը աւելի ուտելիք եւ հագ – նելիք չի ստանում իր բնակիչների հա – մար, որովհետեւ Խորհրդ · Միութեանը տրամադրում է իր բնական հսկայ հարս – տութիւնը՝ Բագուի քարիւղը, ինչպէս եւ Հայաստանը մասնաւորապէս չի փոխհա – տուցում Ալավերդիի եւ Ղափանի պղն – ձահանքերի, Սեւանի ջրերի, Արթիկի տուֆի եւ բնական այլ հարստութիւնների չահագործման համար :

Ուրեմն ոչ էլեկտրաուժի բուռն զար – գացման արտադրութեան եւ ոչ էլ զենե – րատորների, տրանսֆորմատորների ու այս կարգի այլ արտադրանքների աշ – խարհի 25 երկիրները կատարուող արտա – ծումների մասին արուող յայտարարու – թիւններով մենք խանդավառուել չենք կարող :

Եւ հարց է թէ Հայաստանի այսօրուայ վարիչները, իրենք արդեօք խան – գամ՞ո են այն « նուաճումներով», որոնց մասին յայտարարում են յաւուր պատ – շաճի :

Ա · ՄՈՆԴԿԱՐԵԱՆ

(*) Վերջերս կարգուեց դեսպան Փա – ռնատայում :

(**) Վլատիմիր Իլիչ Լենինին բոլշե – ւիկները մտերմօրէն անուանումն են եր – բեմն միայն Իլիչ եւ էլեկտրական լամ – պաներն էլ կոչում են իլիչովկա, որովհե – տեւ Լենինը առաջինն է եղել, որ մատ – նանշել է էլեկտրաուժի զարգացման կա – րեւորութիւնը Խ · Միութեան համար :

ՇԻՐՎԱՆԶԱԴԷ

(1858 – 1935 – 1958)

(Բ · եւ վերջին մաս)

Զկայ որ եւ է դասակարգ, որեւէ ան – հատ որ իր ուշադրութենէն վրիպած ըլ – լայ : Նկարագրի գրական ու բացատական դիծերով, մեր աչքերուն առջեւէն կ'անցնին մտաւորականն ու բանուորը, հա – րուստն ու աղքատը, առեւտրականն ու արհեստաւորը, ուսանողն ու պիւզպային, ամէն տարիքի ու մտայնութեան կիներ, առողջն ու ցաւագարը, անոր մեծ ու փո – քրը երկերուն մէջ տեղ ունին : Մարդկա – յին բոլոր կիրքերը իրենց ներկայացու – ցիչներն ունին : Գաղափարներ ու գպրոց – թիւններ իրար կը խաչաձեւեն : Մարդկա – յին հոգիներու քառոն է, որ արուեստա – գէտի հարատարութեամբ կը պատկերա – ցնէ :

Անկասկած Շիրվանզադէն ալ մէկն էր այն գրողներէն, որոնք ասպարէզին տա – ռապանքները կրած են չատ կանուխէն : Ուրիշ մտերմական նամակի մը մէջ, զոր ուղղած է Արամ Անտոնեանի, հետեւեալ կերպով կը խորհրդանչէ գրողի այդ տա – ռապանքը : «Ես չգիտեմ կը լինի՞ աւելի բախտաւոր, եթէ չունենայի գրելու ախ – տը, թէ ոչ · բայց չատ անգամ եմ ինձ անբախտ զգացել հայ հեղինակի վիճա – կում : Հասարակութեան անտարբերու – թիւնը, մի քանի լրագրների անընդհատ յարձակումները, նիւթական պակասու – թիւնը չատախ լինէ ստիպել են առել իմ արուեստը : Մի քանի անգամ գրիչս կոտ – րել դէն եմ ձգել, հաստատ մտադրուած դնալ մի տեղ, դառնալ հասարակ գործա – կատար եւ փող չահել, չահել, հարստա – նալ իմ չատ նախկին ընկերների պէս, բայց այդ յուսահատութիւնը տեւել է չատ չատ երկու – երեք ամիս, այնուհե – տեւ նորից գրական ախտը բորբոքուել է իմ մէջ, եւ նորից ես բեւեռուել եմ իմ համեստ գրասեղանին, որի քովը չատ եմ տառապել, չատ արցունքներ եմ թափել : Ասում են հեղինակը, գրողը մեծ ուսու – ցիչ է իր հասարակութեան համար, վի – րին ստիպանի օգտակար ծառայ իր ապ – պին : Ասում են թէ գրողը պէտք է պար – ծենայ իր այդ կոչումով, եւ հասարա – կութիւնը պէտք է վարձատրի նրան իր – րեւ իր ուսուցչին : Ճի՞շդ է այս, չգի – տեմ : Ինչ վերաբերում է ինձ, ես երբեք բախտ չեմ ունեցել հասարակութեան օգ – տակար անդամի պարծանքը ստանալու : Եր – բեք չեմ մտածել թէ գրում եմ հասարա – կութեան համար, ուրեմն ե՛ւ ծառայում եմ ապրին, ուրեմն ե՛ւ մարդիկ պէտք է երախտապարտ լինեն ինձ : Գրականու – թիւնը ինձ համար արհեստ չի եղել եւ ոչ դպրոց, այլ միայն գրականութիւն : Ես գրել եմ, որովհետեւ այդպէս է թելա – դրել իմ հոգին, որովհետեւ պահանջ եմ ունեցել գրելու : Ես միշտ զգացել եմ, որ ինչպէս ձուկը չի կարող ապրել առանց ջուրի, ինչպէս թռչունը չի կարող ապրել առանց օդի, նոյնպէս ես չեմ կարող ապ – րել առանց գրչի : Եւ որքան դառնու – թիւններ եմ կրել գրչից, նոյնքան եւ եր – ջանկութիւն եմ զգացել : Իմ վարձը ես գտել եմ ոչ մարդկանց գովասանքների եւ երկրպագութեան մէջ, այլ իմ հոգու խորքում : Գո՞հ եմ եղել ես անձամբ իմ գործից, երջանիկ եմ զգացել ինձ · գոհ չե՞մ եղել, տանջուել եմ : Ընթերցողների, լրագրների կարծիքը ինձ մերթ տխրեցը – րել է, մերթ ուրախացրել · բայց երբեք չի ազդել իմ գրչի համար : Ես ոչ աքի չեմ լսել բացի իմ հոգու ձայնից, եւ ոչ երբ ցուցմունքը ինձ դէկավար չի եղել եւ ոչ մի վայրկեան » :

Գրեթէ առանց բացառութեան մեր գը – րադէտները ապրած են ասպարէզին դառ – նութիւնները : Շիրվանզադէ մէկն է ա – նոնցմէ : Ուրախութեան ու գոհունակու – թեան պահեր չե՞ն ունեցեր : Անշուշտ : Բայց այդ պահերը հազուագէպ եղեր են :

Տալով Շիրվանզադէի ներքին ողբեր – գութիւնը, ընթերցողներէս պիտի խնդ – րեմ հաչուեյարգարութիւն մը ը – նել այս առթիւ «Բաօս»ի հեղինակին հետ :

Գրեթէ տարի մը յետոյ, երբ Թրքահայ

«ՅԱՌԱՋԸՆԹԱՑ ԹԵՐԹԸ» ՝ ԱՄՍԱԳԻՐ (313)

ԿՅՑԱՐ

Ե. ՀԱՍՄԻ

Պ.

ՈՍՏԱՆ

Երբ ամեսամուտ ընթանում էին, Գեղուն տա-
վիղ ու ասում վիպեր — ձիտուց
տիրոջ մեկ էին երկուքն էլ իր խրճիթի
դիմաց: — Ես պետք չունեմ քեզ
հետս ձիու վրա, ասում էր Գեղուն, ես
ուզում եմ ոտքով գնալ քեզ հետ, որ
կարողանամ քեզ հետ խոսել: Ես
ուզում եմ, որ դու ինձ ասես, թե ինչ
է պատահել, որ դու այդքան տխուր
ես դարձել, ինչո՞ւ ես ամեն ինչից
վախենում, ինչո՞ւ ես ամեն ինչ
կասկածի տակ դնում: Ես ուզում եմ
իմանալ, թե ինչ է պատահել քեզ
հետ, որ դու այդքան փոխվել ես:

Ասատուրը ոչինչ չէր պատասխանում: Նա
միայն հեռվից նայում էր իր ձիուն, որ
ինքնամոռաց ուտում էր ճանապարհի
եզրին: Ասատուրը մտածում էր, թե
ինչպես սկսի պատմել իր վշտերի
մասին, որ ինքն էլ չգիտեր, թե ինչ-
պես սկսի: Նա ուզում էր ասել, որ
ինքն էլ չգիտի, թե ինչ է պատահել
իր հետ, որ ինքն էլ չի հասկանում
իր վիշտը, որ ինքն էլ չի կարողա-
նում ազատվել նրանից, որ ինքն էլ
չի կարողանում ինքն իրեն հասկա-
նալ: Նա ուզում էր ասել, որ ինքն
էլ չգիտի, թե ինչ է ուզում, ինչ է
ցանկանում, ինչ է սիրում, ինչ է
ատում, ինչ է ուզում անել, ինչ է
ուզում չանել, ինչ է ուզում ասել,
ինչ է ուզում չասել, ինչ է ուզում
լսել, ինչ է ուզում չլսել, ինչ է ու-
զում տեսնել, ինչ է ուզում չտես-
նել, ինչ է ուզում կարդալ, ինչ է
ուզում չկարդալ, ինչ է ուզում
գրել, ինչ է ուզում չգրել, ինչ է
ուզում ուտել, ինչ է ուզում չուտել,
ինչ է ուզում խմել, ինչ է ուզում
չխմել, ինչ է ուզում հագնել, ինչ է
ուզում չհագնել, ինչ է ուզում
կրել, ինչ է ուզում չկրել, ինչ է
ուզում ունենալ, ինչ է ուզում չու-
նենալ, ինչ է ուզում տալ, ինչ է
ուզում չտալ, ինչ է ուզում առնել,
ինչ է ուզում չառնել, ինչ է ուզում
վաճառել, ինչ է ուզում չվաճառել,
ինչ է ուզում գնել, ինչ է ուզում
չգնել, ինչ է ուզում ծախել, ինչ է
ուզում չծախել, ինչ է ուզում
փոխանակել, ինչ է ուզում չփո-
խանակել, ինչ է ուզում գրավ դնել,
ինչ է ուզում չդնել գրավ, ինչ է
ուզում ստանալ, ինչ է ուզում չս-
տանալ, ինչ է ուզում վերադարձ-
նել, ինչ է ուզում չվերադարձնել,
ինչ է ուզում պարտք տալ, ինչ է
ուզում չտալ պարտք, ինչ է ուզում
պարտք առնել, ինչ է ուզում չառ-
նել պարտք, ինչ է ուզում ներել,
ինչ է ուզում չներել, ինչ է ուզում
ներողություն խնդրել, ինչ է ուզում
չխնդրել ներողություն, ինչ է ուզում
ներողություն տալ, ինչ է ուզում
չտալ ներողություն, ինչ է ուզում
ներողություն ընդունել, ինչ է ուզում
չընդունել ներողություն, ինչ է ուզում
ներողություն չտալ, ինչ է ուզում
ներողություն չընդունել, ինչ է ուզում
ներողություն չխնդրել

կապեալութեան երիտասարդ Հանրապետութեանց մէջ,— ահաւասիկ լոյսը՝ բովանդակ սերունդի մը համար :

Հասարակաց աշխատանքի հրաւէր մըն էր վարչապետին կոչը, որ կը վերջնաբար հեռուեցնել բառերով, — կեցցեն միասնաբար՝ Ալժերիան, Հասարակապետութիւնը եւ Ֆրանսան :

Արդարեւ, Սահարան կենսական գեր մը պիտի խաղայ Հասարակապետութեան համար, երբ նկատի առնենք թէ չորս տասրիէն , Ֆրանսան չորս հարիւր միլիոն տոլարի տըւիզ մը պիտի ինայէ, իսկ տասը տարի վերջ՝ պիտի սկսի արտածել միջին հաշուով քսան միլիոն թոն քարիւղ : Իսկ Հասի Մեսաուտի պահեստները (2·300 միլիոն թոն) Ֆրանսայի 70 տարուան պահանջքը քարիւղը պիտի ապահովեն : Ասոնց վրայ կ'աւելնան նաեւ Հասի Ռ'Մէլի բնական կազի հարստատ պաշարները :

Քաղաքական ճակատի վրայ, կիրակի օր նշանակուեցան Քաղաքապետական ընտրութեանց 63·925 պատգամաւորները որոնք պիտի մասնակցին Դեկտեմբեր 21ի նախագահական ընտրութեան : Երեսփոխաններու, ծերակուտականներու, խորհրդականներու, քաղաքապետական պատգամաւորներն եւն. ընդհանուր թիւը կը հասնի 76·310 հոգիի, որոնք պիտի ընտրեն Հանրապետութեան Նախագահը :

Այսօր, երեքշաբթի, ընտրողարանը կը դումարէ վերամուտի իր առաջին ժողովը : Պիտի ընտրուին Ազգ. ժողովի նախագահը՝ հինգ տարուան համար եւ Ծերակոյտի Նախագահը՝ չորս ամսուան համար, այսինքն մինչեւ Ապրիլ 26, երբ պիտի վերանորոգուի ծերակոյտը :

Հաւանական է որ Ազգ. ժողովին նախագահ ընտրուի, Լըթրոքէրի յաջորդելու համար՝ Շապան – Տելմաս : Նոյն աթոռին համար անկախներուն թեկնածու է՝ Փօլ Ըէնօ : Այս վերջինները կ'ըսեն թէ Ազգ. ժողովին նախագահը պէտք չէ կոլիսա ըլլայ (Շապա – Տելմաս) նկատի առնելով որ ապագայ վարչապետը արդէն կոլիսա պիտի ըլլայ (Միութիւն Նոր Հանրապետութեան համար) : Ազգ. ժողովը պիտի բացուի այսօր երեքշաբթի եւ առաջին անգամ ըլլալով՝ խորհրդարանական պատմութեան մէջ՝ կրօնաւորի մը կողմէ, քանի որ երեսփոխաններու երիցագոյնն է՝ Տիժոնի քաղաքապետը՝ (անկախ և ըեսփոխան) Կանոնիկոս Քոմ :

× Ալժերիոյ «առժամեայ կառավարութեան գլխավոր» Ֆերհաթ Ապաս կարգ մը յայտարարութիւններ ըրաւ Աւստիէյ – թըտ Փրէսի ներկայացուցիչին՝ չհեռեալով թէ միշտ պատրաստ է տեսնուելու Ջոր. Տը Կոլի հետ, Թունուզի, Մարոկի կամ որեւէ չգոք երկրի մէջ, խօսելու համար Ալժերիոյ հարցին շուրջ : Պատասխանելով ուրիշ հարցումի մը, Ապաս ըսաւ. թէ ցարդ իր կառավարութիւնը ոչ մէկ բանակցութիւն ունեցած է Ֆրանսական կառավարութեան հետ :

« Վարչապետը» յայտնեց թէ հաւանական է որ համայնավար Զինաստան օժանդակէ Ալժերիոյ ժողովուրդին, իսկ դժուար թէ Միացեալ Նահանգները միջամտութիւն մը ընեն Ֆրանքօ-Ալժերիական վէճին մէջ, քանի որ Ամերիկա երբեք չէ դադրած Ֆրանսան պաշտպանելէ :

Միւս կողմէ, Փէքինի մէջ համայնավար Զինաստանի Վարչապետ Չու Ան Լէ ընդունեցաւ Ալժերիոյ «առժամեայ կառավարութեան» ներկայացուցիչները, որոնք Դեկտեմբեր երեքէն ի վեր Փէքին կը պահուին :

× Ալժերիոյ պանապան չրջաններու մէջ բախումները կը չարունակուին բանակին եւ ըմբոստներուն միջեւ : Օրանի չրջանին մէջ ապստամբները 23 զոհ տուին իսկ Ֆիլիվիլի մէջ՝ եօթը :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Ուրբաթ երեքշաբթի ժամը 9ին Քաֆէ Քաէյի սրահը :

Կը խօսի երիտասարդ արուեստագէտ ԱՐՏԱՒԱԶԴ ՊԻՐՊԻՐԵԱՆ : *Նիւթ՝* « Հայ ճարտարապետութիւնը» :

Մուտքը ազատ է :

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

1959 ԱՊՐԻԼ 26ԻՆ
ՍՈՐՊՈՆԻ ԱՄՓԻԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ց. Դ. «Րաֆֆի» խումբի ընկերնեը, իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն, ընկեր Տօքթ. Բարսեղ Խրիմեանի ու ընտանեկան պարապանեուն, իրենց հօրեղբօրորդւոյն կսկծալի մահուան առթիւ, զոհ՝ եղերայրասպան գնդակի :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տր. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է ընկերուհի Փ. Այվազեանէ երկու հազար ֆրանք իր ամուսնոյն Պ. Այվազեանի մահուան տարելիցին առթիւ :

×

Տ. Կ. Խաչի Մարսէյլի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Կիրակոս Մինասեանէ հազար ֆրանք, փոխանակ ծաղկեպսակի, ողբացեալ Իսկէնտէր Թօքաթլեանի մահուան տխուր առթիւ :

×

Փարիզի Հայ Աղբատախնամի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ 15 հազար ֆրանքի նուիրատուութիւն մը, Մարսէյլէն Տիկին Մարի Գարրիէլեանէ, իր ապաքինման առթիւ :

×

Լիոնի Ազգ. Միութիւնս շնորհակալութեամբ ստացած է Փարիզէն Այրի Տիկին Հայկանուշ Ոսկերիչեանէ քսան հազար ֆրանք ի նպաստ եկեղեցւոյ չինութեան : Վերոյիշեալ բարեկէր Տիկինը ուրիշ անդամներ ալ չէ զլացած իր նուիրական օ – ժանդակութիւնը միեւնոյն նպատակին :

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Նախաձեռնութեամբ Հայ Նախկինոզօրիներու եւ Համակրողներու Միութեան, Զինադադարի քառասնամեակին առթիւ

ԿԻՐԱԿԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 14

ժամը 9·15ին Փարիզի Ս. Յովհաննէս – Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ :

Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի 1914էն 1958 Ֆրանսայի համար ինկած բոլոր հայ զինուորներուն յիշատակին :

Ներկայ կ'ըլլան Ֆրանսայի պինուորական եւ պետական բարձր անձնաւորութիւններ :

Sté France - Cameroun

ԽԱՐԲՈՒԹԼԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

24, RUE D'ENGHIEN

Կը փնտռեն հայ երիտասարդներ Փարիզի պրասսնեակին եւ Քամէրունի իրենց քոնթուարներուն համար : Դիմել անձամբ կամ գրաւոր :

PRO. 82-38

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

Թադէոսեան Աչոտ որդի Օհանի, Հոկտեմբերեան չրջանի Քալտարիս գիւղա – ցի :

× *Աւետիսեան Սուրէն որդի Ստեփանի որ 1941ի հայրենական մեծ պատերազմին մասնակցած է :*

× *Հայթեան Ոսկիան, որդէ Սահակի կնոջ անունը Վիքթոր, ունի չորս զաւակներ, երեք աղջիկ եւ մէկ մանչ :*

× *Պալեան Ոսկիան, որդի Ալիքսանի, կնոջ անունը Անթառամ, ունի մէկ աղջիկ Սիրանույշ (Սեբաստացի) :*

× *Զաքարեան Համազասպ (Դենրիկ), որդի Ալիքսանի, ծնած 1921 թուին կիրակեան :*

× *Ավդալեաններ Սիրական եւ Մնացական, առաջինը ծնուել է 1918ին, իսկ երկրորդը 1910ին, մասնակցած են 1942ի մեծ պատերազմին :*

× *Ղազանճեան Յակոբ, որդի Աւետիսի, ծնած Այնթապ, կը գտնուի Փարիզ եւ ամուսնացած (Ֆրանսուհի)ի մը հետ Օր. Լոլայի :*

Փնտռուող վերայիշեալ անձերու հասցէները պիտոդներէն կը խնդրուի տեղեկացնել եկեղեցւոյ դիւանատունը, 15 Րիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ (8) :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ջերմապէս կը խնդրենք մեր բաժանորդներէն որ մինչեւ Դեկտեմբեր 31 փակեն իրենց բոլոր առկախ հաշիւները : Վարչութիւնս ի վիճակի չէ ապառիկ թերթ ղրկելու եւ պիտի ստիպուի զադրեցնել թերթերը այն բաժանորդներուն, որոնք ցարդ չեն նորոգած 1958ի բաժանորդագրական չրջանը :

Համաձայն տեղական մամուլի սովորութեան պիտի խնդրէինք որ մեր բոլոր բաժանորդները կանխիկ վճարեն իրենց բաժնեգինները :

Շնորհակալութիւն բոլոր անոնց որ իրենց կանոնաւոր վճարումներով ապահոված են թերթին հրատարակման կանոնաւորութիւնը :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՑԵՏԱԶՈՒՈՒԱԾ Է

Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղին պարահանդէսը որ տեղի պիտի ունենար Դեկտեմբեր 20ին :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԿԱՂԱՆԴԻ ԾԱՌԸ

Դեկտեմբեր 21ին :
Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Լիոն .— Տ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը կը տօնէ « Մանուկներու Օր »ը Յունուար 11ի կիրակի օրը, Սալ Քոէքթի մէջ :

×

Շքեղ պարահանդէս, կազմակերպուած Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու Միութեան կողմէ, Յունուար 31ին, Շարաթ երեկոյ : Վիէնի մէջ :

ՄԱՐՍԷՅԼ .— Վալպարելի Լա Փօմ Սէն Մարսէյլի հոդարարձութիւնը եւ երիտ. Միութիւնը իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Պ. Տիգրան Թադոյեանին եւ ընկեր եւ ընկերուհի Թադոյեաններու իրենց կնոջ եւ մօր ողբացեալ Տիկին Վազգանուշ Թադոյեանի մահուան տխուր առթիւ :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած

ՇԱԻԻԼԻ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ *կողմէ, ի նպաստ նորակառոյց եկեղեցւոյ եւ դպրոցին :*

Կիրակի 14 Դեկտեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր :

Տեղւոյն քաղաքապետական սրահին մէջ : Կովկասեան երգ, պար, նուագ, ՊԵՐՆԱՐ-ՏԷՏԷՃԵԱՆի *կողմէ, եւ հաճելի անակնկալներ :*

GRAND ORCHESTRE DON MORERTO

Ճոխ պիւֆէ *Մուտք 300 ֆրանք*

Կանխօրօք ապահովեցէք ձեր սեղանները հեռախօսելով Վէրսայլ 25 – 25 *կամ* 926 67·91 Սալ տէ Ֆէք տը Շաւիլ, 8 Րիւ Սթալինկրատ :

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Մարսէյլի հայ գաղութը սիրով կը հրաւիրուի Հ. Բ. Ը. Միութեան հայուհեաց մասնախումբի ամավերջի մեծ պարահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ Դեկտեմբեր հսաինի, Շաբաթ գիշեր, ժամը հսաուէն մինչեւ արշալոյս, Օթէլ ըՍփլանտիտի շէեղ սրահներուն մէջ, ի նը պաստ իր բարեսիրական ձեռնարկներու :

Նախագահութեամբ Միութեան երես պայի կեդր. Յանձնաժողովի պատուի պարկներ

ՏՕՔԹ. Ա. ՊԻՒՃԻՒՔԵԱՆի և Գ. ՊԱՀՐԻԻ

Մասնակցութեամբ՝

Միութեան տեղական մասնաժողովին եւ երկսեռ երիտասարդութեան :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Այր ծառայող մը, սպասարկութեան համար : Դիմել անձամբ Յառաջին :

PENSION DE FAMILLE
AVEC CONFORT

M. O. AVAKIANTZ
52, Grand'rue
Moncerf (S. et M.)
Tél.: 57

pour retraités, convalescents, repos
téléphonner SUF . 82-59
aux heures de repas

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԸ Կ՚ՄՕՏԵՆԱՆ

Աչքի առջեւ ունեցէք հետեւեալ արեւելեան սննդեղէնները, որոնց լաւագոյնները, թարմը, ու բազմազանը յարմար գիներով :

ՊԱՇԱՏՈՒՐԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ
ՄԷՋ ՊԻՏԻ ԳՏՆԷՔ

246, rue Vendôme
20, rue Villeroy
Lyon

Ինչպէս արմաւ, պամիա, «եալանճի տոլմա», յունական, թուրքի –ճներ, պիպէր, տերեւ, քահիւ հէլվա, վանիլլ, շոճոլա, նուագէր, լոգում, սագըզ, պլաստակ, Շիրակ օղի, (41–45 աստիճան), երշիկ, կեսարական պաստրմա, առաջնակարգ սուրճ, (գարավան և մոգգա), համեմներ մահլէպ, սալէպ, ձիթապտուղ, ամէն տեսակէ, ձէթ, հաշֆավալ (պուլկարական), ճերմակ պանիր (ոչխարի կաթով), ամէն կարգի պահածոներ, գուսգուս, հերիսա, կարմիր ոսպ, Հալէպի :
Միշտ Պահատուրեան վաճառատունը

Արագ սպասարկութիւն ապահով – բանքներու առաքման համար :

Մի մոռնաք

ՊԱՇԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
246, RUE VENDOME
20, RUE VILLEROY
LYON

ԲՐԻՔՕ ՀԻՒՍՈՂ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ԺՕԺ 12 ԵՒ 14

Machine à tricoter Rectiligne avec transfert de maille
Livrable de suite en jauge 12 et 14
ITALBA

SOCIÉTÉ NALTA
G. NALBANDIAN
22, RUE DE LA SABLIÈRE
PARIS 14 SUF. 96-80

Remailleuse Circulaire à 1 fil ITALBA

Succès à la Foire de Paris 1958 ITALBA

sa publicité par sa qualité

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք : Հատը 15 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
10
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
MERCREDI
10 DECEMBRE
1 9 5 8

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8365 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4166

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԵՌԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

Ներքին ճակատին վրայ կառավարու – Թեան դիրքը ամրապնդելու հետ զուգըն – թաց, զօրավար Տը Կոլ ձեռնարկներ կը կատարած՝ արտաքին ճակատին վրայ եւս Ֆրանսայի վարկը բարձրացնելու համար :

Այս նպատակով Սեպտեմբեր 28ին, հանրաքուէէն չորս օր առաջ, նամակներ ուղղած ը Էյզընհաուըրի եւ Մաքմիլընի, առաջարկելով դաշնակից «եռապետու – Թիւն» մը ստեղծել՝ ազատ աշխարհի գործերը կարգի դնելու եւ միացեալ ճա – կատով ներկայանալու համար արեւելեան աշխարհին դիմաց :

Շատ յստակ էր զօրավարին ծրագիրը Անիկա կը թելադրէր, որ Միացեալ Նա – հանգները, Մեծն Բրիտանիա եւ Ֆրանսա կազմեն քաղաքական եւ զինուորական եր – բորդութիւն մը, որուն նպատակը պիտի ըլլար՝ Ա. պատրաստել համաշխարհային ռազմավիուէթեան յատակագիծ մը· Բ. Հաւաքական անվտանգութիւն դարձնել երեք պետութեանց ռազմական եւ տնտե – սական աղբիւրները եւ Գ. ի հարկին ո – րոշել հիւլէական ռումբի գործածու – թիւնը :

Վարչապետը կ'աւելցնէր, որ Ֆրանսա աւելի լայն մասնակցութիւն պիտի բերէ Ատլանտեան Ուխտին այն առեն միայն, երբ իր այս տեսակէտները նկատի առ – նուին դաշնակից երկու մեծ պետութեանց կողմէ :

Առաջին առթիւ մեծ իրարանցում առաջ բերաւ Զօր· Տը Կոլի այս դիմումը ո՛չ միայն Ամերիկայի եւ Անգլիոյ, այլ նաեւ Եւրոպայի զանազան երկիրներուն, մաս – նաւորապէս Գերմանիոյ եւ Իտալիոյ մէջ :

Նախագահ Այզընհաուըր անձնական եւ «վերապահագոյն դաղտնի» նամակով մը պատասխանեց Ֆրանսայի վարչապետին, բացատրելով որ Մ. Նահանգներու մի – ջազգային դանազան յանձնաժողովները արդէն են նման եռապետութեան մը հաստատումին :

Նոյնիմաստ պատասխան մըն ալ տուաւ Մաքմիլըն :

Սակայն Զօրավարին առաջարկը բո – լորովին չմերժուեցաւ : Ընդհակառակն դաշնակից երկու երկիրներու արտաքին քաղաքականութեան պատասխանատու վարիչները բարեացակամութեամբ քննե – ցին զայն :

Միւս կողմէ Ֆրանսայի վարչապետն ու արտաքին նախարարը Մ. Նահանգներու եւ Անգլիոյ պետական դէմքերուն հետ անձնական չփումներ ունենալով լուսա – բանութիւններ տուին Սեպտեմբեր 24ի նամակին իսկական իմաստին մասին : Իսկ զօրավարը վերջին անգամ Նոյեմբեր 26ին Պատ· Քրոյցպախի մէջ Գերմանիոյ վարչապետ Ատընաուըրի հետ սերտերը տեսակցութեան մը ընթացքին փարատեց անոր մտահոգութիւնները :

Իրականութիւն է, որ մինչ «արեւելեան ճակատ»ը Մոսկուայի առաջնորդութեամբ կը կազմէ միաճոյլ եւ կարղապահ ուժ մը, արեւմտեան ազատ աշխարհին անդա – մակցող պետութիւնները հեռու են հա – մերաչափ եւ կարղապահ ճակատ մը ներ – կայացնելէ :

Ատլանտեան Ուխտի զլխաւոր ուժերէն Գունաստան եւ Թուրքիա տարիներէ ի վեր նիղակ կը ճօճեն իրարու դէմ :

Անգլիա եւ Ֆրանսա 1956ի աշնան կոպ – մակերպեցին Սուէզի արշաւանքը՝ առանց խորհուրդ հարցնելու Միացեալ Նահանդ – ներու կառավարութեան : Այս վերջինը կրկմլինի հետ մրցումի ելլելով վերջնա – գիր զրկեց իր երկու դաշնակիցներուն, պահանջելով դադրեցնել զործողութիւն – ները եզիպտոսի դէմ :

Իր կարգին Ամերիկա նախապէս լուր չտուաւ Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ՝ երբ անց – եալ Յուլիս 15ին զինուոր ցամաք կը հա – նէր Լիբանան : Նոյնիսկ թոյլ չտուաւ որ Ֆրանսական մարտանաւ մը մօտենայ լի – բանանեան ջուրերուն : Տեղեակ չպահեց իր դաշնակիցները նաեւ Ֆորմոզայի առ – ջեւ իր ձեռք առած զինուորական միջոց – ներու մասին :

Զօր· Տը Կոլի առաջարկին նպատակն էր ոչ միայն միջազգային դիւանագիտու – թեան մէջ Ֆրանսան դնել իր արժանի բարձրութեան վրայ, այլ նաեւ միասնա – կանութիւն ստեղծել զլխաւոր երեք դաշ – նակիցներու քաղաքական ուղղութեան մէջ :

Սահմանադրութեան հանրաքուէն եւ երեսփոխանական ընտրութիւնները մե – ծապէս բարձրացուցած ըլլալով Ֆրանսա – յի վարչապետին վարկը յաչս իր մեծ դաշնակիցներուն, անոր ծրագիրը այժմ պաշտօնապէս քննութեան կ'ենթարկուի Ուչինկթընի մէջ՝ Մ. Նահանդներու, Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի ներկայացուցիչ – ներուն կողմէ :

Այս մասին Դեկտեմբեր չորսին երեք մայրաքաղաքներու մէջ միաժամանակ հրատարակուած դեկոյցը կ'ըսէ թէ «հա – մակցութիւնները հետաղօտական հանդա – մանք» կը ներկայացնեն եւ թէ չահակից միւս պետութիւններն ալ իրաւեկ պիտի պահուին :

Ուրեմն առաջին քայլն առնուած է դէպ ի եռապետութիւն :

Երկրորդը պիտի ըլլայ ամրապնդումը արեւմտեան միացեալ ճակատին :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿՈԼԻՍՏՆԵՐՈՒ ԾՐԱԳԻՐԸ

ՀԱԿԱՀԱՄԱՁՆԱՒԱՐ ՊԱՁՔԱՐ ԹԱՂԱՊԵՏԱՐԱՆՆԵՐԸ ԳՐԱՒԵԼՈՒ Հ Ա Մ Ա Ր

Մինչ Փալէ Պուրպոնի եւ Լիւքսէմպուր – կի մէջ երեսփոխաններն ու ծերակուտա – կանները իրենց նախագահները կ'ընտրէ – ին, Միւթիւն Նոր Հանրապետութեան համար կուսակցութեան ծրագիրը կը հր – րատարակուէր փարիզեան մամուլին մէջ : Արդարեւ, կոլիտա երեսփոխանները ժո – ղով մը զումարած էին, որմէ առաք Մ.Ն· Հ·եան կուսակցութեան քարտուղար Ֆրէ յատարեց.— Ինչպէս ըսած էինք՝ պայքարի պիտի սկսինք համապետարան – րու ձեռքը գտնուող թաղապետարանները դրաւելու համար : 1400 թաղապետու – թիւններ պիտի աղատենք համապետար – ներու տիրապետութենէն :

Միւթիւն Նոր Հանրապետութեան կու – սակցութեան ծրագրին զլխաւոր կէտերէն մէկն ալ ընկերային բարեփոխումն է, ո – րուն անդրադառնալով ընդհանուր քար – տուղարը ըսաւ.— Պիտի պայքարինք նա – եւ ընկերային ճակատի վրայ : Զենք մոռնար որ աւելի քան մէկ միլիոն հա – մապետարներ ի նպաստ մեղի քուէարկե – ցին : Անոնց համար մենք կը խորհրդանը – չենք վերանորոգման յոյսը : Այս պայքա – րին հետ, աւելցուց ան, խաչակրութիւն մը պիտի սկսինք՝ յարմար դիներով բնա – կարաններ չինելու համար :

Կոլիտաները անգամ մը եւս չեչտեցին քաղաքական եւ ընկերային կեանքը բա – րեփոխելու իրենց փափաքը :

Երեքշաբթի առաւօտ ժամը տասին Միւթիւն Նոր Հանրապետութեան կու – սակցութեան խորհրդարանական խմբակը իր առաջին ժողովին դումարեց ճշդելու համար քաղաքական ուղեդիծը՝ Ազդ· ժո – ղովի եւ Մերակոյտի նախագահներու

(Շարունակութիւնը կարդալ ·Դ· էջ)

Օր ը Օրթ

ԱՄԱՆ, «Աճելէ՞»դ ինչ է

Կէս գիշերը ացեր է: Ուրեմն, ժամա – նակը եկած է որ բարեկիրք հիւրերը տուն վերադառնալու մասին մտածեն :

— Քալեցէ՛ք, աղջիկներ ···

— Այո՛, այո՛, ելլենք ···

Ու երեք եւաները, հիրքնկալ եւային հետ ննջարան կը մտնեն՝ պատրաստուե – լու համար : Ժամը, ճիշդ 12ը տասը կ'ացցնի: Երեք ամուսիններուր ոտքի վրայ, հիւրընկալ տանտիրոջ հետ, կը ծխեն վերջին գլանիկները ու կը մեկնաբանեն Միկոյեանի ճառին իմաստը ···

Ժամը 12ը հառաչուն կ'ացցնի, տանտ – ւին եւաները դուրս ելած չեն ննջարա – նէն, որուն քաց դուռնէն կը լսուին իրենց հոգեշահ քամբասանքները ·

— Զըսի չէ, ըսի, բայց խօսքս մտիկ չըրաւ ·· Ուրիշ անգամներ ալ իրեն ըսած եմ որ կարմիր գլխարկին հետ կանաչ կօշիկ չերթար, բայց խօսք կը հասկնա՞յ որ: Ի՞նչ եղաւ··· Ինք ամօթով ինկաւ հարսնեւորներուն մէջ···

— Դուն ատ կ'ըսես ··· Հապա Կարպի – սին նշանածի՞ն ըրածը··· Օգոստոս ամ – սուն մուշտակով փողոց կ'ելլուի՞···Բայց ելեր է ···

— Ձեզի բան մը ըսե՞մ , երկուքն ալ նաշակ չունիք ····

Ներսէն, աղաներէն մէկը կը պոռայ·

— Աճապարեցէ՛ք, ժամը մէկն է :

— Աման, սաւոնց ալ *աճելէն* ···

Ժամը 1ին հինգ կայ: «Կ'երթան կոր» : Ուր՝ հոգի փողոցին դրան առջեւն են : Տանտիրոջ ֆուռը աչքերէն կը վազէ : Միւս երեք աղաները իրարու ետեւէ դուրս կ'ելլեն կառքերը նամբայ հանելու համար :

— Գիշեր բարի··· Մեզի ալ հրամմեցէք ··· Քալեցէ՛ք աղջիկներ :

Ո՛ւր ֆալեն··· Լմնցա՞ծ են որ: «Հո – գեշահ»ը կը շարունակուի ·

— Վարի եզերքէն ինչ մը վեր դար – ձուր, եւ վրան մուշտակի ժապաւէն մը դիր ···, կ'ուզես նէ թեւերուն բերանները ալ ատանկ ըրէ :

— Այո, հաւկիթով աւելի համով կ'ըլ – լայ ···

— Քիչ մըն ալ կաթ խառնէ ···

Դուրսէն կը լսուի — «Քալեցէ՛ք»ը: Ո՞վ ականջ կը կախէ ···

— Նախ ալիւրին մէջ թաթխէ :

— Ծանր կ'ըլլայ , բայց ···

— Քալեցէք, կը պոռայ նորէն ստեն – տորեան ձայն մը :

— Ամա՛ն, աս էրիկմարդ ըսուածներն ալ··· Ձեն ուզեր որ երկու բառ խօսիս ··

Ու «գիշեր բարի»ներ, սուտիկ պաչիկ – ներու փոխանակութեամբ :

Վերջապէս գացին: Ժամը 1·30:

×

Եկեղեցիին գաւիթը: Պատարագը վեր – ջացած է: Պատարագիչը դուրս ելած է : Լուսարարը լոյսերը կը մարէ: Տիրացու – ները շատոնց կծիկը դրած են :

Բայց, բարեպաշտներուն «պատարագ»ը դեռ նոր կը սկսի: Դրան առջեւ խռնուած կը խօսին՝ սարէն ձորէն, աջէն ձախէն: Որո՞ւն հոգը թէ ետեւը մնացածներէն մէկը՝ տունը հիւանդ ունի, բայց չի կր – նար ճամբայ բանալ, դուրս ելլելու հա – մար: Քաղաքավար մէկը չըլլար, հիմա պիտի պոռար ·

— Պէ՛ աղբար, սա շատախօսութիւն – ները վերջէն ընէք, չըլլա՞ր: Ի՞նչ դրան առջեւ լեցուեր էք ···

Ու ֆանի որ հիւանդ ունեցողը ֆպա – ֆավար մէկն է, ասանկ սաստ չի լսուիր : Ու ֆանի որ չի լսուիր, «հոգեշահ»ը կը շարունակուի, գաւիթին «բերանը», ուր ասեղ ձգելու տեղ չկայ·

— Օ՛, Անիկ, աս որչա՛փ փախուեր ես ···

— Մանիկ դուն ալ ծերացեր ես ···

— Մարիձա, *փաթլիճան* տոլմային մէջ *տոմաթէս* կը դնե՞ն ···

— Դնես ալ կ'ըլլայ, չդնես ալ :

×

Երանի՛ թէ մեր ազգը միայն հիւրընկա – լին դրան առջեւ, եկեղեցիին դրան առջեւ եւ հանդէսի սրահին դրան առջեւ, այս – պէս, տնտնար ու ժամավաճառ ըլլար:

Դժբախտաբար, կը տնտնայ հիմզիմը փրկելու, իր վէրքերը բուժելու եւ իր ցաւերը հոգալու արարողութեան մէջ ալ:

— Քալեցէ՛ք···

— Ամա՛ն, *աճելէ*՞դ ինչ է, ազգ, դո՛ւն ալ···

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՁԱԽՈՂԱԾ ԴԱՒԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

ԲԱԶՄԱԹԻՒ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պաղտատի ձայնասփիւռը հաղորդեց թէ պետութեան ապահովութեան ղէմ պատ – րաստուած դաւադրութիւն մը երեւան ե – լած է եւ ձերբակալուած են բոլոր դեկա – վարները :

Ցայտարարութիւնը, որ ստորագրուած էր Վարչապետ Քասըմի կողմէ, կը չեշտէ թէ «օտար երկիրներէ օժանդակութիւն ստացած կարղ մը տարրեր» մաս ունէին դաւադրութեան մէջ: Գրաւուած են կա – րեւոր քանակութեամբ զէնքեր, որոնք պատրաստուած էին ըմբոստութեան հա – մար: Պետական հարուածը կազմակեր – պող բոլոր մարդիկը ձերբակալուած են :

Իրաքի քաղաքական չրջանակները լըր – ջօրէն հետաքրքրուած են այս հարցով եւ կացութիւնը ծանր կը նկատուի: Հետևա – բար, ինչպէս Յուլիս 14ի յեղափոխու – թեան չրջանին, արտաստմանի լուրերու միակ աղբիւրը պիտի ըլլայ Պաղտատի ձայնասփիւռը · խիստ գրաքննութիւն հաստատուած է: Այնպէս որ արտաստ – մանի մէջ տակաւին կարելի չէ եղած ճշ – դել Պաղտատի «դաւադրութեան» պատ – ճառը եւ հեղինակները:

Որոշ ժամանակէ մը ի վեր Լոնտոնի քաղաքական չրջանակները կը մտահոգ – ուէին Իրաքի անցուդարձերով: Զօր· Քա – սըմի կառավարութիւնը սպառնալիքի տակ է· մէկ կողմէ Եգիպտոսի համակիր – ները միւս կողմէ Ա· Միւթեան կողմ – նակիցները վտանգաւոր չարժումներու նախաձեռնարկ կ'ըլլան: Գնդ· Արէֆի ձերբակալութենէն ետք, ըստ երեւոյթին, «նասրական»ները չարունակած են աշխա – տիլ :

———o———

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ձայնասփիւռը յայտարա – րեց թէ Զօր· Իվան Սերով արձակուած է խորհրդային զաղտնի ոստիկանութեան զեկավարի իր պաշտօնէն : 54 տարեկան «Ա· Միւթեան հերոս» Սերով զաղտնի ոստիկանութեան զլուխ անցած էր 1954 – ին, Բերիայի մաքրատրծումէն անմիջա – պէս ետք :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ զեկավար – ները Իւլպրիխթի զլխաւորութեամբ դա – ցին Վարշաւա, ուր կարեւոր խորհրդակ – ցութիւններ պիտի ունենան Կոմունքայի հետ: Կրոթվոլ մաս չի կազմեր զերման պատուիրակութեան, պաշտօնական բա – ցատրութիւնը այն է թէ «տակաւին չէ ապաքինած »:

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ Արտաքին նախարարու – թեան բանբերներէն մէկը յայտարարեց թէ Տըլլըսի առողջական վիճակը սկսած է բարելաւուիլ եւ չարթուս վերջը պիտի դայ Փարիզ՝ մասնակցելու համար Ատ – լանտեան Ուխտի նախարարաց խորհուր – դի ժողովին :

ՉԵԽ ՀԱՅԱԳԻՏՆԵՐԸ

Վերջապէս մեր «ՏՈՒ – 104»ը վայրկեան կատարեց Փրակայի օդակայանում : Ինքնաթիռից չատ չէինք հեռացել, երբ հասարակութիւնից անջատուեցին երեք հոգի եւ, ընդառաջ գալով մեզ, տուին ա – նունս : Անակնկալի եկած կանգ առայ եւ ուսերէն հարցրի .

— Ինչպէ՞ս ճանաչեցիք :

— Ահա, ձեր լուսանկարից ,— հայե – րէն մաքուր չեչտպրութեամբ պատաս – խանեց նրանցից մէկը՝ իմ դրքոյկներից մէկը ցոյց տալով : Նայում եմ՝ դէմքին կովկասցու ոչ մի նշան, իսկական չեխ է, բարակ հասակ, չիկաւուն մազեր, զորչախաժ աչքեր : Զննում եմ դէմքը, իսկ նա չարունակում է ժպտալ :

— Մի զարմանաք , ես Եարոմիր Եղլիչկան եմ, ձեր գրքի թարգմանիչը : Իսկ սրանք հրատարակչութեան ներկայացուցիչներն են .— ցնծանք, մեքենան ձեզ է սպասում , չէի՞ք ուզենայ քաղաքը տեսնել :

Ուզենալը կ'ուզենայի, բայց միտքս այլ հարցով է զբաղուած. իր կեանքում հայ մարդ հազուադէպ տեսած այս Չեխը ինչպէ՞ս է այժմ արտայայտում իր մտքերը իմ մայրենի լեզուով՝ այսքան անուշ, այսքան յստակ :

Զրուցելով առաջ ենք գնում : Այս մարդը, ինչպէս ինքն էր մի անգամ ցրել ինձ, սկսած 1936 թուից հայերէն է աւանդում Փրակայի համալսարանում :

Նրա սանները, որոնց քիչ յետոյ կը ծանօթանանք, մեծ աշխատանք են կատարում հայ գրականութեան աչքի ընկնող գործերը չեխերէնի թարգմանելու ուղղութեամբ :

Կարլովի – Վարի առողջարանում բուժուելուց յետոյ, երբ իմ հրատարակիչներն ինձ արդէն Փրակա էին տարել, ես հիւր գնացի Եղլիչկային : Ծառով, կանաչով ու ծաղիկներով շրջապատուած մի գող – տրիկ առանձնատան մէջ է ապրում նա : Միջանցքում մեզ ընդառաջ եկաւ մի չէկ ու բարալիկ աղջիկ :

— Դուստրս է ,—ներկայացրեց տոքթորը :

Երախտիքի մեծ զգացմունքով նրա գրքաղարանում ես տեսայ Սա. Մալխասեանցի քառահատոր բառարանը, ռուս – հայերէն բառարանի առաջին երեք հատորները, Վիէննայի Հայրերից սուացած մի հին գիրք, Անահիտ Սահինեանի «Խոչուղիները», իմ գրքերից եւ ... Յակոբ Պարոնեանի «Մեծապատիւ Մուրացկաններ»՝ Յովհ. Շաւարշի նկարներով :

— Բայց սա դժուար եմ հասկանում ,— խոստովանեց տանտէրը չիկնելով :— Իսկ գրաբարը աւելի ըմբռնելի է ինձ :

Այս ասելով նա գրադարանից հանեց եւ երկիւղածութեամբ ու դանդաղ բացեց Եղլիչկի «Վարդանանց պատմութիւն»ը :

— Այ, սա մեծ գործ է, — այս գիրքը գրուելու ժամանակ եւրոպական ժողովուրդների մեծ մասը դեռ կխաւարների կեանք էին վարում ...

Ես՝ փոքր ու երբեմնի հալածուած ժողովրդի ներկայացուցիչս, վեր բարձրացայ, հոգիս լցուեց հպարտութեան զգացմունքով այն բանի համար, որ հեռաւոր Չեխոսլովաքիայում անգամ մեծարում են մեր հնադարեան գրականութիւնն ու մշակոյթը :

Եւ ինչպէ՞ս չհպարտանաս : Ահա տան – տէրը իր գրադարանից հանում եւ մէկ – մէկ ցոյց է տալիս ինձ Րաֆֆու «Խեն – թ»ը, Աւ. Իսահակեանի արձակ գրուածքները, Հայաստանի գրողների գործերը՝ տպուած չեխերէն : Ինչպէ՞ս հոգիդ չլցուի հպարտութեամբ, երբ քո երկրից երկաթուղով եօթը հազար քիլոմէթր հեռու տպրող այս Չեխը սրտի խորքից բացատրում է մօտդ .

— Ա՛խ, բան չեմ ուզում, մի անգամ ընկնեմ Երեւանի Մատենադարանը, թերթեմ մատագրեայ ձեռագրերը ...

— Ձեր այդ երազը կը կատարուի հէնց այս աշնանը ... դեռ ես այնտեղ էի, որ «Արտասահմանի հետ կուլտուրական կապի ընկերութիւնը» որոշեց հրաւիրել ձեզ :

— Ձի՞շդ ... այնչափ շնորհակալ եմ .— յուզուած արձագանգեց խօսակիցս եւ աչքերը խոնաւացան :— Վերջապէս երեւում ես կը խօսեմ իմ փայփայած լեզուով ...

— Եկէ՛ք, ձեզ Արարատեան դաշտի այդիները կը տանեմ, լսե՞լ էք Արաքսի հովտի պտուղների մասին, — ոգեւորուեցի ես եւ այնքան առաջ գնացի իմ ոգեւորութեան մէջ, որ խոստացայ նոյնիսկ որսի տանել :

×

Մի անգամ, երբ դեռեւս Կարլովի — Վարիում էի, Եղլիչկան Փրակայից եկաւ մօտս :

— Գիտէ՞ք ինչ ,— դիմեց նա ինձ , — եկել եմ մի քանի բան ճշդելու : «Ծովա – զաձորի զերիներ»ից արդէն երեք հարիւր էջ թարգմանել եմ եւ ահա թէ ինչի եմ գալ առել, ասացէք, ի՞նչ թռչուն է մոլորեալը :

— Դա սարեակի նման մի բան է, որ ապրում է թփերում, — բացատրեցի ես :

— Մալխասեանցն էլ է նոյնն ասում, բայց ես չեմ պատկերացնում :

— Լաւ, գնանք գոյց տամ :

Առողջարանում, ինչն է շատ քան մոլորեալը : Հէնց մեր բուժարանի առաջ , կանաչ մարգագետնին ոստոստում էին մի քանի մոլորեալներ :

— Ա՛յ հիմա որ հասկացայ : Հիմա այդ թռչունի չեխերէն անունը ճշդրիտ կը գրեմ ...

×

Մի օր էլ Եղլիչկան ինձ ասաց թէ հայերէնով գրադող Չեխերը ցանկանում են հանդիպում ունենալ ինձ հետ : Ուրախութեամբ տուի համաձայնութիւնս : Հանդիպումը կազմակերպուեց : Ներկայ էին ութ հոգի :

— Ես պիտի խնդրեմ ձեզ, որ բոլորդ էլ հայերէն խօսէք ինձ հետ, — սկսաւ նախագահողը ես :

Եւ սկսեցինք գրուցել հայերէն : Պարզուեց որ հայերէնն բնագրից գերբերթարգմանող եւ ոչ վատ հայերէնով յօդուածներ գրող այդ մարդիկ ինձ դժուարութեամբ են հասկանում : Այն ժամանակ ես սկսեցի խօսել դանդաղ, չեչտերը դնելով եւ «գրքային լեզուով» : Այն պատրանքն ստեղծուեց որ ոչ թէ լսում են կենդանի մարդու , այլ գրքեր են կարդում ,եւ ... բոլորն էլ հասկացան ինձ : Մէկ մէկ խոսեցրի բոլորին էլ : Ոմանք՝ ոչինչ, մի կերպ արտայայտում էին, մի քանիսը՝ ճիգ էին գործադրում բառերն իրար կցելու : Բայց նրանցից վացլաւ Չերնին բաւական ազատ էր խօսում : Դանդաղ, բայց մաքուր հայերէնով Չերնին պատմեց, որ ինքը դեռ ես պատանի հասակում Հայոց լեզուն սկսել է սովորել տոքթոր Եղլիչկայից : Այնուհետեւ յաճախել է Արեւելեան լեզուների դպրոցը, որը մի ժամանակ գործում էր Գիտութիւնների ակադեմիայի արեւելագիտութեան հաստատութեան կից :

— Մի մեծ գործ եմ սկսել, տեսնեմ կարո՞ղ եմ ղլուխ բերել, — քաշուելով հաղորդեց նա :— Թարգմանում եմ Խաչատուր Աբովեանի «Վէրք Հայաստանի»ն :

— Բնագրի՞ց :

— Բնագրից :

— Դժուար չէ՞, — հարցրի ես :

— Շատ դժուար է, բայց ինչ հիւթեղ լեզու է ... կսպասեմ աւելին թարգմանել եմ, յոյս ունեմ աւարտել տարուայ վերջին :

Վ. ԱՆԱՆԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՓԵՐՈՆԻ ՆՈՐ ՓՈՐՁԵՐԸ

Ճոզէֆ Նիւման, որ տասը տարիէ ի վեր Հարաւային Ամերիկա կը գտնուէր որպէս «Նիւ Եորֆ Հերալտ»ի մնայուն թղթակից, հետեւեալ յօդուածը գրած է Արժանթինի նախկին նախագահ Փերոնի բաղաքական նոր փորձերուն մասին :

Յուան Տոմինկօ Փերոնի չուքը կը չարունակէ կախուած մնալ Արժանթինի վրայ եւ հալածել Պուէնոս Այրէսի նախագահութեան ժառանգորդները :

1955 Սեպտեմբերէն ի վեր, երբ Փերոն վար առնուեցաւ Արժանթինի դիկտատոր–նախագահի իր պաշտօնէն ու վտարուեցաւ երկրէն, կը թափառի Հարաւային Ամերիկայի երկիրներէն մէկէն միւսը : Փերոն, որ փառասէր է, կը սիրէ հարստութիւնն ու իշխանութիւնը, չուզեր համակերպիլ ճակատագրին կողմէ իրեն վերապահուած այս անշուք աքսորին (այժմ՝ Տոմինիքեան Հանրապետութեան մէջ) , եւ ամէն ճիգ կը թափէ իր նախկին դիրքն ու աթոռը դրաւելու համար Պուէնոս Այրէսի նախագահական պալատին մէջ :

Փերոնի պաշտօնազրկումէն վերջ, ինչպէս յայտնի է, Արժանթինի առժամեայ նախագահ նշանակուած էր զօրավար Փէտրօ Արամպուրուն, որուն գլխաւոր պարտականութիւնն էր նախագահական նոր ընտրութիւններու կազմակերպումը : Փերոն բաղմաթիւ անյաջող փորձեր կատարեց նախագահ Արամպուրուն իր ճամբէն հեռացնելու համար : Երբ տեսաւ որ իր փորձերը ձախողութեան կը մատնուին, նոր ռազմավարութեան մը ձեռնարկեց, զոր կարելի է սահմանել հետեւեալ առածով. « Երբ մէկը չես կրնար քայքայել, անոր միացիր» :

Ընդդէմ առարկան առժամեայ նախագահ Արամպուրուն չէր, այլ՝ Արմատական Քաղաքացիական Հանրապետական երկու թեկնածուներէն ամէնէն կարողը՝ Արթուրօ Ֆրոնտիզին :

Փերոն նախատեսած էր, որ անցեալ Փետրուարին Արժանթինի Հանրապետութեան նախագահ պիտի ընտրուի Ֆրոնտիզին : Հետեւաբար, լծուեցաւ այս վերջինին կառքին : Արդարեւ, ընտրութեանց արդիւնքը նպաստաւոր եղաւ Ֆրոնտիզիի, որ իր պաշտօնին գլուխը անցաւ Մայիսին : Այդ թուականէն ի վեր, Փերոն կը փորձէ իր ձեռքը առնել կառքին դեկը : Հետեւանքը այն է, որ կառքը դժուարութիւններու մատնուած է :

Ներքին չարժում մը ստեղծելով իշխանութիւնը դարձեալ ձեռք առնելու անկարող, Փերոն այժմ կը փորձէ դուրսէն ճնշում բանեցնել կառավարութեան վրայ :

Այնքան ատեն, որ բանակը հաւատարիմ մնայ նախագահ Ֆրոնտիզիի, անհաւանական է որ Փերոնի ներկայ կամ ապագայ գաւադրութիւնները յաջողութեամբ պսակուին, ինչպէս ձախողած էին զօրավար Արամպուրուի դէմ կազմակերպած դաւերը :

Բայց ներքին հարց մը կայ, որ կրնայ իւղ քսել Փերոնի հացին : Նախագահ Ֆրոնտիզի կը ծրագրէ համաձայնութիւններ կնքել ամերիկեան եւ այլ օտար քաղաքական ընկերութիւններու հետ՝ Արժանթինի քարիւղը չահագործելու համար : Ֆրոնտիզիի կուսակցութեան կողմէ վերջին ընտրութեան ատեն պարտութեան մատնուած կարգ մը քաղաքական անձնաւորութիւններ, որոնք լուծելիք անձնական չրչիժ ունին, կ'աշխատին նախագահին դէմ չարժում մը ստեղծել՝ ժողովուրդին ազգասիրական զգացումները չահագործելով :

Շատ հաւանական է, որ եթէ իրենք ընտրուէին, քարիւղի նոյն այս ծրագիրը պիտի ուզէին գործադրութեան դնել. սակայն քաղաքական հաշիւներէ տարուած, կ'ուզեն ժողովուրդը ոտքի հանել քարիւղի ճակատագրին կողմէ իրեն վերապահուած այս անշուք աքսորին (այժմ՝ Տոմինիքեան Հանրապետութեան մէջ) , եւ ամէն ճիգ կը թափէ իր նախկին դիրքն ու աթոռը դրաւելու համար Պուէնոս Այրէսի նախագահական պալատին մէջ :

Փերոնի պաշտօնազրկումէն վերջ, ինչպէս յայտնի է, Արժանթինի առժամեայ նախագահ նշանակուած էր զօրավար Փէտրօ Արամպուրուն, որուն գլխաւոր պարտականութիւնն էր նախագահական նոր ընտրութիւններու կազմակերպումը : Փերոն բաղմաթիւ անյաջող փորձեր կատարեց նախագահ Արամպուրուն իր ճամբէն հեռացնելու համար : Երբ տեսաւ որ իր փորձերը ձախողութեան կը մատնուին, նոր ռազմավարութեան մը ձեռնարկեց, զոր կարելի է սահմանել հետեւեալ առածով. « Երբ մէկը չես կրնար քայքայել, անոր միացիր» :

Ընդդէմ առարկան առժամեայ նախագահ Արամպուրուն չէր, այլ՝ Արմատական Քաղաքացիական Հանրապետական երկու թեկնածուներէն ամէնէն կարողը՝ Արթուրօ Ֆրոնտիզին :

Փերոն նախատեսած էր, որ անցեալ Փետրուարին Արժանթինի Հանրապետութեան նախագահ պիտի ընտրուի Ֆրոնտիզին : Հետեւաբար, լծուեցաւ այս վերջինին կառքին : Արդարեւ, ընտրութեանց արդիւնքը նպաստաւոր եղաւ Ֆրոնտիզիի, որ իր պաշտօնին գլուխը անցաւ Մայիսին : Այդ թուականէն ի վեր, Փերոն կը փորձէ իր ձեռքը առնել կառքին դեկը : Հետեւանքը այն է, որ կառքը դժուարութիւններու մատնուած է :

Ներքին չարժում մը ստեղծելով իշխանութիւնը դարձեալ ձեռք առնելու անկարող, Փերոն այժմ կը փորձէ դուրսէն ճնշում բանեցնել կառավարութեան վրայ :

Այնքան ատեն, որ բանակը հաւատարիմ մնայ նախագահ Ֆրոնտիզիի, անհաւանական է որ Փերոնի ներկայ կամ ապագայ գաւադրութիւնները յաջողութեամբ պսակուին, ինչպէս ձախողած էին զօրավար Արամպուրուի դէմ կազմակերպած դաւերը :

Բայց ներքին հարց մը կայ, որ կրնայ իւղ քսել Փերոնի հացին : Նախագահ Ֆրոնտիզի կը ծրագրէ համաձայնութիւններ կնքել ամերիկեան եւ այլ օտար քաղաքական ընկերութիւններու հետ՝ Արժանթինի քարիւղը չահագործելու համար : Ֆրոնտիզիի կուսակցութեան կողմէ վերջին ընտրութեան ատեն պարտութեան մատնուած կարգ մը քաղաքական անձնաւորութիւններ, որոնք լուծելիք անձնական չրչիժ ունին, կ'աշխատին նախագահին դէմ չարժում մը ստեղծել՝ ժողովուրդին ազգասիրական զգացումները չահագործելով :

Շատ հաւանական է, որ եթէ իրենք ընտրուէին, քարիւղի նոյն այս ծրագիրը պիտի ուզէին գործադրութեան դնել. սակայն քաղաքական հաշիւներէ տարուած, կ'ուզեն ժողովուրդը ոտքի հանել քարիւ–

Ա. ՍԹԻՎԸՆՍՐՆԻ
ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Զինաստան աշխարհի ամէնէն հին, ամէնէն ընդարձակ եւ ժամանակ մըն ալ՝ ամէնէն զօրաւոր երկիրն էր : Սերունդներէ ի վեր իրենց արժանապատուութեան մէջ վիրաւորուած կը զգան արեւմտեան քաղաքակրթենէն. իսկ այժմ՝ այդ զգացումը դարձած է Մ. Նահանգներուն դէմ : Արդարեւ, Մ. Նահանգները կը մերժեն ճանչնալ իրենց յեղափոխութիւնը , իրենց կառավարութիւնը, կը չարունակեն Ֆորմոզայի կառավարութիւնը նկատել Զինաստանի օրինական կառավարութիւն, թոյլ չեն տար որ Համայնավար Զինաստան ՄԱԿէն ներս ընդունուի , Զինաստանի ապրանքները համոզուած են թէ Մ. Նահանգները պատերազմի դաւադրութիւն – ներ կ'ընեն իրենց դէմ : Ասիկա կը բացատրէ Քէմոյ կղզիներուն դէմ այժմ կատարուած յարձակումը, եւ Խրուչչեւի սպառնագին արտայայտութիւնները. ոեւէ հետեւ Խրուչչեւ որեւէ կասկածի տեղի տալ չուզեր — մանաւանդ Փէքինի մէջ — որ Ա. Միութիւնը Զինաստանի կողքին կանգնած է :

Համայնավար Զինաստանի մէջ ծայր տուած «Ամերիկան տեղէք». քարոզչութիւնը պատերազմի նախապատրաստութի՞ւն մը պէտք է նկատել : Անճնապէս չեմ կարծեր : Համոզուած եմ նաեւ, որ այդպիսի պատերազմի մը հաւանականութիւնը նոյնքան անհաճոյ է Խրուչչեւի , որքան մեզի :

Եւրոպայի մէջ; չատ մը բարեկամներ ինծի խորհուրդ տուին, որ Զինաստան այցելեմ եւ մեր տեսակէտները բացատրեմ իրենց. բացատրեմ, թէ Ամերիկա – ցիները արիւնի ծարաւ դազաններ չեն , որոնց միակ նպատակը դիրենք ոչնչացնելով Զինաստանը Զանկ Քայ Չէքի յանձնելն է : Բացատրեմ, որ ինչքան իրենք մեր նպատակներուն մասին մտահոգ են , այնքան ալ մենք մտահոգ ենք իրենց նպատակներուն մասին. մենք խաղաղութիւն միայն կ'ուզենք եւ Ֆորմոզայի հարցին արդար լուծումը :

«ՏԱԿԱՒԻՆ ԿԸ ՍԻՐԵՆ ՄԵԶ»

Մինչեւ հիմա առաւելաբար ծանրացայ Խրուչչեւի եւ խորհրդային այլ իշխանաւորներու հետ ունեցած տեսակցութիւններու վրայ («իշխանաւոր» բառը չափազանցութիւն չէ) : Այժմ կ'ուզեմ քիչ մըն ալ խօսիլ նուազ պաշտօնական անձերու եւ հասարակ ժողովուրդին մասին :

Լենինկրատ հասանք այն օրերուն, երբ ամերիկացի նաւաղները ցամաքահանում կը կատարէին Լիբանանի վրայ : Այս զուգադիպութիւնը հակասական բայց որոշ փաստ մը տուաւ մեզի, աշխարհի կարգ մը չրջաններուն մէջ Ամերիկացիները ժողովրդականութիւն կրնան չվայելել այժմ, բայց Ռուսիոյ մէջ մեզ տակաւին կը սիրեն. խօսքս Ռուսիոյ հասարակ ժողովուրդին մասին է :

Լենինկրատի մէջ նոյնիսկ դիչեր մը առիթն ունեցայ խօսելու «փողոցի մարդ»ուն հետ. բան մը, որ ամէն օր չի պատահիր : Ուսանողներու եւ բանուորներու խումբ մըն էր, որ պանդոկիս դրան առջեւ կեցած Պիւիք կառքս կը դիտէր :

Մօտեցայ իրենց. երկար մազեր ունէին, խեղճ հագուստներ, բայց իրենց վերաբերմունքը բարեկամական էր եւ տրամադրութիւններն ալ՝ զուարթ. անկաշկանդ խնդացին երբ իրենց յայտնեցի, որ կը յուսամ Սիպերիա երթալ « ու վերադառնալ» : Մեծ հետաքրքրութիւն ցոյց կուտային Ամերիկայի, ինչպէս նաեւ պատերազմական մեր սխտեմին ու կեանքի մեր պայմաններուն մասին : «Քանի՞ ժամուան աշխատանք պէտք է այս ձեւի կառք մը դնելու համար» հարցուցին : Իրենց տուած կարգ մը այլ հարցումներէն եղրակացուցի որ մեր մասին իրենց տրուած տեղեկութիւններուն վրայ այնքան ալ հաւատք չունին :

Քանի մը օր վերջ, Մոսկուայի քարոզչութիւնը կրակ կը տեղացնէր Լիբանանի մէջ կատարած մեր միջամտութեան վրայ : Դիւանագիտական շրջանակներու մէջ մթնոլորտը չատ լարուած էր : Մակի առաջին օրերու պաշտօնակիցս՝ Անտրէյ Կրամիքօ, որ այժմ Արտաքին նախարար է, բարեկամական ու քաղաքավար վերաբերմունք ցոյց կուտար, բայց առիթ չէր փախցներ Լիբանանի մէջ ամերիկեան միջամտութիւնը քննադատելու : Հանրային պարտէզներու եւ գործարաններու մէջ ցոյցեր կը կազմակերպուէին պախարակելու համար «Ամերիկեան կայսերապաշտները» ու անոնց «յարձակումը» Արաբներուն վրայ : Թերթերը կը յայտարարէին որ խորհրդային կարգ մը զօրաբաժիններ ռազմափորձեր պիտի կատարեն Կովկասի եւ Կեդրոնական Ասիոյ մէջ եւ այս՝ ճիշդ այն պահուն երբ կը պատրաստուէինք մեկնիլ դէպի Կեդրոնական Ասիա :

« Կեդրոնական Ասիա» անուան տակ ճանչցուած շրջանը բազմաթիւ տարբեր ժողովուրդներէ բնակուած ընդարձակ տարածութիւն մըն է՝ Արեւմտեան Եւրոպայէն աւելի մեծ :

Բաղկացած է խորհրդային հինգ «հանրապետութիւններէ » ուր մեծ ճիգ կը թափուի ազգային ինքնավարութեան մը արտաքին երեւոյթները պահել, լեզուները ու ամէն այլ ինչ արագ կերպով ռուսականացնելով հանդերձ :

(11 Շար.)

ԿՅՈՒՐԵՎ

Ֆ. ՀԱՍԱՐ

ՊՈՏԱ

Իմ ձեռքերս դեռ թաղված էին ցորենի հասկերի մեջ, երբ ինձ կանչեցին տուն։ Հայրս հիվանդացել էր։ Ես գիտեի, որ նրա հիվանդությունը ծանր է, և ինձ համար դժվար էր հեռանալ հարկատուներից։ Ես ուզում էի ամբողջ ցորենը հավաքել, որպեսզի ձմռանը հացի պակաս չունենանք։ Բայց մայրս ինձ ասաց, որ հայրս ուզում է ինձ տեսնել, և ես ստիպված եղա թողնել ամեն ինչ և գնալ։

Ճանապարհին ես մտածում էի հոր մասին։ Ես հիշում էի, թե ինչպես նա ինձ սովորեցրեց հնձել, ինչպես ինձ հետ միասին հնձում էր ամբողջ օրը, ինչպես ինձ հետ միասին ուտում էր ճաշը։ Ես հիշում էի, թե ինչպես նա ինձ հետ միասին գնում էր ցորենը ծեծելու, ինչպես ինձ հետ միասին ուտում էր ճաշը։ Ես հիշում էի, թե ինչպես նա ինձ հետ միասին գնում էր ցորենը ծեծելու, ինչպես ինձ հետ միասին ուտում էր ճաշը։

Ես հասա տուն և տեսա, որ հայրս շատ հիվանդ է։ Նա պառկած էր անկողնում և ինձ տեսնելով, ժպտաց։ Ես նրա մոտ նստեցի և սկսեցի նրան պատմել, թե ինչպես ենք հնձել, ինչպես ենք ցորենը ծեծել, ինչպես ենք ճաշը կերել։ Հայրս ուշադիր լսում էր ինձ և ժպտում էր։ Երբ ես վերջացրի, նա ասաց.

— Լավ արեցիր, որ եկար։ Ես ուզում էի քեզ տեսնել, նախքան մեռնելս։

Ես սարսափեցի և ասացի.

— Հայրիկ, դու չես մեռնելու։ Դու պիտի ապրես։

Հայրս ժպտաց և ասաց.

— Ոչ, որդի, ես մեռնելու եմ։ Բայց ես ուրախ եմ, որ քեզ տեսա։ Ես գիտեի, որ դու կգաս, և ես սպասում էի քեզ։

Ես լաց եղա և ասացի.

— Հայրիկ, ես չեմ ուզում, որ դու մեռնես։ Ես ուզում եմ, որ դու ապրես։

Հայրս ժպտաց և ասաց.

— Ես էլ եմ ուզում, որ ապրեմ, բայց չեմ կարող։ Ես հիվանդ եմ, և հիվանդությունս ծանր է։ Ես գիտեմ, որ մեռնելու եմ

ընարութեան մէջ։ Միաժամանակ կարգ մը որոշումներ պիտի արուէին հրատապ հարցերու շուրջ ։

Միւս կողմէ Ալժերիոյ երեսփոխանները որոշեցին հիմակուհիմա քաղաքական ոչ մէկ խմբակցութեան արձանագրուիլ՝ Ազգ. Ժողովին մէջ։ Ժողով մը դումարելով միաձայնութեամբ որոշեցին ընդդիմանալ Ալժերիոյ 17 շրջանները հոպային ամրողջութեան մը վերածելու ծրագրին։ Ազգ. Ժողովին մէջ պիտի պահանջեն որ Մայր Երկրի եւ Ալժերիոյ վարչական բաժանումները միանան, մաքսային բոլոր դործողութիւնները վերցուին Ալժերիոյ եւ Մայր երկրին միջեւ, ինչպէս նաեւ հրապարակէն անհետանան ալժերիական դրամանիշերը ։

Ալժերիոյ երեսփոխանները վճռած են աշխատիլ յաջողութեամբ պահակելու համար Զօր. Տը Կոլլի կոմիկ կոստանդինի մէջ պարզուած ծրագիրը՝ «նոր Ալժերիա մը, Ֆրանսայի անրաժան մասնիկը »։

Ալժէ քաղաքի երեսփոխան Ամէյա ճէպուտ ուելլի առաջ երթալով յայտարարեց.— Մինչեւ 1959 Յուլիս Էնթէկրա – սիոնի սկզբունքը եթէ չընդունուի՝ պիտի հրաժարինք, որովհետեւ անո՛ր համար մենք ընտրուած ենք ։

Յայտարարուեցաւ նաեւ թէ փինէ կը հեռանայ Անկախներու կուսակցութենէն որուն նախագահն է ։ Ծանօթ է որ եղբ – տական նախարարը ծանր տարակարծութիւններ ունէր կուսակցութեան ընդհ. քարտուղար՝ Տիւշէի հետ։ Փինէ դէմ էր ընտրական այս ձեւին։ Իրականին մէջ փինէ կը մնայ կուսակցութեան մէջ բայց մաս պիտի չկազմէ խորդարանէն ներս անկախ խմբակցութեան։ Նկատի առնելով որ պիտի մնայ եղմատական նախարար, արդէն իսկ կը դաղրի, համաձայն նոր սահմանադրութեան երեսփոխան ըլլալէ ։

Անթուան փինէ այս որոշումը յայտնած է Վարչապետ Տը Կոլլի, որուն հետ երկար խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ երկու – շաբթի իրիկուն ։

× Փարիզի եւ արուարձաններու մէջ վերջին քանի մը օրերու ընթացքին բազմաթիւ Ալժերիացիներ ձերբակալուեցան, որոնց մէջ՝ 19 հանդանակիչներ ։ Գրաւուած է երկու միլիոն ֆրանք։ 350 ոստիկաններ միաժամանակ դործի անցնելով չորս հարիւր հոգի հարցաքննեցին եւ խուզարկեցին 35 չէնքեր ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՈՒՐԻՈՅ եւ Իսրայէլի սահմանին վրայ նոր բախումներ եղան, Թէլ Ավիվէն կը հաղորդեն թէ Սուրիացիները կրակ բացած են Հրեաներու վրայ։ Վերջին օ – րերուն պատահած երրորդ միջադէպն է ասիկա ։

ՖՐԱՆՍԱՅի նախարար Անտրէ Մալրօ Նոր Տելհիէն դնաց Թոքիօ, ուր պիտի մնայ տասը օր, խորհրդակցութիւններ ունենալով ճափոնի կայսեր եւ վարչա – պետին հետ ։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ թերթերը մեծ տառերով արձագանգ հանդիսացած են կիպրոսի մասին ՄԱԿի տուած որոշումին, յայտնելով թէ թրքական տեսակէտը յաղթանակած է միջազգային ժողովին մէջ ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆի ոստիկանութիւնը երեք հանեց համայնավար զաղտնի կազմակերպութիւն մը, ձերբակալելով 13 հոգի, որոնք զաղտնաբար մտած էին Յունաստան՝ Արեւելեան Եւրոպայի երկիրներուն մէջ պատրաստուելէ ետք ։ Աթէնքի կառավարութեան պաշտօնական մէկ կայքը կը հաղորդէ թէ համայնավար վարդը միշտ դործունէութիւն ունի երկրին մէջ, հաւանական է որ օրէնքէ դուրս հռչակուի ծայրայեղ ձախակողմեան կուսակցութիւնը, որ 79 երեսփոխան ունի Խորհրդարանին մէջ, բայց անուղղակի ներկայացուցիչն է համայնավար կուսակցութեան՝ Յունաստանի մէջ արդիլուած ։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻՆ կը հաղորդեն թէ Ս.Մ.Ս.Ի. ամէնէն տարեց մարդը՝ Մահմուտ Էյվազ, տարիքէն անցնող, ծնած է իր 150րդ տարեդարձը ։

ՄԵՆՏԻՍ ՖՐԱՆՍ որ Նոյեմբեր 27ին հրաժարած էր Լուվիէի քաղաքապետի իր պաշտօնէն, հրաժարեցաւ նաեւ Էօրի ընդհանուր խորհուրդէն, որուն նախագահն էր ։

ՍՊԱՆԻՈՅ քաղաքացիներուն թիւը կը հասնի 29.661.813 հոգիի։ Մատրիտ ունի մօտ երկու միլիոն բնակիչ, իսկ Պարսելոնա՝ աւելի քան մէկ միլիոն ։

ՊԵՐՃՈՒՀԻ Մ. ԳԱՐԱՃԵԱՆ
ԺՈՐԺ Կ. ԳԱԼԷՄՔԻԵԱՆ
Ամուսնացած
Փարիզ 6 Դեկտ. 958 Հալէպ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Տէր եւ Տիկին Պօյաճեան Մարտիրոս երկու հազար ֆրանք կը նուիրեն Մշա – կոյթի Տան Ֆոնտին, փոխան ծաղկեպսակի ողբացեալ Գրիգոր Ալէքսանեանի մահուան առթիւ։ Մատնալ «Յառաջ»ին ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻԻՆ

ՄԱՐՍԷՑԼ, Սէն ժերմ.— Հ. Յ. Դ. Հայաստան Հանքակոմիտէին իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր Տիգրան Թաղոյեանի, զաւակներուն եւ ազգականներուն իրենց եւ հինդ, մօր Տիկին Վազգանուշ Թադոյեանի դառնադէտ մահուան առթիւ։

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԳԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Նախաձեռնութեամբ՝ Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան հանդակոմիտէի։ Այս Ուրբաթ ժամը 21ին, քաղաքապետարանի կից՝ Ժիւսթիս սը Փէլի սրահը ։

Կը խօսի՝ ընկ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ ։

Նիւթ՝ Քաղաքական դէպքեր «Նոյեմ – բեր 29»ի առնչութեամբ ։

Մուտքը ազատ է, Ներկաները կրնան արտայայտուիլ նիւթին շուրջ ։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Ո – րբաշաբթի ժամը 9ին Քաֆէ Քատէի սը – րահը ։

Կը խօսի երիտասարդ արուեստագէտ ԱՐՏԱՒԱԶԴ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ։ Նիւթ՝ « Հայ ճարտարապետութիւնը»։

Մուտքը ազատ է ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Այր ծառայող մը, սպասարկութեան համար։ Դիմել անձամբ Յառաջին ։

Ավետարան

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ
ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ
Թիւ 8 – 9

240 էջ, ճոխ բովանդակութեամբ եւ նկարազարդ ։

1200 ֆրանք։ Դիմել Պ. Բիւզանդ Թո – փալեանի, 46 Րիւ Ռիշէ, Փարիզ (9)։

ԶՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
EXPERTISE GRATUITE
Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան,
յարկաբաժինը կամ խանութը ։
J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPÉRA
OPE 73-21 OPE 19-45

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ձերմապէս կը խնդրենք մեր բաժա – նորդներէն որ մինչեւ Դեկտեմբեր 31 փակեն իրենց բոլոր առկախ հաշիւները ։ Վարչութիւնս ի վիճակի չէ ապառիկ թերթ դրկելու եւ պիտի ստիպուի դադ – րեցնել թերթերը այն բաժանորդներուն, որոնք ցարդ չեն նորոդած 1958ի բաժա – նորդագրական շրջանը ։

Համաձայն տեղական մամուլի սովո – րութեան պիտի խնդրէինք որ մեր բոլոր բաժանորդները կանխիկ վճարեն իրենց բաժնեղիններուը ։

Շնորհակալութիւն բոլոր անոնց որ ի – րենց կանոնաւոր վճարումներով ապահո – ված են թերթին հրատարակման կանոնա – ւորութիւնը ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ց. Կ. ԽՄԱՑի Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս Շարաթ կէս օրէ ետք ժամը չորսին, ընկերուհի Պաքրճեանի աշխատանոցը, 58 Րիւ տ'Ասլուքիր, 4րդ յարկ, մէթրօ Սանթիէ, սորթի Րիւ Սանթիէ ։ Ձերմապէս կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներու եւ մասնաւորաբար յանձ – նախումբին ներկայութիւնը ։ Նիւթ՝ 28 Դեկտեմբեր 1958ի պարահանդէսը ։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
Վ Ա Ր Թ Ա Ր Ա Ն Ի
ԿԱՂԱՆԴԻ ԾԱՒԸ

Դեկտեմբեր 21ին ։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով ։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
Կազմակերպուած
ՇԱԻԻԼԻ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ կողմէ, ի նպաստ նորահաստատ եկեղեց – ւոյ եւ դպրոցին ։
Կիրակի 14 Դեկտեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր ։
Տեղւոյն քաղաքապետական սրահին մէջ։ Կովկասեան երգ, պար, նուագ, ՊԵՐՆԱՐ – ՏԻՏԻՃԵԱՆի կողմէ, եւ հաճելի անակնկալներ ։
GRAND ORCHESTRE DON MORERTO
Ճոխ պիւֆէ Մուտք 300 ֆրանք
Կանխօրօք ապահովեցէք ձեր սեղանները հեռախօսելով վէրսայլ 25 – 25 կամ 926 67.91 Սալ տէ Ֆէթ տը Շաւիլ, 8 Րիւ Սթալինկրատ ։

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏՄԱԳ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Նախաձեռնութեամբ Հայ Նախկինոր – միկներու եւ Կամաւորներու Միութեան, Զինադադարի քառասնամեակին առթիւ

ԿԻՐԱԿԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 14

ժամը 9.15ին Փարիզի Ս. Յովհաննէս – Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ։

Հոդեհանդստեան պաշտօն պիտի կա – տարուի 1914էն 1958 Ֆրանսայի համար ինկած բոլոր հայ զինուորներուն յիշա – տակին ։

Ներկայ կ'ըլլան Ֆրանսայի զինուորա – կան եւ պետական բարձր անձնաւորու – թիւններ ։

ԼԻԼԱՅԻՆ...
ՄԻՇՏ ԼԻԼԱՅԻՆ
ՁԵՐ ՁԱՐԹՕՆՕՒՆԵՐԸ
(Réveillons)
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 24 ԵՒ 31
ճոխ սեղանի մը շուրջ կ'ուզէք անցընել անշուշտ, ուրեմն
ԼԻԼԱՅԻՆ
24, RUE SAINT LAZARE, PARIS 9e
TÉL. : TRI. 31-62
Պէտք է հեռաձայնել՝ ձեր սեղանները ապահովելու համար ։
Արեւելեան թէ եւրոպական համադամ – ներու հետ պիտի գտնէք ընտիր խմիչք – ներ եւ զուարթ մթնոլորտ մը, հաճելի նուագով մը։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ
Սաեփան Մարկոսեան, հօրը անունը Պետրոս, մօրը անունը Արշալոյս, (Ատա – պազարցի) որ 1943ին Յունաստան եղած է ։ Տեղեկացնել Տիկին Պաակեանի, 4 Րիւ տու Քափիթէն Սուայէ Քրէ Սէն Ժերվէ, (Սէն)։

OCEANIA
ՕԴԱՆԱՒԻ, ՇՈՓԵՆԱՒԻ ԵՒ ԵՐԿԱ – ԹՈՒՂիի ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ
Վէղայի եւ անցագրի բոլոր ձեւա – կերպութիւնները, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու, Քա – նատա, Թուրքիա, Լիբանան ։
Ամէն մանրամասնութիւն եւ տեղի վերապահում՝ ՓԱՐԻԶ–ՄՈՍԿՈՒԱ ԵՐԵՒԱՆ օդանաւային ճամբորդու – թեան համար ։
Մանրամասնութեանց համար դրել՝
Պ. ԼԵՒՈՆ ՊԱՐՈՆԵԱՆ
M. LEVON BARONIAN
38, RUE DE LA RÉPUBLIQUE
MARSEILLE - TÉL. COL. 53-13, 42-58
Bureau à Paris :
4, RUE CASTELLANE
Tel. : ANJ. 16-33 & 75-90

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

REFLETS D'ARMÉNIE — "ՑՈԼՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ" — Volume 3 No 20157
Հայ Թօմանթիֆ եւ փօլիֆօրիֆ երաժշտութեան երրորդ ամէնէն գեղեցիկ սալը
Պատրաստութեամբ՝ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵԻԵԱՆԻ
Vogue-Contrepoint No 20157 30 cm. 33 tours — 46 minutes (HAUTE FIDÉLITÉ)
ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԲ, ՄԵՆԵՐԳ, ԽՄԲԵՐԳ, 50 ՀՈԳԻՆՈՅ ԽՈՒՄԲԻ ՄԸ ԿՈՂՄԷ՝
1· Խմենիֆ Հայաստանի կենացը, 2· Ոսկեհատ, 3· վարդը, 4· Կարաւանը, 5· Արազ գետը, 6· Տրէնիֆի, 7· Տույ տույ, 8· Նազանի, 9· Գորգով պար, 10· Հօ՛յ աման, 11· Անահիտ, 12· Արեւելք, 13· Եարիս ուլուսիֆ կը շարեմ ։
Սառնալու համար դիմել.— ԱՐԱ ՊԱՐԹԵԻԵԱՆԻ 14, Rue Petit, Paris 9e (BOT. 99-22) - RECORD SHOP, 36 Rue da Moscou
ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԴԻՒԱՆԱՏՈՒՆԸ.— Երաժշտական վաճառատուներուը։
Գին 2900 ֆրանք, երգարանով միասին
Ծանօթ.— Օդոստոս ամէնէն սկսեալ սալերու վրիները 13 առ հարիւր յաւելում կրած են, որմէ կը զեղչուի առ այժմ հինդ առ հարիւր ։
Փնտռել նաեւ հետեւեալ սալերը՝ 20.103 եւ 20.136, Հայ ժողով· երաժշտութիւն 16 եւ 14 տոր, 45 վայրկեան իւրաքանչիւրը ։
20.114, Եկմալեան պատարագ, խառնածայն երգեհոնով, 45 վայրկեան ։
20.150 Կոմիտասեան պատարագ խառնածայն երգեհոնով, 55 վայրկեան ։
10.016, ժող· երգեր, Իրիս Պիւլպիւլեանէ ։
Գնաւոի համար առաքում խնամուած ծրարով, (ճոնթրը ռամպուրսման) ։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻԻՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900

Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանգ: Հատը 15 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 11 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ // JEUDI 11 DECEMBRE 1958

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8366 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4167

ՕՐՈՒԱՆ ՄՕՍՔԸ

ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

Մեր աչքին առջեւն է Էջմիածնի Մայր Աթոռի 1959ի Օրացոյցը :

Անցեալ տարուանին հետ բաղդատելով, նոր Օրացոյցը աւելի ճոխ է (253 էջ փոխանակ 231ի) :

Նորութիւնն այն է, որ եկեղեցական – կրօնական սովորական բաժինէն եւ Հին տոմարի մասէն վերջ ունի յաւելուած մը : Հետեւելով մեր միւս վանքերու օրինա – կին, Էջմիածնի օրացոյցին հեղինակը՝ Սահակ Աբգ. Տէր Յովհաննիսեան՝ առ – նապետ Գերապոյն Հոդեւոր Հօրեղբօր՝ այս անդամ հրատարակած է ցանկ մը, որուն մէջ նշանակուած են անունները մեր դոյզ կաթողիկոսութեանց եւ դոյզ պատ – րիարքութեանց պահակալներուն, Էջ – միածնական եպիսկոպոսներուն, առաջ – նորդներուն, Մայր Աթոռի մխիթարեան – րուն, սարկաւագներուն, Յակոբեանկան – րուն, պաշտօնէութեան, Հոդեւոր ճեմա – րանի եւ «Էջմիածին»ի վարիչներուն եւ այլ պաշտօնեաներու :

Այս ցանկէն կը տեղեկանանք, որ Էջ – միածնի մէջ ձեռնադրուած եպիսկոպոս – ներու թիւն է 21 : Առանց վրայ պէտք է աւելցնել Պատառնի առաջնորդ Զգօն եպս. Տէր Յակոբեանը, որ եպիսկոպոս ձեռնադրուեցաւ Հոկտեմբեր 19ին (հա – տանաբար նաեւ Գնէլ վրդ. Ճէրէճեանը, Կիլիկիոյ միաբանութենէն արտաքսուած, որ Էջմիածնի մէջ եպիսկոպոս ձեռնա – դրուեր է Նոյեմբեր վեցին) :

Գերապոյն Հոդեւոր Հօրեղբայրը՝ նա – խագահութեամբ Վեհ. Վազգէն Ա.ի՝ ու – նի ութ անդամ, երես եկեղեցական եւ երես աշխարհական :

Առաջնորդական թեմերու թիւն է 22 : Հօրհղդային Միութեան մէջ կան հինգ թեմեր եւ մէկ հոգեւոր հովանաւորութիւն : Թեմերն են՝ 1. Արարատեան, 2. Շիրա – կի, 3. Վրաստանի եւ Իմերեթիայի, 4. Աղբրէջանի եւ Անդրկովկասի, 5. Նոր – Նախիջեւանի եւ Հիւսիսային Կովկասի թեմերը. իսկ Մոսկուան հոգեւոր հով – անութիւն է :

Հինգ թեմերէն երեքը (Արարատեան, Շիրակի եւ Աղբրէջան – Անդրկովկասի) կը կառավարուին առաջնորդական—փո – խանորդ կամ տեղապահ վարդապետնե – րով : Առաջնորդ ունին միայն Վրաստան – Իմերեթիայի թեմը (եպիսկոպոս) եւ Նոր Նախիջեւան – Հիւսիս. Կովկասի թեմը (Մայր. Վարդապետ) :

Աբբահայրակ երկիրներէն Ռումանիա եւ Պուլկարիա ո՛չ առաջնորդ ունին, ո՛չ իսկ առաջնորդական տեղապահ ; կը կառա – վարուին «Թեմական Հօրհղդ»ներով :

Մայր Աթոռը կը թուի թէ չատ չի հե – տաքրքրուիր իր արտասահմանեան թեմե – րով եւ տեղեակ չէ թէ ո՞վ մեռած է, ո՞վ արտաքսուած եւ որո՞նք խլած են յատ – կերութիւնները :

Այսպէս, 1959ի Օրացոյցը Վիէննայի համար իբրեւ հոգեւոր հովիւ ցոյց կու – տայ Եպիշէ Ծ. վրդ. Իւթիւճեանը, վախ – ճանած Յուլիս 29ին : Յունաստանի թեմի Հայրապետ. Պատուիրակ եւ Առաջնորդ՝ Իսահակ վրդ. Ղազարեանը, չատնոյ ար – տաքսուած : Ու տակաւին իբրեւ Էջմիած – նի թեմ կը նկատէ Թեհրանը, Արտատա – կանն ու Յունաստանը, որոնք իրենց կա – պերը կտրած են Մայր Աթոռի հետ եւ պաշտօնապէս հաղորդած :

Մայր Աթոռն ունի ինը վարդապետ եւ չորս արեղայ (մէկը... 72 տարեկան՝ ձեռնադրուած 1957ին) : Սարկաւագներու թիւն է տասը, մէկը արեւելահայ, ինը արեւմտահայ հայրենադարձներ՝ Սուրիա Լիբանանէն, Եգիպտոսէն, Յունաստանէն ու Ֆրանսայէն : Կան ինը Ջահընկալներ :

Մայր Աթոռն ու տաճարը ունին 11 պաշտօնեաներ : Կան չորս վանահայրու – թիւններ, — Ս. Հռիփսիմէի, Ս. Գայիա – նէի եւ Ս. Շողակաթի վանօրայք, 2. Գե – ղարդայ վանք, 3. Ս. Խաչ վանք եւ Ս. Սարգիսպակ վանք : Առաջին երկուքին վանահայրերը վարդապետներ են, վեր – ջիններունը քահանայ :

Հոգեւոր ճեմարանը ունի եպիսկոպոս տեսուչ մը : Փոխ – տեսուչը վարդապետ է, աւագ վերակացուն՝ քահանայ :

Զորս հոգի կը խմբագրեն էջմիածին ամսագիրը : Գրադարանը ունի երեք պաշ – տօնեայ : «Դիւանաւուն»ը կը կազմեն դի – ւանապետն ու Թարգմանիչ – քարտուղա – րը : Տնտեսա – Ֆինանսական վարչութիւ – նը կը բաղկանայ եօթը հոգիէ : Մայր Ա – թոռը ունի նաեւ ղէմսուր ճարտարա – պետ մը :

Տեսնե՛նք թէ ուրիշ ինչե՛ր կ'ըսէ —մա – նաւանդ չըսեր — Էջմիածնի նոր Օրա – ցոյցը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Ե. ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ԸՆՏՐՈՒԵՑԱՒ ՇԱՊԱՆ-ՏԵԼՄԱՍ

ՄՈՆԵՒՎԻԼ ԾԵՐԱԿՈՉՑԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ՎԵՐԸՆՏՐՈՒԵՑԱՒ

•

ԿԱՆՈՆԻԿՈՍ ՔԻՒՐ ԲԱՑՄԱՆ ՃԱՌԸ

Երեքշաբթի օր ժամը 15ին Ե. Հանրա – պետութեան Ազգ. Ժողովը գումարեց իր առաջին նիստը, դիւանի ընտրութեան համար :

Մինչեւ այդ, արդէն բաւական ազմուկ եւած էր երեսփոխաններու տեսը նշանա – կելու համար : Ո՞վ աջ պիտի նստի, ո՞վ ձա՞խ, ո՞վ վերը, ո՞վ կեդրոնը, ի վերջոյ որոշուեցաւ այբուբենական կարգով տե – ղաւորել երեսփոխանները, այս առաջին եւ պատմական նիստին :

Արտակարգ պատկեր մը կը ներկայա – ցնէր Ազգ. Ժողովը՝ 269 նորեկներով. այբուբենական կարգով՝ պնդապետ Թո – մասը նստած էր համայնավարներու աթո – ռին վրայ մինչ համայնավար Պալանժէ դրաւած էր փուժատականներու աթոռը : Ժող. Տիւբլոյի նախկին աթոռին վրայ կը տեսնուէր Տոպէր Շուման, որ կը խօսէր Մորիս Շումանի հետ : Կառավարական նստարանին վրայ՝ Զօր. Տը Կոլլի եւ կի Մոլէի կողքին տեղ դրաւած էին Պաքոն, Ռամանէ եւ Խօժէն Թոմա :

Մինչ չորրորդ Հանրապետութեան երի – ցադոյն վերջին նախագահն էր՝ համայ – նավար Մարսէլ Քաշէն, Ե. Հանրապե – տութիւնը իր դիմագիծը ամէն ձեւով փո – խած էր եւ Ա. նիստին պաշտօնական բա – ցումը կը կատարէր Կանոնիկոս Քիւր, 82 տարեկան, անկախ երեսփոխան եւ Տիժո – նի քաղաքապետ :

Կանոնիկոս Քիւր երկար եւ չոհեկան ճառ մը արտասանեց, դուրս ելլելով ա – նեղական միայն աւուր պատշաճի խօս – քերու սահմանէն եւ ծանրացաւ նոր հան – րապետութեան պարտականութեանց, պատասխանատուութեանց վրայ, չէջոը դնելով նաեւ օրուան քաղաքական հար – ցերուն վրայ :

Ծերունի բայց աշխոյժ երեսփոխանը ողջունելէ ետք վարչապետ Տը Կոլլի նե – կայութիւնը, պատմականը բրաւ մայիս – եան դէպքերուն որոնք ծնունդ տուին այ – օրուան կացութեան : 1791էն ի վեր Ֆը – րանսան 16 սահմանադրութիւն ունեցած է, բայց ինչ որ ալ եղած են ժամանակնե – րու ձգտումները կամ հոսանքները, նոյն դրօշին տակ է որ Ֆրանսայի պանծալի ճակատագիրը փայլած է աշխարհի վրայ, Ազատութեան, եղբայրութեան եւ հա – ւասարութեան մնայուն նշանարանին ներ – քեւ : Ցանուն այս երեք սկզբունքներուն է որ կը բացուին նիստերը Ե. Հանրապե – տութեան նախագահը, աթոռ չի մնար անկախներուն, ինչ որ անարդար կը նկատուի :

Բայց ընկերվարականները մեծ ջանք եւ ճիգ թափեցին քաշել իրենց թեկնածուն ինչ որ պատճառ դարձաւ որ անկախները հրաժարին Ր Հ – նոյի թեկնածութենէն եւ որոշեն Շապան Տելմասի տալ իրենց քուէները :

Այս ձեւով Շապան – Տելմաս, 43 հա – րեկան, հինգ տարուան համար նախագահ ընտրուեցաւ Ե. Հանրապետութեան Ա. Ազգ. Ժողովին՝ 355 ձայնով, մինչ Լը – Ժէօն կը ստանար 132 ձայն եւ Կրընիէ 16 :

ԾԵՐԱԿՈՉՑԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Միւս կողմէ Ծերակոյտի երկցադոյն անդամը՝ Մութէ, ժամը 10·15ին ժող – ովին բացումը կատարեց : Միշլէ, Տրպրէ եւ Պերթուէն նստած էին կառավարական աթոռներու վրայ : Մութէ հրաւիրեց կրասերագոյն վեց Ծերակուտականները, որոնք տեղ գրաւեցին իր կողքին, որմէ ետք արտասանեց բացման ճառը : Երեքցա – դոյն Ծերակուտականը չնորհաւորեց Զօր. Տը Կոլլը, մասնաւորապէս անդրծովեան հողամասերու մէջ կատարած իր աշխա – տանքին համար, բայց, աւելցուց ան, վստահ չեմ որ դանդուածային մեծամաս – նութիւնը՝ ի նպաստ նոր կուսակցութեան մը, ուղղակի կը պատասխանէ վարչապե – տին բացականչներուն :

Վարչական մը յատկապէս ողեկոչելէ ետք երեք մեռած Ծերակուտականներու յիչա – տակը՝ ժողովը անցաւ Նախագահի ընտ – րութեան :

Ժամը 17·30ին Մութէ կարդաց ընտ – րութեան արդիւնքը : 260ի վրայ 242 հոգի քուէարկած են. պարզ մեծամասնութեան համար 122 քուէ պէտք է : Առաջին ընտ – րութեամբ Մոներվիլ ստացաւ 224 ձայն, իսկ Լիւիլիէ՝ 17 : Ծափահարութիւններու մէջ Մոներվիլ չնորհակալութիւն յայտ – նեց Ծերակուտականներուն, որոնք իր – րենց վստահութիւնը յայտնած էին իրեն : Կասթոն Մոներվիլ Ծերակոյտին 16րդ Նախագահը եղաւ, կը վերընտրուի 6րդ անդամ ըլլալով :

× Ընկերվարականներու խորհրդարա – նական խմբակցութեան նախագահ ընտր – ուեցաւ Ֆրանսիս Լենար, Պուչ Տիւ Ռոնի երեսփոխանը, իրեն կցորդ ունենալով Մո – րիս Փիք. երկուքն ալ ծանօթ են մասնա – ւորապէս Մարսէյլի եւ Վալանսի Հայե – րուն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶԻ մէջ այս կիրակի տեղի պիտի ունենայ Ֆրանսայի, Ամերիկայի, Անգ – լիոյ եւ Գերմանիոյ Արտաքին նախարար – ներու ժողովը՝ Պերլինի հարցին չուրջ, կը հաղորդէն Լոնտոնի պաշտօնական շր – ջանակները : Անգլիոյ Արտաքին նախարար Լոյտ Շաբաթ օր Փարիզ պիտի գայ : Ա – րեւմտեան Գերմանիոյ Արտաքին նախա – րարութեան մէջ պաշտօնապէս յայտա – րարուեցաւ ժողովին թուականը. լուրը հաստատուեցաւ Փարիզի քաղաքական շրջանակներուն կողմէ :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ Վարչապետ Ատենաուերը, որ Լոնտոն պիտի երթայ Վարչապետ Մաքմիլլընի հետ Պերլինի եւ ապատ չու – կայի հարցերուն չուրջ խորհրդակցելու համար, թեթեւ անհանգստութեան մը պատճառով Պոնէն դուրս պիտի չկարենայ ելլել :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԼԵՒՈՆ ՄՕԶԵԱՆԻ ՄԱՀԸ

Յաւով կը լսենք որ երկարատեւ եւ ա – նողոք հիւանդութենէ մը ետք երեքշաբթի օր, Փարիզի մէջ մեռած է Լեւոն Մոզ – եան :

Յուղարկաւորութիւնը այս Շաբաթ ժա – մը 10·45ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ : Թաղման կար – գադրութեանց մանրամասնութիւնները՝ յաջորդով :

տութեան ներկայ նախագահը), աթոռ չի մնար անկախներուն, ինչ որ անարդար կը նկատուի :

Բայց ընկերվարականները մեծ ջանք քաշել իրենց թեկնածուն ինչ որ պատճառ դարձաւ որ անկախները հրաժարին Ր Հ – նոյի թեկնածութենէն եւ որոշեն Շապան Տելմասի տալ իրենց քուէները :

Այս ձեւով Շապան – Տելմաս, 43 հա – րեկան, հինգ տարուան համար նախագահ ընտրուեցաւ Ե. Հանրապետութեան Ա. Ազգ. Ժողովին՝ 355 ձայնով, մինչ Լը – Ժէօն կը ստանար 132 ձայն եւ Կրընիէ 16 :

ԾԵՐԱԿՈՉՑԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Միւս կողմէ Ծերակոյտի երկցադոյն անդամը՝ Մութէ, ժամը 10·15ին ժող – ովին բացումը կատարեց : Միշլէ, Տրպրէ եւ Պերթուէն նստած էին կառավարական աթոռներու վրայ : Մութէ հրաւիրեց կրասերագոյն վեց Ծերակուտականները, որոնք տեղ գրաւեցին իր կողքին, որմէ ետք արտասանեց բացման ճառը : Երեքցա – դոյն Ծերակուտականը չնորհաւորեց Զօր. Տը Կոլլը, մասնաւորապէս անդրծովեան հողամասերու մէջ կատարած իր աշխա – տանքին համար, բայց, աւելցուց ան, վստահ չեմ որ դանդուածային մեծամաս – նութիւնը՝ ի նպաստ նոր կուսակցութեան մը, ուղղակի կը պատասխանէ վարչապե – տին բացականչներուն :

Վարչական մը յատկապէս ողեկոչելէ ետք երեք մեռած Ծերակուտականներու յիչա – տակը՝ ժողովը անցաւ Նախագահի ընտ – րութեան :

Ժամը 17·30ին Մութէ կարդաց ընտ – րութեան արդիւնքը : 260ի վրայ 242 հոգի քուէարկած են. պարզ մեծամասնութեան համար 122 քուէ պէտք է : Առաջին ընտ – րութեամբ Մոներվիլ ստացաւ 224 ձայն, իսկ Լիւիլիէ՝ 17 : Ծափահարութիւններու մէջ Մոներվիլ չնորհակալութիւն յայտ – նեց Ծերակուտականներուն, որոնք իր – րենց վստահութիւնը յայտնած էին իրեն : Կասթոն Մոներվիլ Ծերակոյտին 16րդ Նախագահը եղաւ, կը վերընտրուի 6րդ անդամ ըլլալով :

× Ընկերվարականներու խորհրդարա – նական խմբակցութեան նախագահ ընտր – ուեցաւ Ֆրանսիս Լենար, Պուչ Տիւ Ռոնի երեսփոխանը, իրեն կցորդ ունենալով Մո – րիս Փիք. երկուքն ալ ծանօթ են մասնա – ւորապէս Մարսէյլի եւ Վալանսի Հայե – րուն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶԻ մէջ այս կիրակի տեղի պիտի ունենայ Ֆրանսայի, Ամերիկայի, Անգ – լիոյ եւ Գերմանիոյ Արտաքին նախարար – ներու ժողովը՝ Պերլինի հարցին չուրջ, կը հաղորդէն Լոնտոնի պաշտօնական շր – ջանակները : Անգլիոյ Արտաքին նախարար Լոյտ Շաբաթ օր Փարիզ պիտի գայ : Ա – րեւմտեան Գերմանիոյ Արտաքին նախա – րարութեան մէջ պաշտօնապէս յայտա – րարուեցաւ ժողովին թուականը. լուրը հաստատուեցաւ Փարիզի քաղաքական շրջանակներուն կողմէ :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ Վարչապետ Ատենաուերը, որ Լոնտոն պիտի երթայ Վարչապետ Մաքմիլլընի հետ Պերլինի եւ ապատ չու – կայի հարցերուն չուրջ խորհրդակցելու համար, թեթեւ անհանգստութեան մը պատճառով Պոնէն դուրս պիտի չկարենայ ելլել :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅՐԵՆԻ ՀԻՒՐԵՐՈՒ ԱՅՑԵԼՈՒԹԵԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

Հոկտեմբեր 30ին Գահիրէ այցելեցին վեց հայրենադարձ քաղաքացիներ, — կրօնական հարցերու խորհուրդի նախագահ Սարգիս Գասպարեան, Սոխումի պետական համալսարանի դասախօսներէն Թուլումճեան, Հայաստանի հնութեանց պահպանման յանձնախումբի վարիչ Յովհաննիսեան եւ ուրիշներ։

Զենք կրնար չուրախանալ, որ ի վերջոյ կարելի կ'ըլլայ դէթ մասնակի կապ մը հաստատել Երկրի Հայերուն եւ Արեւելքի Հայերուն միջեւ։ Ուրախ ենք նաեւ այն պատճառով, որ, ինչպէս կ'ըսէր քաղաքացի Գասպարեան, « մի անդամ տեսնելը աւելի արժէ, քան հարիւր անգամ լսելը», թէեւ մենք «տեսնող»ներէն չենք, այլ միայն « լսող »ներէն ենք։

Գիտէինք, մեզի բսուած էր արդէն, որ Հայաստանի կառավարութիւնը « ամենայն Հայոց կառավարութիւն չէ»։ Ոչ մեզի լսելիք բան մը ունի, ոչ ալ մեզմէ լսելիք բան մը։ Սակայն կը հաւատանք, քաղաքացի Թուլումճեանի պէս, թէ «մենք բոլորս Հայաստանի զաւակները ենք », դուրսը ըլլանք թէ ներսը, հեռուն ըլլանք թէ մօտը։ Առ այժմ այս քանն ալ կը բաւէ մեզի։

Նշանակալից է այն իրողութիւնը, որ հայրենի հիւրերը զուսպ ու զգաստ եղան իրենց հրապարակային արտայայտութիւններուն մէջ։

Ոչ մէկ ակնարկութիւն « հայ ժողովուրդի տիերիմ թշնամիներ»ու, « հակահէմիճնական հերձուածողներ»ու, «իմպերիալիզմի գործակալներ»ու, «թուրքին դինակիցներ»ու եւ «եղոտաչ»ներու մասին։ Այս պարտականութիւնը լիովին ու խղճմտօրէն կը կատարեն, ամէն օր եւ ամէն տեղ կը կատարեն արդէն զեկավարուած հայրենասիրութեան վեթերաններն ու թեկնածուները։ Եւ պէտք չկար, որ Հայաստանի «կռունկ»ները եւս դային նոյն անլի ու անհամ բաները ըսելու մեզի։

« Էթիքէթ»ը պահուեցաւ սա կամ նա ձեւով։ հայրենի հիւրերը փափկանկատութիւնը ունեցան, դէթ այստեղ՝ դուրսերու մէջ, չըսելու եւ չկրկնելու ինչ որ կ'ըսեն ու կը կրկնեն, ընթացիկ սովորութիւն մը յարդած ըլլալու համար, թէ ներսի եւ թէ դուրսի «հայրենասէր»ները։ Հայաստանի քաղաքացիները կրցան թեթեւամտութեան դէմ ապահովագրել ոչ միայն հայրենիքին համբերը, այլեւ իրենց անձնական վարկը։

Այսպէս չըրին եւ այսպէս չեղան սակայն հիւրընկալները։

Անոնցմէ մէկը միամտօրէն խոստովանեցաւ, թէ իրենք, զեկավարուած հայրենասիրութեան վեթերաններ ու թեկնածուներ, պէտք ունին « հայրենի կռունկ»ներու, որպէս զի քիչ մը « հայրենասիրութիւն ներարկեն իրենց երակներուն մէջ»։ Երանելին կ'անդիտանայ անշուշտ, թէ հայրենասիրութիւնը զգացում մըն է, որ չի ներարկուիր։ Ամէն մարդ հեռը կը բերէ այդ զգացումը։ Բայց դիտենիք արդէն, թէ «ներարկում»ի պէտք կրնայ ունենալ միայն անոնք, որ առ հարկի կը վճարեն իրենց տուրքը զեկավարուած հայրենասիրութեան։

Հիւրընկալներէն ուրիշ մը ուրախութիւն կը յայտնէր, որ հայրենի հիւրերը « մաքուր հայերէն » կը խօսէին։ Կը կարծէր թերեւս, որ հայերէն խօսիլը բացառիկ առաքինութիւն մըն է հայրենադարձ ուժ Հայու համար եւ ապացոյց մը այն մասին, թէ ուխտաւորները ... «սուտ չեն խօսած»։

Զեկավարուած հայրենասիրութեան այս թեկնածուն կը յայտարարէր նոյնպէս, թէ « կան հայանուններ », որոնք կ'ըսեն ու կը գրեն եղեր, թէ ուխտաւորները հոն հայրենիքին մէջ ժողովուրդը կոդոպատած են։ ուսոմն՝ կը խնդրէր, որ հիւրերը վկայէին, թէ ոչ, կողոպատած չեն, սուտ խօսած չեն, կեռած, խմած չեն։ Այս կը նշանակէ ,թէ արդարեւ, ուխտաւորները վկայի պէտք ունին՝ հաստատելու համար, որ իրենց կեանքին մէջ բնաւ սուտ չեն խօսած, այլ միայն ճշմարտութիւնը, բացարձակ ճշմարտութիւնը «խօսած» են։ Այս թեկնածուները իրենք իսկ կը զգան ուրեմն, որ իրենց խօսած ճշմարտութեան կրնան հաւատալ միայն... իրենք։

Դարձեալ, այս թեկնածուն այն մխա կարծիքը ունի, թէ իրենք « հսկայ պայքար մը » կը մղեն «մեր հայ ազգակիցներուն դէմ» եւ թէ այս ազգակիցները « օտարին քաջալերութեամբ խռովութիւն կը ստեղծեն»։

Այս յայտարարութիւնն իսկ կը հասատէ, թէ թեկնածուները իրենցմէ դուրս միայն օտարներ կը տեսնեն, մի այն իրենց մէջ տեսնելով «բուն Հայը », ինչպէս ուրիշ թեկնածու մը կը տեսնէր վաստաբարոյ հրէշի մը մէջ։

Ուրիշ ճառախօս մը կը խոստովանէր թէ հայրենադարձ հիւրերուն ներկայութիւնը « հայրենական պայքար»ին մէջ, զոր իբր թէ կը մղեն եղեր... բերաններ պապանձեցնելու համար։ « Հայրենական պայքար»... Այս, հարկ կ'ըլլայ խոստովանիլ մեր կարգին, թէ այդ պայքարը կը մղուի հայրենիքին անունով, բայց ոչ՝ հայրենիքին համար։ Եւ բնաւ պէտք չկայ « պապանձեցնելու » անոնք, որ կը կըռուին ոչ թէ հայրենիքի անունով, այլ հայրենիքին համար։

Տարբերութիւնը, այս երկու պայքարներուն միջեւ, կրնան ըմբռնել իրական հայրենասէրները, բայց ոչ՝ զեկավարուած հայրենասիրութեան հին ու նոր թեկնածուները։

Ուղեկորոյս վեթերան մը, — հիւրերն կալներէն, — յայտարարեր է, թէ այսօր Հայը այլեւս ստիպուած չէ Սելճուկնե րու, Մոնկոլներու, Թուրքերու դէմ կռուելու, այլ ստիպուած է պայքարելու... Հայերու դէմ։ Ստիպուած է (եղեր) մղելու այս պայքարը «մեր Հայութիւնը պահելու համար»։ Կը ստացուի սա պատկերը.— Հայը հարկադրաբար եւ բացառապար ուած է կորնցնելու իր Հայութիւնը։ Եթէ չպայքարի, ուրեմն դատապարտուած է կորնցնելու իր ժողովուրդ, դրեթէ ժողովուրդ եղած Հայութիւնը։

Ճառախօսը իր եւ իրեն պէս «հայրենակէր»ներուն այս պայքարը կը կոչէ «սրտակեղէք»՝ այն պատճառով, որ իր « հայրենասիրական զգացումները կ'ապրիւնեն » եղեր ոչ թէ Սելճուքները, Մոնկոլները եւ Թուրքերը, այլ անոնցմէ աւելի արիւնարբու զազան մը։ Այս զազանին անունն է... «Հայը»։ Ոչ այն Հայը, որ թեկնածու է հայրենասիրութեան, այլ այն միւս Հայը, որ թեկնածութեան չըրջանը պատուով անցուցած եւ հայրենասիրութեան, իրական հայրենասիրութեան վկայական ստացած է Հայաչխարհի ապրիւնոտ ճամբաներուն վրայ, բայց ոչ՝ Գեղարուեստասիրաց Միութեան սրահին մէջ։

Մեզի կը թուի, թէ հեռատեսութիւն այս ճառախօսը լսելով, հայրենի հիւրերը, — «կռունկ»ներ Հայոց Աշխարհէն, — կուշտ մը խնդացած են իրենք իրենց մէջ։ Թերեւս նաեւ ըսած են.— Տէր դուն ազատէ մեզ մեր բարեկամներէն, մենք կրնանք մեզ ազատել մեր թշնամիներէն։

Քաղաքացի Գասպարեան զոհ է անշուշտ, որ աւելի լաւ ճանչցաւ այս պապուր մարդիկը «մի անգամ միայն տեսնելով» զանոնք, քան հարիւր անգամ լսելով անոնց խօսքը։

Հայրենի հիւրերը ապահովաբար զարմացան նաեւ, որ այսքան հսկայ, այսքան ամեհի, այսքան սրտակեղէք պայքար մը դեղով հանդերձ, զեկավարուած հայրենասիրութեան թեկնածուները, ոչ միայն բան մը չյաղթեցան, այլեւ վրայ տուին ուրիշներու չհաճոյն ալ։

Եւ հիմա կը խոստովանին ահաւասիկ, որ իրենք պէտք ունին հայրենիքի օգնութեան՝ հայրենիքի անունով, բայց ոչ հայրենիքին համար մղած իրենց պայքարը չարունակել կարենալու համար։ Հր. Մարզարեաններուն կը մնայ աւել ցընել բաժնեչափը իրենց ընծայած «պըրակտիկ — քաղաքական օժանդակութեան »։

Հայրենի հիւրերը ի՞նչ պիտի ըսեն իրենց վերադարձին, այս «սրտակեղէք»ներուն համար։ Պիտի ըսեն անկասկած, որ աւելի լաւ էր զոհանալ հարիւր անգամ իրենց լսածով, քան մէկ անգամ իրենց տեսածով։

(Խմբագրական ՅՈՒՍԱՒԵՐԻ)

ՉԵԽ ՀԱՅԱԳԻՏՆԵՐԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ես խօսեցայ նաեւ մի պատկառելի լեզուագէտի՝ Տօքթ. Բոհումիլ Բարեչին։ Նա ինձ հետ խօսում էր գասական հայերէնով եւ... հինգերորդ դարի դրաբարով ... Եւ դա հասկանալի է, այս մարդն է, որ բնագրից թարգմանել է Շիրվանզադէի « Քառասը», իսկ դրաբարից՝ Փ. Բիւզանդի եւ Խորենացու գործերում եղած ուանդութիւնները։ Շատ լեզուներ գիտի Տօքթ. Բարեչը։ Բայց թարգմանական միայն մէկ ղերք է հրատարակել՝ «Քառասը»։

— Մի բան կը խնդրէի ձեզ, .. դիմեց ինձ նա, — ասացէք, թէ կարելի է, ինձ ուղարկեն Թումանեանի գործերը՝ եւ ընթերցելու, եւ թարգմանելու համար։ Խոստացայ։

— Սքանչելի է,— հիացած նրա թէեւ անվարժ եւ կղկղատը, բայց եւ մաքուր հայերէնի վրայ, բացագանչեցի ես։ — Ինչպէ՞ս, ուսնի՞ց էք սովորել այդքան մաքուր հայերէնը, — հարցրի ես։

— Պատմահայր Խորենացուց, — ժըպտալով պատասխանեց նա։ — Այժմ գրաբարից թարգմանում եմ նրա «պատմութիւնը»։ Այստեղ մի նշանաւոր Հայ կայ՝ Տօքթ. Մաշտիրոսեանը, նրան ես շատ եմ պարտական իմ հայերէնի համար։

Այս Նշան Մաշտիրոսեանը, որի հետ երբնկալ յարկի տակ ես հաճելի ժամեր անցկացրի, իրօք մեծ գործ է կատարում մեր գրականութեան համար։ Նա հայերէն է սովորեցրել Բարեչին, Եղիշէյին եւ ուրիշների, թարգմանել է « Աբու-Լալա — Մահարին», Սարմէնի ընտիր բանաստեղծութիւնները։

Սակայն չարունակենք ծանօթանալ մեր հայագէտներին։ Մնացածները, որոնց մասին պիտի խօսեմ, դեռ ես շատ երի-տասարդ են եւ սովորում են Փրակայի համալսարանի վերջին դասարաններում։

Դրանցից Պալեկ Բոհումիլը, բարձր հասակով ու համեստ մի երիտասարդ, միակն էր, որ դժուարանում էր խօսել մեր աշխարհաբարով։

— Նա դրաղում է դրաբարով, ինչպէս եւ ուսումնասիրում է հին յունարէնն ու արեւելեան մի քանի լեզուներ, — բացատրեց իր ուսուցիչը՝ Տօքթ. Եդլիչկան։

— Տէ ինչպէ՞ս խօսեմ հայերէն, — թարգմանի միջոցով դիմեց ինձ չփոթած երիտասարդը, — երբ ամբողջ կեանքումս միայն երկու Հայեր եմ հանդիպել. առաջինը ձեր դուստրն էր, որ պատրաստ էր եւ կել Փրակա եւ որի հետ մի քանի բառ փոխանակեցի, երկրորդն էլ դուք էք...

Այդ երիտասարդն այժմ դրում է «Գրբարբառի յօդերը» տիպլոմային աշխատանքը...

Ներկաների մէջ փոքրիկ մարմնով, փոքրիկ ձեռքերով, փոքրիկ դէմքով մի քնքուշ աղջիկ կար՝ Լուսմիլա Մոտալովան։ Ո՞ւմ մտքով կ'անցնի, որ այդ փոքրիկ ուսանողուհին մեծանուն վարպետի թարգմանիչն է, նրա ձեռքերն հրատարակութիւնների խմբագիրը։

Իմ խմբագիրը մի անգամ ինձ ասաց.

— Մի օր հանդիպեցի Լուսմիլային՝ աչքերը կարմրած էին եւ ուռած։ «Ի՞նչ է պատահել»։ «Վարպետը մեռել է » — հեծկլտալով հաղորդեց նա։

Ես յուզուած էի այդ լուրից։ Այս, այս ձեռ աղջիկը հայ աղջիկներին հատուցար արցունք է թափել մեր սիրելի վարպետի համար ...

Լուսմիլայի տիպլոմային աշխատանքները դարձել Աւ. Իսահակեանի ստեղծագործութիւններն են։ Թէեւ կայ «Աբու Լալա Մահարու» ձեռերէն թարգմանութիւնը, բայց Լուսմիլան դոհ չէ, որով հետեւ թարգմանութիւնը արձակ է։ Վարպետի այդ հոյակապ ստեղծագործութիւնը չափածոյ թարգմանելու վրայ է աշխատում այժմ նա՝ Բռնոյում ապրող ձեռ բանաստեղծ Լուբիվիկ Կունդերայի հետ միասին։ Այս ձեռ աղջիկը Աւ. Իսահակեանի գործերը իր ժողովրդին հասցնելը համարում է իր կեանքի գլխաւոր նպատակներից մէկը։

— Երկու տարի հարկաւոր կը լինի «Աբու-Լալա Մահարի»ն աւարտելու համար։— Հայերէն ասաց նա։— Բայց դործի չահը պահանջում է, որ դոնէ մէկ տարի յաճախեմ Երեւանի պետական համալսարանը։

— Կարծում եմ այդ բանը հնարաւոր է, — ասացի ես։

— Այո, հնարաւոր է եւ արդէն, նոյնիսկ, փաստաթղթերս պատրաստ են, կայ վերադաս մարմինների համաձայնութիւնը։ Այդ բանը այստեղ ինձ խոստացաւ եւ յետագայում յաջողացրեց Մարիետտա Շահինեանը, որից խորապէս շնորհակալ եմ... Այնպէս որ, աշնանը կը դամ Երեւան եւ կը լսեմ Փրոֆ. Սեւակի դասախօսութիւնները, մի բան որ իմ երազանքն է եղել ...

Հերթը հասաւ մի այլ աղջկայ՝ Մարիետա Բոռուչկովային, որին, կարծում եմ, մեր հասարակութիւնը բաւական ծանօթ է՝ հայերէն գրած իր յօդուածներից։ Դրանք նուիրուած են Վահրամ Փափազեանի «Ցետադարձ Հայեացք» եւ Ռ. Զարեանի «Սիրանոյշ» աշխատութիւնների վերլուծութեանը եւ իր ժամանակին պարգեւել են «Գրական Թերթում» ու « Սով. Գրականութիւն» ամսագրում։

Թէեւ հայերէն իր երկրորդ մասնագիտութիւնն է, բայց այս չէհ աղջիկը բնադրերով կարդացել է հայ գրականութեան շատ գործեր։ Իմ խնդրանքով նա դանդաղ լինում եւ թւում էր իր կարդացած գրքերը։

— Թումանեանի պատմուածքներն ու հէքեաթները ... Շիրվանզադէի «Վարդան Ահրումեանը», « Արտիստը», ո՞ր մէկը թուեմ... «Արտիստը» իմ ամենա-

Ա. ՍՊԻՎԸՆՍԸՆԻ
ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ԽՄԲ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Խաղախստանի հսկայական հանրապետութիւնը կեդրոնական առանցքը կը կազմէ Մրուչչեւի այն ծրագրին, որ կը նախատեսէ միլիոնաւոր աֆրերու վրայ տարածուող կոյս հողերու օգտագործումը։ Այս ծրագրին հիման վրայ վերջերս այնքան մեծ թիւով Ռուսեր գաղթեցին այնտեղ, որ տեղացի Խազախները արդէն իսկ փոքրամասնութիւն դարձած են։

Խազախները մոնկոլատիպ են. բայց մեծ չորս հանրապետութիւններուն ժողովուրդները աւելի շատ կը նմանին Արեւելքի մահմետական են։ Այս պատճառով ալ Խ. Միութիւնը հպարտութեամբ կը յայտարարէ թէ ինքը աշխարհի չորրորդ մահմետական ուժը կը ներկայացնէ։

1923ին Սթալին կ'ըսէր. «Մեր պարտականութիւնը պէտք է ըլլայ Թիւրքիստանը տիպար հանրապետութիւն մը դարձնել, այնտեղէն Արեւելքի մէջ տարածելու համար յեղափոխութիւնը »։

Ուղեցի աչքերովս տեսնել թէ ինչ իրագործումներ կատարուած էին Սթալինի կողմէ արեւելքի վրայ բացուած այս « ցուցափեղկ»ին մէջ։ Տեսայ արդիւնաբերական արդիական քաղաքներ, հսկայական ագարակներ եւ անժամանակ ատեններէն մնացած Արեւելեան Թիւրքիստանի վերջին ինքնուրոյն խանականները, որոնք արագ կերպով կը ցուլուին խորհրդային տնտեսականացման ծրագիրներուն եւ ճարտարապետական միօրինակութեան մէջ։

Կեդրոնական Ասիոյ մէջ մեր առաջին կայանը Թաշկենտն էր, Ուզպեկիստանի մայրաքաղաքը։ Շատ լաւ ընդունելութեան արժանացանք այնտեղ, ուր քաղաքին պաշտօնական անձնաւորութիւնները ազնուութեան տարափ մը տեղացուցին մեր վրայ։ Ինքնաչարժով դէպի օդակայան զացած ատեն Թիրթերու խորագիրները նչմարեցինք, որոնք կ'ըսէին՝ «Ուզպեկիստանի բանուոր ժողովուրդը զայրոյթով կը բողոքէ կայսերապաշտներու յարձակման դէմ»։ Բայց Թաշկենտի բանուոր ժողովուրդը օդակայանին մէջ լայն ժպիտներ կ'արձակէր մեր ուղղութեամբ եւ ծափահարեց դիս երբ ձեռքով մնաք բարովի նշան ըրի իրենց։

Քանի մը օր վերջը Խազախստանի սիրուն մայրաքաղաքին՝ Ալմա — Աթաի մէջ կարդացինք որ «Աչխատաւոր ամբողջ ժողովուրդը զայրոյթով կը դատապարտէ ամերիկեան յարձակումը՝ ազատասէր լիբանանցի ժողովուրդին դէմ »։

(12 Շար.)

ԿՅՈՒՆՔԻ

Թ. ՀԱՅՈՑ

ՊՈՏՈՍ

Ղ

Ի ուրախությունս կարծես թե չէր սահմանված լինել անսահման։ Ես ինձ զգում էի ինչպես մի մարդ, որ ուզում է ծիծաղել, բայց ոչ ոք չի ծիծաղում նրա կատակների վրա։ Ես ուզում էի ուրախանալ, բայց ոչ ոք ինձ հետ չէր ուրախանում։ Ես ուզում էի ինչ-որ մեկին ասել, որ ես ուրախ եմ, որ ես ուզում եմ ծիծաղել, բայց ոչ ոք չէր ուզում լսել ինձ

ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ էսքի Հիրալի թերթը կը հաղորդէ թէ մօտ առնէկն մեծ դատավարութիւն մը պիտի սկսի Յունգքի մէջ, արեւելեան Հունգարիա : Երկրագործական խումբի մը ղեկավարը՝ Մանսոր Պաստօ կ'ամբաստանուի ազգային տնտեսութեան 1·216·000 ֆորէնի վնաս հասցնած ըլլալու, ժողովուրդը յեղափոխութեան մղելու եւ 1956ի ըմբոստութեան չբջանին հարիւրաւոր թոն յարդ գողցած ըլլալու յանցանքներով : Տասը այլ ամբաստանեալներ պիտի ներկայանան նոյն դատարան :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ձերակուտական Հըմֆրէյ Նախագահ Այզընհաուըրի յանձնեց Ֆը – րուչչեւի անձնական մկի նամակը . Հըմֆրէյ վերջերս տեսակցութիւն մը ունեցած էր Ֆրուչչեւի հետ, որ կարդ մը « զարմանիք»ներ յայտնած է : Այզընհաուըր – Հըմֆրէյ խօսակցութիւններէ հետք , ձերակուտակները յայտարարեց թէ համաձայնութեան հաւանականութիւններ կան Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ՝ հիւլէական փորձերու ընդհատման համար :

ՀԵԼՍԻՆՔԻի մէջ համայնավար կուսակցութիւնը ցոյց մը ըրաւ Խորհրդարանի հրապարակին վրայ, պահանջելով որ կառավարութիւնը բարեկամական յարաբերութիւններ տեղծէց Ֆ. Միութեան հետ եւ անդորրութեան դարման մը գտնէ : Մօտ տասը հազար հոգի կը մասնակցէին բոլոքի այս ցոյցին :

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ մէջ հակակրօնական պայքար մը ծայր տուած է վերջերս, անցեալ ամիս 150 կղերականներ ձերբակալուած են իսկ Առաջնորդը հսկողութեան տակ առնուած :

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԳԻՐ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Սիրելի՛ ընկերներ,

Թոյլ տուէք որ ներկայիս եւ Ցառաջի միջոցաւ իմ ամենաջերմ շնորհակալութիւններս յայտնեմ ծագումով հայ ընկերվարական ընկերներուս, որոնք իրենց վստահութիւնը յայտնեցին ինծի Նոյեմբեր 23ի ընտրութեան :

Շարանթոնի, Մէկոն Ալֆորի, Սէն Մորիսի եւ Ալֆորվիլի բարեկամներ, ձեր համակրութիւնը քաջալերեց զիս : Շնորհիւ ձեր աջակցութեան եւ հակառակ հերձուածային փորձերու՝ ընկերվարական կուսակցութիւնը մեր չբջանին, ինչպէս նաեւ բովանդակ Ֆրանսայի մէջ կը մնայ ժողովրդավարութեան միակ մեծագոյն յոյսը :

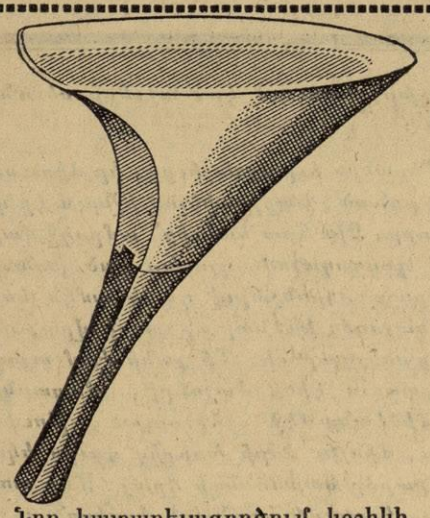
Ջերմօրէն բոլորիդ՝

J. FRANCESCHI

Ալֆորվիլի փոխ քաղաքապետ

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ց. Դ. Հայաստան Եթակոմխումէն իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Շաւարշ Նարդունիի իր եղբօր մահուան առթիւ եւ իր յիշատակին հազար Ֆրանք կը նուիրէ Մշակոյթի Տան, հազար Ֆր. ալ ընկ. Թադոյեանի կնոջ մահուան առթիւ վճարման ծաղկեպսակի :

Նոր կատարելագործում կօշիկի կրունկներու պատրաստութեան մէջ *Առաջին հայ հաստատութիւնը որ յայտնած է ձեւընկալի* (մաքիէռ փլաստիֆ) *եւ ալիւմինիումի միացում – մով չինել անբեկանելի*(էնֆասապլը) եւ ճկուն կօշիկի կրունկներ ամէն *բարձրութեամբ* :

Դիմել՝

VANPLAST

(ՎԱՆԼԵԱՆ)

7, RUE GODOT DE MAUROY

Téléphone : OPEra 01-08

Առաւօտներն հեռաձայնել՝ ITA 16-36

» 33-39

ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Բժ. Քիւթիւքեանի մահուան առթիւ Ալֆորվիլի Ս. Մինասեան Եկեղ. տասը հազար Ֆրանք կը նուիրէ Մշակոյթի Տան :

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԳԻՐ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Նախաձեռնութեամբ՝ Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան Եկեղեցական Խորհուրդի : Այս Ուրբաթ ժամը 21ին, քաղաքապետարանի կից՝ ժիւսթիս սը Փէի սրահը :

Կը խօսի՝ ընկ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ :

Նիւթ՝ Քաղաքական դէպքեր «Նոյեմբեր 29»ի առնչութեամբ :

Մուտքը ազատ է, Ներկաները կրնան արտայայտուիլ նիւթին շուրջ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Եսայեան, Սէմէրճեան եւ Բալուեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ Եկեղեցիին մէջ հոգեհանդստեան պաշտօն պիտի կատարուի ողբացեալ՝

ՓԻԼԻՊ ԵՍԱՅԵԱՆի

կսկծալի մահուան քառասունքին առթիւ (22 տարեկան, ինկած Ալժերիոյ ճակատը) :

Կը հրաւիրուին ողբացեալ երիտասարդին յիշատակը յարգողները :

×

Տէր եւ Տիկին Սէֆէրեան, զաւակները եւ իրենց թոռնիկը ժան Փիէր (Փարիզ) կուզան ծանուցանել որ այս կիրակի, Փրատոյի Մայր Եկեղեցիին մէջ հոգեհանդստեան պաշտօն եւ պատարագ պիտի կատարուի իրենց զաւկին Մանուկ Սէֆէրեանի մահուան տարեդարձին առթիւ : Ինչպէս նաեւ իրենց զարմիկին Ցակոբիկ Պետրոսեանի համար : Կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յարգողները :

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Նախաձեռնութեամբ Հայ Նախկինոզմիկներու եւ Կամաւորներու Միութեան, Զինադադարի քառասնամեակին առթիւ

ԿԻՐԱԿԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 14

ժամը 9·15ին Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ Եկեղեցիին մէջ :

Հոգեհանդստեան պաշտօն պիտի կատարուի 1914էն 1958 Ֆրանսայի համար ինկած բոլոր հայ զինուորներուն յիշատակին :

Ներկայ կ'ըլլան Ֆրանսայի զինուորական եւ պետական բարձր անձնաւորութիւններ :

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՆ

Աչքի առջեւ ունեցէք հետեւեալ արեւելեան սննդեղէնները, որոնց լաւագոյնները, թարմը, ու բազմազանը յարմար գիներով :

ՊԱՇԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ

ՄԷՋ ՊԻՏԻ ԳՏՆԷՔ

246, rue Vendôme
20, rue Villeroy *Lyon*

Ինչպէս արմաւ, պամիա, «եալանճի տոլմա», յունական,, թուրշի –ճներ, պիպէռ, տերեւ, թահիճ հէլվա, վանիլլ, շոֆոլա, նուազէք, լոգում, սագըզ, պիստակ, Շիրակ օղի, (41–45 աստիճան), երշիկ, կեսարական պաստրմա, առաջնակարգ սուրճ, (գարավան և մոգգա), համեմներ մահլէպ, սալէպ, ձիբապտուղ, ամէն տեսակէ, ձէթ, հաշխավալ (պուլկարական), ներմակ պանիր (ոչխարի կաթով), ամէն կարգի պահածոներ, գուսգուս, հերիսա, կարմիր ոսպ, Հալէպի :

Միշտ Պահատուրեան վաճառատունը

Արագ սպասարկութիւն ապսպրանքներու առաքման համար :

Մի մոռնաք

ՊԱՇԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

246, RUE VENDOME

20, RUE VILLEROY

LYON

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ջերմապէս կը խնդրենք մեր բաժանորդներէն որ մինչեւ Դեկտեմբեր 31 փակեն իրենց բոլոր տակաւ հաշիւները : Վարչութիւնս ի վիճակի չէ ապառիկ թերթ ղրկելու եւ պիտի ստիպուի դադրեցնել թերթերը այն բաժանորդներուն, որոնք ցարդ չեն նորոգած 1958ի բաժանորդագրական չբջանը :

Համաձայն տեղական մամուլի սովորութեան պիտի խնդրէինք որ մեր բոլոր բաժանորդները կանխիկ վճարեն իրենց բաժնեգիները :

Շնորհակալութիւն բոլոր անոնց որ իրենց կանոնաւոր վճարումներով ապահոված են թերթին հրատարակման կանոնաւորութիւնը :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԱՐԱԳ ՋԱՑՆԱՍՓԻՒՌԻՆ

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Եկեղեցւոյ մէջ այս կիրակի ժամը 8·45ին պիտի մատուցուի քառաձայն Հանդիսաւոր Ս. պատարագ :

Պիտի պատարագէ Հայրապետական Պատուիրակ Գեր. Սերովբէ Եպս. Մանուկեան, պատարագի արարողութիւնը պիտի ձայնասփռուի Ֆրանս թիւ 1, Փարի էնթէր, կրան զօնտ, 18 29, օնտ ֆուրթ 18 մեթր 36 :

Օր. ԱՂԱՒՆԻ ՍՈՒՐԵԱՆ

ԲՈՊԻՐ ՋՈՒԼՃԵԱՆ

Նշանուած

Պուլոնէը Նոյ. 1958 Ալֆորվիլ

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր Եթակոմխումէի ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը երեքին Ահարոնեան սրահին մէջ : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

Ֆ. Կ. ԽԱԶի Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ կէս օրէ ետք ժամը չորսին, ընկերուհի Պաբրճեանի աշխատանոցը, 58 Բիս տ'Ապուքիր, 4րդ յարկ, մէթրօ Սանթիէ, սորթի Բիւ Սանթիէ : Ջերմապէս կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներու եւ մասնաւորաբար յանձնախումբին ներկայութիւնը : Նիւթ՝ 28 Դեկտեմբեր 1958ի պարահանդէսը :

Ֆ. Կ. ԽԱԶի Վալանսի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, ընկերուհի Տիկին Զարուհի Կըկըզեանի բնակարանը : Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը խիստ անհրաժեշտ է :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած

ՇԱԻԻԼԻ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ կողմէ, ի նպաստ նորակառոյց եկեղեցւոյ եւ դպրոցին :

Կիրակի 14 Դեկտեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր :

Տեղւոյն քաղաքապետական սրահին մէջ : Կովկասեան երգ, պար, նուագ, ՊԵՐՆԱՐ-ՏԻՏԻՃԵԱՆի կողմէ, եւ հաճելի անակնկալներ :

GRAND ORCHESTRE DON MORERTO

Ճոխ պիւֆէ *Մուտք 300 ֆրանք*

Կանխօրօք ապահովելիք ձեր սեղանները հեռախօսելով Վէրսայլ 25 – 25 *կամ* 926 67·91 Սալ տէ Ֆէթ տը Շաւիլ, 8 Բիս Սթալինկրատ :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆի Նոր վէպը՝

Աւծիւները

ետնապատին մէջ

540 էջ, գին՝ 1000 ֆրանք : *Դիմել՝*

Կ. Փօլատեան, 53, AVENUE DE ST. JULIEN, MARSEILLE - 12e

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

BOSPHORE Ի

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (*սուսամ*) եւ շաբարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմայիին, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հիւծէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով,

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté BOSPHORE (ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ)

2, Rue Louis Astoin - Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — R. C. Seine 57 A 2731

Téléph : PRO. 86 - 60 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900

Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանգ : Հատը 15 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
12
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
VENDREDI
12 DECEMBRE
1 9 5 8

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8367 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4168

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՆՆԵՐԵԼԻ ԵՒ ԸՆԴՎԶԵՑՈՒՑԻՉ

—o—

Երէկ մանրամասնօրէն տուինք էջմիածնի 1959ի օգոստոսին հրատարակած տե – ղեկութիւնները Մայր Աթոռի եպիսկո – պոսներուն, միաբանութեան եւ թեմերուն մասին :

Սփիւռքի Հայութիւնը որոշ գաղափար մը կազմից այժմ թէ ի՛նչ պատկեր կը ներկայացնէ Հայաստանեայց առաքե – լական եկեղեցին՝ իր էջմիածնական թեմե – րով, եպիսկոպոսներով եւ վարդապետ – ներով :

Այս բոլորը լաւ : Սակայն օգոստոսը չըսեր թէ Մորմոնական Միութեան իւ – րաքանչիւր թեմ քանի՞ եկեղեցի եւ քանի՞ քահանայ ունի :

Ամբողջ Հայաստան աշխարհը երկու թեմի բաժնուած է :— 1) Արարատեան (Հայրապետական), կեդրոնը՝ Երեւան, որ կը կառավարուի առաջնորդական փո – խանորդ Վահան վարդապետ Գալամդար – եանի կողմէ : 2) Շիրակի թեմ, կեդրոնը՝ Լենինական, առաջնորդական տեղապահը Հայրիկ վարդ. Աւետիսեան :

Ուրեմն Հայաստանի երկու մեծ թեմերն ալ չունին եպիսկոպոս առաջնորդներ եւ յանձնուած են՝ մէկը փոխանորդի , մի – սը տեղապահի մը խնամքին :

Քանի՞ եկեղեցի ունին այս թեմերը : Օգոստոսը լուռ է այդ մասին : Նոյն դաղտնապահութիւնը՝ միւս թեմերու եւ – կեղեցիներուն եւ քահանաներուն մասին :

Գաղտնիք չէ սակայն, որ Երեւան իր 450·000 բնակիչներուն համար ունի մի – այն երեք փոքրիկ եկեղեցիներ : Հայրենա – կէր բարեպաշտուհի մը, որ ամիս մը ա – ռաջ կը վերադառնար Հայաստանէն , սրտի խորունկ ցաւով կը պատմէր թէ ո՛րքան հիասթափուած էր, երբ կիրակի օր մը կարգով այցելած էր մայրաքաղա – քի երեք մանրանկար եկեղեցիներն ալ...

Լենինական քալաքն ունի երկու եկե – ղեցի :

Ո՛րքան պիտի փափաքէինք, որ Գերա – դոյն Հոգեւոր Մորհուրդի առենապետը եպիսկոպոսներէն եւ վարդապետներէն դատ տեղեկութիւններ տար մեզի նաեւ եկեղեցիներու եւ քահանաներու թիւին մասին : Ցուսա՞նք որ յառաջիկայ տարի պիտի լրացնէ այս պակասը :

Սակայն օգոստոսեան Սահակ արք. դիտակցարար կը խեղաթիւրէ պատմու – թիւնն ու ճշմարտութիւնը, երբ 235րդ է – ջին վրայ կը տպէ հետեւեալը :—

Կաթողիկոսութիւն Մեծի Տանն Կիլի – կիոյ :

Տ. Խադ արք. Աջապահեան, կաթողի – կոսական տեղապահ, ընտրեալ 1952 :

Իսկ իրրեւ Երուսաղէմի Պատրիարք կը ներկայացնէ Տ. Տիրան արք. Ներսոյեա – նը, որ ծանօթ պայմաններու տակ Սուրբ քաղաքէն հեռացուած էր եւ ներկայիս անպաշտօն կ'ապրի Ամերիկա :

Մէկ կողմ ձգելով Երուսաղէմի պարա – դան, որ պարզ չէ դեռ մեզի համար, կ'ուզէինք դիտնալ թէ ի՛նչ նկատումնե – րով Գերագոյն Հոգեւոր Մորհուրդի ա – ռենապետ դերաշնորհ օգոստոսդիրը ան – դիտանալով գոյութիւնը Մեծի Տանն Կի – լիկիոյ կաթողիկոս Վեհ. Զարեհ Ա.ի — օրինաւորապէս ընտրուած 20 Փետր. 1956ին — իրրեւ կիլիկեան աթոռի տե – դապահ ցոյց կուտայ Խադ արք.ը, հեր – ձուածողներու պարապլուխը, որ պաշտօ – նապէս մատնուած է Կիլիկիոյ Միաբա – նութենէն :

Արար – աշխարհ դիտէ — եւ էջմիածին ամէնէն առաջ — որ Խադ արք. տեղա – պահ ընտրուած էր Գարեգին Ա. Յովսէփ – եան կաթողիկոսի մահէն (21 Յունիս 1952) վերջ եւ հրաժարած՝ այդ պաշտօ – նէն 1955ի աշնան : Խադ արք. խաղալիկ դառնալով հակաղաշնակցական խմբակին

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԱՇԱՐՄԱՆ ՎԻՃԱԿ ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

●

« ԼԻԲԱՆԱՆ ՊԻՏԻ ՇԱՐՈՒՆԱԿԷ ԱԻԱՆԴԱԿԱՆ ԻՐ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ» ՅԱՅՏԱՐԱՐԵՑ ՔԱՐԱՄԷ

Երեքշաբթի եւ Չորեքշաբթի Պաղտատ կը գտնուէր պաշարման վիճակի մէջ : Արդարեւ Իրաքի կառավարութիւնը տա – պալելու ձգտող դաւադրութիւնը նախա – տեսած էր Դեկտեմբեր 9 – 10ի համար :

Զինուորական իշխանութիւնները ու ա – պահովութեան ուժերը կը խուզարկէին բոլոր կառքերը, կը հարցնէին անցորդնե – րու անձագիրները եւն. : Վարչապետ Քա – սըմ, որ յայտարարած էր թէ դաւադիր – ները դիմակազերծ եղած են, չորանոց մը այցելեց :

Պաղտատի թերթերը կը ըրեն թէ դա – ւադիրները ծրագրած էին սպաննել Ցու – լիս 14ի յեղափոխութեան դեկավարները , որոնք պատճառ դարձան արքայական ըն – տանիքին եւ կառավարական կարգ մը դէմքերու սպանութեան : Ձերբակալուած են բարձրաստիճան պաշտօնեաներ եւ ծա – նօթ դէմքեր : Վերջին երկու օրերու ըն – թացքին ոստիկանութիւնը կը չարունա – կէր կասկածելիներու ձերբակալութիւնը :

Շուտով դատավարութիւն մը պիտի սկսի Զինուորական Գերագոյն Ատեանին առջեւ, — կ'աւելցնեն թերթերը :

Ամէն պարագայի մէջ յստակ բան մը կարելի չէ ըսել այս դաւադրութեան կազ – մակերպիչներուն մասին : Կարգ մը մար – դոց համաձայն՝ գնդապետ Արէֆի բա – րեկամներն են անոնք, իսկ Լոնտոնի « Թայմզ»ը կը գրէ թէ դաւադրութեան կազմակերպիչները մեծ հողատէրներ են, դժգոհ՝ պետութեան բարեփոխումներէն : Կը կարծուի թէ անոնք յարաբերութեան մէջ էին նաեւ Քուվէյթի կարգ մը շրջա – նակներուն հետ : Դժգոհները, առհասա – րակ, երկրին հարաւային. շրջանէն են , կ'աւելցնէ թերթին թղթակիցը եւ դաւա – դիրներու դիմակազերծումէն ետք չնո – հաւորական առաջին հետազիրները պաղ – տատ գրկուած են ..., նոյն շրջաններէն :

Միւս կողմէ Ամերիկայի Արտաքին փոխ նախարար Ռունթրէ, որ կը չարունակէ Մերձաւոր Արեւելքի եւ Ափրոյ իր շրջագայ – ութ, Պէյրութի մէջ երկար խօսակցու – թիւններ ունեցաւ Վարչապետ Քարամէի հետ :

Մամուլի տասլիս մը տալով, Լիբանա – նի Վարչապետը անդրադարձաւ Ռունթրէի հետ ունեցած իր խօսակցութեանց , հե – տեւեալ ձեւով խտացնելով զանոնք :—

Պաղեստինի հարցը :— *Այս խնդիրը՝ պատմական, իրաւական եւ մարդկային տեսակէտէն աննախադէպ ազէտ մը ըլ – լալով,— յայտարարեց Քարամէ —Ռուն – թրէի ըսի թէ Արաբները կ'ուզեն վերս – տին տիրանալ իրենց իրաւունքներուն՝ Պաղեստինի մէջ, որուն համար Միացեալ Նահանգները կրնան օգնել :*

Պաղեստինցի տարագիրներուն նպաստ տուող կազմակերպութեան *լուծման ուղ – ղութեամբ շրջան ընող գրոյցները ... ՄԱՖ ու Միացեալ Նահանգները, ըսաւ Լիբանանի Վարչապետը, դլխաւոր պա – տասխանատուներն են Պաղեստինի ող – բերգութեան. հետեւաբար, պէտք է ա – ռաջին առնեն նման հաւանականութեան մը, որովհետեւ երբ տարագիրները նը – պաստ գրկուին՝ ծանր բեռ մը պիտի դառնան միրենք պատսպարող երկիրներուն վրայ :*

Ամերիկայի *հաղաթականութիւնը.* — *Անկկծօրէն Ռունթրէի ըսի թէ արբա – կան երկիրները բոլոր ժողովուրդներու բարեկամութիւնը կ'ուզեն եւ կը փափա – քին լաւագոյն յարաբերութիւններ ունե – նալ բոլորին հետ,— չէշտեց Քարամէ :*

Լիբանանի *արտաքին հաղաթականու – թիւնը .— Լիբանանի Վարչապետը յու – տակօրէն ճշդեց այս կէտը, որ այնքան մտահոգած էր քաղաքական շրջանակնե – րը.— 1943էն ի վեր Լիբանան կը հետեւի աւանդական իր չէզոք քաղաքականու – թեան, որմէ պէտք չէ հեռանայ՝ ուրիչ երկիրներու կարգ մը առանձնաշնորհում – ներ տալով կամ մաս կազմելով վինաս – րական ուխտերու :*

Իր կարգին Ռունթրէ յայտարարեց թէ Միացեալ Նահանգները կը փափաքին ի – րենց յարաբերութիւնները բարելաւել Նախագահ Նասրի հետ : Այս ուղղու – թեամբ որոշ աշխատանքներ տարուած են, աւելցուց ամերիկացի դիւանագէտը, եւ մօտ առենն արաբեամերիկեան յա – րաբերութիւնները կրնան մտնել իրենց բնականոն հունին մէջ :

Պէյրութի մէջ իր բանակցութիւնները վերջացնելէ ետք, Ռունթրէ մեկնեցաւ Ամման, ուր պիտի չարունակէ իր խոր – հրդակցութիւնները :

× *Մորմոնական Հարաւային շրջանին մէջ զինուորները բախում ունեցան զին – եալ մարդոց հետ, որոնք քարայրի մը մէջ հաստատած էին իրենց կեդրոնատե – ղին : Մէկ հոգի ձերբակալուեցաւ, բայց չորսը յաջողեցան փախիլ : Քարայրին մէջ կը գտնուէին մեծ քանակութեամբ զէնք եւ ռազմանիւթ, որոնք գրաւուեցան , ինչպէս նաեւ՝ երկու ուղտեր : Ձերբա – կալուած անձը եգիպտացի էր :*

× *Իսրայէլի Վարչապետ Պէն Կուրիոն անդրադառնալով սուրիական սահմանի վրայ պատահած միջադէպերուն , յայ – տարարեց թէ Արաբները ըսպէ ի բաց պատերազմ կ'ընեն Իսրայէլի դէմ : Պէն Կուրիոն աւելցուց թէ դիւանագիտական հարկ եղած միջոցները ձեռք առնուած են արդէն եւ բոլոքգիր մը յանձնուած՝ ՄԱԿին :*

× *Գահիրէի մէջ Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան դինեալ ուժերու ընդ – հանուր հրամանատար մատնչալ Ամէր երկրին զինուորական բարձրաստիճան դե – կավարներուն հետ ժողով մը գումարեց . օրակարգի միակ հարց՝ Իսրայէլի եւ Սու – րիոյ սահմանին վրայ պատահած կռիւ – ներու քննութիւնը :*

ՁԵՌՔը, 1955 Փետրուարին եւ Հոկտեմբեր 14ին երկիցս յետաձգած էր կաթողիկո – սական ընտրութիւնը :

Կիլիկեան աթոռի միաբանութիւնը իրեն տեղ տեղապահ ընտրեց Պէյրութի առաջ – նորդ Խորէն Եպիս. Բարոյեանը, որ հա – կառակ բոլոր սաղրանքներուն՝ յաջողե – ցաւ դլուխ հանել կաթողիկոսական ընտ – րութիւնը :

Վեհ. Վազգէն Ա. 1955ի աշունէն սկսե – ալ մինչեւ Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովը եւ անկէ վերջ ալ մինչեւ Խադ արք.ի «անկախ համայնք»ի հերձուածը քանիցս հեռագիր եւ նամակ ուղղած է « Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսական տեղապահ Խորէն Եպիս. Բարոյեանի» : *Պաշտօնապէս ճանչցած է անոր տեղա – պահի հանդամանքը :*

Արդ, ի՞նչ տրամաբանութեամբ այժմ – երբ օրինաւորապէս ընտրուած կաթողի – կոս ունի Մեծի Տանն Կիլիկիոյ աթոռը 1956էն ի վեր — 1959ի օգոստոսին մէջ փոխանակ Վեհ. Զարեհ Ա.ի անունը յի – շատակելու, Խադ արք.ը ցոյց կը տրուի իրրեւ կաթող. տեղապահ, այն ալ 1952էն ի վեր...

Աններելի է եւ ընդվզեցուցիչ՝ Մայր Ա – թոռի այս վերաբերումը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Մակի մէջ Ալժերիոյ հարցին քննու – թիւնը պատճառ դարձաւ որ բոլոր ճա – ռախօսները Ազատադր. Ճակատի հետ բանակցելու կոչ ընեն Ֆրանսայի : Ար – ժանթինի, Արաբիոյ, Պերմանիոյ եւ Լի – բանանի պատուիրակները յայտարարեցին թէ հարցը լուծելու լաւագոյն միջոցը ուղղակի բանակցութիւններն են : Միւս կողմէ ափրիկեւասիական երկիրներու խմբակը պատրաստած է առաջարկ մը՝ որ քուէարկութեան պիտի դրուի :

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԵՐ *յայտարա – րեց թէ ամերիկեան կառավարութիւնը ոչ մէկ զիջում պիտի ընէ Խ. Միութեան՝ զերմանական հարցին եւ Պերլինի դոյա – վիճակին փոփոխման մէջ. «ոչ մէկ պատճառ կայ, ըսաւ ան, որ փոխենք մեր քաղաքականութիւնը եւ Խրուշչեւի զրկած վերջին նամակը ոչ մէկ նորութիւն կը բերէ » : Նախագահին վճռական յայտա – րարութիւնները դոհունակութիւն ստեղ – ծեցին Պոնի կառավարական շրջանակնե – րուն մէջ, որոնք այլեւս ոչ մէկ կասկած ունին Միացեալ Նահանգներու որդեգրե – լիք քաղաքականութեան վրայ :*

ԿԻՊՐՈՍի *մէջ կրակի տրուեցան 11 կառքեր, որոնք Անգլիացիներու կը պատ – կանէին, բացի երկուքէն : Միւս կողմէ Անգլիոյ Վարչապետ Մաքմիլըն յայտա – րարեց թէ Լոնտոն պատրաստ է խորհր – դակցելու Աթէնքի եւ Անդարայի հետ՝ իր ծրագրին զործադրութեան համար :*

10·000 ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐ *չորեքշաբթի օր – դասադուլ հռչակեցին Փարիզի մէջ եւ բողոքի ցոյց մը ըրին, խաղաղ պայման – ներու մէջ : Ուսանողները աշխատանքի չէնթեր, տարբալուծարաններ եւ որակա – ւոր դասախօսներ կը պահանջեն, ինչպէս նաեւ պետական նպաստի յաւելում : Բազմաթիւ ուսուցիչներ թիկունք կը կանդնէին ուսանողներուն՝ իրենց արդար պահանջին մէջ : Փարիզէն արձակուած դասադուլի կոչին հետեւեցան Ֆրանսայի բոլոր համալսարանները՝ Ռէնի, Սթրազ – պուրի, Քլէրմոն Ֆեռանի, Լիմոժի եւ Տիժոնի մէջ :*

ՖՐԱՆՍԱՑԻ *համաձայնաւոր կուսակցու – թիւնն ու մամուլը լուրջ տադնապի մէջ մատնուած են : Լիոնի, Կրընոպլի եւ Սէն Թէթիէնի համաձայնաւոր պաշտօնաթեր – թերը զգուշացուցին իրենց հրատարակու – թիւնը : Թերթերը բացատրելով իրենց զգուշման պատճառը, կը չեշտեն մաս – նաւորապէս վերջին ընտրութիւններու վրայ, որու ընթացքին աւելի քան «ութ – սուն երեսփոխանական աթոռներ զոչ – ցուեցան բանուոր դասակարդէն » : Իր կարգին «Իւմանիթէ» կը գրէ թէ կուսակ – ցութիւնը տնտեսական տադնապի մէջ կը դտնուի, մանաւանդ՝ երեսփոխաններու թիւին զգալի նուազումէն ետք : Այս ձե – ւով, կ'աւելցնէ համայնաւար պաշտօնա – թերթը, կեդրոնական կոմիտէն ամսական աւելի քան քառասուն միլիոն ֆրանք կը կորսնցնէ իր դանձէն : Հետեւաբար՝ ըս – տիպուած են խնայողական միջոցներու դիմելու :*

ՍԹՈՒՀՈԼՄԻ *մէջ 1958ի Նոպէլեան մր – ցանակաւորները կիւսթաւ Զ. Թագաւո – րին ձեռքէն ստացան իրենց մրցանակնե – րը : Արարողութեանց ներկայ էին խոր – հրդային, ամերիկացի եւ անդլիացի բո – լոր դիւանականները, բացակայ էր միայն Նոպէլեան գրական մրցանակին տիրացած ռուս՝ գրադէտը՝ Պորիս Փասթերնաք, որ, ինչպէս գրած էինք, մերժած էր ընդունիլ մրցանակը՝ ընկերներուն ճնշումով :*

ԼԻՈՆԱՖՏՕ ՏՍ. ՎԻՆՉիի *նշանաւոր Մո – նա Լիզան (Ֆօֆօնտա) անպայման յղի էր, վճռեց անդլիացի բժիշկ մը որ երեսուն տարի է կ'ուսումնասիրէ մեծանուն նկա – րիչին գործը : Այդ ձեւով միայն կը բա – ցատրուի Մօնա Լիզայի նշանաւոր ժպի – տը, որ չատերուն անբացատրելի մնա – ցած էր, կ'ըսէ անդլիացի դիտունը :*

ԱՆՏԵՍՈՒԱԾ ԿՈՐՈՒՍՏ ՄԸ

—o—

Հայաստանէն վերադարձող «տուրիստներ» — հոն պաշտօնապէս այս անունով հրաւիրուած եւ ընդունուած են — մեզի բերին տեղեկութիւններ մեր ժողովուրդի եւ հայրենիքի վերելքի եւ ցաւերուն մասին։

Տրուած այցելութիւնները եւ հոնկէ բերուած տպաւորութիւնները լսելով, պէտք չէ դժուանանք հայրենասիրական դեղումներ արձանագրելով միայն։

Ջանալու ենք ըմբռնել ճշդիւտ պատկերը մեր ժողովուրդին եւ իր մտահոգութիւններուն։

Իրաւակարգի սեղմումները, ճնշումները դոյութիւն ունենալով հանդերձ, մեր երիտասարդները կ'երթային ուսանելու Պեռերբուրգ, Մոսկուա, Դորպատ, Գերմանիա, բայց կը վերադառնային իրենց հարազատներուն դիմաց։ Արեւելահայ մտաւորականներուն մեծ մասը Ռուսաստանի կեդրոններուն մէջ եւ կամ Եւրոպա բարձրագոյն ուսում ստանալէ եառ կը վերադառնար երկիր։

Նոյնը պատահած է արեւմտահայերուն մէջ։ զաւառացի երիտասարդներ Կ. Պոլիս, Փարիզ ուսանելէ եառ կը վերադառնային եւ կը բաժնէին իրենց ժողովուրդին ցաւերն ու հրճուանքը հաւասարապէս։

Չենք խօսիր այն անձնուրացներու մասին, որոնք մահը աչք առնելով յեղափոխութեան կը նուիրուէին, թշնամիին դէմ մարտնչելու համար։ Մեր խօսքը պարզապէս ուսումնականներու, զարգացում ստացած երիտասարդներու մասին է։

Իսկ այսօ՞ր։ Բարեգործականի անօրէն Պ. Կիրակոսեան մամուլին մէջ հրատարակութեան տուած է յուցակը իրենց պահած սաներուն, բայց պիտի չկարողանայ տալ անուններ շրջանաւարտներու, որոնք Եւրոպա եւ Հիւս. Ամերիկա համալսարան աւարտելէ եառ վերադարձած ըլլան Մերձաւոր Արեւելք, անցնող տասնամեակի ընթացքին։

Պ. Ձորճ Մարտիկեան արդար վրդովմով այս երեւոյթը նկատի առնելէ ետք, կ'ըսէր թէ աւելի նպատակայարմար է սաներ առնել Հիւս. Ամերիկայի հայ զաղութէն, քան թէ Մերձաւոր Արեւելքէն, քանի որ հոսկէ զացողները այս կամ այն ձեւով հոն կը մնան եւ այդ պարագան կը տկարացնէ մեր աղդապահպանումի ճիգի արարական երկիրներու մէջ։

Մենք վեր առինք այդիսի երեւոյթ մը Հայաստանի եւ հայ զաղութներու վերաբերմամբ։ Խորհրդային Միութիւնը եւ Հիւս. Ամերիկա, երկու հզօր երկիրներ, կը կլանեն, փոչիի կը վերածեն հայ նոր սերունդի ամէնէն պիտանի տարրը, չնորհալի եւ տաղանդաւոր հայ երիտասարդներ առ յաւէտ կը կորսուին Մոսկուայի եւ Նիւ Եորքի մեծ կեդրոններուն մէջ։

Դարմա՞ն։

Կարելի է դտնել, դոնէ նուազեցնելով յանան նոր կարելիութիւններու եւ զարգացման ընդարձակ դաշտ մը։

Հայաստան զրկուած է ազդային կառավարութենէ մը, որպէսզի իրաւասու թիւն ունենայ համապատասխան միջոցներ, զարմաններ դտնել, դոնէ չարիքը նուազեցնելու համար։ Իսկ զաղութներու մէջ աւելի անդօր մնացած ենք, երբ նկատի առնենք, որ ներքին պառակտում ներ բոլորովին կը քայքայեն մեր ազգային – եկեղեցական կեանքը։

Որպէսզի լաւ ըմբռնենք ներկայացուած դառն ու ազիտալի կացութիւնը, անդրադառնանք անցեալի նպաստաւոր պայմաններուն։

Նախախորհրդային շրջանին, ցարական կառավարութեան օրով, հակահայ տրամադրութիւններ դոյութիւն ունենալով հանդերձ, մեր երիտասարդները կ'երթային ուսանելու Պեռերբուրգ, Մոսկուա, Դորպատ, Գերմանիա, բայց կը վերադառնային իրենց հարազատներուն դիմաց։ Արեւելահայ մտաւորականներուն մեծ մասը Ռուսաստանի կեդրոններուն մէջ եւ կամ Եւրոպա բարձրագոյն ուսում ստանալէ եառ կը վերադառնար երկիր։

Նոյնը պատահած է արեւմտահայերուն մէջ։ զաւառացի երիտասարդներ Կ. Պոլիս, Փարիզ ուսանելէ եառ կը վերադառնային եւ կը բաժնէին իրենց ժողովուրդին ցաւերն ու հրճուանքը հաւասարապէս։

Չենք խօսիր այն անձնուրացներու մասին, որոնք մահը աչք առնելով յեղափոխութեան կը նուիրուէին, թշնամիին դէմ մարտնչելու համար։ Մեր խօսքը պարզապէս ուսումնականներու, զարգացում ստացած երիտասարդներու մասին է։

Իսկ այսօ՞ր։ Բարեգործականի անօրէն Պ. Կիրակոսեան մամուլին մէջ հրատարակութեան տուած է յուցակը իրենց պահած սաներուն, բայց պիտի չկարողանայ տալ անուններ շրջանաւարտներու, որոնք Եւրոպա եւ Հիւս. Ամերիկա համալսարան աւարտելէ եառ վերադարձած ըլլան Մերձաւոր Արեւելք, անցնող տասնամեակի ընթացքին։

Պ. Ձորճ Մարտիկեան արդար վրդովմով այս երեւոյթը նկատի առնելէ ետք, կ'ըսէր թէ աւելի նպատակայարմար է սաներ առնել Հիւս. Ամերիկայի հայ զաղութէն, քան թէ Մերձաւոր Արեւելքէն, քանի որ հոսկէ զացողները այս կամ այն ձեւով հոն կը մնան եւ այդ պարագան կը տկարացնէ մեր աղդապահպանումի ճիգի արարական երկիրներու մէջ։

Մենք վեր առինք այդիսի երեւոյթ մը Հայաստանի եւ հայ զաղութներու վերաբերմամբ։ Խորհրդային Միութիւնը եւ Հիւս. Ամերիկա, երկու հզօր երկիրներ, կը կլանեն, փոչիի կը վերածեն հայ նոր սերունդի ամէնէն պիտանի տարրը, չնորհալի եւ տաղանդաւոր հայ երիտասարդներ առ յաւէտ կը կորսուին Մոսկուայի եւ Նիւ Եորքի մեծ կեդրոններուն մէջ։

Դարմա՞ն։

Կարելի է դտնել, դոնէ նուազեցնելով

Իսկ մինչ հեռաւոր Մոսկուայի մէջ մամուլն ու ձայնասփիւռը լուտանքներ կը տեղացնէին մեր հասցէին, ու ամբողջ յարձակում կը զործէր ամերիկեան դեսպանատան վրայ, ասղին, ոչեւորուած եւ ժպտուն Ուզպէկներու ուրիշ ամբոխ մը Թաշկէնտի մզկիթին առջեւ մեղի կը սպասէ բարի ճանապարհ մաղթելու համար։ (Պիտի չմոռնամ նաեւ Թաշկէնտի միւֆթիին կողմէ լինելի տրուած ճաշը, որուն ընթացքին կարդ մը արեւելեան առածներ կը յիշեցնէր լինելի։ — «Տեսածիդ հաւատայ, եւ ոչ թէ լսածիդ»։)

Ալմա – Աթայի մօտերը կոլխոզի մը մէջ կազմակերպուած դաշտահանդէսի մը ներկայ դտնուեցանք։ Խաղաղութեան եւ բարեկամութեան համար բաժակ պարպեցինք։ «Ժողովրդական զայրոյթի» օր մը, մէկ խօսքով։

Ուր որ զացինք, ինչ հաւաքոյթի ալ որ ներկայ եղանք, կեդր. Ասիայէն մինչեւ Սիպերիա, ժողովուրդը կը ծափահարէր մեղ եւ կը կրկնէր։ — «մեր ուղածը խաղաղութիւն է միայն»։

Որքան մեծ է տարբերութիւնը հիւրասէր եւ բարեկամական ղգացումներով լեցուած ժողովուրդին ու պաշտօնական կառոյի քարոզչութեան միջեւ։ Այս հակասութիւնը չատ աւելի զարմանալի կը թուի եթէ նկատի ունենանք որ այդ ժողովուրդները բոլորովին կտրուած են արտաքին աշխարհէն եւ իրենց տեղեկութեանց միակ աղբիւրը պաշտօնական մամուլն ու ձայնասփիւռը կը կազմէ։ Ամերիկեան կամ անդլիական ձայնասփիւռի կայաններէ մասնաւորաբար խորհրդային ժողովուրդներու համար սփռուած յայտարարները անլսելի են այնտեղ, որով հետեւ Ռուսերը կը խանդարեն ձայները։

Աւելի ուշ այս մասին Ա. Միկոյեանի հետ խօսեցայ, մատնանշելով որ խորհրդային ժողովուրդը միակողմանի լուրեր կը ստանայ միայն, մինչդեռ խաղաղութիւնը պահպանելու լաւագոյն միջոցը ժողովուրդին ճշդիւտ տեղեկութիւններ տալը եւ ուրիշներու ալ կարծիքն տեղեակ պահելն է։ Միկոյեան ըմբռնացաւ։ յայտնեց որ եթէ իմ տուած տեղեկութիւնները ճիշդ են ու Ամերիկայի Ձայնին հաղորդագրութիւնները կը խանդարուին, ապա ուրեմն չնորհալորութեան նամակ մը պիտի դրկ Հաղորդակցութեան նախարարութեան, որովհետեւ «Ամերիկա պաղ պատերազմը կը չարունակէ Խ. Միութեան դէմ. ձեր Արտաքին նախարարութիւնը պաշտօնապէս այդպէս յայտարարեց. աւելցնելով որ ձեր դլխաւոր ուղեկիցը այդ է»։ Միկոյեան աւելցուց, որ երբ պաղ պատերազմը վերջ դտնէ, այն ատեն ալ վերջ կը դտնեն օտար ձայնասփռումներու դէմ առնուած միջոցները, ինչպէս նաեւ Խ. Միութենէն ներս ճամբորդելու վրայ դրուած արգելքը (մերը բացառութիւն էր)։ Վերջացուց, հաւատացնել ուզելով ինծի, որ ամերիկեան մամուլն է, ընդհակառակն, որ դէպքերը խեղաթիւրուած ձեւով կը ներկայացնէ։ Ես ալ ջղայնացայ, պատասխանեցի որ երկու չաբաթէ ի վեր խորհրդային մամուլին մէջ կը կարդայի Միջին Արեւելքի վրայ ամերիկեան «յետին նպատակներուն» մասին դրուած յերիւրանքները։ Քիչ մնաց որ մեր խօսակցութիւնը չատ դէշ վերջանար։

Ինչպէս կ'երեւի, Խ. Միութեան մէջ Հաղորդակցութեանց նախարարութեան դերը հաղորդակցութեանց արդելք հանդիսանալն է։

Խ. Միութիւնը բազմաթիւ ժողովուրդներէ բաղկացած է թէեւ, բայց միայն մէկ ղլուխ ունի։ Պարզ է որ փոխադարձ հասկացողութիւն եւ վստահութիւն ըստեղծելու համար հաղորդակցութեան միջոցներ պէտք է բացուին առաջին հերթին։ Խաղաղութեան առաջին պայմանները մէկը փոխադարձաբար դիրար ճանչնալն է։

(13 Շար.)

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՀԻՆ ԴԷՄՔԵՐ

ԹԱԳՈՒՀԻ-ՀԵՐԱՆՈՅՇ

Բազմաթիւ տաղանդաւոր դերասաններ հիներ է տուած Արեւմտահայ Թատրոնը։ Անոնցմէ չատերուն կեանքին ու դործին վերաբերեալ ծանօթութիւններ տուած ենք այս սիւնակներուն մէջ։

Մեծ Սիրանուշ, Աստղիկ, Արուսեակ, Հրաչեայ, Գարագաշեան քոյրեր, Մարիոնեառդ, Զապել Հեքիմեան եւայլն եկած ու անցած են Արեւմտահայ Թատրոնի լուսաժիր ճամբայէն եւ թողած են անմոռանալի յիշատակ մը։

Եղած են սակայն դէմքեր ալ, որոնք հակառակ որ այդ նոյն Թատրոնի ծոցին մէջ աչքառու դործունէութիւն ունեցած, մնացած են միշտ խոնարհ, համեստ, եւ ի վերջոյ զացած ու կորսուած են մոռացութեան ապերախտ փոսին մէջ։

Այդպիսիներէն մին է եղած Թադուհի – Հերանոյշ։

Ծնած է 1854ին Կ. Պոլիս, դեղաձիծաղ ու համակ երդ ու երաչ, խինդ ու ծիծաղ եղող Սկիւտարի բարձունքներուն վրայ։

Թադուհի – Հերանոյշ չատ մատաղատի տարիքէն կ'անճիտուի ընտանեկան կեանքէն։ Դաժան մահը կը խլէ պարմանու – հիւին հայրն ու մայրը եւ զայն կը դարձնէ ծնողական սիրոյ կարօտ որբուկ մը։

Իրրեւ պաչտպան, երտասարդուհին կ'ունենայ միայն ու միայն իր ծերունապարզ մամիկը, որուն տկար ուժերը անբաւական կ'ըլլան ճարելու իրենց երկուքին օրապահիկը։

Ցակոբ Վարդովեան, որ այդ չրջանին մեծ դործունէութիւն ունէր Պոլսոյ մէջ եւ տեսակ մը վարիչն էր Թատերական չրջանակին, կը տեղեկանայ այս երիտասարդ որբուկին վիճակին եւ օր մը թափին քահանային հետ կ'այցելէ Թ. Հերանոյշի պառաւ մամիկին տունը։

Վարդովեանի աչքերուն առջեւ կը պարզուի հմայիչ տեսարան մը։

Աղջնակ մը՝ արտակարգօրէն դեղեցիկ, սլացիկ հասակով, սեւաչեայ եւ տարօրինակ կերպով ուչիմ ու մտացի։

Նման այն մարդուն որ յանկարծակի կը տիրանայ դանձի մը, Վարդովեան կ'ուրախանայ ու կը խանդավառուի եւ նիւթական առատ վարձատրութիւն խոստանալով մամիկին, կը յաջողի որբուկը քաչել դէպի բեմ։

Տատրութեամբայ պեղանի Թ. Հերանոյշ երբ առաջին անդամ (1872ին) ոտք կը դնէ բեմին վրայ, ինքզինքը կը դտնէ կախարդական ու հրաչապատում մթնոլորտի մը մէջ ու կը տարուի անով։

Դժբախտաբար սակայն, դպրոցի երես չէ տեսած աղջնակը։

Գործի կը լծուի Վարդովեան եւ ամէն բանէ առաջ կը ջանայ կարդալ ու գրել սորվեցնել իր պաչտպանեալին։ Եւ քանի որ, ինչպէս ըսինք, ուչիմ էր ու մտացի Թադուհին, չուտով կ'ընտելանայ հայե – րէն լեզուին, անոր քերականական կանոններուն եւ տաեն մը ետք ոչ միայն սահուն կը սկսի կարդալ, այլ եւ կը յաջողի գրել ալ։

Վայրի դեղձանիկը հետզհետէ կը դառնայ ճոխուղուն պլպուլ մը ու կը սկսի յաջող արդիւնքներ ձեռք բերել բեմի վրայ, կատարելով նախ երկրորդական դերեր։ Քանէ մը տարի Վարդովեանի ձեռքին տակ աչխատելէ եւ բեմական նախնական դիտելիքներ ձեռք բերելէ ետք, Թ. Հերանոյշի ճակատադիրը կը փոխուի այն օրէն, երբ ան առաջին անդամ կը պատահի մեծանուն դերասանապետ Թոմմաս Ջաբուելեանին։

Առաջին հանդիպումին իսկ, Ջաբուելեանի Թադուհիի մէջ կը տեսնէ ապագայ արուեստագէտը, լրացեալ դերասանուհին, եւ մեծ խանդավառութեամբ կը լծուի անոր բեմական դաստիարակութեան դործին։

Եւ ահա, քանի մը տարի ետք, արդէն Թադուհի – Հերանոյշ կը սկսի խօսեցնել տալ իր մասին եւ կը դառնայ Ջաբուելեանի Թատրոնի կեդրոնական կանոգի ուժը։

Խումբը կը մեկնի Պրուսա։ Տեղւոյն

Ա. ՍԹԻՎԸՆՍԸՆԻ

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

—o—

Բայց Ալմա-Աթայի «աչխատաւոր ժողովուրդը» եւ ամէն ոք ոչ թէ զայրոյթ, այլ ջերմութիւն ցոյց տուաւ մեղի հանդէպ։ Պատկերը նոյնն էր ամէն տեղ, մինչ կ'ուղղուէինք դէպի Հիւսիս՝ դէպի Սիպերիա։

Մերձին Արեւելքի տաղնապը նոյնիսկ հեռաւոր կեդրոնական Ասիոյ մէջ արթնցուցած էր նոր պատերազմի մը վախը, որմէ Ռուսիոյ ժողովուրդները մեղի չափ կը սարսափին։ Մասնաւորաբար կը յիշեմ կոլխոզի տարիքոտ նախագահի մը մտահոգ դէմքը, որ ինծի մանկամտօրէն կը հարցուց «բան մը չէ՞ք կրնար ընել»։ Երեւի կը կարծէր որ ընտրութիւնները ես չահած եմ ...

Պիտի չմոռնամ նաեւ հեռաւոր Սամարքանդի մէջ ժողովուրդին կողմէ ինծի վերապահուած ծափահարութիւնները, թէեւ թերթերը մեծ վերապահութիւններով կը բողոքէին «ամերիկեան յարձակման» դէմ։

ՍՏԱՑՄԱՆՔ

ԱՐՇԻՒՆԵԼԸ ԱՆԱՊԱՏԻՆ ՄԷՋ, վէպ, դրեց Կ. Փօլատեան։ 540 էջ։ Տպաղրութիւն Արարատ, Փարիզ 1958։

ԿՅՈՒՆՔ

Ա. ՀԱՍԱՐ

Վ.

ՑԱՎՈՊՂԱՑ ՑՈՂՎԱԾՏՂԻ ՆՎԱԾ Վ.Ս.

Մեկ տարի ընթացքում մեր հողագործությունը մեծ առաջադիմություն է արել։ Ամենուրեք հողը ավելի լավ է մշակվում, ավելի շատ պարարտանյութ է գործ դրվում, ավելի լավ սերմեր են ցանվում, ավելի լավ գործիքներ են գործ ածվում։ Ամենուրեք ավելի շատ ուշադրություն է դարձվում հողագործության վրա։ Ամենուրեք ավելի շատ հոգ են տանում հողագործության մասին։ Ամենուրեք ավելի շատ հետաքրքրություն են ցույց տալիս հողագործության նկատմամբ

Այրի Տիկին Լեւոն Մօղեան, Պ. Հայկ Մօղեան, Տէր եւ Տիկին Արամ Մօղեան, Տէր եւ Տիկին Փերայր Տամլամեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Մինաս Ժամկոչեան, Այրի Տիկին Մարկրիթ Արսլան-եան, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Խրոյեան, Այրի Տիկին Նուարդ Երանոսեան, Տէր եւ Տիկին Ա. Ճիւհէրեան, Տէր եւ Տիկին Ա-բրամ Զալաքեան եւ աղջիկը, Օր. Օր. Հ. եւ Փ. Արսլանեան, Պ. Օննիկ Արսլան-եան, Այրի Տիկին Վ. Մօղեան, Տէր եւ Տիկ. Արմենակ Մօղեան եւ իրենց տղան, Տէր եւ Տիկին Ֆարէզեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Մարի Մօղեան, Տէր եւ Տիկ. Հայկազ Մօղեան եւ զաւակները, Պ. Ե. Մօղեան, Տէր եւ Տիկին Անիասեան եւ զա-ւակները, Այրի Տիկին Արփինէ Թաղէոս-եան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Նշան Պէչիկթաշլեան, Այրի Տիկին Թօփուզեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Գոհար Ճամպուրաճեան, [illegible]նչպէս նաեւ Տամլամ-եան, Դանիէլեան, Խրոյեան, Սերճան-եան, Տիրատուրեան եւ Գատէյեան ըն-տանիքները եւ բոլոր պարագաները ցաւով կը ծանուցանեն՝ իրենց ամուս-նոյն, հօր, մեծ հօր, փեսին, եղբօր եւ աղգականին՝

ԼԵՒՈՆ ՄՕՂԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ Դեկտեմբեր 9-ին, իր բնակարանը 68 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Շաբաթ, ժամը 10·45ին, Փարիզի Ս. Յովհ. – Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Պան-եէօ – Փարիզիէնի դերեզմանատունը։

Ոչ ծաղիկ, ոչ ծաղկեպսակ։

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

ՁԱՅՆԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս Կիրակի առաւօտ ժամը 10·30ին՝ ԳԵՐԱՊԱՅԾԱՌ ԱՄԱՏՈՒՆԻ *պատարագ կը մատուցանէ* Երուսաղէմի Ս. Ղազարի ասպետներու կարգին տարեդարձին առ-թիւ

10 bis, Rue Thouin5

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պ. Տիգրան Թաղոյեան եւ զաւակները, [illegible]նչպէս նաեւ Այվազեան եւ Ճառայեան ընտանիքները կուզան իրենց խորին շնոր-հակալութիւնները յայտնել՝ մասնաւոր-բար «Յառաջ»ի խմբագրութեան, Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին, քաղաքի «Բրիստափոր» եւ Պոմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէներուն, Կապոյա Յակիմար-սէյլի մասնաճիւղի վարչութեան, Բժշկա-կան համալսարանի Գ. տարուան ուսա-նողներուն, Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչութեան, Պ. Արսէն Տէր Զաքարեանի, Տէր Զաքար-եան զործատան աշխատաւորներուն, Կր-ճիկեան ընտանիքին, Յ. Նիկողոսեանի եւ հեռաւոր թէ մօտաւոր այն բոլոր ընկեր-ներուն, հայրենակիցներուն եւ բարեկամ-ներուն որոնք անձամբ, նամակով, հեռա-գրով, ծաղկեպսակով, փոխան ծաղկեպսա-կի նուիրատուութիւններով եւ հա-մակրական այլ կերպի արտայայտու-թիւններով վշտակցեցան եւ ցաւակցու-թիւն յայտնեցին իրենց սիրելի [illegible]նջ, մօր, քրոջ, մօրաքրոջ, մօրաքրոջ աղ-ջկան, աղգականին ու բարեկամին՝

ՏԻԿ. ՎԱԶԳԱՆՈՒՇ ԹԱԴՈՑԵԱՆԻ
(Ծնեալ Սամուէլեան)

կսկծալի մահուան առթիւ, որ տեղի ու-նեցաւ 23 Նոյեմբեր 1958, Կիրակի, երե-կոյեան ժամը 23ին, Լաթիմոն հիւանդա-նոցին մէջ։

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ 25 Նոյեմբեր 1958, Երեքշաբթի, Փրա-տոյի Հայոց Մայր եկեղեցիին մէջ, որմէ յետոյ հանգուցեալին դագաղը փոխա-դրուեցաւ քաղաքիս Սէն Փիէռ գերեզմա-նատունը։

×

Մարսէյլէն Տէր եւ Տիկին Յակոբեան եւ զաւակները ու աղգակից աղգականները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտ-նեն, Յոյլուի Վերաչինաց Միութեան, Պոմոնի Ֆ. Կ. Յաչի վարչութեան եւ բո-լոր բարեկամներուն, որոնք անձամբ, եւ նամակով իրենց ցաւակցութիւնը յայտ-նեցին իրենց հօր, մեծ հօր ու աղգակա-նին Զաքար Գրգիրեանի (Յոյլուցի) մահ-ուան առթիւ (Հոկտ. 17ին Ֆրէզնոյի մէջ), այս առթիւ հազարական Ֆրանք կը նուիրեն «Յառաջ»ին եւ Մշակոյթի Տան։
(Տեսնալ «Յառաջ»ին)։

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ձերմապէս կը խնդրենք մեր բաժա-նորդներէն որ մինչեւ Դեկտեմբեր 31 վակեն իրենց բոլոր առկախ հաշիւները։ Վարչութիւնս ի վիճակի չէ ապահով թերթ ղրկելու եւ պիտի ստիպուի դադ-րեցնել թերթերը այն բաժանորդներուն, որոնք ցարդ չեն նորոգած 1958ի բաժա-նորդագրական չրջանը։

Համաճայն տեղական մամուլի տուի-րութեան պիտի խնդրէինք որ մեր բոլոր բաժանորդները կանխիկ վճարեն իրենց բաժնեգինները։

Շնորհակալութիւն բոլոր անոնց որ ի-րենց կանոնաւոր վճարումներով ապահո-ված են թերթին հրատարակման կանոնա-ւորութիւնը։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Եսայեան, Սէմէրճեան եւ Բալուեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ողբացեալ

ՓԻԼԻՊ ԵՍԱՅԵԱՆԻ

կսկծալի մահուան քառասունքին առթիւ (22 տարեկան, ինկած Ալժերիոյ ճակա-տը)։

Կը հրաւիրուին ողբացեալ երիտասար-դին յիշատակը յարգողները։

Այս առթիւ Պ. Եսայեան 1000 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին։

ՊԱՏԱՐԱԳ ՁԱՅՆԱՒՓԻՒՌԻՆ

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ այս Կիրակի ժամը 8·45ին պիտի մա-տուցուի քառաձայն հանդիսաւոր Ս. պա-տարագ։

Պիտի պատարագէ Հայրապետական Պատուիրակ Գեր. Սերովբէ Եպս. Մա-նուկեան, պատարագի արարողութիւնը պիտի ձայնասփռուի Ֆրանս թիւ 1, Փարի Ընթէր, Կրան զօնտ, 18 29, օնտ ֆուրթ 18 մեթր 36։

ԿՈՒԷԿՈՒԱՐ ՊԱՇԱՊԱՆ

Կը չինէ ուսի նոր զործիք եւ կը ստանձնէ ամէն տեսակէ նորոգութիւն, նոյնպէս կը վաճառէ ուսի վերաբերեալ ամէն տեսակի պիտոյքներ։ Դիմել՝

5 BIS, RUE ROGER CHICHARD
ARNOUVILLE-LES-GONESSES - S. & O.

Sté France - Cameroun

ԽԱՐԲՈՒԹԼԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

24, RUE D'ENGHIEN

Կը փնտռեն հայ երիտասարդներ փա-րիզի զրասենեակին եւ Քամէրունի իրենց քոնթուարներուն համար։ Դիմել անձամբ կամ զրաւոր։

PRO. 82-38

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՀԱՅԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Ալֆորվիլ.— Նախաձեռնութեամբ՝ Հ. Յ. Դ. Մ. Մինասեան ենթակոմիտէի։ Այս Ուրբաթ ժամը 21ին, քաղաքապետարանի կից՝ Ժիւլթիս տը Փէլ սրահը։

Կը խօսի՝ ընկ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ։

Նիւթ՝ Գաղաթական դէպքեր «Նոյեմ-բեր 29»ի առնչութեամբ։

Մուտքը ազատ է, Ներկաները կրնան արտայայտուիլ նիւթին չուրջ։

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Նախաձեռնութեամբ Հայ Նախկինազ-գիներու եւ Կամաւորներու Միութեան, Զինագադարի քառասնամեակին առթիւ

ԿԻՐԱԿԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 14

ժամը 9·15ին Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ։

Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կա-տարուի 1914էն 1958 Ֆրանսայի համար ինկած բոլոր հայ զինուորներուն յիշա-տակին։

Ներկայ կ'ըլլան Ֆրանսացի զինուորա-կան եւ պետական բարձր անձնաւորու-թիւններ։

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Բրիստափոր ենթակոմիտէի ժողովը այս Կիրակի կէս-օրէ վերջ ժամը երեքին Ա.Յարոնեան ա-կումբին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՓԱՐԻԶ.—Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խում-բի ժողովը այս Երկուշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, 17 բիս Պլէս։ Կարեւոր օրա-կարգ։

Յ. Կ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ կէս օրէ ետք ժամը չորսին, ընկերուհի Պաքրճեանի աչխատանոցը, 58 Բիս ա'Ազուքիը, 4րդ յարկ, մէթրօ Սանթիէ, սորթի Բիս Սան-թիէ։ Ձերմապէս կը խնդրուի բոլոր ըն-կերուհիները եւ մասնաւորաբար յանձ-նախումբին ներկայութիւնը։ Նիւթ՝ 28 Դեկտեմբեր 1958ի պարահանդէսը։

Յ. Կ. ԽԱՉԻ Վալանսի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, ընկերուհի Տիկին Զարուհի Կըկըզեանի բնակարանը։ Բոլոր ընկերու-հիներու ներկայութիւնը խիստ անհրա-ժեշտ է։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած

ՇԱԻԻԼԻ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ *կողմէ, ի նպաստ նորահաւոյց եկեղե-ցւոյ եւ դպրոցին։*

Կիրակի 14 Դեկտեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր։

Տեղւոյն քաղաքապետական սրահին մէջ։ Կովկասեան երգ, պար, նուագ, ՊԵՐՆԱՐ-ՏԻՏԻՃԵԱՆի կողմէ, եւ համելի անակնկալներ։

GRAND ORCHESTRE DON MORERTO

Ճոխ պիւֆէ *Մուտք 300 ֆրանք*

Կանխօրօք ապահովեցէք ձեր տեղանները հեռաձօսելով վէրսայլ 25 – 25 կամ 926 67·91 Սալ տէ Ֆէթ տը Շաւիլ, 8 Բիս Սթալինկրատ։

Պ. ՅԱԿՈԲԻԿ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Հաճոյքով կ'ընդունի իր բոլոր հայ-րենակիցները, որոնք կը վախճքին զործածուած (ofագիօն) կառք մը զնել որեւէ վաճառանիշ կրող, մա-նաւանդ՝

S.I.M.C.A,

կրնաք ապահով դիմել իրեն, ծա-խած կառքերը կառանթի են, կամ իր, կամ՝

Սիմքային կողմէ։ Նոյնիսկ զաւա-ռէն կրնաք դրաւոր դիմել անոր, սիրայօժար կը պատասխանէ բոլո-րին, ՀԱՍՑԷՆ.— Յ. Պետրոսեան,

Tél. : ETO. 64-85, 70-66 et GAL. 76-10

ԳՐԱՒՈՐ.— Յ. Պետրոսեան,

65, RUE DE STALINGRAD, HOUILLES. S.& O.

Ներկայացուցիչն է՝

Service officiel des usines Simca
Gramauto
34, Ave, de la Porte de Villiers
Paris 17e

AU BEAU NOYER

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՌՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԶՐԻ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Mol. 06-03 et 60-38

ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ ՍԱԼԵՐԸ վՕԿ ընկերութեան կողմէ պատրաստուած

(Գին 2900 ֆրանք)

Թիւ 20·114·— Հայ եկեղեցական երաժշտութիւն·— *Եկմալեան պատարագ 45 վայրկեան։*

Ով գերահրաշ ծաղիկ, Գովիա Երուսաղէմ, Սուրբ Աստուած, Փառ, Մարմին Տէրունական, Հրեշտակայինի, Սուրբ, Ցամենայնի, Հոգի Աստուծոյ, Ամէն եւ ընդ հոգւոյդ, Հայր Մեր, Միայն սուրբ, Տէր ողորմեա, Մաղթանք·— Արծաթ-սիրութեամբ, Ով զարմանալի, Այսօր ծայնն հայրական, Աչքի ծով, Եղիցի։

Թիւ 20·150·— Կոմիտասեան պատարագ·— 55 *վայրկեան, քառաձայն երկսեռ խումբ, երգչուհի։*

Սկիզբ Հայրապետական պատարագի (Խորհուրդ խորին, Հրաշափառ, Ընտրեալդ, Ուրախ լեր) — Սուրբ, Հայր երկ-նաւոր, որդի Աստուծոյ, Ցամենայնի, Հոգի Աստուծոյ, եւ եղիցի ողորմութիւն, Հայր մեր, Միայն սուրբ, Օրհնութիւն, Տէր ողորմեա, Քրիստոս պատարագեալ, Աստուած մեր, Լցաք, Գոհանամք, Մաղթանք, Եղիցի, Էջմիածին ի հօրէ։

Թիւ 20·103·— Հայ ժողովրդ· երաժշտութիւն·— *Նուագախումբ, խմբերգ, մէներգ, 45 վայրկեան, 16 կտոր։*

Գարուն երեւաւ, Եայլի, Թաթարական պար, Օրօր, Ալագեազ, Պիլիքի, Ատրպէյճան, Նազ պար, Գերիներու երգ, Կա-ճաւիկ, Եարօ ջան, Արեւելեան պար, Ղայթարմա, Ֆիզ նման, Լէզկինճա։

Թիւ 20·136·— Արմէնի·— 14 *կտոր*, 45 վայրկեան։

Հայրենիք, Զով գիշեր, Երգրում, Կռունկ, Տարօն, Կայնել ես, Արի Սէյրան, Լալա եարս, Ետ-առաջ, Պանդուխտի երգ, Շողոպ, Մարալի, Վարդավառ։

Թիւ 10016·— Իրիս Պիւլպիւլեան *եւ նուագախումբ·—*

Ոչ մի ծաղիկ ճո բոյրը չունի, Հայաստանի աղջիկ, Ինչ կոնեմ, Տըլէ եաման, Մի անգամ նայուածքովը, Կարօտի երգ, Շարմաղ աղջիկ, Մարօ ջան, Օրօր, Խնջոյքի երգ։

Ստանալու համար դիմել՝
ԱՐԱ ՊԱՐԹԵԻԵԱՆԻ,
14, Rue Petit, Paris 19e (BOT. 99-22)
Եկեղեցւոյ դիւանատունը·—

(Գաւառի համար առաքում խնամուած ծրարով, , (Քոնթրը ռամպուրսըման)։

Փնտռել նաեւ վերջին սալը Րըֆլէ տ'Արմէնի· Թիւ 20157։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանգ : Հատը 15 ֆր.

ՇԱԲԱԹ
13
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
SAMEDI
13 DECEMBRE
1 9 5 8

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8368 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4168

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՃԱԿԱՏԸ

Ամիսներով միջազգային մամուլի ա-ռաջին սիւնակները զբաղեցնող վերջ, Մերձաւոր Արեւելքի լուրերը առնէ մը ի վեր կորսնցուցած են այլեւս իրենց չափական-նութիւնը :

Ասիկա չի նշանակեր սակայն թէ բո-լորովին խաղաղած է «արեւելեան կոպճ աշխարհի» :

Սուեանէն մինչեւ Պաղտատ՝ անցնելով Դահլրէյէն ու Կիպրոսէն՝ պակաս չեն այժմէականութիւն ներկայացնող հա-րցեր :

Լիբանան խաղաղած է երկու ամիսէ ի վեր : Փոխանցման կառավարութիւնը կա-րելին կ'ընէ բացուած վէրքերը զարմա-նելու համար : Վերջ դրած են ազդամիջ-եան կռիւները : Հայկական ճակատն ալ հանդարտութեան նշաններ ցոյց կուտայ : Հրաժիղները հասկցած են վերջապէս, որ կարելի չէ անպատիժ կերպով կրակին հետ խաղալ յաւիտեան : Հիւրընկալ ափե-րու վրայ ծուարած մեր բեկորները խա-ղաղութեան կը կարօտին՝ աշխատելու եւ իրենց ճակտին քրտինքով պարկեշտօրէն ապրելու համար :

Երկտող լուր մը՝ կը հաղորդէր երէկ, որ Միացեալ Ազգերու Կազմակերպու-թեան կողմէ Լիբանան ղրկուած «դիտող»-ները բոլորն ալ մեկնած են : Պէյրութի մէջ ժամանակ մը եւս պիտի մնան խումբ մը սպաներ միայն վարչական գործերը կարգի դնելու համար :

Կիպրոսի հնձանը չէ հարթուած դեռ : Թուրքերը չվհացած անպէ. կառավարու-թեան քաշալերութենէն՝ անդիջող դիրք բռնեցին ՄԱԿի ընդհ. ժողովին մէջ, ո-րուն քաղաքական յանձնաժողովը մեր-ժեց Յունաստանի առաջարկները եւ որո-շեց վճիռը կարզադրել «կոմմերու միջեւ» խաղալ բանակցութիւններով :

Թուրք մամուլը ցնծութեան մէջ է, ծափ ու ծնծղայ կը զարնէ՝ այս որոշումը «յաղթանակ» մը նկատելով թրքական տեսակէտին համար : Թուրքիա, որ Լո-ղանի դաշնագրով բոլորովին հրաժարած էր Կիպրոսի վրայ ամէն իրաւունքէ, այժմ շնորհիւ Անգլիոյ «կոմմ» կը դառնայ եւ ձայնը պիտի ունենայ կղզիին ճակատա-գիրը որոշելու մէջ :

Զուրը կ'ինչայ Մակարիոս արք. ի «ան-կախութեան» ծրագիրը, որ վերջին պա-ղատ մը կը նկատուէր էնոսիսի (Յունաս-տանի կոմմնակիցներուն կողմէ :

Վերջին խօսքը չէ ըսուած դեռ այս մա-սին :

Իրաքի մէջ Յուլիս 14էն ի վեր հաս-տատած վարչաձեւը բոլորովին չէ տա-րապղտած տակաւին : Արքայական շըր-ջանի քաղաքային ու պինտորական վարիչ դէմքերը դառի ենթարկուելով պատ-ժուեցան : Այսքանը բաւական չեղաւ ըս-նականն վհատ տեղծելու :

Ցեղափոխութեան պատասխանատու դէմքերէն զօրավար Արէֆի ձերբակալու-թիւնը ցոյց տուաւ թէ տարակարծու-թիւններ կան նոր վարիչներուն միջեւ :

Աւելի ծանրակշիռ էր վարչապետ Ա-տէլ Քէրիմ Քասըմի Պաղտատի ճայնա-փփուէն ըրած այն յայտարարութիւնը՝ թէ «չնորհիւ Աստուծոյ երեւան հանուած է դաւադրութիւն մը, որ պիտի պայթէր ամսոյս 9ին եւ 10ին՝ վճռելով ենթարկե-լով հանրապետութեան դոյութիւնը եւ երկրին ներքին ապահովութիւնը » :

Դեռ չատ կանուխ է՝ դիտնալու համար թէ ինչ քաղաքականութեան պիտի հետե-ւի զօրավար Քասըմ՝ ներքին եւ արտա-քին ճակատներու վրայ : Վարչապետը ցարդ յաջողեցաւ երկրին դէմը պահել իր ձեռքին մէջ : Միւս կողմէ «զբաղան չէ -զբաղութիւն» պահեց արեւելքի եւ արեւ-մուտքի միջեւ :

Գահիրէի մէջ թեղի կ'ունենայ ափրեա-սիական տնտեսական նոր խորհրդա-ժողով մը, որուն կը մասնակցին քառա-սուն պատգամաւորները ,— 360 արաբ, 22 ափրիկեցի եւ 69 ասիացի :

Հակառակ կարդ մը պատուիրակու-թեանց իրաւացի բողոքներուն, Խորհրդ. Միութիւնը կը մասնակցի այս խորհրդա-ժողովին՝ չնայելով իր ազդեցութեան են-թարկել Ասիոյ եւ Ափրիկէի տակաւ ժողո-վուրդները՝ զանազան չղշղոցուն խոս-տումներ ընելով անոնց :

Այսպէս ուրեմն, արեւելեան ճակատը կը շարժի միշտ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՆ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

ՇԱՊԱՆ – ՏԵԼՄԱՍԻ ՃԱՌԸ

Առաջին տաքիւ ընտրութեան ժողովին վեց փոխ նախագահները.— Ֆրէմէրիք Տիւփօն եւ Ֆուրքատ (անկախ), Ֆան Տէո Մեռչ (Մ. Ն. Հ.), Օր. Տիէնէչ (ժողո-վրդական Շարժում), Մոնթալա (ընկեր-վարական), Սայիտ Պուալամ (Ալժերիա) :

Նոյն նիստին ընթացքին որոշուեցաւ թէ Յունուար 15ին պիտի նշանակուին սահ-մանադրութեան նախատեսած վեց մնա-յուն յանձնախումբերը :

Ընտրուեցան նաեւ երեք դանձապետնե-րը՝ մէկ անկախ, մէկ Միութիւն Նոր Հանրապետութիւն համար, մէկ ժողովր-դական Շարժում :

Դիւանի ընտրութենէն ետք Շապան – Տելմաս չնորհակալութեան ճառ մը խո-սեցաւ : Վերջին անցուդարձերուն անդ-րադառնալէ ետք Ազգ. ժողովի երկուա-սարդ նախագահը յարդանքի իր խօսքը ուղղեց Նախագահ Քոթիի ««որուն վեր-ջին եւ հանդիսաւոր կոչը արձագանգ տուաւ բովանդակ Ֆրանսայի մէջ» : Ցար-դանքի իր խօսքը ուղղեց՝ նաեւ զօրավար Տը Կոլլ «որ Ֆրանսան ապատեց քաղաքա-կան կռիւէ» :

Անդրադառնալէ ետք այն բոլոր դէպք-երուն, որոնք ծնունդ տուին Ե. Հանրա-պետութեան, Շապան – Տելմաս չէշտեց Ազգ. ժողովի կենսական դերը իրագոր-ծելու համար : Ազգ. ժողովը, ա-ւելցուց ան, վճռական պէտք է ըլլայ՝ տնտեսութեան զարկ տալով, ընկերային արդարութիւնը հաւասար դեռնի վրայ դնելով, ուսանողներուն դասատուներ եւ դասարաններ տալով եւ Ալժերիոյ փըր-կութեամբ՝ հանրապետութեան վերկու-թիւնը ապահովելով :

Ազգ. ժողովին մէջ այսուհետեւ դոյու-թիւն պիտի չունենայ երբեմնի «կուսակ-ցութիւններու վարչակարգը», բայց կու-սակցութիւնները պիտի մնան, որովհե-տեւ էական դեր պիտի խաղան անոնք : Եզրակացնելով, Շապան – Տելմաս բաւ-

թէ կենսական խնդաս ունեցող բազմաթիւ հարցեր պիտի լուծուին Ազգ. Նոր Ժո-ղովին մէջ :

Միւս կողմէ, Մերձաւոյան ալ ընտրած էր իր դիւանը եւ Նախագահ Մոնէրվիլ արտասանեց բացման ճառը. նախ չնոր-հակալութիւն յայտնեց իրեն եղած պատուին համար, յետոյ՝ ծանրացաւ ազ-գային միասնականութեան վրայ, առանց որուն՝ Հանրապետութիւնը կրնայ վտան-գուիլ .— «Հանրապետութիւնը կ'ապրի : Մեծ գործին իրականացման համար՝ ան-հրաժեշտ է բոլոր Ֆրանսացիներու միու-թիւնը. քանի մը ամիս առաջ վտան-գուած էր ան, բայց Հանրապետութեան Նախագահին խմաստութիւնն ու յստակ-տեսութիւնը յաջողեցան փրկել զայն » : Մոնէրվիլ յարդանքի իր խօսքը ուղղելով Նախագահ Քոթիի, եզրակացուց .— «Մե-րակոյտը պիտի ներշնչուի իր օրինակէն» :

ՊԵՐԼԻՆԻ ՀԱՐՑԸ

ԽՐՈՒՇՉեԻ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՅ ԵՒ ԱՏԸՆԱՈՒԵՐ Կ'ԸՆԴԻՄԱՆԱՅ

Պերլինի հարցը հետզհետէ մտահոգիչ բնոյթ կը ստանայ : Խորհրդային մամուլի «Թաս» գործակալութիւնը սփռեց Մոս-կուայի կառավարութեան մէկ յայտարա-րութիւնը, որուն վերնագիրը այն է, թէ «հակառակ Արեւմուտքի անբարեացա-կամութեան՝ Խ. Միութիւնը որոշած է վերջ դնել վտանգաւոր կացութեան մը եւ պատրաստ է չորսերու ժողով մը գումա-րելու՝ Գերմանիոյ հետ խաղաղութեան դաշինք մը կնքելու համար» :

Հակառակ սակայն «խաղաղութեան դա-շինք» կնքելու պատրաստակամութեան՝ Խրուշչեւ Միւնիխի «Զուտ Տոյչը Յայ-թունկ» թերթին կատարած յայտարա-րութիւններով կարդ մը սպառնալիքներ կ'ընէ Արեւմուտքի.— «Չեմ կարծեր որ Արեւմուտքը մտածէ պատերազմ ընել Պերլինի համար, բայց եթէ պատահի այդ դժբախտութիւնը, Խ. Միութիւնը՝ իբրեւ հաւատարիմ դինակից Արեւելեան Գեր-մանիոյ ժողովրդավար հանրապետու-թեան եւ համաձայն Վարշաւայի ուխտին տրամադրութեանց՝ պատրաստ է պաշտ-պանելու Արեւելեան Գերմանիան՝ ցամա-քի, ծովու եւ օդի վրայ » : Խրուշչեւ կը թելադրէ նաեւ որ Արեւմուտքը աւելի «իրատես» աչքով նայի Պերլինի հար-ցին, փոխանակ յայտարարելու թէ՝ դաշ-նակից զօրքին ներկայութիւնը Արեւմտա-եան Պերլինի մէջ անհրաժեշտ է :

Միւս կողմէ Ատենաւորը վճռած է ընդ-ղիմանալ Խրուշչեւի ծրագրին՝ արեւմտա-եան իր դաշնակիցներուն հետ : Փարիզի դաշնային բանակցութիւններուն պիտի մասնակցին աւելի քան հարիւր Գերմա-նացիներ՝ աշխատելով միասնականու-թիւն ստեղծել Մոսկուայի դէմ :

Իսկ Արեւմտեան Պերլինի քաղաքապե-տը՝ Պրանտ, որ վարչապետ Ատենաւորի հետ կարդ մը անհամաձայնութիւններ ու-նի., Փարիզի մէջ բանակցութիւններ ու-նենալ եւ պիտի մեկնի Ուաշինկթըն :

Ուրբաթ կէսօրէ ետք Նախարարաց Խոր-հուրդը ժողով մը գումարեց. օրակարգի բազմաթիւ հարցեր կան : Կարեւորագոյն հարցը սակայն՝ Ալժերիոյ բանակի հրա-մանատարութեան մէջ ըլլալիք փոփոխու-թիւններն են : Ինչպէս գրած էինք՝ Զօր. Շալ Ալժերիոյ պինտալ ուժերու ընդհա-նուր հրամանատար պիտի նշանակուի, իսկ Փոլ Տըլուվրիէ՝ կառավարութեան ներկայացուցիչը : Զօր. Սալան նոր պաշ-տօնի մը կը կոչուի՝ պատերազմական նա-խարարութեան ընդհանուր քննիչ : Այս ուղղութեամբ Սալան վերջերս կարդ մը յայտարարութիւններ հրապարակած էր՝ ծանրանալով Ալժերիոյ մէջ բանակին կա-տարելիք դերին վրայ. «բանակը ամէն բանէ առաջ պէտք է բնաջնջէ ըմբոստու-թիւնը » :

× Ազգային մէջ ափրիկեւասիական եր-կիրներու ժողովին մէջ «աշխարհախալ» -ներու դէմ յայտարարութիւնները իրարու կը յաջորդեն : Հետաքրքրական է այն՝ որ յայտարարութիւններէն չատեր կ'ըլ-լան.. Ֆրանսերէն եւ անգլերէն : Նէօ Տեսթուրի բանբեր Սլիմ անգլերէն խօսե-լով ըսաւ.— Վճռած ենք զօրավիզ կանգ-նել Ալժերիոյ ժողովուրդին, մեր բոլոր միջոցներով, մինչեւ որ ան տիրանայ իր անկախութեան » :

Ուշադրաւ է այն պարագան, որ Ազգ-յի ժողովին մէջ բազմաթիւ յանձնախում-բերու նախագահութիւնն ու փոխ – նա-խագահութիւնը կը վստահուին ... Ալժե-րիոյ Ազատագր. ճակատի ներկայացու-ցիչներուն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՈՒՈՇԻՆԿԹընին կը հաղորդեն թէ Միացեալ Նահանգներու Արտաքին նա-խարար Տըլլըս Շաբաթ օր Փարիզ պիտի հասնի՝ մասնակցելու համար Գերմանիոյ արեւմտեան 3 երկիրներու խորհրդակ-ցութիւններուն եւ Ատլանտեան Ուխտի ժողովին, որ պիտի սկսի Դեկտ. 16ին :

ԻՐԱՔի մէջ կացութիւնը չէ հանդարտած եւ նոր ձերբակալութիւններ կ'ըլ-լան : Մինչեւ Եփրատի ցեղախումբերը , որոնք 1935ին, 1952ին եւ 1956ին զի-բոստութեան դրօշ պարզած էին, ապըս-տամբած են Պաղտատի կառավարութեան դէմ՝ հողային բարենորոգումները չըն-դունելով. այս ցեղախումբերը, որ կը պատկանին Շիիթ աղանդին, մեծ հո-պատէրը են : Յուլիս 14ի յեղափոխու-թեան ընթացքին՝ Զօր. Քասըմ դնդ. Ա-րէֆը ղրկած էր Մինչեւ Եփրատ՝ քարոզ-չութեան համար : Միւս կողմէ ձերբա-կալուած է երիտասարդ նախարար մը՝ Ֆուատ Էլ Ռիքապի, որ կը գործէր սէ-տութեան դէմ : Ձերբակալուած է նաեւ գնդապետ Ֆաչլի, Բ. զօրամասի հրա-մանատարը : Լոնտոնի կողմէ հաստատ-ուեցան նաեւ այն զրոյցները՝ որոնց հա-մաձայն Նուշիտ Ալի, Իրաքի նախկին վարչապետը, ձերբակալուած է :

ԻՏԱԼԻՈՑ կառավարութիւնը զարձեալ փոքրամասնութեան մէջ ինկաւ, երբորդ անգամ ըլլալով, ընդդիմադիրներու կող-մէ ներկայացուած օրակարգ մը ստացաւ 274 ձայն՝ 270ի դէմ : Վարչապետ Ֆան-Ֆանի Պոն կ'երթայ ուր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ վարչապետ Սատնա-ուրբի հետ :

ԱՆԳԼԻՈՑ վարչապետ Մաքմիլըն յայ-տարարեց թէ կիպրոսի հարցը պիտի քըն-նուի Փարիզի մէջ՝ Յունաստանի եւ Թուր-քիոյ Արտաքին նախարարներուն մաս-նակցութեամբ, բայց Յունաստանի Ար-տաքին նախարար Ափերոֆ յայտարարեց թէ նման ժողով մը չի կրնար ըլլալ, քա-նի որ Ափէնդրի տեսակէտը չէ փոխուած կիպրոսի հարցին նկատմամբ :

ԱՆԳԱՐԱՑի մէջ Դեմոկրատ (կառավա-րական) կուսակցութեան խորհրդարանա-կան խմբակը ժողով մը գումարեց. օրա-կարգի գլխաւոր հարցն էր՝ ընդդիմա-դրութեան դէմ պայքարիլ : Ժողովէն վերջ դեկոյց մը հրապարակուեցաւ, ուր կ'ըս-ուի թէ յանձնախումբ մը կազմուած է՝ քննելու համար զանազան հարցեր . այս քայլը կառավարութեան ձեռք առած նոր միջոցը կը նկատուի՝ ընդդիմադրութեան դէմ :

ԿԻՊՐՈՍի անգլիական իշխանութիւն-ները սպիտակ գիրք մը հրապարակեցին յոյն կիպրոսցիներու սպանութեան մա-սին : Անգլիացիք կը խոստովանին որ կարդ մը սխալներ գործած են մանաւանդ երբ անցեալ Յունիս 12ին, տղատ արձա-կելով 35 յոյն կիպրոսցիներ, չէն նա-խատեսած թէ անոնք տուն երթալու հա-մար պիտի անցնէին թրքական դիւղ մը : Արդարեւ այդ 35 Յոյները յարձակման ենթարկուեցան Թուրքերուն կողմէ. ուր սպանուեցան եւ հինդ ուրիշներ վիրա-ւորուեցան : Անգլիական տեղեկագիրը կը նշէ թէ այս «վայրենի ջարդը» կ'ապա-ցուցանէ «արիւն թափելու անհատատալի ծարաւ մը» :

ՅՐՈՒԻԶՆԵՐՈՒ գործադուլը Նիւ Եորքի մէջ ստիպեց ինը կարեւոր օրաթերթեր, որ դադրեցնեն իրենց հրատարակութիւ-նը : Այս թերթերը աւելի քան 12 միլիոն-նոց չրջան մը կը բաւարարէին : Դադրած թերթերու կարգին են՝ Հերալտ Թրի-պիւն, Թայմզ, եւն. :

«ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԳԻՐՔ» ցուցահանդէ-սը պաշտօնապէս բացուեցաւ հինգշաբթի օր Օքէլ Մօտէռնի մէջ : Գիրքերէն զատ Խ. Միութիւնը հոն ցուցադրած է եւ կը ծախէ զանազան արտադրութիւններ :

ՊԱՏԿԱՅԵՆՆԵՐ

3.

Հ՛դ, շատ մը բան կայ wաչեր ու wաչել մեր հասկնալու համար... Սիկին մը ինձ կ՛ըսէր, թէ ինչո՞ւ ես կ՛ուզեմ նկարել միայն մարդոց դէմքերը։ Ես կը պատասխանեմ անոր, թէ դէմքերուն վրայ կ՛արտայայտուի մարդուն հոգին, անոր ներաշխարհը։ Ես կը սիրեմ նկարել մարդոց դէմքերը, որովհետեւ անոնց մէջ կը տեսնեմ մարդկային ամբողջ կեանք

ԿՈՂՄԱԿ

Ի. ՀԱՅՈՐ

ՎԻ.

ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐԻՆ

Ես առաջին դիպվածը չեմ, երբ ինձ վրա հարձակում է գործում ինձ ծանոթ մի պետական ծառայող, որ ինձ հետ ունեցած իր անձնական հարաբերությունների մեջ ինձ համարում է իր ընկերը, իսկ պաշտոնական հարաբերությունների մեջ՝ իր ենթակա անձը։ Ես ամեն անգամ ստիպված եմ եղել նրան հիշեցնել, որ ինձ համար նա միայն պետական ծառայող է, որ ես նրա ընկերը չեմ, որ նա ինձ համար

Այրի Տիկին Լեւոն Մօղեան, Պ· Հայկ Մօղեան, Տէր եւ Տիկին Արամ Մօղեան, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Տամլամեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Մինաս Ժամկոչեան, Այրի Տիկին Մարկրիթ Արսլանեան, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Պըտըչեան, եւ բոլոր պարագաները յաւուղ կը ծանուցանեն՝ իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, փեսին, եղբօր եւ ազգականին՝

ԼԵՒՈՆ ՄՕՂԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ Դեկտեմբեր9ին, իր բնակարանը 68 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Շաբաթ, ժամը 10·45ին, Փարիզի Ս· Յովհ· – Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Պան – եէօ – Փարիզիէնի գերեզմանատունը, ամփոփելու համար մտաւորականներու պամբարանը։

Ոչ ծաղիկ, ոչ ծաղկեպսակ։

Հանդուցեալին փափաքին համաձայն փոխան ծաղկեպսակի նուիրատուութիւն – ները ընել հայկական վարժարաններուն։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայիս ընկատել իբրեւ այդ։

Տէր եւ Տիկին Գեղամ Տէր-Յարմէնճեան եւ զաւակները (Գահիրէ), Տէր-Յարմէնճեան ընտանիքը եւ բոլոր ընտանեկան պարագ – ղանները, ինչպէս նաեւ բարեկամները կը ծանուցանեն իրենց եղբօր, ազգականին եւ բարեկամին՝

ԱՒԵՏԻՍ ՏԷՐ-ՅԱՐՄԷՆՃԵԱՆԻ

(Ֆացցացի, 53 տարեկան)

արկածալի մահը։

Յուղարկաւորութիւնը այս Շաբաթ ժամը 13·30ին էնսթիթիւ տիւ Քօր Մէտիքալ, ժամը 14ին, Փանթէոնի գերեզմանատան դիմաւոր մուտքին առջեւ։

Մահազդ դրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս ընկատել իբրեւ այդ։

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

ՁԱՅՆԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 10·30ին՝ ԳԵՐԱՊԱՅԾԱՌ ԱՄԱՍՈՒՆԻ պատարագ կը մատուցանէ Երուսաղէմի Ս· Ղազարի ասպետներու կարգին տարեդարձին առ – թիւ

10 bis, Rue Thouin

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆ. ԵԿԵՂԵՑԻ

8 bis, Rue des Ternes

Մէթրօ Փորթ Մայօ կամ Շամփէրէ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 10·45ին։ կը խօսի Պատուելի Սիմլեան։ Նիւթ՝ «Ահա, ես միշտ ազախինն եմ»։

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Հայ կարմիր Խաչի Ֆէտանվիլիէի օղա – փոխութեան կայանի ընդարձակման ի նպաստ կը նուիրեն։— Երկու հազարական Ֆրանք Ազապէեան եղբայրները, Տէր եւ Տիկին Մ· Գալայճեան եւ Պարոն Զարիք – եան։ Հազարական Ֆրանք Պ· Պ· Մեծ – դլուխեան, Ալեանաքեան, Վէմեան, Պայ – տարեան, Մանիսեան, Գարապօղոսեան, Զալըքեան, Գօճապըլըքեան եւ Ամանոս – եան։ Հինգ հարիւրական Ֆրանք Տիկ· Ա – ղաւնի Գալայճեան, Պ· Պ· Խմէրեան, Զաքարեան, Մալմանեան, Պէնլեան, Ալանեան, Ղազարեան, Պօյաճեան եւ Սայրին։ Հայ կարմիր Խաչի Փարիզի դարմանատան կը նուիրեն։— Հինգ հա – րիւրական Ֆրանք Պ· Պ· Տէմիրճեան, Պէրլօչեան, Շմաւոնեան, Ալիքսանեան, Հէքիմեան, Հայրապետեան եւ Գասպար – եան։

ՁՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

EXPERTISE GRATUITE

Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան,
յարկաբաժինը կամ խանութը։

J. TORANIAN

18, AVENUE DE L'OPÉRA

OPE 73-21 OPE 19-45

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
— 17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e) —

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ջերմապէս կը խնդրենք մեր բաժա – նորդներէն որ մինչեւ Դեկտեմբեր 31 փակեն իրենց բոլոր առկախ հաշիւները։ Վարչութիւնս ի վիճակի չէ ապառիկ թերթ ղրկելու եւ պիտի ստիպուի դադ – ըեցնել թերթերը այն բաժանորդներուն, որոնք ցարդ չեն նորոգած 1958ի բաժա – նորդագրական չրջանը։

Համաձայն տեղական մամուլի սովո – րութեան պիտի խնդրէինք որ մեր բոլոր բաժանորդները կանխիկ վճարեն իրենց բաժնեվիններըը։

Շնորհակալութիւն բոլոր անոնց որ ի – րենց կանոնաւոր վճարումներով ապահո – ված են թերթին հրատարակման կանոնա –ւորութիւնը։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԱՐԱԳ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԻՆ

Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ այս կիրակի ժամը 8·45ին պիտի մա – տուցուի քառաձայն հանդիսաւոր Ս·պա – տարագ։

Պիտի պատարագէ Հայրապետական Պատուիրակ Դեր· Սերովբէ Եպս· Մա – նուկեան, պատարագի արարողութիւնը պիտի ձայնասփռուի Ֆրանս թիւ 1, Փարի էնթէր, կրան զօնտ, 18 29, օնտ ֆուրթ 18 մեթր 36։

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՆ

Աչքի առջեւ ունեցէք հետեւեալ արեւելեան սննդեղէնները, որոնց լաւագոյնները, թարմը, ու բազմա – զանը յարմար գիներով։

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ

ՄԻՋ ՊԻՏԻ ԳՏՆԷՓ

246, rue Vendôme
20, rue Villeroy
Lyon

Ինչպէս արմաւ, պամիա, «եալանճի տոլմա», յունական,, բուրշի – ճներ, պիպէր, տերեւ, բահիճ հէլվա, վանիլլ, շոճոլա, նուազէք, լոգում, սագըզ, պիստակ, Շիրակ օդի, (41–45 աստիճան), երշիկ, կեսարական պաստրմա, առաջնակարգ սուրճ, (գարավան և մոգգա), համեմներ մահլէպ, սալէպ, ձիթապտուղ, ամէն տեսակէ, ձէթ, հաշֆավալ (պուլկարական), ներմակ պանիր (ոչխարի կաթով), ամէն կարգի պահածոներ, գուզգուս, հերիսա, կարմիր ոսպ, Հալէպի։
Միշտ Պահատուրեան վաճառատունը

Արագ սպասարկութիւն ապսպրանքներու առաքման համար։

Մի մոռնաք

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

246, RUE VENDOME
20, RUE VILLEROY
LYON

OCEANIA

ՕԴԱՆԱԻԻ, ՇՈՓԵՆԱԻԻ ԵՒ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ

Վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւակերպութիւնները, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու, Քանատա, Թուրքիա, Լիբանան։

Ամէն մանրամասնութիւն եւ տեղի վերապահում՝ ՓԱՐԻԶ–ՄՈՍԿՈՒԱ ԵՐԵՒԱՆ օդանաւային ճամբորդութեան համար։

Մանրամասնութեանց համար դրել՝

Պ· ԼԵՒՈՆ ՊԱՐՈՆԵԱՆ

M. LEVON BARONIAN

38, RUE DE LA RÉPUBLIQUE
MARSEILLE - TÉL. COL. 53-13, 42-58

Bureau à Paris :

4, RUE CASTELLANE
Tel. : ANJ. 16-33 & 75-90

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի կա – պանդի Ծառի հանդէսը Դեկտեմբեր 21ին ժամը 16էն սկսեալ մինչեւ 22։

Գեղարուեստական բաժինը կազմակեր – պուած է վարժարանի մեծ եւ փոքր ա – շակերտներու կողմէն, պատչախաոան ներկայացումներ, արտասանութիւններ, խաղեր եւ երգեր։

Շքախնդան հայկական աւանդական ճա – խութեամբ։

Սիրով կը հրաւիրուին յարդելի բոլոր հայրենակիցները։

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Նախաձեռնութեամբ Հայ Նախկինռազմիկներու եւ Կամաւորներու Միութեան, Զինադադարի քառասնամեակին առթիւ

ԿԻՐԱԿԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 14

ժամը 9·15ին Փարիզի Ս· Յովհաննէս – Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ։

Հոգեհանդստեան պաշտօն պիտի կա – տարուի 1914էն 1958 Ֆրանսայի համար ինկած բոլոր հայ զինուորներուն յիշա – տակին։

Ներկայ կ'ըլլան Ֆրանսայի զինուորա – կան եւ պետական բարձր անձնաւորու – թիւններ։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Հ· Ց· Դ· Քրիստափոր եպիսկոպոսի ժողովը այս կիրակի կէս – օրէ վերջ ժամը երեքին Ս·Յարոնեան ա – կումբին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՓԱՐԻԶ·—Հ· Ց· Դ· «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, 17 բիս Պլէօ։ Կարեւոր օրակարգ։

Ֆ· Կ· ԽԱՉի Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ· ժողովը այս Շաբաթ կէս օրէ ետք ժամը չորսին, ընկերուհի Պաքրճեանի աշխատանոցը, 58 Բիս ռ'Ասպուքիր, 4րդ յարկ, մէթրօ Սանթիէ, սորթի Բիս Սանթիէ։ Ջերմապէս կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներու եւ մասնաւորաբար յանձնախումբին ներկայութիւնը։ Նիւթ՝ 28 Դեկտեմբեր 1958ի պարահանդէսը։

Ֆ· Կ· ԽԱՉի Վալանսի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, ընկերուհի Տիկին Զարուհի Կրկրդեանի բնակարանը։ Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը խիստ անհրաժեշտ է։

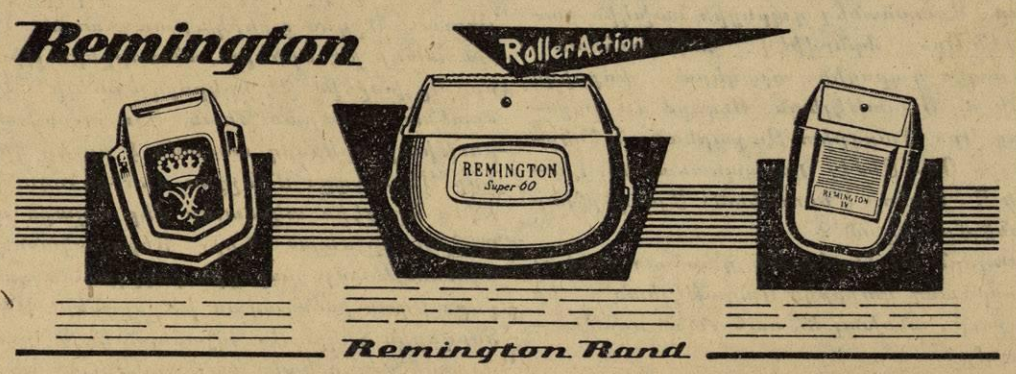
ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ՏՕՆԱՃԱՌԸ

Դեկտեմբեր 21ին

Մանրամասնութիւնները՝ յաջորդով։

ԱՄԲԱՒԱՒՈՐ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԱՄԵԼԻՆԵՐ

REMINGTON "Princess"
— Մասնաւորաբար —
ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
պատրաստուած մօտէլը

REMINGTON "Super 60"
— Ա՛Մ Է Ն Է Ն —
ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԱԾԸ
Super-confort du rasage électrique

REMINGTON IV
Բոլոր պիւտճէներուն
մատչելի ՄՕՏԷԼ մը
Ա Ն Ն Ա Խ Ը Ն Թ Ա Ց
ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

Services Commerciaux Rasoirs Electriques
12 Rue Edouard VII Paris - 9e

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած

ՇԱԻԻԼԻ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ *կողմէ, ի նպաստ նորակառոյց եկեղեց – ւոյ եւ դպրոցին։*

Կիրակի 14 Դեկտեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր։

Տեղւոյն քաղաքապետական սրահին մէջ։ Կովկասեան երգ, պար, նուագ, ՊԵՐՆԱՐ – ՏԷՏԷՃԵԱՆի կողմէ, եւ հաճելի անակնկալ ըներ։

GRAND ORCHESTRE DON MORERTO

Ճոխ պիւֆէ *Մուտք 300 Ֆրանք*

Կանխօրօք ապահովեցէք ձեր սեղանները հետախօսելով Վէրսայլ 25 – 25 *կամ* 926 67·91 Սալ տէ Ֆէթ տը Շաւիլ, 8 Բիս Սթալինկրատ։

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՁԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկաս – եան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e

TÉL. : BAL. 31-21

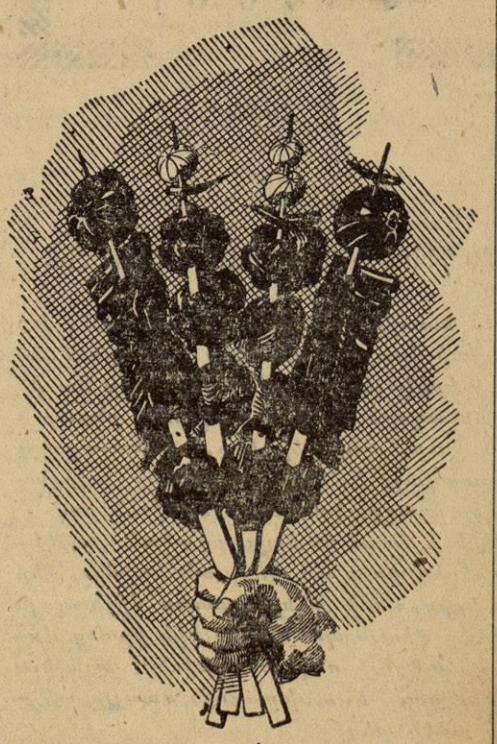
ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ

Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «շաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900

Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք : Հատը 15 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 14 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

DIMANCHE 14 DECEMBRE 1958

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8369 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4170

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՕՐԻՆԱԿ ԱՌՆԵ՛ՆՔ

Տարի մը առաջ ահազանգ կը հնչեցնէ – ինք այս սիւնակներէն :

« ժամանակ է, որ սթափինք» կը գո – չէինք, երբ լուրեր կը հրջկին թէ Ցուն – ուարէն սկսեալ պիտի դադրեցնեն հայ – կական պատարագի պարբերական ձայ – նասփռումը Ֆրանսական անթելէն (Յա – ռաջ, 1 Դեկտեմբեր 1957) :

Ահելի առաջ հրաւէր կ'ուղղէինք մեր երիտասարդ սերունդին եւ Ֆրանսահայ գանգատն կազմակերպութեանց, որ իրա – րու մօտ գալով, պիտանի ուժերը գործի մղելով, դիմեն պատկան իշխանութեանց, որպէսզի Ֆրանսական ձայնասփիւռը Հա – յերուն յատկացնէ չաբաթը մէկ անգամ գոնէ քառորդ ժամ (Յառաջ, 8 Մարտ 1957) :

Այս կոչը կ'ընէինք այն առեն, երբ Թուրքերը յաջողեր էին մուտք գործել Ֆրանս. ձայնասփիւռէն ներս եւ իրա – ւունք ստացած ամիսը երկու անգամ օդ – տագործելու զայն իրենց քարոզութեանց համար, վոսփորի արձագանգները անու – նին տակ : Ցիշեր էինք նաեւ թէ ի'նչպէս Ֆրանսայի Հրեաները կրօնական գեղի վրայ Փարիզի ձայնասփիւռին մէջ ապա – հովեր էին իրենց չաբաթական Լսէ՛ Իս – րայէլը :

Աչխատակից մըն ալ կը թելադրէր մեր հայրենակիցներուն, որ նամակ գրեն — հայերէն, Ֆրանսերէն կամ որեւէ լեզուով — հայածէս պատարագի կազմակերպիչ մարմնին — Էկլէզիա — յայտնելու հա – մար իրենց գնահատութիւնն ու գոհունա – կութիւնը, ու նաեւ յուզումը՝ երէկ երբեք գաղթին ձայնասփռումները :

Այս ահազանգը մեծ արձագանգ չգտաւ գժբախտաբար Ֆրանսահայութեան մօտ :

1954 Հոկտեմբերին էր, որ Ֆրանսական ձայնասփիւռի վարչութիւնը որոշած էր ամսուան առաջին կիրակին՝ առաւօտեան ժամը 8·45 – 10 յատկացնել արեւելեան ծէսով պատարագի մը սկսումին՝ Փարի – զի կայանէն (այժմ Ֆրանս – 1) :

Բացի առաքելական եւ կաթոլիկ Հա – յերէն, այս ձայնասփռումէն կ'օգտուէին նաեւ Փարիզի Ռուսերը, Ռումէնները, Յոյները, Մարոնիները, Ասորիները, Քաղդէացիները ու Ուկրայնացիները :

Այսքան այլազան ազգերու համար տա – րեկան մէկ կամ տասներկու կիրակին էր բաւեր եւ չատեր կը ղրկուէին :

Անհրաժեշտ էր չարժման մէկը դնել յիշ – եալ ազգութեանց կազմակերպութիւններն ու հայրենակիցները :

Մոնսենեէօր Ռիւփ, Փարիզի Կարդինա – լին օժանդակը՝ ընկերակցութեամբ Պե – տական Խորհուրդի անդամ Պ. Կասթոն Թէսլէի՝ ղեմոց Ֆրանս. ձայնասփիւռի ընդհ. տնօրէն Պ. Քրիսթիան Շավանոնի եւ յանուն Ֆրանսարնակ 350·000 արե – ւելքցի քրիստոնեաներու՝ խնդրեց, որ յաւելեալ ժամեր յատկացուին արեւելա – ծէս պատարագներու սփռումին համար :

Ու մինչ կը յուսացուէր, որ գոհացում պիտի տրուէր այս գիմումին, այժմ կը հաստատուի, որ ամսական մէկ կիրակիի ձայնասփռումն ալ պիտի չնչուի չուտով :

Ժամանա՛կ է, որ լրջօրէն գործի լծ – ուինք եւ մեր նամակներով պահանջենք, որ ոչ միայն չարունակուի նախկին դրու – թիւնը, այլ աւելի ժամեր յատկացուին Հայերուն, որոնց թիւը չուրջ 150·000 կը հաշուեն իրաւեկներ :

Տարակոյս չկայ, որ մեր հայրենակից – ներուն կողմէ Պ. Շավանոնի ուղղուելիք հարիւրաւոր նամակները իրենց բարերար արդիւնքը պիտի տան :

Օրինակ առնե՛նք ուրիշներէն :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՏՐԻԼՅՕ ՓԱՐԻԶ ՀԱՄԱՒ

Շաբաթ առաւօտ Փարիզ հասաւ Միաց – եալ Նահանգներու Արտաքին Նախարար Տըլլըս՝ Քուվ տը Միւրվիլի, Սելվին Լոյ – տի եւ Ֆոն Պրենթանոյի հետ Պերլինի հարցը քննելու համար : Տըլլըսի կ'ընկե – րանայ իր անձնական բժիշկը, որովհետեւ ամերիկացի պիւանազէտը ուրբաթ օր հիւանդանոցէն դուրս ելաւ :

Այս պարագան ցոյց կուտայ արդէն թէ Ուաչինկթըն ի'նչ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէ Փարիզի ժողովին :

Անգլիոյ Արտաքին Նախարար Սելվին Լոյտ եւ Արեւմտեան Գերմանիոյ Արտա – քին Նախարար Ֆոն Պրենթանօ չաբաթ օր Փարիզ պիտի հասնէին, կիրակի օր խօսակցութիւններու սկսելու համար :

Զորս դիւանագէտները պիտի պատ – րաստեն Նոյեմբեր 27ի խորհրդային յու – շագրին պատասխանը. ինչպէս ծանօթ է, Խրուչչեւ կ'առաջարկէր որ Արեւմտեան Պերլին ազատ քաղաք եւ զինաթափ գո – տի հռչակուի : Պաշտօնական եւ անպաչ – տօն կարգ մը յայտարարութիւններէ ետք այլեւս կասկած չկայ որ Արեւմուտքը պի – տի մերժէ Մոսկուայի առաջարկը :

Զորս նախարարներու ուչադրութիւնը պիտի կեդրոնանայ գլխաւորաբար երկու հարցերու վրայ .

1.— Մոսկուայի պատասխանելէ առաջ պէ՞տք է մերժել Խրուչչեւի առաջարկը :

2.— Պերլինի հարցը պէ՞տք է միացնել գերմանական հարցին՝ իր ամբողջութեան մէջ :

Միջազգային ժողովէ մը առաջ ապա – հովներ ընելու իր սովորութեան հետա – մարիմ՝ Խրուչչեւ այս անգամ ալ չմոռ – գաւ յայտարարել թէ «...պատրաստ է պատերազմի » : Երէկ գրած էինք արդէն Միւնիխի «Զուտ Տոյչը Յայթունկ»ին ը – րած իր յայտարարութիւնները. այսօր՝ նոյնիմաստ «ազդարարութիւն » մը կը հետապնդէ «Թաս» գործակալութիւնը : Ամէն պարագայի մէջ Արեւմուտքը վճռած է տեղի չտալ. միջազգային մամուլը չեչտը դնելով այս կէտին վրայ, կը դրէ թէ Զորսերու պատասխանը վճռական մերժում մը պիտի ըլլայ՝ հակառակ Խ – րուչչեւի սպառնալիքներուն :

Ուչինկթըն մեկնելէ առաջ Արտաքին Նախարար Տըլլըս յայտարարեց թէ «երբ ազատ ժողովուրդները ըլլան վճռական եւ գօրաւոր՝ կրնան դիմագրաւել համայ – նավարներու սպառնալիքները, այդ ձեւով աչխարհի խաղաղութիւնը պնդելով հաս – տատուն հիմերու վրայ » :

Կիրակի օր ժողովէն առաջ Արտաքին չորս Նախարարները միասին պիտի ճա – չեն, միաժամանակ խորհրդակցութիւններ ունենալով : Ամերիկայի Արտաքին Նա – խարար Տըլլըս տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ նաեւ վարչապետ Տը Կոլլի հետ :

Երկուչաբթի պիտի դումարուի նաեւ Արեւմտեան Եւրոպայի Միութեան Նախա – րարաց Խորհուրդի ժողովը (եօթը երկիր – ներ), որուն պիտի յաջորդէ Տնտեսական Համագործակցութեան Եւրոպական Կազ – մակերպութեան նիստը : Ատլանտեան Ուխտի ժողովը նախատեսուած է Դեկ – տեմբեր 16ին :

Տեղական մամուլը մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէ Տը Կոլ – Տըլլըս տեսակցու – թեան, որու ընթացքին երկու դիւանա – գէտները պիտի խօսին եւրոպական եւ մի – ջազգային հրատապ հարցերու շուրջ :

ՆՈՐ ՑՈՅՑԵՐ ՊԱՂՏԱՏԻ ՄԷՋ

375 ՀՈԳԻ ԶԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Մթնոլորտը միշտ լարուած է Իրաքի մէջ : Վարչապետ Քասըմ 375 հոգի ձեր – բակալել տուաւ՝ քաղաքական եւ պինուա – րական չրջանակներուն մէջ : Վերջին չար – թուան ընթացքին իրաքեան բանակի հինգ զօրագունդերէն մէկը, որ նոր վարչա – կարգին դէմ էր, ամբողջութեամբ գինա – թափ եղաւ : Այլեւս հաստատ են նաեւ այն լուրերը՝ որոնց համաձայն ծանօթ ազ – գայնական եւ նախկին վարչապետ Ռաչիտ Ալի, Ազահովութեան ուժերու գլխավոր եահիա, ինչպէս նաեւ բազմաթիւ այլ ըս – պաններ ձերբակալուած են : Երկու նախա – րարներ՝ Շանչա եւ Ռիպխաքի, դէչ դրու – թեան մատնուած են : Մուսուլի եւ Պաս – րայի նաւթային չրջաններուն մէջ ձեր – բակալութիւնները կը չարունակուին :

Պէյրութէն հասած լուրերու համա – ձայն՝ ձերբակալութիւնները կը կատար – ուին ընդհանրապէս Նասրի կողմնակից հակահամայնավար չրջանակներուն մէջ :

Ձերբակալութիւնները սկսած են անց – եալ չաբաթ : Առաջին առթիւ բանա ա – ռաջնորդուած է Քիլանի, որ պետական հարուած մը կը պատրաստէր :

Ուչադրաւ է նաեւ այլ պարագայ մը՝ որ Նասրի նկարները անհետացած են Պաղտատի փողոցներէն եւ մամուլն ու ձայնասփիւռը կը խուսափին անոր անու – նը տալէ : Համայնավար երկիրներու դես – պանները ազատօրէն կը չարունակեն ի – րենց աչխատանքը, մինչ արեւմտեան դեսպանները հակոզութեան տակ կը գո – նուին :

Կատարի ցոյցերը եղած են Պաղտատի մէջ եւ վարչապետ Քասըմի կողմնակիցներն ու հակառակորդները կռուի բռնուած են : Ցոյցի ընթացքին օտարներու պատկանող բազմաթիւ կառքեր, — մեծ մասով՝ դի – ւանագէտներու կառքերը, — չարձակում կրած են ամբոխին կողմէ : Պաղտատի դիւանագէտները պահանջած են որ Արա – բական Միացեալ Հանրապետութեան դես – պանը, — ամէնէն տարեց դիւանագէտը, — բուռն բողոք մը ընէ իրաքեան կառա – վարութեան՝ որպէսզի նման միջադէպեր չպատահին :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Նախարարաց Խորհուրդը ժողով մը գումարելով կարգ մը որոշում – ներ առաւ. ինչպէս կը գրէինք երէկ, Զօր. Սալան Պատերազմական Նախարա – րութեան ընդհանուր հսկիչ նշանակուե – ցաւ, Զօր. Շալ՝ բանակի ընդհանուր հր –ամանատար Ալժերիոյ մէջ, Զօր. Ալար՝ հեռաւակայօրքի հրամանատար իսկ Զօր. Մասիւ՝ նահանգապետ :

ՊԱՂՏԱՏԻ ՈՒԽՏԻՆ անդամներու կար – ծին վերանորոգման թուականն է՝ 1959 Փետրուար. այս հարցին անդրադառնալով Միջին Արեւելքի մամուլի գործակալու – թիւնը (եգիպտական հակակշռի ենթա – կայ) կը հաղորդէ թէ Իրաք պիտի հեռա – նայ Ուխտէն :

ՎՐԻՊԱԿ.— «Յառաջ»ի երկկուան թիւը (նոր չրջան) չէր փոխուած, պիտի ըլլար 4169, (տպուած է 4168) :

×

Իմ գերեզմանիս դուռ չմօտենաք,
Հարկաւոր չէ ինձ ոչ ծաղիկ, ոչ սուգ·
Ցանկարծ կը զարթնի ջերմ լալուփափաք,
Սիրտըս չի գտնի ոչ մի արտասուք :

Իմ գերեզմանը թող լինի հեռուում,
Ուր մահացել են չշուկ, երգ ու ձայն·
Թող շուրջըս փռուի անանց լռութիւն,
Թող ինձ չըյիշեն, թող ինձ մոռանան :

Իմ գերեզմանիս դուռ չմօտենաք,
Թողէք, որ հանգչի իմ սիրտը յոգնած,
Թողէք, որ լինեմ հեռաւոր մենակ ·—
Զըզգամ, որ կայ սէ՛ր, և ցրնո՛րք, եւ լաց :

ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆ

ՄԱՏԹԷՈՍ ԼԷՅԼԷԿԵԱՆ

եւ

ՆՇԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

ՆԵՐՈՒՄԻ ԱՐԺԱՆԱՑԱՆ

Պսպրնէն կը հեռագրեն «Ցուսաբեր»ին :

« Մատթէոս Լէյլէկեան եւ Նշան Սար – գիսեան ներումի արժանացան· անկա – րագրելի ուրախութիւն » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼԵՒՈՆ ՕՐԲԵԼԵԱՆ աչխարհահռչակ պիանոհանը մեռած է Դեկտեմբեր 11ին, 77 տարեկան էր, անդամ՝ Հայաստանի Գիտութեան Ակադեմիայի եւ Համախոր – հրդային Ակադեմիայի : Տակաւին կը խո – սինք իր մասին :

ՓՈՐԹՈՒԿԱԼԻ Գրողներու Միութեան նա – խագահ ընտրուած է Քորթեչաօ, որ վեր – ջերս ձերբակալուած էր իբրեւ հակակա – ռավարական, յետոյ՝ ազատ արձակուած : Ներկայիս միաձայնութեամբ նախագահ ընտրելով զայն՝ Փորթուկալի գրողները դիրք կը ճչդեն Սալազարի կառավարու – թեան դէմ :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ «Քէոյլնիշը Ռունչաու» թերթը խոտորէն կը քննադա – տէ ՄԱԿի մէջ Ֆրանսական քաղաքակա – նութեան դէմ եղած յարձակումները՝ Ալ – ժերիոյ հարցին առնչութեամբ, մասնա – ւորապէս չեչտելով. «Մոսկուայի պատ – կամաւոր Սոպոլեւի նման ըսել թէ Ալ – ժերիոյ մէջ խաղաղութիւնը կրնայ հաս – տատուիլ միայն Ֆրանսայի եւ Ալժերիոյ տարագիր կառավարութեան բանակցու – թիւններով, ուրիչ բան չէ՝ եթէ ոչ քա – ղաքական կատակերգութիւն մը» :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Ապահովութեան Տեչու – թիւնը (Տէ. Էմ. Թէ.) Ապատպր. ձա – կատի 15 դեկավարներ ձերբակալեց մայր երկրի մէջ. ձերբակալուողներուն մէջ կը գտնուի «ալժերիական կառավարութեան նախարար» Ահմէտ Ֆրանսխի եղբայրը :

ՆԻՒ ԵՈՐՔ – ՓԱՐԻԶ օդային ճամբան վեց ժամ չորս վայրկեանէն կարելով ա – մերիկեան «Պոյնկ – 707» օդանաւ մը արագութեան մրցանիչը կատրեց :

ԿԻՊՐՈՍԻ յունական չրջանակներուն մէջ նոր խուզարկութիւններ եղան. աւե – լի քան 30 կասկածելիներ ձերբակալուած են եւ բազմաթիւ դէնքեր գրաւուած :

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ մէջ հրատարակուեցաւ մամուլի վերաբերեալ նոր հրամանագիրը մը : Կը կարծուի թէ գոյութիւն ունեցող 25 օրաթերթերէն պիտի մնայ միայն վեց հատ, որոնց երեքը՝ Դամասկոս, մէկը՝ Հալէպ, մէկը՝ Հոմս, մէկն ալ Լաթաքիա :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"ՕՐԵՐ ԵՒ ԳԱՄԵՐ"

ՆՈՐ ՏԱՐԻՈՎ... ՅԻՇԵՑԷ՛Ք ԱՆՑԵԱԼԸ՝ ՕՐԵՐՈՎ ԵՒ ԺԱՄԵՐՈՎ

ՕՐՄԱՆԵԱՆ եւ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԺԲ.

Ձրագալոյյը կ'ինյնար Կիրակի, 1903 Յունուար 5ին։

Սասոիկ ձիւն կը տեղար։ Ոչ կառք, ոչ ալ մարդ փողոցներուն մէջ։ Հակառակ բուքին ու ձիւնին, Օրմանեան, ըստ իր յուշերուն, կը մեկնի իր բնակարանէն, Բերա, ու կ'երթայ պատրիարքարան, Գում – Գափու։ Ծննդեան առաւօտուն, երկուշաբթի, տակաւին կը չարունակուէր ձիւնը։ Ուստի, փոխանակ ղեստուրը – ուելու Թաղականութեան խորհրդարանին մէջ՝ ինչպէս սովորութիւն ըրած էր, կը ղեստուրուի աւանդատան մէջ, կը մտնէ դասը, կը բարձրանայ Սեղան։ Պնակարկութեան թափօրին ժամանակ՝ երբ կ'անցնի դասին աջակողմեան դուռնէն, հրաղէն մը կը պայթի։ Օրմանեան աչքերը կ'ուղղէ ձայնին կողմը, եւ ահա կը տեսնէ աստրճանակը ձիշդ իր ղլխուն վերեւ։ Իսկոյն կը խոնարհի եւ աստրճանակին երկրորդ հարուածը կը վրխպի՝ կ'անցնի վրայէն։ Միւս խոնարհած՝ կը տղոսկի նստարաններուն մէջ, կը յառաջանայ ղէպի ձախակողմեան մատուռը։ Բարապանը, որ կը հսկէր դասին ձախակողմեան ղռան առջեւ, կը ցատկէ վանդակապատին վրայէն, կը խոյանայ հոն՝ ուր ժողովուրդը պաշարած կապտած էր աստրճանակ պարպողը, զոր կը ձերբակալեն ոստիկանները՝ հասնելով ժամանակին։

Օրմանեան ղեռ չի ղիտեր թէ վիրաւորուած է։ Քահանաները եւ դպիրները կ'աշխատին հանել զգեստները, մինչ ինք կ'ընդդիմանայ։ Բայց երբ կը տեսնէ թէ արիւնոտած է պատարագի չապիկը, կը յօժարի ու կը վերադառնայ պատրիարքարան։

Կը հասնին բժիշկները։ Առաջին քննութիւնը ցոյց կուտայ թէ աստրճանակին ղնդակը, ծակելով ծանր չուրջառն ու հասած եմիխորոնը, մտած էր ալ ուսին մէջ եւ մէկ կողմէն միւսը անցնելով՝ դուրս էր ելած։ Ոսկոր ու թոք վիրաւորուած չէին։ Այս քննութենէն պահուն՝ կը նուադի Օրմանեան, «լեղուն կը դառնայ կոկորդին մէջ եւ Տոքթ. ձէվահիր – ճեան աքցանով կը քաշէ, իսկ Տոքթ. Ինճէեան առատ ջուր կը սրսկէ», մինչեւ որ դիտակցութիւնը վերստանայ։ Կը կապեն վէրքը եւ զինք կը փոխադրեն պատրիարքարան։

Օրմանեան չի մոռնար պատմել, պարծենալու ձեւով մը, որ իրեն միայն յատուկ է։ — «Պալատէն թիկնապահներ եւ բժիշկներ, նախարարութիւններէն ղրկուած նաբեղներ, եւ ոստիկանութեան ու դատարանի պաշտօնեաներ իրարու կը յաջորդեն լուր առնելու համար»։ Ուրիշ տեղ մը։ «Իսկոյն կը սկսին ոստիկանութենէ, եպարքոսութենէ, նախարարներէ, եւ արքունական պալատի պատուիրակներ եւ բժիշկներ հասնիլ, որպիսութիւն հարցնելու, ստոյգ լուրեր քաղելու եւ կարեւոր կարզադրութիւններ հրամայելու»։ Անգլիոյ կամ Ռուսիոյ կայսրն ալ հեռագիր ղրկա՞ծ է, յիշուած չէ։ Ինձ չկայ Հայոց ներկայացուցիչներու մասին։

Ցետոյ կը չարունակէ։—

« Գործին խիստ բնութեան մասին, Դաշնակցական պաշտօնապիր ԴՐՕՇԱԿ լրագիրը (?) փորձին անհատական նախաձեռնութեան արդիւնք եւ կուսակցութեան անուր մէջ մասնակցութենէն օտար եղած ըլլալը հրատարակեց, թէպէտ ոչ ոք յայտարարութեան անկեղծութեանը հաւատաց»։

Ուրիշ տեղ մը։—

« Դաշնակցութեան կեդրոնը եւ անոր պաշտօնական պարբերականը իրմէ օտար հոչակեց գործուած դաւաճանութիւնը (?), զոր իբր անձնական նախաձեռնութեան գործ նկատել տալ ուզեց, թէպէտ գործող խումբին անհատները Դաշնակցական անդամակիցներ եւ յանձնարարական (?) գործիչներ էին»։

Կարեւոր չէ թէ Օրմանեան չէ հաւատացեր Դաշնակցութեան յայտարարութեան անկեղծութեան։ Կարեւորն այն է թէ Օրմանեան, ինչպէս կը խոստովանի, « մահափորձին հետեւանքով՝ ոչ միայն պաշտօնը լրանելու միտքը չունեցաւ այլեւս, այլեւ անձնական վտանգի պատճառով դասալիք մը չերեւնալու համար՝ հրաժարականի խօսքն ալ լռեցնել հարկ սեպեց»։

Այսինքն — Հրաժարէ ըսողները շատ էին։ Հիմա պատճառ մը ունի՝ չհրաժարելու։ Չի հրաժարիր՝ որ չըսեն թէ վախցաւ։

Երկու բժիշկներէն զատ, որոնց անունները յիշեցինք վերը, մահափորձէն ետք՝ «պալատէն նշանակուած վիրաբոյժ մը առաջ եւ երեկոյ կ'այցելէին, թո՛ղ բարեկամաբար եկող բժիշկները»։ Իսկ երբ առն փոխադրուելու օրը կը հասնի, « Թաղին ոստիկանութեան ղլխաւորը կու գայ ծանուցանել հեծեալներու ընկերակցելը»։ Օրմանեան կը մերժէ, «հանրու – թենէն կասկածիլ եւ վախնալ չցուցադրելու համար»՝, բայց ա լա Օրմանեան՝ «կը թողու ոստիկանապետին կամքին, եթէ կ'ուզէր հսկողութիւն կատարել լրիկ եւ ծածուկ »։

Կազդուրուելէ ետք՝ կ'երթայ Եըլտըզի արքունիքը, «կայսեր կողմէ ցուցուած մտադրութեանց չնորհակալութիւն յայտնելու»։ Չի մոռնար, այս առթիւ, ըսել թէ չքանչաններ կը չնորհուին մահափորձին օրը «աչխատողներուն»։ Եւ «բացատրելէ ծախուց համար նուէր ալ կը ստանայ » ինքը՝ Օրմանեան։

Եւ հիմա, այստեղ, զոհար վկայութիւն մը մտաւորական ու բարոյական իր արժէքին մասին, ինչո՛ւ չէ՝ նաեւ աղղային իր զգացումներուն մասին.

« Մահափորձին բուն նպատակը, կը դրէ մեծապայծառ այս իմացականութիւնը, իմ մահուամբս կամ գոնէ ահաբեկեալ հրաժարմամբս պատրիարքական ա – թոռը թափուր թողուլ, ազգը անտէրն – չութեան մատնել, եւ Համիտը նորանոր բռնութեանց գրգռել ըլլալուն, ինծի նըւիրական պարագ սեպեցի իմ պահնորդութեան դերը չլքանել եւ պաշտպանողական պատնէշէն դասալիք չփախչիլ »։

Մտային հիւանդութիւններով ու նկատողութիւններու խոթարումով չատ եմ հետաքրքրուած, բայց չեմ գիտեր թէ արտարանական բառարաններու մէջ կա՞յ տարագ մը, որ սահմանէ թէ ո՛ւր կը սկսի եւ ո՛ւր կը վերջանայ այն հիւանդութիւնը, որ զահերու վրայ նստելու մարմաջ մը կը ստեղծէ անզսպելի, անհանդուրժելի, անդարմանելի։

Էտոիֆո՞զ ըսել արդեօք (բառը ծագումով յունարէն, թարգմանի՝ պահախտ)։

×

Բայց իմ նպատակս չէ խօսիլ Ամենակարողին եւ Անփոխարինելիին հիւանդութեան մասին։ Այլ միայն այն տենդին, որ կը բռցավառէր երիտասարդութեան հոգին, մրմուռ – մրմուռ կ'այրէր սիրտերը, տաղնապի կը վերածէր անոնց գիշերները, ու տոչորումի՝ անոնց ցերեկները։

Ո՞վ ականջը դրած է երիտասարդութեան սրտին։ Ո՞վ փորձած է կարդալ երիտասարդութեան հոգին։ Մեր մէջ, ինչո՞ւ չէ՝ այլ ժողովուրդներու մօտ եւս, երիտասարդութիւնը ժամավաճառութեան տարիք է միայն։ Տարիքը լեցուն՝ իմաստուն, կ'ըսէ հին իմաստութիւնը։ Իսկ այսօր, լեցուն տարիք՝ մէկ մեթալիք։

Երիտասարդ մըն էր Յակոբ Խաչիկեան, ուսանող դեղագործական վարժարանի, — տարիքը դուք ճշդեցէք։ Ընդվզումով մը, որ յատուկ է երիտասարդութեան, գոր – ծելով անհատական նախաձեռնութեամբ, (զոր կը մերժէ Օրմանեան՝ որովհետեւ վարժուած է թշնամին իսկ տեսնել մեծ կազմակերպութեանց մէջ, ինչպէս բարեկամները՝ պալատներու մէջ), կը դնէ ատրճանակ մը, կը վճռէ սպաննել Օսմանեան պատրիարքը, բայց կը վրխպի ղընդակը, (այդ ղնդակը պիտի չվրխպէր՝ եթէ Դաշնակցութիւնն ըլլար մահափորձին վճիռը տուողը)։

Նոյն տենդը վարակած է ամբողջ երիտասարդութիւնը, առողջ երիտասարդութիւնը։

Առաջին մահափորձէն երեք տարի ետքը, Շաւարշ Միսաքեան, դեռ 20 – 22 տարեկան, ինչպէս կը խոստովանի իր յուշերուն մէջ, վարակուած էր նոյնպէս՝ Օրմանեանը սպաննելու տենդով։

— « Խորապէս ազդուած էի, կ'ըսէ, ԴՐՕՇԱԿի եւ ՌԱԶՄԻԿի հրատարակութիւններէն», ու կը չարունակէ.— « Պարզ մարմաջ մը չէր այդ, այլ տեսակ մը իմիճնական վճիռ»։

Կը հասկնա՞ք թէ ի՛նչ կը նշանակէ այս խոստովանութիւնը։ «Իմքնակամ վճիռ»։ Այսինքն կուսակցութիւն չկար եւեւս։ Երիտասարդութի՛ւնն էր որ կ'ընդվզէր, որովհետեւ չէր կրնար հանդուրժել այլեւս։ Չի՛ հաւատար Օրմանեան։ Չէն հաւատար թերեւս չատեր, վասնզի երիտասարդութեան հոգին հասկնալու անկարող։ Սովորութիւններով ու փտութեամբ հասակ չինած, փորձառութեամբ ու բռնբոսով տարիք դիպած մարդի՞կ պիտի հասկնան թէ երիտասարդութիւնը ժամացոյցն է պատմութեան։

Շ. Միսաքեան կը պատմէ.

— « Ինդրեցի Գեղամէն տարճանակ մը ճարել ինծի։ Ցաջողութեանս մասին վրատահ էի. որովհետեւ պղտիկուց չատ անդամ չամախած ըլլալով Մայր եկեղեցի, ծանօթ էի Պատրիարքին բոլոր չարժումներուն ...

— Այդ քու գործդ չէ, պատասխանած էր խորհրդաւոր ուժը» (Հ. Յ. Դ.)։

Հասած եմ յօդուածագրքիս հանդոյցին լուծման, հոգեբանական կէտին, — հոն ուր դէմ դիմաց պիտի դնեմ երկու սերունդներ, երկու հոսանքներ։

Ա. ՍԹԻՎԸՆՍԸՆԻ

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

—o—

Իսկ ըստ Խրուչչեւի յայտարարութեան, մինչեւ 1972ի համար ծրագրուած արտադրութիւնը արդէն իսկ իրագործուած պիտի ըլլայ 1965ին, մասնաւորաբար պողպատաձինութեան, երկաթաձինութեան, սիմանի, բրդեղէններու, կօչիկներու եւ կարգ մը այլ նիւթերու արտադրութեան վերաբերմամբ։

Արդէն իսկ չատ աչխատող Ռուսերը չատ աւելի մեծ աչխատանքի հեռանկար մը ունին իրենց առջեւ՝ Ամերիկայէն հասնելու նպատակին իրագործման համար։

« ՓԱՅԼՈՒՆ ԱՊԱԳԱՅ »
ԲԱՅՑ ՄՈՒԽ ՆԵՐԿԱՅ

Մէկ սերունդէն միւսը, նախկին չատ – մնաց հողագործ Ռուսաստանը վերած – ուած է աչխարհի երկրորդ արդիւնաբերական ուժին։ Այժմ ծանր աչխատանք կը թափէ Մ. Նահանգներուն աստիճանին հասնելու համար. եւ զրեթէ կէս ճամբան կտրած է։

Եօթնամեայ նոր ծրագրին մէջ Խրուչ – չեւ կը յայտարարէ թէ 1970ին կամ թերեւս ալ աւելի կանուխ, Մ. Միութիւնը աւելի առաջ պիտի անցնի քան Մ. Նահանգները, եւ ժողովուրդին կեանքի մակարդակն ալ աչխարհի բոլոր ժողովուրդներէն աւելի լաւ պիտի ըլլայ, այսպէս փաստելով «համայնավարութեան բացարձակ գերակչռութիւնը՝ դրամատիրութեան վրայ »։

Այս՝ ապագայի հեռանկարն է. բայց ի՞նչ են այսօրուան կեանքի ու աչխատանքի պայմանները Մ. Միութեան մէջ։

Մոսկուայի ղեկավարները կը չարունակեն առաջնութիւն տալ ծանր արդիւնաբերութեան՝ ի հեճուկս ամէնօրեայ դործածութեան նիւթերուն։ Բայց հասարակ մահկանացուներուն ամէնօրեայ պահանջները, որոնք բոլորովին անտեսուած էին Սթալինի օրով, այժմ աւելի լուրջ ուշադրութեան առարկայ դարձած են։ Ասոր պատճառներէն մէկը այն է, որ խորհրդային ներկայ ղեկավարները կը փորձեն կառավարել առանց ահուսարսափի մէջ պահելու ժողովուրդը։ Եւ հետզհետէ աւելի ակներեւ կը դառնայ այն իրողութիւնը, որ խորհրդային կեանքին մէջ « կուսակցութիւնը » դոյութիւն ունեցող միակ ուժը չէ այլեւս. հանրային կարծիք մը ձեւ ու մարմին առնելու վրայ է։ Միւս կողմէ, Մոսկուա չէ մոռցած արբանեակ երկիրներու մէջ ծագած բանուորական յեղափոխութիւնները։

Ժողովուրդին բարօրութեան մասին ցոյց տրուած այս մտահոգութեան պատճառներէն մէկն ալ՝ քաղաքական է։ Մրցակցութիւնը, զոր Խրուչչեւ սկսած է Մ. Նահանգներու հետ, միայն ծանր արդիւնաբերութեան մարդին համար չէ, այլ կեանքի մակարդակի մարդին համար եւս է։ Կ'ուզէ նոր կազմուող ու կազմակերպուող երկիրները համոզել փաստի ձեռին, որ խորհրդային վարչակարգը կըրնայ ճամբայ մըն է ոչ միայն աղգային ուժ դառնալու, այլ նաեւ առաւտութեան մէջ ապրելու համար։

Բոլոր օտար դիտողները կը հաստատեն որ ժողովուրդին կեանքին մակարդակը որոշ բարելաւումներ կրած է 1941էն ի վեր։ Բայց Ռուսաստանի ժողովուրդին կեանքի ներկայ մակարդակը ամերիկեանին կամ նոյնիսկ Արեւմտեան Եւրոպայի հետ եթէ բաղդատենք, տակաւին չատ հեռու է հաւասարելէ։ Ամէնօրեայ գործածութեան չատ մը նիւթեր տակաւին հազուագիւտ են եւ չատ սովորական բան է խանութներու առջեւ իրենց հերթին սպասողներու երկար պոչեր տեսնելը։

Հացը ածան է, բայց ուտեստեղէնի չատ մը նիւթեր սուղ են։ Բնակարաններու վարձքերը ցած են (մի քանի ամսականաւորի մը չահածին հինգ առ հարիւրը) բայց հագուստեղէններու գինները չատ բարձր են։ 2 – 2·5 թոն բեռնատար կառքերը, որոնք պաշտօնական կազմակերպութեանց կը ծախուին՝ կ'արժէն 22·000 րուբլի (2200 տոլար)։ Բայց անձնական գործածութեան համար չինուած ամէնէն փոքր կառքերը կ'արժէն 25·000 րուբլի։ «Կորքի» գործարաններուն մէջ չինուած « Վոլկա » կառքերը, որ աւելի մեծ ու դեղեցիկ են՝ կ'արժէն քառասուն հազար րուբլի։ Հետեւաբար հասարակ մահկանացուին համար անկարելի է անձնական կառք դնելը։ Նոյնիսկ եթէ կարողացած է 25·000 րուբլի մէկ կողմ դնել, պէտք է երկու – երեք տարի սպասէ, որպէս զի իրեն կառք մը յանձնուի։

Դպրոցները ձրի են, բայց քիչերը կ'օգտուին բարձրագոյն վարժարաններէն, որովհետեւ պէտք է իրենց կեանքը չահին։ Բժշկական խնամքն ալ ձրի է։ Դիրքերը՝ այնքան առատ ու ժամն են, որքան ո – րակնին ղէչ է։

Բայց հագուստեղէնը չափազանց սուղ է։ Այր մարդու դէչ տեսակի հագուստ մը՝ 1500 րուբլի կ'արժէ։ Ամէնէն հասարակ տեսակի կնոջական բուրդէ հագուստ մը կ'արժէ 800 – 1200 րուբլի։ Արհեստականի մեռաքսէ հագուստ մը՝ 116 – 144 րուբլի։

Զարմանալի չէ ուրեմն, որ երբ պատահի անձերու հարց տուինք թէ ի՞նչ պիտի գնէին ամէնէն առաջ եթէ ամսականի յաւելում մը ունենային.— «Հագուստ» եղաւ մեծամասնութեան պատասխանը. իսկ մնացածներունը՝ «կարասի»։

(15 Շար.)

ՄԻ ՕՐ ՈՒԻԼ. ՍԱՐՈՅԵԱՆԻ ՀԵՏ

ՄՄԲ.— Ինչպէս գրած էինք Ամերիկահայ ծանօթ գրագէտ Ուիլ. Սարոյեան գացած էր Մոսկուա, իր գործերուն ռուսերէնի թարգմանութեան առիթով։ Երեւանի « Գրական Թերթի » Մոսկուայի թղթակիցը, Ալ. Գասպարեան, վերի խոհրագրին տակ գրած է հետեւեալ թղթակցութիւնը.—

Այս վերջերս էր։

Նախօրեակին մէջ յայտնի գրաճաւ որ Մոսկուայում է գտնւում ժամանակակից ամերիկեան յայտնի գրող Ուիլ. Սարոյեանը, որին արտասահմանում ներկայացրած դասում են ամերիկեան հինդ լաւագոյն արձակագիրների չարքում՝ Հեմին – կուէյ, Ֆոլքները, Սթէյնպէկ, Կոլդուել, Սարոյեան։

Եւ ահա յաջորդ օրը, վաղ առաւօտեան «Նացիոնալ» պանդոկի վերելակներից մէկը մեզ բարձրացրեց հինգերորդ յարկը։

Փոքր անց մենք արդէն անուանի գրողի համարում էինք։ Նա ջերմօրէն, ժպիտը դէմքին ընդունեց մեզ։

— Ես սովորաբար չատ կանուխ եմ արթնանում, — ասում է նա,— սիրում յուշերուն մէջ, վարակուած էր նոյնպէս՝ Օրմանեանը սպաննելու տենդով։

— « Խորապէս ազդուած էի, կ'ըսէ, ԴՐՕՇԱԿի եւ ՌԱԶՄԻԿի հրատարակութիւններէն», ու կը չարունակէ.— « Պարզ մարմաջ մը չէր այդ, այլ տեսակ մը իմիճնական վճիռ»։

Կը հասկնա՞ք թէ ի՛նչ կը նշանակէ այս խոստովանութիւնը։ «Իմքնակամ վճիռ»։ Այսինքն կուսակցութիւն չկար եւեւս։ Երիտասարդութի՛ւնն էր որ կ'ընդվզէր, որովհետեւ չէր կրնար հանդուրժել այլեւս։ Չի՛ հաւատար Օրմանեան։ Չէն հաւատար թերեւս չատեր, վասնզի երիտասարդութեան հոգին հասկնալու անկարող։ Սովորութիւններով ու փտութեամբ հասակ չինած, փորձառութեամբ ու բռնբոսով տարիք դիպած մարդի՞կ պիտի հասկնան թէ երիտասարդութիւնը ժամացոյցն է պատմութեան։

Շ. Միսաքեան կը պատմէ.

— « Ինդրեցի Գեղամէն տարճանակ մը ճարել ինծի։ Ցաջողութեանս մասին վրատահ էի. որովհետեւ պղտիկուց չատ անդամ չամախած ըլլալով Մայր եկեղեցի, ծանօթ էի Պատրիարքին բոլոր չարժումներուն ...

— Այդ քու գործդ չէ, պատասխանած էր խորհրդաւոր ուժը» (Հ. Յ. Դ.)։

Հասած եմ յօդուածագրքիս հանդոյցին լուծման, հոգեբանական կէտին, — հոն ուր դէմ դիմաց պիտի դնեմ երկու սերունդներ, երկու հոսանքներ։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԿՅՈՒՆԻՍ

Ի. ՀԱՍԱՆ

Վ.

ՑՎԵՏԱՅԱՆ ՑՈՎՎԱՍՏՉԻ ՆՎԻՆ

Ֆրանսուա Վիյոնի, ամէնուն ընկեր, ես եմ, ինծի համար ամէն ինչ է, ինչ որ ինծի համար չէ։ Ես ալ ինծի համար չեմ։ Ես ալ ինծի համար չեմ։ Ես ալ ինծի համար չեմ

ԱՐԱՔԱԿԱՆ ՄԻԱՑԵԱԼ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ – *քանի մը օր է խորհրդային հաւատարիմ եաֆ օդանաւներ ստացած է : Նախագահ Նասր ճայնասփիւռ ճառով մը յայտարարեց եգիպտական օդային ուժը որ «ցոյց տուաւ իր արժէքը 1956ին՝ Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ դէմ»:*

ՊԱՐՍԻՑ ՇԱՀԸ տեսակցութիւններ ունեցաւ Պոլսոյ մէջ ձէկալ Պայարի եւ Մէնտէրէսի հետ : Կը կարծուի թէ իրենց խօսակցութեանց գլխաւոր նիւթը եղած է Միջին – Արեւելքի եւ գլխաւորաբար Իրաքի դէպքերը :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐ կուսակցութեան կեդր. կոմիտէի բացառիկ նիստը վերջացաւ Ուրբաթ օր : Լայն տեղեկագիր մը ներկայացուց Էթիէն Ֆաժօն անդրադառնալով օրուան բոլոր հարցերուն, ապա բանաձեւ մը քուէարկուեցաւ ուր կը դատապարտուի մասնաւորաբար ընկերվարական պարագլուխներու, ինչպէս կի Մոլէի, ծանր պատասխանատուութիւնը՝ այս կացութեան մէջ :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանին հերթական դասախօսութիւնը այս Շորեքշաբթի Քաֆէ Քառէի սրահը, ժամը 9ին :

Պիտի խօսի երիտասարդ համալսարանական ԼԵՒՈՆ ՄՈՄՃԵԱՆ : Նիւթ՝ «Ծաղրանկարիչ Աղեքսանտր Սարուխանի կեանքն ու գործը» :

Պիտի ներկայացնէ մոգական լապտերով նաեւ իր գործերուն կարեւորագոյնը :

ՊԱՐԱՁԱՆԴԷՍ

Մարսէյլի հայ գաղութը սիրով կը հրաւիրուի Հ. Բ. Ը. Միութեան հայուհեաց մասնախումբի ամավերջի մեծ պարահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ Դեկտեմբեր Իսաւիի, Շաբաթ գիշեր, ժամը Իսաւէն մինչեւ արշալոյս, Օթէլ ըՍփալանտիտի շքեղ սրահներուն մէջ, ի նպաստ իր բարեսիրական ձեռնարկներու :

Նախագահութեամբ Միութեան Եւրոպայի կեդր. Յանձնաժողովի պատուիրակներ

ՏՕՔԹ. Ա.ՊԻՒՃԻՒՔԵԱՆԻ և Գ. ՊԱՀՐԻԻ

Մասնակցութեամբ՝
Միութեան տեղական մասնաժողովին եւ երկսեռ երիտասարդութեան :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի կաղանդի Ծառի հանդէսը Դեկտեմբեր 21ին ժամը 16էն սկսեալ մինչեւ 22 :

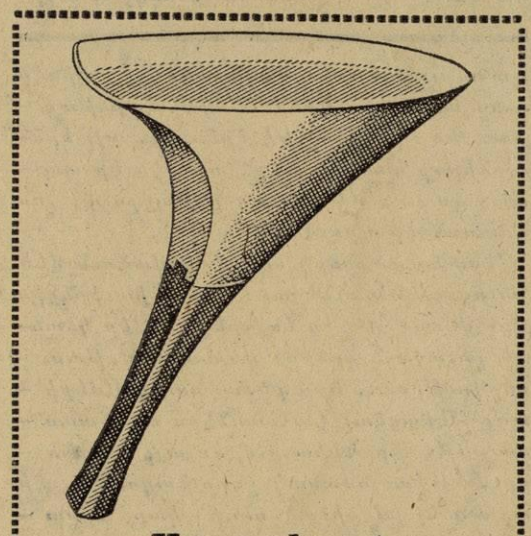
Գեղարուեստական բաժինը կազմակերպած է վարժարանի մեծ եւ փոքր աշակերտներու կողմէն, պաւէտախառն ներկայացումներ, արտասանութիւններ, խաղեր եւ երգեր :

Եքսեդրան հայկական աւանդական ճոխութեամբ :

Սիրով կը հրաւիրուին յարգելի բոլոր հայրենակիցները :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆՆԱԼ

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը կը տօնէ «Մանուկներու Օր»ը Յունուար 11ի կիրակի օրը, Սալ Քոէքիի մէջ :

Vanplast

Հաստատութիւնը արդէն հրապարակ հանած է իտալական վերջին նորաձեւ բարակ կոտունկները՝ կատարելագործուած ձեւընկալ նիւթերու (*մաթիէռ փլաստիք*) եւ ալիւմին – իոմի միացումով :

ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ 50 – 55 – 60 65 – 70 – 75 – 80 – 85 (*նմոյշներու ձրի սպասարկութիւն*) :

VANPLAST

14, BLD. MAXIME GORKI, VILLEJUIF - SEINE

Tél. : ITA 33-38
» 16-36

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.—Հ. Ց. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, 17 բիս Պլէս : Կարեւոր օրակարգ :

ՊԱՐԱՁԱՆԴԷՍ

Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ 20 Դեկտեմբերին, Շաբաթ իրիկունը, Սալ տէ Ֆէթի ընդարձակ սրահներուն մէջ :

Հաճելի անակնկալներ եւ առաջնակարգ նուագախումբ :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ
ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ՏՕՆԱԽՄԲԸ

Դեկտեմբեր 21ին

Մանրամասնութիւնները՝ յաջորդով :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

——o——

× Յարութիւնեան Գրիչա, որդի Գէորգի, ծնած 1924 Երեւան, մասնակցած է մեծ պատերազմին :

× Գոչարեան Նորայր որդի Սարիբէկի, ծնած 1908 թուին, իսկ Ազատ Գոչարեան 1912ին, որոնք մասնակցած են մեծ պատերազմին :

× Պօղոսեան Արմենակ որդի Էվպատի, ծնած 1903 թուին եւ մասնակցած մեծ պատերազմին :

× Սադամեան Մկրտիչ որդի Պապալի որ ծնած է 1919 թուին, մասնակցած է մեծ պատերազմին :

Փնտռուող վերայիշեալ անձերու հասցէները պիտացողներէն կը խնդրուի տեղեկացնել եկեղեցւոյ պիւանաւատուն, 15 Բիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ (8) :

ՄԱՐՍԷՅԼ

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

կը ծանուցանէ թէ տարեկան իր

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Տեղի պիտի ունենայ

31 Յունուար, Շաբաթ գիշեր,

Քլիւպի մէջ

ԽԱՆՈՒԹՊԱՆՆԵՐ ԵՒ ՇՐՋՈՒՆ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐ

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՁԵՐ ԳՆՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ ԿԱՇԻԷ ՁԳԵՍՏՆԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԷՏԻՆ

ACTUELLEMENT **BAISSE** IMPORTANTE

de fin d'année

de tous articles d'HIVER

Canadiennes, cuir - toile, etc...

PAR LE FABRICANT

STOCK IMPORTANT

Etablissements JACQUES & FILS

92, RUE DES ARCHIVES PARIS 3e - TÉL. : TUR. 69-05

Tarif sur demande - Exp. prov. c. remb.

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

BOSPHORE Ի

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (*առւսմ*) եւ շաֆարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմայիին, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով,

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté BOSPHORE (ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ)

2, Rue Louis Astoin - Marseillle

ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՒԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ Ի. ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆ, արտօնուած Մոսկուայի Ինթուրիսթէն եւ Ֆրանսական Օֆիս տէ Շանժէն :

ԽՆԱՅԵՑԷՔ ՁԵՐ ԴՐԱՄԻՆ ԵՒ ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ·

Տօնական օրերու ձեր նուէրները ղրկելով ամէնէն արագ եւ ապահով միջոցով :

Տօները կը մօտենան եւ ՍԻՒՈՄԵՔՍ հաստատութիւնը մտածած է ձեր ազգականներուն՝ ձեր տրամադրութեան տակ դնելով լաւագոյն ապրանքներու ճոխ մթերք մը ամէնէն մատչելի գիներով, մաքսը եւ ծախքերը մէջը : ՍՏԱՅՈՂԸ՝ ՈՉԻՆՉ ՈՒՆԻ ՎՃԱՐԵԼԻՔ :

Մատնեցէք օգտակար նուէր մը ընելու համար, եւ մի տատամսիք մեղի դրկելու կամ այցելելու տեղեկութիւններ կամ մանրամասնութիւններ ուղելու համար :

COLIS pour L'U.R.S.S. Licence Officielle

SICOMEX

20, Rue Royale, Paris 8e

Métro : Madeleine Tél. : OPE. 67-77

Envoi Gratuit de Renseignements et Catalogue

Յանձնում՝ երեք շաբաթէն, հաստատուած, ստացողին ստորագրութեամբ :

ԹՐԻՔՕ ՀԻՒՍՈՂ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ԺՕԺ 12 ԵՒ 14

Machine à tricoter Rectiligne avec transfert de maille ITALBA

Livrable de suite en jauge 12 et 14

SOCIÉTÉ NALTA
G. NALBANDIAN
22, RUE DE LA SABLIÈRE
PARIS 14 SUF. 96-80

Remailleuse Circulaire à 1 fil ITALBA

Succès à la Foire de Paris 1958 ITALBA

sa publicité par sa qualité

ՏՕՆԵՐԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՆ

Աճապարեցէք ձեր նուէրները դրկել Խ. Միութեան ձեր ազգականներուն :

MORY et Cie

ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Միայն իրաւունք ունի ծրարներ ղրկելու Խ. Միութիւն :

Բան չենք ծախեր եւ մեր յաճախորդներուն չենք ստիպեր որ մեր տան կողմէ պատրաստուած ծրարներ ղրկեն :

Մենք միայն կը ղրկենք ինչ որ դուք կ'առնէք ձեր ուզած խանութէն : Ստացողը ոչ մէկ բան չի վճարեր : Միայն նոր ապրանքներ կարելի է ղրկել :

Ծրարները ապահովագրուած են եւ ղրկողը ստացագիր մը կը ստանայ ստացողին կողմէ :

Բոլոր տեղեկութիւնները կը տրուին՝ հեռաձայնով՝ NOR. 40 72 & 50 83

10, Rue St-Quentin, Service C, Paris 10

MÉTRO ET AUTOBUS : GARE DU NORD

ԿԸ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԻ ԹԵՐԹԻՍ ԿՈՂՄԷ ՆԵՐԿԱՅԱՆԱԼ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք : Հատը 15 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
15
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
MARDI
15 DECEMBRE
1958

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8376 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4171

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՈԳԵԿՈՉՈՒՄ

Արարայի ճակատամարտին եւ 1918ի Զինադադարին քառասնամեակը առիթ ընծայեց մեզի ոգեկոչելու յիշատակը մեր այն անձնազոհ հայրենակիցներուն, որոնք համաշխարհային առաջին պատերազմի ընթացքին եւ անկէ վերջ մինչեւ 20 Օգոստոս 1920 կռուեցան Ֆրանսական դրօշի հովանիին տակ, յանուն ազատութեան եւ արդարութեան :

Հակիւ պայթած էր պատերազմը 1914 Օգոստոսի սկիզբը, երբ այս հիւրընկալ երկրին մէջ ապաստանած փոքրաթիւ հայ պաղտթին մէջէն հայրենասիրական խանդով տաղորուած բազմաթիւ երիտասարդներ կամաւոր արձանագրուեցան Ֆրանսական բանակին : Ու քաջարար կռուեցան թշնամիին դէմ : Շատեր ինկան պատուոյ դաշտին վրայ՝ առանց տեսնելու ազատութիւնը հայրենիքին, որուն սիրով էին տոչորուած :

Փարիզի Հայոց եկեղեցիի պատերուն սպիտակ մարմարները յաւերժացուցած են յիշատակը այն հայորդիներուն, որոնք ինկան Ֆրանսական ճակատին վրայ եւ Արարայի մէջ :

Մարսիլիոյ Հայ Կամաւորներու Միութիւնը առանդութիւն դարձուցած է ամէն տարի սրտառուչ երկիւղածութեամբ ոգեկոչել Արարայի յիշատակը՝ կրօնական եւ քաղաքային կրկնակ հանդիսութեամբ : Ֆրանսական պաշտօնական անձնաւորութեանց եւ պետական պարագաներու ներկայութիւնը այդ տօնակատարութեանց՝ առիթ կ'ընծայէ ամբողջելու Ֆրանքհայկական եղբայրակցութիւնը : Ցաւօք պանծ դիւցազներգութեան քառասնամեակը մասնաւոր չուք ղեկցաւ այս տարի :

Ֆրանսական ճակատի Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութիւնն ալ 1918 Նոյեմբեր 11ի Զինադադարին քառասնամեակը տօնեց կիրակի օր Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ՝ հանդիսաւոր արարողութեամբ, պաշտօնական անձնաւորութեանց ներկայութեան :

Հայ կամաւորներու ոգեկոչումը բնականաբար մեր մտածումները պիտի տանէր Հայկական Լեգէոնին, որուն կարեւոր դեր մը պիտի վիճակուէր — կիլիկիոյ ազատագրութիւնն ու «Հայկական Բոյն»ի կազմութիւնը Տաւրոսի չուքին տակ — եթէ դժբախտ ատոպի տակ ծնած չըլլար հայ ժողովուրդը :

Լեգէոնի կազմութեան եւ գործունէութեան մասին յաճախ եւ մանրամասնօրէն պրուած է Յառաջի մէջ :

Մուսա Լերան հերոսներն էին, որ կապմեցին անոր կորիզը Փորթ Սայիտի մէջ :

Աչխարհի չորս ծագերէն հայ երիտասարդներ փութացին ղէպի Կիպրոս, ուր մարզուեցան անոնք Ֆրանսայի ապաններու կողմէ՝ նախ քան ռազմադաշտ ղրկուելը :

Մարսիլիոյ մէջ հրատարակուող եւ «ընտանեկան աւանդութեան եւ յիշատակներու» նուիրուած վէր է Բուժ (Կանչ ու Կարմիր) կիսամսեայ հանդէսը իր վերջին թիւին մէջ (թիւ 115) հրատարակած է պատկերազարդ երկար յօդուած մը, որուն խորագիրն է «Արեւելեան Լեգէոնէն Հայկական Լեգէոն ; — ձեպել Մուսացիները» :

Յօդուածագիրն է ծովային սպայ Շաուլ-Տիրան Թէքէեան, Մարսիլիոյ Հայ Կամաւորներու Միութեան նախագահը, որ կարեւոր դեր մը կատարած էր Մուսա Տաղի մեր հայրենակիցներուն Միջերկրականի Ֆրանս. նաւատորմին կողմէ ազատումի գործին մէջ :

Պ. Թէքէեան, որուն սրտին մ'ինքան մօտիկ են Մուսա Լերան մեր հերոսներն ու լեգէոնականները, մանրամասնօրէն կը նկարագրէ թէ ի'նչպէս 1915 Սեպտ. 12ին՝ քառասուն օրուան հերոսամարտէ մը վերջ, Ֆրանս. մարտանաւերու մէջ փոխադրուեցան բոլոր Հայերը : Վե՛ր կը հանէ մանաւորապէս «Ժօրէկիպէրի» զրահաւորի հրամանատար կոմս Պրնուա տ'Ասպիի մեծ դերը, կ'ոգեկոչէ Հայկական Լեգէոնի հրամանատար պնդապետ Րոմիէօի համակրելի դէմքը եւ լեգէոնականներու հերոսութիւնը :

Ու ցաւով կը յիշէ թէ ի'նչպէս լքուեցան Հայերը 1919ի ամառը, երբ քէմալականները չարժումով պատճառ դարձաւ որ Ֆրանսա փոխէ իր քաղաքականութիւնը :

Ջօրաւար Կուբօ, մարզպան Ֆրանսայի եւ վերին հրամանատար Մերձաւոր Արեւելքի Ֆրանսական բանակին, 1920 Օգոստոս 19 թուակիր հրամանագրով մը լուծեց Հայկական Լեգէոնը :

«Կիլիկեան Բոյն»ի երդնեալն ալ յօդս ցնդեցան :

Տարի մը վերջ, 1921 Հոկտ. 20ին Ֆրանքլէն-Պույեոն՝ յանուն Ֆրանսայի՝ Անգարայի մէջ դաշնագիր մը կը կնքէր Մուսթաֆա Քէմալի հետ :

Շատ չանցած, Կիլիկիոյ Հայութիւնը կրկին կը բռնէր տարագրութեան ճամբան եւ կ'ապաստանէր Սուրիա – Լիբանանի հիւրընկալ երկիրներին տակ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՐՏԱՔԻՆ ՋՈՐՍ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ

Ինչպէս պրած էինք, միջազգային կրեւոր չարաթ մը սկսաւ Փարիզի մէջ, ուր քանի մը օրուան համար հաւաքուած են աւելի քան հազար պիւանագէտներ :

Առաջին տեսիլ, կիրակի օր Քէ տ'Օրսէյի պատմական Օռլօժի Սալոնին մէջ տեղի ունեցաւ Արտաքին նախարարներու ժողովը, որ տեւեց երկուքուկէս ժամ :

Ժողովէն հաք ոչ մէկ կարեւոր յայտարարութիւն եղաւ : Կարճ դեկոյց մը հրատարակուեցաւ ուր կ'ըսուէր թէ Արտաքին չորս նախարարները (Ամերիկա, Ֆրանսա, Անգլիա, Դաշնակցային Գերմանիա) հաւաքուած էին Փարիզ խորհրդակցելու համար խորհրդային կառավարութեան Նոյեմբեր 27ի յուշագրին շուրջ, Պերլինի վերաբերեալ :

Արտաքին նախարարները, կ'աւելցնէ դեկոյցը, լսեցին արեւմտեան Պերլինի քաղաքապետ՝ Պրանտի տեղեկագիրը եւ անդամ մը ևս հաստատեցին իրենց կառավարութեանց կամքը՝ պահելու իրենց պերքը եւ իրաւունքները Պերլինի մէջ, մէջն ըլլալով ազատ մուտքի իրաւունքը : Ընդունելի չեն գտներ խորհրդային պերքը հանդէպ արեւմտեան պետութեանց եւ իր պարտաւորութեանց դժուժը՝ երեք կառավարութեանց նկատմամբ, ինչ կը վերաբերի իրենց ներկայութեան :

Խորհրդակցութենէ հաք, կը վերջացնէ դեկոյցը, Արտաքին չորս նախարարները հաստատեցին իրենց համաձայնութիւնը այն հարցերուն շուրջ, զոր պիտի յարուցեն իրենց պատասխաններուն մէջ, խորհրդակցելէ հաք Ատլանտեան Ուխտի իրենց դաշնակիցներուն հետ :

Այս դեկոյցին եւ ընդհանրապէս արեւմտեաններու խօսակցութիւններուն մէջ յստակ երեք կէտ կայ.— ա) Վճռած են պահպանել իրենց դիրքը եւ իրաւունքները Պերլինի մէջ, մէջն ըլլալով զօրք պահելու իրաւունքը : բ) Վճռած են նաեւ պատ մուտքի իրենց իրաւունքը պահել մինչ որ կը նշանակէ երկրին վրայ եւ օդին մէջ ճամբորդութեան իրաւունք 150 քիլոմեթրի վրայ (արեւելեան Գերմանիոյ վարչական խընդիրներու, որ ցարդ խորհրդային բանակին ձեռքն է :

Արեւմտեանները եթէ աւելի երկար եւ խաղրուեցան բոլոր Հայերը : Վե՛ր կը հանէ մանաւորապէս «Ժօրէկիպէրի» զրահաւորի հրամանատար կոմս Պրնուա տ'Ասպիի մեծ դերը, կ'ոգեկոչէ Հայկական Լեգէոնի հրամանատար պնդապետ Րոմիէօի համակրելի դէմքը եւ լեգէոնականներու հերոսութիւնը :

Ու ցաւով կը յիշէ թէ ի'նչպէս լքուեցան Հայերը 1919ի ամառը, երբ քէմալականները չարժումով պատճառ դարձաւ որ Ֆրանսա փոխէ իր քաղաքականութիւնը :

Ջօրաւար Կուբօ, մարզպան Ֆրանսայի եւ վերին հրամանատար Մերձաւոր Արեւելքի Ֆրանսական բանակին, 1920 Օգոստոս 19 թուակիր հրամանագրով մը լուծեց Հայկական Լեգէոնը :

«Կիլիկեան Բոյն»ի երդնեալն ալ յօդս ցնդեցան :

Տարի մը վերջ, 1921 Հոկտ. 20ին Ֆրանքլէն-Պույեոն՝ յանուն Ֆրանսայի՝ Անգարայի մէջ դաշնագիր մը կը կնքէր Մուսթաֆա Քէմալի հետ :

Շատ չանցած, Կիլիկիոյ Հայութիւնը կրկին կը բռնէր տարագրութեան ճամբան եւ կ'ապաստանէր Սուրիա – Լիբանանի հիւրընկալ երկիրներին տակ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ԼԱՐՈՒԱԾ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

Կացութիւնը աւելի քան մտահոգիչ դարձած է Իրաքի մէջ : Պաղատանէն ակած անգլիացի անձնաւորութիւն մը հերքեց այն պրոյցները՝ որոնց համաձայն հա – մախոհներու եւ նասրականներու մէջ կռիւներ պատահած են : Նոյն անձին համաձայն, Պաղատադի բրիտանական դեսպանատունը Անգլիացիներուն թելադրած է որ փողոց չելլեն : Նման խորհուրդները արուած են նաեւ Ամերիկա – ցիներուն :

Արդարեւ, ոչ մէկ կասկած այլեւս որ Իրաքի մէջ երկու մեծ թեւեր կան. Նասրի կողմնակից եւ Նասրի դէմ : Երկու հոսանքներու միջեւ պինեալ բախում մը չէ պատահած տակաւին, բայց ամէն վայրկեան կը սպասուի որ նոր Յուլիս 14 մը պիտի ըլլայ Պաղատադի մէջ : Բանակը պրաւած է երկրին բոլոր կեդրոնները եւ ժողովուրդը կ'ապրի անսոյզ կացութեան մը մէջ :

Պէյրութի մէջ կը պնդեն թէ Քիրքուքի Քիւրտերը ըմբոստացած են, ինչպէս պրած էինք տղի օր. բայց Իրաքի մէջ հաստատուած խիստ պրաքննութիւնը թոյլ չի տար ճշդել այս լուրերուն վաւերականութիւնը :

Լիբանանի նասրեան չրջանակները կը յայտնեն թէ Իրաքի հարուածին չրջանին մէջ ձերբակալուած են Վարչապետ Քասըմի հակառակորդ ինը պարագլուխներ, որու հետեւանքով Պետուինները ըմբոստացած են : Թէհրանի մէջ ալ կը յայտարարեն թէ Պասրայի մէջ ցոյցեր եղած են՝ երբ խորհրդային նաւ մը պէնք բերած է Քասըմի համար :

Ամէնէն մտահոգիչ եւ ուշագրաւ լուրը հրատարակուեցաւ Պէյրութի թերթերուն մէջ, ուր կը յայտարարուի թէ մահուան դատապարտուելէ հաք պնդակահարուած են՝ նախկին վարչապետ Ֆատէլ Ճամալի, Արտաքին նախկին նախարար Պաչայան եւ Սպայակոյտի նախկին հրամանատար գնդ. Արէֆ, որ Իրաք–Եգիպտոս միութեան չեմք պաշտպանն էր :

յատակօրէն չպարզեցին իրենց որդեգրած ուղեղիծը Մ. Միութեան հանդէպ, պատճառը Փօլ–Անրի Սփաքն է (Պելժիա), որ խնդրած էր թէ որեւէ հրապարակումէ առաջ, ժողովին որոշումները հաղորդուին Ատլանտեան Ուխտի Միհտուրդին հերթական ժողովին, որ կը բացուի այսօր (Երեքշաբթի) :

Ամէն պարագայի մէջ այնպէս կ'երեւի թէ Արեւմուտքը ընդհանուր ձեւով լաւատես է : Տըլլըս, իր կարգին, ժողովէն դուրս, բաած է Պերլինի քաղաքապետին՝ «Հոգ մի ընէք» :

Համաձայն որոշ պրոյցներու, կը յայտնուի թէ չատ դիւրին ալ չէ եղած վերջնական համաձայնութիւնը, նկատի առնելով Անգլիոյ դիրքը : Սէլվին Լոյտ այնքան ալ վճռական պատասխանի մը համակարծիք չէ եղած, եւ հարկ եղած է Տըլլըսի պնդումին, որպէսզի տեղի տայ :

Արեւմտեաններուն համար որոշ է թէ կարելի չէ հանդուրժել Պերլինի խորհրդային իրաւունքներու փոխանցումը՝ արեւելեան Գերմանիոյ : Այս վերջինը, ինչպէս Տըլլըս յայտարարած էր վերջերս մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին, այս հարցին մէջ պարզապէս «գործակալներն» են Մ. Միութեան : Այս յայտարարութիւնը բաւական յուզում յառաջ բերած էր Պոնի մէջ եւ մտահոգած Ադընաուըը :

Ներկայիս արեւմտեաններու դիրքորոշումը փայլուն յաղթանակ մը կը նկատուի Դաշնակցային Գերմանիոյ Ծերունի Վարչապետին համար :

ՋԻՆԱԴԱԴԱՐԻ ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԸ ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՒՆ ՄԷՋ

Ինչպէս յայտարարած էինք, կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհաննէս–Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ հանդիսաւոր արարողութիւն եւ հոգեհանգստեան պաշտօն տեղի ունեցաւ, նախաձեռնութեամբ Հայ կամաւորներու եւ Նախկին Բազմիկներու Միութեան :

Հանդիսութեան ներկայ էին Ֆրանսայի եւ օտար պաշտօնական անձնաւորութիւններ եւ հոծ բազմութիւն մը :

Պատարագը եւ արարողութիւնը, որուն կը նախագահէր Սերովբէ եպս., ձայնասփռուեցաւ Ֆրանս Մէկէն :

Ժամը 20ին, Ֆրանսական հեռատեսիլը իր տեղեկութիւններու հաղորդումին ընթացքին չորք մը պատկերներ տուաւ այս արարողութիւններէն, յիչելով Ֆրանսական դրօշին տակ ինկած 15·000 Հայերը :

Մանրամասնութիւնները՝ յաջորդով :

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՀԱՅԵՐԸ ՀԱՆԴԱՐՏԱՅ

Լիբանանի Ներքին նախարար Րէյմոն Խատէ կոչ մը ըրած է Լիբանահայութեան, ուրախութեամբ յայտնելով թէ «հետեւեալ հայ կուսակցութիւնները՝ հնչակ, ռամկավար եւ դաշնակ, որչափ վերջ դնել արիւնալի միջադէպերուն, որոնք տեղի կ'ունենային իրենց համակիրներուն եւ կուսակիցներուն միջեւ եւ ձեռք առնել զգօնական միջոցներ, որոնք կ'ներաչխատուին զգուիչ արարքներու վերջաւորութիւնը» : (Ագդակ, Դեկտ. 12), մանրամասնութիւնները մեր վաղուան թիւով :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՋՕՐ. ՏԸ ԿՈՉ պաշտօնապէս յայտարարեց թէ Դեկտեմբեր 21ի նախագահական ընտրութեան թեկնածու է. միւս երկու թեկնածուներն են Շաթըլէ (Ժողովրդավար) եւ Մառան (համայնավար), բայց Ջօրաւարին ընտրութիւնը ապահով է :

ՎԱՐՇԱՒԱՑԻ մէջ տեղի ունեցած լիհական եւ զինուորական (արեւելեան) բանակցութիւնները վերջացան, որմէ հաք կրնթովլ Արեւելեան Պերլինի մամուլին կատարած յայտարարութեամբ մը «պարարտութիւն» կ'ընէ Արեւմտեաններուն՝ որ թիկունք չհանդիսին Վարչապետ Ատենաուրի «սրկածախնդիր» քաղաքականութեան, քանի որ այդ ձեւով քաղաքացիական կռիւներ կրնան սկսիլ եւ Արեւմտեաններ միջամտելով՝ Մ. Միութեան հետ պրծ կրնան ունենալ, նոր աչխարհամարտ մը անխուսափելի դարձնելով : Միւս կողմէ, նոր յուշագիրով մը Մոսկուա Ատլանտեան Ուխտի երկիրներուն կ'առաջարկէ «Մեծ»երու ժողով մը ղումարել :

ԼԻԲԱՆԱՆԻ նաւահանգիստին 1500 բանուորները պրծադուլ հռչակեցին, աչխատավարձի յաւելում պահանջելով. ոչ մէկ միջադէպ պատահած է :

ԴԵՍՊԱՆՆԵՐՈՒ ՄՐՑԱՆԱԿԸ տրուեցաւ Ժոզէֆ Քեսէլի վէպին՝ «Ախուժը». դատական կազմը բաղկացած էր 13 դնասպաններէ :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ դիանականները «ձիւթիթըր» հրթիռ մը արձակեցին, որուն մէջ կապիկ մը դրուած էր. մօտ քառորդ ժամ դիանականները կարողացան հետեւիլ կապիկին չնչառութեան եւ կը մտածէին հրթիռն ու ճամբորդը երկիր վերադարձնել, բայց չյաջողեցան : Անգլիոյ եւ Ամերիկայի կենդանիներու պաշտպան ընկերութիւնները բողոք հեռագիրներ ղրկեցին Քափ Քանավերալ :

ԻՏԱԼԻՈՑ Վարչապետ Ֆանֆանի Ատենաուրի հետ տեսակցելէ հաք Փարիզի մէջ հանդիպում մը ունեցաւ Ջօր. Տը Կոլի հետ :

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԳԻՐՔԸ

Այս խորագրին տակ՝ մեծ ուսուցչապետը, Ռեթէոս Պէրպէրեան, կը գրէր. «Գիրք մը կայ, զոր ամէն մարդ պիտի հեղինակէ կամայ թէ ակամայ, մաս - նակիր ըլլայ թէ ոչ»։

Այս «գիրքը», աւելորդ է ըսել, մեր ապրած կեանքն է, մեզմէ ամէն մէկուն կեանքը։ Հեղինակը մենք ենք մեզմէ մէկն է։ Եւ կամայ թէ ակամայ պիտի գրենք այս «անհրաժեշտ գիրքը», զորչափիկը տակ մեր կեանքը։ Մեր վերջին օրուան հետ պիտի աւարտի ան։

Մեզմէ կախում պիտի ունենայ գեղե - ցիկ յօրինել զայն, ու հեղինակը պիտի ըլլայ պատասխանատու անոր տկեղու - թեան։

Աւելի ճիշդ է ինչպէս անձի մը կամ անձերու, նաեւ ժողովուրդի մը եւ ժողո - վուրդներու համար։

Այսպիսի գիրք մըն է, անհրաժեշտ գիրք մը, Սիմոն Վրացեանի «Հայաս - տանի Հանրապետութիւնը», պատկառելի հատոր մը (չուրջ 700 մեծադիր էջ), բազ - մաթիւ նկարներով, յաւելուածներով, անձնանուններու եւ տեղանուններու ցան - կերով։

Առաջին տպագրութիւնը, 1928ին, եր - կու հազար հինգ հարիւր օրինակ, սպա - ռեցաւ քանի մը ամսուան մէջ։ Երկրորդ տպագրութիւնը, 1958ին, երեք հազար հինգ հարիւր օրինակ, կը կարծենք, թէ պիտի սպառի նոյնքան չուտ, որքան ա - ռաջինը։ Որովհետեւ անձի մը կեանքին գիրքը չէ ան, այլ ժողովուրդի մը կեան - քին գիրքն է։ Ձայն գրած է ոչ թէ Սի - մոն Վրացեանը, այլ Սիմոն Վրացեաննե - րու ժողովուրդը։

Կրնանք ըսել, թէ Ս. Վրացեան միայն պատմող կամ միայն պատմիչ չէ, այլ նաեւ գրագէտ։ Գրագէտի իր տուրքերը սպառեց գրականութեան այն սեռերուն վրայ, որոնք աւելի շատ սառն դատողութիւն կը պահանջեն, քան բարձ - րաթռիչ երեւակայութիւն։ Կրնար ասոր հակառակը ընել, — աւելի շատ աշխատ - ցնել իր երեւակայութիւնը եւ աւելի նը - ւազ՝ դատողութիւնը։ Կեանքի պայման - ները ստեղծեցին այս չեզոքը, կամայ կամ ակամայ չեզոք, որուն հետ կը թը - ւի, թէ հաշտ է այլեւս մեր վաստակա - ւոր եւ վաստակեալ ընկերը։

Իր վերջին գործը՝ «կեանքի ուղինե - րով»՝ գրականութիւն է, միւսները (թէ - եւ աւելի քան երեսուն) հրապարակա - գրութիւն են կամ ժամանակակից պատ - մութիւն, դժուարագոյնը՝ գրականու - թեան բոլոր սեռերուն մէջ։ Բայց, երկու պարագային ալ, — գրականութիւն ըլ - լայ իր բոլոր թէ հրապարակագրութիւն, — կեանքի ուղիներու այս ալեւոր հետա - խոյզը ոչ միայն հաճելի պատմող է, հիւմքրի զգալի արժէչափով, այլեւ կաս - կածող, հետազօտող եւ ստուգող, այսին - քըն՝ ինչ որ կը պահանջուի հրապարա - կագիրէն, քննադատէն, բայց մանաւանդ պատմիչէն։

Այսպէս կամ այնպէս, իրրեւ հետեւանք մեր մտածանչած, մտածանչել ուզած չե - զումին, մենք պատմիչ մը աւելի ունե - ցանք եւ գրագէտ մը՝ պակաս։ Շահե - ցա՞նք թէ կորսնցուցինք այս ... հաշուե - կշիռէն։ Պիտի ըսենք, կշռելով թերն ու ղէմը, թէ մէկ «գլուխ»էն եթէ շահե - ցանք, միւս «գլուխ»էն բան մը, յամե - նայն դէպս, կորսնցուցինք։

Գրագէտ մը կորսնցուցինք, բայց պատ - միչ մը շահեցանք։ Այլեւս յոյս չունինք, որ կրնանք վերաշահիլ մեր կորսնցուցա - ծը։ Ինչ որ է, հաշուինք այս կացու - թեան հետ եւ դառնանք «Հայաստանի Հանրապետութեան»։

Սիմոն Վրացեան ապրած է մեր նորա - գոյն պատմութեան ամէնէն փոթորկալի մէկ շրջանին մէջ, եւ ոչ միայն ականա - տես, այլեւ մասնակից եղած է այդ շըր - ջանի խռովայոյզ դէպքերուն, որոնք, կարելի է ըսել, մեր ճակատագրին ուղ - ղութիւնը փոխեցին։ Իր գիրքը, «Հայաս - տանի Հանրապետութիւն», գրուած գիրք մը չէ, այլ ապրուած գիրք մըն է։ Շրջա - նին, զայն լեցնող դէպքերուն ու դէմքե - րուն յաճախանքը ունեցած է։ Անոնց հետ, անոնց մէջ, անոնցմով ապրած է։ Անոնք թելադրած են իրեն գրելու գիրք մը, զոր կրնանք, միշտ Ռեթէոս Պէրպէր - եանի հետեւողութեամբ, կոչել Անհրա - ժեշտ գիրքը։

Այս գիրքը պիտի գրուէր անպատճառ։ Պէտք է գրուէր անպատճառ։ Եթէ Վրաց - եանը չգրէր, ուրիշ մը պիտի գրէր ան - կասկած։ Իրողութիւնն այն է, որ Վրաց - եանի ղայնիկ հոգին զարձաւ ընկալուչ. լսեց ժամանակին կանչը, լսեց ժողովուր - դին կոչը։

Այս ընկալչութեան արդիւնքն է «Հա - յաստանի Հանրապետութիւնը»։

Այս գիրքը Հանրապետութեան ամբող - ջական, պատմութիւնը չէ, այլ մասնակի պատմութիւնն է։ Ցետնորդ սերունդները կրնան լրացնել պակասները եւ մասնակին վերածել ամբողջականի։

Օգտագործուած են, այս հատորին պատրաստութեան համար, բազմաթիւ ու բազմազան փաստաթուղթեր (այսօր դժ - ուար դառնալի, թերեւս անպատճելի), տարիներու ընթացքին հաւաքուած նիւ - թեր, վկայութիւններ, քաղուածքներ Հանրապետութեան շրջանի թերթերէն, ժողովներու արձանագրութիւններ, Հ. Յ. Դաշնակցութեան դիւանը եւ մասամբ նա - եւ պետական դիւանը։

Կրնանք վկայել, թէ մեր ալեւոր ընկե - րը, քիչերէն մէկը Հանրապետութեան շրջանի վերապրող հանրային եւ պետա - կան գործիչներէն, բարեխիղճ է, բծա - խնդիր, պրպտող, կասկածող եւ ստու - գող, փաստերու աղբիւրներ՝ որ անհրաժեշտ են ամէն պատմագրողի համար։ Կողմնա - կալ չէ. միայն թերիներ չի տեսներ, ոչ ալ միայն առաւելութիւններ կը տեսնէ։ Կը պարտաւէ ու կը գնահատէ «ըստ ար - ժանւոյն»։ Կանխակալ կարծիքներ չունի։ Ձունի նաեւ նախապատմագրութիւններ։ Թիւերու եւ փաստերու լեզուն է իր մէջ խօսողը, այլ ոչ՝ ճառագրողը, հրապա - րակագիրը, հանրային կամ կուսակցա - կան գործիչը։

Այս տուրքերը կը բաւեն հատատաւելու համար, որ «Հայաստանի Հանրապետու - թիւնը» պիտի կարղացուի ոչ թէ իրրեւ վէպ, այլ իրրեւ պատմութիւն, ինչպէս է հեղինակը վարող ոգին ալ իրաւամբ։

Մեր նպատակը չէ գործը ներկայացնել նոյնիսկ խտացած ձեւով։ Ատոր համար հարկ պիտի ըլլար հատոր մը գրել։ բայց սա քանի մը վկայութիւնները գաղափար մը կուտան այն մասին, թէ ինչ է պատ - մութեան համար գրուած այս պատմար - ժէք գործը։

Այսպէս։ ցարական Ռուսիան 1914ին հասկցուցած էր, թէ «Հայերի բաղ - ձանքները կը կատարուին լիովին», եթէ աջակցէին իրեն՝ չհեղու պատերազմը։ Երկու միլիոնի հասնող ռուսահայութիւ - նը 250·000 զինուոր տուաւ ռուսական բանակին։ Եւ անշուշտ չատ քիչերը վե - րադարձան այդ 250·000էն։

Թուրքերը իրենց կարգին կը պահանջէ - ին մեզմէ, թէ թրքահայերէն եւ թէ ռու - սահայերէն, ճակատ յարդարել Ռուսիոյ դէմ։ Մեր վարիչները մերժեցին այս պա - հանջը։ Շարժման քաղաքական նշանաբա - նն էր «ինքնավարութիւն վեց վիլայէթ - ների եւ նրանց անրաժան մաս կիլիկիա - յի՝ Ռուսաստանի հովանաւորու - թեան տակ»։

Հազիւ տարի մը եաք, 1916ին, փոխ - ուեցաւ Ռուսիոյ վերաբերումը մեզի եւ մեր քաղաքական պահանջներուն հան - դէպ։ Այլեւս խօսք չկար հայկ. ինքնավա - րութեան մասին։ Խօսք չկար նաեւ «Հա - յերի բաղձանքները» լիովին կատարելու մասին։ Թուրքերէն գրաւուած վայրերուն մէջ կը տեղաւորուէին ռուս զաղթական - ներ, իսկ Հայերը դուրս կը քշուէին իր - ենց հայրենի հողերէն։ Այսպիսով կ'ի - րագործուէր Գալիցիններու եւ Լոռանով - Ռոստովսկիներու երազը։— Հայաստանը առանց Հայու։ Կրնանք աւելցնել, որ կ'ի - րագործուէր նաեւ Թուրքերու երազը։— Հայր առանց Հայաստանի։

1916 Յունիս 27ին, ցարական Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Սազոնով կը գրէր Կովկասի փոխարքային. «Հնարա - ւոր է տրամադրել Հայերին, որոշ չրջա - նակում, գպրոց եւ եկեղեցական ինքնու - րոյնութիւն, լեզուից օգտուելու իրա - ւունք, պայմանով որ առաջնութիւնը տրուի ռուսերէնին»։

Ողբերգութիւնը աւելի յստակ գծագծե - լու համար կրնանք աւելցնել։— Մեր մեծ գաղնակիցները արդէն բաժնած էին Հա - յաստանը իրենց միջեւ, մեզի չհարցնելով միայն... եկեղեցական ինքնուրոյնու - թիւն։

Այս «ինքնուրոյնութեան» համար՝ Հա - յութիւնը, միայն Բազուի հերոսամար - տին մէջ, կորսնցուց 29·000 հոգի եւ մօտ մէկ միլիառ ոսկի բուբլի։

Մեզ նախորդող սերունդը հպարտու - թեամբ կրնայ ըսել. «Մենք հայրենիք ստեղծեցինք»։ Այս միակ փաստը կը բա - ւէ, որ Հայութիւնը երախտապէտ ըլլայ այդ սերունդին։

Սիմոն Վրացեան այս սերունդին վեր - ջամնացներէն է։

Իր գիրքը կերպով մը նոյն այդ սե - րունդին պատմութիւնն է։

1920 Նոյեմբերին Հայաստան ունէր չուրջ 47·000 քմ. տարածութիւն. այսօր ունի 30·000։

«Հայաստանի Հանրապետութիւնը» բաժնուած է քանի մը մասերու, — «եր - կունքէն առաջ», «Երկունքը», «Երկուն - քէն ետք»։

Մեր բոլոր ընթերցողներուն, ընկերնե - րուն եւ բարեկամներուն կը յանձնարա - րենք կարդալ Վրացեանի մեծարժէք գոր - ծը, զոր կարելի է կոչել պատմութիւն հայկական երկունքին։

(Խմբագրական ՅՈՒՍԱԲԵՐԻ)

Ա. ՍԹԻՎԸՆՍԸՆԻ

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

—o—

Ռուսաստանի մէջ անձնական խանութ - ներ չկան ինչպէս կան Լեհաստանի մէջ։ Բոլոր խանութները պետական են եւ ծա - խողներն ալ մասնաւոր ճիգ մը չեն թա - փեր ապրանք հաւնեցնելու համար։

32 տարի առաջ երբ Ռուսիա գացի, քա - ղաքներուն մէջ բնակարանի տաղնապը արդէն իսկ սուր հանդամանք ունէր։ Այժմ՝ կացութիւնը չէ փոխուած։ Շատ մը ընտանիքներ միասին կը բնակին նոյն յարկին տակ, եւ կարղի պէտք է սպա - սեն խոհանոցն ու բաղնիքը զործածելու համար։

Երիտասարդ կին մը յայտնեց իր սրտին մեծագոյն փափաքը. «կարծեմ բոլոր հայրենակիցներուս անունով խօսած կ'ըլ - լամ երբ ըսեմ թէ մեծագոյն փափաքս միայն ինծի համար տուն մը ունենալն է»։

Իմ այցելած բոլոր քաղաքներուս «քա - ղաքապետ»ները խոստովանեցան թէ ի - րենց մեծագոյն մտահոգութիւնը բնակա - րանի հարցն է։

Այս միջոցիս Մրուշչեւի կառավարու - թիւնը մեծ ճիգ կը թափէ 11 տարիէն «բնակարաններու տաղնապին հարցը հաշ - ուեյարդարի ենթարկելու համար»։ Այս ծրագրին հիման վրայ քաղաքներուն մէջ սկսած են կառուցուիլ միաձեւ ու միօրի - նակ չէնքեր, իւրաքանչիւր խորհրդային քաղաքացիի բաժին հանելու համար նը - ւազագոյն կենսական տարածութիւն մը (9 քառ. մեթր)։ Կառավարութիւնն ու զոր - ծարանները կը քաջալերեն նաեւ անհա - տական տուներու կառուցումը, որոնց համար փոխատուութիւններ ալ կ'ընեն։

Չեմ կրնար ըսել, թէ ի՞նչպէս կամ ո՞ւր կը բնակին Մրուշչեւ եւ Փոլիթպիւրոյի անդամները, որովհետեւ այս բանը զաղտնի կը պահուի տակաւին։ Երբեք չէ պատահած որ օտարական մը պաշտօնա - կան անձնաւորութեան մը տունը հրաւիր - ուած ըլլայ։ Սակայն կը կարծեմ որ չա - փազանց լաւ կ'ապրին, հանդստաւէտ րը - նակարաններ ունին քաղաքին մէջ, իսկ ամառուան եղանակին համար ալ՝ տաչա մը (զիւղի տուն)։ Այս ձեւի հարցերու համար հաւատարութիւնը «ընկերվարու - թեան» մաս չի կազմեր այլեւս եւ դատա - կան համայնավարութեան չատ մը ուրիշ զաղափարներուն նման «իւրաքանչիւրին՝ իր պահանջին համաձայն» սկզբունքն ալ անհետ կորսուած է։ Եթէ միջակ բանուո - րը ամիսը ութ հարիւր բուբլի կը չահի, մեծ զործարանի մը տնօրէնը այս զու - մարին 10 – 15 անգամը կը ստանայ, ա - ռանց հաշուելու իր տրամադրութեան տակ զրուած կառքը եւ կառավարը։

Արդար ըլլալու համար պէտք է աւել - ցընել սակայն, որ Ս. Միութեան մէջ ա - մէնէն չատ վարձատրուած անձերը մեծ փրոֆէսօրներն ու գիտնականներն են, մատուռականներն ու արուեստագէտնե - րը։

Անզործութիւն բոլորած բանը զրեթէ գոյութիւն չունի եւ այժմ այլեւս անկա - րելիութիւն չէ զործ փոխելը։ Եթէ ա - րեւմտեան չափանիշներով, խորհրդային բանուորի մը ստացած ամսավճարը քիչ է, ասոր փոխարէն ուրիչ առաւելութիւն - ներ կը վայելէ, ինչպէս օրինակ բժշկա - կան ձրի խնամք, ձրի կամ ժամն օգա - փոխութիւն՝ հիւանդութենէ վերջ պետա - կան բուժարանի մը մէջ հանգստանալու համար, ժամն զբօսանքներ (թատրոն, չարժանկար, եւայլն), զիշերային զա - բաթագոյներ եւ զործարաններուն մէջ ա - կումբներ։

Ամբողջ երկրին մէկ ծայրէն միւսը ա - մէն կողմ կը կարդաք՝ «համայնավարու - թիւնը ամբողջ մարդկութեան փայլուն ապագան է»։ Բայց այն տպաւորութիւնը ունիմ որ խորհրդային չատ մը հասարակ մահկանացուներ ձանձրացած են «փայ - լուն ապագայի»խոստումներէն, մինչ այ - սօր կ'ապրին բաւական յղնեցուցիչ եւ զժուարին ներկայ մը։

ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Խորհրդային Հայաստանի մեծամասնա - կան լրագրողներն արտօնեալ վիճակի մէջ են։ Նրանք կարող են անպատուել, վար - կաբեկել, հայհոյել ու սուտերով ողողել մեզ ոչ միայն առանց ամենաչնչին պա - տասխանատուութեան, այլ եւ առարկու - թեան։ Երբեմն նրանք այնքան են չափա - զանցում, որ դառնում են կատարեալ ոճրագործներ։ Ի՞նչ անես։ Թքե՞ս դրանց երեսին։ Աւաղ, մեր թուքը կը չորանայ երկաթեայ վարագոյրի վրայ եւ չի սուա - զի Սեւեռնների քիթն ու մռութը։

Այս խուլիգանը «Ֆրանսահայ Գրակա - նութիւն» իր յօդուածի մէջ նեռել է մի այլանդակ հաշոյ։ «Երբ թշնամուն յա - ջողուեց թակարդել բանաստեղծ Մարտի - կին (Մանուչեանին), մարդկային ամէն կերպար կորցրած դաշնակ հայրենապա - շերն իրենց Հիթլերեան տէրերից պահան - ջեցին Մանուչեանի գլուխը»։

Արդէն այս էջերում ընկեր Արապը փաս - տերով ապացուցեց, որ միկոյանի եւ տղէտ Պատրիկը, խորհրդային պարբե - րականում, նոյնքան լոյս է սփռում Ֆը - րանսահայ գրականութեան վրայ, որքան գիւղացու զոմում քարիւղի մխացող ճը - րագի Պատրիկը։ Ս. Հայաստանի ստա - լինեան վարիչների համար որեւէ կարե - ւորութիւն չունի, թէ Սեւեռնը, «Մենք» թերթը չփոթում է «Երկունքի» հետ, «Ամրան դիչերներ» գրուածքին «Գարնան դիչերներ» է անուանում կամ 1940 թուին մեռած Վ. Շուշանեանին 1937 թ. է թա - դում. նրանց հրճուանք են պատճառում այն երեք տողերը, որոնցմով նա Միսաք Մանուչեանի գլուխը կախում է Հ. Յ. Դաշնակցութեան վզից։ Եւ ուրիչ կերպ չի կարող լինել, որովհետեւ «գաշնակային»

տին մէջ, կորսնցուց 29·000 հոգի եւ մօտ մէկ միլիառ ոսկի բուբլի։

Մեզ նախորդող սերունդը հպարտու - թեամբ կրնայ ըսել. «Մենք հայրենիք ստեղծեցինք»։ Այս միակ փաստը կը բա - ւէ, որ Հայութիւնը երախտապէտ ըլլայ այդ սերունդին։

Սիմոն Վրացեան այս սերունդին վեր - ջամնացներէն է։

Իր գիրքը կերպով մը նոյն այդ սե - րունդին պատմութիւնն է։

1920 Նոյեմբերին Հայաստան ունէր չուրջ 47·000 քմ. տարածութիւն. այսօր ունի 30·000։

«Հայաստանի Հանրապետութիւնը» բաժնուած է քանի մը մասերու, — «եր - կունքէն առաջ», «Երկունքը», «Երկուն - քէն ետք»։

Մեր բոլոր ընթերցողներուն, ընկերնե - րուն եւ բարեկամներուն կը յանձնարա - րենք կարդալ Վրացեանի մեծարժէք գոր - ծը, զոր կարելի է կոչել պատմութիւն հայկական երկունքին։

(Խմբագրական ՅՈՒՍԱԲԵՐԻ)

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵ՛Ր, ԴԷՊԻ ԱՐԵՒԵԼՔ ԳԱՑԷՔ

Եթէ Ռուսերը ձեղի արտօնութիւն տան Ուրալներու չրջանը երթալու, եւ եթէ հասնիք Սվերտլովսք, քաղաքէն երեսուն մղոն դէպի արեւելք, ճամբուն վրայ նչա - նատախտակ մը կը տեսնէք, որուն դէպի արեւմուտք ուղղուած թեւին վրայ նչա - նակուած է՝ Եւրոպա, իսկ դէպի արեւելք ուղղուած թեւին վրայ՝ Ասիա։ Եւ ան - չուշտ, այդտեղէն անցնողը անպայման կը լուսանկարուի մէկ ոտքը Եւրո - պայի, իսկ միւս ոտքը Ասիոյ վրայ կո - խած։

Դէպի արեւելք, մինչեւ Խաղաղական ով - կիանոս, կ'երկարի աշխարհի ամէնէն ըն - դարձակ հարթ տարածութիւնը, Սիպէ - րիան, որ Ասիոյ ընդհանուր տարածու - թեան մէկ երրորդը կը կազմէ։ Սիպէ - րիան Մ. Նահանգներէն աւելի ընդար - ձակ, ու Արեւմտեան Եւրոպայի երեք ան - դամէն աւելի մեծ տարածութիւն մըն է։

Ռուսերը Սիպերիոյ տիրանալ սկսան 16րդ դարու վերջերէն սկսեալ, երբ կո - զակներու խումբ մը, իրենց առաջնոր - դին՝ Եէրմաքի գլխաւորութեամբ, անցան Ուրալեան լեռնաշղթային արեւելեան կողմը եւ հետզհետէ յառաջացան դէպի արեւելք։ Այսօր, Մրուշչեւ կը չարունակէ Եէրմաքի սկսած գործը. իր նշանախօսքն է՝ «Երիտասարդներ, դէպի արեւելք գա - ցէք»։

(16 Շար.)

ԿՅԱՆՔ

Ֆ. ՀՈՍՈՐ

ՊԱՏՄՎԱԾՔԻՑ ՊԵՏԱԿԱՆ ՆՎԱՃ Վ.

ԳԼՈՒԽ Ա

— Մի՛ մոռացիր, որ ես քո մասին ոչ մի խոսք չեմ ասի, — ասաց նա։ — Ես քեզ հետ կգամ, բայց դու ինձ պետք չես։ Ես գնում եմ Ռուսաստան, որովհետև այնտեղ ինձ շատ բան է պետք։ Ես գնում եմ, որովհետև այնտեղ ինձ համար գործ կա։ Ես գնում եմ, որովհետև այնտեղ ինձ համար կյանք կա։ Ես գնում եմ, որովհետև այնտեղ ես կարող եմ ապրել։

Ֆրանսիական ափերից հեռանալով՝ նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի ափ չի թողնում, որովհետև ոչ մի ափ չունի։ Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի ընկեր չունի, որովհետև ոչ մի ընկեր չի ուզում։ Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի սեր չունի, որովհետև ոչ մի սեր չի ուզում։ Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի հայրենիք չունի, որովհետև ոչ մի հայրենիք չի ուզում։

Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի կին չունի, որովհետև ոչ մի կին չի ուզում։ Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի երեխա չունի, որովհետև ոչ մի երեխա չի ուզում։ Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի ապագա չունի, որովհետև ոչ մի ապագա չի ուզում։

Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի անցյալ չունի, որովհետև ոչ մի անցյալ չի ուզում։ Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի ներկա չունի, որովհետև ոչ մի ներկա չի ուզում։ Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի ժամանակ չունի, որովհետև ոչ մի ժամանակ չի ուզում։

Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի տեղ չունի, որովհետև ոչ մի տեղ չի ուզում։ Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի բան չունի, որովհետև ոչ մի բան չի ուզում։ Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի ոչինչ չունի, որովհետև ոչ մի ոչինչ չի ուզում։

Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի մարդ չունի, որովհետև ոչ մի մարդ չի ուզում։ Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի կին չունի, որովհետև ոչ մի կին չի ուզում։ Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի երեխա չունի, որովհետև ոչ մի երեխա չի ուզում։

Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի ապագա չունի, որովհետև ոչ մի ապագա չի ուզում։ Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի անցյալ չունի, որովհետև ոչ մի անցյալ չի ուզում։ Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի ներկա չունի, որովհետև ոչ մի ներկա չի ուզում։

Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի ժամանակ չունի, որովհետև ոչ մի ժամանակ չի ուզում։ Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի տեղ չունի, որովհետև ոչ մի տեղ չի ուզում։ Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի բան չունի, որովհետև ոչ մի բան չի ուզում։

Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի ոչինչ չունի, որովհետև ոչ մի ոչինչ չի ուզում։ Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի մարդ չունի, որովհետև ոչ մի մարդ չի ուզում։ Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի կին չունի, որովհետև ոչ մի կին չի ուզում։

Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի երեխա չունի, որովհետև ոչ մի երեխա չի ուզում։ Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի ապագա չունի, որովհետև ոչ մի ապագա չի ուզում։ Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի անցյալ չունի, որովհետև ոչ մի անցյալ չի ուզում։

Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի ներկա չունի, որովհետև ոչ մի ներկա չի ուզում։ Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի ժամանակ չունի, որովհետև ոչ մի ժամանակ չի ուզում։ Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի տեղ չունի, որովհետև ոչ մի տեղ չի ուզում։

Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի բան չունի, որովհետև ոչ մի բան չի ուզում։ Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի ոչինչ չունի, որովհետև ոչ մի ոչինչ չի ուզում։ Նա ինքն իրեն ասում էր, որ ինքը ոչ մի մարդ չունի, որովհետև ոչ մի մարդ

Այրի Տիկին Մխիթար Ֆերհատեան, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Ֆերհատեան եւ իրենց տղան, Տէր եւ Տիկին Պերճ Սուճուքճեան եւ զաւակները, Օր. Այտա Ֆերհատեան, այրի Տիկին Արշակուհի Իւթիւճեան, այրի Տիկին Արաքսի Միսաքեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Քանթար – ճեան եւ զաւակը, այրի Տիկին Արզուհի Մխիթարեան, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Ֆերհատեան, Տիկին Անժէլ Հաքի եւ զաւակները, Տիկին Քիւրքճեան եւ զաւակնե – րը, ինչպէս նաեւ բոլոր ընտանեկան պա – րագաները սրտի խոր ցաւով կը ծանու – ցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ–հօր, եղբօր, մօրեղբօր եւ ազգականին՝

ՄԻՀՐԱՆ ՖԵՐՀԱՏԵԱՆԻ

կանխալի մահը որ տեղի ունեցաւ Դեկտ. 13ին, 57 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր՝ երեքշաբթի ժամը 14ին Փարիզի Ս. Յովհաննէս–Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Բոնի sու Պուայի գերեզմանատունը, ամփոփ – ուելու համար ընտանեկան դամբարանը։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանին հերթական դասախօսութիւ – նը այս Չորեքշաբթի Քաֆէ Քոտէի սրա – հը, ժամը 9ին։

Պիտի խօսի երիտասարդ համալսարա – նական ԼԵՒՈՆ ՄՈՄՃԵԱՆ։ Նիւթ՝ «Մա – րդանկարիչ Ազեքսանտր Սարուխանի կեանքն ու գործը»։

Պիտի ներկայացնէ մոդական լոպտերով նաեւ իր գործերուն կարեւորագոյնը։

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Մարսէյլի հայ գաղութը սիրով կը հր – աւիրուի Հ. Ռ. Ը. Միութեան հայուհ – եաց մասնախումբի ամավերջի մեծ պա – րահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ Դեկտեմբեր Շաբաթ գիշեր, ժա – մը Հասնէն միջեւ արշալոյս, Օթել ըՍ – վելտիտի շքեղ սրահներուն մէջ, ի նը – պաստ իր բարեսիրական ձեռնարկներու։

Նախատեսութեամբ Միութեան երե – կոյ կեդր. Յանձնաժողովի պատուի – րակներ

ՏՕՔԹ. Ա.ՊԻՒՅԻՒՔԵԱՆԻ և Գ. ՊԱՀՐԻՒ

Մասնակցութեամբ՝

Միութեան տեղական մասնաժողովին եւ երկաեւ երիտասարդութեան։

LE CLUB — DANCING
51, Rue Grignan - Marseille
Tél. 33-27-66
ՍՐԱՀՆԵՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ
ԵՒ ՀԱՐՍՆԻՔԻ ՀԱՄԱՐ

ԼԻԼԱՅԻՆ...
ՄԻՇՏ ԼԻԼԱՅԻՆ
ՁԵՐ ՁԱՐԹՕՆՔՆԵՐԸ
(Réveillons)
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 24 ԵՒ 31
Ճոխ սեղանի մը շուրջ կ'ուզէք
անցընել անշուշտ, ուրեմն
ԼԻԼԱՅԻՆ
24, RUE SAINT LAZARE· PARIS 9'
TÉL· : TRI· 31-62
Պէտք է հեռաձայնել՝ ձեր սեղանները ապահովելու համար։
Արեւելեան թէ եւրոպական համադամ – ներու հետ պիտի գտնէք ընտիր խմիչք – ներ եւ գուարթ մթնոլորտ մը, հաճելի նուագով մը։

Sté France - Cameroun
ԽԱՐԲՈՒԹԼԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ
24, RUE D'ENGHIEN
Կը փնտռեն հայ երիտասարդները Փա – րիզի գրասենեակին եւ Քամէրունի իրենց քոնթուարներուն համար։ Դիմել անձամբ կամ գրաւոր։
PRO· 82-38

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՆՈՒԷՐ

Լոնտոնէն *բնկ. Յովհ. Կոնդալէս Զա – լըքեան Մատթէոս Լէյլէկեանի եւ Նշան Սարգիսեանի տղան Տարպիսեանի ծնունդը* – *բաստիկ լուրին տաթիւ իր ուրախութիւնը յայտնելով հետեւեալ նուիրատուութիւն – ները կ'ընէ՝*

50 *ոսկի «Յուսաբեր»ին։*
50 *անգլ. ոսկի Վէթերաններու Ֆոնտին*
10 *ոսկի Փարիզի Մշակոյթի տան։*
10 *ոսկի «Յառաջ»ին*
եւ 10 ոսկի «Հայ Բոյժ»ին։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի կա – զմղի Ծառի հանդէսը Դեկտեմբեր 21ին ժամը 16էն սկսեալ մինչեւ 22։

Գեղարուեստական բաժինը կազմակեր – պուած է վարժարանի մեծ եւ փոքր ա – շակերտներու կողմէն, զուեչտախառն ներկայացումներ, արտասանութիւններ, խաղեր եւ երգեր։

Շքեղ սեղան հայկական աւանդական ճո – խութեամբ։

Սիրով կը հրաւիրուին յարգելի բոլոր հայրենակիցները։

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան պարա – հանդէսը տեղի կ'ունենայ յաւտնի 20 Դեկտեմբերին, Շաբաթ իրիկունը, Սալ ոչ Ֆէթի ընդարձակ սրահներուն մէջ։

Հաճելի անակնկալներ եւ առաջնակարգ նուագախումբ։

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՆ

Աչքի առջեւ ունեցէք հետեւեալ արեւելեան աննկղճները, որոնց լաւագոյնները, թարմը, ու բազմա – զանը չարմար դիմերով։

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ
ՄԷՋ ՊԻՏԻ ԳՏՆԷՔ

246, rue Vendôme
20, rue Villeroy *Lyon*

Ինչպէս արմաւ, պաղիւա, «հալաւ – ճի տոլմա», յունական,, բուրջի –ճ ներ, պիպէռ, տերեւ, բահիլ հէլ – վա, վանիլլ, շոճոլա, նուագէք, լոգում, սագըզ, պիստակ, Շիրակ օ – ղի, (41–45 աստիճան), երշիկ, կեսարական պաստրմա, առաջնա – կարգ սուրճ, (գարավան և մոգգա), համեմներ մահլէպ, սալէպ, ձիքա – պտուղ, ամէն տեսակէ, ձէթ, հաշ – հավալ (պուլկարական), ճերմակ պանիր (ոչխարի կաթով), ամէն կարգի պահածոներ, գուսգուս, հե – րիսա, կարմիր ոսպ, Հալէպի։
Միշտ Պահատուրեան վաճառատունը

Արագ սպասարկութիւն տպագը – բանքներու առաքման համար։

Մի մոռնաք

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
246, RUE VENDOME
20, RUE VILLEROY
LYON

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԵՐԵԿՈՅ

Կազմակերպուած Մերսուսիոյ Մուրատ Ուսումնասիրասիրաց կողմէ Դեկտ. 23ին, ժամը 21ին, Իսիլ Ալհամպրա սինեմային մէջ։ Կը ներկայացուի Շերվանզադէսի

«ՊԱՏՈՒԻՒ ՀԱՄԱՐ»Ը

Մի ընդարձակ ներկայացում։ Մի ընդարձակ եւ մրցանակա – բաշխութիւն Խրիմեան դպրոցի աշակեր – տութեան։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ
ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
ՏՕՆԱԾԱՌԸ
Դեկտեմբեր 21ին

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Լիոն։— Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւ – ղը կը տօնէ «Մանուկներու Օր»ը Յունուար 11ի կիրակի օրը, Սալ Քոնքրի մէջ։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Վիէն։— Հ. Ը. Դ. Անի կամքէն սար – սղարար ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ Երեկոյեան ժամը 21ին, Օհանջանեան ա – կումբը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւ – նը պարտաւորիչ է։

Փարիզ։— Հ. Ը.Դ. «Րաֆֆի» խումբի ընկերական ժողովը այս ուրբաթ Երեկոյ ժամը 21ին «Ռէժան»ի վերնայարկը։

Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

Պանեւէօ–Քաշեանի Ֆ. Կ. Խաչի մասնա – ճիւղի ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ Չորեքշաբթի ժամը 15.30ին, Տիկին Հէ – քիմեանի բնակարանը. ներկայ պիտի ըլ – լայ նաեւ կեդր. Վարչութեան ներկայա – յուցիչը։ Բոլորին ներկայութիւնը ան – հրաժեշտ է։

Qualité Bongoût
appréciée partout
HALVA-TAHïN-LOKOUM
une seule qualité
une seule marque
BONGOUT
SOCIETE BONGOUT:
services commerciaux: 40, la Canebiere-Marseille
USINE: St MENET (BANLIEUE MARSEILLE)

ՄԱՐՍԷՅԼ
ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ
կը ծանուցանէ թէ տարեկան իր
ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
Տեղի պիտի ունենայ
31 *Յունուար, Շաբաթ գիշեր,*
Քլիւպի մէջ

ԹՐԻՔՕ ՀԻՒՍՈՂ ԶԵՌՆԱՐԿՈՒՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ԺՕԺ 12 ԵՒ 14
Machine à tricoter Rectiligne avec transfert de maille
Livrable de suite en jauge 12 et 14 *ITALBA*
SOCIÉTÉ NALTA
G. NALBANDIAN
22, RUE DE LA SABLIÈRE
PARIS 14 SUF. 96-80
Remailleuse Circulaire à 1 fil *ITALBA*
Succès à la Foire de Paris 1958 *ITALBA*
sa publicité par sa qualité

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ
REFLETS D'ARMÉNIE — "ՑՈԼՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ" — Volume 3 No 20157
Հայ Ռօմանթիք եւ փոլֆլօրիք երաժշտութեան երրորդ ամէնէն գեղեցիկ սալը
Պատրաստութեամբ՝ **ԱՐԱ ՊԱՐԹԵԻԵԱՆԻ**
Vogue-Contrepoint No 20157 30 cm. 33 tours — 46 minutes (HAUTE FIDÉLITÉ)
ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԲ, ՄԵՆԵՐԳ, ԽՄԲԵՐԳ, 50 ՀՈԳԻՆՈՑ ԽՈՒՄԲԻ ՄԸ ԿՈՂՄԷ՝
1· Խմենիք Հայաստանի կեանքը, 2· Ոսկեհատ, 3· վարդը, 4· Կարաւանը, 5· Արազ գետը, 6· Տրէնիի, 7· Տույ տույ, 8· Նազանի, 9· Գորգով պար, 10· Հօ՛յ աման, 11· Անահիտ, 12· Արեւելք, 13· Եարիս ուլուճ կը շարեմ։
Ստանալու համար դիմել՝— ԱՐԱ ՊԱՐԹԵԻԵԱՆԻ 14, Rue Petit, Paris 9· (BOT. 99-22) - RECORD SHOP, 36 Rue da Moscou
ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԴԻՒԱՆԱՏՈՒՆԸ.— Երաժ չտական վաճառատուններըը։
Գին 2900 ֆրանք, երգարանով միասին
Ծանօթ։— Օղոստոս ամսէն սկսեալ սալերու գինները 13 առ հարիւր յաւելում կրած են, որմէ կը պեղչուի առ այժմ հինգ առ հարիւր։
Փնտռել նաեւ հետեւեալ սալերը՝ 20·103 եւ 20·136, Հայ ժողով· երաժշտութիւն 16 եւ 14 կտոր, 45 վայրկեան իւրաքանչիւրը։
20·114, Եկմալեան պատարագ, Քառաձայն երգեհոնով, 45 վայրկեան։
20·150 Կոմիտասեան պատարագ Քառաձայն երգեհոնով, 55 վայրկեան։
10·016, Ժող· երգեր, Իրիս Պիւլպիւլեանէ։
Գաւառի համար առաքում խնամուած ծրարով, (Ֆոնթրը ռամպուրսըման)։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք : Հատը 15 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
17
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
MERCREDI
17 DÉCEMBRE
1958

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8371 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4172

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

Ե՞ՐԲ ՊԻՏԻ ՀՆԶԷ

Գովելի էր ֆրանսական ճակատի նախկին Հայ կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան մտածումը՝ փառաչուք հանդիսութեամբ մը տօնելու 1918 Նոյ. 11ի Զինադադարի քառամնեակը :

Ֆրանսական ձայնասփիւռի խօսնակը ի լուր աշխարհի կը հաղորդէր, որ պատերազմը զոր կը լսէին՝ նուիրուած էր յիշատակին այն հազարաւոր հայ կամաւորներուն եւ զինուորներուն, որոնք համաչափ խարհային երկու պատերազմներու ընթացքին կռուած էին Ֆրանսական դրօշակին տակ եւ ինկած պատուոյ դաշտին վրայ՝ Ֆրանսայի համար :

Կամաւորներու Միութեան հրաւէրին պատասխանած էին Ֆրանսական քաղաքային ու զինուորական իշխանութեանց պաշտօնական ներկայացուցիչները եւ օտար կամաւորական կազմակերպութեանց պատուիրակները՝ իրենց ազգային դրօշակներով, կողք կողքի Ֆրանս. ճակատի Հայ կամաւորներու եւ Մարտիկներու եռագոյն դրօշակին հետ :

Եկեղեցւոյ Կրօնական Ընկերակցութեան վարչութիւնը եւ կամաւորներու Միութիւնը արարողութեան տուեր էին զուտ կրօնական հանդամանք :

Շատ փափաքելի էր, որ անիկա կրկէր նաեւ որոշ ազգային բնոյթ :

Զինադադարի քառամնեակը լաւագոյն առիթն էր յիշեցնելու համար ա՛չ միայն հայ ժողովուրդին զոհողութիւնները ի նպաստ դաշնակիցներու գործին, այլ նաեւ այս վերջիններուն հրապարակային ու պաշտօնական խոստումները՝ ի վարձատրութիւն մեր թափած արիւնին :

Ահա առաջ, նման պարագաներու մէջ կարելի եղած էր լաւագոյնս օգտագործել Ֆրանս. ձայնասփիւռին մեր տրամադրութեան տակ դրած 75 վայրկեանները : Քարոզի ձեւին տակ Ֆրանսայի կրօնաւորները քանիցս խօսած էին հայ ժողովուրդի անցեալ տառապանքներուն մասին՝ յանուն քրիստոնէութեան եւ ի պաշտպանութիւն արդարութեան եւ ազատութեան, փարիզի հայ կաթողիկէ եկեղեցւոյ բեմէն, հայկական պատարագի ձայնասփռումի ընթացքին : Ահա որոշ չափով յիշեցում մըն էր թէ ազգային դատ մը ունին Հայերը :

Կիրակի օրուան պատարագի ընթացքին կարելի էր նոյնպէս քարոզի ձեւին տակ Ֆրանսերէն քանի մը խօսք լսել Հայութեան մասին, առանց քաղաքական գոյն տալու օրուան կրօնական հանդիսութեան :

Ձայնասփիւռ չունինք ամէն առեն մեր տրամադրութեան տակ :

Քառասուն տարի առաջ Հայկական Դատը պիւանապէնեներու սեղանին վրայ առաջին տեղերէն մէկը կը գրաւէր : Ձորս Մեծերը ամէն առթիւ հաւաստիքներ կուտային՝ մեր Դատի արդար լուծման համար :

Հայկական ջարդերու արձագանգը բարձր կը հնչէր տակաւին քաղաքակիրթ աշխարհի ականջին : Եւրոպական մամուլը ա՛յնքան գրաւած էր մեր ժողովուրդի դաղափարով, որ այլեւս Հայերը չճանչցող չէր մնացած Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ :

Բոլորն ալ համաձայն էին, որ արդար վարձատրութեան իրաւունք ունէին Հայերը : Օսմանեան կայսրութեան ժառանգութեան մեծագոյն բաժինը պէտք է պատկանէր մեր ժողովուրդին, որ ամէնէն աւելի տառապած եւ բոլորէն դերի-վար արիւն էր թափած յանուն ազատութեան եւ սեփական հայրենիքի :

Անդամահատութեան ենթարկուեցաւ սուլթաններու լայնածաւալ կայսրութիւնը : Ախէքսանտրէթէն դէպի արեւելք քաշուած ուղիղ գիծ մը հարաւը գոնուող հողամասերը ամբողջովին առնուեցան Թուրքերուն ձեռքէն : Անոնք կը կազմեն այսօրուան արաբական երկիրները, — Սուրիա, Լիբանան, Իրաք, Յորդանան, Իսրայէլ, Սէուտի Արարիա եւ Եմէն, առանց հաշուելու Պարսից ծոցի չբնակայ կիսանկախ իշխանապետութիւնները :

Հայերը ո՛չ մէկ բաժին ունեցան աւարէն : Աւելի՛ն : Թուրքերը ո՛չ միայն ամբողջութեամբ իրենց ձեռքին մէջ պահեցին հայկական վեց նահանգները եւ վերաղաւեցին Կիլիկիան, այլ 1914ի ուսեւեռութուրք սահմաններէն անդին անցնելով, բռնագրաւեցին նաեւ Կարսի, Արտահանի եւ Սուրմալուի հայարնակ նահանգները :

Ինչ որ կորնչուցեր էին հարաւէն, մասամբ չհատցան հիւսիսէն՝ չնորհիւ խորհրդային իշխանութեանց մեղսակցութեան :

Այսօր Զինադադարէն քառասուն տարի վերջ Հայկական Դատը կը մնայ հո՛ն ուր էր : Ու հայ ժողովուրդը անվհատ արդարութիւն կը պահանջէ միշտ աշխարհի Մեծերէն :

Ե՞րբ պիտի հնչէ աւետարեր ժամը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԱՕ ՅԷ ԹՈՒՆԿ ԿԸ ՔԱՇՈՒԻ՞

•

Թայփէյի չընչանակներուն համաձայն, համայնավար Զինաստանի Նախագահը, Մաօ Յէ Թունկ կ'ուզէ քաշուիլ քաղաքական ասպարէզէն, բայց պիտի մնայ համայնավար կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէի նախագահ :

Այս մասին Փէքինի ձայնասփիւռը ոչ մէկ պաշտօնական յայտարարութիւն էջ ըրած, բայց մայրաքաղաքին համայնավար չընչանակները քանի օր է արդէն կը խօսին այս մասին : Թայփէյի չընչանակներուն մէջ կը կարծուի նաեւ թէ Մաօ Յէ Թունկին պիտի յաջորդէ զօրավար Շու Թէ : Այս վերջինը 72 տարեկան, հին զինուորական մըն է որ երեսփոխան ընտրուած էր 1954ին, երբ Մաօ Յէ Թունկ Հանրապետութեան Նախագահ կ'ընտրուէր : Լաւատեղեակ չընչանակները կ'ըսեն թէ համայնավար կուսակցութեան անմիջական համագումարը Հանքոյի մէջ (կեդրոն Զինաստան) պատճառ դարձած է այս կացութեան, եւ նաեւ հետեւանքն է Քէմոյի դէմ եղած կռիւներուն, որոնք ապարդիւն կը Թուին :

Հաւանական յաջորդը՝ զօր. Շու Թէ զօրաւոր կուսակիցներ ունի զինուորական եւ քաղաքական չընչանակներուն մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՐԱՔԻ կառավարութեան բանբերնէն մէկը հերքեց այն լուրերը որոնց համաձայն Արտաքին Նախարար Ճաֆար Նաիկին Արտաքին Նախարար Ճամալի եւ քաղաքական ու զինուորական երեք այլ անձնաւորութիւններ դնդակահարուած են, աւելցնելով թէ անոնց նկատմամբ տակաւին վճիռ մը չէ արձակուած : Միւս կողմէ Ամերիկայի Արտաքին գործ Նախարար Ռունթրի հասաւ Պաղտատ ուր մօտ հազար համայնավարներ ցոյց մը ըրին, պոռալով. « Ռունթրի, տունդ գնա՛ » : Պէյրութէն եկած լուրերու համաձայն Իրաքի տէրը զարձած է քիւրտ պարտիզանները Մուսթաֆա Պարզանի, որ համայնավարներու անվերապահ աջակցութիւնը կը վայելէ, քանի որ խորհրդային բանակի զօրավարներէն մէկն է. վերջերս Պարզանի Պաղտատ հրաւիրած է Սուրիոյ համայնավար պարագլուխը՝ Խալէտ Պէքթաշ, նոյնպէս քիւրտ :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ համայնավար կուսակութեան կեդր. կոմիտէի մէկ նիստին երկրագործութեան մասին խօսելով Պրուչչեւ անգամ մը եւս յարձակում գործեց Մալենկով, Մոլոթով, Գականովիչ, Բուլգանին, Շէպիլով «հակակուսակցական խմբակ»ին վրայ «արգահատելի անձնասպանները» կոչելով զանոնք : Ուշադրաւ է, որ երկար տեն Բուլգանինի հանդէպ մեղմ լեզու գործածելէ ետք՝ Պրուչչեւ այլեւս զայն կը դասէ «հակակուսակցական խմբակ»ի շարքին :

ՎԱՐՇԱՒԱՅԻ ժողովին մասնակցած Արեւելեան Գերմանիոյ պատուիրակութիւնը վերադարձաւ Պերլին, ուր Իւլպրիխթ ճառ մը խօսելով յայտարարեց թէ անհրաժեշտ է կեդրոնական Եւրոպան ապահովել, իսկ զալով Պերլինի հարցին՝ Լեհաստանն ալ կը զրաւի անով, քանի որ Արեւմտեան Պերլինը խաղաղութեան կը սպառնայ : Իւլպրիխթ աւելցուց թէ Պերլինի մէջ պիտի գործադրուի խորհրդային ծրագիրը :

ԳԱՀԻՐԷի ՄԷՋ 85·000 անգլերէն եւ ֆրանսերէն դասագիրքեր կրակի տրուեցան անապատին մէջ՝ եգիպտացիներուն կողմէ :

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԺԱՊԱՒԻՆՆԵՐԸ վերջ – նակնատես արդիլուեցան Իսրայէլի մէջ, մասնաւորաբար նպատակ ունենալով չբնակող զէպքեր կամ զէմքեր :

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՆԵՐՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ԿՈՉԸ ԼԻԲԱՆԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

—o—

ԽՄԲ.— Ինչպէս գրած էինք երէկ, Լիբանանի Ներքին նախարար՝ Բէյմոն Էտտէ կոչ մը ըրած էր Հայերուն՝ վերջ տալու համար եղբայրասպանութեան : Ստորեւ նախարարին յայտարարութեան ամբողջ ջուրը ւնը.—

« Ի գործադրութիւն մեր որդեգրած ծրագրին, լուծման համար ապահովութեան հետ կապ ունեցող բոլոր խնդիրներուն, եւ իւրաքանչիւր խնդիր առնելով իր կարեւորութեան չընչանակէն,

Եւ որպէս վերջնական ապահովութեան միջոցներու, որոնք ձեռք առնուեցան Պուրճ Համմուտի չընչանին եւ մայրաքաղաքի սահմանակից թաղերու մէջ,

Ներքին նախարարը ուրախ է յայտնելու որ հետեւեալ հայ կուսակցութիւնները՝ Հնչակ, Ռամկավար եւ Դաշնակ, որոչեցին վերջ մը դնել արիւնալի միջադէպերու, որ տեղի կ'ունենային իրենց համակիրներու եւ կուսակիցներու միջեւ, եւ ձեռք առնել գործնական միջոցներ, որոնք կ'երաշխաւորեն վերջնաւորութիւնը պղտիչ արարքներու եւ բռնութեան, վերահաստատելու համար ապահովութիւն ու խաղաղութիւն թաղերու եւ չընչաններու մէջ, որոնք սարսափի մատնուած էին վերջին դէպքերու պատճառաւ :

Ներքին Գործոց նախարարը գնահատելով այս կուսակցութեանց դեկավարներուն հասկացողութեան ոգին, հանդէպ այն պարտականութեան, որ իրենց կ'իյնայ, եւ պատասխանատուութիւնը, զոր կը կրեն իրենց առաջնորդի առաքելութեան պատճառաւ, անոնց չնորհակալութիւն կը յայտնէ այն ձեռքին համար, զոր երկարեցին ի գործակցութիւն իշխանութեան հետ, անմեղ արեան խնայելու իր պարտականութեան մէջ. միաժամանակ ջերմագին կոչ կ'ուղղէ լիբանանեան ընտանիքի բոլոր Հայերուն, պահանջելով անոնցմէ որ հետեւին իրենց ներկայացուցիչներուն ցուցմունքներուն, զանոնք հասկնան եւ զգապարտեն բռնութիւնը, ահաբեկչութիւնը, խառնակչութիւնը եւ պրպտութիւնը եւ հետեւին ճշմարիտ ժողովրդավարութեան մեթոտներուն իրենց միջեւ եղած զաղափարական տարակարծութիւնները լուծելու համար, համոզումի եւ փաստարկումի ճամբով :

Իրենց արեան ամէն կաթիլը որ կը թափուի կոյր կիրքերու սեղանին վրայ, գաւ կը պատճառէ իշխանութեան, բոլոր Լիբանանցիներուն անխտիր ու վնաս կը բերէ այս երկրի չինարար կարողութեանց »:

ՁՕՐ. ՍԱԼԱՆ Ալժէէն փարիզ պիտի գայ Դեկտեմբեր 18–19ին եւ Պ. Տըլուվրիէ՝ Դեկտ. 20ին Ալժէի մէջ պիտի անցնի իր նոր պաշտօնին գլուխը : Միւս կողմէ զօր. Մասու առժամապէս կը վարէ Ալժէի զօրաբանդին հրամանատարութիւնը :

ՍՈՒՐԻՈՅ եւ Իսրայէլի սահմանին վրայ նոր միջադէպեր պատահեցան եւ եղիպտական օդանաւ մը թռիչք կատարեց Իսրայէլեան հողամասին վրայ : Կը կարծուի թէ Թէլ Ավիվի կառավարութիւնը նոր բողոքագիր մը պիտի յանձնէ զինադարի յանձնախումբին :

ՏԻԿԻՆ ԲՈՒԶՎԵԼԹ յայտնեց թէ խօսակցութեան մը ընթացքին Պրուչչեւ իրեն բսած է որ պատերազմի մը պարագային արեւմտեան Եւրոպան եւ Անգլիան մէկ օրէն պիտի բնաջնջուին :

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԻԳ. Պապը 23 նոր կարդինալներ նշանակեց երկուշաբթի, ծիրանաւորներու գաղտնի ժողովին ընթացքին : Քարոզի մը ընթացքին Պապը չեշտեց մանաւանդ եկեղեցւոյ ողբալի վիճակը Զինաստանի մէջ :

ՃԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ՆՈԹԵՐ ԵՒ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

Երբ կը պատրաստուէի մասնակցելու Սթոքհոլմի (Շուէտ) մէջ Օգոստ. 3–9ի ընթացքին դումարուելիք Միջազգային Մանրէաբանական եւ Վիճեմայի մէջ Օ–գոստ. 30 – Սեպտ 6ի ընթացքին դումարուելիք Միջազգային Կենսաքիմիկոսական – կան Համաժողովներուն, երկու դիմաւոր ցանկութիւններու իրականացման կարե – լիութիւնները միտքս կը դրաղեցնէին: Ա–նոնցմէ մէկը՝ ճամբորդել նաեւ Օսլօ (Նորվեկիա), ծանօթանալու համար մեծ հայասէր Ֆ. Նանսէնի ընտանիքին եւ դե–տեղել ծաղկեփունջ մը՝ Նանսէնի գերեզ–մանին վրայ՝ իր նշան երախտագիտու – թեան հայ ժողովուրդին: Երկրորդ ցան–կութիւնս էր այցելել Վիճեմայի Մխի–թարեան Միաբանութեան: Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան մի քանի անդամներ այցելած էի, բայց Վիճեմայի Միաբանութեանց մօտ կատարելիք այցե–լութիւնս նոր բախտաւորութեան մը ներ–քին հրճուանքը կը պատճառէր:

Երբ ճամբայ ելայ, չէի կրնար դուշա–կել, որ ճամբորդութեանս ընթացքին նոր եւ հաճելի անակնկալներու առջեւ պիտի դանուէի՝ թէ՛ Սթոքհոլմի եւ թէ Վիեննայի մէջ: Այս անակնկալները դիս դէմ առ դէմ բերին առաջին անգամ ըլլալով արտասահմանի մէջ չորս հայ դիտնական փորձեաբօրներու հետ, որոնք եկած էին Հայաստանէն մասնակցելու Միջազգային Հա–մաժողովներուն մասնակցելու:

Նախ պատմեմ մի քանի դրուագներ ճամբորդութենէս:

×

Ուաշինկթընի մերձակայ օդակայանէն՝ Ֆրանքֆուրթ (Գերմանիա) եւ ապա Սթոքհոլմ հասայ: Շուէտի մայրաքաղա–քը Եւրոպայի ամէնէն սիրուն քաղաքնե–րէն մէկն է: Ժողովուրդը դասյ յառա–ջադէմ, ուղղաբարոյ, քաղաքավար եւ յարդալիր: Փողոցները մաքուր, դեղա – զարդուած ու կանոնաւոր: Ներկայ չա–փանիշերով մենք այն ապաւորութիւնը առացանք, որ Շուէտացիք հասցուցեր են քաղաքակրթութիւնը իր ամէնէն բարձր կէտին: Գիտական ժողովներէն ամանք տեղի ունեցան մօտ երեսուն մղոն հեռու Ուփսալա Համալսարանի մէջ, ուր ընդու–նելութիւն մը տրուեցաւ մեզի՝ արքայա–կան հին բերդանման պալատին մէջ: Հոս եւս միեւնոյն ապաւորութիւնը թո–ղուցին մեր վրայ ժողովուրդին վարքն ու բարքը եւ կենցաղի կանոնաւորութիւնը: Զերծ աւերիչ արշաւանքներէ, հնութիւն–ները պահուած են իրենց սկզբնական ձե–ւին մէջ:

×

Այս տեսակէտներէն հիանալի էր Սթոքհոլմի Սեռնգէն հանրային թանգա–րան–պարտէզը: Այս թանգարան–պարտէ–զը, որ կը տարածուի բլուրի մը վրայ եւ կ'իշխէ քաղաքին ընդհանուր տեսարանին, աշխարհահռչակ անուն ունի: Հոս հա–ւաքուած են հնամենի հողագործներու տուները, քաղաքային չէնքերը, խաղացք–ները, դանդակատունները, 18րդ դարու եկեղեցի մը, 17րդ դարու աւատատուն մը, եւ կենդանաբանական պարտէզներ: Ամառուան համար նուագահանդէսի բաց–օթեայ սրահ մը, զուարթ թատերզրու – թիւններու ներկայացման, ժողովրդային պարերու եւ այլ զանազան ձեռնարկնե – րու: Այն որ Սթոքհոլմ կ'այցելէ՝ առանց պտրտելու այս սքանչելիքը, ինքզինք ենթարկած կ'ըլլայ մեծ զրկանքի մը:

Անակնկալներուն մեծագոյններէն մէկն էր նաեւ աշխարհահռչակ արձանագործ Քարլ Միլլի պարտէզ–թանգարանը: Այս կը ներկայացնէ իր տունը Լիտիֆոս ժե–ռուտ կղզիին վրայ դեղազարդուած պար–տէզային դարատափներով, որ կ'իշխէ ծովուն: Հոս ի մի հաւաքուած են տա – ուեստագէսին բազմաթիւ հին եւ այժ–մեական ստեղծագործութիւնները: Այս պարտէզը զարդարուած է սիւներու չար–քով մը, որ կը յիշեցնէ դասական ա–ուեստի օրերը: Հոս կուգան հազարաւոր ճամբորդներ՝ աշխարհի ամէն կողմէ, ըմ–բոշխնելու տուեստի անման օրինակ – ներ: Հոս կը դիտէք բարձրաձիգ ազ – բիւրներ, հայելի ալեազաններ, փոքրիկ ուղիներ՝ չրջապատուած արձանիկներով եւ պրոնզեայ, մարմարեայ ու կրանիթեայ կոթողային արձանագրութիւններ՝ զե – տեղուած մայրիներու եւ ցարտիներու միջեւ: Փայտերու դորչութիւնը ծաղիկ – ներու գոյներուն քով կը նսեմանայ եւ կամ կը զեղեցկանայ:

Հոս է չարքը սիւներու, որոնց բարձր գաղաթներուն վրայ կը բազմին հելլէնա–կան դիցաբանութենէն զէմքեր, միւս կողմը դիտէցէք եւ պիտի տեսնէք վայրի խողի մը խոժոռ դիմագիծը՝ խորհրդա – ւոր արտայայտութեամբ, դուզաորը մը խորհրդանշող արձան մը, որ չարժման հոդեբանութիւնը կ'արտայայտէ: Ահա դլխիկ զեղեցկութեամբ պատչդամ մը, որ կը միացնէ հիւսիսի գուարթ եւ հա – բաւիկ ջերմութիւնը, լուսաւոր, սալայա–տակուած սրահ մը, ուր լոյսը կը նոյնա–նայ տուեալին հետ: Վայրկեան մը յետոյ կը դտնուինք արձանին առջեւը մարդու մը, խորասուզուած ապօթքի մէջ, որ կը խորհրդանշէ ներքին հաւատքը անդենա – կան կեանքի գոյութեան: Հոս է նաեւ չուէտացի էմմանուէլ Սուեդէնպորկը, քարի մը վրայ ծունկի եկած: Ա՛ղ ձեռքը կ'ներկարէ քարոզելով իր կրօնական եւ տեսլապաչտ հաւատքը՝ աղերսարկու եւ լուսատու արտայայտութեամբ:

Փրոֆ. ՄԱՆԱՍԷ Կ. ՍԵԻԱԿ

(Շար. 1)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԿՐԵՄԼԻՆԻ ՄԻՋԻՆ-ԱՐեւԵԼԵԱՆ ՆՈՐ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

«Նիւ Եորք Հերալտ»ի մնայուն աշխա–տակիցներէն Ճոզէֆ Օլսոփ, որ այս մի–ջոցիս շրջապտոյտի ելած է դէպի Միջին Արեւելքի գանազան երկիրները, հետեւ – եալ յօդուածը դրկած է Պաղտատէն:

Հակառակ իր անուան չուրջ հիւսուած վիպական հէքեաթներուն, Պաղտատը ա–րաբական տխուր մայրաքաղաքներէն ա–մէնէն տխուրն է: Բայց այժմ գարձած է նաեւ այն կեդրոնը, ուր ամէնէն աւելի որոշ կերպով կարելի է իրագեկ գառնալ Կրեմլինի միջին–արեւելեան նոր քաղա – քականութեան:

Միջին Արեւելքի մէջ խորհրդային նոր քաղաքականութիւնը նուազ ողբերգական բնոյթ կը կրէ առ այժմ, քան Պերլինի վերաբերմամբ գործադրութեան դրուած քաղաքականութիւնը, բայց եւ այնպէս այս երկու քաղաքականութիւններն ալ նոր փաստեր են ցոյց տալու համար թէ Կրեմլին օրէ օր աւելի յանդուգն կը դառնայ:

Միջին արեւելեան իր քաղաքականու – թեան մէջ Կրեմլինի բերած նորութիւնը պարզ է: Նախապէս ուժ կուտար միայն Եգիպտոսի նախագահին՝ Նասրի: Այս վերջինին ազգայնական չարժումը խոր–հրդային քաղաքականութեան համար այն դաշտնն էր, զոր պիտի մխրճուէր արեւմուտքի կուրծքին մէջ: Այս նպա–տակով ալ, արաբական բոլոր երկիրներու համայնավար կուսակցութիւնները հրա–հանգ ստացած էին ենթարկուիլ Նասրի եւ օժանդակել անոր ստեղծած չարժման ծա–ւալման:

Սակայն, Նասրը Միջին Արեւելքի մէջ խորհրդային նպատակներուն միակ դոր–ծիքը նկատելու քաղաքականութիւնը այլ–եւս մէկ կողմ դրուած է Կրեմլինի կողմէ: Աւոր լաւագոյն փաստը այն է, որ արա–բական երկիրներու համայնավար կու – սակցութիւնները այժմ սկսած են առան–ձին պայքար մղել իշխանութեան տիրա–նալու համար, անկախ՝ Նասրէն եւ յա–ճախ՝ ի հեճուկս Եգիպտոսի նախագահին:

Պաղտատի մէջ, զոր օրինակ, համայ–նավարները ամէն ճիգ կը թափեն, որ–պէսզի վարչապետ զօրավար Քասըմը զարձնեն Կրեմլինի հաւատարիմ անձ մը, այնպէս ինչպէս նախկին վարչապետը՝ Նուրի Սայիտ, հաւատարիմ էր Լոնտոնի:

Մինչ Նասրի կողմնակից Իրաքցի ազ – դայնականները գործօն կերպով կ'աշխա–տէին Իրաքն ալ կցել Արաբական Միաց–եալ Հանրապետութեան (Եգիպտոս–Սու–րիա), Իրաքի համայնավարները բացորոշ կերպով հակառակեցան այս քաղին, եւ պայքար սկսան մղել Նասրի կողմնակից–ներուն դէմ: Բազմաթիւ անգամներ նոյն–իսկ զինեալ բախումներ տեղի ունեցան այս երկու խմբակցութիւններուն միջեւ: Ի վերջոյ, Նասրականները որոշ պար – տութիւն մը կրեցին, որուն հետեւանքով ձերբակալուեցաւ զնդապետ Ապտէլ Սա–լամ Արէֆ՝ Իրաքի յեղափոխութեան թիւ երկու կազմակերպիչն ու Նասրի ամէնէն հաւատարիմ կողմնակիցը:

Նասրականները լռելեայն ընդունեցան իրենց պարտութիւնը եւ համակերպեցան մտնել յեղափոխութիւնը կազմակերպող կուսակցութիւններէն բաղկացած «Ազ–գայնական ճակատ»ին մէջ: Բայց իբա – զանական ճակատի մէջ, «Ազգայնական ճակա – տ»ը կը զտնուի համայնավարներու ձեռ–քը, որոնք արդէն իսկ ձեռք առած են Իրաքի ուսանողական միութիւններն ու այժմ մեծ յոյս ունին ձեռք առնել նաեւ նորակազմ աշխատաւորական ընկերակ – ցութիւնները (սէնտիֆա):

Այս բոլորէն չատ աւելի կարեւոր է սա–կայն այն բացայայտ քարոզչութիւնը, ո–րուն ձեռնարկած է Կրեմլին՝ Իրաքի Քիւրտերուն մօտ: Անհաշիւ դրամ կը տրուի Քիւրտերուն, մեծ քանակութեամբ խորհրդային զէնքեր կը բաժնուին ա – նոնց, որոնք կուգան աւելնալ նախապէս Եգիպտոսէն ու Սուրիայէն ուղարկուած զէնքի պահեստներուն վրայ: Խորհրդա – յին քարոզչութիւնը յոյս կը ներշնչէ Քիւրտերուն, որ չուտով պիտի կազմուի «մեծ Քիւրտիստան» մը՝ Իրաքի, Թուր – քիոյ եւ Իրանի քրտաբնակ չրջաններէն բաղկացած: Այս բոլորին կազմակերպիչը քիւրտ համայնավար զործակալ Մօլլա Մուսթաֆա Պարզանին է, որ այժմ Պաղ–տատի մեծ պանդոկներէն մէկուն մէջ հաստատուած, հրահանգներ կը հասցնէ ամէն կողմ:

Քիւրտերու մէջ սերմանուած այս չար–ժումը չատ կարեւոր ու վտանգաւոր է նախ այն պատճառով որ ցրուած կ'ապ–րին (հետեւաբար աւելի դիւրաւ կրնան դերծ մնալ հակողութենէ), եւ ապա մա–նաւանդ այն պատճառով, որ Իրաքի քարիւղի հորերը առաւելաբար կը զըտ–նուին քիւրտաբնակ հիւսիսային չրջանին մէջ:

Այս բոլորը՝ արտակարգ վարակման չըր–ջանակներու մէջ:

Միւս կողմէ, կառավարական չրջանակ–ներէն ներս ալ համայնավարները սկսած են հող չահիլ երեք տարբեր ուղղու – թեամբ:

Նախ՝ թեւ–թիկունք կը հանդիսանան վարչապետ Քասըմի, որ բոլորովին այլ պատճառներով կ'ուզէ Իրաքը Նասրի ազ–դեցութենէն անկախ պահել: Այս միջո – ցիս Իրաքի համայնավար դեկավարները «իրենց անկեղծ հաւատարմութեան հա–ւատիքները» պիշեր–ցերեկ կը ներկայա–ցնեն վարչապետ Քասըմի: Գնդապետ Ա–րէֆի պատճառած տապնապին առեն, վարչապետին կողմը բռնեցին: Բայց, ինչպէս ըսինք, վարչապետ Քասըմ եւ տուուած ձեռքերով ու արեւահար վիճա–կի մէջ:

Իմ կարծիքով, Կրեմլինի դեկավարնե – րը կը վախնան Սիպերիոյ դրացի «եղ – բայրական» Զինաստանի հակայաքայլ յա–ռաջխմութիւններէն, եւ չինացի ժողո – վուրդին արագ աճումին, այդ պատճա – ռով ալ օր առաջ կ'ուզեն իրականացնել այս անմշակ տարածութիւններուն չահա–գործման եւ Սիպերիան բնակուած չըր – ջան մը դարձնելու ծրագիրները: Այս վերջին ծրագրին հիման վրայ, Կոմսոմոլ–ներու դեկավարութիւնը որոշած է յառա–ջիկայ տարիներուն ընթացքին մէկ միլիոն երիտասարդներ ուղարկել այնտեղ՝ վերջ–նականապէս հաստատուելու համար:

Խաղախստանի մէջ կոլխոզ մը այցելե – ցի: Հարիւր հազար աքր տարածութեամբ այս կոլխոզին մէջ կ'ապրէին 1680 ընտա–նիքներ՝ 21 տարբեր ազգութիւններէ: Այս ձեւի կոլխոզներու թիւը հետզհետէ պիտի աւելնայ յառաջիկայ տարիներուն ըն – թացքին: Իւրաքանչիւր ընտանիք իր տան չուրջը մէկ աքր տարածութեամբ անձնա–կան հող ունի, որուն արտադրութիւնը ուզած ձեւով զործածելու կամ ծախելու իրաւունք ունի: Կոլխոզականը օրական վճարում կը ստանայ եւ իր չահը քա – ղաքներու բանուորներուն չահածէն քիչ մը նուազ է թէեւ, բայց միւս կողմէ ա – ւելի առատ եւ աժան ուտելիք ունի:

(17 Շար.)

Ա. ՍԹԻՎԸՆՍՆԻ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Համայնավար կուսակցութեան 20րդ համագումարին առջեւ կարդացած իր տեղեկագրին մէջ (որ աւելի քիչ ծանօթ է արտաքին աշխարհին, քան ըս–թալինի վերաբերեալ «զաղանի» տեղե – կագիրը), Խրուչչեւ կոչ կ'ուղղէր ժողո – վուրդին՝ առաւելագոյն չափով չահագոր–ծել «արեւելեան հողամասերու բնական անասհման կարելիութիւնները», եւ կը նախատեսէր թէ տասը տարիէն Սիպերիա պիտի գառնայ արդիւնաբերական մեծ կեդրոն մը՝ պողպատի, երկաթի, հան – քածուխի եւ էլեկտրական ուժի աներեւա–կայելի արտադրութիւններով:

Սիպերիոյ ներկայացուցած արդիւնա – բերական մեծ կարելիութիւններուն մա – սին զաղափար մը կազմեցի երբ այցելեցի Նովոսիպիրսքի Գիտութիւններու Ակա – դեմիան: Այնտեղ յայտնեցին ինձի, որ Սիպերիոյ հողը կը պարունակէ ամբողջ Մ. Միութեան հանքածուխի պահեստին ութսուն առ հարիւրը, ջրաելեկտրական ուժին վաթսուն առ հարիւրը, երկաթի հանքերուն դրեթէ կէսը, ինչպէս նաեւ այլ մետաղներու եւ պղինձի պահեստին 45 – 50 առ հարիւրը:

Արդէն իսկ Սիպերիան կ'արտադրէ տա–րեկան 70 միլիոն թոն հանքածուխ (Ֆը – րանսայի ընդհանուր արտադրութենէն ա–ւելի): Իսկ ինչ կը վերաբերի Խաղախս – տանին, իր հանքային հարստութիւնը այնքան ճոխ է ու զանազան, որ իր Գի – տութիւններու Ակադեմիայի անդամները կացութիւնը կ'ամփոփեն պարզապէս ըսե–լով՝ «Խաղախստանի հողը կը պարունակէ Մենտէլիէվեան սիստէմին նախատեսած բոլոր տարրերը»:

Ինձի յայտնեցին նաեւ, որ Խրուչչեւի նախորդը, Մալենկով, կ'ապրէր Խաղա – խստանի կորուսած մէկ անկիւնին մէջ: Փորձութեան չղթայացյ եւ պատասխանե–ցի՝ «Ես, Մ. Նահանդներու մէջ ընդդի – մադիր դեկավար, որ չյաջողեցայ կառա–վարութեան դլուխ անցնել, օդի պէս ա – զատ եմ եւ ուզած տեղս կրնամ երթալ — նոյնիսկ Ռուսիա —հակառակ կրած պար–տութեանս: Խօսակիցս անմիջապէս յարեց —« Ինչո՞ւ համար Մալենկովը Մ. Նա – հանդներ չէք հրաւիրեր»:

Թերեւս առանց անդրադառնալու վայ – լուն զաղափար մը տուաւ այդ մարդը:

Հողամշակութիւնը խորհրդային աշ – խարհին ամէնէն տկար կողմէ է, եւ Խր–ուչչեւի յանդուգն ծրագիրը կը ձգտի Մ. Միութեան այս խոպան տարածութիւնը դարձնել հողամշակութեան հարուստ չր–ջան մը: Արդիւնաբերութեան վերակազ – մութեան իր ծրագիրը, ըստ երեւոյթի, յաջող արդիւնք տալու վրայ է. սակայն հարաւային Սիպերիոյ ու Խազախստանի խոպան հողերը բերրի տարածութիւննե – րու վերածելու իր ծրագիրը կրնայ նուազ յաջողութեամբ պսակուիլ:

1954էն ի վեր, երբ «նոր հողեր»ու ի – րենց ծրագիրը գործադրութեան դրուե–ցաւ, կ'ըսեն թէ իննսուն միլիոն աքր տարածութեամբ նոր հողեր մշակուած են: Այս հողերուն վրայ զարգացնելով հացահատիկի մշակումը, Խրուչչեւ կը յուսայ Ուկրայնիոյ եւ Կովկասի չրջաննե–րը մասնաղիտացնել եղիպտացորենի մը – չակման մէջ: Այս եղիպտացորենով կը յուսար պարարտացնել ընտանի կենդանի–ները, որոնց չնորհիւ կը յուսայ այնպիսի չափանիշներու հասցնել միսի, կարագի եւ հաւկիթի արտադրութիւնը, որ դէմ անցնի Մ. Նահանդները:

«Դէպի արեւելք» զաղթին սկզբնական չրջանին երեք հարիւր հազար երիտա – սարդներու վրայ ճնշում բանեցուցին որպէս «կամաւոր» մեկնելու համար դէպ ի «խամ ու խոպան» հողերը: 1956ին եր – կու միլիոն նոր երիտասարդներ — մեծ մասամբ ուսանողներ — ուղարկուեցան այնտեղ ամառուան չրջանին՝ հունձքի աշխատանքներուն օգնելու համար: Բայց քաղաքներու բնակիչ ուսանողները այն – քան ալ մեծ օգտակարութիւն չունեցան, եւ իրենց չրջանները վերադարձան՝ պա – տուաստ ձեռքերով ու արեւահար վիճա–կի մէջ:

Իմ կարծիքով, կրեմլինի դեկավարնե – րը կը վախնան Սիպերիոյ դրացի «եղ – բայրական» Զինաստանի հակայաքայլ յա–ռաջխմութիւններէն, եւ չինացի ժողո – վուրդին արագ աճումին, այդ պատճա – ռով ալ օր առաջ կ'ուզեն իրականացնել այս անմշակ տարածութիւններուն չահա–գործման եւ Սիպերիան բնակուած չըր – ջան մը դարձնելու ծրագիրները: Այս վերջին ծրագրին հիման վրայ, Կոմսոմոլ–ներու դեկավարութիւնը որոշած է յառա–ջիկայ տարիներուն ընթացքին մէկ միլիոն երիտասարդներ ուղարկել այնտեղ՝ վերջ–նականապէս հաստատուելու համար:

Խաղախստանի մէջ կոլխոզ մը այցելե – ցի: Հարիւր հազար աքր տարածութեամբ այս կոլխոզին մէջ կ'ապրէին 1680 ընտա–նիքներ՝ 21 տարբեր ազգութիւններէ: Այս ձեւի կոլխոզներու թիւը հետզհետէ պիտի աւելնայ յառաջիկայ տարիներուն ըն – թացքին: Իւրաքանչիւր ընտանիք իր տան չուրջը մէկ աքր տարածութեամբ անձնա–կան հող ունի, որուն արտադրութիւնը ուզած ձեւով զործածելու կամ ծախելու իրաւունք ունի: Կոլխոզականը օրական վճարում կը ստանայ եւ իր չահը քա – ղաքներու բանուորներուն չահածէն քիչ մը նուազ է թէեւ, բայց միւս կողմէ ա – ւելի առատ եւ աժան ուտելիք ունի:

(17 Շար.)

ՆԿԱՐՋԱԿԱՆ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ

●

ՄԱՐՍԷՅԼ, (Յառաջ).— Գոհունակու – թեամբ կը համակուինք հայ անուան բարձրացման սատարող ամէն ձեռնարկի ի տես, մասնաւորաբար երբ անոնք մեր առօրեայ հասարակ կեանքի չըջագծէն դուրս՝ արուեստի գծով կը ներկայանան մեզի։

Փարիզահայ ծանօթ նկարիչ Ճերանեան, 28 Նոյեմբերէն ի վեր Կալըոի Փուէյնի մէջ կը ներկայացնէ վրձինի իր արտա – դրութիւններէն երեսուն եւ աւելի պատ – կառներ։

Երիտասարդ եւ համակրելի նկարչին ստեղծագործութիւնները նախ եւ առաջ օժտուած են այլազան եւ վառ գունագե – ղութեամբ։ Իր «աչխարհը» որուն կը թուի փարած ըլլալ սիրով ու խանդով, հարաւային վառ եւ արեւազօծ մթնոլոր – ան է, թերեւս արդիւնք իր արեւելքի ար – դու խառնուածքին։

Արդարեւ իր բնանկարներուն եւ իր նաթիւր մորթերուն մէջ նշմարելի են դե – դինով խանձուած եւ կարմիր ու մութ գոյներով արտացոլուած բնութիւնը ու նէրքին իրերը։

Ներկայ ժամանակներու ըմբռնումներն սրտին մօտ, երիտասարդ հայ նկարիչը կը թուի փնտռել արտայայտչական նոր ձեւեր ու մօտենալ իր սիրած վայրերուն եւ նիւթերուն այլ անկիւններէ ու այլ նե – րաչխարհով։

Վառ գոյներու հարուստ երանգ, վրձի – նի վճռականութիւն, որոնց չնորհիւ իր պատառները կը դառնան կեանքով բա – բախուն եւ տաք չունչով հաղորդական։

Աւելցուցէք ինքնաբուխ եւ ինքնատիպ

համայնավարները իրարմէ բոլորովին տարբեր նկատումներով է, որ Իրաքը ե – դիպտոսի իշխանութենէն ղերծ պահել կ'ուզեն։

Երկրորդ՝ համայնավարները այժմ կը – բաւած են առնուազն մէկ (բայց շատ հաւանաբար երկու կամ երեք) շատ կա – բեւոր նախարարական աթոռներ։

Երրորդ՝ համայնավար եւ իրենց հա – մակիր նախարարները ամէն ճիզ կը թա – փեն, որպէսզի խորհրդային եւ արբան – եակ երկիրներու «մասնագէտներ» մեծ թիւով Իրաք գան՝ իրրեւ թէ երկրին տնտեսական զարգացման ծրագրին իրա – գործման օժանդակելու համար։

Ընդհանուր առմամբ, համայնավարնե – րը մեծ գործունէութեան լծուած են Ի – րաքի մէջ։ Ցուսառու մէկ կէտ մը կայ. այն, որ, բստ երեւոյթին, վարչապետ Քասըմ արձագանգը չէ կրեմլինի «մարդը» դառնալու. եւ կարծէք թէ տակաւին կը – նայ համայնավարներու մեքենայութիւն – ները ձախողեցնել, ինչպէս ձախողեցուց Նասըի կողմնակիցներուն խաղերը։ Պայ – մանաւ, սակայն, որ արագ չարժի։

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊԷՅՐՈՒԹի Բարեզալուստի կեդրոնա – կան Խորհուրդի Ելմտական յանձնախում – բին անդամ նշանակուած է Պ. Ժոզէֆ Ուզուրլեան։

Ա. ՄԻՒՒԹԵԱՆ եւ Միացեալ Նահանգ – ներու միջեւ կնքուած մշակութային հա – մաձայնութեան հիման վրայ հինգ հոգիէ բաղկացած խորհրդային պատուիրակու – թիւն մը գացած է Ամերիկա. պատուի – րակութեան անդամներէն մէկն է երե – ւանի համալսարանի բնական գիտու – թեանց դասախօս՝ Գաղիկ Դաւթեան։

ՏԷՐԻԿի մէջ (Թուրքիա) Հայերը կա – ռուցած են նոր եկեղեցի մը եւ Տիգրա – նակերտի Արսէն քհնյ. Մովսէսեանը հրա – ւիրած՝ պատարագելու եւ օծումը կատա – րելու համար։ Քահանան գացած է, օ – ծումը կատարած եւ քարոզած... քրտե – րէն լեղուով, քանի որ Տէրիկի մէջ բնա – կող հայ երեսուն ընտանիքները քրտա – խօս դարձած են եւ հայերէնը մոռցած։ Տէր Արսէն կատարած է նաեւ ութ մը – կրտութիւններ։

ԹՐՔԱԿԱՆ ՀԱՐՍԱՆԻՔ

Ֆրանսական Մամուլի գործակալու – թիւնը (ԱՖՓ) կը հաղորդէ թէ Գոնիայի մէջ (Թուրքիա) մեծահարուստ մը սիրա – հարուած է աղքատ ապչկան մը։ Խնդրած է օրիորդին ձեռքը. բայց անհերհայրը պահանջած է որ փեսացուն իր ապչկան տիրանալու համար քիլօ պլուխ... 1000 ոսկի վճարէ։ Ճարահատ՝ մեծահարուստ Թուրքը կչռել տուած է հարսնցուն. 60 քիլօ։ Հետեւաբար՝ 60·000 ոսկի վճարե – լով ապչիկը առած է...։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱԼԱՆՍ, (Յառաջ).— Հայ Մարզակա – նի Ա. խումբը կարդ մը պարտութիւններ արձանագրեց ախոյենութեան մրցումնե – րուն մէջ։

Թէեւ մեր պաշտպանողական դիծը դա – ռակարգին լաւագոյնը կը համարուի, սա – կայն մեր յարձակողականը միշտ ամուլ դուրս կուգայ։

Ուստի վարչութիւնը եւ մի քանի նախ – կին վարիչներ, անհրաժեշտ եւ արմատա – կան միջոցներու դիմեցին։

Վերջապէս մեր մէջ ունեցանք, դին – ուորական ծառայութիւնէն ազատ ար – ձակուած երկու լաւ մարզիկները։ Տէր Սարգիսեանը եւ Սիմոնեանը, կրցանք ա – պահովել նոյնպէս մեր ծանօթ հին խաղա – գողները՝ Աւագի, Կիւրեան եւ Օսկիի մանակցութիւնը, որ զգալապէս մեծ ազ – դեցութիւն գործեց ապագ վրայ. այս – պէսով ունեցանք երեք յաջորդական յաղ – թանակներ, ապահովելով լաւ դիրք մր դասաւորման մէջ, ապագային վճանդէ ազատ մնալով։

Գաղութիս ծանօթ ազգայիններէ Տէր եւ Տիկին Ռուբէն Տալքուիչեան, տեսնելով այս յաջողութիւնները եւ յաղթանակնե – րը, ուղեցին երեկոյեան հացկերոյթով մը պատուել Ա. խումբը եւ հացկերոյթը տե – ղի ունեցաւ անցեալ կիրակի երեկոյ Սէն Բերէյի ղեղեցիկ չալէի մը մէջ։

Մօտաւորապէս քսան հոգի՝ խաղացող – ները, վարիչները եւ Տիկինները եկած էին, իրար գտնել հաճելի եւ զուարթ մթ – նոլորտի մը մէջ։

Բազմաթիւ ճառեր խօսուեցան։ Ամէնքն ալ բաժակ պարպեցին Հայ Մարզականին կենացը։

Խաղացողները խոստացան իրենց ուժե – րը եւ սիրտը տրամադրել կլոր դնդակի ծառայութեան, որպէսզի Հայ Մարզա – կանին դրօշը փայլի մարզադաշտերուն վրայ։ Հաւաքոյթը վերջացաւ զուարթ մթնոլորտի մը մէջ։

ԱԶԱՏ ՄԱՐԶԻԿ

Ա. ՄԻՒՒԹԵԱՆ բնակչութիւնը մէկ վայրկեանի մէջ եօթը հոգիով կ'աւելնայ արդարեւ, Մոսկուայի ձայնասփիւռը յայտարարեց թէ ամէն վայրկեան տասը փոքրիկները կը ծնին խորհրդային հողա – մասին վրայ եւ երեք հոգի կը մեռնին։ Հետեւաբար՝ 24 ժամուան ընթացքին մօտ 10·000 հոգի կ'աւելնայ։

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

—o—

Սեւրի Սամուէլ Մուրատեան վար – ժարանի մարզական խումբերը մրցումներ կատարեցին՝ յաղթանակներ ապահովե – լով։ Անոնք ստիպուած էին ճակատիլ Ֆրանսական վարժարաններու խումբե – րուն դէմ, որոնք կ'ընտրուին բազմաթիւ աշակերտներու մէջէն, եւ կը համարուին իրենց վարժարաններուն լաւագոյն մար – զիկները։

Մեր վարժարանը ունի հինգ խումբեր, որոնք երեք կարգի կը բաժնուին.— Պըզ – տիկներ (12էն 13 տարեկան), միջիններ (13էն 15 տարեկան) եւ մեծեր (15էն 17 տարեկան)։

Պզտիկները ունին երկու խումբեր, ո – րոնք կը պատկանին Հանտ–պօլի եւ պատ – էէթ–պօլի, նոյնպէս՝ միջինները։ Իսկ մեծերը ունին միայն Հանտ–պօլի խումբ մը։ Այս հինգ խումբերը ընդհանրապէս յաղթական կ'ելլեն մրցումներէն, որոնք կը կատարուին հինգշաբթի օրերը։

Անցեալ հինգշաբթի բոլոր խումբերը յաղթեցին իրենց ընդդիմադիր խումբե – րուն, բացի միջիններու պասքէթ–պօլի խումբէն, որ իրապէս չափազանց ուժով խումբի մը դէմ պայքարեցաւ։

Այսպէս՝ փոքրերը Հանտ–պօլի եւ պասքէթ–պօլի մէջ յաղթեցին։ Առաջինին մէջ 25ով 1, եւ երկրորդին մէջ՝ 74ով 0· («Ալպէր–տը–Մէն»ի եւ «Մոնթալանպէր»ի դէմ)։ Միջինները Հանտ–պօլի մէջ յաղ – թեցին 40ով 1, («Ֆրան–Պուրժուա»յի դէմ)և յաղթուեցան 18ով 21,«Պանեէօ»յի դէմ)։

Իսկ մեծերը փառաւոր յաղթանակի մը արժանացան «Սան–Միչէլ–տը–Փիքփիւս»ի դէմ, 16ով 3։

ՍԱՐԳԻՍ Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Թրխատէի Իտալիոյ կցումէն ի վեր թիւը քիչ մը ծուռ կը նայի իր դրացիին։

Անգամ մը երբ Իտալիային իր վերա – դարձին առթիւ կը հարցնեն թէ ո՞վ է ամէնէն նշանաւոր անձնաւորութիւնը թեր – բակղղին, Թիթօ անվարան կը պատաս – խանէ.

— Լօլօպրիճիտան, անշուշտ, որով – հետեւ ուրիկ որ անցնի ան է միայն որ կրնայ մեծամասնութիւն ունենալ։ Բախ – տաւոր է, պիտի՞ք։

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՓԵԱՆ

"ՕՐԵՐ ԵՒ ԺԱՄԵՐ"

ՆՈՐ ՏԱՐԻՈՎ... ՅԻՇԵՑԷ՛Ք ԱՆՑԵԱԼԸ՝ ՕՐԵՐՈՎ ԵՒ ԺԱՄԵՐՈՎ

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀԱՏՈՐ

ԻԴ·

ՄԻ ԳԻԻՂ ՌՇՏՈՒՆԵԱՑ ԱՇԽԱՐՀԻՑ

Շրջակայքը մի առանձին կենդանու – թիւն առացաւ բազմաթիւ անասուններն բառաչմունքից· կովերը ծանրաբեռնուած սաինքներով, հազիւ կարողանում էին չարժուել· ղեր ու պարարտ ոչխարները, ահագին դմակների ծանրութեան պատ – ճառով, նոյնպէս կորցրել էին իրանց կայտառութիւնը։ Ես լսել էի, բայց այժմ միայն աչքով տեսայ, որ այդ կողմերի ոչխարներից չատերի դմակները այնքան մեծ էին որ կապել էին փոքրիկ սայլակ – ների վրայ, եւ այդ խեղճ անասունները, իրրեւ իրանց պարարտութեան մեղքը, անհնարին դժուարութեամբ քարշ էին տալիս իրանց ետեւից։ Վազվզում էին միայն թեթեւ այծերը։

Ես առաջին անգամն էի տեսնում այդ տեսակ ղեղեցիկ այծեր, երկայն, փա – փուկ եւ գանգուր մազերով։ Այդ այծերի մազն է, որ տալիս է այն ընտիր, չալեղէն գործուածները, որ արդիւնաբերում է Անգուռնայ աչխարհը։ Մատակ ձիանները, իրանց սիրուն քուռակների հետ, կար – ծես, ծուլից դուրս եկած «հրեղէն նժոյդ – ներ» լինէին։ Սիգալով, խրխնջալով, փո – չի բարձրացնելով, այդ ուրախ մչատա – զուարճ անասունների երամակը, փոթոր – կի նման անցնում էր փողոցներից։

Ռէսը, ինչպէս ճանաչում էր իր գիւղի բոլոր բնակիչներին, այնպէս էլ ճանա – չում էր համարեա բոլոր անասուններին։ Առանց որեւիցէ նկատողութեան չէին անցնում նրա մօտից այդ անասունները։ Ահա անցաւ Ներսոյի մատակը·

— Ներսոյի մատակի երկրորդ ծնունդն է, այդպէս չէ, — հարցնում էր նա իր մօտ նստողներից։

— Պէտք է երկրորդը լինի, — պատաս – խանում են նրան։ Աստուած չար աչքից պահէ, հիմիկուայ քուռակը չատ լաւ ձի կը դառնայ։

— Ի հարկէ կը դառնայ, —նրանց կար – ծիքը հաստատում է ռէսը աւելի փաստա – կան կերպով։— այդ քուռակի մայրը հինգ հարիւր տարուայ աղնուութեան վը – կայագիր ունի, իսկ հայրը Ոստանի Խան – Մահմուտի նժոյգն էր· կուռի ժամանակ այնտեղից աւար բերեց Ներսոն։

Աղնիւ արիւն ունեցող նժոյգները, ազ – նուական, մարդկանց նման, տոհմային վկայականներ ունեն այդ կողմերում, բայց մեզ համար այնքան հետաքրքրա – կան չէր Ներսոյի մատակի ցեղագրու – թիւնը, որքան Խան – Մահմուտ անունը, որ պատահմամբ յիշուեցաւ։

— Ձեր գիւղացիք էլ մասնակցում էին այն կուռո՞մ ,— հարցրեց Ասլանը։

— Ինչպէս չէ, — պատասխանեց ռէսը մի առանձին բաւականութեամբ ։— բոլո – րը մասնակցում էին, մեծից մինչեւ փոք – րը· մեր տէրտէրը իր մատները այն կըր – ուի մէջ կորեց։ — Նա ցոյց տուեց մեզ մօտ նստած ալեւոր քահանայի վրայ։

Անցաւ Օհօի եղը։ Խան – Մահմուտի կռուի պատմութիւնը ընդհատուեցաւ։

— Օհօի եղը ի՞նչու այդպէս լղարել է, հիւա՞նդ է, ի՞նչ է ։— հարցրեց ռէսը։

— Հիւանդ է, պատասխանեցին նրան։

— Խեղճ մարդ, Աստուծոյ փորձանքից չէ ազատւում այդ մարդը, — ասաց ռէսը դառնալով դէպի մեզ։ — Այս տարի նրա եղներից երկուսը բարձր ժայռից ղլոր – ուեցան եւ ոչ մէկը կենդանի չմնաց· այդ մէկն էլ հիւանդ է, հիմա նրա արօրը բո – լորովին անգործ մնացած կը լինի։

Այդ ցաւակցական խօսքերից յետոյ, ռէսը հրամայեց, որ առաւօտեան իր եզ – ներից երկուսը տան Օհօին։ առ ժամանակ բանեցնէ, մինչեւ նրա եզը առողջանայ որպէս զի նրա արօրը անգործ չմնայ։

Գիւղացու ոչխարների հօտերին եւ նրա անասունների նախիրին նայելով, կարելի է նրա տնտեսական ապահովութեան մա – սին գաղափար կազմել կարելի է նրա հա – րստութեան չափը իմանալ։ Մի ամբողջ ժամ անասունները գալիս էին ու գալիս, բայց դեռ վերջ չկար։ Ես աւելի համոզ – ուեցայ, որ այդ գիւղացիք նիւթապէս ապահովուած մարդիկ են, երբ ռէսը ա – սաց·

— Այդ դեռ մեր անասունների մի մասն է միայն, իսկ մեծ մասը պահւում է հե – ռաւոր արօտատեղերում, նրանց գիւղը կը բերեն ձմեռը միայն։

Անասուններից յետոյ խումբ – խումբ վերադառնում էին բանուորները գաչտա – յին մշակութիւններից· վերադառնում էր հնձաւորը խոտունձից, երկար գերանդին ուսին դրած· վերադառնում էր հերկա – վարը, իր արօրը կամ դութանը առջեւը չղած· վերադառնում էր սայլավարը, լը – ծած եղները կամ դոմէչները քշելով։

Ամէնքը ուրախ էին· ամէնքի դէմքի վը – րայ նշմարւում էր անասհման գոհունա – կութիւն։ Ամէնքը երգում էին, որպէս դինուորներ, որ վերադառնում են յաղ – թութեան դաշտից եւ մի նոր քաղաք են մտնում։ Բայց դրանք արեան հետ գործ չունէին, դրանք բնութեան եւ մայր երկ – րի հետ մաքառող դինուորներ էին։ Որ – քան մօտենում էին գիւղին, երգերի ձայ – նը այնքան անուշ էր հնչում։

(Շար·) *ՐԱՖՖԻ*

մրտեան Գերմանիոյ Տնտեսական նախարար Էրհարթի հետ: Մօտ 40 վայրկեան տեւած այս հանդիպումին ընթացքին մասնաւորապէս խօսուած է Հասարակաց Շուկայի եւ փոխանակութեան ազատ զօտիի չուրջ:

Այս կարեւոր հարցի մասին խօսեցաւ նաեւ Իտալիոյ Վարչապետ Ֆաշիստի, որ մօտ 45 վայրկեան մնաց Տը Կոլի մօտ:

Ֆաշիստի – Տը Կոլ խօսակցութեանց երկրորդ ղէնաւոր կէտն էր Պերլինի հարցը եւ այս ուղղութեամբ Իտալիոյ Վարչապետը զօր. Տը Կոլի յայտնեց Առանցնաւորդի հետ իր ունեցած խորհրդակցութիւնները արդիւնքը: Նէյտը կը դրուի մասնաւորապէս այս խօսակցութիւններուն բարեկամական նկարագրին վրայ: Ֆաշիստի եւ Տը Կոլ անհրաժեշտ նկատած են ֆրանքեւիտալական յաճախակի հանդիպումներ եւ մանաւանդ բանակցութիւններ ունենալ՝ երկու երկիրը – ները չհադրզոդ հասարակաց խնդիրներու չուրջ:

Երեքշաբթի օր Տը Կոլ պիտի ընդունէր Անգլիոյ Արտաքին նախարար Լոյտ եւ Աւստրիոյ Արտաքին նախարար Ֆիկլի այցելութիւնը:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի հանդիսաւոր Ս. պատարագ Շաւիլի եկեղեցւոյ օծման տարելիցին առթիւ: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ հայրապետական պատուիրակ Ս. Եպս. Մանուկեան:

Ցաւարտ պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն՝ եկեղեցւոյ բարերարներէն Պ. Ա. Համբարձումեանի, Օր. Տիրուհի Անդրանիկեանի եւ Տէր եւ Տիկին Ա. Խանճեանի ննջեցելոց յիշատակին:

Կը հրաւիրուի հաւատացեալ ժողովուրդը:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Մկրտիչեան Գուրգէն, ծնած Լենինա – կանի շրջանը, Վերին Ղանլիճա գիւղը 1916ին. հօրը անունը Պետրոս, մօրը՝ Մարիամ. պատերազմի մասնակցած է 1941ին: Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի տեղեկացնել Պ. Սարգիսեանի՝

5, Rue des Houbeaux STAINS (Seine)

Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել:

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Այլըն Փարքէն (Ամերիկա) Պ. Ց. Ջալալեան ֆրանսաբնակ իր ազգականներուն եւ բարեկամներուն կը շնորհաւորէ Ս. Ծնունդն ու Նոր Տարին եւ սրտաբուխ մաղթանքներ կ'ուղղէ անոնց:

× Պ. Ջալալեան, ծօնական օրերու առթիւ 2000 ֆր. կը նուիրէ «Ցառաջ»ին:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանին հերթական դասախօսութիւնը այս Չորեքշաբթի Քաֆէ Քաւէի սրահը, ժամը 9ին:

Պիտի խօսի երիտասարդ համալսարան – նական ԼԵՒՈՆ ՄՈՄՃԵԱՆ: Նիւթ՝ «Մալրանկարիչ Ագէքսանտր Սարուխանի կեանքն ու գործը»:

Պիտի ներկայացնէ մոզական լայտերով նաեւ իր գործերուն կարեւորագոյնը:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Մարսէյլի հայ գաղութը սիրով կը հրաւիրուի Հ. Բ. Ը. Միութեան հայուհեաց մասնախումբի ամավերջի մեծ պարահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ Դեկտեմբեր Եսաիին, Շաբաթ գիշեր, ժամը Եսաիէն մինչեւ արշալոյս, Օթէլ ըն-վլանտիտի շքեղ սրահներուն մէջ, ի նը – պաստ իր բարեսիրական ձեռնարկներու:

Նախագահութեամբ Միութեան Եւրոպայի Կեդր. Ցանձնաժողովի պատուի – րակներ

ՏՕՔԹ. Ա.ՊԻՒՑԻՒՔԵԱՆԻ և Գ. ՊԱՀՐԻԻ

Մասնակցութեամբ՝

Միութեան տեղական մասնաժողովին եւ երկսեռ երիտասարդութեան:

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԵՐԵԿՈՅ

Կազմակերպուած Սէբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացի կողմէ Դեկտ. 23ին, ժամը 21ին, Իսիի Ալհամպրա սինեմային մէջ: Կը ներկայացուի Շիրվանզադէի

« ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ »Ը

Միջնարարին ծօնածաւռ եւ մրցանակաբաշխութիւն Արիմեան դպրոցի աշակերտուհեան:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի Կապոյտի Ծաոի հանդէսը Դեկտեմբեր 21ին ժամը 16էն սկսեալ մինչեւ 22:

Գեղարուեստական բաժինը կազմակերպուած է վարժարանի մեծ եւ փոքր աշակերտներու կողմէն, զանազան ներկայացումներ, արտասանութիւններ, խաղեր եւ երգեր:

Շքասեղան հայկական աւանդական ճոխութեամբ:

Սիրով կը հրաւիրուին յարգելի բոլոր հայրենակիցները:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ՏՕՆԱՃԱՌՔ

Դեկտեմբեր 21ին

Ժամը 15ին

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ 20 Դեկտեմբերին, Շաբաթ իրիկունը, Սալ ոէ Ֆէթի ընդարձակ սրահներուն մէջ:

Հաճելի անակնկալներ եւ առաջնակարգ նուագախումբ:

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

Վիէն.— Հ. Ց. Դ. Ան կոմիտէն սիրողարար ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 21ին, Օհանջանեան ակումբը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց.Դ. «Րաֆֆի» խումբի ընկերական ժողովը այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 21ին «Ռէյժան»ի վերնայարկը:

Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՊԱՆԵԼՕ–ՔՈՇԱՆԻ Ֆ. Կ. Պաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ Չորեքշաբթի ժամը 15,30ին, Տիկին Հէքիմեանի բնակարանը. ներկայ պիտի ըլլայ նաեւ Կեդր. Վարչութեան ներկայացուցիչը: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Մարսէյլի Շրջանային Վարչութեան վարչական ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8ին, Ծանօթ Հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ. բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Պաչի Կեդր. Վարչութիւնը Փարիզի շրջանի մասնաճիւղերով կապոյտ Պաչի Օրը կը տօնէ Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ, Ապրիլ 12ին:

ՀԱՅԿԱՆՈՑԵ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

LE MENESTREL ՍԱԼ Microsillon 33 tours 1\3 — SERIE ARTISTIQUE

Ա. ՇԱՐՔ (Թիւ 1)

Ղեկավարութիւն՝ JACQUES DE PRESLES Prof. au Conservatoire National de Paris

Սրինգ՝ FRANÇOIS JULIEN BRUN Դաշնակ՝ AGNELLE BUNDERVOET, des Concerts Symphoniques

Գործիական քառեակ՝ բաղկացած Փարիզի պետական երաժշտանոցի Ա. մրցանակաւորներէ:

1.— Հայրիկ, հայրիկ (Ջայնաղը. Ա. Սբենոիարեան):
2.— Կանչէ կուռնկ (Կոմիտաս վրդ.):
3.— Հով արէմ (Կոմիտաս վրդ.):
4.— Քելէ, քելէ (Կոմիտաս վրդ.):
5.— Մի՛ լար... կ'անցնի (Դ. Դեմիրճեան – Ռոմանոս Մելիքեան):
6.— Համբարձման երգ.— պարերգ (Ց. Թումանեան–Վարդան Սարգսեան):
7.— Սիրուհիս (Ժողովրդ. բանաստեղծ.— Վ. Սրուանձտեանց):
8.— Խարիբ բլբուլ (Սայաթ Նովա – Ա. Սբենոիարեան):
9.— Կալի երգ (Կոմիտաս վրդ.), Սրինգով:
10.— Հօյ նար պարերգ, (Ժողովրդական բանաստեղծ.— Վարդան Սարգսեան):

ՆՈՐ ՇԱՐՔ (Թիւ 2)

Ղեկավարութիւն՝ AGNELLE BUNDERVOET, Prof au Conservatoire de Versailles

Գործիական քառեակ՝ բաղկացած Փարիզի պետական երաժշտանոցի Ա. մրցանակաւորներէն:

Դաշնակ՝ Ժաքլին Պլօրէ, Ա. մրցանակաւոր Փարիզի պետ. երաժշտանոցէն

1.— Կրօնական երգեր Տէր Ողորմեա, Ով զարմանալի, Ուրախ լեր (Կոմիտաս վրդ.) նուագախումբով:
2.— Ինձ մի խնդրիր (Ցոհ. Թումանեան – Գրիգոր Սիւնի):
3.— Եար նազանի (Համաստեղ – Ալան Ցոհաննէս):
4.— Արաքսի արտասուք (Քամառ Քաթիպա – ժայնաղը. Հ. Թորոսեան):
5.— Կ'անձրեւէ, տղա'ս (Վահան Թէքէեան – Համբ. Պէրպէրեան):
6.— Խնձորի ծառի տակին (Ժողովրդ. բանաստեղծ. — Մեհրապեան):
7.— Գեղջկուհին (Ց. Տատոպեան – Ա. Պալթեեան):
8.— Կարօտ մարտիկին երգը (Գեղամ Սարեան – Աչոտ Սաթեան):
9.— Խնջոյքի երգ, Հայաստանի կարմիր գինին (Ա. Գրաշի–Ա. Խաչատուրեան)

Իւրաքանչիւր շարք՝ 2·700 ֆրանք, դիմել՝

ՓԱՐԻԶ.— ՀԱՅԿԱՆՈՑ ԹՈՐՈՍԵԱՆ 221, Rue de Tolbiac Tel. : Kel. 34-24
Տիկ. Ց. Քիւրթիէրեան, Հայոց եկեղեցին, 15, Rue Jean Goujon Tel. : Ely. 67-03
ՄԱՐՍԷՅԼ.— ALKAZ et Fils. 23, Rue Sainte Barbe

(Մարսէյլիոյ միակ հայթայթիչը)

ՏԻՄԻՆ.— ՍԻՐՈՒՆԵԱՆ "Arax" 110, Av. Jean Jaurés (Isère)

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

BOSPHORE Ի

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (սուսամ) եւ շաբարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմային, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով,

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան:

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը:

Sté BOSPHORE (ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ)

2, Rue Louis Astoin - Marseillle

REVEILLON DE NOEL

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Առնուվիլի «Կռվարարենց» մասնաճիւղին կողմէ:

Տեղի կ'ունենայ Դեկտեմբեր 24, Շաբաթ շաբթի ժամը 20,30էն մինչեւ առաւօտ՝ Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Բիս Պլէօ:

Ընկերական խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ անցուցէք ծօնական այս օրը:

ԵՐԳ., ՊԱՐ, ԱՐՏԱՍՈՒԹԻՒՆ, ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

COTILLONS

Սրահին ջեռմութիւնը ապահովուած է

Ձոխ պիւֆէ ...

Երիտասարդնե՛ր, մի մոռնաք այս թուականը, Դեկտեմբեր 24ին՝

ԲՈԼՈՐԴ 17 ԲԻՒ ՊԼԷՕ

OCEANIA

ՕԴԱՆԱՒԻ, ՇՈԳԵՆԱՒԻ ԵՒ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ

Վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւակերպութիւնները, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու, Քանատա, Թուրքիա, Լիբանան:

Ամէն մանրամասնութիւն եւ տեղի վերապահում՝ ՓԱՐԻԶ–ՄՈՍԿՈՒԱ ԵՐԵՒԱՆ օդանաւային ճամբորդութեան համար:

Մանրամասնութեանց համար դրել՝

Պ. ԼԵՒՈՆ ՊԱՐՈՆԵԱՆ

M. LEVON BARONIAN

38, RUE DE LA RÉPUBLIQUE
MARSEILLE - TÉL. COL. 53-13, 42-58

Bureau à Paris :

4, RUE CASTELLANE
Tel. : ANJ. 16-33 & 75-90

PENSION DE FAMILLE

AVEC CONFORT

M. O. AVAKIANTZ

52, Grand'rue
Moncerf (S. et M.)
Tél.: 57

pour retraités, convalescents, repos
téléphonner SUF . 82-59

aux heures de repas

ՋՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
EXPERTISE GRATUITE

Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան,
յարկաբաժինը կամ խանութը:

J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPERA
OPE 73-21 OPE 19-45

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք: Հատը 15 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
18
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
JEUDI
18 DÉCEMBRE
1 9 5 8

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8372 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻՔ ԹԻՒ 4173

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ֆրանսայի մայրաքաղաքը անգամ մը եւս դարձած է միջազգային դիւանագիտութեան կեդրոն :

Ամէն կողմէ փարիզ հաւաքուած են դաշնակից պատասխանատու վարիչներ՝ խորհրդականներու եւ մասնագէտներու « բանակ»ով մը :

Վերջին ծայր ծանրաբեռնուած օրա – կարգը դրուած են սեղաններու վրայ : Քաղաքական բարդ հարցերու առընթեր կան նաեւ տնտեսական կենսական խնդիրներ :

Կը թուի թէ Ալճանեան Ուխտի մեծ դաշնակիցները ուզեն դիւրութեամբ պատի համաձայնին՝ լուծելու համար քաղաքական կնճիռները, որոնց առաջին չարքին վրայ տեղ գրաւած է Պերլինի ճակատագիրը :

Երեք մեծ դաշնակիցներն ու դաշնակցային Գերմանիա միաձայնութեամբ որոշեցին «անհրաժեշտի» նկատել Խրուշչեւի Նոյեմբեր 27ի ծանուցագիրը, որով Խ. Միութիւնը կ'առաջարկէր պարպել Գերմանիոյ նախկին մայրաքաղաքը եւ զայն դարձնել « ազատ քաղաք» : Եւ ուղեկով ինք տալ առաջին օրինակը, կը հրաժարէր իր իրաւունքներէն՝ յօդուտ արեւելեան Գերմանիոյ կառավարութեան :

Անգլիա, Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգները վճռած են պահել իրենց իրաւունքները Պերլինի վրայ եւ տեղի չտալ Կրէմլինի սպառնալիքներուն :

Այս ճակատին վրայ համաձայնութիւնը կատարեալ է Դաշնակիցներուն միջեւ :

Երկուշաբթի օր ժողով դումարեց եւ բոպական Խորհուրդի ասսնեւհինգ եր – կիրներու նախարարներու կոմիտէն՝ նախագահութեամբ Անգլիոյ արտաքին նախարար Սէլուին Լոյտի : Օրակարգի գլխաւոր նիւթն էր Եւրոպայի տնտեսական քաղաքականութիւնը :

Տասնեւհինգերու ժողովը նոյնպէս մեծ աճայնութեամբ քուէարկեց բանաձեւ մը, որով կը հաստատի թէ «անհրաժեշտ է Եւրոպայի հաւաքականութեան տնտեսական կազմակերպութեանց միջեւ պահպանել գործակցութիւնը եւ գրկել տալ անոր՝ ապահովելու համար իրենց տնտեսական յարաբերութեանց ներդաշնակ զարգացումը» :

Ժողովը անգամ մը եւս հաստատեց թէ Եւրոպական Խորհուրդի անդամ կառավարութիւնները վճռած են «բազմակողմանի ընկերակցութիւն» մը կազմել Եւրոպայի Տնտեսական Հաւաքականութեան վեց պետութեանց եւ միւս տասնեւմէկ երկիրներուն միջեւ :

Այս բանաձեւը զուտ քաղաքական հանդամանք ունէր :

Բուն տնտեսական հարցը քննուեցաւ « Եւրոպ. Հաւաքականութեան տնտեսական կազմակերպութեան» 17 անդամներուն միջեւ :

Ինչպէս յայտնի է, յառաջիկայ յունուար մէկին գործադրութեան պիտի դրուի Հռոմի 1957 Մարտ 25ի համաձայնագիրը, որ ծանօթ է «հաւաքական» կամ « Հասարակաց Շուկայ» անունին տակ :

Վեց երկիրներ — Ֆրանսա, Գերմանիա, Իտալիա, Պելժիա, Հոլանտա եւ Լիւքսէնպուրկ — նոր տարիէն սկսեալ գործադրութեան պիտի դնեն համաձայնագրին տրամադրութիւնները, որոնց գլխաւորներն են .

1· Հարիւրին 10 զեղչ մաքսատուրքերու վրայ : 2· Հարիւրին քսան յատկացում նեպածումի սակաչափին վրայ : 3· Հարիւրին երեք համեմատութեամբ ներածումի իրաւունք իւրաքանչիւր երկրի համար , հիմ ունենալով 1958ի ազգային արտադրութեան ընդհանուր գումարը :

Նոր դրութիւնը բացատրելու համար իրրեւ օրինակ ցոյց կը տրուի ինքնաշարժ կը ներածէ Գերմանիայէն եւ Իտալիայէն : Քանի առ հարիւրի օրէնքով 7200ի կը բարձրանայ այս երկու երկիրներէն ներածուած ինքնաշարժներու քանակը :

Բայց որովհետեւ այս տարի Ֆրանսա կ'արտադրէ 900·000 ինքնաշարժ , ըստ Հռոմի Համաձայնագրի «երից կանոն»ին, 1959ին Ֆրանսա իրաւունք պիտի ունենայ Գերմանիայէն եւ Իտալիայէն ներածելու 27·000 ինքնաշարժ (900·000ին 3 առ հարիւրը) :

«Վեց»երէն դուրս մնացող 11 երկիրները՝ դէմաւորութեամբ Անգլիոյ՝ կը պահանջէին օգտուիլ այս առաւելութիւնէն, առանց ենթարկուելու համաձայնագրի միւս սեղմումներուն :

« Ազատ փոխանակութեան Գօտի»ի անդլիական առաջարկը մանաւորապէս Ֆրանսայի բուռն ընդդիմութեան կը բախէ : Երկուշաբթի օր արտաքին նախարար Քուվ տը Միւրվիլ շատ խիստ արտայայտութիւն ունեցաւ անգլիական ծրագրին դէմ և մաղ մնաց, որ բանակցութիւնները բոլորովին խզուէին այս հարցին շուրջ :

Վերջին պահուն որոշեցին կրկին ժողով դումարել յառաջիկայ յունուար 15ին՝ համաձայնութեան եզր մը գտնելու համար :

Այսպէս ուրեմն, տնտեսական հարցերու լուծումը քաղաքականէն աւելի բարդ երեւոյթներ կը ներկայացնէ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԵՐԼԻՆԻ ՀԱՐՑԸ

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՈՒԽՏԸ ԿԸ ՄԵՐԺԷ ԿՐԵՄԼԻՆԻ ԱՌԱՋԱՐԿԸ

ԿԱՏԱՐԵԱԼ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ 15 ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ

Ինչպէս գրած էինք Ատլանտեան Ուխտի 15 նախարարներու օրակարգի առաջին հարցն էր Պերլինը : Հակառակ անոր որ անտեսական ժողովին մէջ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի ներկայացուցիչները տաք վիճաբանութենէ մը ետք բաժնուած էին, ժողովը ընդհատելով մինչեւ Յունուար 15, Ատլանտեան Ուխտի նախարարները համաձայնութիւն դոյացուցին Պերլինի հարցին շուրջ եւ որոշեցին վճռական «ոչ»ով պատասխանել Խրուշչեւի առաջարկին : Արեւմուտքը կ'ուզէ պահել Պերլինի ներկայ դոյավիճակը :

Ֆրանսայի Արտաքին Նախարար Քուվ որ Միւրվիլ յայտարարեց թէ Արեւմտեան Պերլինի եւ Պոնի միջեւ հաղորդակցութեան ապառնալիքին վերջնելու խորհրդային որեւէ մէկ քայլ պատասխանատուութիւն պիտի չբերէր Մոսկուայի վրայ, քանի որ Անգլիա, Ամերիկա եւ Ֆրանսա կ'ուզեն պահել իրենց դիրքը եւ իրաւունքները՝ Գերմանիոյ նախկին մայրաքաղաքին մէջ :

Միւս կողմէ, Արեւմտեան 15 նախարարները դիտել կուտան նաեւ, թէ Արեւմտեան Պերլինի երկու միլիոն քաղաքացիները պատրաստ քուէարկութեամբ թիկունք կանգնելու այս որոշումին :

Պերլինի հարցը լուծելու համար Ատլանտեան Ուխտը կ'առաջարկէ խորհրդակցել Խ. Միութեան հետ, պայմանաւորելով որ օրակարգի վրայ ըլլայ գերմանական հարցը իր ամբողջութեան մէջ : Արեւմուտքը կը յիշեցնէ նաեւ որ բազմաթիւ առիթներով պատրաստակամութիւն յայտնած է՝ քննելու համար Եւրոպայի ապահովութեան հետ կապուած հարցերը :

ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ ՇՈՒԿԱՑԻ ՏԱՐԱԿԱՐԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ինչպէս գրեցինք երէկ եւ վերը յիշեցինք, Եւրոպական Տնտեսական Կազմակերպութեան 17 անդամներուն եւ Հասարակաց Շուկայի «վեց»երուն միջեւ ան համաձայնութիւն մը ծագեցաւ Միւրվիլի պալատի մէջ եւ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի ներկայացուցիչներուն տաք վիճաբանութենէն ետք ժողովը ընդհատուեցաւ :

Տարակարծութեան պատճառը պարզ է : Անգլիա կ'ուզէ օգտուիլ այն համաձայնութիւններէն զոր Հռոմի դաշնագիրը կը նախատեսէ : Հարցը մանաւորաբար կը վերաբերի երեք առ հարիւրի հարցին : Արդարեւ Հռոմի դաշնագիրը (Հասարակաց Շուկայ որուն անդամ են վեց երկիրները) կը նախատեսէ որ 1959 Յունուար մէկէն ներածումի նուազագոյն չափը պէտք է ազգային արտադրութեան 3 առ հարիւրին հաւասարի :

Հասարակաց Շուկայի անդամները համաձայն չեն որ ոչ անդամ երկիրները օգտուին իրենց ներքին առաւելութիւններէն եւ կ'ուզեն չեզոքել ներքին շուկայի եւ արտաքին շուկայի տարբերութիւնները : Խորքին մէջ շատ աւելի ծանր է տարակարծութեան պատճառը՝ Անգլիա մասնակցելով այս վեցերու շուկային կ'ուզէ արդելք հանդիսանալ Եւրոպական ուժեղ տնտեսական միութեան մը որ կրնայ վնասել նաեւ իր քաղաքականութեան : Ծանօթ է որ Անգլիա միշտ մտահոգ է ուժեղ Եւրոպայէ մը եւ անդրատլանտեան Հասարակաց Շուկային էֆեքթիւք կը դրէ թէ այս ձեւով Ամերիկայի եւ Խ. Միութեան կողքին կը ստեղծուի երրորդ ուժ մը եւ ինչ որ աւելի վտանգաւոր է Անգլիոյ համար, Ամերիկա կը դադրի Անգլիան իր թիւ մէկ դաշնակիցը նկատելէ :

Այս պայմաններու մէջ է որ ժողովը յետաձգուեցաւ Յունուար 15ին, բայց անհաւանական կը նկատուի որ մինչեւ այդ Անգլիա տեղի տայ :

ՏԸ ԿՈՂ – ՓԻՆԷ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Զօր· Տը Կոլ մօտ չորս ժամ խորհրդակցեցաւ Ելմտական Նախարար Փինէյի հետ՝ 1959ի պիւտճէին չուրջ : Անթուան Փինէ կը մտածէ 1959ի տնտեսական զարգացումը պահել ներկայ վիճակին մէջ, կարգ մը բարեփոխումներով : Կը կարծուի թէ պետական կարգ մը նպաստներու պիտի զեղչուին եւ նոր տուրքեր պիտի աւելնան հանրային սպասարկութեանց վրայ :

Ընդհանուր պիւտճէն 110 միլիառով պիտի աւելնայ յառաջիկայ տարի· հետեւաբար, տնտեսական անելիքն զուրս եղած մէկ միլիոցը, ելմտական նախարարին համաձայն, նոր տուրքերն են :

Տակաւին յայտնի չէ թէ Զօր· Տը Կոլ համաձա՞յն է նոր տուրքերուն թէ ոչ : Այդէն պարապմունքի մէջ վարչապետը տակաւին պիտի քննէ Փինէյի ներկայացուցած ծրագիրը :

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Փարիզի դեսպանատան բանբերներէն մէկը հաստատեց այն լուրը, որուն համաձայն Տը Լուլը վերանորոգած է Նախագահ Այզընհաուերի հրաւէրը՝ Զօր· Տը Կոլը Ուաշինկթըն կանչելով :

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹԱՂԵՐՈՒ ՄԷՋ ԿԱՐԳԸ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՈՒԵՑԱՒ

Յաջորդելով ներքին նախարար էտտէի կոչին, Լիբանանի ներքին նախարարութիւնը հետեւեալ հաղորդագրութիւնը դրկած է Պէյրութահայ մամուլին հրապարակութեան համար (ԱԶԴԱԿ, Դեկ – սեմբեր 13) .—

1 Դեկտեմբեր 1958ին, ի ներքոյ ստորագրեալները, որոնք կը ներկայացնեն Հնչակեան, Ռամկավար եւ Դաշնակցական կուսակցութիւնները, հաւաքուեցան Պ. Ռէյմոն Էտտէի բնակարանը :

Ներկայացնելէ յետոյ կացութիւնը , որուն մէջ կը գտնուէին երկրին կուսակիցները յաւալի դէպքերու հետեւանքով , որոնց ամենք զոհ ալ գացին ,

Եւ նկատելով որ, չնորհիւ երկրին հարակայ չանքերուն , հանդարտութիւնն ու խաղաղութիւնը վերահաստատուած են .—

Ստորագրեալները յայտնեցին, իրենց կամքը՝ վերջ դնելու բոլոր տեսակի արբաքներու, որ ապագային կրնան խոչընդոտել երկրին կուսակիցներուն, եւ ընդհանրապէս հայկական ծագումով Լիբանանցիներու ապահովութիւնը :

Առ այս, որոշեցին խաղաղութիւն կնքել եւ հետեւեալ նախապատրաստական մի – ջոցները ձեռք առնել .

1·— Ի ներքոյ ստորագրեալները կը պատապարտեն ահաբեկչական ամէն ա – րարք, եւ իրենց հայրենակիցներու կեանքին եւ ինչքին դէմ ամէն ոճրափորձ :

2·— Ամէն անոնք որոնք իրենց տուները լքած էին, պիտի վերադառնան, առանց նեղութիւն կրելու . ց

3·— Մամուլը եւս պիտի կենայ, այսուհետեւ, որ եւ է գրգռութենէ եւ որեւէ գրութենէ, որոնք կրնան խանգարել վերադարձած խաղաղութիւնը :

4·— Ի ներքոյ ստորագրեալները յանձն կ'առնեն ոճրափորձի կամ յանցանքի պարագային, զործակցիլ իշխանութեանց , փնտռելու եւ ձերբակալելու համար յանցագործները :

5·— Ի ներքոյ ստորագրեալները, համապատասխան իշխանութեան պիտի ներկայացնեն ցանկը զոհերու, կամ կորուստներու զոր իրենց կուսակիցները կրած են վերջին դէպքերու ընթացքին , որպէսզի ատոնց կառավարութեան կողմէ որոշուելիք համապատասխան հատուցումները :

Որոյ է հաստատութիւն ներկայ ա – տենադրութիւնը ստորագրուեցաւ .

Ի դիմաց Դաշնակցական կուսակցութեան Ստ· Տ.Ր· ԳԱՊԱՐԵԱՆ :

Ի դիմաց Հնչակեան կուսակցութեան՝ Ստ· ԱՐԹԻՆ ՃԵՐԷՃԵԱՆ :

Ի դիմաց Ռամկավար կուսակցութեան՝ Ստ· ԳԵՐՍԱՄ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ :

ԹԼԿԱՏԻՆՑԻՆ

(1850–1915)

«Յառաջ»ի մէջ Շիրվանզադէի մասին հազիւ թէ իրարու յաջորդող երկու յօդուածներ լոյս ընծայած էի (7 եւ 9 Դեկտեմբեր), քանի մը նամակներ ստացայ։ Հաւատարիմ ընթերցողներս կը հարցնէին թէ Թլկատինցին միայն մէ՞կ թատրեր – դութիւն ըրած է «Մուրճ» ամսագրին մէջ, եւ ուրիշ գրական վաստակ մը չէ՞ ունեցած, քանի որ Աւ. Իսահակեանի անիրաւ եւ անարդար յարձակումը սրբագրել կը ջանայիք։

Իրաւացի հարցում։ Նպատակս Գաւառի գրականութեան այս ինքնատիպ գրագէտին գրականութեան եւ իր անձին բացատրիկ նկարագիրը երեւան հանել չէր։ Բայց կը խորհիմ որ բազմաթիւ են անոնք, որ չեն ճանչնար իր գրականութիւնը։ Կ'արժէ, հետեւաբար, որ այս սիւնակներուն մէջ անգամ մըն ալ վերադառնանք իր գործերուն, որքան որ մեր գրականութեան պատմութիւնը իր մասին խօսած ըլլայ, ու տակաւին ալ պիտի խօսի։ Բարեբախտաբար ամէն մարդ, ամէն գրագէտ կամ մտաւորական Աւ. Իսահակեան չէ, որ առանց կարդացած ըլլալու Թլկատինցին, առանց ճանչցած ըլլալու «Մարբերդցի մի անմշակ վարժապետը», ոչ միայն կարծիք յայտնէ, այլ մանաւանդ արհամարհանք արտայայտէ գրողի մը հանդէպ, որ մեր գաւառական գրականութեան վաւերական եւ վաստակաւոր մէկ դէմքը եղած է։ Չեմ խօսիր այլեւս դաստիարակ – ուսուցիչ Թլկատինցիին մասին, որ տասնեակ մը տարիներ Մարբերդի մէջ իր սեփական դպրոցն ունեցաւ, մշակոյթին մեծ նպաստ բերաւ, աներեր հասցուց եւ հանրային գործերու ալ սատարեց։

Աւ. Իսահակեանի ծանօթ նամակը լոյս տեսաւ 12 Փետր. 1925ին «Հայրենիք» ամսագրին մէջ։ Ձիշդ երկու տարի ետք, 1927ին, նախաձեռնութեամբ Թլկատինցիի Սաներու Միութեան, եւ Ա. Զօպանեանի յառաջաբանով, Պոստոնի մէջ լոյս կը տեսնէր ստուար հատոր մը (600 էջ) «Թլկատինցին եւ իր գործը», որ կը պարունակէր նահատակ դրագէտին Քրոնիկները, Նորավէպերը, Գեղի նամակները, Ֆերթուածները ու Թատերգութիւնները։ Թլկատինցիին երախտագէտ սաները ա – ւելի քանկագին հաւաքածոյ մը չէին կրնար տալ լրւնց ուսուցչին յիշատակը յաւերժացնելու համար, եթէ ոչ օրաթերթերու եւ հանդէսներու էջերու մէջ սիրտ կորսուէին բոլոր այս վկայութիւնները, գրողի մը կեանքէն փրցուած բոլոր էջերը, որոնց մէջ, չատ անգամ, կը հանդիպինք գրագէտին տառապալից կեանքին յաւադին պատկերին։

Ցիշուած հատորին մէջ առնուած են Թլկատինցիին «Հնդի դէմքն»ը, «Զալըմ ողան» (1904), «Ձամբորդն ու ճանրեցնողները», «Կապակը», «Դէպի արտասահման»։ Շարքէն դուրս կը մնայ նաեւ ուրիշ թատերգութիւն մը, «Ո՞ր մէկուն եաեւէն»։ Իրրեւ ուսուցիչ, բազմաթիւ թատերական փոքրիկ կտորներ ալ գրի առած է, դպրոցական հանդէսներուն ներկայացնելու համար։ «Ո՞ր մէկուն եաեւէն» թատերգութեան ձեռագիրը՝ «Պոլսեցի վարժապետը» խորագիրը կը կրէր։ Նախապէս ձեռագիրը վիճակի մէջ կարգացեր եմ այս թատերգութիւնը, հինգ արարուածով, երբ Մէկդէմի կեդրոնական վարժարանին մէջ ուսուցիչ էի եւ ուր կը դումարուէին ուսուցչական համագումարները։ Ժողովին նախագահն էր Թլկատինցին եւ այս առիթը՝ առնելագիրը։

×

Ցատկանչական թատերախաղ մըն է «Հնդի դէմքն»ը, որ առաջին անգամ 1902ին Իզմիրի կիսամսեայ «Արեւելեան Մամուլ»ին մէջ լոյս կը տեսնէ։ Թլկատինցին կ'առնէ տիպար մը Շատուր Աւագ, 90–95 տարեկան ծերունի մը, որ Հնդի Դէմքն կուգայ աչխարհ։ Անոր պատանեկանութիւնն է անկէ իրեն եղած յանձնարարութիւնները, դիրերը ակերուն յանձնել։ Ծերունին տխրութեամբ կը տեսնէ, որ չատ մը հին, բարի սովորութիւններ մարդիկ մոռցեր են։ Հոսը չատներ այլեւս վարը ծխացող խնկամանին։ Թլկատինցին կը խորհրդածէ, որ բուն մահը մոռցուած ըլլալն է։ Ցիչատակն ու յիշուիլը՝ բուն անմահութիւնը։ Թլկատինցին կ'ողբայ կորուստն ու մոռացութիւնը պապենական, նուիրական աւանդութիւններու, որոնք կը բացատրեն հայ ժողովուրդին դարաւոր անցեալն ու կեանքի կենդանի դաւանանքը։

Գրագէտին մտահոգութիւնն եղած է արտադրելու համար, մեր գրականութեան մէջ եղական գործ մը, մարդոց ցոյց տալու համար, թէ ձեր երեւակայած դժոխքն ու իր արհաւիրքները, պատիժներն ու տանջանքները շա՛տ աւելի տանելի են ու մխիթարական, քան այն աչխարհը, որուն մէջ կ'ապրինք, վայելելով արեւը, լուսինն ու աստղերը, կապոյտ անսահմանութեան մէջ...։

Ամէն անգամ որ խօսքը կ'ըլլար Թլկատինցիին էնդի Դէմիճ, հանդիսութիւն մը կը դանուէր Տանթէի Աստուածային Կատակերգութեան դժոխքին հետ։ Տանթէ ինքն է, որ մեռելներու թաղաւորութեան մէջ կը ճամբորդէ առաջնորդ ունենալով Վիրգիլիոսի հոգին։ Մինչդեռ էնդի Դէմիճի Շատուր Աւագը դժոխքէն վերադարձող է։ Որքան չատներ ալ ուրախ ու հեգնող, տրամութեամբ մօտեցեր է Թլկատինցին կեանքի եւ մահուան պատկերներուն։

Բովանդակութեամբ մօտաւորապէս էնդի Դէմէճը յիշեցնող ողբերգութիւն–կատակերգութիւն մըն ալ Գաբրիէլ Սունդուկեանց գրի առած է Թիֆլիսի մէջ 1866ին, երբ Թլկատինցի 16 տարեկան էր։ Գ. Սունդուկեանցի թատերգութեան անունն է՝ Ոսկան Պետրովիչն էն կեաւֆուրմը, մէկ արարուածով։ Դժուար է ըսել թէ Թլկատինցին ծանօթ էր այս թատերախաղին։ Տարբերութիւնն այն է, որ մինչ Շատուր Աւագ էնդի Դէմճեճի ծերունին, մեռնելէն ետք իրենները մօտ կը վերադառնայ, մանաւանդ յանճնարարականներով, Ոսկան Պետրովիչը իր գործած յանցանքներուն համար սատանա – ներուն կողմէ դժոխք կը տարուի, եւ հոն հետզհետէ կը հանդիպի այր եւ կին բազմաթիւ մեռնողներու, որոնք իրենց գործած մեղքերուն համար դժոխքի տան – ջանքներուն մատնուած են։ Ոսկան Պետրովիչը զարմանքով կը տեսնէ, որ այս աչխարհին մէջ իրենց բարեգործութեամբ ու առաքինութիւններով ծանօթ անձերը, դժոխքի ահաւոր չարչարանքներուն մատնուած են, իրենց գործած յանցանքներուն համար։ Ինչպէս կը տեսնուի տարբերութիւնը աննչան է։ Որքին մէջ Գաբրիէլ Սունդուկեանց եւ Թլկատինցին նոյն նպատակը կը հետապնդեն.— Մեռնողներէն կենդանի մնացողներուն նախազգուշութիւն իրենց կեանքին օրերը մարդկային արժանաւորութեամբ եւ առաքինի ապրելու համար։

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՁԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ՆՈԹԵՐ ԵՒ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ ԵՐԵՒԱՆԻ ՀԱՑ ՓՐՈՖԵՍԻՕՐՆԵՐՈՒ ՀԵՏ

Ամէնէն աւելի իմ յափչտակութեանս առարկայ եղաւ խորհրդաւոր արձանն է – րու չարքը։ Ահա մէկը, Փեկասըսի աւանդութեան հետեւողութեամբ, մարդս եւ իր տագնդը, որ ծանրագործ թռիչքի մէջ է դէպի տիեզերային հեռաւորութիւններ։ Ահա մի ուրիշը, մարդը կանգնած է Աստուծոյ ձախ ձեռքին մէջ, ոտքերէն մին բթամատին վրայ, իսկ միւսը՝ ցուցամատին եւ ձեռքը հարցական ձեւի մէջ, գլուխը դէպի երկինքը բարձրացուցած կը դիտէ հեռաւոր բարձրութիւնները, խորհրդանշելով աստուածային ըստեղծագործական զօրութիւնը։ Ահա բացօթեայ սալայատակին վրայ, ծովու մակերեսէն վեր, սիւներու գագաթէն վեր ցցուող մատներու ծայրերուն վրայ հանդչող թեւաւոր հրեշտակներ, որոնք ծռած՝ դէպի վար, կարծես մարդկանց քայլերուն կը հետեւին։ Ու այսպէս, մեծ թիւով դեղարուեստական ստեղծագործութեանց թանգարան մը։ Հռոմի Համալսարանէն ուղեկիցս՝ Տօքթ. Պոսքօ հիացած եւ յափչտակուած կը բացագանչէր. «Ես որ ծնայ եւ մեծցայ դեղարուեստի օրրանին մէջ, չեմ տեսած այսպիսի կեդրոնացում խորհրդաւոր ստեղծագործութեանց»։ Իսկ ես որ պտըտած եմ Եւրոպայի մեծագոյն քաղաքները, առաջին անգամ ըլլալով հանդիսատես կ'ըլլայի դեղեցկութեանց խորհուրդին, որ մեզ կը փոխադրէր իրականէն դէպի երազականը, բայց եւ գուցէ նախաւեմիսը վազուան իրականութեանց։

×

Բայց կայ նաեւ հրաչալիք մը, Սթոքհոլմի փողոցներուն մէջ կենդանի եւ չընչին չոլ էակ մը, այդ Շուէտուհին է։ Մարմնոյ համաչափութիւն, չափաւոր հասակ, ոսկեգոյն մազեր եւ մորթ, երաժչտա – հնչիւն խօսակցութիւն եւ իւրայատուկ ա – րինքնող անհատականութիւն, ահա բանակ մը՝ դասական գեղեցկութեան պատկերը գերազանցող մարդկութիւն մը։ Այս պարագան հիացմունքի նկութ էր գրեթէ բոլոր այցելու դիտանականներու խօսակցութեան, նոյնիսկ ինքնօյքային ճաշերու ընթացքին ճառախօսներ ան – խուսափելի կերպով հիացման ծափկե – փունչերով արտայայտուեցան գիրենք հիւրընկալող երկրի իգական սեռի նկատմամբ։ Ուրմբ մը դիտանականներ, հանրային պարտէզի մը մերձակայ ճաշարանին մէջ առտուան դիտական դասախօսու – թեանց չուրջ կարճ խօսակցութենէ վերջ, խօսակցութիւնը դարձաւ կրկին Շուէտուհիներու գեղեցկութեան չուրջ։ Սթոքհոլմի Համալսարանի Վիննըը Կրենց Հիմնարկութեան տնօրէնը Ճ. Ռունսթրոմ, որ ծանօթ է ինձի վազուց, նստած էր դիմացս եւ մտիկ կ'ընէր, խնդալով օտար դիտանականներու այս արտայայտութեանց։ Ռօսքօ ուզղելով փրոֆեսէօրին՝ «Ես ալ վերջապէս կարծիք մը յայտնեմ. կ'երեւի թէ Աթենա աստուածուհին կենդանացած եւ բազմացուցած իր իգական սերունդը եւ եկեր բնակութիւն է հաստատեր Շուէտի մէջ»։ Փրոֆ. Ռունսթրոմը, որ եօթանասունը անցած է, խրախճալի երեւոյթ մը ցոլացուց դէմքին վրայ։

×

Դուրս ելանք ճաշարանէն եւ փրոֆ. Ռունսթրոմի հետ պտըտեցանք պարտէզը։ Հոն, ծառերու չուքին մէջ ցոյց տուաւ ինձի չուէտացի մեծ դիտանական Պերզը – լիըսին արձանը, բազմած բարձրադիր պատուանդանի մը վրայ։ Այս այն մեծ դիտանականն է, որ 19րդ դարու սկիզբը ձեւաբանեց Քաթալիսիսի հիմնական ըսկզբունքները, որ այն օրէն ի վեր քիմիական պրոցեսներու տեսական եւ գործնական հիմունքներու հիմնաքարը դարձաւ։ Մեր խօսակցութեան ընթացքին անիկա յայտնեց, թէ ներկայիս Շուէտի մէջ տիրող կարծիքը այն է, որ դիմապիծով եւ տագնդով Պերզիլիըսին նմանող դիտանականը, քիմիաբան հաչմանդամ Հիւկօ Թէօրէլն է, որ մի քանի տարիներ առաջ պսակուեցաւ Նոպէլեան մրցանակով։

×

Բայց ինձի համար վերոյիչեալ համելի անակնկալներէն ա՛լ աւելի համելի անակնկալը Երեւանէն եկած երկու հայ փրոֆեսէօրներու հետ մեր ունեցած պատահական հանդիպումն էր. Մէջազգային Մանրէաբանական Համաժողովի առաջին օրը, երեկոյեան, ընդունելութիւն մը կազմակերպուած էր քաղաքին ընդարձակ

Ա. ՍԹԻՎԸՆՍԸՆԻ

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

—o—

Կոլխոզականները օրական 10 ժամ կ'աչխատին։ Նոր կարգադրութեան մը հիման վրայ, կոլխոզը կրնայ իրեն պէտք եղած թիւով բրաֆբէօրներ կամ այլ մեքենաներ գնել. մինչդեռ նախապէս վարձու կ'առնէր։ Ահա բան մը, զոր Սթալին երբեք չէր ուզած արտօնել։ Բայց Խրուչչեւ, մեքենաները գիւղացիներուն յանձնելով, մեծ ժողովրդականութիւն չահեցաւ եւ բատ երեւոյթին, արտադրութիւնն ալ յաւելումներ արձանագրելու վրայ է։

ԿՐԹԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆԸ

Խորհրդային կրթական սիստեմը յարգալիր հեռաքքրքրութեան առարկայ զառնալ սկսաւ չատ մը Ամերիկացիներու համար այն օրէն սկսեալ, երբ խորհրդային առաջին սպուտնիկը մեզ գուրս հանեց մեր ինքնագոհ վիճակէն։

Այդ առթիւ դիտակցեցանք, որ կրթական հարցը չափազանց լուրջի առնուած է Խ. Միութեան մէջ. դիտութիւնը մեծապէս գնահատուած է այնտեղ, բարձրագոյն ուսում ստացողները լաւագոյն դործերուն կը տիրանան, ուսման տեւողը չատ մեծ է Ռուսերուն մօտ, որոնց գլխաւոր ժամանցը կը կազմեն ընթերցումն ու ինքնազարգացումը։

Անդրադարձանք նաեւ, որ Խ. Միութիւնը զարմանալի յառաջդիմութիւններ արձանագրած է։ Մէկ սերունդէն միւսը, այս ընդարձակ յեւտմնաց երկրին ժողովուրդը ոչ միայն գրել–կարդալ սորված է, այլ նաեւ բնագիտութեան մէջ աչխարհի միւս բոլոր ժողովուրդներէն առաջ անցած է։

Կրթութիւնը, ինչպէս ամէն այլ ինչ, Խ. Միութեան մէջ, կը գտնուի կառավարութեան եւ համայնավար կուսակցութեան հսկողութեան ներքեւ։ Մոսկուայի Կրթական նախարարութիւնը կը հսկէ նախնական եւ երկրորդական վարժարաններուն վրայ, իսկ Բարձրագոյն Կրթութեան նախարարութիւնը կը գրաղի բարձրագոյն ուսման զանազան հաստատութիւններով։

Խ. Միութեան բոլոր հանրապետութիւններուն մէջ կրթական կազմակերպութիւնը միեւնոյնն է՝ նոյն ձեւի մանկամսուրներով, մանկապարտէզներով, տասը տարուան նախակրթարաններով, մասնագիտական դպրոցներով եւ համալսարաններով։

Գիտական պրպտումներու վերին մարմինը Մոսկուայի Գիտութիւններու Ակադեմիան է, որ իր ենթարաժանումները ունի իւրաքանչիւր Հանրապետութեան մէջ։ Այս ակադեմիաներուն յատկացուած պիւտճէն չատ աւելի է քան համալսարաններու կամ այլ կրթական հաստատութիւններու յատկացուած պիւտճէն։

Սթալինի մահէն ի վեր, գիտնականներն ալ զօրակոչի ենթարկուած են երկրին տնտեսական զարգացման ծրագիրը իրականացնելու համար։ 1959–65 տարիներու տնտեսական ծրագիրը մշակելու համար կազմուած էին գիտուններէ եւ պետական անձերէ բաղկացած 30ի չափ յանձնախումբեր։ Այս անձերն են որ կ'որոչեն թէ բնական ինչ ապրիւրներու օգտագործման պէտք է զարկ տրուի, արդիւնաբերութեան որ մարդերը պէտք է աւելի զարգացուին, քանի՞ ճարտարապետի, բժիչկի, ուսուցիչի, գիտնականի, լեզուաբանի, եւայլն, պէտք պիտի ըլլայ որոշ տեղնուան մը մէջ եւ զանոնք ո՞ւր տեղաւորելու համար։

Ապա, կրթական նախարարութիւնն է որ պատասխանատուութիւնն է դհաւցնել ծրագիրները մշակողներուն պահանջները։

Եւգենի Աֆանասէնքօ, Մոսկուայի Կրթական երիտասարդ նախարարը, անկեղծ կերպով բնորոչեց խորհրդային եւ ամերիկեան կրթական սիստեմներուն դլխաւոր տարբերութիւնը. «Այստեղ՝ մե՛ճ կ'որոչենք թէ ուսանողները ինչ ճիւղի պէտք է հետեւին»։

Մէկ խօսքով, մտաւորական եւ կրթական ամբողջ կազմին նչանակէտն է՝ ծառայել պետութեան։

Կրթական հսկողութիւնն ու իւրաքանչիւր մանուկի տրուելիք ուղղութիւնը կը սկսի մանկամսուրներէն ու մանկապարտէզներէն, ուր իրենց խմբական աչխատանքներուն եւ խաղերուն ընթացքին տղաքը կը սորվին համայնական կեանքով ապրիլ եւ կը սորվին նաեւ, որ կուսակցութիւնն ու պետութիւնը խմաստուն են, բարի ու ամենակարող։

Տղաքը դպրոց կը դրուին 7 տարեկան։ Դպրոցական պարտադիր չրջանը 7 տարի է դիւղերուն մէջ եւ 10 տարի՝ քաղաքներուն մէջ։ Բայց այս որոչումը չէ պործադրուած ցարդ, որովհետեւ Խրուչչեւ վերջերս յայտարարեց թէ տղոց 20 առ հարիւրը նոյնիսկ չեն աւարտեր եօթնամեայ դասընթացքները։

Ինչպէս տղոց դպրոցական աչխատանքը, այնպէս ալ ապատ ժամերը հսկողութեան ենթակայ են։ 7 տարեկանէն մինչեւ 26 տարեկան, խորհրդային մանուկներէն, պատանիներէն ու երիտասարդներէն կ'ակնկալուի անդամակրուիլ զանազան կազմակերպութիւններու. մանուկները կը մտնեն Հոկտեմբերեանիկներու խումբերուն մէջ. պատանիները պիոներ. խումբերու մէջ. իսկ երիտասարդները՝ Կոլսոմոլներու չարքերէն ներս։ Այս կազմակերպութիւնները կը զբաղին մարմնամարզով, արուեստներով, եւ մանաւանդ՝ դաղափարաբանութեան ուսուցումով։

(Շար. 18)

ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ''ԿԱՅՍՐ''Ը

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Արժանթինի պետական առաջին ձայնասփիւռէն արուեցաւ տպաւնդաւոր թատերապիր Լեւոն Շանթի «Կայսր» թատրերգութիւնը: Հիանալի դասերգնով (սպաներէն) եւ անթերի մեկնաբանութով այս գործը ներկայացուեցաւ այս երկրի գեղարուեստասէր հասարակութեան եւ մասնաւորական ընտրանիին: Մեծապէս գնահատելի այս ձեռնարկին նախաձեռնութիւնը եւս կը պատկանի արուեստագէտ-դրագիտուհի Տիկին Ռամոս Մեխիա (Ա. Շահպարոնեան), որ տարիներէ ի վեր նուիրուած է մեր ժողովուրդի մշակութային արժէքները օտարներուն ծանօթացնելու գործուր, այլ խիստ անհրաժեշտ աշխատանքին: Առաջին անգամ ըլլալով հայ թատերապրի մը երկը համաշխարհային հռչակ ունեցող վարպետներու գործերու կարգին ներկայացուեցաւ հասկըցող, կիրթ ունկնդիրներու:

Տիկնոջ հսկողութեան տակ երկը յանձնուեցաւ դասերգնի վերածած է Պ. Ա. Ճէմէեան, ապա ձայնասփիւռի վարչութեան կողմէ կոկուելով եւ ձայնաեփոումի պատշաճեցուելով, յանձնուած է պետական ձայնասփիւռի թատերախումբին, որ խոր հասկացողութեամբ եւ ապրումով ներկայացուց «Կայսր»ը, հրսկզութեանը տակ թատերախումբին խմբավար Տիկին Էօխէնիա ան Օրոյի:

Մեծանուն Լեւոն Շանթի թատերական ստեղծագործութեան եւ «Կայսր»ին անդրադարձաւ դրագիտուհի Տիկին Սելիա Տիէկօ, ընդգծելով ներկայացուած գործին դրական ու գեղարուեստական բարձր արժէքը:

Ներկայացումը սկսելէ առաջ՝ Տիկին Ռամոս Մեխիա ձայնասփիւռի ունկնդիրներուն ուղղեց հետեւեալ ուղերձը:

«Այսօր անգամ մը եւս ապրային ձայնասփիւռը իր ալիքները կը տրամադրէ համաշխարհային մշակոյթի տարածման, այսպէսով ան կը ծառայէ իր բարձր առաքելութեան՝ ընդհանրացնել մշակոյթը հեռաւոր երկիրներու, որոնց զաւակները արմատ նետած են այս ասպնջական հողին վրայ, որ միշտ դորովով ընդունած եւ քաղաքացիական իրաւունք չնորհած է համաշխարհային գեղարուեստական բոլոր իրական արժէքներուն: Ասոր համար է, որ օտար երկերու ձայնասփռումը տարօրինակ չի թուիր, այլ կը խանդավառէ եւ կը գտնէնդէ մեզ: Արդարեւ, լաւագոյն եւ խմաստուն ձեւը չէ՞ միթէ իր ճակատագրին միացնել փոքր հաւատքականութիւնները, որոնք այս ափերը գտած են լաւագոյն ճակատագիր մը գտնելու յոյսով: Եւ Արժանթինն յուսահատած չէ ըրած գանգատ: Իր լայն հորիզոնները բացած է մտաւորական բոլոր արժէքներուն առջեւ, առանց ցեղային եւ կրօնական խորութեան, այսպէս ստեղծելով եղբայրական զօրաւոր կապեր այլազան մշակոյթներու միջեւ: Կապեր, որոնք յաճախ աւելի կը միացնեն, քան միջազգային բարձր դիւանագիտական համաձայնութիւնները: Միթէ Շէյքսփիր, Կէօթէ, Մոլիէռ կամ Սերվանթէս արտակարգ դեսպաններ չե՞ն, որոնք իրենց հանճարով կը ներկայացնեն գիրենք ծնող ժողովուրդները:

Կոտորակուած, աշխարհի չորս ծագերուն տարագնուած ժողովուրդ մը, ինչպէս է հայ ժողովուրդը, — որուն դարաւոր պատմութիւնը արձանագրած է յաղթանակներ եւ պարտութիւններ, — ի գին ծանր տառապանքներու յաջողած է փրկել եւ պահել իր հայրենիքէն մանրիկ մը, ուր ներկայիս ան տիտանեան աշխատանքի լծուած է վերաշինելու համար աւերակները, եւ նոյնիսկ յաջողած է գիտութիւններու, արուեստներու ասպարէզին մէջ առաջնակարգ դիրքեր գրաւել, հետեւաբար՝ բնական է, որ իր ներկայութիւնը զգալի դարձնէ համամարդկային մշակութային արտայայտութիւններու մէջ, որովհետեւ ամբողջական գիտակցութիւնն ունի իր հնագոյն քաղաքակրթութեան եւ բոլոր ժամանակներու ոգեշնչման բարձր արժէքներուն: Այսպէս կը բացատրուի հայ գրականութեան լաւագոյն ներկայացուցիչներէն Լեւոն Շանթի գործին այսօրուան ունկնդրութիւնը:

Պէտք է ընդգծել, որ բաւական դժուար աշխատանք է դասերգնի վերածել «Կայսր»ի նման խոշտանգալի գործ մը: Անհրաժեշտ է, որ թարգմանիչը՝ Պ. Պ. Ա. ճէմեան իր լաւագոյնը ըրաւ կարելի հարազատութեամբ գործը ներկայացնելու համար. իսկ Տիկին Էօխէնիա ան Օրօ մեծ յաջողութեամբ երկը պատշաճեցուց ձայնասփռումի:

Թոյլ ներուի ինծի յայտարարելու, որ այսօր ինքնաբերաբար կը ծնի Արժանթին – հայ գրական եղբայրակցութիւնը, չնորհիւ երկու երկիրներու մտաւորականներու ջանքերուն. խոչոր մը, զոր տարիներու ընթացքին հետապնդած եմ՝ կամուրջ մը ձգել երկու մշակոյթներուն միջեւ, որպէսզի Հայը Ամերիկայի մէջ «գաղթական» չնկատուի, որպէսզի Ամերիկան, յանձին Հայուն, գտնէ եւ ճանչնայ հնագոյն մշակոյթ մը եւ անոր յատկանշական արժէքները »:

«Արմենիա»

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻ ՀԱՅ ԶՈՀԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Անցեալ կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր քառաձայն պատարագ, Ֆրանսական բանակի հայ զոհերու յիշատակին: Պատարագիչն էր Կաթող. Պատուիրակ Մանուկեան եպիսկոպոս:

Ռազմիկներու Միութիւնը, այս հանդիսաւոր առթիւ մասնաւոր հրաւէրներ ղրկած էր պաշտօնական անձնաւորու – թեանց եւ բարձրաստիճան զինուորական – ներու: Ապահովուած էր նաեւ որ արտրողութիւնը ձայնասփռուի եւ հեռատեսիլի առնուի:

Հրաւէրին պատասխանած էին հեռաւ – եալ օտար անձնաւորութիւնները.—Նախկին Ռազմիկներու նախարար Պ. Միշլէի ներկայացուցիչ foյօնել Շառըթիէ, Արեւելքի գինուորներու Միութեան նախագահ Պ. Մօնսօի ներկայացուցիչ Հարիւրապետ Բապտիստը, Պատերազմական նախարարի ներկայացուցիչ Պ. Գուպէլ, Իւ. Էն. Սէի ներկայացուցիչ Պ. Լիսգօթ, Տիկին Ռիվ Հանրիս, Սէնի Երեսփոխան Պ. Մապրիէլ, 8րդ Թաղամասի քաղաքապետը, Սէնի կառավարիչի ներկայացուցիչ Պ. Կիւյեօ, բիս, ժէնէռալ Մօնքլարի փոխանորդը, կայացուցիչը, դեսպան Ռօժէ Կաբօ, Ցոյն Ռազմիկներու ներկայացուցիչ Պ. Փոլի – բիս, ժէնէռալ Մօնքլարի փոխանորդը, Ձերակուտական Գասպէլան, foյօնել Բէռռէն, Օտար Լեգէոնի զօրավար Կառտիի ներկայացուցիչը, Օտար Կամաւորներու նախագահ Պ. Տը Սէկիւրա, որ իր կազմակերպութեան դրօշին վրայ է պատիւ Հայերու արձանագրութիւն դրած է, Փօլ Տիւ վէռւ, Պ. Փէյտօ, Պ. Պօննալ, Պ. Մարքէր եւ ուրիշներ:

Բազմաթիւ զօրավարներ եւ բարձր պաշտօնատարներ, հիւանդութեան եւ այլ պատճառներով չէին կրցած ներկայ գըտնուիլ եւ սակայն իրենց հեռագրական գիրերը ղրկած էին:

Օտար Ռազմիկներու հետեւեալ կազմակերպութիւնները իրենց դրօշակներով ուզած էին մասնակցիլ այս արարողութեան.— Օտար Լեգէոնի դրօշը, Զինուորներու, Սէնի ոստիկանութեան պելճիական, յունական, հրէական, Արեւելքի գինուորներու երկու դրօշները, Տէ. էմ.ի երկու դրօշները:

Կարգապահութեան կը հսկէին Ռազմիկներու Միութեան վարչութեան անդամները իրենց նախագահին՝ Պ. Պարկիը – ճեանի գլխաւորութեամբ:

Ժամը 9,30ին, Հայ Նախկին Ռազմիկներու եւ կամաւորներու Միութեան պաշտօնական դրօշին, Հայկական եւ Ֆրանսական եռագոյններու առաջնորդութեամբ թափօր կազմելով, մուտք գործեցին եկեղեցին ներս ու տեղաւորուեցան դասին երկու կողմերը, որու ճակտին գետեղուած էր մեծ ծաղկեպսակ մը:

Արարողութեան ձայնասփռումը սկսած էր արդէն ժամը 8,45ին: Պատարագի աւարտումէն յետոյ տեղի ունեցաւ հոգեհանդստեան արարողութիւնը: Գոհարհանական մաղթանքներ եղան նահատակած հայ զինուորներու հոգւոյն հանգստեան համար: Ի վերին Երուսաղէմին, ներկայ տասը դրօշները խոնարհեցան ստեղծելով յուզիչ տեսարան մը:

Կրօնական արարողութենէն յետոյ, դրօշակները նոյն կարգով, որոնց կը հետեւէին պաշտօնական հիւրերը ինչպէս նաեւ ժողովուրդը, ուղղուեցան դէպի եկեղեցւոյ արտաքին դրան մօտ գետեղուած կամաւորի արձանին առջեւ, ուր դետեղուեցաւ ծաղկեպսակը: Կրկին դրօշները խոնարհեցան ու բոլոր ներկաները ի տարգանս նահատակներուն, պահեցին մէկ վայրկեանի լռութիւն:

Միութեան նախագահ Պ. Պարկիրճեան, շնորհակալութեան եւ համակրանքի խօսքեր ուղղեց ներկայ հիւրերուն եւ պաշտօնական կազմակերպութեանց, որոնք ընդառաջ երթալով եղած հրաւէրին եկած էին իրենց յարգանքի բաժինը բերելու այս առթիւ, ինչպէս նաեւ ամբապնդելու Ֆրանքհետհականական եղբայրակցութիւնը որ նուիրագործուած էր ռազմաճակատներու վրայ թափուած նահատակներու արիւնով:

Գնահատութեան արժանի գործ է որ կը կատարէ Ռազմիկներու Միութիւնը, որուն դերը խոպապէս մեծ է այս պատութիւն մէջ, պայմանաւ որ ան դիտնայ արժեցնել իր գոյութիւնը եւ մնայ իր բարձրութեան վրայ իբր Ֆրանսական բանակի մէջ զոհուած նահատակներու ներկայացուցիչ, որովհետեւ հայեւֆրանսական եղբայրակցութիւնը սերտացնելու սատարող գլխաւոր կազմակերպութիւնն է այս Միութիւնը:

Արդարեւ, ժողովուրդներու եղբայրակցութիւնը կը ստեղծուի ոչ թէ միայն ճառերով, այլ կուռ գաշինն վրայ ինկածներու արեան գնով, իսկ Հայը վճարած է այդ գինը իր 15·000 զոհերով: Ասպետական Ֆրանսայի նուիրական հողերը թրջուած են հայ ռազմիկներու արիւնով խառնուած Ֆրանսականին, հետեւաբար ան արժանի է այդ իրաւունքին եւ փառքին:

Պ. ՊԱՐԹԻԻ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (311)

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀԱՏՈՐ

ԻԴ.

ՄԻ ԳԻԿՂ ՌՇՏՈՒՆԵԱՑ ԱՇԽԱՐՀԻՑ

Ո՞վ է իմանում սրտերի գաղանիքը, գուցէ երկրագը մի պաշտելի ունէր, որ այդ րոպէում, ապրիւրի մօտ կանգնած, ջրի սափորը մի կողմը դրած, խորին ըղմայլմունքով լսում էր ծանօթ ձայնը: Ի՞նչ այդ լոգը նրա կինը լինէր, նրա նշանածը լինէր, կամ նրա սիրուհին լինէր, այդ միևնոյն է, բաւական է, որ երկրագը գիտէր, որ մի սիրող սիրտ անհամբերու – թեամբ սպասում է նրա վերադարձին, որի կուրծքի վրայ նա կարող էր հանդչել օրուայ աշխատութիւններից յետոյ, — եւ այդ աւելի ոգեւորում էր նրան, աւելի ուժ եւ կեանք էր տալիս նրա ձայնին:

Ես առաջին անգամ տեսնում էի մի այդպիսի ուրախ հասարակութիւն: Ինձ թուում էր, որ սպաննիչ հոգսը, վիշտը, տառապանքը, որ այդ կողմերում ամէն մի գիւղացու ճակատագիրն էր, — երբեք այդ գիւղին չէր մօտեցել: Ինչո՞վ ձեռք բերեցին նրանք այդ ուրախութիւնը: Ինչո՞վ հեռացրին իրանցից աւանդական լացը, կոծը ու արտասուքը: Ես այդ քննութիւնների մէջ էի մտնում. ես մխիթարում էի միայն, որ ամէն տեղ միշտ թըշուառութիւններ տեսնելուց յետոյ, վեր – ջապէս տեսնում էի մարդիկ, որ աշխատում են, գործում են, եւ իրանց աշխատութեան արդիւնքը ամենայն բաւականութեամբ վայելում են: Անդուլ հարկահանը ծախել չէր տալիս նրա արօրի եզները, իսկ քուրդ ելուզակը չէր յափշտակում նրա անասունների հօտերը:

Ոչխար եւ նրա մօտ նատողները, որ մինչեւ այժմ նկատողութիւններ էին անում անասունների վրայ, այժմ սկսեցին նկատողութիւններ անել դաշտից վերադարձող մշակների վրայ:

— *Այդ Յակորի տղան, ասում են գժութիւններ շատ է անում, նրա ականջները պէտք է փոքր ինչ ոլորել, — ասաց ոչխարը, ցոյց տալով մի սրիկայ գառնուկի պատանի, որը, իր գլխի քօլոզի վրայ փաթաթած գոյնզգոյն թաշկինակների զանազան ծալիկներ խրած, մեր մօտից հպարտութեամբ անցնում էր:*

— *Մեղանից ո՞ր մէկը նրա հասակում գժութիւններ չէ արել, — ներողամտութեամբ պատասխանեց քահանան: — Դեռ ջահիլ է, արիւնը նոր է եփ գալիս, կը մեծանայ, խելքը գլուխը կը գայ:*

— *Այդ վանէսի տղան, ասում են, դորձի չէ գնում. այս առաւօտ հայրը զօռով է դաշտը ուղարկել, — զարմանալ նկատեց ոչխարը:*

— *Նա փոքր ինչ ծոյլ է, — վկայեցին ամէնքը:*

— *Նա գոնէ Թող օրինակ առնէ Մաթոսի տղայից, որ տասն հոգու հաւասար է. մի օրուայ մէջ, որքան ասէք, հնձում է: Նայեցէք, ամբողջ օրը աշխատել է հիմա մի մեծ չալակ խոտ է բերում հօրեղբօր համար:*

— *Թո՜ղ Աստուծոյ աչքը վրան լինի, շատ աշխատասէր տղայ է, — ձայն տըւեցին ամէնքը:*

Այսպէս, մէկի արժանաւորութիւնները դովելով, միւսի թերութիւնները պարարակելով, բարոյականութեան այդ վերահսկողները իրանց կարծիքը յայտնում էին իւրաքանչիւրի մասին: Ի հարկէ, միւս օրը նրանք կը լսէին, լաւերը աւելի կը խրախուսուէին, իսկ վատերը կ'ուղղէին իրանց վարքը: Յարկանքը դէպի ծերը եւ նրա խրատները — այդ հասարակութեան մէջ՝ սրբագործուած կանոններից մէկն էր:

Ոչխի տան դրան առջեւ մի ոչխար էին քերթում՝ մեղ համար ընթրիք պատրաստելու: Բազմութիւնը հաւաքուած էր այնտեղ: Անկարելի էր որոշել, թէ ո՛րն էր ոչխի ընտանիքին պատկանում եւ ո՛րն էր դրացիին: Ամէնքը առանց խորութեան պանապան ծառայութիւններ էին կատարում:

Ամբողջ գիւղում տրդէն տարածուել էր, որ օտար մարդիկ են եկել: Այդ նրանց համար մի մեծ նորութիւն էր, որովհետեւ օտար մարդկանց խիստ հազիւ անգամ էին տեսնում: Այդ պատճառով մէկ-մէկ գալիս էին, հեռուից ուշադրութեամբ նայում էին մեղ վրայ եւ, իրանց չըջապատողների թիւը հետզհետէ աւելանում էր: Ի՞նչ տպաւորութիւն էինք գործում մենք այդ կղզեցած, ամէն յարաբերութիւններից կտրուած գիւղացիների վրայ, — այդ գժուար էր որոշել, միայն նրանց առաջին հարցը լինում էր՝ «Հայե՞ր են», եւ երբ ղրական պատասխան էին ստանում, այն ժամանակ միայն սկսում էին աւելի մտերմաբար նայել մեղ վրայ:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Լիբանանի մէջ վերջին 48 *ժամուան ընթացքին արձնալի դէպքեր պատահե – ցան : Պաշտօնական աղբիւրներէ կը հա – ղորդեն թէ ըմբոստութեան վերջաւորու – թենէն ի վեր ամէնէն արձնալի դէպքն է ար պատահած է : Կ'ըսուի թէ* 15 *հոգի , որոնց երկուքը գինուոր սպաննուած են եւ քառասուն ուրիշներ վիրաւորուած , թէեւ ըմբոստներու թիւերը կ'ըսէ թէ մեռեալ – ներուն թիւը քառասուն է : Կոխիր սկսաւ , կ'ըսուի երբ Արսալի գիւղացիները սկը – սան դէնք պարպել օդին մէջ :*

Փեհինի մէջ պաշտօնապէս հաստատ – ուեցաւ այն լուրը , որուն համաձայն Մաօ Ցէ Թունկ պիտի չներկայանայ նախագա – հական ընտրութեան , բայց պիտի մնայ համայնավար կուսակցութեան նախագահ եւ պիտի աչխատի զօրացնել կուսակցու – թեան եւ պետութեան քաղաքականութիւ – նը՝ մարքսիզմը ուսումնասիրելով :

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ խորհրդային կարեւոր պատուիրակութեան մը հետ գնաց Վար – չաւա , մասնակցելու համար Լեհաստանի համայնավար կուսակցութեան 40*րդ տա – րեդարձի տօնակատարութեան . Ա. Միու – թեան փոխ վարչապետը ճառ մը պիտի խօսի մեծ հանդիսութեան մը մէջ :*

ՊԱՂՏԱՏԻ մէջ Ռունթրէ խօսակցեցաւ վարչապետ Քասըմի հետ : Յոյցերու ա – ռաջքն առնելու համար կարեւոր թիւով գինուորներ կը պահէին ամերիկացի դի – ւանադէտին կառքը : Միւս կողմէ , հակա – ռակ անոր որ Պաղտատի մէջ հերքուեցաւ գնդապետ Արէֆի գնդակահարութեան լուրը , Պէյրութի նասրեան չրջանակները կը պնդեն թէ Գնդապետը գնդակահար – ուած է Զօր . Քասըմի որոշումով :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի հանդիսաւոր Ս . պատարագ Շաւիլի եկեղեցւոյ օծման տարելիցին առ – թիւ : Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ հայ – րապետական պատուիրակ Ս . Եպս . Մա – նուկեան :

Ցաւարտ պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն՝ եկեղեցւոյ բարերարներէն Պ . Ա . Համբարձումեանի , Օր . Տիրուհի Ան – դրանիկեանի եւ Տէր եւ Տիկին Ա . Յան – ճեանի ննջեցեալոց յիչատակին :

Կը հրաւիրուի հաւատացեալ ժողո – վուրդը :

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Նախաձեռնութեամբ Հ . Ց . Դ . Նոր Սե – րունդի Ահարոնեան խումբին , այս կիրա – կի ժամը 15*ին* 23 , *Պզդ . Տան մէջ* , 32 *րիւ – ը Թրէվիզ :*

Հաճելի մթնոլորտ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ . Հ . Կապոյտ Ֆաչի Ալֆորվիլի մաս – նաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է Պ . Զաուիկ Կոչեանէ եւ Տիկին Վիքթորիա Յովհաննէսեանէ հաղարական Ֆրանք Տօքթ . Քիւթիւքեանի մահուան քառա – սունքին առթիւ :

Հ . Ց . Դ . Ս . Մինասեան ենթ . երկու հազար Ֆրանք կը նուիրէ Կապ . Ֆաչի կայանին Տօքթ . Քիւթիւքեանի մահուան առթիւ :

×

Ֆ . Կ . Ֆաչի Լիոնի մասնաճիւղը չնոր – հակալութեամբ ստացած է երկու հազար Ֆրանք , օդափոխութեան կայանին հա – մար , Տէր եւ Տիկ . Արամ Թաթուլեանէ (Փրովիդենսէն) , իրենց եղբօր եւ անե – ձագին , Սարգիս Տէրմանեանի գինուորա – գրութենէն վերադարձին առթիւ :

×

Աչոտ Պատմագրեանի յոբելենական յանձնախումբը չնորհակալութեամբ ըս – ատացած է հարիւր հազար Ֆրանքգալուստ Կիւլպէնկեան՝ հիմնարկութենէն :

ՇԱՐԱԿԱՆԿԱՐԻ ԵՐԵԿՈՅ

Կազմակերպուած Սերաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացի կողմէ Դեկտ . 23ին , ժամը 21ին , Իսիի Ալհամպրա սինեմային մէջ : Կը ներկայացուի Շերվանզադէի « ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ »Ը

Միջնարարին տօնածառ եւ մրցանակա – բաչխութիւն Ասրիմեան զլերոցի աչակերտութեան :

ՀԱՑԱՅԵԼՈՒ ՊԱՏԱՐԱԳ ՊԱՆԵԼՈՑԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի , երեկոյեան ժամը 4*-*45*ին պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Յովհան – նէս Վ . Փարթամեան Ս . Ընծայ մատրան մէջ , 83 Ռիւ տ'Արքէյ :*

Sté France - Cameroun

ԽԱՐԲՈՒԹԼԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

24, RUE D'ENGHIEN

Կը փնտռեն հայ երիտասարդներ փա – րիզի գրասենեակին եւ Քամէրունի իրենց քոնթուարներուն համար : Դիմել անձամբ կամ գրաւոր :

PRO. 82-38

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի Կա – զանդի Ծառի հանդէսը Դեկտեմբեր 21*ին ժամը* 16*էն սկսեալ մինչեւ* 22 :

Գեղարուեստական բաժինը կազմակեր – պուած է վարժարանի մեծ եւ փոքր ա – չակերտներու կողմէն , զանազան ներկայացումներ , արտասանութիւններ , խաղեր եւ երգեր :

Շքասեղան հայկական աւանդական ճո – խութեամբ :

Սիրով կը հրաւիրուին յարգելի բոլոր հայրենակիցները :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ
ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ՏՕՆԱՃԱՌԸ

Դեկտեմբեր 21ին

ժամը 15ին

ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ

Վիէնի Հ . Մ . Ը . Մ . ի տարեկան պարա – հանդէսը տեղի կ'ունենայ յաւաջիկայ 20 *Դեկտեմբերին , Շաբաթ իրիկունը , Սալ տէ Ֆէյթի ընդարձակ սրահներուն մէջ :*

Հաճելի անակնկալներ եւ առաջնակարգ նուագախումբ :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Մկրտիչեան Գուրգէն , ծնած Լենինա – կանի չրջանը , Վերին Ղանլիճա գիւղը 1916*ին . հօրը անունը Պետրոս , մօրը՝ Մարիամ . պատերազմի մասնակցած է* 1941*ին : Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի տեղեկացնել Պ . Սարգիսեանի՝*

5, Rue des Houbeaux STAINS (Seine)

Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել :

ԼԻԼԱՅԻՆ...
ՄԻՇՏ ԼԻԼԱՅԻՆ

ՁԵՐ ԶԱՐԹՕՆՔՆԵՐԸ

(Réveillons)

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 24 ԵՒ 31

Ճոխ սեղանի մը շուրջ կ'ուզէք անցընել անշուշտ, ուրեմն

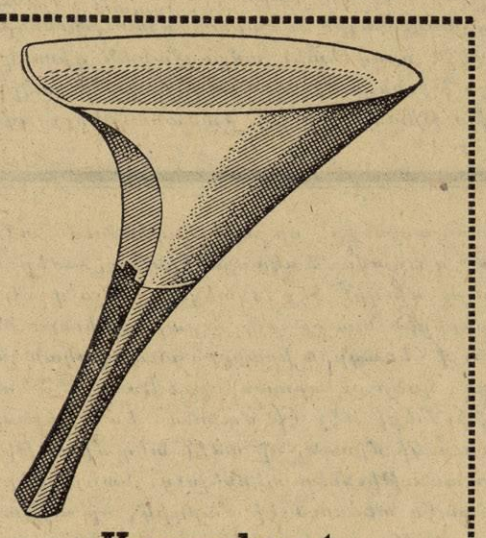
ԼԻԼԱՅԻՆ

24, RUE SAINT LAZARE. PARIS 9e

TÉL. : TRI. 31-62

Պէտք է հեռաձայնել՝ ձեր սեղանները ապահովելու համար :

Արեւելեան եւ եւրոպական համադամ – ներու հետ պիտի գտնէք ընտիր խմիչք – ներ եւ զուարթ մթնոլորտ մը, հաճելի նուագով մը :

Vanplast

Հաստատութիւնը արդէն հրապարակ հանած է իտալական վերջին նորա – ձեւ բարակ կռունկները՝ կատարե – լագործուած ձեւրնկալ նիւթերու (*մաթիէր փլաստիք*) եւ ալիւմին – իումի միացումով :

ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ 50 – 55 – 60 65 – 70 – 75 – 80 – 85 (*նմոյշներու ձրի ապասարկութիւն*) :

VANPLAST

14, BLD. MAXIME GORKI, VILLEJUIF - SEINE

Tél. : ITA 33-38

» 16-36

Imprimé sur les presses du journal HARATCH

17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

Վիէն .— Հ . Ց . Դ . Անի կոմիտէն տա – պալարար ընդհ . ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ Երեկոյեան ժամը 21*ին , Օհանջանեան ա – կումբը : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւ – նը պարտաւորիչ է :*

ՓԱՐԻԶ .— Հ . Ց . Դ . «Րաֆֆի» խումբի ընկերական ժողովը այս ուրբաթ Երեկոյ ժամը 21*ին «Ռէժան»ի վերնայարկը :*

Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԼԻՈՆ .— Հ . Ց . Դ . «Վարանդեան» կո – միտէի ընկերական ընդհ . ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8*,*30*ին սովորա – կան հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :*

ՄԱՐՍԷՅԼ .— Սէն ժերմէն Հ . Ց . Դ . Հայաստան ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ . ժողովը չաբաթ Երեկոյեան Դեկտ . 20 , ընկ . Սիմոնեանի բնակարանը : Բո – լոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտա – դիր է : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ԻՍԻ .— Հ . Ց . Դ . Զաւարեան կոմիտէի ընկ . ընդհ . ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 21*ին , Ասրիմեան զլերոցը : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ . Կոմիտէի ներկայացուցիչը : Խիստ կարեւոր օրակարգ :*

ՎԱԼԱՆՍ .— Հ . Ց . Դ . Շրջ . կոմիտէի ընդհ . ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժա – մը 8*-*30*ին (Քաֆէ Լիոն) սրճարանին վերնայարկը : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւո – րիչ է :*

ԼԻՈՆ .— Ֆր . Կապոյտ Ֆաչի վարչու – թիւնը ընդհ . ժողովի կը հրաւիրէ իր բո – լոր ընկերուհիները , այս երկուչաբթի ժամը 16*ին , Յովհաննու սրահը կարեւոր օրակարգ :*

ՊԱՆԵԼՕ-ՔԱՇԱՆԻ Ֆ . Կ . Ֆաչի մասնա – ճիւղի ընդհ . ժողովը տեղի կ'ունենայ չորեքչաբթի ժամը 15*,*30*ին , Տիկին Հէ – քիմեանի բնակարանը . ներկայ պիտի ըլ – լայ նաեւ կեդր . վարչութեան ներկայա – ցուցիչը : Բոլորին ներկայութիւնը ան – հրաժեչտ է :*

ԿԱՊՈՑՏ ՖԱՉԻ Մարսէյլի Շրջանային վարչութեան վարչական ժողովը՝ այս ուրբաթ Երեկոյեան ժամը 8*ին , ծանօթ հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ . բո – լորին ներկայութիւնը անհրաժեչտ է :*

Ֆ . Կ . ՖԱՉԻ «Մանուկներու Օր»ուան տօնակատարութեան յանձնախումբի ժո – ղովը այս Երկուչաբթի ժամը չորսին Ռէ – ժան սրճարանի վերնայարկը : Կը խնդ – րուի ճշդապահ ըլլալ :

Ֆ . Կ . ՖԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ . ժողովը այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը երեքին , ընկերուհի Խօճէնի Փո – թալեան բնակարանը՝ 21 *Րիւ Թիւրպիկօ , Փարիզ* (2) , *մէթրօ Էթիէն Մարսէլ : Խիստ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկե – րուհիներուն եւ մասնաւորաբար յանձնա – խումբին ներկայութիւնը անհրաժեչտ է :*

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՆ

Աչքի առջեւ ունեցէք հետեւեալ արեւելեան անդեղէնները , որոնց լաւագոյնները , թարմը , ու բազմա – զանը յարմար գինեորով :

ՊԱՇԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ

ՄԷՋ ՊԻՏԻ ԳՏՆԷՔ

246, rue Vendôme
20, rue Villeroy *Lyon*

Ինչպէս արմաւ , պամիա , «եալան – ճի տոլմա» , յունական , , թուրշի – ներ , պիպէռ , տերեւ , թահին հէլ – վա , վանիլլ , շոճոլա , նուագէք , լոգում , սագըզ , պիստակ , Շիրակ օ – դի , (41–45 աստիճան) ; երշիկ , կեսարական պաստրմա , առաջնա – կարգ սուրճ , (զարավան և մոգգա) , համեմներ մահլէպ , սալէպ , ձիթա – պտուղ , ամէն տեսակէ , ձէթ , հաշ – ֆավալ (պուլկարական) , ճերմակ պանիր (ոչխարի կաթով) , ամէն կարգի պահածոներ , գուսգուս , հե – րիսա , կարմիր ոսպ , Հալէպի : Միշտ Պահատուրեան վաճառատունը

Արագ սպասարկութիւն ապսպր – անքներու առաքման համար :

Մի մոռնաք

ՊԱՇԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

246, RUE VENDOME

20, RUE VILLEROY

LYON

REVEILLON DE NOEL

Կազմակերպուած Հ . Ց . Դ . Նոր Սերունդի Առնուվիլի «Կաուարեից» մասնա – ճիւղին կողմէ :

Տեղի կ'ունենայ Դեկտեմբեր 24 , Ջորեքշաբթի ժամը 20 ,30էն մինչեւ առաւօտ՝ Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ , 17 *Րիւ Պլէօ :*

Ընկերական խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ անցուցէք տօնական այս օրը :

ԵՐԳ , ՊԱՐ , ԱՐՏԱՄՈՆՈՒԹԻՒՆ , ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

COTILLONS

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է

Ճոխ պիւֆէ ...

Երիտասարդնե՛ր , մի մոռնաք այս թուականը , Դեկտեմբեր 24*ին՝*

ԲՈԼՈՐԴ 17 ՐԻՒ ՊԼԷՕ

Qualité Bongoût

appréciée partout

HALVA-TAHïN-LOKOUM

une seule qualité

une seule marque

BONGOUT

SOCIETE BONGOUT:

services commerciaux: 40, la Canebiere-Marseille

USINE: St MENET (BANLIEUE MARSEILLE)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900

Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք : Հատը 15 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
19
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
VENDREDI
19 DÉCEMBRE
1958

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8373 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4174

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԻՆՉՊԷ՞Ս ԴՈՒՐՍ ԳԱԼ "ԱՆԵԼ"ԷՆ

—o—

Տարեղլուխը կը մօտենայ : 1959ի եւ – մատոյցը պէտք է հրատարակուի պաշ – տօնաթերթին մէջ մինչեւ Դեկտ. 31 :

Ելմտական նախարար Անթուան Փինէ մասնագէտներու հետ խորհրդակցէլէ նաք, յառաջիկայ տարուան ելմտատոյցին մասին իր տեսակէտները պարզեց գօրա – վար Տը Կոլի :

Վերջին խօսքը կր պատկանի նախարա – րական խորհուրդին , որ այս օրերս պի – տի քննէ Փինէի նախագիծը եւ պիտի վա – ւերացնէ զայն :

Հինգերորդ Հանրապետութեան առա – ջին ելմտատոյցին մուտքի եւ ելքի բա – ժիններր հաւասարակշռուած պիտի չըլ – լան : Պատճառը այն բացառիկ կացու – թիւնն է, որուն մէջ կ'ապրի Ֆրանսա 1954 Նոյեմբերէն ի վեր :

Ալժերիոյ պատերազմը արտակարգ ծախքերու կ'ենթարկէ պետական գանձը : 1959ին 110 միլիառի յաւելում մը կը նա – խատեսուի զինուրական վարկերուն վը – րայ :

Հակառակ գանգատներու, նոր ելմտատոյցին բացը կը հաշուէին 1200 միլիառ, այսինքն անցեալ տարուան կրկինը :

Այս «անել»ը իր նուազագոյնին իջե – ցնելու համար, ելմտական նախարարը քանի մը ամիս առաջ պաչտօն յանձնած էր յայտնի անտեսագէտ Ժաք Ռիւէֆի , որ 1926ին դրամատիր խորհրդատուն էր ե – գած վարչապետ Ռէյմոն Փուանքարէի՝ Ֆրանքը կայունացնելու համար : Փորձը յաջողած էր :

1935ին նոյն մասնագէտը խորհուրդ տուած էր վարչապետ Փիէր Լաւալի՝ հե – տեւիլ սեդմումի քաղաքականութեան (տէֆլասիոն) : Եւ ձախողած էր :

Ռիւէֆի նոր ծրագրին համաձայն, ան – հրաժեշտ էր ելմտատոյցին բացը 1200էն իջեցնել վեց հարիւր միլիառի : Այս ար – դիւնքին հասնելու համար կ'առաջարկէր տուրքերու յաւելումէն չհաշիլ 290 մի – լիառ, իսկ պետական նպաստներէն կրճա – տել 280 միլիառ Ֆրանք :

Այս ծրագրին դէմ ծառացաւ Ալպէն Շալանտոն, Միւթիւն Նոր Հանրապե – տութեան Համար կուսակցութեան ելմ – տադէտը, որ կը թելադրէր պահել 1200 միլիառի բացը, ո՛չ աւելցնել տուրքերը , ո՛չ ալ կրճատել նպաստները : Ու կը հա – ւատար թէ այս «դիւրութեան քաղաքա – կանութեան» չնորհիւ երկիրը պիտի բար – գաւաճի եւ տնտեսական տաղնապին ա – ռաջքը պիտի առնուի :

Ելմտական նախարարը այս երկու հա – կոտնեայ ծրագիրները մէկ կողմ ձգելով՝ միջին ճամբայ մը գտած է :

Ելմտատոյցին բացը 1200էն պիտի իջե – ցնէ 750 միլիառի : Որով 450 միլիառը կարելի պիտի ըլլայ դոյացնել տուրքերու հակակշիռը խստացնելով , անոնց վրայ որոչ յաւելումներ կատարելով եւ կարգ մը նպաստներ դադրեցնելով :

Անխուսափելի կը նկատուի դիներու բարձրացումը՝ եթէ պետութիւնը դադրե – ցնէ իր նպաստները որոչ առարկաներու համար : Կը կարծուի թէ պիտի ջնջուի ածուխի նպաստը : Հաւանական կը նկատ – ուի երկաթուղիի դիներուն յաւելումը , ճամբորդներու համար 15 առ հարիւր, տպրանքներու տասը առ հարիւր համե – մատութեամբ :

Յաւելում կը նախատեսուի նաեւ ծխա – խոտին, ղանիկներուն եւ քանի մը տե – սակ դիներու համար :

Պետութիւնը պիտի չդադրեցնէ հացին նպաստը, որպէսզի պահուի ներկայ դինը :

Զօրավար Տը Կոլի կառավարութիւնը ամէն ճիգ կ'ընէ՝ արդիւնելու համար ապ – րուստի անհրաժեշտ կենսական առարկա – ներու դիներուն բարձրացումը :

Այսպէս արդիւնքը կ'ըլլայ երաշխա –ւորեալ նուազագոյն աշխատավարձին յաւելումը, ֆրանքի ղնման կարողութեան նուազումը եւ տնտեսական տաղնապին սաստկացումը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՈՒԽՏԻ ԺՈՂՈՎԸ ԿԸ ՎԵՐՋԱՆԱՅ

ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՏԸ ԿՈԼ – ՍԵՆՎԻՆ ԼՈՅՏ ԳԼՈՒԽ – ԳԼԽԻ

Ատլանտեան Ուխտի նախարարները կա – տարեալ համաձայնութիւն դոյացուցին հրատապ հարցերու շուրջ, մասնաւորա – պէս դիւանագիտական մարզի մէջ :

Այնուհետեւ անցան զինուորական խըն – դիրներու քննութեան :

Անգլիացի ծովակալ Մայքըլ Տէննի ներկայացուց խորհրդային յառաջխմու – թիւնը՝ ռազմական ճակատի վրայ, որմէ ետք Եւրոպայի դաշնակից ուժերու գե – րագոյն հրամանատար Զօր. Նորսթէտ պարզեց իր ուժերուն պատկերը եւ կոչ մը ըրաւ դաշնակից երկիրներուն որ աւելի ամբողջական ձեւով կատարեն զինուորական իրենց պարտականութիւն – ները : Հրամանատարը չէշտեց թէ կարգ մը երկիրներ իրենց պատասխանատուու – թիւնները չեն յարգեր : Նորսթէտ այդ երկիրներու անունները չթուեց, բայց տեղական մամուլը կը գրէ թէ հաւանա – բար Ֆրանսա կը գտնուի անոնց չարքին : Զօր. Նորսթէտ կը փափաքի որ հեռավար հրթիռի արձակարաններ հաստատուին Եւրոպայի մէջ : Միացեալ Նահանգները իրենց դժգոհութիւնը զաղտնի չեն պահեր արդէն Ֆրանսայի դէմ. ինչպէս ծանօթ է, Փարիզի կառավարութիւնը թոյլ չի տար որ իր հողամասին վրայ արձակա – րաններ գտեզուին. դէմ է նաեւ հելէկո – պտերներու պահեստներու կառուցման :

Ամերիկացիներու համաձայն Զօր. Տը Կոլ այս քաղաքականութիւնը կ'արդելրէ որպէսզի Ուշինկթըն ստիպուի Ֆրան – սայի հետ աւելի սերտօրէն խորհրդակցիլ միջազգային հարցերու շուրջ :

Դաշնակիցները դիտել կուտան նաեւ որ Արեւմտեան Գերմանիա ետ մնացած է վերազինման իր ծրագրին մէջ եւ Ֆրան – սա Ալժերիա զրկած է մեծ մասը այն զինուորներուն՝ որոնք նախատեսուած էին Ատլանտեան Ուխտի համար :

Ետ մնացած է նաեւ Անգլիա՝ Ատլան – տեան Ուխտին տրամադրելիք իր ուժե – րուն մէջ, որովհետեւ փոխանակ պարտա – դիր զինուորութեան մասին մտածելու՝ ուժ կուտայ արհեստով զինուորներէ բաղկացած բանակի մը կազմութեան :

Այս առիթով կը խօսուի խորհրդային պատրաստի ուժերուն վրայ : Արդարեւ դաշնակիցներու կարծիքով Խ. Միութիւ – նը 22 զօրաբաժիններ ունի Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ եւ վաթսուն զօրաբաժին՝ Արեւելեան Եւրոպայի միւս երկիրներուն եւ Թուրքիոյ արեւմտեան չրջանին մէջ : Ունի քան հազար օդանաւ եւ օդային իր բանակը կազմուած է 800·000 հոգիէ : Կը մտածեն նաեւ որ մինչեւ 1960 Ռուսերը պիտի ունենան 700 սուզանաւ :

Խօսք առաւ Ֆրանսայի Պատերազմական նախարար Կիյեոմա.— « Ալժերիոյ մէջ Ֆրանսայի պատուիրակութիւնը Խ. Միութեան առջեւ պիտի բանայ Սեւ Ափրիկէի եւ Հիւսիսային Ափրիկէի դուռները, այնու – հետեւ իր տիրապետութիւնը Ատլանտեա – նի վրայ տարածելու համար : Արդ , Փը – րանսական կառավարութիւնը կը փափա – քի որ որեւէ անվստահութիւն չգտնայ Ատլանտեան Ուխտի հանդէպ իր ունեցած պատասխանատուութենէն նկատմամբ : Այն կացութիւնը, ուր կը գտնուի Ֆրան – սան՝ Ալժերիոյ հարցով ծանրաբեռնուած է եւ պէտք չունի պահելու այն ձիրքը՝ որ ի գործ կը դրուի այդ չրջանին մէջ» :

Այնուհետեւ Պատերազմական նախա – րարը խօսեցաւ Ֆրանսայի օդային, ծո – վային եւ ցամաքային ուժերուն վերա – կազմակերպման չուրջ :

Կիյեոմայի տուած բացատրութիւննե – րով վերջացաւ զինուորական հարցերու քննութիւնը, որմէ ետք դաշնակից 15 երկիրներու Պատերազմական եւ Ելմտա – կան նախարարները սրահէն դուրս ելան, ձգելով որ Արտաքին նախարարները ու – սումնասիրեն քաղաքական կացութիւնը՝ Միջին Արեւելքի, Միջերկրականեան եր – կիրներու եւ Ծայր. Արեւելքի մէջ :

Իտալիոյ վարչապետ Ֆանֆանի եւ Ա – մերիկայի Արտաքին նախարար Տըլլըս մտածանչելէ ետք համաձայնաւարներու դործունէութիւնը արեւելեան երկիրներու մէջ, հաւաքական պայքարի անհրաժեշ – տութիւնը չէշտեցին՝ ընդդէմ Մոսկուայի մեքենայութեանց :

Զորեքշաբթի իրիկուն վարչապետ Տը Կոլ ընդունեցաւ Անգլիոյ Արտաքին նա – խարար Սելուին Լոյտի այցելութիւնը : Խո – սակցութիւնը տեւեց ութուն վայրկեան : Անգլիացի նախարարը ծանրացաւ մասնա – ւորապէս փոխանակութեան ազատ գօտիի հարցին վրայ եւ Տը Կոլ խոստացաւ անձ – նապէս քննել այդ խնդիրը :

Ֆրանսացի բանիկ մը յայտարարեց թէ Տը Կոլ եւ Սելուին Լոյտ «մեծ յառաջդի – մութիւն մը արձանագրեցին այդ մարդին մէջ» :

Միւս կողմէ Փոլ Ռէյնօ Լոնտոնէն վերա – դառնալով յայտարարեց թէ պէտք չէ խրամատ մը բանալ Անգլիոյ եւ Ֆրանսա – յի միջեւ. ընդհակառակն, պէտք է կազ – մակերպել Եւրոպան, որովհետեւ պէտք չէ մոռնալ որ 25 տարի վերջ մէկ միլիառ ... Զինագի պիտի ըլլայ :

× *Արտաքին նախարար Քուվ Տը Միւր – վիլ մօտ կէս ժամ խորհրդակցեցաւ Ամե – րիկացի իր պաչտօնակիցին, Տըլլսի հետ :*

Լաւատեղեակ չրջանակները կը հաղոր – դեն թէ Միացեալ Նահանգներու Արտա – քին նախարարը Պոն պիտի չերթայ, ինչ – պէս կը կարծուէր : Ընդհակառակն, Տը – լլս չարաթ մը հանգիստ պիտի ընէ , որ – մէ ետք պիտի ենթարկուի վիրաբուժական դործողութեան մը :

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ

Կ'ՕԾԷ ՄԱՆԻԼԱՅԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Ս. Ատուածամօր Անարատ Ցղութեան տօնին օրը, Դեկտեմբեր 8, Պապին Փո – խանձն Նուիրակը՝ Կարդինալ Աղաջան – եան կատարած է օծումը Մանիլայի նո – րակառոյց Հոյակապ Մայր եկեղեցիին : Այս դէպքը պատմական անկիւնադարձ մը կը նկատուի Փիլիպպեան կղզիներու կա – թողիկէութեան համար , որ կը հասնի 21 միլիոնի :

Մանիլայի Մայր եկեղեցին կը վերա – կատուցուի վեցերորդ անդամուան հա – մար, իր հիմնուելէն ի վեր (ԺԶ. դա – րուն, Սպանիացիներու կողմէ) : Վերջին անգամ կործանեցաւ երկրորդ աչխարհա – մարտին, ամերիկեան – ճափոնական բա – խումներու ընթացքին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՂՏԱՏԻ թերթերը որ ծանր յարձա – կումներով դիմաւորեցին ամերիկացի դի – ւանագէտ Ռոպըրկի ժամանումը, յան – կարծ լեզու փոխեցին եւ կը գրեն .— «Պ. Ռունըրկի Իրաք այցելութեան նպատակն է՝ Միացեալ Նահանգներու եւ իրաքի բա – րեկամական յարաբերութիւններու զօրա – ցումը» : Արդարեւ կը կարծուի թէ Ռուն – ըրկ քաղաքական կարեւոր յաջողութիւն մը ունեցած է Պաղտատի մէջ : Ամերի – կացի դիւանագէտը դնաց Պէյրութ, ուր կարճ ժամանակ մը մնալէ ետք պիտի անցնէր Աթէնք :

ՔՈԼՈՄԲԻՈՅ մայրաքաղաք Պոկոթայի մէջ մեծ վաճառատուն մը կրակ առաւ 83 հոգիի մահուան պատճառ դառնալով : Բազմաթիւ վիրաւորներ կան, որոնց մեծ մասը՝ ծանր : Հրդեհը պատահած է Ծը – նունդի ծառի մը վրայ դրուած էլեկտրա – լամբերէն մէկուն պայթումով, որուն յաչորդած է իրարանցում մը. վաճառա – տան պաչտօնեաներէն չատեր մտածելով թէ զողերու հետ գործ ունին՝ փակած են բազմաթիւ դուռներ, ինչ որ պատճառ ե – դած է մեծ թիւով մարդոց մահուան եւ վիրաւորման :

ԹԻՊԻԹԻ հակահամայնավար ըմբոս – տութիւններէն ետք հազար ծանր վիրա – ւորներ (զինուոր) փոխադրուած են փէ – քին, զարմանուելու համար :

ԿԻՊՐՈՍԻ Ցոյները բաղդի ցոյց մը ը – րին երկու Ցոյներու դնդակահարման ո – լչումին դէմ և ուսանողները դասադուլ հռչակեցին, որմէ ետք բրիտանական իչ – խանութիւնները որոչումին գործադրու – թիւնը յետաձդեցին :

ՓԷՔԻնի մէջ պաչտօնապէս յայտարար – ուեցաւ թէ Մաօ Ցէ Թունկի յաջորդը պի – տի ընտրուի Ցունուար ամսուան մէջ «ժո – ղովուրդի համագումար»ի մը կողմէ :

ՔԱՓ ՔԱՆԱՎԵՐԱԼԷՆ արձակուեցաւ «պործածելի» Թոր հրթիռ մը, որուն մե – ծաքանակ պատրաստութիւնը սկսած է :

ԼՈՆՏՈՆԷՆ կը հաղորդեն թէ Խ. Միու – թիւնը չինած է նոր հրթիռ մը՝ ժամական ուելի քան2500 քլմ. արագութեամբ :

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ թերթի ցրուիչներու դոր – ծադուլը, որ կը չարունակուի մէկ չա – բաթէ ի վեր, 13 միլիոն տոլար (վեց մի – լիառ Ֆրանք) արժած է :

ԳԱՀԻՐԷի մէջ զինուորական կարեւոր ժողով մը գումարուած է մառեչալ Ամէ – րի նախագահութեամբ , կը հաղորդէ և – պիպտական ճայնափիւռը : Միւս կողմէ Նաս պահանջած է որ ՄԱԿի ուժերը հե – ռանան Սինայէն ու Կազայէն, ուր կը գտ – նուին 1956էն ի վեր :

ՓՐԱԿԱՅԻ մէջ համայնավար երկիրնե – րու տնտեսական խորհուրդը որոչեց Ա – րեւելեան Եւրոպայի մէջ նաւթուղի մը կառուցանել՝ խորհրդային քարիւղը Լե – հաստան, Արեւելեան Գերմանիա, Չեխո – սլովաքիա եւ Հունգարիա տանելու հա – մար :

ԹԼԿԱՏԻՆՑԻՆ

(1850–1915)

(Ե. եւ վերջին մաս)

Քիչ մըն ալ խօսինք Թլկատինցիին այն երկու դրուագքներուն մասին, որոնցմէ մէկուն տիտղոսն է Շողիկը, 2 քառեա – կէ բաղկացած ժողովրդական քերթուած մը, իսկ միւսը, «Ըսէ՛ ինծի, ի՞նչ կայ», երկուքն ալ «Թլկատինցին եւ իր դործը» հատորին մէջ։

Թլկատինցին մէկն է, որուն մայրը չատ կանուխէն տառապանքի երկա՛ր տարինե– րէ վերջ, ոչ միայն ֆիզիքապէս իր պար– տականութիւնկը կատարած է այլ անոր դրականութեան ներշնչման աղբիւրը դարձեր է։ Թլկատինցիին դրչին տակ, իր հարազատ մօր պատկերին բովանդակ քն– քչութեամբը, հայ մայրն է որ կը ներ – կայացուի, զոհաբերութեան եւ սիրոյ կրկնակ լուսապսակով։

Ահաւասիկ Շողիկը.—

Խապրիկ մը, մայրիկ, խապրիկ մը շու – տով,
Երէկ էր տեսայ, որ մատն արտորֆով
Շատ ալ գայրացկոտ՝ գիս կը փնտռէր
Ու ճիշդ աւուրվս ինծի կը կանչէր։

Բայց՝ իրա՞ւ ըստոյգ, ո՛վ լուսահոգի,
Ատե՞ն է գալու, դուն կ՚ուզե՞ս այսպէ՛ս,
Դո՛ւն հոդ՝ երկինքը, շողերուն մօտիկ,
Ալ իմըս մարա՞ծ, ալ չունի՞մ շողիկ։

Պէտք կա՞յ վերլուծելու այս քերթուա– ծը, իր ա՛յնքան հոգեցունց տողերուն մէջ, երբ դրագէտը չուարած, լուսահոգի մօրը հետ կը խօսի եւ անկէ խապրիկ մը կ՚ուզէ ...։

Թլկատինցին ունի սակայն էջեր, որոնց մէջ սովորականէն տարբեր չունչ մը կը զաւառնի։ կեանքի եւ մահուան, եւ առով իսկ իր դրականութեան վրայ չղարչի մը պէս տարածուող յոռետեսութիւնն ու հեղնութիւնը դիծեր են, որոնք դինքը կը մօտեցնեն այս սեռի դրականութեան լա – ւադոյն ներկայացուցիչներուն։

Մահուան զգայութենէն եռք եւ անոր դուրընթաց, մայրական սիրոյ զգացումն է, որ ամէնէն աւելի տառապակոծ դրա – կանութեան մը ծնունդ տուած է։ Անոր փառաբանութեան միակ կուռքը մայրա – կան սիրոն է։ Իր մտքին բոլոր ծալիկ – ները, խաւնկն ու բոյրերը անոր խորանին կ՚ընծայաբերէ։ Մայրական գորովը, սէ – րը, ազապատանքն ու քնքշութիւնը անոր մտածումներուն թոխշք կուտան։ Այս տեսակէտով անոր գեղեցկագոյն էջերէն մէկն է Ըսէ՛ ինծի, ի՞նչ կայ դրուագքը, կը հարցնէ մեռած մօրը։ «Վեր ա՛ռ դրու– խըղ ու ըսէ՛ ինծի, ի՞նչ կայ անդին։ Ո՞րն է երազը, աս արեւի՞ն թէ վաղուան առաւերներուն կեանքը»։

Ա՞յս է արդեօք վերջին եղրակացութիւ– նը բոլոր մտածողներուն, որոնք կեանքին բացասական ու դրական կողմերը ապ – րած, տառապած, լացած, ինկած ու բարձրացած, երբ յոռետեսութեան մշու– շը կուզայ պարուրել իրենց յոդնարեկ միտքն ու մարմինը, անդիէն լուրի մը, խապրիկի մը կը սպասեն, դիտակցօրէն մեկնելու համար ստուերներուն աշխար – հը ...։

Դրուագքին երկրորդ դաղափարը մայ – րական սիրոյ ներդործութիւնն է դրա – դէտ դարկին վրայ, հոն կը դանենք լոյսի այն երաղը, որ կը բացուի, թափանցիկ դարձնելու համար մօր տիպարը, եւ ո – րուն սրտին եւ աչքերուն մէջ դրոշմուած կը տեսնէ հայ մայրերուն պատկերը, իր– րեւ սրբանօթ լուռ եւ անձայն առաքինու– թիւններու։

Իրրեւ եղրակացութիւն, Թլկատինցին դիտէ որ անխուսափելի է մեկնումը արե– ւի աշխարհէն դէպի ստուերներու աշ – խարհը։ Բայց ինք պիտի չվախնայ։ Գի– տէ որ սարսափ կայ հոն, յաւիտենական խաւարն է, անէացումը, բայց մխիթա – րութիւն մը ունի, քանի որ մայրը իրմէ առաջ անծանօթ աշխարհին բնակիչն է, հոն դիրար պիտի դանեն ու թերեւս հոն աւելի խաղաղ վիճակ մը վերապահուած է իրեն ...։

×

Թլկատինցիին կեանքը ողբերգութիւն մը եղած է, մանկութեան տարիներէն սկսած մինչեւ չափահասութիւն, մինչեւ տարադրութիւն։

Իր բովանդակ դրականութիւնը կենդա– նի վկայութիւնն մըն է։ Անոր ոճին ու ար– տայայտած ձեւերուն նայելով, կը կար – ծուի թէ Թլկատինցին դուարթ ու չէնչող դրականութիւն մը մշակողն եղած է։ Ա– րուսիկ էայս։ Հեդնութեան ու սրամտու– թեան տակ կը պահէ ան դառնացած, դժ– գոհ հոդի մը։

Իր ուսերուն վրայ առած անձնական վարժարանի մը բոլոր հոդերը, բազման– դամ ընտանիքի մը անորոշ ապագայի բո– լոր տաղնապները, չէր կրնար դրակա – նութիւն մը ստեղծադործել, որ իր վրայ կրէր լաւատես դրականութեան մը բոլոր առաւելութիւնները։ Գիւղի դպրոցին մէ– ջըն է որ առաջին օրէն տեսած է այն ա– հաւոր պատիժները, որով կը դաստիա – րակուէին անմեղ մանուկները։ «Վասն մեղայ մերոց» դրուագքին մէջ այսպէս կը նկարագրէ, ինչպէս երբեմն Բաֆֆի Տէր Թոդիկեան զպրոցը.—

« Քուն եղած հաւի մը պէս ոտքին մէ– կը վեր առած իրը պատիժ, կանդնած է ու պիտի կրկնէ Սաղմոսին այդ համարը այնչափ, մինչեւ որ ջուրի պէս դոց ըսէ։ Տասը տասնըմէկ կայ չկայ, դունատ, վախ, ու խփուած աչքերով։ Ամբողջ դպրոցը տասնըմէկ աշակերտ ունի, ամէ– նէն պզտիկ թաղին դպրոցն է։ Բոլորին ալ հասակը նոյն կ՚երեւի։ Անոնք որ նստած են մինուէրներու վրայ, մինուէրները յա – տակին փոչիներուն մէջ կորսուած, ա – նոնք ալ սպաւոր տան մը մանուկներու լացէն ու կոծէն յոդնած ու լկուած ար – տայայտութեամբ, ամէնէն տարօրինակ երեւոյթին առջեւ։ Թող կ՚ուզէ ուղտ մը առջեւնին խաղ էյնայ, անփոյթ, անխը – ռով, քթի բերնի վրայ եկած ճանճերուն անդամ հաչտ կը նային։ Թմրած ինկած են, մինչ թռչունները, իրենցմէ աւելի պզտիկ, իրենցմէ փետրաւոր թեւի մը տարբերութեամբ զանազանուած ըսենք, պուրսը հազար խաղ կ՚ընեն »։

Դառն խոստովանութիւն մը նաեւ սա տողերը,— « Տարիին մէջ քանի օր ու – նեցայ խնդկոտ, քանի՛ չապիկ կոնակի վրայ, որ մեռաքսին քնքշութիւնը զգա – ցնէր ու կօշիկներն ալ քանի՛ զոյգ, որ փուշերէ ապատ պահէր ոտքերս։ Շատ եր– կար ու պուդէ չատ յոդնեցուցիչ պիտի ըլլար ասոնց բոլորին պատմութիւնը մէկ մէկ, ինչ որ ես հիմա սիսեռի տերեւուկի մը վրայ խտացնելու ու փակելու փորձն էր որ ըրի »։

×

Թլկատինցիին դերը չատ մեծ եղած է մեր դրականութեան մէջ։ Անոր արուես– տին հիմնաքարը եւ դրականութեան մի – ջավայրը Վարդերզի դաւառն է։ Առանց ճանչցած եւ ուսումնասիրած ըլլալու այդ բնագաւառը, առանց ապրած ըլլալու հոն ապրող մարդոց հոդեբանութիւնը, առանց վայելած ըլլալու այդ դաւառին հարուստ բնութիւնը եւ բնութեան դրկին մէջ ան– դորութիւն փնտռող հայ հոդագործին էութիւնը, կարելի չէ ճանչնալ դրադէտը, որ ներկայացուցած է իր միջավայրին բարմակողմանի կեանքը։

Թլկատինցիին ոճը եւ արուեստը ոչ մէկ ապդեցութեան հետք կը կրեն։ Անոր ինք– նատպութիւնը այս բանին վերադրելի է։ Ոճի հարազատութիւնը, արտայայտու – թեան յաճախ թափթփածութիւնները, քերականական օրէնքներուն հանդէպ ըն – դացած անհոդութիւնը, կը մնան անոր արժանիքները։ Տեղական դոյնն ու համը սակայն ոչ ոք իրեն հաւասար կրցած է տալ։

Սրամիտ, հեդնող ու յոռետես է Թլկատինցին, պատկերներ ու դիւտեր կը վիստան ամէն մէկ կտորին մէջ։ Բարմա – թիւ աչակերտներ ունեցած է, բայց եւ ոչ մէկը ընդօրինակած է անոր ոճին ինքնա– տպութիւնը, կենսունակութիւնը եւ ուժը։

Իր նեկայացուցած տիպարները մարդ– կային համայնապատկեր մը կը ներկայա – ցնեն։ կեանքը խորապէս ապրած ըլլալով, ճանչցած է բոլոր մարդիկը, մանաւանդ անոնք որոնք բացասական նկարադրով կը ներկայանան։ Թաղականները, քահանա – ները, վարդապետներն ու ուսուցիչները հեդնութեան առարկայ դարձած են, եւ ամէնուն տիպարները ապրեցուցած է իր դրականութեան մէջ։ Իրենց դաւակներն ու ամուսինները պանդխտութեան դրկող մայրերուն եւ կիներուն նամակները կար– դալ եւ անոնց պատասխանները դրող Թլ– կատինցին չատ բան դիտէր բոլորին ներ– քին ողբերգութիւններէն։ Առաջնորդա – րանի քարտուղար եղած ըլլալու փորձա– ռութիւններէն օդտուած է եւ իր դրակա– նութիւնը, ինչպէս ըսուեցաւ, մարդկա – յին համայնապատկեր մըն է։ Մանաւանդ հայ հոդիներու համայնապատկեր մը։

Դրականութենէն անկախաբար, Թլկա – տինցին իրրեւ ուսուցիչ, իրրեւ դաստիա– րակ, Վարդերզի կրթական գործին բե – րած է իր նպաստը։ 1902ին իր վարժարա– նը փակուելու վտանդին առջեւ կը գտ – նուէր։ Բարեբախտաբար Մելքոնեան եղ– բայրները, ապագայ մեծ բարերարները, օդնութեան կը հասնին եւ վարժարանին երկու տարուան մատակարարութիւնը կը հոգան։

Վերջացնելու համար մէջբերում մըն ալ ընենք Թէոդիկին ուղղած մէկ նամակէն (24 Յուլիս 1910).— « Օրին մէկը կ՚երա– զեմ հրաժարիլ ուսուցչի պաշտօնէս, աւե– լի քան երեսուն տարիներու հոդի մաշե – ցնող չարչարանքներու նչանակ, մենաւո– րիլ առանձինն ու բոլորովին դրական աշ– խատութեան մը նուիրուիլ, քանի որ ա– նօթի եւ անկօշիկ սակիրն ալ դրողներէ տանց ընդունածիստիտութիւնն է եղեր»։

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ՃԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ՆՈՒԹԵՐ ԵՒ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Յաջորդ օրը, Սեպտեմբերի համալսարա– նի դասասրահներուն մէջ դումարուող ժողովներու ընթացքին դարձեալ հան – դիպեցանք իրարու, իրեն հետ էր այս անդամ Փրոֆ. Ալէքսանեանը եւ պատնք նաեւ Փրոֆ. Փակչանեանը, որ եկած էր Թէքսասի Համալսարանի կալվըսթըն ծո– վեդերեայ քաղաքի բժշկական վարժարա– նէն։ Ան ծնած է Վան եւ ծանօթ է իրրեւ մասնագէտ արեւադարձային երկիրներու յատուկ վարակիչ հիւանդութեանց ման – րէաբանութեան։ Փակչանեանը ծանօթ է ինծի մօտ երեսուն տարիներէ ի վեր։ Ան դրամական անձուկ պայմաններու մէջ զոհաբերած էամէն հաճոյք եւ բաւարա– րութիւն, ի խնդիր իր մասնագիտութեան կատարելադործումին։ Եթէ հերոսու – թիւնը համարենք իրրեւ անբաժան պա – հանջ գիտական յաղթութեանց, Փակչա– եանը հերոս մըն է, եւ նուիրուող իր գա– դափարականին, ի դէմ ամէն դժուարու – թեանց։ Ան ճամբորդած է Հարաւային Ա– մերիկեան երկիրներ՝ պաշտօնական հրա– ւէրով եւ ափրիկեան երկիրներ, ի խնդիր իր մասնագիտութեան։ Իրրեւ արժանա – ւոր մէկ դաւակը հայ ժողովուրդին, չատ քիչեր դիտեն իր մասին։ Այս դաղափա – րական նուիրումի ի հնազանդութիւն, ո – րոշեց Սեպտեմբերին անցնիլ Ա. Միութիւն եւ անկէ Հայաստան, իր քառասուն տա– րիներու կարօտը յադեցնելու։ Հայաստան միայն երկու օր մնալու ժամանակ ունէր, փորթուկալ ուրիչ համաժողովի մը յե – տադային մասնակցելու ստիպման տակ։ Երկու օր միայն Հայաստանի արժանի կը համարէր, այդ երկար մեծամասիս ճամ – բորդութիւնը յանձն առնելու։ Քանի որ

յին համայնապատկեր մըն է։ Մանաւանդ հայ հոդիներու համայնապատկեր մը։

Գրականութենէն անկախաբար, Թլկա – տինցին իրրեւ ուսուցիչ, իրրեւ դաստիա– րակ, Վարդերզի կրթական գործին բե – րած է իր նպաստը։ 1902ին իր վարժարա– նը փակուելու վտանդին առջեւ կը գտ – նուէր։ Բարեբախտաբար Մելքոնեան եղ– բայրները, ապագայ մեծ բարերարները, օդնութեան կը հասնին եւ վարժարանին երկու տարուան մատակարարութիւնը կը հոգան։

Վերջացնելու համար մէջբերում մըն ալ ընենք Թէոդիկին ուղղած մէկ նամակէն (24 Յուլիս 1910).— « Օրին մէկը կ՚երա– զեմ հրաժարիլ ուսուցչի պաշտօնէս, աւե– լի քան երեսուն տարիներու հոդի մաշե – ցնող չարչարանքներու նչանակ, մենաւո– րիլ առանձինն ու բոլորովին դրական աշ– խատութեան մը նուիրուիլ, քանի որ ա– նօթի եւ անկօշիկ սակիրն ալ դրողներէ տանց ընդունածիստիտութիւնն է եղեր»։

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

Ա. ՍԹԻՎԸՆՍԸՆԻ

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

—o—

Խ. Միութեան մէջ ուսման ծարաւի տղան կրնայ բարձրագոյն ուսում ստա– նալ, անկախ իր ծնողքին նիւթական վի– ճակէն. համալսարաններու ուսանողնե – րուն 80 առ հարիւրէն աւելին պետական կրթաթոշակ կը ստանայ (400էն 600 րուբլի ամիսը)։

Համալսարաններու վրսֆեսօրներէն չատերը անդամ չեն համայնավար կու– սակցութեան։ Ես, իմ կողմէս, այն տը– պաւորութիւնը ստացայ, որ ուսանողնե– րը այնքան ալ հետաքրքրուած չեն հա– մայնավար դաղափարաբանութեան վերա– բերեալ դասընթացքներով։ Եթէ իմ այս տպաւորութիւնս ճիշդ է, ապա ուրեմն չատ մեծ փոփոխութեան մը ենթարկուած է ուսանդութիւնը 1926էն ի վեր, երբ բոլորը անխտիր ոգեւորուած էին մարք– սականութեամբ եւ համաչխարհային յե– ղափոխութեամբ։

Հիմակուան ուսանողները աւելի չատ հետաքրքրուած են արտադրութեան յա– ւելման, կեանքի մակարդակի բարձրաց– ման եւ արտաքին աշխարհին հետ աւելի սերտ չփման մէջ մտնելու հարցերով։

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ԵՐՋԱՆԻ՞Կ Է

« Խորհրդային աշխարհին մէջ կեանքը ի՞նչպէս է»։ «Ժողովուրդը երջանի՞կ է այնտեղ»։ Ահա այն հարցումները զոր ընդհանրապէս կը տրուին ինծի։ Այս հարցումներուն պատասխանելէ եւ այս յոդուածաշարքս վերջացնելէ առաջ կ՚ու– զեմ քանի մը բաներ ալ դրել Ռուսիոյ եւ իր ժողովուրդին մասին, որ այնքան քիչ ծանօթ է մեզի, որքան մենք՝ իրենց։

Ամերիկայէն եկողի մը ուշադրութիւնը, առաջին հերթին կը դրաւուի քաղաքին փողոցներուն մէջ տեսածով։ Մեծ է չրջող բեռնատար կառքերուն թիւը, բայց փո– ղոցներուն մէջ դրեթէ չէք հանդիպիր մարդատար կառքերու. անդին, մայթե – րուն վրայ՝ հազարաւոր մարդիկ։ Ինք– նաչարժներն ու հետիոտն քալողները մեծ արհամարհանք ունին իրարու հանդէպ. այնպէս որ, ինքնաչարժ քշելն ու ոտքով քալելը հաւասարապէս վտանդաւոր բա– ներ են։ Ժողովուրդին կրած հագուստնե– րը պարզ են, հասարակ որակով. կիները ընդհանրապէս չեն չպարուիր, որովհետեւ չպարները չատ սուղ են ու հագուադիւտ։

Միւս կողմէ, սակայն, երախաները ընդհանրապէս լաւ հագուած են, կուչտ դէմքեր ունին, քաղաքավար են ու աչ– խոյժ։ Իրենց ծնողները, օրուան ընթաց– քին լուրջ ու յոդնած երեւոյթ մը ունին ըլլայ ճամբան քալած, ըլլայ որեւէ բան մը դնելու համար պոչ բռնած ժամանակ։ Բայց դիչերներն ու տօնական օրերուն, «Հանդիստի եւ մչակոյթի» պարտէդնե – րուն, թատրոններուն կամ մարզավայրե– րուն մէջ դուարթ, պոհ եւ զուսպ երե– ւոյթ ունին։

Քանի որ պոչ բռնելու խօսք եղաւ, մանրամասն մը պատմեմ. Ռուսերը խըն– դալով կ՚ըսեն, որ երբ ամայի կղզիի մը վրայ երեք Մոսկուացի իրարու հանդի – պին, պոչ կը բռնեն։

Կարմիր Հրապարակին վրայ Լենինի ու Սթալինի դամբարանը այցելելու համար ամէն օր հազարաւոր մարդիկ պոչ կը բռնեն։ Պալթիկեան չրջանի դիւղացին, Տոնի կողակը, դունատ հագուստներով Ուզպէկն ու Խազախը, Խ. Միութեան բո– լոր անկիւններէն եկած դբօսաչրջիկները, որոնց վրայ կուզան աւելնալ չինական, հնդկական, քամպոճեան եւ այլ երկիրնե– րու համայնավարներուն կողմէ ուղարկ– ուած պատուիրակութիւնները ու... ամե– րիկացի դբօսաչրջիկները, համբերու – թեամբ իրենց հերթին կը սպասեն։

Ռուսիոյ քաղաքները ընդհանրապէս մաքուր են. ամէն կողմ կարելի է նչմա– րել նոր չինութիւններ, բայց ընդհանր– պէս՝ աժաննոց նիւթերով։ Խանութի ցուցափեղկ դոյութիւն ունի միայն Մոս– կուայի մէջ. այն ալ՝ ոչ չատ դրաւիչ։ Պողոտաները լայն են ու գեղեցիկ. երկու երկայնքին՝ հսկայական, տխուր, ա– ոնեաններու համար չինուած չէն – քերով։ Սթալինի մահէն ի վեր այլեւս հրաժարած են երկնասլաց չէնքեր չինե– լէ. բայց հանրային սպասարկութեանց նոր չէնքերը, պանդոկները յաճախ չա– փազանցուած ձեւով զարդարուած են կարմիր թաւիչներով, մեծ գորգերով, ոսկեզօծ յարդարանքներով, հայելինե – րով. նախայեղափոխական չրջանի պուր– ժուական ճոխութեան ընկերվարական բացատրութեան ոճով։ Մեծ է հանրային պարտէդներու եւ հրապարակներու թիւը, ուր ամէն քայլափոխի կարելի է հանդի– պիլ Լենինի ու Սթալինի արձաններուն։

Կերակուրները, թէեւ բոլորին համար բաւարար, բայց ընդհանուր առմամբ հա– մով չեն։ Ամէնօրեայ գործածութեան նիւթերը (հագուստեղէն, կահ-կարասի, եւայլն) հագուագիւտ են։ Ռուս ժողո – վուրդը դժբախտ չէ, բայց կ՚ուզէ կեան– քի աւելի լաւ պայմաններ ունենալ. ու հետզհետէ բարելաւուելու վրայ է իր կեանքի մակարդակը։

(Շար. — 19)

երազ մը իրականացուցած կ'ըլլար, հոգ չէ թէ այնքան կարճ :

Փրոֆ. Ա. Ալէքսանեանը ծնած է Լո – ռի, 1892ին, եւ սակայն դեռ կայտառ : Անիկա անդամ է Համամիութենական Բժշկական Գիտութիւններու Ակադեմիա – յին, Հայաստանի Համալսարանի Բժշկական Գիտութիւններու Համաճարակաբա – նութեան Ամբիոնի վարիչ եւ նախապատը Առողջապահական Նախարարութեան Գի – տական Խորհուրդի : Այս մարմինը կը վա – րէ բժշկական բոլոր գիտութիւններու հե – ռաւոտական աշխատանքները : Իր դուս – տը թեկնածու Համաճարակաբանութեան ատիճանի եւ անոր ամուսինը՝ Վրէժ Զիլֆեան, որ եկած է Անգարայէն, մաս – նագէտ է վտանգաւոր վարակիչ հիւան – դութեանց : Հպարտութեամբ փրոֆէսօրը յայտնեց, որ երկու թոռներ ունի, մին աղջիկ, միւսը՝ մանչ :

Թէ Փրոֆ– Փանոսեանը եւ թէ Փրոֆ. Ալէքսանեանը իսկական դիտնականներ են եւ նախանձախնդիր Հայեր : Այն օրը չոր – ւերնիս միատեղ անցուցինք, լուսանկար – ուեցանք միասին եւ չարժանկարուեցանք : Այն օրը անոնք ինծի նուէր տուին Հա – յաստանի արդիւնաբերութիւնը եղող սի – կարէթներու երեք տարբեր տուփեր : Տուփին մէկը կը կրէ Սասունցի Դաւիթին պատկերը, կարմիր չորեր եւ կարմիր բարձր կօշիկներ հագած : Նստած քա – ռասմբակ սպիտակ ձիուն վրայ, երկար սուրը երկու ձեռքերով պինդ բռնած, բազուկները կամարելով ուսերուն վրայէն դէպի կռնակը երկարած՝ իր մտադրած հարուածին թափը աստիճացնելու, պատ – բաստ է իջեցնելու հարուածը՝ թշնամիին գլխուն : Իսկ երիվարը խոյանալով ժայ – ռերու վրայէն, ահեղ կայծեր կը կերտէ իր ամբակներով, իր թռիչքի ընթացքին : Տուփին թուղթը մութ կապոյտ է, որուն վրայ ոսկի տառերով ռուսերէն գրուած է « Սասունցի Դաւիթ », նաեւ հայերէն եւ տպագրուած «Հայկական ՍՍՌ. Ժողոմո – ռխորհուրդի (ԺՏԽ) Սննդի Արդիւնաբե – րութեան Վարչութիւն, գլանիկներ բար – ձրը տեսակի, թիւ երկու, 25 հատ, գինը երեք ռուբլի, յիսուն կ., Երեւանի ծխա – խոտի ֆապրիկա, Ք. Երեւան » :

Երկրորդ տուփը կը պարունակէ ամե – րիկեան ձեւի սիկարէթներ եւ ոչ գլանա – կաւոր : Արտաքինով թուխ, ձիւնապատ Մեծ Արարատի եւ Փոքր Արարատի պատ – կերով : Անոնց. առորոտը լուսածիր է : Վերեւ երկու արծիւներ կը թռին : Լուսա – ծիր երկնակամարին ներքեւ կը բարձրա – նայ Երեւանի բարձրաբերձ շէնքերու ուուէերապատակերը : Հոն կ'առաջնորդեն՝ ամէն կողմէ, արօրուած հողի ուղիղ ա – կօսներ : Շրջապիծը տուփի երեսին ու – կեզօծ է, եւ գրուած՝ ռուսերէն «Մասիս Սիկարէթներ». Միւս երեսը՝ հայերէն, ցաւորութիւններ : Տուփը կը պարունակէ դարձեալ « Մասիս », եւ ռուսերէն բա – ջսան սիկարէթներ, գինը չորս ռուբլի եւ յիսուն կոպէկ :

Երրորդ տուփը կը պարունակէ գլանա – կաձեւ սիկարէթներ : Արտաքինով ճեր – մակ : Երկու կողմերը մոթիվներով դե – ղապարդուած ոսկի, կապոյտ, բաց – կա – պոյտ, կանաչ, դեղին, կարմիր, մութ նարնջագոյն գոյներով : Մէջտեղը դեղա – գրուած՝ ռուսերէն «Արմենիա» : Միւս կողմը հայերէն «Հայաստան», կապոյտ գոյներով, եւ դարձեալ հայերէն ոսկեզօծ այն բացատրութիւնները, որ կը գտնենք առաջին տուփին վրայ : Գինը՝ 25 դրա – նիկներ, հինգ ռուբլի :

Համաժողովը կազմակերպած էր նաեւ – պոյտ մը, արքայական հին թատրոնի մը մէջ օրկէստի մը հանդիսատես ըլլա – լու, հոն միասին ճամբորդեցինք, բայց դիւրաբ կորսնցուցինք թատրոն մտնելէ ա – ռաջ եւ յետագայ ընդունելութեան ըն – թացքին չգտանք զիրար : Վերադարձը օ – թօպուսով էր : Յաջորդ օրը ամերիկացի բարեկամ մը հաղորդեց ինծի, որ երե – ւանցիները հինգ վայրկեանի չափ սպա – սել տուած են օթօպուսը, յուսալով որ ես ալ մնացած է կանդուն, որպէս մէջնա – դարեան հայ ճարտարապետութեան կէն – դանի վկան : 1183 թուին այսօրուան հայկական փողոցին մէջ կառուցած են ի – բենց փայտէ եկեղեցին, որուն տեղ յե – տագային կանգնեցուցած են քարաշէն մեծ եկեղեցի մը (1363 – 1370) : Եկեղե – ցին ունեցած է իր դպրոցը, ուր ուսանած են քանի մը հարիւր երիտասարդներ : 1668ին դպրոցի աշակերտները իրենց ու – ժերով բեմադրած են (հայերէն լեզուով) իրենց իսկ գրած մէկ ողբերգութիւնը՝ որ կը ներկայացնէր Ս. Հռիփսիմէի մահը : Բեմադրութիւնը մեծ յաջողութիւն ունե – ցած է հայկական թէ ուրքանիական շըր – ջանակներուն մէջ : Այնուհետեւ եկեղե – ցիին դպրոցը բեմադրութիւնները դար – ձուցած է յաճախակի՝ հայ թատերական արուեստի հոյակապ մէկ էջն ալ գրելով Ուքրանիոյ մէջ : Փաստերը ցոյց կուտան նաեւ որ Հայերը Լվովի մէջ հիմնած են տպարան մը, տպելով բժշկարաններ եւ Սաղմոսարաններ :

Լվովի հայ զաղութի մասին եղած գրա – ւոր տեղեկութիւնները կը պահուին պե – տական դիւանին մէջ, իսկ վերոյիշեալ ե – կեղեցին Ուքրանիոյ կառավարութեան հրամանով կը պահուի իբրեւ երկրին պատմական ամէնէն արժէքաւոր յուշար – ձաններէն մէկը, որպէս հայ եւ ուքրա – նիացի ժողովուրդներու դարաւոր բարե – կամութեան արտայայտութիւն :

ՅԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԳՐԵՐՈՒ ԳԻՒՏԻՆ ՏՕՆԸ

ԼԻՈՆ, (Յառաջ).— Նոյեմբեր 23, կի – րակի կէսօրէ ետք Գրէ թաղապետարանի սրահին մէջ տօնուեցաւ Ս. Մեսրոպի հայ դրերու գիւտին տարեդարձը, նախաձեռ – նութեամբ տեղւոյս Հայ Երիտասարդա – կան Միշակութային Միութեան : Հանդի – սութեան ներկայ էր Լիոնի Հայութիւնը՝ իր ջախջախիչ մեծամասնութեամբ :

Երբ վարագոյրը բացուեցաւ՝ բեմին կեդրոնը զետեղուած էին Ս. Մեսրոպի եւ Ս. Սահակի նկարները, իսկ կանաչ պաս – տառներու վրայ՝ ոսկետառ այրուբենը՝ որ խանդավառ ծափերով ողջունուեցաւ :

Միութեան նախագահ Գասպար Պաղ – տասարեանի բացման խօսքէն ետք փոք – րիկն Վարդուհի Պաղտասարեան յստակ առոգանութեամբ արտասանեց «Լուսա – ւորչի կանթեղը», որուն յաջորդեցին Հայ – կազեան վարժարանի աշակերտուհիներէն Ազաքսի Հաղնէճեանի զոյգ արտասանու – թիւնները՝ «Հայոց լեզուն» եւ «Ա. Բ. Գ.»ը :

Հանդէսին երկրորդ բաժինը յատկաց – ուած էր երգերու : Միութեան երգչա – խումբը, դեկավարութեամբ Ալէքս Սիրա – նոսեանի ներդաշնակօրէն երգեց « Ով մե – ծասքանչը», « Իմ հեռաւոր հայրենիք»ը , եւ «Ձկլթունցի ենք»ը՝ քառաձայն : Լե – ւոնեան վարդապետ իր մասնակցութիւնը բերած էր վերջին երգին պատրաստու – թեան :

Օրուան Ա. բանախօսն էր Ադպ. Միու – թեան տաճնապետ Ա. Կիւլպէնկեան, որ չէ տեց թէ նախքան գրերու գիւտէն ա – ռաջ թուաբ կը տէրէր Հայոց աշխարհին մէջ, անդրադարձաւ Ս. Մեսրոպի հրա – շափառ գիւտին, — հայ այբուբենը — « Ի՞նչ կար այդ գիրերուն մէջ» — գի – տութիւն, լոյս, սէր եւ քաղաքակրթու – թիւն : Առաջին առիթով անմահն Մեսրոպ Աստուածաշունչը հայերէնի թարգմա – նեց. այս թարգմանութիւնը Եւրոպացի – ներու կողմէ կոչուեցաւ « Թագուհի թարգմանութեանց» : Այսօր ճակատագրա կրնանք ըսել ուրիշներու.— Երբ դուք խաւարի մէջ էիք՝ մենք ոսկեդար մը ստեղծեցինք» :

Գ. Ալէքս Սիրանոսեան դաշնակի վրայ նուագեց Ա. Խաչատուրեանի «Սուրերու պարը» եւ քանի մը ժողովրդական եր – գեր : Ժորժ – Մաս հայերէն քանի մը եր – գեր երգեց, դաշնակի ընկերակցութեամբ՝ իր տիկնոջ : Միութեան թատերախումբը դրուագներ ներկայացուց «որբուհի»էն , որ յետագային ամբողջութեամբ պիտի ներկայացուի :

Տոքթ. Գրիգոր Քիրազեան Ֆրանսացի հիւրերուն համար Ֆրանսերէն լեզուով ներկայացուց մեր գրերու գիւտը եւ հայ գրականութիւնը՝ ոսկեդարէն մինչեւ մեր օրերը :

Հրանդ Թադէոսեան կարդաց Սիաման – թոյի «Գիւտին փառքը» եւ Ֆ. Դաշնէնցի «Եկ խօսենք հայերէն»ը :

Վերջին բանախօսն էր փրոֆ. Խայիկ – եան (Մարսէյլէն) մօտ մէկ ժամ խօսե – ցաւ գրերու գիւտին մասին, տալով հե – տաքրքրական մանրամասնութիւններ : Յայտնեց նաեւ իր տպաւորութիւնները՝ Հայաստանէն :

Հանդէսը փակուեցաւ խանդավառ մթ – նոլորտի մը մէջ եւ լիոնահայութիւնը ա – կամայ հեռացաւ սրահէն :

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

ԼՎՈՎԻ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ

Լվովը Ուքրանիոյ հնագոյն քաղաքնե – րէն մէկն է, Արեւմտ. Պուզ եւ Տնիէստր գետերու մէջտեղ ինկող բլրաշատ ու դե – զանկար վայրի մը մէջ : Հիմնուած է մօտ 1250 թուականին եւ այնուհետեւ ապրած պատմ. հետաքրքրական անցքերով հա – րուստ երկարատեւ ժամանակաշրջան մը, մեծ դեր կատարելով Ուքրանիոյ ազգա – յին, տնտեսական եւ մշակութային կեան – քին մէջ : Ներկայիս Լվով դարձած է ար – դիւնաբերական քաղաք մը ուր նոր չէն – քեր կը բարձրանան, եւ կը կազմուին նոր թաղամասեր :

Հետաքրքրական է որ մօտ եօթը հա – րիւր տարուան պատմական ճամբայ կտ – րած այս քաղաքը ունի եօթը հարիւր փո – ղոց, որոնց իւրաքանչիւրը ունի իր ըս – տեղծման պատմութիւնը : Անոնցմէ մէկը, փոքրիկ ու նեղ փողոց մը՝ կը կոչուի Հայկական փողոց, ուքրաներէն՝ «Վիր – մենկա» :

Բայց ինչո՞ւ հայկական փողոց : Այս ալ ունի իր առանձին պատմութիւնը : Փաստերը կը վկայեն որ տակաւին 12րդ դարուն Լվով Արեւելեան Եւրոպայի ա – ռեւտրական նշանաւոր կեդրոններէն մէկն էր, հետեւաբար՝ դրաւած էր հայ վա – ճառականներու ուշադրութիւնը : Անոնց – մէ չատեր ուղղակի հաստատուած են Լը – վով՝ դառնալով ազդեցիկ քաղաքացիներ եւ առեւտրականներ, այսպէսով դրուած է հայ զաղութի հիմը : Անոնք ունեցած են իրենց առեւտրական կապերը ու կեդրոն – ները այնպիսի քաղաքներու մէջ՝ ինչպէս Մոսկուա, Կոստանդնուպոլիս, Կրակով, Գդունսկ, Նոյնիսկ՝ Լիսաբոն : Ուքրա – նիական տարապիրները կը վկայեն որ Լվովի Հայերը ունեցած են հոգային ըն – դարձակ տարածութիւններ ,փարթամ այ – գիներ ու դեղեցիկ դղեակներ : Այդ կա – ռոյցներու փոքր մէկ մասը մինչեւ այսօր

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀՈՏՈՐ

ԻԴ.

ՄԻ ԳԻԿՂ ՌՇՏՈՒՆԵԱՑ ԱՇԽԱՐՀԻՑ

Արեւը մտնելուց յետոյ՝ երեկոյեան զո – լը ցրտի փոխուեցաւ : Այդ ցուրտը մեղ համար միայն զղալի էր, բայց գիւղացիք նրան այնքան սովորած էին, որ ամէնքը դրսում էին ընթրիք անում, ամէնքը դըր – սում էին պառկում, բայց օդի մէջ, եւ ա – ռաւօտեան ցօղը զովացնում էր նրանց թեթեւ անկողինները :

Գեղեցի՛կ էր գիւղական երեկոն այդ ծովեզերեայ սարաւանդի վրայ : Խաւարի մէջ անդամ նա սքանչելի տեսարան էր ներկայացնում : Բոլոր խրճիթների ճրագ – ները վառուում էին : Գիւղի զառիվեր դիրքի համեմատ, այդ ճրագալոյցը այն – պիսի տպաւորութիւն էր գործում, կար – ծես թէ, նրանք օդի մէջ էին վառուում եւ, աստիճանաբար դէպի վեր բարձրա – նալով, միախառնուում էին աստղերի հետ : Երկնքի լուսատուները չէին որոշ – ւում գիւղական խրճթի լուսատուներից :

Ցուրտը հետզհետէ աւելի զղալի էր դառնում : Մենք խնդրեցինք ոչխից, որ ընթրիքը ներսում տան եւ մեզ համար այնտեղ քնելու տեղ պատրաստեն : Երբ կտուրից ցած իջանք, երբ մտանք տունը, մեր առջեւ ներկայացաւ մի ստորերկրեայ ընդարձակ բնակարան, զանազան բա – ժանմունքներով եւ զանազան սենեակնե – րով, որոնց գոները բացուում էին միմ – եանց մէջ : Դա մի պետնափոր աշխարհ էր, որի մռայլ խորշերում կարող էին բնակուել բազմաթիւ ընտանիքներ : Եւ ոչխի ընտանիքը փոքր չէր : Դրսից, երբ դեռ մենք կտուրի վրայ էինք զանուում, ոչինչ չէր երեւում, — երեւում էին մի – այն զմրէթաձեւ փոքրիկ բարձրութիւն – ներ, որոնց իւրաքանչիւրի դագաթի վրայ մի–մի երդիկ էր բացուած՝ թէ լոյս ըն – դունելու եւ թէ վառելու ժամանակ ներ – սից ծուխ դուրս տալու համար : Բայց երբ ներս մտանք, առաջին սենեակը, որ բացուեցաւ մեր առջեւ, իր մեծութեամբ կարելի էր այդ ստորերկրեայ բնակարանի դահլիճը համարել : Երկու կարգ փայտ – եայ հաստ սիւներ, վեցանկիւնի տաշ – ուածքով, զուգահեռաբար շարուած էին միմեանց մօտ, մինչեւ դահլիճի վերջը, որ կոչւում էր մթութեան մէջ : Սիւների իւրաքանչիւրի գլխին հաղցրել էին նոյն – պէս փայտեայ մեծ խոյակներ, որոնք կրում էին իրանց վրայ առաստաղի ա – հագին գերանները : Խոյակները զարդա – րած էին զանազան քանդակներով, որոնց մէջ երեւում էր տեղային ատաղձագործի ճարտարութիւնը : Սիւները կանգնած էին քարէ պատուանդանների վրայ, որոնց հմուտ քարտաշը խիստ գեղեցիկ ձեւ էր տուել : Բոլոր սիւների կողքին ամրա – գրած էր մի–մի տախտակ, որ ձեռքի նը – մանութիւն ունէր, եւ նրանց վայ ճրագ – ներ էին դրուած :Ճրագները չէնուած էին կաւից եւ աղաւնու նմանութիւն ունէին. այդ թռչունների կտուցներից դուրս ըն – կած պատրոյգները վառուում էին կտա – ւատի ձէթով : Սենեակի այն մասը, որ – տեղ մեզ համար նստելու տեղ էին պատ – րաստել, բոլորովին լուսաւորուած էր : Բացի ճրագներից, սիւների վրայ ամրա – գրած փայտեայ կախաններից քարշ էին ընկած զանազան ղէնքեր եւ հրացանի պարագայք, — քարշ էին ընկած նաեւ փոքրիկ զամբիւղներ, որոնց մէջ տեսակ – տեսակ իրեղէններ էին լցրած : Սիւների այդ բոլոր զարդարանքները լրացնում էին գեղին եւ ծիրանեգոյն «անթառամ ծաղիկները», որ մեծ փունջերով կապած էին նրանց վրայ : Այդ դահլիճից բաց – ւում էին զանազան դռներ դէպի միւս սենեակները, որոնք նոյն ձեւով էին շին – ուած եւ ծառայում էին որպէս մթերա – նոց, որպէս ամբար, որպէս մառան, եւ որոնք լի էին ամէն տեսակ բարիքներով : Տան տիրոջ բոլոր հարստութիւնը ակնե – բեւ էր : Միեւնոյն բնակարանից մի ա – ռանձին դուռ տանում էր դէպի խոշոր, եղջիւրաւոր անասունների ախոռատունը եւ դէպի ձիանների փարախը : Անասուն – ները եւ իրանց տէրերը սերտ դրացու – թեան մէջ էին ապրում :

Գետնափոր խրճիթ ասելով, ես սովոր էի երեւակայել գետնափոր խորշեր, ո – րոնք զազանների որջից այնքանով են միայն զանազանւում, որքանով զանա – զանում է կիսավայրենի մարդը զազա – նից : Բայց գետնափոր խրճիթը եւս ունի իր կատարելագործուած ձեւը, որի մէջ արհեստը եւ ճարտարութիւնը մեծ յա – ռաջադիմութիւն են գործել : Մեր մտած խրճիթը այդ տեսակներից էր : Շինու – թեան բոլոր պատերը կառուցել էին քա – րերից, բայց այդ քարերը աւելի ժայռեր էին, քան թէ քարի մանր կտորներ : Հըս – կայ կիկղոպները միայն կարող էին այդ ժայռերը միմեանց վրայ շարել եւ իրանց համար բնակարան կառուցանել : Բայց կիկղոպները իրանց ամբարտաւան ժայռե – րը չէին միացնում որեւիցէ շաղախով, իսկ այստեղ կրային շաղախը այնպէս կապել էր ժայռերը միմեանց հետ, որ ահագին պատերը ձեւացնում էին քարե – ղէն ամուր, միապաղաղ զանգուած :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Ն. Պէզիրճեան, Օր. Ա. – ղաւնի Ղազարոսեան, Օր. Սրբուհի Ղա– զարոսեան, ինչպէս նաեւ բոլոր պարա – գաները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ կամ զրաւոր իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին իրենց մօր եւ ապրականին
ԱՃՐԻ ՏԻԿ. ՀԱՃԿԱՆՈՑՇ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆի
մահուան առթիւ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի հանդիսաւոր Ս. պատարագ Շաւիլի եկեղեցւոյ օծման տարելիցին առ– թիւ։ Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ հայ– րապետական պատուիրակ Ս. Եպս. Մա– նուկեան։

Յաւարտ պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն՝ եկեղեցւոյ բարերարներէն Պ. Ա. Համբարձումեանի, Օր. Տիրուհի Ան– դրանիկեանի եւ Պ. Ա. Խանճեանի ննջե– ցեալց յիշատակին։

Կը հրաւիրուի հաւատացեալ ժողո – վուրդը։

×

Պ. Կարապետ Սաղըզեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց կնոջ եւ մօր՝

ՀՌԻՓՍԻՄԷ ՍԱՂԸԶԵԱՆի

մահուան քառասունքին առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ, այս կիրակի յետ պատարագի։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱԻԵՏԱՐԱՆ. ԵԿԵՂԵՑԻ

8 bis, Rue des Ternes
Մէթրօ Փորթ Մայեօ կամ Շամփէրէ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 10·45ին։ Կը խօսի Պատուելի ՍԻՄԼԵԱՆ, նիւթ՝ «Ան որ իր անձը ինծի համար կը կոր – սընցնէ, պիտի գտնէ զայն»։

Պ. ՅԱԿՈԲԻԿ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Հաճոյքով կ'ընդունի իր բոլոր հայ– րենակիցները, որոնք կը փափաքին գործածուած (ofագիօն) կառք մը գնել որեւէ վաճառանիշ կրող, մա– նաւանդ՝

S.I.M.C.A,

կրնաք ապահով դիմել իրեն, ծա– խած կառքերը կառաւիթի են, կամ իր, կամ՝
ՍԻՄՔԱյի կողմէ։ Նոյնիսկ զաւա– կէն կրնաք զրաւոր դիմել անոր, սիրայօժար կը պատասխանէ բոլո – րին, ՀԱՍՑԷՆ.— Յ. Պետրոսեան,
Tél. : ETO. 64-85, 70-66 et GAL. 76-10
ԴՐԱՒՈՐ.— Յ. Պետրոսեան,
65, RUE DE STALINGRAD, HOUILLES· S.& O·
Ներկայացուցիչն է՝
Service officiel des usines Simca·
Gramauto
34, Ave, de la Porte de Villiers
Paris 17e

AU BEAU NOYER

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՌՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԶՐԻ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ
185, BD· J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Mol. 06-03 et 60-38

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սե– րունդի Ահարոնեան խումբին, այս կիրա– կի ժամը 15ին 23, Ազգ. Տան մէջ, 32 բիս ը Թրէվիզ։

Հաճելի մթնոլորտ։

Հաւատիքը պիտի յատկացուի «Հայաս – տան» պարբերաթերթին։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ
ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ՏՕՆԱԾՈՒՐ
Դեկտեմբեր 21ին
ժամը 15ին

Բացի հայերէն եւ ֆրանսերէն արուա – սանութիւններէն եւ երգերէն, տեղի պի– տի ունենան հետաքրքիր ներկայացումներ։— «Պիտի պաշտեմ հայերէն լեզուն»։ «Կիրակոս աղային ճաշարանը» կատա – կերգութիւն։ «Կաղանդ պապային խստու– թիւնները» (ֆրանսերէն) տրամախօսու– թիւն «Հին եւ նոր տարին» եւ նուէրներու բաշխում։ Կը հրաւիրուին ծնողները։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի կա– նադի Ծառի հանդէսը Դեկտեմբեր 21ին ժամը 16էն սկսեալ մինչեւ 22։

Գեղարուեստական բաժինը կազմակեր– պուած է վարժարանի մեծ եւ փոքր ա – շակերտներու կողմէն, պատշտախառն ներկայացումներ, արտասանութիւններ, խաղեր եւ երգեր։

Շքասեղան հայկական աւանդական ճո – խութեամբ։

Սիրով կը հրաւիրուին յարգելի բոլոր հայրենակիցները։

ՊԱՐԱՒԱՆԴԷՍ

Վիլնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան պարա– հանդէսը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ 20 Դեկտեմբերին, Շաբաթ իրիկունը, Սալ ատ Ֆէթի ընդարձակ սրահներուն մէջ։

Հաճելի անակնկալներ եւ առաջնակարգ նուագախումբ։

REVEILLON DE NOEL

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Առնուվիլի «Կաւվարենց» մասնա – ճիւղին կողմէ։

Տեղի կ'ունենայ Դեկտեմբեր 24, Ձորեքշաբթի ժամը 20,30էն մինչեւ առաւօտ՝ Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Բիս Պլէօ։

Ընկերական խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ անցուցէք տօնական այս օրը։

ԵՐԳ, ՊԱՐ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻԻՆ, ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

COTILLONS

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է
Ճոխ պիւֆէ ···

Երիտասարդնե՛ր, մի մոռնաք այս թուականը, Դեկտեմբեր 24ին՝
ԲՈԼՈՐԴ 17 ԲԻՒ ՊԼԷՕ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ *Կիրակի, 28 Դեկտեմբեր, ժամը 16–24*
Hôtel Lutétia *մեծ սրահին մէջ*

Ճոխ պիւֆէ

ORCHESTRE JEUNESSE

Պիտի նուագէ նաեւ հայկ. նոր քանիկօներ Զոր կ երգէ Պ. ԼԵՒՈՆ ՄՈՄՃԵԱՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԳԵՂԵՑԻԿ ՅԱՅՏԱԳԻՐ՝

ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆի երգի ծանօթ քառեակը։

Կը պարեն՝ Օր. Օր. Քէօշկէրեան եւ Դանիէլեան։

Կ'երգեն՝ Տիկին Շ. Գալայճեան եւ Օր. Միշլին Մարուճեան՝ *կիթառով։*
Զուարթ մեներգուհի՝ *ուսանողուհի* Օր. Է. Աբգարեանի *կողմէ։*

Մուտք՝ 500 *ֆրանք, ուսանողներուն՝* 300 *ֆրանք։*

Ծանօթ.— Կը խնդրուի այժմէն ապահովել սեղանները, հետախօսելով՝ Կիւթէն– պէրկ 24 – 38 եւ կամ՝ Տանթօն՝ 13–27։ Մինչեւ ժամը 19ը չհկողներուն սեղաննե– րուն պատասխանատուութիւնը չստանձնէ յանձնախումբը։

ՄԱՐՍԷՅԼ

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Կը ծանուցանէ թէ տարեկան իր

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Տեղի պիտի ունենայ
31 *Յունուար, Շաբաթ գիշեր,*
Քլիւպի մէջ

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

Վիէն.— Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէն տեղւոյն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 21ին, Օհանջանեան սա– կումբը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւ– նը պարտաւորիչ է։

Փարիզ.— Հ. Յ. Դ. «Րաֆֆի» խումբի ընկերական ժողովը այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 21ին «Ռէժան»ի վերնայարկը։

Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

Լիոն.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կո – միտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8,30ին սովորա – կան հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

Մարսէյլ.— Սէն ժերմի Հ. Յ. Դ. Հայաստան ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը չարաթ երեկոյեան Դեկտ. 20, ընկ. Սիմոնեանի բնակարանը։ Բո– լոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտա– դիր է։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

Իսի.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընկ. ընդհ. ժողովը այս չարաթ իրիկուն ժամը 21ին, Մրմեան զպրոցը։ Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

Վալանս.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չարաթ իրիկուն ժա– մը 8·30ին (Քաֆէ Լիոն) սրճարանին վերնայարկը։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւո – րիչ է։

Փարիզ.— Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խում– բի ժողովը այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, 17 բիս Պլէօ։

Լիոն.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի վարչու– թիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բո– լոր ընկերուհիները, այս երկուշաբթի ժամը 16ին, Ցոյներու սրահը կարեւոր օրակարգ։

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Մարսէյլի Շրջանային վարչութեան վարչական ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ. բո – լորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ «Մանուկներու Օր»ուան տօնակատարութեան յանձնախումբի ժո – ղովը այս երկուշաբթի ժամը չորսին Ռէ– ժան սրճարանի վերնայարկը։ Կը խնդ – րուի ճշդապահ ըլլալ։

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը երեքին, ընկերուհի Էօժէնի Փո – թալեան բնակարանը՝ 21 Բիս Թիւրպիկօ, Փարիզ (2), մէթրօ Էքիէն Մարսէլ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկ – երուհիներուն եւ մասնաւորաբար յանձնա– խումբին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՀԱՄ. ԽԱՐԲԵՐԴ. Հայր. Միութեան վալանսի մասնաճիւղը ժողովի կը հրա – ւիրէ իր բոլոր անդամները այս Շաբաթ, Պ. Սիմոնեանի սրճարանը։ Հայրենակից– ներ, ժողովները մէկէ աւելի անդամներ յետաձգուած են փոքրամասնութեան պատճառով։ Այս վերջինը ինչ թիւ ալ որ կազմէ օրինաւոր պիտի նկատուի։

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳ ՊԱՆԵԼՈՅԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, երեկոյեան ժամը 4·45ին պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Յովհան – նէս Վ. Փարթամեան Ս. Ընծէ մատրան մէջ, 83 Բիս ա'Ալբէօյ։

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ԼՈՅՏ ՏԵՍԱԻ

REFLETS D'ARMÉNIE — "ՅՈԼՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ" — Volume 3 No 20157

Հայ Ռօմանթիք եւ ֆոլքլորիք երաժշտութեան երրորդ ամէնէն գեղեցիկ սկաւառակը։

Պատրաստութեամբ՝ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի

Vogue-Contrepoint No 20157 30 cm. 33 tours — 46 minutes (HAUTE FIDÉLITÉ)

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ, ՄԵՆԵՐԳ, ԽՄԲԵՐԳ, 50 ՀՈԳԻՆՈՑ ԽՈՒՄԲԻ ՄԸ ԿՈՂՄԷ՝

1· Խմենք Հայաստանի կենացը, 2· Ոս կեհատ, 3· Վարդը, 4· Կարաւանը, 5· Արազ գետը, 6· Տրէնճի, 7· Տույ տույ, 8· Նազանի, 9· Գորգով պար, 10· Հօ՛յ ամաւ, 11· Անահիտ, 12· Արեւելք, 13· Եարիս ուլուճ կը շարեմ։

Առանձին համար դիմել.— ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի 14, Rue Petit, Paris 9e (BOT. 99-22) - RECORD SHOP, 36 Rue da Moscou

ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԴԻՒԱՆԱՏՈՒՆԸ.— Երաժշտական վաճառատուները։

Գին 3040 ֆր. երգարանով միասին

Ծանօթ.— Օպուսոս ամէն սկսեալ սկաւառակներու գիները 13 տո հարիւր յաւելում կրած են, իբր պետական տուրք։ Փնտռել նաեւ հետեւեալ սալերը՝ 20·103 եւ 20·136, Հայ ժողով· երաժշտութիւն 16 եւ 14 կտոր, 45 վայրկեան իւրաքանչիւրը։
20·114, Եկմալեան պատարագ, խառնածայն երգեհոնով, 45 վայրկեան։
20·150 Կոմիտասեան պատարագ խառնածայն երգեհոնով, 55 վայրկեան։
10·016, Ժող· երգեր, Իրիս Պիւլպիւլեանէ։
Գաւառի համար առաքում խնամուած ծրարով, (ֆոնքրը ռամպուրսըման)։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900

Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք : Հատը 15 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ SAMEDI 20 DÉCEMBRE 1958

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8374 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4175

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

Ի՞ՆՉ Կ'ԱՆՑՆԻ ԿԸ ԴԱՌՆԱՅ

—o—

Մինչ գաշնակից պետանպետները փա – րիզի նստած քննութեան կ'ենթարկեն մի – ջազգային բարդ խնդիրները եւ մերթեալ ճակատ կը կազմեն Խորհրդային Միու – թեան դէմ՝ յանուն խաղաղութեան , ան– դին Մերձաւոր Արեւելքի կացութիւնը սկսած է մտահոգութիւն պատճառել քա– ղաքական շրջանակներու :

Իտալիոյ վարչապետ Ֆանֆանի ահա – զանգ կը հնչեցնէ՝ ազդարարելով, որ Կրէմլինի վարիչները ամէն միջոցի կը դիմեն իրենց ազդեցութեան ենթարկելու համար աշխարհի այդ մասը :

Ու առաջին հերթին Իրաքը, որուն քա– րիւղի այնքան հարուստ հանքերուն վրայ աչք ունին բոլորը :

Վերջին շաբաթներու ընթացքին Իրաքի մասին շրջած զանազան հակասական լու– րերը շփոթ տակնուվրայ ձգած են մարքերու մէջ :

Ի՞նչ կ'անցնի կը դառնայ այդ երկրին մէջ :

Մէկ բան յայտնի է, որ Յուլիս 14ի պետական յեղափոխութեան հաստա – տած վարչաձեւը ամուր հիմերու վրայ չէ կանգնած դեռ եւ ենթակայ է ցն – ցումներու :

Յատկանշական էր վարչապետ Ապտէլ Քէրիմ Քասըմի յայտարարութիւնը Պաղ– տատի ձայնասփիւռէն՝ երեւան հանուած « զաւդրութեան» մը մասին, որուն նը– պատակն էր «վտանգի ենթարկել հանրա– պետութեան գոյութիւնը » :

Որոշ չէր բաց թէ որո՞նք ծրագրած էին խնդրոյ առարկայ «պետական հար – ուած»ը, որ իր սաղմին մէջ խեղդուեցաւ՝ չնորհիւ կառավարութեան աչալուրջ հըս– կողութեան :

Տեղեկութիւնները համա – դրելով, կարելի է եզրակացնել, որ «հա – կայեղափոխական » չարժումին մէջ մէկէ աւելի պատասխանատուներ կային :

Ամէնէն առաջ կը մեղադրուին Իրաքի հարաւային շրջանի կալուածատէրերն ու աւատապետները, որոնք հաշմական իշ– խանութեան օրով առանձնաշնորհեալ դիրք ունէին :

Նոր վարչաձեւէն դժգոհ այս տարրերը ըմբոստութեան մղած են իրենց ճոխ դիւղացիները :

Կը մեղադրուին նաեւ հիւսիսային շըր– ջանի Քիւրտերը, որոնք սկսած են խլը – տիլ՝ օգտուելով ներկայացած պատեհ ա– ռիթէն : Պահ մը բսուեցաւ նոյնիսկ թէ դինեալ քրտական ուժեր կը քալեն Պաղ– տատի վրայ ...

Տարակոյս չկայ, որ Քիւրտերը դատ ունին : Ոչ միայն Իրաքի, այլ Իրանի , մանաւանդ Թուրքիոյ մէջ : Սակայն հա – ւանական չէ, որ Իրաքի Քիւրտերը ա – պըստամբութեան դրօշ պարզեն ներկայ կառավարութեան դէմ : Զէ՞ որ վար – չապետ Քասըմ ինք էր, որ Իրաք հրաւի– րեց անկախ Քիւրտիստանի ախոյեան չէյխ Պարզանին :

Քիւրտերը ներկայիս կռթնած են խոր– հրդային իշխանութեան վրայ, անկէ ըս– պասելով իրենց ազատագրութիւնը՝ ...

Եթէ ճիշդ են այն լուրերը թէ Իրաքի համայնավարները կ'աջակցին ներկայ կառավարութեան, այն առեն ոչ մէկ վը– տանգ կրնայ սպառնալ քրտական ճակա– տէն :

Սակայն Իրաքի մէջ բացի համայնա – վարներէն, կարեւոր ուժ մը կը կազմեն նախագահ Նասրի կողմնակիցները, որոնք կը ջատագովեն Իրաքի միացումը Արա – բական Միացեալ Հանրապետութեան :

Այս ուղղութեամբ գոյցեր ալ տեղի ու– նեցած էին վերջերս Պաղտատի մէջ : Այս քաղաքականութեան կողմնակիցները ար – դէն սկսած են Արաբական Միացեալ Հան– րապետութեան «արեւելեան նահանգ»ը կոչել Իրաքը : Ձերբակալուած է նշանա– ւոր Բաչիտ Կէյլանին, Նասրի մտերիմ բարեկամը :

Ամէնէն առաջ համայնավարներն են, որ կը հակառակին Եգիպտոսի հետ միացման ծրագրին :

Ուրեմն պայքարը կը մղուի ներկայիս երկու հոսանքներուն միջեւ :

Ո՞վ պիտի յաղթանակէ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱ Կ'ԵՐԹԱՅ

ՇԱՏ ՄԵԾ ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՏՐՈՒԻ ԱՅՍ ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆ

•

Հինգշաբթի իրիկուն կարեւոր լուր մը կը շրջէր Փարիզի քաղաքական շրջանակ– ներուն մէջ :— Ա. Միկոյեան Ամերիկա կ'երթայ դալ ամիս :

Այս ճամբորդութիւնը կը նկատուի իբ – րեւ քաղաքական մեծ նշանակութիւն ու – նեցող դիպուած մը : Ճամբորդութիւնը որոշ– ուած է Խ. Միութեան կառավարութեան առաջարկին վրայ եւ անմիջապէս ընդուն– ուած է Այզընհաուըրին կողմէ : Ամերիկ – եան կառավարութիւնը կը դնէ որ Մի – կոյեանի հետ խօսակցութիւնները չատ ա– ւելի կարեւոր են խաղաղութեան համար քան մեծերու որեւէ ժողով : Միւս կողմէ Ամերիկայի պատրաստակամութիւնը ըն– դառաջելու այս այցելութեան կարծել կու տայ նաեւ թէ Միկոյեանի ճամբորդու – թիւնը ուրիշ նպատակ ալ ունի, ցարդ անյայտ :

Ամերիկեան շրջանակները կը կարծեն թէ Միկոյեան առեւտրական հարցեր չո– շափով խնդիրներէն զատ պիտի ունենայ քաղաքական խօսակցութիւններ, եւ հա – ւանական կը նկատուի որ ուղէ Պերլինի մասին խօսիլ : Անոստոս Միկոյեան խորհրդային ամէնէն բարձրաստիճան անձնաւորութիւնն է որ Միացեալ Նա – հանգներ կ'երթայ :

Նախագահ Այզընհաուըր քանիցս յիշած էր իր նամակներուն մէջ ուղղուած՝ Բուլղանինի որ լաւ կ'ըլլայ եթէ խորհր – դային անձնաւորութիւն մը Ամերիկա գայ : Միկոյեանի երկրորդ ճամբորդու – թիւնը պիտի ըլլայ այս՝ դէպի Ամերիկա, արդարեւ առաջին անգամ գացած է ասկէ 22 տարի առաջ երբ տակաւին « Կոմի – տեռն» էր պարենաւորման ճարտարար – ուեստի : Ան առեն արդէն խորհրդային Քաղաքական Բիւրոյի (փօլիթբիւրօ) ա – ռաջին անդամն էր որ կը ճամբորդէր Ա– մերիկայի մէջ : Կ'ըսուի թէ այդ ճամբոր– դութիւնը մեծ դեր խաղացած է Խորհր – դային Միութեան ուսեսեղէնի արդիւ – նաբերութեան արդիականացման մէջ :

Ամերիկայի արտաքին նախարարու – թեան բանբերը, Ուայթ, յայտարարեց որ եթէ Միկոյեանը ուղէ տեսնուիլ Տըլըսի հետ, որեւէ արգելք չկայ . հաւանական է նաեւ որ տեսնուի Այզընհաուըրի հետ :

Ամերիկեան մամուլը կը դրէ թէ Խ. Միութեան ժպտուն վոխ – վարչապետը պիտի տեսնուի Ուաշինկթընի խորհրդային ժպտուն դեսպան՝ Մէնշիկովի հետ :

× Վարչաւա իր այցելութեան առթիւ, Խ. Միութեան փոխ – վարչապետ Ա. Մի– կոյեան զրծատան մը մէջ խօսք առնելով յայտարարած է թէ ժրնեւի ժողովին մէջ Խ. Միութեան առաջարկները կը ձգտին մեղմացնելու միջազգային լարուածու – թիւնը : Աւելցուցած է նաեւ թէ այս նը– պատակին համար Խ. Միութիւնը կ'ուզէ որ արեւմտեան ուժերը հեռանան Պեր – լինէն :

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ԺՈՂՈՎԸ ՎԵՐՋԱՑԱԻ

ՅԱՋՈՐԴ ՆԻՍՏ՝ ԱՊՐԻԼԻՆ ՈՒՈՇԻՆԿԹընի ՄԷՋ

Յաջորդաբար երեք օրուան վիճաբա – նութիւններէ եւ խորհրդակցութիւններէ հինգշաբթի իրիկուն Ատլանտեան Ուխտի 15 նախարարներու ժողովը վեր – ջացաւ : Յաջորդ նիստը տեղի պիտի ու – նենայ 1959 Ապրիլ 2 – 4ին, Ուաշինկթընի մէջ :

Դաշնակիցները ժողովէն վերջ հրատա– րակեցին պաշտօնական զեկոյց մը, ուր ցոյց կուտան իրենց միասնականութիւ – նը, վճռապէս դիրք ճշդելով Մոսկուայի դէմ : Անշուշտ օրակարգի գլխաւոր հար– ցըն էր՝ Պերլին : Արեւմտեանները, կը չեշտուի զեկոյցին մէջ, համոզուած են որ Գերմանիոյ վերամիացումն ու դինա – թափութիւնը Եւրոպայի ապահովութեան կեանքի հարցերն են, որոնց լուծման հա– մար ճիգ պէտք չէ խնայել : Բայց 15 նա – խարարները վճռած են տեղի չտալ խոր – հրդային սպառնալիքներուն՝ Պերլինի նը– կատմամբ :

Հիւլէական եւ ռազմական տեսակէտէն ուշադրաւ է պաշտօնական զեկոյցին այն նախազգուշութիւնը՝ ուր Արեւմտեանները միասնաբար կը յայտարարեն թէ որեւէ յարձակումի պարագային Ջրածին դէնքեր պիտի գործածուին նախայարձակը ետ մղելու համար : Ինչպէս դիտել կուտան կարգ մը մասնագէտներ, այս ազդարա – րութիւնը կ'ըլլայ՝ գերմանական նախկին մայրաքաղաքին վրայ կատարուած խոր – հրդային սպառնալիքներուն իբրեւ պա – տասխան :

Անշուշտ սպասելի է որ Մոսկուա ան – միջապէս հակազդէ այս ազդարարու – թեան, բայց քաղաքական ու դինուորա – կան կարգ մը շրջանակներու կարծիքը այն է, թէ խորհրդային պարապլուխները կրնան խոհեմ չարժիլ, որովհետեւ Արեւ– մուտքը այսքան վճռական չէր եղած յարգ :

Ամէն պարագայի մէջ, զեկոյցէն զա – տելով, 15 նախարարները պատերազմ մը չզթայսդեծելու նպատակ չունին. ընդ– հակառակն՝ որոշած են վճռական հար – ուած մը տալ համայնավարութեան, երբ Մոսկուա փորձէ յարձակում գործել որ եւ է կէտի վրայ :

Արեւմտեան Գերմանիոյ Արտաքին նա– խարար Ֆոն Պրենթանօ մամուլի ասուլիս մը տալով յայտարարեց այս ուղղու – թեամբ.— Ատլանտեան Ուխտի հիմնա – դրութենէն ի վեր լաւագոյն եւ ամէնէն յաջող ժողովն էր որ դումարուեցաւ Փա – րիզի մէջ :

ԲՈՒԼԳԱՆԻՆԻ ՄԵՂԱՅԱԳԻՐԸ ...

Մոսկուայի մէջ համայնավար կու – սակցութեան կեդր. կոմիտէին առջեւ իսօք առնելով մտաչալ Բուլղանին իր «ինքնաքննադատութիւնը » ըրաւ, խոս – տովանելով թէ «Խրուչչեւ իրաւունք ու – նէր պինդը մեկուսացնելու, որովհետեւ կը դեկավարէր «հակակուսակցական» խմբ – րակը » : Խորհրդային մամուլի «Թաս» գործակալութեան համաձայն մտաչալ Բուլղանին յայտարարած է թէ 1957ին ինք ալ միացած է Մալենկովի, Գականո– վիչի, Մոլոթովի եւ Շեպիլովի սկսած չարժումին եւ իրրեւ Վարչապետ Խ. Մի– ութեան՝ դեկավարած զանոնք, «Անոնք իմ գրասենեակիս մէջ կը դումարէին ի – րենց ժողովները» աւելցուցած է նախկին Վարչապետը, Մոլոթովը կոչելով «ժողո– վուրդն եւ կեանքն կարուած մարդ մը» եւ Մալենկովը անուանելով «խառնակիչ, ընդունակ՝ որեւէ վատութեան եւ սուր– նութեան » :

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ

25·000 ԼԻՐ· ՈՍԿԻ ԿԸ ՏՐԱՄԱԴՐԷ ՀԱՅ ԶՈՀԵՐՈՒԻՆ ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐՈՒԻՆ

Վազգէն Ա· կաթողիկոսը Դեկտեմբեր 14ին երեւանի ձայնասփիւռէն պատգամ մը ուղղած է Լիբանահայութեան, որուն գլխաւոր մասերը կուտանք ստորեւ·—

Սուրբ Էջմիածինը, Հայութեան սիրտը խոցուած է վշտով ի լուր այն զրկում – թիւններուն որոնք վերջին ամիսներուն տեղի ունեցան Լիբանանի մայրաքաղաք Պէյրութի հայ գաղութի ծոցին մէջ , խը– լելով տասնեակ զոհեր, մեռեալներ ու վիրաւորներ :

Հայ մարդիկ, հարազատ զաւակները նոյն ժողովուրդին եւ նոյն ե – կեղեցիին, ժառանգորդները Սուրբ Լուսաւորչին եւ Ս. Մեսրոպին, իմաստ չունեցող կիրքերով կուրացած, դինուած հրով ու սրով, իրենց եղբայրներուն կեանքի լոյսը կը մարեն :

Բոլորս անխտիր Հայ Եկեղեցի եւ հայ ժողովուրդ, մինչեւ ափերը հեռաւոր եր– կիրներու, ուր ի'սպրին զաւակները մեր, այսօր սուգի մէջ ենք, տխուր, սրտաբեկ եւ ամօթահար : Ամէնուն վիշտը մեր սր – տին մէջ առած , մենք կ'ողբանք բոլոր զո– հերը եղբայրասպան այդ ոճրագործութեան, ու Փրկիչ Իյման Ս. սեղանի առաջ կ'ա – ղօթենք անոնց հոգիներուն հանդստեան եւ խաղաղութեան համար, կ'աղօթենք նաեւ որ բարին Աստուած, Ս. Հոգիով մխիթարէ ինկած զոհերուն հարազատնե– րը ու թեթեւցնէ անոնց ծանր սուգը եւ դոնէ մասամբ սփոփանք մը բերելու դա– յսմով, մեր համեստ միջոցներով կու ղանք 25·000 լիբանան· ոսկի տրամադրել զոհերուն կարուստալ ընտանիքներուն , որբերուն ու այրիներուն՝ իրրեւ հայրա – կան օգնութիւն :

Մեր խօսքը ուղղելով համայն Լիբանա– նի մեր Ս. Եկեղեցւոյ հաւատացեալնե – րուն, մենք իրրեւ Հայրապետ Ամենայն Հայոց սրտագին կոչ կ'ուղղենք մեր բոլոր հոգեւոր զաւակներուն անխտիր, որ կանգ առնեն եւ ետ դառնան կորստեան ճամ – բաներէ եւ ընդմիշտ հրաժարին եղբայ – րասպան արարքներէ , որոնք ոչ միայն բարոյապէս դատապարտելի են այլեւս անպատուաբեր ու նուաստացուցիչ մեր ազգի համար յաչս օտար հիւրընկալ ժո – ղովուրդներու եւ պետութիւններու :

Կոչ կ'ուղղենք բոլորին, որ իրրեւ օրի– նապահ եւ կարգապահ քաղաքացիները Լիբանանեան հայրենիքի առիթ չտանդեն ներքին խռովութեանց ու անկարգու – թեանց այլ իրենց խոհական կեցուածքովն ու իմաստուն խօսքերով առաւել նպաս – տեն իրենց բնակած երկրի ներքին խաղա– ղութեան եւ հայրենասիրական միասնու– թեան :

Սփիւռքի հայ ժողովուրդը ուր որ ալ դտնուի իրրեւ կեանքի կանոն եւ իր դո – յութեան իրրեւ պայման պէտք է հեռու մնայ ամէն տեսակ քաղաքական փորձու – թիւններէ եւ կուսակցական ծայրայեղու– թիւններէ եւ ապրի խաղաղ, համերաշխ իրրեւ կրօնական համայնք Հայոց· Ս· Եկեղեցւոյ մէ եւ անբաժանելի մասեան կենսարար սկզբունքով զօտեպինդ :

ՎԱԶԳԻՆ Ա·

Ծայր· Պատր· եւ Կաթ· Հայոց

ՄՄԲ·— Վերջին թղթակներով ստաց – ուած *Ազդակի* մէջ կը կարդանք թէ Ամե– նայն Հայոց Կաթողիկոսի 25·000 ոսկիի օգնութիւնը պիտի բաժնուի բոլոր զոհե– րու ընտանիքներուն անխտիր :

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ 100 քիլօ իւրանիում պրկեցին Փարիզ (37 միլիոն ֆրանք) , որ առջի օր հասաւ Օրլի, պրկուելու հա– մար Սաքլէյի հիւլէական կեդրոնը :

ՈՒՂՂԱԳՐԱԿԱՆ

4.

Կրկնապատկ բառը, ամենայն, մեր մա-տենադրութեան ոսկեդարեան դարպաս - ներուն մէջ եւ դուրսը ճեմելէ եառք ջա - ջուռ ջաջուռ, ի վերջոյ կը թողու դահը դեղջուկ բառին, որ է ամէն, իսկ ինք կը հեռանայ կը կորսուի մեր օրերուն :

ԲԱՌԻՆ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ .— Գեղջուկ բառը հետզհետէ կը ստանայ քա-ղաքացիութիւն, կը մտերմանայ գրակա-նութեան մշակներուն հետ, ու կը ճամ - բորդէ անոնց հետ :

Զայն կը գտնենք հայկական միջնադ - խարհին մէջ, Նարեկացիի տաղերուն մէջ.

Եղջիւրն ամէն խաչաձևման,
Եւ մազն ամէն հոյլ մարգարիտ :

Այլեւս ոչ ոք կրնայ պնդել թէ բառը պէտք է կարդալ պատիւով, այսինքն ե - ռավանդ,— ոտանաւորին ոտքերը կը պա-հանջէն կարդալ երկավանդ, ամէն :

Միջին դարուն, բառը իջած է արդէն Կիլիկիա : Ու Ն. Շնորհալի զայն կը գոր-ծածէ իր հանելուկներուն մէջ.

Եթէ գաշխարհս զամէնըն տան,
Ուտէ ասէ՝ չէ բաւական :

Եւ այսպէս գաղթած այլուր : Արեւել - քէն Արեւմուտք : Բայց ամէն տեղ կը գո-ւի, Ամէն, ինչո՛ւ չէ՝ նաեւ Ամէն : Ըսինք թէ արժէք չենք տար, ուղղագրա-կան տեսակէտով, ձեռագրական վկայու-թեանց : Ներկայացուցինք հայ լեզուին « յատկութիւնը », որ կը պահանջէ բա - ռավերջի Նէն առաջ կամ դնել է՝ երբ չփոթութիւն կայ է կամ ե ձայներուն մասին, — ինչպէս Ֆրանսացիները էմ կը դնեն ի եւ էն դիրերով կազմուած ժո-տական նախածանցին մէջ էն դիրին տեղ՝ փէ դիրէն առաջ : Ամէն բառին ուղղա - գրութիւնը ճշդուած է սուղագրանու - թեամբ եւ հայ լեզուին «մասնայատուկ » կանոններով :

Բայց Աճառեան աշխարհագրական խն-դիր մը կը հանէ : Կ'ըսէ թէ արեւելեան Հայաստանի մէջ որդեգրուած է սխալ դրչութիւնը՝ Ամէն, իսկ արեւմտեան Հայաստանի մէջ՝ ուղիղ դրչութիւնը , Ամէն :

Ճիշդ չէ այս կարծիքը :

Արեւելահայերէն Քերականութեան մը մէջ, Քերականութիւն Մայրենի Լեզուի, (իմ օրինակիս չապիկը պատռած ըլլա - լով, չկրցայ ստուգել հեղինակը), կը կարդամ էջ 120.— «Ամէնից ընտիր» : Իսկ էջ 137.— «Ամէն կամ Բով ամէնիը հոլովում է եղակի, բայց յոգնակի միտք ունի, — ամէնը, ամէնիցը կամ ամէն - քից» :

Ճիշդ չէ նոյնպէս պնդել թէ Արեւմտա-հայերը առհասարակ կը գործածեն ուղիղ դրչութիւնը, Ամէն :

Կար ժամանակ մը՝ երբ Թիֆլիզ ու Պո-լիս կը մրցէին իրարու հետ... ուղիղ չդրելու համար : Նոյնիսկ Պոլսոյ «Հայ - կաբանները» կը յայտարարէին թէ հայ-բենասէրը չէ, չըսելու համար թէ Հայ չէ, ով որ կը դրէ ... Ամէն : Հայ ըլլալու համար պէտք էր դրել Ամէն :

1888ին, երկու մեծ հայկաբանները , Մատթէոս Գարագաշեան եւ Յակոբ Գուրգէն, հելլենական տրամախօսութեան ձեւով կամ արդի fողոֆներուն իրբեւ նա-խաճաշակ, կը ներկայացնեն մեր լեզուին կեանքը եւ կարգ մը վէճերը : Այդ առ - թիւ Ամէն բառին մասին .—

« Սակաւ ամօք յառաջ(*) վերադիրդ Ամէն վէճս սաստիկս յարոյց ի հրապա - րակի. պատգամք եւ պատասխանիք դէմ ընդդէմ ելեալ միմեանց լնուին պըա - դիրս(**) : Զիւնեմ քալ թէ ո՞յք էին ի - մատնակքն այնոքիկ, որ արբեալք ի տարապայման լմն մոլեղնութենէ հայրե-նասիրութեան՝ բիւրապատիկ անճահ եւ տմեռատական ընծայութեամբք հաւանե - ցուցանել կամէին զդրագիտս թէ Ամէն նշանակէ ամենայն եւ Ամէն երբայեցե - րէն՝ եղիցի. եւ այսու համարէին մեծա - մեծ ինչ գործ հայրենասիրութեան վճա-րել : Եթէ ոք վասն ամենայն յայտ առ - նելոյ՝ գրէր Ամէն, չէր նա հայրենա - սէր» :

Ընդհակառակն, մեր մեծանուն հայ - կաբանները, մասնագէտ՝ ոսկեդարեան լեզուի, կը յայտարարեն, «հայրենասէր»-նէրուն ի պատասխան. — « Մեք ասեմք թէ Ամէն չէ հայերէն» :

Ցետոյ կը հիմնաւորեն իրենց տեսակէ-տը, ճիշդ ինչպէս բացատրած էինք մեր երկրորդ յօդուածով .—

« Ամենայն անուն կամ վերադիր որ յանդի նշանագրաւն ն որում յառաջ ըն - թանայ նշանադիր ձայնաւոր որ չիցէ Ա, Ը, Ի, Ո, զրի էն եւ ոչ են : Իրագմաւորն երրորդ դիմաց ժամանակաց ինչ չորից լծորդութեանց միայն զտանի են եւ ո՛չ այլուր» :

Ես քիչ մը աւելի ներող, որովհետեւ համբակ, ցոյց տուած էի ուրիշ բացա - ռութիւններ ալ : Այստեղ զանց կ'առնեմ որուած օրինակները : Բայց հետաքրքրա-կան է յաւելումը զոր կը կատարեն .

— « Ի դէպ է յաւելուլ ասա թէ նոյն բանք են եւ վասն անուանց , որ յանդին Զ, Շ, Ժ, Ս, նշանակագրօք, որպէս դէզ, երէզ, բզէզ, ողջակէզ, մողէզ , ասպարէզ, մէզ, գէշ, խերեւէշ, էշ, գա-հավէժ, խէժ, վրէժ, գէս, պէս, այլովքն հանդերձ : Եւ անուանք մարդկան .— Ար-տաշէս, Արիստակէս, Ներսէս, Մովսէս» :

Այսուհանդերձ Պոլսոյ մէջ մեծ զրա - կէտները ու բանաստեղծները, որոնք ԸՒ կ'ըսեն՝ ՄԸՒ չեն ըսեր, յամառեցան գրել Ամէն, Աճառեանի որակումով՝ սխալ գրչութեամբ, որու հետեւողները, ճիշդ է, աւելի մեծ թիւ մը կը կազմեն կով - կասի մէջ :

ԻՄԱՍՏԱԲԱՆԱԿԱՆ .— Բառը, ըստ իր ծագման, համայն, կը նշանակէ բոլոր , ամբողջ : Սակայն , բարդութեան եւ այլ պարագաներու մէջ կը մատնէ նախ ի - մաստի երկու երանգ, յետոյ իմաստի ո - րոշ փոփոխութիւն :

1.— *Ինչպէս ծանօթ է, գրաբարի մէջ՝ բառավերջի է դիրը ե կը գտնայ (յա - ճախ ի) խոնարհումի, ածանցումի եւ բարդութեան ժամանակ : Ամէն բառին խօսելով՝ է դիրը կը գտնայ ե, ինչպէս՝ ամէն – ամենի, ամէն – ամենայն, ամէն – ամենակալ :*

Աչխարհաբարի մէջ՝ բառավերջի է դի-րը ե չի գտնար հոլովման ժամանակ.— Ամէն , ամէնուն, ամէնէն : (Նոյն ձեւով՝ ամէնիւ, ամէնիին, ամէնիէն, — այս բա - ռաձեւը համեմատել Աքէնիւ տեղանուան հետ) : Բայց ե կը գտնայ ածանցումի եւ բարդութեան ժամանակ : Ուշադրութի՛ւն, — բարդուած կամ կցուած բառը, եթէ կը սկսի ձայնաւորով, յօդակապ չ'առներ ու կը միանայ առանց այլեւայլի, ինչպէս ձեւրնկալ, եւ ոչ երբեք ձեւաբնկալ : Ու - րեմն՝ ամենակալ, բայց ամենաարագ՝ երբեք եւ երբեք : Նման պարագաներու մէջ, Ամէն բառը կ'ամուսնանայ առանց յօդակապ տալու կցուած բառին եւ ինք եւս կը մնայ անփոխ,— այսպէս ամէ - նիմաստ , ամենօրհնեալ, բայց ոչ երբեք ամենաիմաստ կամ ամենաօրհնեալ, նե - րելի՝ ամենիմաստ, ամենօրհնեալ ձեւերը (է դիրին փոփոխութեամբ) :

Արեւելահայերն են, որ կը չարունա - կեն գրել այդ սխալ եւ հակահայկական ձեւով,— լեզուի վէրք մը, որ կազմած իր իաթիւսով երաժշտական փou - նոր մըն է ականջ վիրաւորող, ականջ ծա - կող (***) :

Այնքան տգեղ, այնքան կոպիտ՝ որքան ի վերջացող բառերու սեռական հոլովը արեւմտահայերէնի մէջ, եկեղեցի – եկե-ղեցիի :

Արդ, վերը ըսինք թէ Ամէն բառը իր բարդութեանց կուտայ երկու երանգ, — ոսկեդարեան եւ արդիական :

Զանազանելու համար՝ կը բաւէ ը - սել թէ ոսկեդարեան բարդութիւնները չունին ղերադրական իմաստ , որ յատուկ է առաւելապէս արդիական բարդու - թեանց : Օրինակը կուտամ նոյն բառով՝ աւելի հասկնալի դարձնելու համար մի - քըս.— Ահա ամենագեղեցիկ բառը ոսկե-դարեան իմաստով կը նշանակէ չատ գե - ղեցիկ, ամբողջովին գեղեցիկ, իսկ ար - դիական իմաստով՝ ամէնքէն գեղեցիկ , գեղեցիկներուն գեղեցիկը, գերադրական չափով : Պէտք է ըսել նաեւ թէ բայար - մատով կամ ածականով կազմուած բար - դութիւններն ալ, Ամէն բառին հետ, կու - տան նոյն զանազանութիւնը :

2.— Իմաստի ընդլայնումով մը, Ամէն բառը հասած է դեռ մինչեւ հոն՝ ուր ոչ միայն կ'աղօտի բառին նշանակութիւնը , այլ եւ կը կրէ փոփոխութիւն մը, հակում մը դէպի ժխտում : Ապացոյց բացասական նշանակութեան զօրացումը ամենեւին բա - ռով, երբեք կամ ոչ նշանակութեամբ : Ինձի զարմանք կը պատճառէր այս կէտը : Ի վերջոյ, սակայն, գտայ Այտընեանի

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՆԱՍՐ՝ ԱՅՍՕՐ

Մոսկուայի Միջին – Արեւելեան ֆա - զոմականութիւնը արմատական փոփո - խութիւններ կրելու վրայ է : Կրեմլինի դեկավարները, որոնք ցարդ ամէն ձեւով բե - թի – թիկունք կը հանդիսանային նախա-գահ Նասրի, այժմ կը նախընտրեն արա-բական իրենց ֆաղաքականութիւնը վարել սեղական համայնավար կուսակցութիւն - ներուն միջոցով : Իրաքի պարագան չա-փազանց յատկանշական է :

Զարմանալի չէ ուրեմն, որ Նասրի վա-րած ֆաղաքականութիւնն ալ որոշ փոփո-խութիւններու ենթարկուի մեքենաբար :

« Նիւ Եորք Հերալտ»ի գլխաւոր աշխա-տակիցներէն Ճոզէֆ Օլսոփ վերջերս տե-սակցութիւն մը ունեցած է Եգիպտոսի նախագահին հետ : Ստորեւ՝ այս առթիւ Օլսոփի հրատարակած յօդուածին գլխա-ւոր մասերը :

« Ժամանակը հասած է իմ երկրիս եւ Մ. Նահանգներու, Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան եւ Արեւմտեան պե - տութեանց փոխ – յարաբերութիւնները ի-րենց բնականոն վիճակին բերելու » :

Արաբական Միացեալ Հանրապետու - թեան նախագահին այս արտայայտու - թիւնը որոշ կերպով ցոյց կուտայ թէ խո-րունկ փոփոխութիւն մը յառաջացած է Նասրի բռնած դիրքին մէջ : Նախապէս , Նասր ոչ մէկ փափաք ունէր « յարաբե - րութիւնները իրենց բնականոն վիճակին բերելու » : Իր ամբողջ ճիգը կեդրոնացու-ցած էր Արեւմուտքի դէմ պայքարելու գործին, մինչեւ որ անցեալ Յուլիսին Պաղտատի մէջ յայտնած պետական հար - ուածով Արեւմուտքի միջին արեւելեան քաղաքականութիւնը վերջնական ու ճա - կատագրական պարտութեան ենթարկուե-ցաւ :

Սակայն կամալ ապտէլ Նասր, որ այն - քան անդամներ երդում ըրած է «օտար լծոր միջամտութիւնները» հեռացնել ա-րաբական երկիրներէն, այժմ ինքզինքը կը գտնէ դիրար խաչաձեւող ճամբաներու քառուղիի մը վրայ :

Արդարեւ լինելի չնորհած ունկնդրութե - նէն անմիջապէս առաջ լուր առած էր, որ Իրաքի ռասիկանութեան անկախ ու ան - կաշառ պետը՝ Թահիր Եահեա, պաշտօ - նանկ եղած է ու փոխարինուած՝ համայ-նավարամիտ մէկու մը կողմէ : Այս ձե - ւով, Իրաքի համայնավարները որեւէ մէկ առենէ աւելի յոյս կ'ունենան երկրին բա - ցարձակ տէրերը դառնալու :

Նասր, դիրար խաչաձեւող ճամբաներու ծառուղիի մը վրայ կը գտնուի այժմ, ո-րովհետեւ արաբական երկրի մը մէջ — Իրաք — օրէ օր աւելի կը ճշդուի նոր , անսպասելի եւ սպառնալից օտար միջա - մտութեան մը վախը :

Երեւութապէս պարզ եւ անկարեւոր այն իրողութիւնը, որ նախագահ Նասր յօժա-րեցաւ ինձի ունկնդրութիւն չնորհել (րան մը, որ մէկ տարիէ ի վեր կը մերժէ ա - մերիկացի լրագրողներուն), ցոյց կուտայ թէ Նասր կը զգայ իր դիրքին մէջ յառա-ջացած փոփոխութիւնը : Կ'ուզէ «յարաբե-րութիւնները իրենց բնականոն վիճակին բերել», որովհետեւ պիտի թէ ընարու - թեան ժամը հնչած է, կ'ուզէ իր յառա - ջիկայ քայլը առնելէն առաջ չարժելու ա-զատութիւն ապահովել եւ հանդարտ մթ-նոլորտի մը մէջ տալ իր որոշումը :

Կը յուսար անկասկած, որ Իրաքի մէջ Արեւմուտքի պարտութիւնը իր մեծ յաղ-թանակը պիտի ըլլար. մանաւանդ երբ նկատի ունենանք, որ Իրաքեան հին վար-չամէնին անկման պատճառը Նասրի կող-մէ Արաբներու սրտին մէջ արթնցուցած ազգայնականութեան բոցն էր :

Մեր տեսակցութեան ընթացքին դառ - նացած կամ ջղայնացած երեւոյթ մը չու-նէր. միայն՝ քիչ մը աւելի նիհարցած կ'երեւէր, մազերը՝ քիչ մը աւելի ճեր - մկած, եւ կացութիւնը աւելի մեծ պա - դարիւնով կը վերլուծէր քան մեր նա - խորդ տեսակցութեան ընթացքին :

Իր նախկին վերաբերմունքը փոխելով , ուզած էր ամերիկացի լրագրողի մը հետ տեսակցիլ, բայց կ'ուզէր խուսափիլ իր նոր կացութեան յառաջ բերած դժուարին իրականութիւններուն մասին խօսելէ :

Այսպէս, երկու ժամ տեւող մեր տե - սակցութեան ամբողջ առաջին մասին մէջ նախ դժգոհութիւն յայտնեց արեւմտեան մամուլին դէմ, որ «կը թունաւորէ» Ա - րեւմուտքի եւ արաբական երկիրներու յարաբերութիւնները : Ապա ամփոփ եւ հետաքրքրական տեղեկութիւններ տուաւ Արեւմուտքի հետ ունեցած իր անցեալ յարաբերութիւններուն մասին :

Բայց վերջապէս առիթ տուաւ, որ դիս հետաքրքրող բուն նիւթին մասին խօ - սինք : Կրցայ մատնանշել, որ Կրեմլին, որ ցարդ ամէն կերպով պաշտպան կը հանդիսանար Նասրի, հիմնովին փոխած է իր քաղաքականութիւնը. արդիւնքը այն է, որ արաբական ազգայնական չարժու - մը այժմ բոլորովին նոր հակառակորդի մը յարձակման ենթարկուած է :

Հարց տուի, որ ի՞նչ պիտի ըլլայ իր դիրքը : Պահ մը լուռ մտածկոտ, ապա դրեթէ տատամսելով պատասխանեց .

« Իրապէս դժուար է հաւատալ, որ Ի - րաք ի վերջոյ դիրք պիտի բռնէ արաբա-կան ազգայնական չարժման դէմ : Մեծ յոյս ունիմ որ Իրաք միշտ պիտի վարուի արաբական երկրի մը նման, եւ գօրավիգ պիտի հանդիսանայ արաբական ազգայ - նական դալափարներուն : Մինչ այդ, մեր քաղաքականութիւնը չատ պարզ է — ըս - պասել եւ տեսնել թէ դէպքերը ինչ ըն - թացք պիտի առնեն :

Պէտք է կազմակերպենք մեր չարժում-ները, այլապէս ստեղծուած կացութիւնը կրնայ մեզ քայքայել : Հետեւաբար, հա - կառակ այն իրողութեան, որ Իրաքի հա - մայնավարները արաբական ազգայնակա-նութեան հակառակ գործունէութեան մը լծուած են, չեմ կրնար ըսել որ Իրաքը այսօր Արաբ ազգին թշնամի է : Իմ վեր - ջին ճառիս մէջ արդէն ըսի, որ Իրաքը պիտի պաշտպանենք որեւէ վտանգի դէմ» :

Խօսակցութեան ընթացքին , նախագահ Նասր չատ լաւ արտայայտուեցաւ Իրաքի ներկայ վարչապետին՝ զօրավար Ապտէլ Քարիմ Քասըմի մասին, հակառակ անոր որ համայնավարները այս վերջինին ուժ կուտան : Ցաւ յայտնեց նաեւ Քասըմի պարտեալ հակառակորդին՝ գնդապետ Ա - րէֆի «անխոհեմութեան» համար. Արէֆ կ'ուզէր Իրաքը անմիջապէս միացնել Ե - գիպտոսի , եւ մերժած էր Քասըմի ներկայացուցած առաջարկը՝ Ազատ Սպա - ներու կոմիտէի մը կազմութեան մասին :

Նախագահ Նասրի հետ ունեցած խո - սակցութենէս քաղած ընդհանուր տպա - ւորութիւնս, որ թերեւս ամէնէն կարե - ւորն է, հետեւեալն էր.

*Նախ եւ առաջ, Նասր չատ լաւ հասկը-ցած է թէ Կրեմլինի մէջին արեւելեան նոր քաղաքականութիւնը ինչ կը նշանակէ ի - րեն համար. այդ մասին որեւէ աւելորդ յոյս չունի : Իրականութեան մէջ, արաբ ազգայնական չարժման դէմ համայնա - վարներու նոր յարձակումը չատ աւելի վտանգաւոր կը նկատէ քան Արեւմուտքի նախկին քաղաքականութիւնը : Այս պատ - ճառով ալ պիտի չվարանի համայնավա - րութեան դէմ պայքարելէ, հակառակ Մ. Միութենէն ստացած նախկին օգնութեան

մօտ բացատրութիւնը, որ ահաւասիկ .— Երբայական ոճ մըն է, որ ամենայն բա - ռին կուտայ, « արդելական բայի մը հետ» դրուած պարագային, եւ ոչ մի նը - շանակութիւնը (Թուրքերէն՝ հիչ պիր) : Այս ոճը, կ'ըսէ Այտընեան, «բաւական յաճախեալ է» Աստուածաշունչ Մատեա - նին մէջ. «Զայլ ոք ոչ դիտեմ ամենեւին» (Ա. Կոր. Ա. 16) :

Եւ հիմա անցնինք երբայերէն Ամէն բառին :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Յ. Գ.— Ռընանի վկայութեան, ինչպէս եւ Դիոնեսիոս Թրակացիի, Փիլոնի գոր - ծերուն թարգմանութեանց մասին՝ յա - ջորդով , իրրեւ պատասխան ինծի հասած հարցումներու :

(*) Երկրորդ յօդուածով յիշած եմ այդ վիճաբանութիւնը :

(**) Կը տեսնուի թէ , նոյնիսկ 70 տա - րի առաջ, հարսնիք, պատարագ ու հան - դէս նկարագրելու համար չէր միայն, որ կը հրատարակուէին օրաւան հայերէն թերթերը, ոչ ալ պախալ – չախալի ծա - նուցում դնելու համար, այլեւ հրատա - րակելու՝ լեզուաբանական, ակադեմական վիճաբանութիւններ, ի պէտս զարգացե - լոց :

(***) Ուղղագրութեան պատմութեան մէջ աչք եւ ականջ մեծ դեր կը խաղան , — երկար ուսումնասիրութիւններ կան այդ մասին :

ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ Պ. ՁԻՔՈՒՆԻԻ ԵՒ ՈՒՐԻՇՆԵՐՈՒ

«Ցառաջ»ի Հոկտեմբեր ամսու վերջին թիւերուն մէջ Պ. Զիքունի երկար ու ազուոր զրախօսական մը ստորագրած է այս ամսու լոյս տեսած Շ. Գարահիսար ու իր Հերոսամարտը հատորիս մասին, ուր, ի միջի այլոց, դիտողութիւն ունի զրչա – նունիս համար ալ :

Հմուտ բանասէրը կը զրէ ·

« Հայկազ » անուն՝ առանց վերջատառ «ն»ի գոյութիւն չունի: Հայկազուն, Հայկազնեան բանաձեւերուն կրճատը, Հայկազն է, Հայի եւ ազն բառերէն կազմուած : Առանձին ազ բառ մը չունի հա – յերէնը : Ուրեմն պէտք է ուղղրել Հայկազն :

Ըսեմ անմիջապէս որ Պ. Զիքունի ա – ռաջինը չէ այս դիտողութիւնը ընող. Պ. Մանուկ Աբեղեան, «Ցառաջ»ի լուսահոգի խմբագրապետին աչքերը, առաջին եղաւ այս բանը ուշադրութեանս յանձնող երբ տարիներ առաջ, կ'աշխատակցէի Պոլսոյ իր «Ազդարար»ին :

Անոր տուած պատասխանս ահա կը տեսնուիմ կրկնել հոս ալ :

Բուն անունս Զեքէմեան Արամ է: Ժա – մանակ մը ճանչցուած եմ նաեւ Կաշմիրեան անունով: Երբ 1921ին Ամերիկա զա – լով գրել սկսայ, ինչ ինչ պատճառներով տեսնուած էի գրչանուն մը գտնել. ինձ – մէ երկու տարու մեծ նահատակ եղբօրս Հայկազունին առաջին անունը,—որ կարճ ու կտրուկ Հայկազի վերածուած էր, — ու բոլորին կողմէ ընդունուած ու գոր – ծածուած, կցեցի իմ առաջին անունիս ու դարձայ Արամ Հայկազ :

Աչխարհի վրայ ոչ մէկ ուժ ու ոչ մէկ օրէնք կրնայ փոփոխութեան ենթարկել զայն :

Աւելցնեմ որ հայ ժողովուրդին անփո – խարինելի, անմահաւէլի, յաւիտենական զանձարանը ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ կո – չած են մեր մեծանուն հայկաբանները :

Կը փափաքիմ նաեւ ընել Բ. ճշդում մը :

Պ. Զիքունի կը զրէ ·—

« Էջ 33 Մ. Պ. տառերը կը մնան ան – բացատրելի», ու ինք, «կրկին վերծանու – նով», կը գտնէ որ «անոնք իրարմէ բա – ւական հեռու ինկած Մուշեղեան ու Պետ – րոսեան մականուններուն միացումին սկզբնատառերն են »:

Այս եղրակացութիւնը սխալ է :

Ես զրած եմ·—

« Սբբազանը,— Սմբատ Եպիսկոպոս Սաւուկեան,— Պոլսէն Տիկ. Զապէլ ա – նուն վկայեալ մանկավարժուհի մը հր – աւիրելով, Կուլասեաններու տան մէջ բացաւ Շ. Գարահիսարի առաջին ման – կապարտէզը ուր յաճախող մանկտիկ պարտաւորուած էին կուրծքին վրայ Մ. Պ. տառերը ասեղնագործուած կարմիր պողոց հագնիլ »:

Մ. Պ. տառերը Մանկապարտէզին, ա – նոնց յաճախած կրթական հաստատու – թեան անունին ամփոփումն է պարզապէս եւ ոչ թէ Մուշեղեան ու Պետրոսեան ա – նուններուն սկզբնատառերը :

Երբ այս երկու ճշդումները որովհետեւ անոնք որեւէ կապ չունին Պ. Զիքունիի դրքին բովանդակութեան, դրելաձեւիս ու նման բաներու մասին ըրած դիտողու – թիւններուն կամ գնահատանքին հետ. այդ. բոլորը, ճաշակի ու հասկացողու – թեան հարց ըլլալով, վիճելի չեն ինձ հա – մար :

ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶ

ԹՐՔՒԱՊԱՏՈՒՄ

ՊԱՐՏՔ, ՊԱՐՏՔ, ՊԱՐՏՔ...

Միացեալ Նահանգներու առեւտրական չորս հաստատութիւնները 121 միլիոն տո – լարի պահանջ մը ունին Թուրքիայէն, բայց ամերիկեան կառավարութիւնը կ'աշխատի համոզել պահանջատէրերը որ 8 – 10 տարիով յետաձգեն զանձումը : Մնդրապատնէշով այս հարցին, Ամերիկա – յի տնտեսական ամէնէն ազդեցիկ թերթը՝ « Տը Ուոլ Սթրիթ Ճըրնըլ» կը զրէ թէ պահանջատէր առեւտրականները չեն ու – զեր յետաձգել իրենց զանձումը եւ այս ուղղութեամբ բողոքի նամակներ զրած են Թուրքիոյ Առեւտրական եւ Արտաքին Նա – խարարութեանց :

Ամերիկացի առեւտրականները որ Թուրքերու պարտքին վճարումը տասը տարիով յետաձգելու պատճառ մը չեն դտներ, մամուլի ասուլիս մը կազմակեր – պած են Ուշինկթընի մէջ եւ հրապարա – կաւ բողոքած այս կացութեան դէմ, մի – ւժամանակ ճակատ յարդարելով կառա – վարութեան դէմ : Միւս կողմէ առեւ – տրականները կը պահանջեն որ ամերիկ – եան ներածումի – արտածումի դրամա – տունը երաշխաւորէ այն վարկը զոր ու – րիշ դրամատուն մը պիտի բանայ Թուր – քիոյ՝ որ իր կարգին կարենայ վճարել դիզուած պարտքերը :

Ամերիկացիները բողոքի նամակներ զրկած են նաեւ Քոնկրէսի անդամներուն, պահանջելով որ Թուրքիա անմիջապէս վճարէ իր պարտքերը... իսկ Թուրքերը, հեռուէն, մտիկ կ'ընեն այս վէճը՝ առանց յուզուելու ...:

ՄԱՄՈՒԼԻ «ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ »

Թուրքիոյ Թերթերը կը զրեն թէ կա – ռավարութիւնը «բարեփոխում»ներ կա – տարած է մամուլի օրէնքին մէջ: Այսու – հետեւ լրագրողները պիտի չբանտար – կուին, բայց... ծանր տուգանքներու պիտ – ի ենթարկուին:

Դրամական տուգանքներու պիտի են – թարկուին մասնաւորապէս թերթի տէ – րերը, իսկ բուռն պատիժներ պիտի կրեն անոնք՝ որ յօդուածներ կը հրատարակեն մարդոց անձնական կեանքի մասին :

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ մեծագոյն մշակութային – նը կը կառուցուի Երեւան – Արտաշատ խճուղիին վրայ: Շինարարները այժմ կ'աշխատին նախապատրաստական եւ մասնարարական բաժիններուն վրայ. օդ – ադործման յանձնուած է արդէն երկրի բաժանմունքը: Գործարանը ունի 2100 ձոն կարողութեամբ սառնարան: Հինգ յարկանի այս մշակութային շինութեան համար 32 միլիոն ռուբլի յատկացուած է, ամբողջութեամբ վերջացած պիտի ըլլայ 1959ին :

ԵՐԵՒԱՆի մէջ չարժանկարի մեծ սր – բահներ պիտի կառուցուին, առաջին սրա – հին նախագիծը վերջնանալու վրայ է եւ պիտի չինուի՝ Մարքս փողոցին վրայ :

ՄՈՍԿՈՒԱՑի մէջ Նոյեմբեր 29ին բաց – ուած է հայ թատրոնի երկհազարամեայ – կին նուիրուած ցուցահանդէս մը՝ խոր – հրդային եւ հայկական մշակութային նա – խարարութիւններու նախաձեռնութեամբ : Հինգ մեծ դահլիճներու մէջ ցուցադրուած են երեք հազար լուսանկարներ, փաստա – թուղթեր, քանդակներ, մաֆէքներ, մեծ դերասաններու անձնական իրեր են :

ԵՐԵՒԱՆի պետականները Թուրքմէնիոյ Գիտութիւններու Ակադեմիային զրկած են 3500 զիրք՝ դիտութեան եւ արուեստի գանազան ճիւղերուն վերաբերեալ, հա – րստացնելու համար Թուրքմէն դիտուն – ներու զրադարանը :

ՆՈՐ ԲԱՑԱԶԻՏԻ մէջ չահադործման յանձնուած է կօչիկի նոր գործարանի մը երկյարկանի չէնքը :

ԱԶԻՆի մէջ օգտագործման յանձնուած է զիւղական ակումբի նոր չէնքը՝ երկու հարիւր հոդինոց դահլիճով, զրադարան – ընթերցարանով, խաղասենեակով եւ այլ յարմարութիւններով :

ՄԵՂՐիի չրջանին մէջ այս տարի չին – ուած են անհատական 147 տուներ, երկու անգամ աւելի քան անցեալ տարի :

ՆՈՐ ԲԱՑԱԶԻՏ չրջանի Բաւիկեան, Նորաշուղ եւ Լանջաղբիւր զիւղերուն մէջ նոր խանութներ բացուած են վեր – ջերս թարգմանուած են զանազան լեզու – ներու. այսպէս՝ Վ. Անանեանի «Լեռնա – յին կածաններով» զիրքը թարգմանուած է անգլերէնի, Մ. Քոչարեանի «Հարազատ մարդիկ» թատերգութիւնը, Սա. Զօր – եանի «Մի կեանքի պատմութիւն » եւ Ն. Զարեանի «Հացաւան» վէպերը՝ ուքրա – ներէնի, Ալ. Արաքսմանեանի «Ապատու – թիւնն աքսորական» վէպը եւ Մ. Կորիւնի առակներու ժողովածուն՝ ռուսերէնի :

ՀԱՑԱՍՏԱՆի Գերազոյն Խորհուրդի ո – րոշումով Երեւանի չրջագիծին մէջ մտած են Շահումեան եւ Քանաքեռ աւանները, ինչպէս նաեւ՝ Նոր Կողբ, Շէնգաւիթ, Նոր Արէշ, Անաստասեան, Դաւիթաշէն, Ամօ եւ Աւան զիւղերը: Շահումեան չրջանին մէջ, Հրազդան զետի ալ ափին, հարիւր հեկտար տարածութեան վրայ բնակարանային չինութիւնները յառաջ կը տարուին զանգուածային կերպով: Կո – տայքի չրջանի Աւան զիւղին մէջ մօտ 100 հեկտար տարածութեան վրայ զարկ կը տրուի անհատական բնակարաններու չի – նութեան :

ԵՐԵՒԱՆի Զարբախ աւանին մէջ կը կա – ռուցուի ձեռնոցի արտադրութեան զոր – ծարան մը, որ առաջինը պիտի ըլլայ Հա – յաստանի մէջ: Շինութիւնները սկսած են անցեալ տարի. յատկացուած է 17 միլիոն ռուբլի: Ընթացիկ տարուան մէջ զործա – րանին մէկ մասը չահադործման պիտի յանձնուի. երբ ամէն աշխատանք վերջա – նայ՝ զործարանը տարեկան երեք միլիոն 103 հազար զոյգ ձեռնոց պիտի արտադրէ՝ ազամարդու, կնոջ եւ մանուկի համար: Գործարանը երկյարկանի է :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ.— Երեւան զացած են Լենինգրադի վոլիպոլի տղոց եւ աղջիկներու խումբերը: Մրցումը տեղի ունեցած է մարզիկներու տան բակը. Երեւանի աղ – ջիկները պարտուած են 2 – 3 արդիւն – քով, իսկ հայ տղաքը յաղթանակը ա – պահոված են՝ 3 – 1 արդիւնքով :

× Ուզբեկիստանի թենիսի ազգային խումբը Երեւանի մէջ մրցում մը ունեցած է Հայաստանի հաւաքական կազմին հետ. Ուզբեկները պարտուած են 3–10 արդիւնքով :

× Ֆ. Մխիթեան ճատրակի ախոյե – նութեան մրցումներուն մասնակցելու համար Սթալինապատ զացած է հայկա – կան խումբը՝ բաղկացած տասը հոգիէ :

«ՀԱՑ–ԲՈՑԺ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Լոյս տեսած է արդէն ՀԱՑ – ԲՈՑԺի Սեպտեմբեր – Հոկտեմբեր թիւը, 48 էջ: Կամքէ անկախ պատճառներով, վար – չութիւնը չկրցաւ փոստին յանձնել տա – կաւին: Գալ չաբթուընէ կը սկսինք զրկել բոլորին :

ՀԱՑ – ԲՈՑԺի Նոյեմբեր – Դեկտեմբեր թիւը եւս, միշտ 48 էջ, լոյս կը տեսնէ դալ չաբաթ ու կը զրկուի տարեվերջին:

ՀԱՑ – ԲՈՑԺի խմբագրութիւնը պատ – րաստած է նաեւ Բացատիկ թիւ մը, 112 էջ, — զրական, պատմական, լեզուա – կան, բժշկական համայնավիտական բո – վանդակութեամբ :

Այս թիւը տպուած է միայն հազար օ – րինակ, գինը 300 ֆրանք, որ պիտի տրա – մադրուի յատկապէս այն բաժանորդնե – րուն, որոնք պարտք չունին 1955էն ի վեր: Այն հաւատարիմ բաժանորդները, որոնք 1959 տարուան բաժնեգինը, 1200 ֆրանք, կը զրկեն՝ վրան աւելցնելով 300 ֆրանք, (կարելի է վճարել նաեւ դրոշմաթուղթ զրկելով), կը ստանան այս բացառիկ թիւ – ը: Պարտք ունեցողներուն խնդրանքը նկատի պիտի չառնուի :

Եթէ մինչեւ Փետրուար սպառած չըլ – լայ, ոչ – բաժանորդներուն պիտի տրա – մադրուի հինգ հարիւր ֆրանքով :

Արտասահման չի զրկուիր :

Դիմել ՀԱՑ – ԲՈՑԺի խմբագրութեան, — Շ. Նարդունի, «Ցառաջ»ի խմբագրու – թեան հասցէով :

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (313)

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀԱՏՈՐ

ԻԴ·

ՄԻ ԳԻԻՂ ՌՇՏՈՒՆԵԱՑ ԱՇԽԱՐՀԻՑ

Եւ այդ բոլորը կատարուել էր դեռնի տակ, ուր արեւի ճառագայթները երբեք չէին թափանցում, ուր մշտական մռայլի մէջ ապրում էր մի մռայլ ժողովուրդ եւ երկնքի լոյսը տեսնում էի իր սարսերկր – եայ վիրապի նեղ երդիկից միայն :

Մռայլ էր, մռայլ... եւ այդ մռայլ մթութիւնը խիստ ճնշող, սարսափեցնող տպաւորութիւն էր զործում: Մռայլ զոյն էին ստացել ահագին պատերը, մռայլ զոյն էին. ստացել առաստաղի հաւաղե – բանները, մռայլ զոյն էին ստացել փայտ – եայ մեծ սիւները, մռայլ զոյն էին ստա – ցել եւ նրանց վրայ կապուած «անթառամ ծաղիկների» խոշոր փունջերը: Եւ այդ ներկը տուել էր բոլոր առարկաներին մշ – տական ծուխը, որ վեր էր բարձրանում մշտավառ կրակից : — Դա անյայտ ան – հանդիսելի օջախն էր, այն սրբութիւնը, որի անունով մինչեւ այսօր էլ երդւում է հայ զիւղացին :

Այդ օջախը կազմուած էր սենեակի կենտրոնում, որտեղ մխում էին մի քանի կտոր փայտեր, — մխում էին, երբեմն աղօտ բոցեր եւ երբեմն մեղմ կայծեր արձակելով : Այդ օջախի չուրջը ձմեռնային զիշերներում հաւաքւում էր նահապետա – կան զերդաստանը եւ տան ծերունին պատմում էր երեխաներին հայրերի զոր – ծը: Այդ օջախը փոխարինում էր երկնքի արեզակին, այդ օջախը լոյս եւ ջերմու – թիւն էր սփռում մռայլ բնակարանին: Այդ օջախը վառւում էր միշտ, նրա կրա – կը երբեք չէր հանդչում: Այդ օջախը յի – շեցնում էր ինձ էտնայի մշտավառ կրա – կը, որտեղ կիկղոպները Արամազդի հա – մար չանթեր էին զարբնում: Բայց ես այստեղ չանթեր չէի տեսնում, — այդ կրակից միայն մեղմ կայծեր էին ցայ – տում... Թէեւ այդ հրաբուխի մէջ նոյն – պէս կիկղոպներ էին բնակւում ...

Ռէսի ընտանիքը մեծ էր, մեծ էր, որ – պէս նրա ընդարձակ բնակարանը : Այն – տեղ ապրում էին մի քանի սերունդ միա – սին՝ մեծ պապը, նրա որդիները, նրա թոռները եւ նրա թոռնեայքը: Տան սրա – հում քսանից աւելի օրօրոցներ էին ճօճ – ւում : Հարսներով, աղջիկներով, երի – տասարդներով ու պատանիներով լի էր տունը: Երեխաները թիւ ու համար չու – նէին : Ռէսը իր տասն եւ մէկ եղբայրնե – րի միջնակն էր: Նոյն թուի կէսի չափ քոյրեր ունէր նա: Նրա մայրը դեռ կեն – դանի էր, իսկ հայրը երկու տարի առաջ վախճանուել էր հարիւր եւ հինգ տարե – կան հասակում :

Մեծ պապին ես չտեսայ. նա գնացել էր մերձեկայ զիւղը իր աղջկան տեսնելու : Բոլոր եղբայրները ապրում էին անբա – ժան, միասին եւ նոյն յարկի տակ. կրա – ւերը խոնարհւում էր աւազին: Իսկ բոլո – րի վրայ իշխում էր մեծ պապը — ղեր – դաստանի հայրապետը: Նայելով այդ ըն – տանիքին, ես մտաբերում էի մեր Հայկ նահապետի զերդաստանը, որ բաղկացած էր երեք հարիւր հոգուց: Այստեղ թէեւ այն թիւը չկար, բայց իր սպասաւորնե – րով, աղախիններով եւ ընդծիններով նո – րա երորդ մասը անպատճառ կը լինէր :

Առանց հրաւիրելու, մեզ հետ ընթրիք ուտելու եկան այն բոլոր անձինքը, որ կտուրի վրայ ոչխի մօտ նստած էին: Դա մի առանձին պատիւ էր՝ թէ դէպի մեզ եւ թէ դէպի ոչխը, որ նրա հիւրերին միայ – նակ չէին թողնում: Սեղանը ճոխ էր եւ համադամ :

ԲԱՖՖԻ

(Շար·)

ԵՐԿՈՒՅԹ — ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԾՆՈՒՆԴԻՆ ԱՌԹԻԻ

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ լոյս :

Կազմակերպութեամբ Պոմոնի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Քրիստափոր» խումբին կողմէ :

Գեղարուեստական բաժին , Երգ , տր – տասանութիւն , հայկ. պարեր :

Կը ներկայացուի «ԵՐԿՈՒ ԽՈՒԼԵՐԸ », խիստ քրքջալիր կատակերգութիւն մը :

Պար՝ Օրէէաքր Անժ Քուէքքա :

Անակնկալներ , քոթիյոն , զուարթ մթնոլորտ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Դաւիթեան , Տէր եւ Տիկին Գէորգ Դաւիթեան եւ զաւակը կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ , Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Եկեղեցին , ողբացեալ՝ ՄԿՐՏԻՉ ԴԱՒԻԹԵԱՆԻ մահուան Գ. տարեդարձին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ահարոնեան խումբին , այս կիրակի ժամը 15էն 23 , Ազգ. Տան մէջ , 32 բիս պը Թրէվիզ :

Հաճելի մթնոլորտ :

Հասոյթը պիտի յատկացուի «Հայաստան» պարբերաթերթին :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի կազմակերպած Ծառի հանդէսը Դեկտեմբեր 21ին ժամը 16էն սկսեալ մինչեւ 22 :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Մեր Ընկերուհի Տիկին Մարի Ալեքսանեան Ֆրանսայէն Պոլիս վերադարձած ըլլալով , Ընկերուհիներ Տիկին Սիրանոյշ Գալուստեան եւ Տիկին Մարի Ալեքսանեան Պոլսոյ մէջ կը հիւրընկալեն զայն :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին , նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Սէն – Շամոնի խումբին , Սալ ժան տ'Արբ :

Գեղարուեստական եւ թատերական բաժին :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՏՕՆԱՇԱՐՔ

Դեկտեմբեր 21ին
ժամը 15ին

ՎԱԼԱՆՍԻ ՀԱՅ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍԸ

Շորեքշաբթի , 24 Դեկտեմբեր , ժամը 21էն մինչեւ առաւօտեան հինգը , Օթել տը լա Քրուա տ'Օր շէեղ սրահին մէջ :

Փլաս տը լա Ռէփիւպլիք

Առատ կերուխում եւ հաճելի անակնկալներ :

ORCHESTRE JOHANNES MERCIER-KERMANN

Կը հրաւիրուին վալանսի եւ շրջանի բոլոր Հայերը անխտիր :

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրաց կողմէ Դեկտ. 23ին , ժամը 21ին , Խոյի Ալհամպրա սինեմային մէջ : Կը ներկայացուի Շերվանդպադէի « ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ »Ը

Միջնարարին ծանօթաց եւ մրցանակաբաշխութիւն Խրիմեան դպրոցի աշակերտուհեան :

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՆ

Աչքի առջեւ ունեցէք հետեւեալ արեւելեան սննդեղէնները , որոնց լաւագոյնները , թարմը , ու շաղմանը յարմար գիներով :

ՊԱՇԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ

ՄԷՋ ՊՏՒՏ ԳՏՆԷՔ

246, rue Vendôme
20, rue Villeroy Lyon

Ինչպէս արմաւ , պամիա , «եալանճի տոլմա» , յունական , , թուրշի –ճներ , պիպէր , տերեւ , թահին հէլվա , վանիլլ , շոճոլա , նուազէք , լոգում , սագըզ , պիստակ , Շիրակ օդի , (41–45 աստիճան) , երշիկ , կեսարական պաստրմա , առաջնակարգ սուրճ , (գարավան և մոգզա) , համեմներ մահլէպ , սալէպ , ձիթապտուղ , ամէն տեսակէ , ձէր , բաշֆավալ (պուլկարական) , ճերմակ պանիր (ոչխարի կաթով) , ամէն կարգի պահածոներ , գուսգուս , հեռիսա , կարմիր ոսպ , Հալէպի : Միշտ Պահատուրեան վաճառատունը

Արագ սպասարկութիւն ապսպրանքներու առաքման համար :

Մի մոռնաք

ՊԱՇԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
246, RUE VENDOME
20, RUE VILLEROY
LYON

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Ժերմէ Հ. Ց. Դ. Հայաստան ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը չաբաթ երեկոյեան Դեկտ. 20 , ընկ. Սիմոնեանի բնակարանը : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընկ. ընդհ. ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 21ին , Խրիմեան զպրոցը : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին (Քաֆէ Լիոն) սրճարանին վերնայարկը : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 21ին , 17 բիս Պլէօ :

ԼԻՈՆ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները , այս երկուշաբթի ժամը 16ին , Ցոյներու սրահը կարեւոր օրակարգ :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ «Մանուկներու Օր»ուան ծրագրատարութեան յանձնախումբի ժողովը այս երկուշաբթի ժամը չորսին Ռէժան սրճարանի վերնայարկը : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը երեքին , ընկերուհի Իօժէնի Փոթեան բնակարանը՝ 21 Բիւ Թիւրպիկօ , Փարիզ (2) , մէթրօ էթիէն Մարսէլ : Խիստ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերուհիներուն եւ մասնաւորաբար յանձնախումբին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՀԱՄ. ԽԱՐԲԵՐԻ. Հայր. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները այս Շաբաթ , Պ. Սիմոնեանի սրճարանը : Հայրենակիցներ , ժողովները մէկէ աւելի անդամներ յետաձգուած են փոքրամասնութեան պատճառով : Այս վերջինը ինչ թիւ ալ որ կազմէ օրինաւոր պիտի նկատուի :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱԻԵՏԱՐԱՆ. ԵԿԵՂԵՑԻ

8 bis, Ruedes Ternes
Մէթրօ Փորթ Մայեօ կամ Շամփէրէ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 10·45ին : Կը խօսի Պատուելի ՍԻՄԼԵԱՆ , Նիւթ՝ « Ան որ իր անձը ինծի համար կը կորսընցնէ , պիտի գտնէ զանիկա» :

Sté France - Cameroun ԽԱՐԲՈՒԹԼԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

24, RUE D'ENGHIEN

Կը փնտռեն հայ երիտասարդներ փարիզի ղրասէնեակին եւ Քամէրունի իրենց քոնթուարներուն համար : Դիմել անձամբ կամ ղրաւոր :

PRO. 82-38

ԿՈՒԷԿՈՒԱՐ ՊԱՇԱՊԱՆ

Կը չինէ ուսի նոր զոթիք եւ կը տանձնէ ամէն տեսակ նորոգութիւն , նոյնպէս կը վաճառէ ուսի վերաբերեալ ամէն տեսակի պիտոյքներ : Դիմել՝

5 BIS, RUE ROGER CHICHARD
ARNOUVILLE-LES-GONESSES - S & O.

Բաց է Շաբաթ եւ կիրակի օրերը :

REVEILLON DE NOEL

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Առնուվիլի «Կաւվարեցց» մասնաճիւղին կողմէ :

Տեղի կ'ունենայ Դեկտեմբեր 24 , Շորեքշաբթի ժամը 20 ,30էն մինչեւ առաւօտ՝ Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ , 17 Բիւ Պլէօ :

Ընկերական խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ անցուցէք տօնական այս օրը :

ԵՐԳ , ՊԱՐ , ԱՐՏԱՍՆՈՒԹԻՒՆ , ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

COTILLONS

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է

Ճոխ պիւֆէ ...

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐ , ԴԵԿՏ· 24ԻՆ ԲՈԼՈՐԴ RUE BLEUE

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ· Կ· Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ *Կիրակի , 28 Դեկտեմբեր , ժամը 16–24*
Hôtel Lutétia *մեծ սրահին մէջ*

ՃՈԽ ՊԻՒՖԷ ORCHESTRE JEUNESSE

Պիտի նուագէ նաեւ հայկ· նոր քանիսներ Ջոր կ երգէ Պ· ԼԵՒՈՆ ՄՈՄՃԵԱՆ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԳԵՂԵՑԻԿ ՑԱՑՏԱԳԻՐ՝
ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ Երգի ծանօթ քառեակը :
Կը պարեն՝ Օր· Օր· Քէօշկէրեան եւ Դանիէլեան :
Կ'երգեն՝ Տիկին Շ· Գալայճեան եւ Օր· Միշլին Մարուճեան՝ կլթառով :
Զուարթ մեներաձայնութիւն՝ ուսանողուհի Օր· Է· Աբգարեանի կողմէ :
Մուտք՝ 500 ֆրանք , ուսանողներուն՝ 300 ֆրանք :
Ծանօթ·— Կը խնդրուի ժամէն ապահովել սեղանները , հեռաձայնելով՝ Կիւթէն–պէրկ 24 – 38 եւ կամ՝ Տանթօն՝ 13–27 : Մինչեւ ժամը 19ը չեկողներուն սեղաններուն պատասխանատուութիւնը չստանձներ յանձնախումբը :

ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԱՄԵԼԻՆԵՐ

REMINGTON "Princess" — Մասնաւորաբար — ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ պատրաստուած մօտէլը

REMINGTON "Super 60" — Ա Մ Է Ն Է Ն — ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԱԾԸ Super-confort du rasage électrique

REMINGTON IV Բոլոր պիւտճէներուն մատչելի ՄՕԴԷԼ մը Ա Ն Ն Ա Խ Ը Ն Թ Ա Ց ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

Services Commerciaux Rasoirs Electriques
12 Rue Edouard VII Paris - 9e

Qualité Bongoût
appréciée partout
HALVA-TAHïN-LOKOUM
une seule qualité
une seule marque
BONGOUT

SOCIETE BONGOUT:
services commerciaux: 40, la Canebiere-Marseille
USINE: St MENET (BANLIEUE MARSEILLE)

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

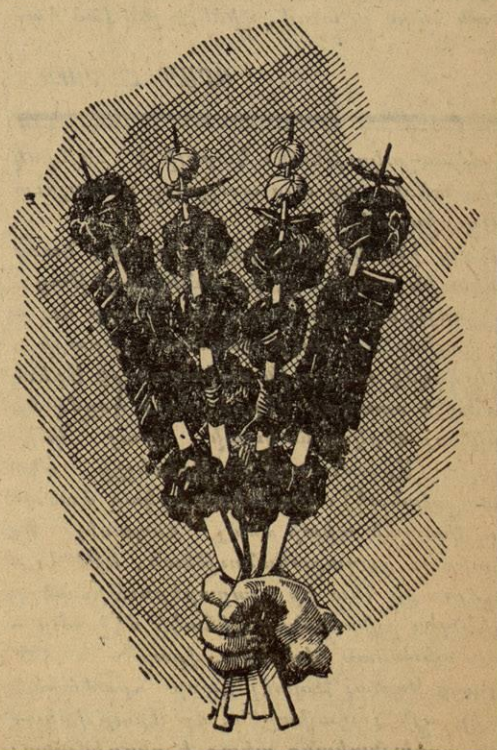
Ֆրանսական – Հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31-21
ՇԱՆ ՋԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ
Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ , «չաշլիք» , «քարսքի»

Bar Américain

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք : Հատը 15 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ
21
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
DIMANCHE
21 DECEMBRE
1958

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8375 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4176

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

"ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՅՑԸ

Հրապարակ ելած է արդէն 1959ի Գոյամարտ Օրացոյցը, հրատարակութիւն Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջանին :

Գունաւոր սիրուն կողքին ճակատը նոր ընջեցոյն տառերով զրուած է երեսնամեակի թիւ :

Արդարեւ 1929ին էր, որ Հ. Ց. Դ. Մարսիլիոյ Պատանեկան Միութիւնը առաջին անգամ լոյս կ'ընծայէր Օրացոյց մը եւ զայն կը մկրտէր Գոյամարտ խորհրդանշական անունով :

Դաշնակցութեան դրօշին շուրջ հաւաքուած այդ պատանիները հուրէն ու սուրէն ազատուած հայրենասէր ու խանդավառ տղաներ էին : Կարմիր Ջարդի վտանգը չկար այլեւս : Սակայն սպիտակ Ջարդը սկսած էր սպառնալ տարագիր հայութեան : Մանաւանդ նոր սերունդին :

Մեր պատանիները ազգապահպանման պայքար կը մղէին : Իսկ եւ իսկ Գոյամարտ :

Ունէին իրենց Ակումբ – Ընթերցասրահը («Շահրիկեան») Մարսիլիոյ կեդրոնին մէջ՝ ճոխ դրադարանով մը, ուր կարելի էր գտնել մեր բոլոր դրադէտներուն գործերը :

Հ. Ց. Դ. Պատանեկան Միութիւնը յաջողցաւ իր շուրջ հաւաքել ազատատենչ երիտասարդութիւնը, որուն հայեցի դաստիարակութեան հոգ տարաւ՝ դասախօսութիւններով եւ հայերկնի դրօթաց քներով, իր ակումբը ժամադրավայրն եղաւ դրասէր պատանիներու, որոնք գարձան անյաղ ընթերցողներ հայերէն գրքերու :

1939ի պատերազմը դրօշի տակ կանչած ըլլալով Միութեան անդամները, կազմակերպութեան գործունէութիւնը ջլատուեցաւ :

1945ին Փարիզի մէջ հիմնուեցաւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը, որ չուտով ճիւղեր արձակեց ամէն կողմ :

Մարսիլիոյ մասնաճիւղը բնական ճամբով ժառանգորդը գարձաւ Պատանեկան Միութեան : Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի շարքերուն մէջ մտան Պատանեկան Միութեան նախկին անդամներու զաւակները :

Ու հաւատարիմ իրենց հայրերու ատենդութեան, տէր գարձան Գոյամարտ Օրացոյցին :

Երեսնամեակի հրատարակութիւնը մեծապէս կը յիշեցնէ անցեալ տարուանը, իր զեղարուեստական չքեղ կազքով եւ ընտիր նկարներով :

Օրացոյցը կը բացուի «հայ յեղափոխութեան մեծ երգիչներ» Միքայէլ Նալբանդեանի եւ Մաշտոց Արովեանի մեծադիր նկարներով :

Մասնաւոր էջ մը նուիրուած է «Կիլիկիոյ արհաւիրք»ին (1909), որուն յիսնամեակն է յառաջիկայ Ապրիլ 14ին :

Մեծ եղեռնի տարեդարձին յատկացուած էջը զարդարուած է Ակնունիի, Տուրէն Ջարդարեանի, Սիամանթոյի եւ Վահրամ Թումաջանի նկարներով : Մէջտեղը՝ Սիամանթոյի «Մահուան տեսիլք»ը :

Մայիսի էջին վրայ կը փայլի Հայաստանի Հանրապետութեան եռագոյն դիմանշանը՝ Աւետիք Իսահակեանի «Հայաստանին» նուիրուած հայրենասէր բանաստեղծութեան վերեւ :

«Հայ մարտական ոգին» կը ներկայացնէ պատմական խմբանկար մը, որուն կեդրոնը կ'երեւի Անդրանիկ՝ շրջապատուած իր զինակիցներով :

Օգոստոսի էջը յատկացուած է մեր այն օտար բարեկամներուն, որոնք անչահախնդրօրէն պաշտպանած են հայ ժողովուրդին արդար իրաւունքները : Կեդրոնը բազմած է Ժերունի Կլէմանսոն, իր շուրջը ունենալով Ժօրէսը, Քիյեաւը, Փէյրանէն եւ Վիկտոր Պէռարը :

Օրացոյցին մէջ իրենց պատուոյ տեղն ունին «Հայ եկեղեցւոյ լուսաւոր դէմքեր» — Խրիմեան Հայրիկ, Եղիշէ Դուրեան, Սահակ Բ. եւ Խորէն Ա. Կաթողիկոսները — ինչպէս նաեւ «հայ վերածնութեան ռահվիրաներ» Մ. Պէշիկթաշլեան, Ալիշան, Փորթուգալեան եւ Զեռաք : Կիլիկիոյ կաթողիկոս Զարեհ Ա.ի եւ Կարդինալ Ագաջանեանի մեծադիր նկարները կը փակեն օրացոյցը :

Այս տարի եւս Գոյամարտի հասոյթը պիտի յատկացուի Հայ Մշակոյթի Տան նորոգութեան ծախքերուն :

Քաջալերենք Նոր Սերունդը՝ տարածելով իր Օրացոյցը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԻԿՈՅԵԱՆԻ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Անաստաս Միկոյեանի ճամբորդութիւնը մեծ հետաքրքրութիւն առեղծած է աշխարհի մէջ : Տեղական թէ օտար մամուլը երկար սիւնակներ կը նուիրէ Խ. Միութեան փոխ – վարչապետին յիշեալով անոր կենսագրականը : Կը չեշտուի մանաւանդ թէ Վորոշիլովէ հետ մէկէն է որ «դիմացած է» բոլոր մաքրապործումներուն : Այս առթիւ «Փարի – Փրէս» կը գրէ իրեւ խորագիր .— Շատ ճարպիկ է որ – սէնգի տաղաքականութիւն ընէ եւ կը պատրաստ թէ երբ Գիրով, իր հին ընկերներէն մէկը մաքրապործումի ենթար – կուեցաւ Սթալինի կողմէ, Միկոյեան անմիջապէս գնաց եւ նստեցաւ անոր աթոռը, քաղաքական Բիւրոյի մէջ :

Կ'րսուի թէ խմբագրի այս մեկնաբանութեան ձեւը գնահատած էր Սթալինի կողմէ : Անգլիացի մը որ մօտէն ճանչցած է Միկոյանը կ'րսէ .— Միկոյան Մարքսեան իսկ համոզումներ չունի : Իր քաղաքական մտածումներուն մէջ այնքան Մարքսիզմ կայ որքան քրիստոնէութիւն՝ արեւմտեան պետութեանց քաղաքականութեան մէջ» : Ապա կը յիշուի Միկոյեանի կենսագրականը, մինչ նկարին տակ կը գրուի .—

ՄԻԿՈՅԵԱՆ .— Ամէնէն հինն է, ամէնէն խորամանկը, ամէնէն խորհրդաւորը կեդրոնական Կոմիտէին :

Պաշտօնապէս կ'րսուի թէ Միկոյեանի ճամբորդութիւնը անձնական բնոյթ կը կրէ, կ'երթայ Խ. Միութեան Ուշինկոբնի դեսպանին հետ տեսնուելու : Բայց ոչ է որ կան ուրիշ երկու պատճառներ, մին՝ առեւտրական, միւսը՝ քաղաքական : Այս վերջին տարբին առթիւ կ'րսուի թէ Միկոյեան ունի կրեմլինի բացարձակ ի – րաւասութիւնները եւ կրնայ համաձայնութեան գալ Ամերիկայի հետ :

Կ'րսուի նաեւ թէ Միկոյեանի ճամբորդութեան նպատակներէն մէկն ալ Խրուշչեւի ճամբորդութիւնը պատրաստել է դէպի Ամերիկա :

Ջայնասփիւռը իր կարգին չատ կը խօսի Միկոյեանի մասին եւ Եւրոպա թիւ 1 յիշեց նաեւ թէ Միկոյեան Խ. Միութեան փոխ – վարչապետը չէ միայն այլ նաեւ 930 միլիառատէրերէն մէկը ...

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ըմբոստները վերջնագիր մը տուին կառավարութեան, պահանջելով որ 15 օրուան ընթացքին ազգային հողատիրոջ վրայէն մաքրագործուին այն չորքանները որոնք կը գտնուին Սուրիական Ժողովրդական կուսակցութեան (ասյա – կողմեան) հակակշռին տակ, հակառակ պարագային՝ սպառնալով իրենք կատարել այդ գործը : Այս սպառնալիքները եղած են Արտալի դէպքերէն ետք, որոնց մասին գրած էինք առջի օր :

---

4 ԹՈՆ ԾԱՆՐՈՒԹԵԱՄԲ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՐԲԱՆԵԱԿ ՄԸ ԵՐԿՐԻՆ ՇՈՒՐՋ ԿԸ ԴԱՐՆԱՅ

ՀԵՌԱՎԱՐ ԱՅՍ ԱՐԲԱՆԵԱԿԸ ՉՈՐՍ ՀՈԳԻ ԿՐՆԱՅ ԿՐԵԼ

ԱՅՋԸՆՀԱՒՈՒՐԸՐԻ ՉԱՅՆԸ ԿԸ ԼՍՈՒԻ ԱՆՀՈՒՆԻՆ

Անհունի յաղթահարման պայքարին մէջ Միացեալ Նահանգները զրաւեցին առաջին տեղը : Արդարեւ, Քափ Քանավերալ – էն «Ատլաս» հրթիռով արձակուած 3950 քիլօ կշռող «ՄՔՈՐ« արուեստական արբանեակը սկսաւ երկրին շուրջ դառնալ :

Փորձը տեղի ունեցած էր բոլորովին պաղտնի պայմաններու մէջ : Առաջին անգամ ըլլալով յայտարարուեցաւ թէ Քափ Քանավերալէն հարիւր թոն ծանրութեամբ եւ 27 մեթր բարձրութեամբ հրթիռ մը արձակուած էր . հակառակ անոր որ փորձը յաջողած էր՝ մամուլը ուշադրութիւն չդարձուց : Շատ չանցած պաշտօնական դիակոյց մը կը հաղորդէր թէ յիշեալ հրթիռը ցարդ գործածուած ամենամեծ արբանեակը տարած էր անհուն :

Արբանեակին մէջ դետեղուած են ընկալուչ եւ ձայնարձակ դործիքներ : Առաջին անգամ ըլլալով Քափ Քանավերալէն կարելի եղաւ արձանագրել արբանեակին տուած տեղեկութիւնները եւ ... Նախագահ Այզընհաուըրի ձայնը : Արդարեւ, Նախագահը կարճ յայտարարութիւն մը բրած էր, որ ձայնագրուելով զետեղուած էր արբանեակին մէջ : Առաջին անգամ ըլլալով մարդկային ձայն մը անհունը կ'որելով կը հասնի երկիր .— «Միացեալ Նահանգներու Նախագահը կը խօսի ձեզ : Գիտական յաջողութիւններուն շնորհիւ՝ ձայնս ձեզի կը հասնի անհունին մէջ թաւալող արբանեակէ մը ...» եւն. :

Արբանեակին ղլխաւոր յատկանիշներէն մէկն ալ այն է . որ հեռավար (թելեկիտ) է ան . Ամերիկացիները պիտի փորձեն նաեւ երկիր վերադարձնել զայն, բայց հիմակուհիմա չատ քիչ հաւանականու – թիւններ կան այդ ուղղութեամբ :

Ատլաս հրթիռին արբանեակը իր չորս թոն ծանրութեամբ կը թաւալի 190–1005 քիլոմեթր բարձրութեան մը վրայ եւ ժամական 27·000 քիլմ. արագութեամբ : Երկրին շրջանը կ'ընէ հարիւր վայրկեան – նէն, բայց ... Խ. Միութեան վրայէն չանցնիր : Տրամապիճն է երեք մեթր 5 սանթմ. : Կը կարծուի թէ պիտի տալրի մօտ քսան օր : Կեդրոնական Ջրանասյէն, Հիւս. Ափրիկէէն եւ Միացեալ Նահանգներէն պարզ աչքերով կարելի է դիտել զայն, որ պիտի տեսնուի աստղի մը պէս :

Այս ուղղութեամբ Մոսկուա տակաւին պաշտօնական յայտարարութիւն մը չը – բաւ : Ինչպէս ծանօթ է խորհրդային մեծագոյն արբանեակէն (Սպուտնիկ – 3) երեք անգամ աւելի մեծ է ամերիկեան արբանեակը, եւ յաջողութեան լուրը Նախագահ Այզընհաուըրի կոմիտէ Ուշինկոբնի ձայնասփիւռէն յայտարարուեցաւ այն պահուն, երբ Մոսկուայի ձայնասփիւռը կը բացատրէր թէ Ամերիկացիները ինչո՞ւ եւ ետ մնացած են դիտութեան մէջ ... :

Այս ձեւով Միացեալ Նահանգները ուներն «բնական» առաջին արբանեակը : Մասնագէտները կը յայտարարեն թէ չորս հողի կրնան բնակիլ «ՄՔՈՐ»ի մէջ, ինչ որ չատ կարեւոր պարագայ մըն է : Ամերիկա դատ է վառելանիւթ մը, որուն ուժը թոյլ կուտայ մինչեւ մթ – նոլորտ բարձրացնել չորս թոն ծանրութեամբ արբանեակ մը՝ հարիւր թոն կշռող հրթիռով :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Իրաքի մէջ կացութեան ատր գարձած է բանակը եւ ձերբակալութիւնները կը չարունակուին : Կը կարծուի թէ բանտերը պիտի պատահին : Պէյրութէն կը հաղորդեն թէ Մուսուլի մէջ Նախագահ Նասրի ի նպաստ ցոյցեր եղած են եւ 24 ժամուան գործադուլ մը եղած է . ցոյցեր եղած են նաեւ Պասրայի մէջ :

Կիպրոսի մէջ երեք Ցոյները եւս մահուան դատապարտուեցան, նկատելով որ դէնք կը կրէին . արդարեւ վերջին դէպքերուն ատենին դրօշով յայտարարուած էր թէ դէնք կրող անհատներուն պատիժը պիտի ըլլայ՝ մահապարտութիւն :

Իտալիոյ մէջ կառավարական նոր տաղնապ մը ծայր առաւ եւ վարչապետ Ֆանֆանի Փարիզէն անմիջապէս մեկնեցաւ Հռոմ, ուր եւմատական նախարար Փրեթէ իր հրաժարականը կուտար : Կառավարութեան կարգ մը այլ անդամներն ալ կը սպառնան հրաժարիլ . Տրցց է թէ վարչապետ Ֆանֆանի պիտի յաջողի՞ այս անգամ ալ առաջքը առնել վտանգաւոր տաղնապի մը, որ կրնայ փոքրամասնութեան մէջ ձգել դահլիճը :

Անգլիոյ մէջ հրապարակուեցաւ Պաղտատի Ուխտին պաշտօնական մեկնաբանութիւնը, որու համաձայն Յունուար 26ին Քարաչիի մէջ պիտի գումարուի ուխտին նախարարաց ժողովը :

Խորհրդացին օդաչու մը՝ Փերով, որ յաջողած էր չորս Պելժերու կեանքը փրկել Հիւսիսային գօտիին մէջ, պարզեւատրուած է Լենինի չքանչանով իսկ օդանաւին անձնակազմին միւս անդամները ետացած են «Կարմիր դրօշ» չքանչանը :

Աւստրանտեան Ուիժերոի գերագոյն հրամանատար Զօր. Նորսթատ խօսելով պինամափութեան հարցերուն շուրջ, յայտարարեց .— «Եթէ Ռափացքիի ծրագիրը իրականութիւն դառնայ, ապագին եալ գօտիի մը մէջ ի վիճակի պիտի չըլլամ չարունակել իմ առաքելութիւնս » :

Արեւելեան Պերլինի խորհրդային ուժերու ընդհանուր հրամանատար Զօր. Զահարով ազդարարութիւն մը բրաւ Ա. – րեւմուտքին, յայտարարելով թէ Պերլինի մէջ երբ միջադէպ մը պատահի՝ տեղական պիտի չըլլայ. ընդհակառակն՝ պիտի տարածուի միւս երկիրներուն մէջ :

Զօր. Սմալան հրաժեշտի ճառ մը խօսեցաւ Ալժէրի մէջ, փարիզ գալու համար : Բայց ժողովրդական մեծ ցոյցեր եղան եւ թուղթիկներ ցրուեցան որպէսզի ցուցարարները աւելի մեծ թիւով խմբուին Ծորումի հրապարակին վրայ : Ծողոմուրը կը պտռար մասնաւորապէս «Սալա՛ն, մի մեկնիք», «Սալա՛ն, մի երթաք» եւ յետոյ՝ «Ֆրանսակա՛ն Ալժերիա » :

81·508 « Մեծ ընտրողներ » կիրակի օր պիտի ընտրեն Զօր. Տը Կոլը Հանրապետութեան Նախագահ : Հաւանական կը թուի որ այս չարթնան ընթացքին Հանրապետութեան Նախագահը նշանակէ Ե. Հանրապետութեան Ա. Վարչապետը՝ Տէպրէ :

Մարիա Քալլաս աչխարհահռչակ երգչուհին առաջին անգամ ըլլալով երգեց Ուրբաթ գիշեր Փարիզի օփերային մէջ : Իսկապէս բացառիկ երեկոյ մը զոր սրահին մէջ գիտեցին 2200 հոգի եւ երեսուն միլիոն Եւրոպացիներ իրենց հեռատեսիլի դործիքներուն առջեւ : Այս առթիւ բացառիկ ընդունելութեան մը արժանացաւ նաեւ Հանրապետութեան Նախագահը՝ որուն պաշտօնական վերջին երեւումն էր : Մարիա Քալլաս բնաւ հասարակութեան մը առջեւ երգեց Ռօսինիէն, Վերտիէն եւ Փուչինիէն, արժանանալով երկարատեւ ծափերու : Երեկոյթը տրուած էր Պատուոյ Շքանչանի բարեգործական ճեռնարկներուն ի նպաստ :

Ժընեւի հիւանդական փորձերու դիդ – հատման համար դումարուող ժողովը երկու չարաթով յետաձգուեցաւ :

ՈՒՂՂԱԳՐԱԿԱՆ

5·

Բ·— ԱՄԷՆ

Երկրորդ ԱՄԷՆը հայերէն չէ :

Ինչ որ հայերէն չէ՝ ընդունելի է, զանկ այս սովորութիւնը չատ հայկական է : Արդարեւ, Հայերը համակարծիք չեն հայերէն ամէն = ամենայն բառին ուղղագրութեան մասին, բայց համակարծիք են օտար այս բառին ուղղագրութեան մասին : Օտար է, անուշ է :

ԱՄԷՆ, երբայերէն, կը գրեն էն, մի – այն ու միայն էով : Մե՛ղք կը համարին՝ եթէ գրուի եով : Հայհոյութի՛ւն՝ Աստուածաշունչ Մատեանին դէմ : Փոյթ չէ եթէ կարելի չըլլայ համրել հայերէն բառերը, որոնք կը վերջանան էն՝ ըստ « յատկութեան » Հայոց ոսկեդէն լեզուին, բայց այդ բառաշարքէն կը զատեն ԱՄԷՆ բառը եւ կը գրեն սխալ ուղղագրութեամբ (եով), հակառակ ոսկեդարեան «յատկութեան», որպէսզի օտար բա՛ռը միայն գրուի ԱՄԷՆ ու չշփոթուի հայերէն ԱՄԷՆ բառին հետ : Ի՛նչ հոգածութիւն, ի՛նչ բծախնդրութիւն հայկական, բոլորովին հայկական :

Չե՞ս բարկանար եւ ըսեր,— գրեցէք օտար բառը ամէն, գրեցէք ամէն, չի վչտանար հայ լեզուն, չի բարկանար նաեւ Աստուած, որ, ըստ աւանդութեան, հայերէն է խօսեր Ադամին հետ, հետեւաբար նաեւ այն պահուն՝ երբ կ'արտասանէր արարչագործութեան առաջին եղիցիները :

Արդարեւ, ԱՄԷՆ, երբայերէն թարգմանուած է ԵՂԻՑԻ : Բայց տարբեր է արարչագործութեան եղիցին, տարբեր է այս եղիցին :

Տարօրինա՛կ, տարօրինա՛կ բառ մըն է այս երկրորդ եղիցին, որ կ'ըլլայ գոյականի, կ'ըլլայ ածական, նոյնիսկ բայ ու մակբայ, ինչպէս որ հաճոյ թուի երբայեցի մատենագրին, առանց ուշ դնելու բառին ծագմանական հետաքրքրութեանց :

Հոն ուր Աստուծոյ տրուած է այս բառը, գրեթէ կէս գրուած, թարգմանուած է ճշմարիտ (ես· կե· 16) : Այլուր՝ մակբայ մըն է, որ գրուած է խօսքին սկիզբը՝ հաղորդելով կերպով, խօսքին վերջը՝ սովորաբար, — հայերէնի մէջ բայական ձեւ առած · «եղիցի այդպէս» (Գ· թագ· Ա· 36), կամ· «Այդպէս արասցէ Տէր» (երեմ· ԻԸ· 6) : Ուրիշ տեղ կը կրկնուի իբրեւ յոյսի, հաւատքի, մաղթանքի բացադանչութիւն· «եղիցի, եղիցի»(Թուե· 22) : Սաղմոսներուն մէջ եւս, նոյն պէս կրկնուած, ոչ միայն կ'արտայայտէ հաւատք եւ իղձ, այլ եւ կը գործածուի իբրեւ փառաբանական խօսք (տոճսոյո – ժիէ), աղօթքներու վերջաբանական տարբ· «եղիցի, եղիցի» (Սաղ· Խ· 14) :

Արդ, ԱՄԷՆ բառը, որ թարգմանուած է Հին Կտակարանին մէջ, թարգմանուած չէ Նոր Կտակարանին մէջ, ուր կը գտնէք կրկնուած ձեւով· «Ամէն ամէն ասեմ ձեզ» (Յովհ· ԺԲ· 24), կամ առանց կրկնութեան· «Ամէն ասեմ ձեզ» (Մատթ· ԺԳ· 17), նաեւ առանձին իբրեւ գոյական, «Այսպէս ասէ Ամէնն» (Յայտ· Գ· 14) :

Ահաւասիկ այս չթարգմանուած ԱՄԷՆ բառն է, որ գործած է քար գայթակղութեան, առատ մեղան սպառելով ի նշան հայ լեզուի ուղղագրութեան ուղղափառ ներկայացուցիչներուն ... բանգիտութեան :

ԱՄԷՆ բառին գործածութեան մասին եւս քանի մը խօսք ու կ'անցնինք առաւ – գործանական պրպտումներու, եթէ ոչ օգտակար ծանօթութիւն, գէթ բան մը ա – ւելի գնելու համար ընթերցողին սակա – րին մէջ :

Երբ Մովսէս անէծքներու կը վերածէ բարոյագիտական կարգ մը գաղափարութիւններ, հանդիսական ձեւ մը կու տայ արարողութեան : Ամփիթատրոնի ձեւ լերան մը մատներուն վրայ կանգնել ցնել քահանաները, ժողովուրդը տարածել լերան ստորոտը, — քահանաները պիտի արտասանեն տասներկու անէծք – ներ, ու ժողովուրդը պիտի պատասխանէ 12 անգամ բարձրաձայն ու միաբերան· «Ամէն» (երկր· Օրինաց, Իէ· 14–26) :

Նոյն ձեւով Դաւիթ կը հրահանգէ սաղմոսերգուներուն օրհնութիւն կարդալ Աստուծոյ, ժողովուրդին թողով պատասխանել իբրեւ վերջաբանական տարբ· « Ամէն » (Սաղ· ՃԶ· 48) :

ՌՈՄԱՆՈՍ ՄԵԼԻՔԵԱՆ

ՄՄԲ·— Ռոմանոս Մելիքեանի ծննդեան 75ամեակին առիթով «Ս· Հայաստան» ամսագրէն կ'արտատպենք հետեւեալ կարճ յօդուածը ·—

Հոկտեմբեր մէկին լրացաւ հայ երա – ժշտութեան ականաւոր ներկայացուցիչ – ներէն մէկի՝ երաժշտագէտ Ռոմանոս Մելիքեանի ծննդեան 75ամեակը : Զափաղանց նշանակալից է եղել Մելիքեանի ստեղծագործական եւ երաժշտա – հասարակական գործունէութիւնը՝ մեր ազգային երաժշտական մշակոյթի զարգացման ասպարէզում :

Ռ· Մելիքեանի ստեղծագործական դէմքը առանձնապէս վառ է արտացոլուած նրա երգ – մեղեդիների մէջ : Թէ՛ «Զմրուխտը» (1917 – 1918) եւ թէ՛ «Զառ – ւաոը» փայլուն են դեղարուեստօրէն ազգային, թարմ երանգով : Նրանք յատկապէս աչքի են ընկնում քնարերգական տրամադրութիւնների արտայայտման խստութեամբ եւ բազմազանութեամբ, յուզական համայիչ անմիջականութեամբ ու անկեղծութեամբ : Ռոմանոս Մելիքեանը իր զեղեցիկ ու ինքնատիպ մեղեդիներով եւ երգերով նշանակալից աւանդ է ձգել հայ երաժշտութեան հարուստ դանձարանը : Զափազանց դրուիչ են նրա « Շափագ կուտաս», «Մի լար», «Ես բլբուլ եմ», «Մանուկն ու ջուրը» եւ այլ մեղեդիները :

Ռ· Մելիքեանն իրաւամբ համարւում է հայ երգային արուեստի մեծ վարպետը : Նրա արուեստին բնորոշ է զեղեցիկ եր – գայնութիւնը, դաշնամուրային ներդաշ – նակութեան արտայայտչականութիւնը, ազգային ինքնատպութիւնը :

Մելիքեանը գրել եւ հրատարակել է նաեւ բազմաթիւ դպրոցական ու զինուորական երգային ժողովածուներ, գրաղ – ուել է հայ երաժշտական փոլկլորի ու – սումնասիրութեամբ, մեծ աշխատանք է կատարել երաժշտական կրթութեան գործը կազմակերպելու ասպարէզում : Նրա նախաձեռնութեամբ 1921ին Երեւանում հիմնադրուում է Հայաստանի առաջին և – րաժշտական – կրթական հաստատութիւնը՝ որը 1923ին վերածուում է Պետական երաժշտանոցի : Ռ· Մելիքեանը եղել է մեր օպերայի եւ պալէի պետական թատրոնի հիմնադիրներից մէկը, նրա առաջին դեղարուեստական դեկավարը :

Որպէս երաժշտագէտ, երգահան եւ հասարակական գործիչ Ռոմանոս Մելիքեանը վայելում է ժողովրդի մեծ յարգանքն ու սէրը : Երաժշտագէտը վախճանուեց 1935ին, իր ստեղծագործական ուժերի բուռն ծաղկման շրջանում :

ԴՈՒ ԲՆԱՒԵՐ ՀԱՅՈՑ ԿՈՒՆԿ···

●

Այսման կարօտ ու արտասուք
Ինչպէ՞ս պիտի տանես, կոտ՛ունկ ,
Այսմա՞ն կանչին, պաղատանքին
Դու անզօ՛ր ես, Հայոց կոտունկ :

Հրդեհների միջով անցար
Ու մնացիր ինձդ անթեւ ,
Սեւացել են աչքերդ սեւ՝
Հայ տների ծխովն անծայր :

Նայի՛ր, ճամբադ պատել է սուգ,
Զգոյշ, զգո՛յշ գնա, կոտ՛ունկ,
Աւերների այս աշխարհում
Կը մոլորուե՛ս, Հայո՛ց կոտունկ :

Աչքերդ փակ՝ թռիր, գնա
Մեր աշխարհից յաւէտ լուռ,
Գնա՛, կոտունկ , էլ չմնաց
Խապրիկ հայցող ճամբիդ վրայ :

Հայոց երկրի վիշտը խորունկ
Դու ո՛ւր պիտի տանես կոտ՛ունկ ,
Դու անտո՛ւն ես, դու անտէ՛ր ես ,
Դու բնաւեր Հայո՛ց կոտունկ ...

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԹԷՐԶԵԱՆ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Տարեմուտի սեմին եթէ հաշուեյարդարը մը ենթարկուի Ֆրանսական թատրոնի 1958 – 59ի տարեշրջանի գործունէութիւնը, պատկերը այնքան ալ փայլուն երանգով մը պիտի չներկայանայ :

Ճիշդ է որ այս տարեշրջանը սկսաւ խանդավառութեամբ, սակայն քանի մը ամիս է ասկա, որ տակաւին Ֆրանսական բեմերուն վրայ չէ երեւցած աչքառու նորութիւն մը :

Աթենէ թատրոնին մէջ, Հանրի տը Մոնթէրլանի «Տոն – Ժուան»ը երկար աւանն չմնաց յայտարարին վրայ : Հակառակ անոր որ խաղին հերոսին դերը վրաւորած էր Ֆրանսական բեմերու հռչակուած դէմքերէն՝ Փիէռ Պրասէօռի, Մոնթէրլանի ստեղծած ախպարը մնաց տուրբի մէջ :

Մանաւանդ ախտահոչակ արկածախնդիրը՝ Տոն Լուի Թէնորիոյի որդին՝ Տոն Ժուան առասպելական դէմքը մըն է պատմութեան մէջ, որուն ախպարը չատ է գրաղեցուցած մեծահռչակ դերիններ, ըսկսած Մոլիէռէն մինչեւ Պուշկին :

Այս անգամ, սակայն, Հանրի տը Մոնթէրլան այս առասպելական ախպարը կերպաւորած էր տարբեր դիմակով մը : Ծերացուցած էր զայն, ու միեւնոյն ժամանակ փոփոխութիւններ էր մտցուցած մեծահռչակ իգամոլին դեղեցիկ սեռին հանդէպ տածած զգացումներուն մէջ :

Թէեւ Փիէռ Պռասէօռ իր անձը – պատ տաղանդով յաջողած էր կոթողել ցայտուն տիպար մը, Մոնթերլանի նոր երկը չկրցաւ գտնել սպասուած ընդունելութիւնը թատերասէր հասարակութեան մէջ : Խանդավառ տեսարանները ճիշդ է թէ արժանացան ծափերու, սակայն եղան պահեր, ուր խաղը սուլուեցաւ ալ :

Մէկ խօսքով, «Մեռեալ թագուհին»ի հեղինակին այս նոր գործը ընդհանուր առմամբ քննադատուեցաւ Ֆրանսական մամուլին մէջ :

Միւս բեմերուն վրայ եւս չարժումը միապաղաղ է : Ֆրանսական Ազգային Թատրոնը (Քոմէտի Ֆրանսէզ), իր գոյք արուեստներով, հաւատարիմ կառչած է իր դարաւոր սկզբունքին՝ դասականին :

Իր կարեւոր մրցակիցը՝ Ազգային Ժողովրդական Թատրոնը տեղ քայլ կ'ընէ : Ճիշ մը բրաւ ան նորութիւն մը բերելու մտօք, սակայն Ալֆրէտ տը Միւսէի «Մարեանի Քմայքները» չկրցան արդա – չացնել իր ճիգերը :

Միւս կողմէ, սակայն, մեծ յոյսեր կան որ նոր տարիէն եառ, Ֆրանսական թատրոնին վրայ երեւան գան նոր եւ երիտասարդական ելոյթներ :

Տանիէլ Տրլորմ Պուֆ Փարիզիէնի բեմին վրայ պիտի խաղայ Մարսէլ Աչարի « Լա Պակաթէլ»ին մէջ գլխաւոր կանացի դերը :

Դարձեալ , երիտասարդ դերասան Ժան Լուի Թրին – Թինյան, որ երկու տարիէ ի վեր հեռացած էր բեմէն, իր գինուորա –

կատարել երաժշտական կրթութեան դործը կազմակերպելու ասպարէզում : Նրա նախաձեռնութեամբ 1921ին Երեւանում հիմնադրուում է Հայաստանի առաջին և – րաժշտական – կրթական հաստատութիւնը՝ որը 1923ին վերածուում է Պետական երաժշտանոցի : Ռ· Մելիքեանը եղել է մեր օպերայի եւ պալէի պետական թատրոնի հիմնադիրներից մէկը, նրա առաջին դեղարուեստական դեկավարը :

Որպէս երաժշտագէտ, երգահան եւ հասարակական գործիչ Ռոմանոս Մելիքեանը վայելում է ժողովրդի մեծ յարգանքն ու սէրը : Երաժշտագէտը վախճանուեց 1935ին, իր ստեղծագործական ուժերի բուռն ծաղկման շրջանում :

Այս աւանդութիւնը արարողական ու ծիսական ձեւ առացաւ քրիստոնէութեան առաջին օրերուն՝ եկեղեցիներուն մէջ :

Այսպէս, եկեղեցիներու մէջ առեղծուեցաւ մանաւանդ պաշտօն մը, որու դերն էր նշան տալ ժողովուրդին թէ ե՛րբ պիտի արտասանուի «ամէն» միաբերան եւ բարձրաղաղակ : Եւ որպէսզի ժողովուրդը տեսնէր արուած նշանը՝ նոյնիսկ հեռուէն, թաշկինակ մը կը շարժէր պաշտօնեան եւ ամբողջ ժողովուրդը, միաձայն եւ ամպրոպաղղորդ, կ'աղաղակէր «ամէն»(*) : Հռոմի մէջ, կը պատմէ Յերոնիմոս, երբ ժողովուրդը միաբերան եւ բարձրաձայն կը գոչէր «ամէն» եկեղեցիներուն մէջ, որոմանն ձայն կը լսուէր կարծես երկինքէն : Ի վերջոյ, սակայն, վերջ գնելու համար անկարգութեանց, որոնք անխուսափելի էին նման աղաղակներ արձակելու պատրաստ չերմեռանդ ու կրօնասէր ժողովուրդին մէջ, արդիլուե – ցան թաշկինակ շարժելը, միաբերան ամէնը, եւ սարկաւագին միայն տրուեցաւ ըսել ամէն :

Ամէն ըսելու այս աւանդութեան մասին վկայութիւններ ունին նաեւ Եւսեբիոս եւ Օգոստինոս : Տեսնել նաեւ Հ· Գաբրիէլ Աւետիքեանը Պօղոսի Թուղթերուն մեկնութեան մէջ :

Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Պարսկական գաւառներու մէջ, ճամբորդութեանս ընթացքին, վկայ դարձայ հետեւեալ սովորութեան·— կը ճամբորդէք հսկայ հանրակառքերու մէջ խոնուած՝ Պարսիկներու հետ : Երբ հանրակառքը կը բարձրանայ բլուրն ի վեր՝ լռութիւն , երկիւղած սպասում : Կարծես կ'աղօթեն բոլորը, կամ կ'երազեն : Հանրակառքը հազիւ իջած բլուրին ստորոտը, ամբողջ ճամբորդները կ'աղաղակեն միաբերան ու բարձրաձայն·— *Սալավա՛թ* :

Ա. ՍԹԻՎԸՆՍԸՆԻ

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

—o—

Իմ կարծիքով, սխալ է իրենց կեանքը մերինին հետ բաղդատելը, Ռուսերը ծանօթ չեն կեանքի մեր պայմաններուն· բայց դիտեն թէ ինչեր չունէին յեղափոխութենէն առաջ· եւ այս՝ առթիւ կը յիշեցուի իրենց :

Ամէն պարապայի մէջ, մեծ փափաք ունին հանրային պարահէդներու մէջ դուարճանալու, մարզական մրցումներու, նուագահանդէսներու, պալէի, թատրոնի , օպերայի եւ սիրքի : Տոմսերուն գինը ա – ժան է· բայց լաւագոյն տեղերը վերապահուած են օտար այցելուներու :

Գիշերային կեանքը չատ անպաճոյճ է· բայց մեծ կեդրոններու մէջ նուագախումբով ճաշարաններ կան ,որոնք մեծապէս կը գնահատուին անոնց կողմէ, որոնք կրնան այդ ծախքը յանձն առնել : Ֆութպոլը ազգային մարզանք կը նկատուի : Գիշեր մը Մոսկուայի 110·000 հոգինոց մարզադաշտին մէջ մրցումի մը ներկայ դուներեցայ : Ոգեւորուած ժողովուրդ մը փութացած էր քաջալերելու իր նախընտրած խումբը :

Առողջապահական կազմակերպութիւնը հսկայաքայլ յառաջդիմութիւն մը արձանագրած է : Մորհրդային բժիշկներուն և – րեք չորրորդը կիներ են :

Կեանքի միջին տարիքը այժմ բարձրացած է 67ի, մինչդեռ յեղափոխութենէն առաջ 32 էր : Այնտեղ ալ ամէնէն մեծ աւերներ գործող հիւանդութիւններն են սրտի հիւանդութիւնները ու խլիրդը (fանսէր) :

Ինչ կը վերաբերի ոսոիկանութեան , գաղտնի ոսոիկանութիւնը այժմ այլեւս իրաւունք չունի ձերբակալութիւններ կատարելու· պէտք է որ դատարանէն արտօնութիւն ստանայ : Ընդհանուր դատախազը , Ռուսէնքօ , անվախ կերպով պատմեց ինծի թէ քանի քանի անմեղ անձեր գոհ գացած էին Սթալինի օրով· ամբողջ յանցանքը բեռցուց Բերիայի ուսին : Ուզեցի պիտանալ թէ քանի՞ անմեղ հոգիներ ազատ արձակուած են· «այդ՝ ներքին հարց մըն է» : Իսկ ի՞նչ է տակաւին պոյութիւն ունեցող բանտերուն եւ նման կայաններուն թիւը· «Այդ՝ էմ վէ Տէի (գաղտնի ոսոիկանութիւն) գործն է» : Սակայն ամէն ոք կը վկայէ թէ Սթալինի օրով դոյութիւն ունեցած ահ ու սարսափը այլեւս չկայ :

1926ին Ռուսիա կատարած այցելութեանս առեն հակակրօնական պայքարը իր գագաթնակէտին հասած էր· ամէն կողմ գրուած կը տեսնէիք՝ «կրօնքը ժողովուրդին ափիոնն է » :

Բայց 1930ին համաձայնութիւն մը կայացաւ Պետութեան ու եկեղեցիին միջեւ : Այդ թուականէն ի վեր կարգ մը եկեղեցիներ վերաբացուած են : Ուրիշներ ալ վերանորոգուած են ու վերածուած՝ թանգարաններու կամ պատմական յուշարձաններու :

ԽԱՂԱՂ ԳՈՑԱԿԵՑՈՒԹԵԱՆ ՀԵՌԱՆԿԱՐՆԵՐ

Այս յօդուածաշարքին վերջին պլուխը կ'ուզեմ յանկացնել դէպի Ա· Մխութիւն կատարած ճամբորդութենէս հանած եզրակացութիւններուս :

Ամէնէն առաջ յայտնեմ, որ չատ սխալ տեղեկութիւններ տուած են մեզի այն բոլոր անձերը, որոնք պնդած են թէ խորհրդային վարչակարգը անհաստատ հիմերու վրայ դրուած է, եւ մէկ օրէն միւսը փուլ պիտի գայ՝ իր իսկ տարերութիւններուն հետեւանքով :

Իմ եզրակացութիւնս այն է , որ Ա· Մխութիւնը չատ կայուն եւ հաստատուն վարչակարգ մըն է եւ ներքին փլուզման մը նախօրեակին չի գտնուիր : Յուսանք եւ մաղթենք միայն, որ հետզհետէ գտնայ նուազ յարձակողական ու նուազ սպառնալի դէմք՝ փրկելու համար աշխարհի խաղաղութիւնը եւ մարդկային ազատութիւնները :

(20 Շար·)

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՄԱՕ ՅԷ ԹՈՒՆԿ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ

Վերջին տարիներու ընթացքին քանի մը անգամ հերքուելէ ետք այս անգամ պաշտօնապէս հաստատուեցաւ :— Համայնավար Չինաստանի Նախագահ Մաօ Ցէ Թունկ ընտրութիւններուն չի մասնակցիր : Բանաստեղծ եւ իմաստասէր՝ Մաօ պիտի նուիրուի դրականութեան : Մարքսիզմ պիտի ուսումնասիրէ, եւելի ճիշդը՝ պիտի խորացնէ իր ուսումնասիրութիւնը այդ մարզին մէջ :

Արդարեւ, արդի Չինաստանի ամէնէն հմուտ իմաստասէրն ու լաւագոյն բանաստեղծներէն մէկը կը համարուի Մաօ Ցէ Թունկ : Պայքարի մարդն է ան որ բազմաթիւ յաղթանակներ ապահովեց :

Չինարէնի մասնագէտները կը գրեն թէ Մաօ Ցէ Թունկի բանաստեղծութիւնները պարզ են, քիչ մը չոր, բայց արտակարգ նրբութեամբ մը կառուցուած : Թէեւ եր – բեք չէ դադրած քերթուած գրելէ, բայց Մաօ կ'որոշէ իր բոլոր ուժերը տրամա – դրել գրականութեան եւ իմաստասիրու – թեան ... աւանդութիւնը յարգելու հա – մար : Արդարեւ, Չինաստանի բազմաթիւ կայսրերն ու թագաւորները... բանաս – տեղծ եղած են եւ յաճախ՝ նախընտրած առանձնութեան մէջ աշխատիլ : Օրինակ – ները չեն պակսիր . Շիւն կայսրը՝ 22րդ դարուն (Ք. Ա.) Գաօ Ցի կայսրը՝ եր – րորդ դարուն (Ք. Ա.), Վիւ կայսրը՝ անկէ հարիւր տարի վերջ եւն. : Աւելի երկար է բանաստեղծ իշխաններու չարա – նը : Բայց, Մաօ Ցէ Թունկ իր քերթուած – ներուն մէջ կ'առարկէ թէ իր նախնիքները լաւ բանաստեղծներ չեն եղած :—

Լեռն ու գետը գեղեցիկ են այնքան՝
Որ հերոսներ անթիւ
Պայքարեցան անոնց համար :
Աւա՛ղ սակայն ,
Ցո՛ւն Շիի կայսրն ու Հան Վիւն՝
Հմուտ չէին ,
Թ'է Ցունկ Թ'անկ եւ Թ'է Ցիւ Սիւնկ
Կ'անգիտանային բանաստեղծութիւնը :
Ձէնկիզ Խան՝ երկնիքի շփացած տղան ,
Իր ետը արծիւներուն կ'ուղղէր միայն :
Բոլորը անցան :
Մեր դարը միայն
Ունի մարտիկ տաղանդաւոր :

Մաօ Ցէ Թունկի իւրաքանչիւր քեր – թուածին մէջ կ'արտացոլայ իր բանաս – տեղծութեան նկարագիրը : Ոճը՝ կը յի – շեցնէ Պերթոլտ Պրեխթի բանաստեղծու – թիւններն ու թատերգութիւնները, բայց պատահիք չէ՝ որ Պրեխթ մեծապէս հետա – քրքրուած էր չինական ոճով :

Չինաստանի գարթօնքը կասկած չի ձգեր որ մօտ ատենէն աշխարհի մեծա – գոյն տէրութիւններէն մէկը պիտի դառ – նայ վեց հարիւր միլիոններոց այս ժողո – վուրդը : Մաօ մեծութեան գարթօնքը, իր ժողովուրդին փառքի երազը կ'երգէ ու երբեմն կը տառապի .—

Գիւն Լուան լեռը կ'ատեմ այսօր :
Ես չեմ ուզեր այնճան բարձունք
Եւ այնճան ձիւն :
Կ'ուզեմ տարածուիլ երկնիքին դէմ,
Սուրս ֆաշել
Եւ ճեզ ընել երե՛ք կտոր .
Մէկը տալ Եւրոպայի ,
Միւս կտորը Ամերիկայի
Եւ մէկն ալ պահել Չինաստանի .
Խաղաղ աշխարհ ,
Այս ձեւով
Երկիրը ամբողջ
Պիտի ունենայ՝
Հաւասար չափով ջերմութիւն ,
Հաւասար չափով ցո՛ւրտ :

Երբեմն , այս ռազմիկը կը հանդարտի սակայն : Դարձեալ կ'առնչէ գրիչը : Բայց , այս անգամ դարերուն հետ չէ որ պիտի չոփուի , այլ՝ յաւիտենականութեան հետ .—

Լեռ ,
Արագ ձի՝ մտրակուած ,
—Ժամանակ չկայ ոտքս գետին դնելու ,—
Գագաթը հասնելէ առաջ՝
Կը դարձնեմ գլուխս .
Անակնկա՛լ .
Ջեռքս կը հասնի երկնիքին՝
Մէկ ու կէս մեթր անդին :
Լե՛ռ ,
Կոհակներու նման՝
Գետակները կը փոխուին
Եւ կը հոսին
Արագընթաց ձիերու պէս՝
Հրոնիք կը թռին
Կրակին մէջ այս պայքարին :
Լեռ ,
Որ կը դաշուճահարես երկինքը .
Բայց լուսինն է անարատ :
Երկինքը կ'իյնայ ,
Բայց հիմա՝
Լեռն է որ կը կրէ զայն :

Հարց է , թէ Նախագահի աթոռը լքելով Մաօ Ցէ Թունկ պիտի կարենա՞յ ուժ տալ իր թռիչքին, թէ պիտի տապալի՝ ինչպէս կ'իյնայ իր երազած երկինքը ... :

Թ. Ա. Թ.

կան ծառայութեան պատճառաւ , կը վե – րադառնայ փառքս , Մաթիւրէնի բեմին վրայ ներկայացնելով Թատերապիր Ժան Տարկէլի քնքոյշ մէկ երկը՝ «Թուղթէ իշ – խանը » :

Ծանօթ դերասանուհի Սիւզան Ֆլօն , որ մեծ համբաւի էր տիրացած արդէն իր «Մանճահարուած մեղերայի» դերակա – տարութեամբ , այս անգամ Փըթի Թէա – թրը տը Փարիի բեմին վրայ պիտի նե – կայանայ նոր դերով մը՝ մեծանուն Թա – տերապիր կոլտուէյի «Դատապիր սիրահա – րը» գործին մէջ :

Այս երեք երիտասարդներուն մասին , բովանդակ մամուլը ունի գնահատական արտայայտութիւններ :

Իրենք ալ , լծուած են անխոնջ աշխա – տանքի մը , իրենց վրայ դրուած յոյսերը ի դերեւ չհանելու համար :

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳԱՄԲԷԹԵԱՆ

ԵԳԻՊՏԱՑԻ ԳՐԱԳԷՏ ՇԷՅԽ ԱՊՈՒ ՆԱՏԱՐ

1886 Նոյեմբեր 14ին «Հայ Հայրենա – սէրների Միութիւնը» Փարիզում կազմա – կերպում է մի հաւաքոյթ , որտեղ հրա – ւիրուած է լինում նաեւ եգիպտական մե – ծագոյն հասարակական գործիչ , բանաս – տեղծ – երկիթագան եւ ծագրանկարիչ Շէյխ Ապու Նատարը :

Ապու Նատարը վերին աստիճանի ու – շադրաւ դէմք է Եգիպտոսի ազգային շարժումի գլխավորը , որ անցեալ տարի 60 – 70ական թուականներին առաջ էր քաշում «Եգիպտոսը Եգիպտացիներին » պահանջը ընդդէմ Անգլիացի նուաճողա – կան քաղաքականութեան :

1873ին Ապու Նատարը Եգիպտոսում հիմնում է ազգային թատրոն , որտեղ ներկայացումներ են տրւում հէնց իր՝ Ա – պու Նատարի հեղինակած կատակներով : Նրան անուանել են «Եգիպտական Մո – լիէռ» : Թատրոնը փոխարքայի հրամանով փակւում է յեղափոխական ուղղութեան համար : Այնուհետեւ Նատարը հրատա – րակում է «Ապու Նատար» անունով հան – դէսը , որի էջերում քննադատութեան է ենթարկում տիրող վարչակարգը : Հան – դէսը , որի էջերում քննադատութեան է ենթարկում տիրող վարչակարգը : Հան – դէսը եւս արգիլւում է : Ապու Նատարը հարկադրուած է լինում հեռանալ Եգիպ – տոսից եւ ապրել Փարիզում : Այստեղ նա չարունակում է հրատարակել իր երգի – ծական հանդէսը , որ ապօրինի կերպով ուղարկում է Եգիպտոս եւ տարածում ժողովրդի մէջ : Իր բազմաթիւ ծագրանք – կարներով նա մերկացնում է Եգիպտոսի յետադիմական կառավարութեան եւ անգլիական աշխարհակալութեան քաղա – քականութիւնը :

Փարիզում հայ մտաւորականութեան առաջաւոր մասի ներկայացուցիչները մը – տերմական կապեր են հաստատում Ե – գիպտացի հայրենասէր գործիչի հետ : « Հայ Հայրենասէրների Միութեան » կողմից կազմակերպուած հաւկերոյթում Ապու Նատարը հանդէս է գալիս մի ըն – դարձակ ճառով , որ վկայում է , որ նա քաջ ծանօթ է եղել հայ մշակոյթին եւ իր համերաշխութիւնն ու կարեկցանքն է յայտնել հայ ազատագրական չարժման : Այդ ճառից երեւում է նաեւ , որ Ապու Նատարը ծանօթ է եղել Հայոց պատմու – թեանն ու գրականութեանը :

Իր ճառում , որ կրճատումներով բե – րում ենք ստորեւ , Շէյխ Ապու Նատարը ասել է .

« .. Նեղոսեան հովտի խոնարհ տա – րածիքը մատուցանում է իր Արեւելեան ողջոյնի բուրմունքը Հայրենասիրական ընկերութեանը մի երկրի , որ հատասար անուն ունի քաղաքակրթուած թէ հին աղգերի եւ թէ նոր պատմութեան մէջ :

Ողջոյն քեզ , հռչակաւոր Հայաստան , մայր փառաւոր դիւցազունների , ան – զուգական հանճարների եւ վեհանձն մարդկանց :

.. Ակնածութեամբ ու պատկառանքով խոնարհւում եմ քո անմահական փառքի առջեւ ո՛վ Յորենացիդ Մովսէս , Փառքն Հայոց հին մատենագրութեան : Սքանչա – նում եմ ձեզ վրայ , ով արդի հայ քեր – թողներ , դիւանագիտներ , իմաստասէր – ներ , պատմաբաններ եւ վիպասաններ , որ հայրենասիրական երկերով , պերճա – բան ոճերով , դիտական եւ բարոյագէտ – տական գրուածքներով առաջնորդ էք հանդիսանում ձեր հայրենակիցների ա – ռաջդիմութեան եւ քաղաքակրթութեան առաջատար չաւդի վրայ պատրաստում էք նոցա լինել մի հզօր , հոծ , ազատ եւ անկախ ազգ ...» :

Ապու Նատարը լուրջ հետաքրքրութիւն է ցուցաբերել հայ ժողովրդի ճակատա – գրի հանդէպ : Իր ճառում նա խանդա – վառ խօսքեր է ասել հայ ազգային – ա – զատագրական պայքարի յաջողութեան համար : Լինելով արաբական ճնշուած ազգի ներկայացուցիչ , նա մի այլ ճըն – շուած ժողովրդի հայ ժողովրդի համար յուսադրական խօսքեր է ասում եւ ընդ – գծում է հայ երիտասարդութեան դերը ազգային – ազատագրական չարժման մէջ : « ... Քաջալերուեցէք , սիրտ ա – ռէք , ով Արամայ աղնիւ որդիք ... ըն – դունեցէք եղբայրական համբոյրս , ո՛վ Վէնետիկի , Փարիզի եւ Արամեան դըլ – խաւոր քաղաքների պատուարժան , ժիր , ջանասէր եւ կրթուած հայ ուսանող – ներ» :

Ճառի ընթացքում «եղբայր» բառը Ա – պու Նատարը միշտ հայերէն է արտասա – նում , որ առաջ է բերել մեծ խանդա – վառութիւն :

Շէյխ Ապու Նատարի «Ալպոմը» , որից քաջուած են այս տեղեկութիւնները , պահ – ւում է Երեւանի Ա. Միասնիկեան դրա – դարանում :

Լ. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ
«Ս. Հայաստան» ամսագիր

ԵՈՀԱՆՆԷՍ ՊԵԽԷՐ

Գերման գրականութիւնը վերջերս կոր – սընդուց հռչակաւոր թատերագիրը մը՝ Պերթհոլտ Պրեխթ . այսօր , կը յայտա – րարուի բանաստեղծ Եոհաննէս Պեխերի մահը : Երկուքն ալ կը պատուէին արեւել – եան գօտիին մէջ :

Դժուար է ընտրութիւն մը ընել Պեխէ – րի ստեղծագործութեան մէջ , այնքան որ բնդարձակ է ան : Այսուհանդերձ , ինչպէս կը գրէ «Քոնպա»յի գրական քննադատը , կարելի է ըսել որ ան բանաստեղծ է , ա – մէն բանէ առաջ : Բովանդակ իր գործը նուիրուած է բանաստեղծութեան սկզբ – բունքին , որ , ըստ իրեն , կեանքի՛ սկզբ – բունքն է : 1911էն մինչեւ մահը՝ իր միակ մտահոգութիւնը քերթողական արուեստն էր , թէեւ թէմիքը երկրորդական արժէք կը ներկայացնէր իրեն համար : Կը սիրէր մարդիկը : Պեխէրի կեանքը յարատեւ պայքար մը եղաւ մարդկութեան համար : Իր գործով կ'աշխատէր իրապաշտ ար – ուեստը արմատաւորել : Եթէ փորձենք հատընտիր մը կազմել իր գործերէն՝ բա – նականաբար անոնք պիտի խմբուին այս հիմնական գաղափարին չուրջ . հատըն – տիրին իրրեւ խորագիր լաւ պիտի ըլլար գնել՝ Եոհաննէս Պեխերի պայքարը :

Այն բանաստեղծներէն էր՝ որոնց հա – մար անարժէք բան գոյութիւն չունի : Իր

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (314)

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀԱՏՈՐ

ԻԴ.

ՄԻ ԳԻԽՂ ՌՇՏՈՒՆԵԱՑ ԱՇԽԱՐՀԻՑ

Իւղը առատութեամբ ծփում էր կերակուրների երեսին : Եթէ կերա – կուրների բազմատեսակութիւնը եւ նրանց լաւ պատրաստութիւնը կարելի է կրթու – թեան եւ ճաշակի մի որոշ չափ համարել , այդ կէտից , զարմանալի էր տեսնել՝ այդ տորերկրեայ բնակարանում այն տեսակ կերակուրները : Ամէնքը սպասում էին քա – հանային , որ սեղանը օրհնէ եւ ապա ըս – կըսէին ուտել : Մեզ չրջապատող խոշոր երեւոյթների համեմատ , սեղանի վրայ եւս նչմարւում էր խոշորութիւն եւ մե – ծութիւն .— պղնձեայ խոշոր պնակների մէջ ածած էին կերակուրները , փայտեայ խոշոր դդալներով ուտում էին խոշոր ժայռերի սրտում բնակուող խոշոր մար – դիկը : Թէ կերակուրները եւ թէ հացը այնքան առատութեամբ դրուած էին սե – ղանի վրայ , որ , ինչպէս ասում են , ասելդ ցգելու տեղ չէր մնացել :

Այդ նրա համար էր , որ հիւրերը չա – մաչէին , չքաշուէին , որ ուտէին , որքան կամենում են , եւ դարձեալ մեծ մասը մնար սեղանի վրայ : Այդ ամօթը ոչ այն – քան չատակեր հիւրին , որքան տան տիրո – ջը կը վերաբերէր , եթէ նրա սեղանի մի փոքրիկ մասն անդամ բացուէր : Սեղանը միշտ պէտք է ծածկուած մնար ուտելիք – ների տակ : Ոտքի վրայ՝ մեզ պատուելու համար՝ ծառայում էին տան հարսները , աղջիկները եւ պատանիները : Կատարեալ իրարանցում էր տիրում , երբ որեւիցէ պատուէր էին տալիս այդ ընտանեկան ըս – պասաւորներին . նրանցից իւրաքանչիւրը չտապում էր , որ ինքը կատարէ հրամա – նը :

Կանայք թէեւ մեզ հետ չէին խօսում , բայց , ուրիշ տեղերի հայ կանանց նման , երեսները չէին ծածկում : Աղջիկները եւ խօսում էին , եւ ծիծաղում էին : Ըէսկ ընտանիքից , բացի նրա աւագ եղբայրնե – րից , ոչ ոք սեղանի վրայ նստած չէր : Կրասեր եղբայրները , ձեռքերը կուրծքի վրայ խաչաձեւ դրած , անչարժ կանգնած էին եւ հրամանի էին սպասում : Կանան – ցից ոչ ոք սեղանակից չէր : Այդ սովորու – թիւնը պահպանւում է ոչ միայն այն ժա – մանակ , երբ սեղանի վրայ օտար հիւրեր կան , այլ եւ իրանց ընտանեկան չրջանում

կինը տղամարդի հետ միասին չէ ճաշում : Նախ ուտում են տղամարդիկ եւ ապա կանայք : Զնայելով , որ հիւրերի թիւը այնքան շատ էր , որ դահլիճի մի ծայրից մինչեւ միւսը բռնել էր , բայց դարձեալ նոր եւ նոր հիւրեր էին գալիս , ողջունում էին եւ լուռ նստում : Այդ ինքնակոչ հիւրերի համար նոր կերակուր էին բե – րուն :

(Շար.) ՐԱՖՖԻ

լոցելի կողմը , ինչպէս դիտել կուտային յաճախ , մարդերը արուեստին առաջ դա – սելու ձգտումն էր : Բայց , ճի՛շդ հոս կը դանուի Պեխէր , իր բովանդակ էու – թեամբ :

Եոհաննէս Պեխէր ծնած էր 1891 Մայիս 22ին , Միւնխէն : Նախնական կրթութիւնը ստացաւ ծննդավայրին մէջ , Իէնայի եւ Պերլինի մէջ չարունակելով իմաստասի – րութիւնն ու բժշկութիւնը : Առաջին քերթուածները լոյս տեսան 1911ին : 1914ին հրատարակեց խաղաղասիրական գործեր , զերմանական տպաւորապաշտ չարժումին գլուխը անցնելով :

1924ին կը հետապնդուի : Համայնավար կուսակցութեան անդամ արձանագրուած էր եւ հրատարակած երկու գիրքեր՝ ո – րոնք անախորժ թուած էին օրուան իշխա – նութեանց : Կը ձերբակալուի : Մաքսիմ Կորքի կը միջամտէ իր դատաւարու – թեան : Ներում կը ստանայ եւ 1927ին կ'այցելէ Մ. Միութիւն :

Համոզուած համայնավար էր : Հիթլեր – եան տիրապետութեան չրջանին կ'անցնի Չեխոսլովաքիա , ապա՝ Ֆրանսա եւ , վերջապէս , Մ. Միութիւն , ուր «Մէյզ – պային գրականութիւն» ամսագրին գեր – մաներէն հրատարակութեան խմբագրու – թիւնը կը վարէ : 1945ին կը վերադառնայ Պերլին , կը վարէ քաղաքական պաշտօն – ներ : Ստացած է Սթալինեան եւ Լենին – գրութեան մրցանակները :

Տիրող վարչակարգերուն դէմ պայքա – րելու համար անցած էր «դիմացի» ճա – կատը , ուր մնաց մինչեւ իր մահը : Որեւէ ձեւով բարեկամութիւն եւ համերաշխու – թիւն ստեղծելու մտահոգութիւնը ունէր : Ա.Աչխարհամարտի ողբերգութիւնը տես – նելէ ետք համայնավար արձանագրուե – ցաւ , իսկ Բ. Աչխարհամարտը իր մէջ զո – րացուց պատերազմի դէմ պայքարելու անհրաժեշտութիւնը , յուսալով թէ կար – միր վարչակարգը պատերազմի դէմ է ..:

Վիէնի Հ. Յ. Դ. Ան կոմիտէն ցաւով կը ծանուցանէ իր ընկերոջ՝

ԿԱՐԱՊԵՏ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆի

յանկարծական մահը :

Յուղարկաւորութիւնը այս երկուշաբթի ժամը 2ին :

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐի ԵՐԿՈՑ

Կազմակերպուած Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրաց կողմէ Դեկտ. 23ին, ժամը 21ին, Իսթի Ալհամպրա սինեմային մէջ : Կը ներկայացուի Շերլմանդագէի

« ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ »Ը

Մի քնարարին ոտնձգու եւ մրցանակաբաշխութիւն Արիմեան դպրոցի աշակերտութեան :

ԵՐԵԿՈՑԹ — ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԾՆՈՒՆԴԻՆ ԱՌԹԻՒ

Այս Շորեքշաբթի, 24 Դեկտեմբեր, երեկոյեան ժամը 9ին մինչեւ լոյս :

Կազմակերպութեամբ Պոմոնի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Քրիստափոր» խումբին կողմէ :

Գեղարուեստական բաժին, երգ, արտասանութիւն, հայկ. պարեր :

Կը ներկայացուի «ԵՐԿՈՒ ՅՈՒԼԵՐԸ », խիստ քրքջալիր կատակերգութիւն մը :

Գար՝ Օրֆէսքր Անժ Քոլէքթիա :

Անակնկալներ, քոթիյոն, զուարթ մթնոլորտ :

ՎԱԼԱՆՍԻ ՀԱՅ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Շորեքշաբթի, 24 Դեկտեմբեր, ժամը 21էն մինչեւ առաւօտեան հինգը , Օթէլ տը լա Քրուա տ'Օր շէեղ սրահին մէջ :

Փլաս տը լա Ռէփիւպլիք

Առատ կերուխում եւ հաճելի անակընկալներ :

ORCHESTRE JOHANNES MERCIER-KERMANN

Կը հրաւիրուին վալանսի եւ շրջանի բոլոր Հայերը անխտիր :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պուլ. Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ թաղականութիւնը շնորհակալութեամբ առացած է հետեւեալ գումարները հանգուցեալ Զ. Քէնթիրեանի մահուան քառասունքի առթիւ : Այրի Տիկին Զարդիկ Քէնթիրեան, Տէր եւ Տիկին Ց. Արզումանեան, Պ. Լ. Արզումանեան հազարական Ֆրանք, եկեղեցւոյ պայծառութեան համար : Տէր եւ Տիկին Ս. Արզումանեան հազար Ֆր « Յառաջ »ի տարածման եւ հազար Ֆրանք Մշակութային Տան Շ. Միսաքեանի սրահին :

Պ. Ղազարոս Քէչիչեան, հանգուցեալ Տ. Սահակեանի մահուան հոբելեանին առթիւ հազար Ֆր. եւ հինգ հարիւր Ֆր. Պ. Վ. Սահակեանի ամուսնութեան առթիւ եկեղեցւոյ :

Պ. Ս. Խոլիկեան իր թոռնիկի մկրտութեան առթիւ հինգ հարիւր Ֆր ·կը նուիրէ եկեղեցւոյ :

ՊԱՏԱՐԱԳ ԿՐԸՆՈՂԻ ՄԷՋ

Այս Հինգշաբթի առաւօտ Մննդեան տօնին առթիւ Ս. պատարագ պիտի մատուցուի Ռիւ Ժէ, Սէն Լուի սրահին մէջ :

Պիտի պատարագէ Թորգոմ Քհնյ. :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

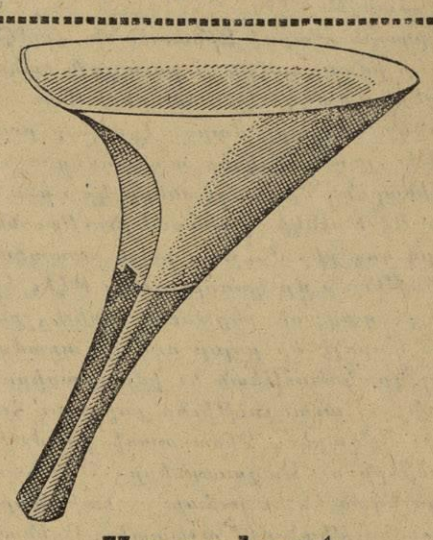
Տիկին Քազալիս, ծնեալ Եկաւեան կը փնտռէ իր հօրը Միսաք Եկաւեանի ազգականները : Միսաք Եկաւեան բնիկ Արաբկիրցի, հօր անունը Յակոբ, մօրը Մարթա Գարակիւլեան, ծնած է 1880ին, բռնանուած Սոմի ճակատամարտին (1915 Մայիսին) Ֆրանսական բանակի շարքերուն մէջ : Տեղեկացնել Յառաջի :

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս երկուշաբթի երիկուն ժամը 21ին, 17 բիս Պլէս :

ԼԻՈՆ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, այս երկուշաբթի ժամը 16ին, Յոյներու սրահը կարեւոր օրակարգ :

Ֆ. Կ. ԽԱՉի «Մանուկներու Օր»ուան տնտեսական յանձնախումբի ժողովը այս երկուշաբթի ժամը չորսին Ռէժան սրճարանի վերնայարկը : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

Vanplast

Հաստատութիւնը արդէն հրապարակ հանած է իտալական վերջին նորաձեւ բարակ կռուիկները՝ կատարելագործուած ձեւրնկալ նիւթերու (մաթիէռ փլաստիք) եւ ալիւմին-իումի միացումով :

ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ 50 – 55 – 60 65 – 70 – 75 – 80 – 85 (նմոյշներու ձրի սպասարկութիւն) :

VANPLAST

14, BLD. MAXIME GORKI, VILLEJUIF - SEINE

Tél. : ITA 33-38

» 16-36

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

REVEILLON DE NOEL

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Առնուվիլի «Կաուարթնց» մասնաճիւղին կողմէ :

Տեղի կ'ունենայ Դեկտեմբեր 24, Շորեքշաբթի ժամը 20,30էն մինչեւ առաւօտ՝ Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Բիս Պլէս :

Ընկերական խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ անցուցէք ոտնական այս օրը :

ԵՐԳ, ՊԱՐ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ, ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

COTILLONS

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է

Ճոխ պիւֆէ ...

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐ, ԴԵԿՏ. 24ԻՆ ԲՈԼՈՐԴ RUE BLEUE

ՄԱՐՍԷՅԼ

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

կը ծանուցանէ թէ տարեկան իր

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Տեղի պիտի ունենայ

31 Յունուար, Շաբաթ գիշեր,

Քլիւպի մէջ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

1959Ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՑՑ - ԱԼԲՈՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՄԻՆԻ ՇՐՋԱՆԻ

ԸՆՏԻՐ ԹՈՒԼԹՈՎ 14 ՄԵԾԱԴԻՐ ԷՋԵՐ

Շքեղ նկարներ, մեծ մասը անտիպ : Գրական եւ պատմական նիւթերով ճոխ բովանդակութիւն

— ԳԵՂԱՋԱՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ —

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստուած այս օրացոյց-ալպոմը պիտի կազմէ զարդը՝ ամէն հայ տան :

Գին 500 ՖՐԱՆՔ Այժմէն ապահովեցէք ձեր օրինակը

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN, 51, Rue Monsieur-le-Prince, PARIS - 6e

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ կիրակի, 28 Դեկտեմբեր, ժամը 16–24

Hôtel Lutétia-ի մեծ սրահին մէջ

ORCHESTRE JEUNESSE

Ճոխ պիւֆէ

Պիտի նուագէ նաեւ հայկ. նոր քանկօներ Զոր կ երգէ Պ. ԼԵՒՈՆ ՄՈՄՃԵԱՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԳԵՂԵՑԻԿ ՅԱՑՏԱԳԻՐ՝

ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆի երգի ծանօթ քառեակը :

Կը պարեն՝ Օր. Օր. Քէօշկէրեան եւ Դանիէլեան :

Կ'երգեն՝ Տիկին Շ. Գալայճեան եւ Օր. Միշլին Մարուքեան՝ կիթառով :

Զուարթ մեներգուհի՝ ուսանողուհի Օր. Է. Աբգարեանի կողմէ :

Մուտք՝ 500 ֆրանք, ուսանողներուն՝ 300 ֆրանք :

Ծանօթ.— Կը խնդրուի այժմէն ապահովել սեղանները, հեռախօսելով՝ կիւթէյն–պէրկ 24–38 եւ կամ՝ Տօմինիկ՝ 13–27 : Մինչեւ ժամը 19ը չեկողներուն սեղաններուն պատասխանատուութիւնը չստանձներ յանձնախումբը :

ՏՕՆԵՐԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՆ

Աճապարեցէք ձեր նուէրները դրկել Ս. Միութեան ձեր ազգականներուն :

MORY et Cie

ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Միայն իրաւունք ունի ծրարները դրկելու Ս. Միութիւն :

Բան չենք ծախեր եւ մեր յաճախորդներուն չենք առիպեր որ մեր տան կողմէ պատրաստուած ծրարները դրկեն :

Մենք միայն կը դրկենք ինչ որ դուք կ'ուզէք ձեր ուզած խանութէն : Սակայն նոր ապրանքներ կարելի է դրկել :

ցողը ոչ մէկ բան չի վճարեր :

Ծրարները ապահովագրուած են եւ դրկողը ստացագիր մը կը ստանայ ստորագրուած , ստացողին կողմէ :

Բոլոր տեղեկութիւնները կը տրուին՝ հեռաձայնով՝ NOR. 40 72 & 50 83

10, Rue St-Quentin, Service C, Paris 10

MÉTRO ET AUTOBUS : GARE DU NORD

ԿԸ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԻ ԹԵՐԹԻՍ ԿՈՂՄԷ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԱԼ

ԽԱՆՈՒԹՊԱՆՆԵՐ ԵՒ ՇՐՋՈՒՆ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐ

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՁԵՐ ԳՆՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ ԿԱՇԻԷ ԶԳԵՍՏՆԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԷՏԻՆ

ACTUELLEMENT BAISSE IMPORTANTE

de fin d'année

de tous articles d'HIVER

Canadiennes, cuir - toile, etc...

PAR LE FABRICANT

STOCK IMPORTANT

Etablissements JACQUES & FILS

92, RUE DES ARCHIVES PARIS 3e - TÉL. : TUR. 69-05

Tarif sur demande - Exp. prov. c. remb.

ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ Դ.ՊԻ Ս. ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀՅԱՑԱՍՏԱՆ, արտօնուած Մոսկուայի Ինթուրիսթէն եւ Ֆրանսական Օֆիս տէ Շանժէն :

ԽՆԱՅԵՑԷՔ ՁԵՐ ԴՐԱՄԻՆ ԵՒ ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ·

Տօնական օրերու ձեր նուէրները դրկելով ամէնէն արագ եւ ապահով միջոցով :

Տօները կը մօտենան եւ ՍԻԲՈՄԵՔՍ հաստատութիւնը մտածած է ձեր ազգականներուն՝ ձեր տրամադրութեան տակ դնելով լաւագոյն ապրանքներու ճոխ մթերք մը ամէնէն մատչելի գիներով, մաքսը եւ ծախքերը մէջը : ՍՏԱՑՈՂԸ՝ ՈՉԻՆՉ ՈՒՆԻ ՎՃԱՐԵԼԻՔ :

Մտածեցէք օգտակար նուէր մը ընելու համար, եւ մի տատամսիք մեզի դրելու կամ այցելելու տեղեկութիւններ կամ մանրամասնութիւններ ուզելու համար :

COLIS pour L'U.R.S.S. Licence Officielle

SICOMEX

20, Rue Royale, Paris 8e

Métro : Madeleine Tél. : OPE. 67-77

Envoi Gratuit de Renseignements et Catalogue

Յանձնում՝ երեք շաբաթէն, հաստատուած, ստացողին ստորագրութեամբ :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութքներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900

Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանգ : Հատը 15 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
23
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
MARDI
23 DECEMBRE
1 9 5 8

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8376 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4177

ՕՐՈՐԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԻԿՈՅԵԱՆԻ ԱՌԱՔԵԼՐԻՔԻՆԸ

Վերջին չարաթներու քաղաքական դէպքերը սարսափի մթնոլորտ մը ստեղծած էին արեւմտեան ճակատի երկիրներուն մէջ :

Որուչչեւի ծանօթ սպառնալիքը Պերլինի մասին՝ պահ մը նոր պատերազմի մը մղձաւանջը ցցած էր խաղասէր մարդկութեան աչքին :

Կրկմլին կը յուսար իր կամքը պարտադրել երեք մեծ դաշնակիցներուն՝ օգտագործելով անոնց կարծեցեալ տարակարծութիւնը :

Սակայն հաշիւը սխալ դուրս եկաւ :

Ատլանտեան Ուխտի անդամ 15 երկիրներու նախարարական խորհուրդը վերջացող չարաթուն Փարիզի մէջ՝ յուսախար ըրաւ Մոսկուայի վարիչները :

Պերլինի հարցը առիթ տուաւ դաշնակիցներուն մտնելու իրենց ներքին փոքրիկ վէճերը եւ միացեալ ճակատ կազմելու Խորհրդային Միութեան դէմ :

Ատլանտեան Ուխտը աստիճան մը աւելի ամրացաւ՝ չնորհիւ 15 երկիրներու պատասխանատու վարիչներուն յստակ կեցուածքին :

Բոլշեւիկեան սպառնալիքներուն առջեւ տեղի չտալու կամքը իր պերճախօսութիւնն ունեցաւ միաձայնութեամբ քուէարկուած այն բանաձեւին մէջ, որով դաշնակիցները կը յայտարարեն թէ վրդովուած են հիւլէական զէնքերու օդնութեան դիմել՝ եթէ արեւելեան յարձակման ենթարկուին :

Ատլանտեան դաշնակիցներու ժողովը չէր փակուած դեռ, երբ անակնկալ լուր մը հասաւ Մոսկուայէն :

Խորհրդային Միութեան փոխ – վարչապետ Անաստաս Միկոյեան որոշած էր Ուաշինկթըն երթալ իբրեւ «դրօսաշրջիկ» տեսնելու համար դեսպան Մենշիկովը :

Ո՛չ միայն Ուաշինկթընի, այլ դաշնակից բոլոր երկիրներու քաղաքական շրջանակներուն մէջ մեծ զարմանք պատճառեց անոր այս յանկարծական ճամբորդութիւնը :

Ու չարաթը որ սկսած էր անստուգութեան մէջ, վերջացաւ լաւատես հեռանկարներով :

Արդարեւ Միկոյեանի նոր առաքելութիւնը կը մեկնաբանուի իբրեւ բարենշման երեւոյթ մը :

Միջազգային մամուլը՝ միահամուռ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէ այս ճամբորդութեան եւ մանաւանդ համակրանքով կ'արտայայտուի հայազգի նախագործին մասին :

Միկոյեան կը նկատուի կրկմլինի թիւ 2 պետը, Որուչչեւէն անմիջապէս վերջ : Թերթերը կը հետեւին թէ ամէն անգամ, որ Որուչչեւ նեղը մնայ օտար դիւանագէտի մը հետ խօսած պահուն, օգնութեան կը կանչէ Միկոյեանը, զոր կը նկատէ «ամենապէտ» եւ գօրաւոր յիշողութեան տէր :

Ուաշինկթըն երթալով Խորհրդային Միութեան առաջին փոխ – վարչապետը առիթ պիտի ունենայ տեսնուելու Միացեալ Նահանգներու պատասխանատու վարիչներուն հետ :

Մանաւանդ տնտեսական – առեւտրական խնդիրներու — երկար տեւն վարած բլլալով արտաքին առեւտուրի նախարարի պաշտօնը — Միկոյեան ամէն բանէ առաջ պիտի ջանայ առեւտրական փոխանակութեանց համաձայնագրեր կնքել ամերիկեան կառավարութեան հետ :

Անցեալ Յունիս 2ին Որուչչեւ Մ. Նախագահներու նախապահին դիմած էր՝ առաջարկելով աւելցնել առեւտրական դրծառնութիւնները երկու երկիրներուն միջեւ՝ երկար պայմանաժամով վարկ բացելու հիման վրայ :

Յուլիս 6ին Այզընհաուըր պատասխանած էր՝ դիտել տալով, որ «վարկ բանալը քաղաքական եւ իրաւական բարդ խնդիրներ կը յարուցանէ» : Ուաշինկթընի պաշտօնական շրջանակները ցարդ համաձայն չեն եղած աջակցելու Խորհրդային Միութեան, որ կը չարունակէ իր անտեսական պայքարը Ամերիկայի դէմ :

Միկոյեանի Ուաշինկթըն այցելութիւնը նոր հորիզոններ կը բանայ ոչ միայն անտեսական այլ քաղաքական ճակատին վրայ :

Մեծ յոյսեր դրուած են իր առաքելութեան վրայ՝ արեւելքի եւ արեւմուտքի փոխ – յարաբերութիւնները բարւոքելու եւ պատերազմի մղձաւանջը փարատելու համար :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՋՕՐ. ՏԸ ԿՈԼ Ե. ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ Ա. ՆԱԽԱԳԱՀԸ

ՔՈՒԹԻ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԵՑ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ՆԱԽԱԳԱՀԸ

Ինչպէս գրած էինք, կիրակի օր տեղի ունեցաւ Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահի ընտրութիւնը : Երեք թեկնածուներ ներկայացուած էին . Ջօր . Տը Կոլ, Մառան (համայնավար) եւ Շաթըլէ (ժողովրդավար) :

Դ . Հանրապետութեան Նախագահները կ'ընտրուէին Ազգ . Ժողովէն եւ Սենատէն : Բայց նոր Սահմանադրութեամբ, առաջին անգամ բլլալով «մեծ ընտրողներ»ու չրջանակը ընդլայնած է : Արդարեւ, ե . Հանրապետութեան Ա . Նախագահին ընտրութեան համար 81·754 հոգի քուէ արկելու իրաւունք ունէին Մայր Երկիրն եւ Անդրծովեան հողամասերէն :

Ջօր . Տը Կոլ ստացաւ ձայներու ջախջախիչ մեծամասնութիւնը . 63·392 քուէ : Մառան ստացաւ 10·354 քուէ (ձայներու 13 հարիւրը), իսկ Շաթըլէ՝ 6·722 քուէ (8·5 առ հարիւր) :

466 հոգի ձեռնպահ մնացին, որու պատճառով 3000ական ֆրանք տուգանք պիտի վճարեն :

Քանի մը հոգի քուէարկած են ի նպաստ ... Քոնթ տը Փարիի, Վէնոէն Օրիոլ եւ Յովհաննէս իԳ . Պապին :

Ներկայիս Ֆրանսա ունի Հանրապետութեան երկու Նախագահ՝ Ռընէ Քոթի եւ Ջօր . Տը Կոլ : Դ . Հանրապետութեան Նախագահին իրաւասութեան չրջանը կը լրանայ Յունուար ութին . նոյն օրը պարծի կ'անցնի ե . Հանրապետութեան Նախագահը՝ Շարլ Տը Կոլ :

Կիրակի իրիկուն ժամը 17·17ին, երբ Ջօր . Տը Կոլ ընտրուած էր, Նախագահ Քոթի հեռաձայնեց Քոլոմպէ լէ Տէօ ղ'ելիլով եւ իր չնորհաւորութիւնները ներկայացուց նորընտիր Նախագահին :

Յունուար ութին պիտի որոշուի նաեւ առաջին Վարչապետը՝ որ կառավարութիւնը պիտի կազմէ :

Տակաւին յայտնի չէ թէ Նախագահ Քոթի վերջնականապէս պիտի մեկնի՞ թէ Փարիզ պիտի մնայ, քանի որ Ջօր . Տը Կոլ Դ . Հանրապետութեան վերջին Նախագահին առաջարկած է Սահմանադրական Կոմիտէի նախագահութիւնը :

Ֆրանսայի Ա . Հանրապետութիւնը Նախագահ չէ ունեցած : Բ . Հանրապետութիւնը Նախագահ մը ունեցած է, որ պետական հարուած ըրաւ : Օրինաւոր Նախագահի մասին կարելի է խօսիլ միայն Թիէր սկսեալ : Ուրեմն Գ . եւ Դ . Հանրապետութիւնները ունեցան 16 Նախագահներ, առաջինը՝ Թիէր, վերջինը՝ Ռընէ Քոթի :

Բայի մառեշալ Մաք Մահոնէ, եւ այսօր՝ Ջօր . Տը Կոլէ, Հանրապետութեան բոլոր Նախագահները երեսփոխան եղած են :

Բայի վէնոէն Օրիոլէ՝ (ընկերվարական) բոլոր Նախագահները «կեդրոն»ի երեսփոխաններ եղած են : Այսուհանդերձ Ֆալիէռ, Տումերկ եւ Տումէ Արմատական էին :

Ֆրանսայի ամէնէն երիտասարդ Նախագահը եղած է Քազիմիր, որ ընտրուած է 47 տարեկանին : Ջօր . Տը Կոլ 68 տարեկան է :

ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐԸ

Ֆրանսայի Նախագահական ընտրութեան արդիւնքը զոհունակութիւն տեղ – ծեց արտասահմանի մէջ :

Ուաշինկթըն.— Ջօրամարին ընտրութիւնը թոյլ պիտի տայ իրեն որ մօտաւէնէն այցելէ Միացեալ Նահանգներ՝ Նախագահ Այզընհաուըրի հետ խօսակցութիւններ ունենալու համար :

Հռոմ.— Իտալիոյ քաղաքական չրջանակները կը մտածեն թէ Ջօր . Տը Կոլի ընտրութիւնը Ֆրանսայի կայունութեան նշանն է . Իտալիա մեծ յոյսեր ունի Եւրոպայի Հասարակապետութեան մէջ, որուն ղեկաւար անդամներէն մէկն է Ֆրանսա :

Օսլօ.— Նորվեկիոյ քաղաքական չրջանակներուն համաձայն Ջօր . Տը Կոլի ընտրութիւնը չատ բնական է, երբ նկատի առնենք թէ վերջին ամիսներու ընթացքին Ֆրանսայի դեկավարութիւնը ստանձնած էր ան :

Պրիւսել.— Քաղաքական կարեւոր կուսակցութիւնները՝ Ազատական, Ընկերվարական եւ կաթոլիկ, իրենց զոհունակութիւնը չեն ծածկեր՝ Ջօրամարին ընտրութեամբ : Մասնաւորապէս կը յիշատակուի Ջօրամարին խաղացած դերը՝ պատերազմի ընթացքին :

Պոն.— Արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութեան բանբերներէն մէկը յայտարարեց թէ այս արդիւնքը սպասելի էր եւ կառավարական չրջանակները « չատ գոհ են » :

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ՝ ՄԻԿՈՅԵԱՆԻ ԱՅՑԵԼՈՒԹԵՆԷՆ ԱՌԱՋ

Միացեալ Նահանգներու Արտաքին Նախարարութիւնը երբեւ ազդարարութիւն Մոսկուայի՝ 7000 բառերէ բաղկացած յուշագիր մը հրատարակեց, չեչտելով թէ Արեւմուտքը Պերլինի մէջ պիտի պահէ « իրաւական եւ բարոյական» իր դիրքը :

Միւս կողմէ Ուաշինկթընի մէջ կը յայտարարեն թէ Արեւմտեան պատասխանը Մոսկուա պիտի յանձնուի ճիշդ ժամանակին, Ա . Միկոյեանի Ամերիկա այցելութենէն առաջ : Այս ձեւով, եթէ Որուչչեւ հակառաջարկներ ունի Նախագահ Այզընհաուըրի հաղորդելու՝ պիտի կարենայ իր տեսակէտները վստահիլ Ա . Միկոյեանի :

Քաղաքական չրջանակները նորութիւններ չեն սպասեր Կրեմլինէ : Գերմանիոյ վերամիացման հարցը, որ Արեւելքի եւ Արեւմուտքի տարակարծութեան գլխաւոր կէտն է, Մոսկուայի կողմէ վճռական « ոչ »ի մը պիտի արժանանայ կրկին : Ամէն պարագայի մէջ, անակնկալներ կրնայ պատահիլ այլ հարցերու մէջ (առեւտուր, զօրածախութիւն՝ մշակութային մարզի մէջ եւն .) :

Ամերիկացի «չատ բարձր պաշտօնա – տարներ » առանց երկրնտրանքի յայտարարած են թէ Խ . Միութիւնը Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ նստած է «վատօղի տա – կաո»ի մը վրայ . Մոսկուա պտիք է անդրադառնայ այս իրողութեան եւ բանակցի Արեւմուտքի հետ՝ բաժանեալ Գերմանիան վերամիացնելու համար :

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԿՈՉԸ ԼԻԲԱՆԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Երկուչաբթի առտու խմբագրութեանս հասցէին եւ հրատարակութեան խնդրա – նօք էջմիածնէն ստացանք Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս՝ Վազգէն Ա.ի կոչը՝ լիբա – նահայութեան :

Այդ կոչը հրատարակած էինք արդէն Շաբաթ օրուան մեր թիւով առնելով զայն Պոլսահայ եւ Լիբանանահայ թերթերէն, որոնք զայն լսած էին Երեւանի ձայնասփիւռէն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Խ . Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի Բ . նիստը բացուեցաւ երկուչաբթի օր, Մոսկուայի մէջ : Խորհրդային Խորհրդարանի 1347 երեսփոխանները պիտի քուէարկեն պետական նոր պիւտճէին եւ Որուչչեւի առաջարկած կրթական բարենորոգման ծրագիրը : Հաւանական է նաեւ որ արտաքին քաղաքականութեան տեղեկագիր մը ներկայացուի Ժողովին՝ Արտաքին Նախարար Կրոմիքոյի կամ Որուչչեւի կողմէ :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ մէջ վերջին քանի մը օրուան տեղատարափ անձրեւները ողողումներու պատճառ դարձան, մանաւանդ Քոթ տ'Ազիւրի մէջ : Բազմաթիւ չրջաններ ջուրերու տակ մնացած են եւ միլիառներու վնասներ կան : Կառը չրջանին մէջ դէպի Մարքուլի հիւլէական կեդրոնը տանող երկու ճամբաները կտրուած են, ջուրերու տակ մնալով : Սէն գետը կը չարունակէ բարձրանալ . երէկ առաւօտ Օսթերլիցի կամուրջին տակը ջուրերը բարձրացած էին մինչեւ երեք մեթր 40 ; Հիմակուընմա մասնաւոր վտանգ մը չի ներկայացներ Սէնը եւ նաւարկութիւնը կը չարունակուի :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ հասատիպ արբանեակը կը չարունակէ թաւալիլ անհունին մէջ : Պամմութեան մէջ առաջին անգամ լսել լսել կարելի եղաւ երկիր – անհուն — երկիր կապ մը ստեղծել : Արդարեւ, Քալիֆորնիայէն նամակ մը պրկուեցաւ «Ատլաս»ին եւ Թեքսասի, Արիզոնայի ու Ժէորժիի մէջ կարելի եղաւ նոյն նամակը (հեռագիր) ստանալ անհունէն :

ԻՍՐԱՅԷԼի եւ Եգիպտոսի սահմանին վրայ օդանաւերու կռիւ մը պատահեցաւ Եգիպտական «Միկ – 17» հալածիչներու եւ իսրայէլեան օդանաւերու մէջ : Թէ Ա – վիւի համաձայն՝ «Միկ»ը մը վնասուելով չկրնցած է վերադառնալ Եգիպտոս : Գահիրէ, յայտարարեց թէ իսրայէլեան չորս օդանաւեր փորձած են մտնել եգիպտական սահմանը եւ եւս մղուած :

ՂԱՆԱՅԻ մէջ ձերբակալուեցան ընդդիմադիր երկու երեսփոխաններ՝ որոնք կը դործէին պետութեան դէմ . Պատերազմական նախարարութիւնը կը հաղորդէ թէ ձերբակալուած անձերը պիտի սպանէին Վարչապետ Ն'Քրուման :

ՓԵՇԹԱՅԻՆ կը հաղորդեն թէ Իմրէ Նաճիի այրին աքսորէ վերադարձած է իր երեք զաւակներուն հետ : Կարդ մը այլ աքսորեալներ ալ երկիր վերադառնալու իրաւունք ստացած են :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ Կեդր . Կոմիտէի ժողովի փակման առիթով ճառ մը արտասանելով Վարչապետ Որուչչեւ յայտարարեց թէ «տնտեսական մարզի մէջ մօտ ատենն Խ . Միութիւնը Միացեալ Նահանգներէն աւելի առաջ պիտի անցնի», աւելցնելով թէ այդ նպատակին համար «աշխատանքը երկար եւ ծանր պիտի բլլայ » :

ՖԵՏՈՐ ԿԼԱՏՈՎ խորհրդային ծանօթ դրողը մեռած է 75 տարեկանին : Իր գլխաւոր գործն է «Շաղախը» որ Ֆրանսերէնի թարգմանուած է 1925ին :

ՆՈՐ ՀԵՌԱՆԿԱՐՆԵՐ

ԽՄԲ.— Ծանօթ գիտնական Վ. Համբարձումեան Հայաստանի Գիտութեանց Ակադեմիայի 15ամեակին առիթով շա–հեկան յօդուած մը գրած է «Սով. Հայաստան» օրաթերթին մէջ. ստորեւ կու տանք գլխաւոր մասերը.—

Մեծ անելիք ունեն Հայաստանի գիտնականները։ Հայաստանում լայն թափով զարգանալու են ճշդրիտ մեքենաշինութիւնն ու գործիքաշինութիւնը։ Այդ–պիսի զարգացումը պահանջում է մեզանից, որ մենք չարունակենք յատուկ ուշադրութիւն նուիրել ֆիզիկա – մաթեմատիքական գիտութիւններին։ Այդ կապակցութեամբ ենթա–դրւում է ընդլայնել Գիտութիւնների Ա–կադեմիայի բնագիտութեան հաստատութեան աշխատանքները, ուժեղացնել հաշուողական մաթեմատիկի զծով կատար–ուղ ուսումնասիրութիւնները, աւելի զարգացնել աշխատանքները տեսական մեքենաների բնագաւառում։

Կիրառական մաթեմատիկի զարգացումը հնարաւորութիւն կուտայ աւելի սերտօրէն կապել ֆիզիկա – մաթեմատիկա – կան բնագաւառում կատարուող բոլոր ուսումնասիրութիւնները՝ քեմիք չարք մը հարցերի հետ։ Սակայն մեզ հարկա–ւոր է ունենալ նաեւ գիտական աշխա–տանքների այնպիսի ուղղութիւններ, ո–րոնք թոյլ են տալիս ժամանակակից տե–սական եւ փորձառական բնագիտութեան արդիւնքները ներգնել արտադրութեան մէջ։ Այս տեսակէտից մեծ նշանակու–թիւն պէտք է ունենան մի կողմից ռա–տիօֆիզիքի եւ էլէկտրոնիկի, իսկ միւս կողմից՝ գիտական գործիքների հաստա–տութիւնները, որոնք պիտի ստեղծուն եօթնամեակի ընթացքում Հայաստանի Գիտութիւնների Ակադեմիայի ցանցում։

Հայաստանում ստեղծուել է բարդ եւ–լեկտրուժի տնտեսութիւն։ Այդ տնտեսու–թիւնն այժմ միանալու է մի ցանցի մէջ Անդրկովկասի միւս Հանրապետութիւննե–րի էլեկտրուժին հետ։ Այդպիսի միացու–մը առաջ է քաշում նոր, կարեւոր թէք–նիք հարցեր։ Ցաւալի է, որ այդ ուղ–ղութեամբ քիչ գործ չեն կատարել մեր Ակադեմիայի էլեկտրուժի եւ ջրաէլեկ–տրուժի հաստատութիւնը եւ էլեկտրա–թէքնիքի տարբալուծարանը։ Առանձնա–պէս մեծ նշանակութիւն ունեն էլեկտրա–էներգիաների գծով ուսումնասիրութիւն–ները, որոնք կատարուել են էլեկտրա–թէքնիքի տարբալուծարանում։ Նոյնպէս մեծ արժէք են ներկայացնում Սեւանի հարցի հետ կապուած հետազօտութիւննե–րը, որոնք կատարուել են վերջին երեք տարիների ընթացքում։ Հաշուի առնելով նոր խնդիրները, այդ հիմնարկները պէտք է աւելի ծաւալեն իրենց աշխատանքը, մասնաւորապէս էլեկտրաթէքնիքի տար–բալուծարանի հիման վրայ պէտք է ըս–տեղծուի Գիտութիւնների Ակադեմիայի էլեկտրաթէքնիքի հաստատութիւն։

Համաձայն եօթնամեայ ծրագրի նախա–գծումների, Հայաստանում նախատես–ւում է քիմիական արդիւնաբերութեան հսկայական վերելք։ Մենք այժմ Հայաս–տանում ունենք գիտական քիմիկոսների բաւականաչափ ուժեղ կազմեր։ Ցիշենք այստեղ ակադեմիայի նուրբ օրգանական քիմիայի հաստատութեան արդիւնաւէտ աշխատանքը քիմիական նոր միացու–թիւնների յայտնաբերման ուղղութեամբ. մանաւանդ մեծ նշանակութիւն ունեն այդ հաստատութեան նուաճումները բժշկա–կան բնագաւառում։

Ցայտնի են նաեւ մեր գիտնականների յաջողութիւնները անօրգանական քիմիա–յի եւ թէքնիք խնդիրների լուծման գոր–ծում։ Սակայն դեռ քիչ է արուած պոլի–մէրների եւ մոնիւմէրների արտադրու–թեան հետ կապուած հարցերի ուղղու–թեամբ։ Ենթագրւում է եօթնամեակի ընթացքում մեծ չափով ծաւալել օրգա–նական համադրութեան նուաճուած ու–սումնասիրութիւնները։ Նախատեսւում է լայնացնել Գիտութիւնների Ակադեմիայի ցանցում գտնուող երկու քիմիական հաս–տատութիւնները։ Բացի դրանից, արդիւ–նաբերութեան սիստեմում կազմակեր–պւում են քիմիական նոր հաստատու–թիւններ եւ տարբալուծարաններ։

Հայաստանի երկրաբանների առաջ խն–դիր է դրւում աւելի խոր ուսումնասիրել մեր Հանրապետութեան բնական հարս–տութիւնները։ Ապացուցուած է որ մեր երկիրը հարուստ է ինչպէս գունաւոր, այնպէս էլ սեւ, թանկագին եւ հազուա–դիւտ մետաղների հանքերով։ Սակայն երկրի ընդերքի աւելի խոր շերտերը հա–մարեա ուսումնասիրուած չեն։ կասկած չկայ, որ այստեղ եւս թաքնուած են բազմաթիւ հարստութիւններ։ Առանձնա–պէս անհրաժեշտ է ծաւալել ուսումնասի–րութիւնները Հանրապետութեան նաւ–թաբերութեան եւ կազաբերութեան ուղ–ղութեամբ։ Այդ բոլորը կը պահանջի երկրաբանութեան աւելի բարձ մեթոտ–ների կիրառում։ Ահա ինչու եօթնամեա–կում առանձին ուշադրութիւն պէտք է դարձնել երկրաբնագիտութեան մեթոտ–ների զարգացման վրայ։ Հարկաւոր է նաեւ ուժեղ զարգացում տալ երկրաբա–նութեան հաստատութեան աշխատանքնե–րին՝ Քաջարանում եւ Բասարգեչարում ուժեղացնել երկրաբանութեան հաստա–տութեան եւ երկրաբանական վարչու–թեան գործնական կապը։

Պէտք է ասել, որ մեր երկիրը ունի հա–մեմատաբար ուժեղ կազմեր՝ որոնք աշ–խատում են պիօֆիմիայի բնագաւառում։ Այդ կապակցութեամբ պէտք է ճիշդ հա–մարել Գիտութիւնների Ակադեմիայի նա–խագահութեան որոշումը՝ մօտակայ տա–րիներին Հայաստանում պիօֆիմիայի հաստատութիւն ստեղծելու մասին։

Ինչ վերաբերում է պիօֆիզիքին, ապա Ակադեմիայում արդէն ստեղծուել է մի ինքնուրոյն տարբալուծարան, որը զբաղ–ւում է ռատիօպիօլօժիի հարցերով, հար–ցեր, որոնք օրէ օր աւելի այժմէական են դառնում։ Մենք յոյս ունենք որ այդ փոքր բջիջը կը կարողանայ զարգանալ եւ վերածուել ռատիօպիօլօժիի հաստատու–թեան։ Ենթագրւում է նաեւ որ ակադե–միայում առհասարակ կ'ընդարձակուին ուսումնասիրութիւնները բժշկական պի–տութիւնների զծով։

Մեր հասարակութեան զարգացման հա–մար մեծ նշանակութիւն ունեն մարդկա–յին պիտութիւնները։ Առանձնապէս մեծ ուշադրութիւն պէտք է դարձնել տնտե–սական հարցերի մշակման վրայ։ Պատ–մական այն մեծ մրցութեան մէջ որ ծա–ւալուել է, կարեւոր դեր է խաղում ժա–մանակը։ Հսկայական պահեստներ կան։ Սակայն ճիշդ չէ, որ մենք դրանք տես–նում ենք։ Ժողովրդական տնտեսութեան մէջ եղած բոլոր հնարաւորութիւնների եւ պահեստների պիտական յայտնաբերումը, նրանց ուսումնասիրութիւնը եւ օգտա–գործման ուղիների մշակումը՝ ահա խն–դիրներ, որոնք այսօր դրւում են մեր տնտեսագէտների առաջ։

Հասարակական միւս պիտութիւնները, ինչպէս, օրինակ, պատմութիւնը, լեզ–ուաբանութիւնը, արուեստի տեսութիւնը, փիլիսոփայութիւնը՝ եօթնամեակի ըն–թացքում կ'ապրեն զգալի վերելք։ Ակա–դեմիայի գիտնականները մասնաւորապէս պէտք է ուշադրութիւն դարձնեն հայ ժո–ղովրդի կեանքի հասարակագիտական հարցերի վրայ։ Աւելի մեծ ծաւալ են ըս–տանալու հայագիտական հետազօտու–թիւնները։

Ժողովրդական տնտեսութեան զարգաց–ման եօթնամեակի ընթացքում նախա–տեսւում է խոշոր միջոցներ ներգնել գի–տական հիմնարկների չէնքերի կառուց–ման եւ ժամանակակից սարքաւորման ստեղծման ուղղութեամբ։ Գիտական աշ–խատանքի մէջ ներգրաւուելու են նոր, ե–րիտասարդ կազմեր, ըստ որում միայն Գիտութիւնների Ակադեմիայի անձնա–կազմը կրկնապատկուելու է։ Քանի որ երկրում բազմանում են նաեւ գերատես–չական գիտական հիմնարկները, տարբա–լուծարանները եւ նախագծային բաժան–մունքները։ Պէտք է ասել որ վերջին տարուայ ընթացքում Գիտութիւնների Ա–կադեմիայի կից համակարգիչ խորհրդի աշխատանքը որոշ չափով աշխուժացել է, սակայն նոր խնդիրները մեր առաջ աւելի խիստ պահանջներ կը դնեն համակարգու–մի բնագաւառում։

Հայկական Գիտութիւնների Ակադե–միան հիմնադրուել է սրանից ուղիղ 15 տարի առաջ։ 15 տարուայ ընթացքում երկրում ծաւալել է բազմակողմանի գի–տական աշխատանք։

Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ՝ ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԷՋ

Ինչպէս յայտնի է, այսօրուան Իտա–լիոյ մէջ ամէնէն զօրաւոր կուսակցու–թիւններէն մէկն է Քրիստոնեայ ժողովր–դավարութիւնը (*Տէմոքրասի Քրիսթիէն*)։ Բայց այս կուսակցութիւնը ներքին տագ–նապ մը անցընելու վրայ է։ *Ֆիկառոյի* աշխատակիցներէն Ռոժէ Մասիփ կը ներ–կայացնէ տագնապին ներքին ծալքերը, ինչպէս նաեւ Իտալիոյ ներքին քաղաքա–կան վիճակը՝ այսօր։

Անհրաժեշտ չէ երկար ժամանակ Հռո–մի մէջ մնալ, նշմարելու համար Իտա–լիոյ վրայ փչող քաղաքական անհանգս–տութեան հովը։ Մեծ է այն Իտալացի–ներուն թիւը, որոնք անկեղծօրէն կ'ըն–դունին՝ «Դժուարին պահ մը կ'անցնենք. պրեթէ այնքան ծանրակշիռ՝ որքան Ծը–բանան ապրեցաւ Դ. Հանրապետութեան անհետացումէն անմիջապէս առաջ»։

Տագնապը ամէնէն առաջ եւ մանաւանդ դոյութիւն ունի Քրիստոնեայ – Ժողովր–դավարութենէն ներս։ Ներկայ վարչապե–տը, Ամինթօրէ Ֆանֆանի, որ այս կու–սակցութեան անդամ է, որոշ դժգոհու–թեանց ենթակայ է իրեն կուսակից կարգ մը երեսփոխաններու կողմէ, որովհետեւ չի հետեւիր իր նախորդին՝ Այտիա տը Կասփէրիի օրինակին։ Այս վերջինը, զգ–ուշ եւ խոհեմ քաղաքականութիւն մը կը վարէր, եւ յաջողած էր երեսփոխանական մեծամասնութիւն մը ապահովել՝ միջին ճամբայ գտնելով կաթոլիկներուն, ա–զատականներուն եւ ընդհանրապէս – ժողովր–դավարականներուն (սոցիալիստ – դե–մոկրատ) միջեւ։

Մինչդեռ Ֆանֆանի հակակաթոլիկ ա–զատականներէն բաժնուելով, աւելի մօ–տիկութիւն ցոյց կուտայ սոցիալիստ – դեմոկրատներուն (որոնց դեկավարն է՝ Սարագաթ)։ Իր այս քայլով Ֆանֆանի պատճառ դարձած է հակակղերական չարժման նոր զարթօնքի մը եւ միեւնոյն ատեն՝ իր դէմ հանած է աջակողմեան ա–զատականները, որոնք թէեւ քիչ թիւով ներկայացուցիչներ ունին երեսփոխանա–կան ժողովին մէջ, բայց իրենց զօրաւոր մամուլին շնորհիւ, կարեւոր ուժ մը կը ներկայացնեն։ Արդարեւ, Միլանոյի «Քորբիէրէ տէլլա Սէրա»ն, Թորինոյի «Սթամբա»ն, Հռոմի «Մեսսաճէռօ»ն եւ Ֆիրէնցէի «Նացիոնէ»ն կը դանուին ազա–տականներու ձեռքը։

Կ'բսուի թէ Ֆանֆանի այժմ կ'ուզէ սե–բաշահել ընկերվարականներուն մէկ մասը (դեկավար՝ Փիէթրօ Նէննի)։ Այս պարա–պային, աջակողմեանները բոլորովին պի–տի պաղին վարչապետ Ֆանֆանիէն։

Երեսփոխանական ժողովին ներս, այս քաղաքականութիւնը հիմնուած է չատ փոքր, անկայուն եւ հետեւաբար՝ ժամա–ւոր մեծամասնութեան մը վրայ։ Ներկայ վարչապետը, Ամինթօրէ Ֆանֆանի, որ այս կու–սակցութեան անդամ է, որոշ դժգոհու–թեանց ենթակայ է իրեն կուսակից կարգ մը երեսփոխաններու կողմէ, որովհետեւ չի հետեւիր իր նախորդին՝ Այտիա տը Կասփէրիի օրինակին։ Այս վերջինը, զգ–ուշ եւ խոհեմ քաղաքականութիւն մը կը վարէր, եւ յաջողած էր երեսփոխանական մեծամասնութիւն մը ապահովել՝ միջին ճամբայ գտնելով կաթոլիկներուն, ա–զատականներուն եւ ընդհանրապէս – ժողովր–դավարականներուն (սոցիալիստ – դե–մոկրատ) միջեւ։

Մինչդեռ Ֆանֆանի հակակաթոլիկ ա–զատականներէն բաժնուելով, աւելի մօ–տիկութիւն ցոյց կուտայ սոցիալիստ – դեմոկրատներուն (որոնց դեկավարն է՝ Սարագաթ)։ Իր այս քայլով Ֆանֆանի պատճառ դարձած է հակակղերական չարժման նոր զարթօնքի մը եւ միեւնոյն ատեն՝ իր դէմ հանած է աջակողմեան ա–զատականները, որոնք թէեւ քիչ թիւով ներկայացուցիչներ ունին երեսփոխանա–կան ժողովին մէջ, բայց իրենց զօրաւոր մամուլին շնորհիւ, կարեւոր ուժ մը կը ներկայացնեն։ Արդարեւ, Միլանոյի «Քորբիէրէ տէլլա Սէրա»ն, Թորինոյի «Սթամբա»ն, Հռոմի «Մեսսաճէռօ»ն եւ Ֆիրէնցէի «Նացիոնէ»ն կը դանուին ազա–տականներու ձեռքը։

Կ'բսուի թէ Ֆանֆանի այժմ կ'ուզէ սե–բաշահել ընկերվարականներուն մէկ մասը (դեկավար՝ Փիէթրօ Նէննի)։ Այս պարա–պային, աջակողմեանները բոլորովին պի–տի պաղին վարչապետ Ֆանֆանիէն։

Երեսփոխանական ժողովին ներս, այս քաղաքականութիւնը հիմնուած է չատ փոքր, անկայուն եւ հետեւաբար՝ ժամա–

Ա. ՍԹԻՎԸՆՍՐՆԻ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Երկրորդ եզրակացութիւնս այն է, որ Մ. Նահանգներու ազգային համար մեծագոյն հարցականը Ռուսիան չէ։ Ռուսիան՝ երկրորդ աստիճանի վրայ կուգայ։

Մեր — ինչպէս նաեւ Ռուսիոյ — ապագայի թիւ մէկ դժուարութիւնը Չինաստանն է։ Բայց այս արդէն ուրիշ նիւթ մըն է։

Համաչխարհային զօրացման հանդէպ ցոյց տուած մեր զգացական վերաբերմունքը եղաւ իրականութիւնը անտեսել։ Հոդեբանօրէն պատրաստ չէինք ապուռնիկին կամ խորհրդային տնտեսական մրցակցութեան համար։ Բայց ամէն բանի մէջ մենք զմեզ դերադաս տեսնելը եւ անհաճոյ իրականութիւնները անտեսելը չատ անհաստատ հիմք մը կը կազմէ մեր արտաքին քաղաքականութեան համար։ Մեծ յոյս ունիմ որ չուտով դուրս պիտի գանք երեխայական անզիտութեան մեր այս վիճակէն։

Երբ կ'ըսեմ թէ խորհրդային վարչակարգը կայուն է, ըսել չեմ ուզեր թէ ներքին անհամաձայնութիւններ չկան։ Վստահ եմ թէ իրենց հետեւելիք քաղաքականութեան ու իշխանութեան տիրանալու համար անվերջ պայքարի մէջ են իրարու հետ։

Խորհրդային վարչակարգին ամէնէն տկար կողմերէն մէկը այն է, որ քառասուն տարիէ ի վեր տակաւին չեն գտած առանց դաւադրութեան, աքսորի ու բռնութեան իշխանութեան տիրանալու միջոց մը։

Խորհրդային վարչակարգը կայուն յոյսերջերջելով նկատի ունիմ այն պարագան, որ թէեւ ժողովուրդին կեանքը դժուար է, բայց հետզհետէ բարւոքելու վրայ է, եւ ներքին ապստամբութեան որեւէ նշան չկայ։ Այս չի նշանակեր թէ բոլոր Ռուսները հաւատացեալ համայնավարներ են։ Բայց բոլորն ալ հպարտ են իրենց երկրով, ու իրենց աշխատանքին չնորհիւ ձեռք բերուած իրագործումներով։

Տնտեսական եւ քաղաքական դեռնի վրայ հետապնդուած նպատակը մինչեւնոյնն է — մրցիլ Մ. Նահանգներուն հետ եւ գերասել աշխարհի առաջնութիւնը։ Կը յուսան 1970ին գառնալ կեանքի բարձրադոյն մակարդակը ունեցող ժողովուրդը։ Ինչ կը վերաբերի քաղաքական առաջնութեան, տակաւին թուական չեն յայտարարած, բայց կը յուսան իրականացնել այդ ծրագիրն ալ։

Այս ուղղութեամբ, վստահ եմ որ ամէն ճիգ պիտի թափեն իրենց ճամբուն վրայ չչեն վերցնելու համար Արեւմտեան Պերլին կոչուած վտանգաւոր փուչը։

Առ այժմ հրաժարած են մշակութապէս յառաջացած երկիրները, ինչպէս օրինակ Ֆրանսան ու Իտալիան, իրենց ազդեցութեան տակ ձգելէն։ Մեծագոյն վտանգը ոչ թէ Եւրոպայի, այլ Ասիոյ ու Ափրիկէի համար է։ Արդէն իսկ բազմաթիւ ազգատ երկիրներու մէջ բոյն հաստատած են խորհրդային թէֆիխիէներ, որոնք տեղացիներուն տնտեսական զարգացման կ'օժանդակեն՝ առանց ռազմական ու դիւանագիտական փոխադարձ զոհողութիւններ պահանջելու։ Միւս կողմէ, Ռուսիոյ օրինակն ալ մեծ խայծ մըն է յետամնաց երկիրներու համար, որոնք կը յուսան մէկ ետերունդէն միւսը հարուստ եւ կազմակերպուած երկիրներ դառնալ։

Ա. Միութենէն կը վերադառնամ այն խորունկ համոզումով, որ Ռուսիոյ հետ մեր մրցակցութիւնը պէտք է տարուի ոչ թէ ռազմական, այլ տնտեսական դեռնի վրայ. կռուախնճոյներն ալ ըլլալով Ասիան եւ Ափրիկէն։

Ուրիշ վտանգ մըն ալ — հոգեբանական — այն է, որ խորհրդային ժողովուրդը չի ճանչնար Մ. Նահանգները ու անտեղեակ է մեր հետապնդած նպատակներուն։ Շատ մը Ռուսեր անկեղծօրէն համոզուած են, որ մենք ստեղծած ենք երկաթէ վարագոյրը՝ դաւադրաբար իրենց վրայ յարձակելու նպատակով։ Պաշտօնական քարոզչութիւնը առատօրէն մինչեւ իրիկուն ամերիկեան յարձակման մը վախը կը ներշնչէ իրենց։

Ամէնէն յուսատու եզրակացութիւնս այն է, որ Ռուսերը պատերազմ չեն ուզեր։ Ինչպէս որ մենք ալ չենք ուզեր։ Ռուս ժողովուրդը նոր պատերազմէ մը կը սարսափի, որովհետեւ չատ տառապեցաւ վերջին պատերազմին ընթացքին։ Ռուս ղեկավարները պատերազմ չեն ուզեր, որովհետեւ տնտեսական յառաջդիմութեան իրենց մեծ ծրագիրը կ'ընդհատուի պատերազմի մը պարագային։ Եւ չմոռնանք ղէպս համոզուած են որ ուշ կամ կանուխ համայնավարութիւնը պիտի ժառանգէ աշխարհի տիրակալութիւնը՝ «փտած դրամատիրութեան» մահով։

Այս բոլորը, սակայն, ապագայի հարցեր են։ Մինչ այդ, իրականութիւն մը կայ. մեր դիմացը ցցուած է մրցակից մը, զոր պէտք եղածէն աւելի առեն ան–տեսեցինք ու արհամարհեցինք։ Մօտէն տեսայ ու ճանչցայ Ռուսերը։ Ցամառ աշխատող են ու իրենց միտքը դրածը կ'ուզեն անպայման իրականացնել։ Բայց նաեւ չատ մարդկային են։ Իրենց մեծագոյն յոյսն ու փափաքն է՝ խաղաղ ապրիլ եւ անհատական բնակարան մը ունենալ։ Նոյնիսկ Խրուշչեւ կը ձգտի ամերիկեան կեանքի մակարդակին հասնիլ։ Ուրեմն տակաւին մեծ առաւելութիւն մը ունինք իրենց վրայ. կ'ապրինք այնպիսի վարչաձեւի մը մէջ, որուն հասնիլ կ'երազեն ժողովուրդները, պայմանաւ որ կարենան այն է, որ Ռուսերը պատերազմ չեն ու–զեր. ինչպէս որ մենք ալ չենք ուզեր։ Ռուս ժողովուրդը նոր պատերազմէ մը կը սարսափի, որովհետեւ չատ տառապեցաւ վերջին պատերազմին ընթացքին։ Ռուս ղեկավարները պատերազմ չեն ուզեր, որովհետեւ տնտեսական յառաջդիմութեան իրենց մեծ ծրագիրը կ'ընդհատուի պատերազմի մը պարագային։ Եւ չմոռնանք ղէպս համոզուած են որ ուշ կամ կանուխ համայնավարութիւնը պիտի ժառանգէ աշխարհի տիրակալութիւնը՝ «փտած դրամատիրութեան» մահով։

Այս բոլորը, սակայն, ապագայի հարցեր են։ Մինչ այդ, իրականութիւն մը կայ. մեր դիմացը ցցուած է մրցակից մը, զոր պէտք եղածէն աւելի առեն ան–տեսեցինք ու արհամարհեցինք։ Մօտէն տեսայ ու ճանչցայ Ռուսերը։ Ցամառ աշխատող են ու իրենց միտքը դրածը կ'ուզեն անպայման իրականացնել։ Բայց նաեւ չատ մարդկային են։ Իրենց մեծագոյն յոյսն ու փափաքն է՝ խաղաղ ապրիլ եւ անհատական բնակարան մը ունենալ։ Նոյնիսկ Խրուշչեւ կը ձգտի ամերիկեան կեանքի մակարդակին հասնիլ։ Ուրեմն տակաւին մեծ առաւելութիւն մը ունինք իրենց վրայ. կ'ապրինք այնպիսի վարչաձեւի մը մէջ, որուն հասնիլ կ'երազեն ժողովուրդները, պայմանաւ որ կարենան ձեռք ձգել զայն։

(21 եւ վերջ)

նակաւոր մեծամասնութեան մը վրայ, որ մէկ օրէն միւսը կրնայ իր քուէները ղանալ վարչապետին :

Բայց Ֆանֆանի, զոր չատերը կը կոչեն Իտալիոյ Մէնհէս – Ֆրանսը, բաւական զօրաւոր դիրք մը ունի իր կուսակցութենէն ներս (Տէմոքրասի Քրիթիկէն), հակառակ կուսակցական իր կարգ մը ընկերներուն ընդդիմութեան : Կուսակցութեան ղեկավարութիւնը իր ձեռքն է, որովհետեւ կը չարունակէ մնալ անոր ընդհանուր քարտուղարը : Միւս կողմէ, համամասնական կուսակցութիւններուն օրինակով, բազմաթիւ խումբեր, խմբակներ եւ բջիջներ ստեղծած է, որոնք կ'ենթարկուին իր հեղինակութեան :

Ֆանֆանիի աւելի ձախակողմեան քաղաքականութիւնը կը վայելէ նաեւ նախագահ Կրոնքիի հաւանութիւնը, որ տակաւին Հանրապետութեան նախագահ չընտրուած, կարգ մը յայտարարութիւններ ըրած էր, որոնք ցոյց կուտային թէ Կրոնքի հակառակ է եւրոպական միութեան, եւ աւելի կոմմնակից՝ չէզոքութեան :

Կարեւոր է յիշել նաեւ, որ Էնրիքօ Մաթէի կոմմնակից է Ֆանֆանիի քաղաքականութեան : Մաթէի, Իտալիոյ հանրայինն եւ քաղաքական կեանքին մէջ նորեկ մըն է : Համեստ ծագումով, նախ փոքր դործատէր մըն էր Միլանոյի չրջանին մէջ. պատերազմին առեն տեղական ընդդիմադիրներու պետը դարձաւ : Պատերազմէն յետոյ, կազմակերպեց Քրիստոնեան Ժողովրդավարութիւն — մէջ խմբուելու :

Իր յաջորդը, Ճովհաննէս Իգ. նոյնքան հակառակ է մարքսականութեան, բայց կը դիտակցի բոլոր կաթոլիկները քաղաքական մէկ կուսակցութեան մէջ խմբելու վտանգին : Շատեր նոյնիսկ Ճովհաննէս Իգ.ի կը վերագրեն այն զգուշաբերը, թէ մէկը կրնայ լաւ կաթոլիկ մը ըլլալ, Քրիստոնեայ Ժողովրդավարութենէն տարբեր կուսակցութեան մը անդամ ըլլալով հանդերձ :

Քրիստոնեայ – Ժողովրդավարութեան հանդէպ Վատիկանի բռնած այս դիրքը կրնայ ուշ կամ կանուխ չատ փափուկ կացութեան մը մէջ դնել վարչապետ Ֆանֆանին, որ վերջերս մեծ փոփոխութիւն – ներ կատարեց Իտալիոյ քաղաքական եւ դիւանագիտական չրջանակներէն ներս : Այսպէս՝ Արտաքին Նախարարութեան բնդհանուր քարտուղարը որպէս դեսպան ուղարկեց Քանատա (Իտալիոյ մէջ այս վերջին պաչտօնը երկրորդական նչանակութիւն ունի). Մոսկուայի իտալական դեսպանը Ափրիկէի մէկ երկրին դեսպան նչանակեց. Փարիզի իտալական դեսպանը կանչեց Հռոմ, առանց նոր պաչտօն մը յանձնելու անոր. նախագահական պալատին կարեւոր պաչտօնատարները նոր անձերով փոխարինեց :

Այս բոլորը անչուշտ մեծ յուզում յառաջացուցած են Հռոմի մէջ եւ որոչ չափով ալ կը մտահոգին Իտալիոյ դաչնակից երկիրները :

Ի՞նչ է սակայն այս բոլոր փոփոխութիւններուն նչանակութիւնը : Վարչապետին չատ նպատատւոր պայմաններ կ'առաջարկէ քարիւղի չահագործման եւ նոր պետրումներու մարդին մէջ : Կ'ուղէ հատկացութեան եղը մը դնել արաբական երկիրներուն հետ, մասնաւորաբար օգտուելով այն պարագայէն, որ Իտալիա մաս չէր ունեցած Սուէզի խնդրին մէջ : Ակնյայտ է նաեւ չէզոքութեան քաղաքականութեան : Մեծ հետաքրքրութիւն ցոյց կուտայ Լեհաստանի Արտաքին Նախարարին՝ Րափացքիի «ապահիլէյա – կանացման» ծրագրին վերաբերմամբ (այս ծրագիրը կ'առաջարկէ Կեդր. Եւրոպայի կարգ մը չրջանները «ապահիլէյացնել») :

Մէկ խօսքով, Մաթէի համաձայն չէ Ատլանտեան Ուխտին, ոչ ալ՝ Միացեալ Եւրոպայի դաղափարին : Իր տեսակէտները սկսած են հոդ դնել : Իտալիոյ մէջ. չատերը զանոնք կը կոչեն՝ «Աւետարան ըստ Մաթէիի» :

Իտալիոյ մէջ այժմ գոյութիւն ունեցող քաղաքական հոսանքներուն մասին այս արագ ակնարկը անկատար պիտի ըլլար եթէ երկու բառով չխօսէինք նաեւ Վատիկանի ազդեցութեան մասին, որ միչտ ներկայ է Իտալիոյ մէջ :

Պիոս ԺԲ. խաւթ հակառակ էր մարքսականութեան հետ հատկացողութեան որեւէ եղը դնելու դաղափարին : Քաղաքական դետնի վրայ, կաթոլիկները կը մղէր քաղաքական մէկ կուսակցութեան — Քրիստոնեան Ժողովրդավարութիւն — մէջ խմբուելու :

Իր յաջորդը, Ճովհաննէս ԻԳ. նոյնքան հակառակ է մարքսականութեան, բայց կը դիտակցի բոլոր կաթոլիկները քաղաքական մէկ կուսակցութեան մէջ խմբելու վտանգին : Շատեր նոյնիսկ Ճովհաննէս ԻԳ.ի կը վերագրեն այն զգուշաբերը, թէ մէկը կրնայ լաւ կաթոլիկ մը ըլլալ, Քրիստոնեայ Ժողովրդավարութենէն տարբեր կուսակցութեան մը անդամ ըլլալով հանդերձ :

Քրիստոնեայ – Ժողովրդավարութեան հանդէպ Վատիկանի բռնած այս դիրքը կրնայ ուշ կամ կանուխ չատ փափուկ կացութեան մը մէջ դնել վարչապետ Ֆանֆանին, որ վերջերս մեծ փոփոխութիւններ կատարեց Իտալիոյ քաղաքական եւ դիւանագիտական չրջանակներէն ներս : Այսպէս՝ Արտաքին Նախարարութեան բնդհանուր քարտուղարը որպէս դեսպան ուղարկեց Քանատա (Իտալիոյ մէջ այս վերջին պաչտօնը երկրորդական նչանակութիւն ունի). Մոսկուայի իտալական դեսպանը Ափրիկէի մէկ երկրին դեսպան նչանակեց. Փարիզի իտալական դեսպանը կանչեց Հռոմ, առանց նոր պաչտօն մը յանձնելու անոր. նախագահական պալատին կարեւոր պաչտօնատարները նոր անձերով փոխարինեց :

Այս բոլորը անչուշտ մեծ յուզում յառաջացուցած են Հռոմի մէջ եւ որոչ չափով ալ կը մտահոգին Իտալիոյ դաչնակից երկիրները :

Ի՞նչ է սակայն այս բոլոր փոփոխութիւններուն նչանակութիւնը : Վարչապետին չատ նպատատւոր պայմաններ կ'առաջարկէ քարիւղի չահագործման եւ նոր պետրումներու մարդին մէջ : Կ'ուղէ հատկացութեան եղը մը դնել արաբական երկիրներուն հետ, մասնաւորաբար օգտուելով այն պարագայէն, որ Իտալիա մաս չէր ունեցած Սուէզի խնդրին մէջ : Ակնյայտ է նաեւ չէզոքութեան քաղաքականութեան : Մեծ հետաքրքրութիւն ցոյց կուտայ Լեհաստանի Արտաքին Նախարարին՝ Րափացքիի «ապահիլէյա – կանացման» ծրագրին վերաբերմամբ (այս ծրագիրը կ'առաջարկէ Կեդր. Եւրոպայի կարգ մը չրջանները «ապահիլէյացնել») :

Մէկ խօսքով, Մաթէի համաձայն չէ Ատլանտեան Ուխտին, ոչ ալ՝ Միացեալ Եւրոպայի դաղափարին : Իր տեսակէտները սկսած են հոդ դնել : Իտալիոյ մէջ. չատերը զանոնք կը կոչեն՝ «Աւետարան ըստ Մաթէիի» :

Իտալիոյ մէջ այժմ գոյութիւն ունեցող քաղաքական հոսանքներուն մասին այս արագ ակնարկը անկատար պիտի ըլլար եթէ երկու բառով չխօսէինք նաեւ Վատիկանի ազդեցութեան մասին, որ միչտ ներկայ է Իտալիոյ մէջ :

Պիոս ԺԲ. խաւթ հակառակ էր մարքսականութեան հետ հատկացողութեան որեւէ եղը դնելու դաղափարին : Քաղաքական դետնի վրայ, կաթոլիկները կը մղէր քաղաքական մէկ կուսակցութեան

ՅԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Համախարբերդցիական Միութեան Լիոնի մասնաճիւղը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Կապուպ Սեֆէրի, իրենց մօր մահուան առթիւ :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Լեւոն Մոզեանի մահուան առթիւ Տէր եւ Տիկին Արամ Պասմաճեան երկու հարազար ֆրանք կը նուիրեն Ազանեան սաներու ֆոնտին (Պէյրութ) եւ երկու հարիւր ֆրանք Սեւրի Մուրատեան վարժարանին : (Տառնալ «Յառաջ»էն) :

×

Ողբ. Լեւոն Մոզեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի, Հայ Կարմիր Խաչի, բարեդպատակ ձեռնարկներուն ի նպաստ կը նուիրեն.— Տէր եւ Տիկին Բարսեղ Տամլամեան, Տէր եւ Տիկին Վահրամ Մոսոիչեան, Տէր եւ Տիկին Արամ Տաբօնեան, Տէր եւ Տիկին Վահէ Տամլամեան հազարական ֆրանք :

ԵՐԵԿՈՑԹ — ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԾՆՈՒՆԴԻՆ ԱՌԹԻԻ

Այս Զորեքշաբթի, 24 Դեկտեմբեր, երեկոյեան ժամը 9էն մինչեւ լոյս :

Կազմակերպութեամբ Պոմոնի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Երիտասարդ» խումբին կողմէ :

Գեղարուեստական բաժին, երգ, արտասանութիւն, հայկ. պարեր :

Կը ներկայացուի «ԵՐԿՈՒ ԽՈՒԼԵՐԸ », խիստ քրքջալիր կատակերգութիւն մը :

Պար՝ Օրէէսթր Աճէ Քոլէքթիա :

Անակնկալներ, քոթիյոն, զուարթ մթնոլորտ :

"ՅԱՌԱՋ" ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Սէն Ֆոնտէն Տէր եւ Տիկին Գամպէրեան այս տարի եւս մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրեն իրենց հօր Պ. Գ. Խոզեանի, Մարսէյլ :

ՎԱԼԱՆՍԻ ՀԱՅ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Զորեքշաբթի, 24 Դեկտեմբեր, ժամը 21էն մինչեւ առաւօտեան հինգը , Օթէլ դը լա Ֆրատա մ'Օր շէեղ սրահին մէջ :

Փլաս տը լա Ռէփիւպլիք

Առատ կերուխում եւ հաճելի անակնկալներ :

ORCHESTRE JOHANNES MERCIER-KERMANN

կը հրաւիրուին Վալանսի եւ շրջանի բոլոր Հայերը անխտիր :

ՏՕՆԱՅԱՌ

Ալֆորվիլի Հայկ.-ղպրոցի, կիրակի ժամը չորսին Ս. Պօղոս Պետրոս Եկեղեցւոյ սրահին մէջ :

ՊԱՏԱՐԱԳ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Այս Հինգշաբթի առաւօտ Ծննդեան տօնին առթիւ Ս. պատարագ պիտի մատուցուի Ռիւ Ժէ, Սէն Լուի սրահին մէջ :

Պիտի պատարագէ Թորգոմ Քհնյ. :

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

Փոն տը Շէրիւի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ մատրան մէջ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս հինգշաբթի առաւօտեան ժամը 9ին ; Պիտի պատարագէ Լիոնէն Տէր Վռամշապուհ ք.ահնյ. Գաբրիէլեանը, ղպրապետութեամբ Գ. Մարտիրոսեանի :

Այս առթիւ կը հրաւիրենք մեր բոլոր հայրենակիցները :

ՎԱՐԶՈՒ ՍԵՆԵԱԿ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հայ ուսանող մը սենեակ կը փնտռէ հայ ընտանիքի մը մօտ : Դիմել դրատուն Հերանտ Սամուէլեան, 51 Րիւ Մօսիւէ լը Փրէնս, Փարիզ (6) : Հեռ. Տանթօն 88-65 :

REVEILLON DE NOEL

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Առնուվիլի «Կաւվարենց» մասնաճիւղին կողմէ :

Տեղի կ'ունենայ Դեկտեմբեր 24, Զորեքշաբթի ժամը 20,30էն մինչեւ առաւօտ՝ Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Րիւ Պլէօ :

Ընկերական խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ անցուցէք ծոնական այս օրը :

ԵՐԳ, ՊԱՐ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻԻՆ, ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

COTILLONS

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է

Ճոխ պիւֆէ ...

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐ, ԴԵԿՏ. 24ԻՆ ՓՈԼՈՐԴ RUE BLEUE

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ *կիրակի, 28 Դեկտեմբեր, ժամը 16-24*

Hôtel Lutétia *մեծ սրահին մէջ*

Ճոխ պիւֆէ ORCHESTRE JEUNESSE

Պիտի նուագէ նաեւ հայկ. նոր թաւկօներ Զոր կ'երգէ Պ. ԼԵՒՈՆ ՄՈՄՃԵԱՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԳԵՂԵՑԻԿ ՅԱՅՏԱԳԻՐ՝

ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆի երգի ծանօթ քառեակը :

Կը պարեն՝ Օր. Օր. Քէօշկէրեան եւ Դանիէլեան :

Կ'երգեն՝ Տիկին Շ. Գալայճեան եւ Օր. Միշլին Մարուքեան՝ կիթառով :

Զուարթ մեներախօսութիւն՝ ուսանողուհի Օր. Է. Աբգարեանի կողմէ :

Մուտք՝ 500 ֆրանք, ուսանողներուն՝ 300 ֆրանք :

Ծանօթ.— Կը խնդրուի այժմէն ապահովել սեղանները, հեռախօսելով՝ Կիւթէնպէրկ 24-38 եւ կամ՝ Տօմէնիլ 13-27 : Մինչեւ ժամը 19ը չեկողներուն սեղաններուն պատասխանատուութիւնը չստանձներ յանձնախումբը :

ՀԱՅԿԱՆՈՅՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

LE MENESTREL ՍԱՆ **Microsillon 33 tours 1\3** — SERIE ARTISTIQUE

Ա. ՇԱՐՔ (ԹԻՒ 1)

Ղեկավարութիւն՝ JACQUES DE PRESLES Prof. au Conservatoire National de Paris

Սրինգ՝ FRANÇOIS JULIEN BRUN Դաշնակ՝ AGNELLE BUNDERVOET, des Concerts Symphoniques

Գործիական քառեակ՝ բաղկացած Փարիզի պետական երաժշտանոցի Ա. մրցանակաւորներէ :

1.— Հայրիկ, հայրիկ (*Զայնագր. Ա. Սբենտիարեան*) :
2.— Կանչէ կռունկ (*Կոմիտաս վրդ.*) :
3.— Հով արէֆ (*Կոմիտաս վրդ.*) :
4.— Քելէ, քելէ (*Կոմիտաս վրդ.*) :
5.— Մի՛ լար... կ'անցնի (*Դ. Դեմիրճեան – Թոմանոս Մելիքեան*) :
6.— Համբարձման երգ.— պարերգ (*Ց. Թումանեան–Վարդան Սարգսեան*) :
7.— Սիրուհիս (*Ժողովրդ. բանաստեղծ.— Վ. Սրուանձտեանց*) :
8.— Խարիբ բլբուլ (*Սայաթ Նովա – Ա. Սբենտիարեան*) :
9.— Կալի երգ (*Կոմիտաս վրդ.*), *Սրինգով* :
10.— Հօյ նար պարերգ, (*Ժողովրդական բանաստեղծ.— Վարդան Սարգսեան*) :

ՆՈՐ ՇԱՐՔ (*Թիւ 2*)

Ղեկավարութիւն՝ AGNELLE BUNDERVOFT, Prof. au Conservatoire de Versailles

Գործիական քառեակ՝ բաղկացած Փարիզի պետական երաժշտանոցի Ա. մրցանակաւորներէն :

Դաշնակ՝ Ժաքլին Պէօրլէ, Ա. մրցանակաւոր Փարիզի պետ. երաժշտանոցէն

1.— *Կրօնական երգեր* Տէր Ողորմեա, Ով զարմանալի, Ուրախ լեր (*Կոմիտաս վրդ.*) *նուագախումբով* :
2.— Ինձ մի խնդրիր (*Ցոհ. Թումանեան – Գրիգոր Սիւնի*) :
3.— Եար նազանի (*Համաստեղ – Ալան Ցովհաննէս*) :
4.— Արաբի արտասուքը (*Քամառ Քաթիպա – ձայնագր. Հ. Թորոսեան*) :
5.— Կ'անձրեւէ, տղա՛ս (*Վահան Թէքէեան – Համբ. Պէրպէրեան*) :
6.— Խնձորի ծառի տակին (*Ժողովրդ. բանաստեղծ. — Մեհրապեան*) :
7.— Գեղջկուհին (*Ց. Տապաղեան – Ա. Պարթեւեան*) :
8.— Կարօտ մարտիկին երգը (*Գեղամ Սարեան – Աչոտ Սաթեան*) :
9.— Խնջոյքի երգ, Հայաստանի կարմիր գինին (Ա. Գրաշի–Ա. Խաչատուրեան)

Իւրաքանչիւր շարք՝ 2·700 ֆրանք, դիմել՝

ՓԱՐԻԶ.— ՀԱՅԿԱՆՈՅՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ 221, Rue de Tolbiac Tel. : Kel. 34-24
Տիկ. Ց. Քիւրքճէրեան, Հայոց եկեղեցին, 15, Rue Jean Goujon Tel. : Ely. 67-03
ՄԱՐՍԷՅԼ.— ALKAZ et Fils. 23, Rue Sainte Barbe
(*Մարսիլիոյ մեակ հայթայթիչը*)
ՏԷՍԻՆ.— ՍԻՐՈՒՆԵԱՆ "Arax" 110, Av. Jean Jaurés (Isère)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. « Զաւարեան » ենթակոմիտէի վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ «Յառաջ» խումբին ընկերներն ու ընկերուհիները այս Շաբաթ, ժամը 21–ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ՀՈԿԵՀԱՆԳԻՍՏ

Յակոբ Առաքելեանը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի առաւօտեան ժամը 11ին հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Ս. Ցովհ. Մկրտչ եկեղեցիին մէջ իր կնոջ Տիկ. Տարխանեան մահուան քառասունքին եւ շաբաթակապուտ Յակոբ Գիւրջեանի մահուան 10ամեակին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները :

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԵՐԵԿՈՑ

Կազմակերպուած Սերաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրաց կողմէ Դեկտ. 23ին, ժամը 21ին, Իսիի Ալհամպրա սինեմային մէջ : Կը ներկայացուի Շերլմանպազէի « ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ »Ը

Մի քանարարին ծանածաւ եւ մրցանակաբաշխութիւն Արիմեան ղպրոցի աշակերտուհեան :

Մուտք 300 ֆրանք :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Ցունասանէն հայրենադարձ եղիա – բէթ Սրապեանը կը փնտռէ իր որդին Լեւոն Սրապեան, հօր անունը Յարութիւն, ծնած է Աբչհիր, 1928ին Ցունասանէն եկած է Ֆրանսա : Կ'ենթադրուի Մարսէյլի մօտ Լարոս քաղաքը գտնուիլ : Տեղեկացնել ե. Թամկոչեանի, 150 Րիւ տը Շաբռու, Գոլոմպ, Սէն :

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԸ ԿՐ ՄՕՏԵՆԱՆ

Աչքի առջեւ ունեցէք հետեւեալ արեւելեան անդղէկները, որոնց լաւագոյնները, Թարմը, ու բազմազանը յարմար գիներով :

ՊԱՇԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ
ՄԷՋ ՊԻՏԻ ԳՏՆԷՔ
246, rue Vendôme
20, rue Villeroy
Lyon

Ինչպէս արմաւ, պաղիա, «եալանճի տոլմա», յունական,, թուրշի –ճներ, պիպէռ, տերեւ, թահին հէլվա, վանիլլ, շոճոլա, նուագէք , լոգում, սագըզ, պիստակ, Շիրակ օղի, (41–45 աստիճան), երշիկ, կեսարական պաստրմա, առաջնակարգ սուրճ, (գարաւան և մոգգա), համեմներ մահլէպ, սալէպ, ձիթապտուղ, ամէն տեսակէ, ձէթ, բաշֆավալ (պուլկարական) , ներմակ պանիր (ոչխարի կաթով), ամէն կարգի պահածոներ, գուսգուս, հերիսա, կարմիր ոսպ, Հալէպի : Միշտ Պահատուրեան վաճառատունը

Արագ սպասարկութիւն ապսպրանքներու առաքման համար :

Մի մոռնաք

ՊԱՇԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
246, RUE VENDOME
20, RUE VILLEROY
LYON

Sté France - Cameroun

ԽԱՐԲՈՒԹԼԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

24, RUE D'ENGHIEN

Կը փնտռեն հայ երիտասարդները Փարիզի գրասենեակին եւ Քամէրունի իրենց քոնթուարներուն համար : Դիմել անձամբ կամ գրաւոր :

PRO. 82-38

Պ. ՅԱԿՈԲԻԿ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Հաճոյքով կ'ընդունի իր բոլոր հայրենակիցները, որոնք կը փափաքին գործածուած (օֆագիօն) կառք մը գնել որեւէ վաճառանիշ կրող, մանաւանդ՝

S.I.M.C.A,

կրնաք ապահով դիմել իրեն , ծախած կառքերը կառանձի են, կամ իր, կամ՝

ՍԻՄՔԱյի կողմէ : Նոյնիսկ գործէն կրնաք գրաւոր դիմել անոր, սիրայօժար կը պատասխանէ բոլորին, ՀԱՄՅԻՆ.— Յ. Պետրոսեան,

Tél. : ETO. 64-85, 70-66 et GAL. 76-10

ԳՐԱՒՈՐ.— Յ. Պետրոսեան,

65, RUE DE STALINGRAD, HOUILLES. S.& O.

Ներկայացուցիչ է՝

Service officiel des usines Simca
Gramauto
34, Ave, de la Porte de Villiers
Paris 17e

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

Qualité Bongoût
appréciée partout

HALVA-TAHïN-LOKOUM

une seule qualité
une seule marque

BONGOUT

SOCIETE BONGOUT:

services commerciaux: 40, la Canebiere-Marseille
USINE: St MENET (BANLIEUE MARSEILLE)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանգ : Հատը 15 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
24
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
MERCREDI
24 DECEMBRE
1958

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8377 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4178

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ ԿԱՐԳՈՒԱՀԱՐՔԸ

Զօրավար Տը Կոլլ ընտրութիւնը իրրեւ առաջին նախագահ հինգերորդ Հանրապետութեան՝ պահակումն է այն նոր քաղաքականութեան, որուն հետեւելու որոշում տուաւ Ֆրանսա՝ Ջանվարիէ մեծամասնութեամբ, իրրեւ հետեւանք «Մայիս 13»ի դէպքերուն :

Սեպտեմբեր 28ի հանրաքուէն Նոր Սահմանադրութեան համար՝ իր աննախընթաց թիւով յաջողութեամբ առաջին ապացոյցն մըն էր արդէն վերջնական յաղթանակին համար :

Ձուլացաւ երկրորդ ապացոյցը : Նոյեմբեր 23 – 30ի երեսփոխանական ընտրութիւնները կեան փարատելու ամէն կասկած եւ անդամ մը եւս հաստատելու թէ ի՛նչ ուղղութիւն որոշած էր հետապնդել Ֆրանսայի ժողովուրդը :

Երրորդ եւ վերջին ապացոյցն եղաւ կիրակի օրուան ընտրութիւնը :

Ուրեմն նոր տարուան հետ Ֆրանսա սկիզբը կը դնէ նոր քաղաքականութեան մը,— նոր Սահմանադրութիւն՝ նոր պարծաղիր եւ օրէնսդիր իշխանութեամբ :

Փոխուած են հին օրէնքները : Փոխուած են նաեւ — առաւել մեծամասնութեամբ— նոր օրէնքները պարծադրելու կոչուած կրկնակ իշխանութեանց դէմքերը :

Յատկանշական է մանաւանդ երեսփոխանական ժողովի պիմատիճին փոփոխութիւնը :

Զորրորդ հանրապետութիւնը ընդհանուր գժդոհութեան տեղի տուած էր ո՛չ միայն մայր հայրենիքին, այլ անդրծովեան երկիրներուն մէջ :

Երկրորդ աշխարհամարտը ցնցած էր Ֆրանսան :

Ազատագրութիւնը 1944 Օգոստոս 24ին սկսեալ առաջ բերած էր անիշխանական վիճակ մը :

Փոխանցման այդ խառնակ շրջանին ա – մէնէն առաջ եւ ամէնէն աւելի օգտուած էին համայնավարները, որոնք չհապաղեցին «դիմադրական ճակատ»ի անունը՝ անորակելի ոճիրներ գործած էին :

Օրինաւոր կառավարութիւն հաստատուելէ վերջ բնականոն վիճակ ստեղծուեցաւ : Սակայն Հինգերորդ Հանրապետութեան Սահմանադրութիւնը չկրցաւ մնայուն կառավարութիւն մը ապահովել երկրին :

Գործադիր իշխանութիւնը չարունակ ենթարկուեցաւ օրէնսդիր մարմնի քմահաճոյքին : Ազատագրութենէն ի վեր 25 կառավարութիւններ յաջորդեցին իրար : Նախարարական տաղնապները քրոնիկ հիւանդութիւն դարձան :

Ֆրանսա մեծ կորուստներու ենթարկուեցաւ Հինգերորդ Հանրապետութեան օրով : Հնդկաչինի, Թունուզ եւ Մարոք անկախութիւն ստացան : Ալժերիա ապրեցաւ քաղաքացիական պատերազմ : 1956ի աշնան Սուէզի վրայ կատարուած արշաւանք մը՝ Անգլիոյ հետ միասին՝ ծանր վնասներ պատճառեց այս երկրի բարոյական վարկին արեւելքի մէջ, առանց հաշուելու նիւթական կորուստներն ու արաբական աշխարհի մէջ ստեղծուած տեղութիւնը Ֆրանսայի դէմ :

Հինգերորդ Հանրապետութիւնը իր նոր կարգուսարքով եւ նոր դէմքերով կոչուած է գործն առնել նախանձելի ըլլալէ :

Միայն քաղաքական հարցեր չեն, որ դրուած են նոր վարիչներուն առջեւ : Տնտեսական – ելմտական ծանր կացութեան մը ժառանգորդներն են նաեւ անոնք :

Ծանր պատասխանատուութիւններ կը ծանրանան անոնց ուսերուն :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԺՈՂՈՎԸ

ՊԻՒՏՃԷ՝ 707·200 ՄԻԼԻՈՆ

Ինչպէս պրած էինք՝ երկուշաբթի կը բեմլինի մէջ բացուեցաւ Գերագոյն Խորհուրդի ժողովը : Օրակարգի առաջին հարցն էր 1959ի պիւտճէն : Ելմտական նախարար Ասլէն Ջվերեվ ներկայացուց նոր պիւտճէին ծրագիրը : Գլխաւոր ծախքերը հետեւեալներն են :—

Պաշտպանական՝ 96 միլիառ հարիւր միլիոն ռուբլի, մօտաւորապէս՝ անցեալ տարուան գումարը (96 միլիառ 300 միլիոն) :

Ազգային անտեսութեան կը յատկացուի 308 միլիառ 700 միլիոն ռուբլի :

Խորհրդային ձեռնարկներու յատկացում՝ 175 միլիառ 600 միլիոն ռուբլի :

Ինչպէս կը տեսնուի, 1959ի պիւտճէն կը նախատեսէ որոշ յաւելում մը՝ երեք տասնեակին վրայ : Ծախքերու ընդհանուր գումարը կը հասնի 707·200 միլիոն ռուբլիի, 1958ի 627·742 միլիոնի փոխարէն : Գանձումներու համար կը նախատեսուի 722·200 միլիոն ռուբլի· 1958ին՝ 642·945 միլիոն էր :

Ուրեմն խորհրդային պիւտճէի եկամուտը, 1957ի բախտաւոր տարեվերջ՝ 61·600 միլիոն ռուբլի այսինքն՝ 9·3 առ հարիւր : Ծախքերու մէջ 68·700 միլիոնի յաւելում մը կայ (10·8 առ հարիւր) :

Գիտութեան համար եղած յատկացումները չարունակ կ'աւելնան, 23·900 միլիոնէն բարձրանալով 27·300 միլիոնի : Ընդհակառակն, պետութեան վարչական ծախքերը չորս հարիւր միլիոն ռուբլի կը նուազին :

Խրուշչեւ, Միկոյեան, Վորոշիլով եւ Սուսլով ներկայ էին ժողովին՝ երբ Ջվերեվ կը ներկայացնէր խորհրդային նոր պիւտճէի ծրագիրը : Ելմտական նախարարը ծանր յարձակումներ գործեց «հակակուսակցական խմբակ»ին վրայ, Մալէնկովի, Մոլոթովի, Գականովիչի եւ Շեպիլովի չարքին մէջ դասելով նաեւ մառեչալ Բուլգանինը :

Ոչ Ջօր· Սերով եւ ոչ ալ մառեչալ Բուլգանին ներկայ էին ժողովին :

Օրակարգի երկրորդ եւ կարեւորագոյն հարցն է կրթական բարենորոգումը, ուր մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայուի բեմառեան չրջանակները, հետեւելով թէ Գերագոյն Խորհուրդի այս նոտաչրջանին հակառ հարցն է ան :

Բարենորոգումներ պիտի ըլլան երկրորդական, մասնագիտական եւ բարձրագոյն դպրոցներու ծրագիրներուն մէջ :

Խորհրդային երեսփոխաններու օրա – կարգին վրայ կը դանուի նաեւ պատմական նոր օրինագիրքին քննութիւնը :

× *Խորհրդային մամուլին մէջ յիշատակուեցաւ Սթալինի ծննդեան 79րդ տարեդարձը : Այս առիթով «Փրաւտա» կը գրէ :— Կորսի տնակը, ուր 79 տարի առաջ աշխարհ եկաւ համայնավարութեան մեծ պայքարողը, համոզուած մարքսիստ-լենինիստ՝ յեղափոխական Սթալին, դուռնեցաւ բազմաթիւ այցելուներ : Այդ մարդիկը հոն գացին՝ Սթալինի յիշատակը ոգեւորելու եւ այդ ձեւով համայնավարութեան հանդէպ ունեցած իրենց սէրը անդամ մը եւս յայտ տալով :*

ՓԱՄԹԵՌՆԱԿ տեսակցութիւն մը չնորհած է Վելթ Ամ Զօնթակի աշխատակիցին եւ յայտնած թէ Տոքթոր Ժիվակօ իր «կեանքին գործն է» : Բացատրած է նաեւ թէ վերջերս բժշկական խիստ հրսկողութեան տակ էր որովհետեւ կը վախնային որ անձնասպան ըլլայ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ Շինութեանց նախարար Սիւարօ պաշտօնապէս յայտարարեց թէ վարձքերու յաւելումներ պիտի ըլլան 1948էն առաջ չինուած տուներու վրայ· հետեւաբար, 1959 Յունուար մէկէն սկսեալ՝ առաջին կարգի բնակարանները 25 առ հարիւրի յաւելում մը պիտի կրեն վեց ամիս առաջ վճարուած վարձքին վրայ : Մնացեալները՝ 5 – 15 առ հարիւրի յաւելում պիտի կրեն :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ Արտաքին նախարարութեան բանբերներէն մէկը յայտարարեց· թէ Պոն կը մտածէ երկու հարիւր միլիոն մարքի յատկացում մը ընել Աւստանի ամբարտակին չինութեան համար (Արաբական Միացեալ Հանրապետութիւն) :

ՊՐԻՍԷԼի մէջ եւրոպամի եւ Անգլիոյ միջեւ գործակցութեան համաձայնագիրը ընդունուեցաւ եւրոպամի նախարարաց կոմիտէ եւ պիտի առորագրուի Յունուարի մէջ :

Չին երիտասարդ գաչնակահար մը՝ Ֆէյ Ցիւնկ, որ 1955ի Շօփէն փառատօնի երրորդ մրցանակին տիրանալով լէ – հասած գացած էր իր ուսումը չարունակելու համար, պնդց Լոնտոն, յայտարարելով թէ իր արուեստը կատարելագործելու համար «ազատութեան պէտք ունի » :

ՊԱՂՏԱՏԷՆ 150 քիլոմէթր անդին պատուղ Նաժաք մկրիթին առջեւ հազարաւոր Իրաքցիներ համախմբուեցան «խաղաղութեան չարաթի» բացման համար եւ հսկայ ցոյցեր երին՝ իրենց հաւատարմութիւնը յայտնելով վարչապետ Քասըմի :

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ որոշեցին 22 միլիոն 500·000 տոլար տալ Եուկոսլաւիոյ՝ քիմիական գործարանի մը չինութեան համար· նոյն նպատակին համար Ռուսերու կողմէ խոստացուած օգնութիւնը Մոսկուայի կողմէ մերժուած էր անցեալ տարի : Ամերիկա կը մտածէ եուկոսլաւ այլ ձեռնարկներու համար եւս տեսական օգնութիւն փութացնել :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ կառավարութեան բանբերներէն մէկը հերքեց այն պրոյցները, որոնց համաձայն Աթինքի եւ Անդարայի միջեւ սկզբունքի համաձայնութիւն մը դոյութիւն ունի Կիպրոսի հարցին չուրջ· Անգլիոյ, Յունաստանի եւ Թուրքիոյ մի – ջեւ ստեղծուած լարուած մթնոլորտը մեղմացած է միայն, աւելցուց բանբերը, բայց Կիպրոսի հարցը ոչ մէկ փոփոխութեան ենթարկուած է ցարդ :

ԳԱՀԻՐԻի մէջ Ֆրանքեւելեպատական առեւտրական համաձայնութիւն մը կրնքուեցաւ առջի օր, երկու երկիրներու իրաւասու պատուիրակութեանց միջեւ :

ՆԻԻ ԵՈՐՔի թերթի ցրուիչներու մէկ պատուիրակութիւնը բանակցութեան ելաւ թերթի տնօրէններու հետ· ինչպէս ծանօթ է մօտ երկու չարաթէ ի վեր թերթի ցրուիչները գործադուլի մէջ են, որու պատճառով թերթերը չեն հրատարակուիր :

ՊԱՂՏԱՏԻ մէջ Իրաքի ոստիկանութիւնը ձերբակալեց Ֆրանսական գրամատան տնօրէնը՝ Ֆրանսուա տը Լամժէժ եւ իր քարտուղարը : Ձերբակալութեան պատճառները տակաւին յայտնի չեն :

ԱԼԺԵՐԻՈՑ մէկ Դեկտ· 14էն 21 500 ըմբոստներ զինաթափ եղած են, որուն համար 323 զէնքեր, որոնց մէջ՝ հօթը գնդացիր :

ՖԻՕԹՎԱՆԿԵՈ : Տեռ Խուտը Ջիւս (Հրեայ Ջիւսը) վէպին ծանօթ հեղինակը մեռաւ առջի օր Քալիֆորնիայի մէջ, 75 տարեկանին : Հիթլերական չրջանին Գերմանիայէն արտաքսուած էր եւ գրկուած քաղաքացիութենէ :

Օր ը Օրէն

ԿՐԵՐԵԻ ՁԷ ԲԱԻԱՆ ...

—o—

Ինչ որ կողոպտեցին մեր ժողովուրդին մտքի հարստութենէն բաւական չէր կ'երեւի : 1914–18ը, չորս տարուան ընթացքին հայ ժողովուրդին մշակոյթին ալգին գանձերը մոխիրի վերածուեցան Թուրքիա ըսուած երկրին մէջ, արեւելքէն – արեւմուտք եւ հիւսիսէն հարաւ : Վանի, եկեղեցի, մատենադարան, դպրոց, անհատական հաւաքածոներ , կրակի տրուած են, հետք չձգելու համար· Հայուն բնակավայրը, հայրենիքը եղող հողամասերուն վրայ :

Գոնէ կարենային գնահատել անոնց արժէքը եւ հաւաքէին իրենց թանգարաններուն մէջ : Ի՞նչ միամտութիւն : Աւերելը, կողոպտելը արհեստ ընող մարդի՞կ պիտի ունենային այդ մարդկային իմաստութիւնը :

Սիսի մայրավանքին մէջ եղող թագաւորական շրջանեներէ մնացած մարմարակերտ թանկագին գահաթոռի մը մասին կը պատմեն որ մուրճով ջարդած են : Այս այն աթոռն էր որ Սահակ Կաթողիկոս չէ ուզած անգլիացի հնագէտի մը ծախել (7000 անգլ· կարմիր ոսկիի փոխարէն) առարկելով որ Ազգ· սեփականութիւն է եւ իրաւունք չունի ծախելու :

Բայց մեր ըսելիքը ուրիշ բան էր այսօր :

Պոլսոյ թերթերուն մէջ կարդացինք «ձումհուրիէթ»էն առնուած յօդուած մը ուր ծանօթ դերասան մը կը ներկայացնէ թուրք թատրոնին հիմնադիրը Ցակոբ Վարդովեան (Կիւլիւ Ցակոբ) որպէս թուրք (Կիւլիւ Եագուպ) : Մանրամասնութիւններ կը պատմէ անոր կեանքէն · գանազան վկայութիւններ կը բերէ հաստատելու համար անոր հարազատ թուրք մը ըլլալը· 16 – 18 միլիոն բնակչութիւն ունեցող այդ ընդարձակ երկրին ժողովուրդը միջազգային արժէքով ոչ մէկ գիտուն, արուեստագէտ , ոչ մէկ յայտնի դէմք ունի աշխարհի մէջ : Նոյնը եղած է հին ատեն ալ Սուլթաններու օրով : Այդ գիտակցութիւնը անշուշտ կը ճնշէ իրենց վրայ : Կողմնակի ճամբաներով ճար կը փնտռեն իրենց այդ նուազդ զգացումը կեղծ հպարտութեամբ մը փոխարինելու, եւ միջոցն ալ գտած են : Սինանը թուրք է, Կոմիտասը թուրք է , Կիւլիւ Ցակոբը թուրք է : Կողոպտուտի այս նոր ձեւն ալ Հայուն գլխուն կը պայթի դարձեալ : Մեր մշակոյթը աւերակի վերածելէ վերջ իրենց երանելի երկրին հոդամասին վրայ· հիմա ալ կ'ելլեն պատմութիւնը կը թղթատեն գտնելու համար իրենց ճարտարապետութեան, երաժշտութեան, թատրոնին հիմնադիրները որպէս զի թրքացնեն զանոնք : Սիրամարգին փետուրներն ալ կը թափին ժամանակի ընթացքին Պ· դերասան ...

ՆՈՃԻ

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ԱՐՏԱՔԻՆ նախարարութիւնը կը յայտնէ թէ համաձայն անցեալ Յունիսին Ամերիկայի հետ տրուած որոշումին, Մ· Նահանգները Թուրքիոյ տրամադրութեան տակ դրին 810 միլիոն թրք· ոսկիի վարկ մը (36 միլիառ ֆրանք), որուն 350 միլիոնը պիտի յատկացուի Ազգ· պաշտպանութեան : Ամերիկայի ամբողջ օժանդակութիւնը Թուրքիոյ ընթացիկ տարուան համար մինչ միլիառ 35 միլիոն թրք· ոսկի է : Ասկէ զատ Ամերիկա «նուէր» մը կ'ընէ Թուրքիոյ, ըստ պոլսոյ թրք· մամուլին, չիսուն միլիոն տոլարի որ ցարդ անշարժութեան դատապարտուած էր կեդրոնական գրամատան մէջ եւ կը ներկայացնէր Թուրքիոյ պարտքը ... Ամերիկայի :

ՍԻՐՈՒՆ ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՀԻՇՈՂՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ամառվա ջերմ օրերից մեկն էր։ Ես ու Սիրունը նստած էինք մեր տան առջևի սանդուղքին, ու նա ինձ պատմում էր իր ճամփորդությունների մասին։ Ես ուշադիր լսում էի նրան, ու ինձ թվում էր, թե ես էլ եմ նրա հետ ճամփորդում։

Հանկարծ Սիրունը լռեց, ինչ-որ բան հիշեց ու ասաց.

— Ա՛խ, ես մոռացա ասել, որ ինձ հանձնարարություն են տվել։

— Ի՞նչ հանձնարարություն։

— Ասել են, որ գնամ ու հարցնեմ, թե ինչպես է հիշողությունդ։

— Ինչպես է հիշողությունս։ Ինչո՞ւ են ուզում իմանալ։

— Չգիտեմ, ասել են, որ գնամ ու հարցնեմ։

— Ինչպե՞ս հարցնես։

— Ասել են, որ հարցնեմ, թե ինչպես է հիշողությունդ

յին մաս կազմող վեց պլխաւոր երկիրնե – րէն Գերմանիոյ մէջ չաբաթական 47 ժամ կ'աշխատին, զործաւորի մը չաբաթական 48 ժամերէն դուրս աշխատած յաւելեալ ժամերը մեւեռոյն սակագինով կը վճար – ուի, բլլայ պիչեր թէ ոչնական օր: Իտա – լիոյ մէջ սակագինները չատ բերական են, գործի չգոյութեան պատճառաւ երբեմն գեղչեալ գիներով կ'աշխատցնեն գործա – ւորները:

Ֆրանսայի մէջ ընդունուած է քառա – սուն ժամ աշխատելու դրութիւնը: (Բա – ցի Ֆրանսայէն՝ ամէն երկրի մէջ կ'աշ – խատին 48 կամ աւելի ժամեր): Գործա – ւոր մը այս որոշուած ժամերէն դուրս իր աշխատած ժամերուն համար — բլլայ պիչեր թէ ոչնական օր ,— կը ստանայ բայսակիկ վճարումներ ու նուէրներ: Ու – րեմն արտադրութիւնները սուղի ապրանք կ'բլլան եւ միջազգային չուկաներուն վր – րայ մրցակցութեան չեն դիմանար: Այս պատճառաւ գործազրկութիւնները կ'ա – ւելնան, անոնական տպնապը ալ աւելի սուր հանդամանք կը ստանայ:

Ֆրանսացին առհասարակ ճանչցուած է իր գործը գիտցող խնայասէր ժողովուրդ, բայց այսօր բոլորովին հակառակն է, գործած ենք անհոգ, անտարբեր փիլիսո – փայ: Ոմանք կ'ըսեն .— տասնեակ տա – րիներէ ի վեր խնայողութիւն բրինք ֆը – րանքը ֆրանքին վրայ դիտեցինք, ի՞նչ ե – ղաւ արդիւնքը: Պատերազմները եկան սրբեցին տարին եւ մենք մնացինք հոն ուր որ էինք (չատ քիչ բացառութեամբ): Պէտք է ապրինք, հանդիստ չատ ու չատ գրամ վատնինք, գործի տեսակի մասին ոչ մէկ խօսք, աւելածու դառնանք կամ ծախելոյդ մաքրող, հերիք է որ անմիջա – պէս, չուտ ու չատ ...:

Դժբախտաբար երիտասարդութիւնն ալ վարակուած է այս «հիմայ չուտ ու չատ» չահելու հիւանդութեամբ, բլլան պատա – նի, երիտասարդ կամ ուսանող, բոլորն ալ ուշացած են կարծէք, թռիչք ու խոյանք չունին, անհոգ անտարբեր փիլիսոփայ, բոլորին ալ հաւատամքը միեւնոյն է, հիմա, անմիջապէս չուտ ու չատ ... կը նմանին այն, անոր որ բսած է .— « կը – նիկ կ'ուղեմ հիմա կ'ուղեմ »: Ցօդուածա – գիր մը այս տեսիլ կը պատմէ հետեւեալ պատմութիւնը .—

Սմուրէդ վաճառող ընկերութիւն մը ա – մէն ամիս ապառիկ երկար պայմանաժա – մով մեծ քանակութեամբ երկանիւ գոր – ծիքներ կը ծախէր: Այս գործիքները ա – պահովագրուած էին ընկերութեան մը կողմանէ, մէկը կը դնէ այս գործիքներէն հատ մը, վեց ամիս կանոնաւորապէս մուրհակները դանձուելէն վերջ՝ յանկարծ վճարումները կը դադրին, գրամի չգո – յութիւն: Ապահովագրութեան ընկերու – թիւնը անմիջապէս կը գրաւէ երկանիւը, կը ծախէ ու իր բաժին գրամը կը ստա – նայ, ապրանքին տէրն ալ ապահովագրու – թեան ընկերութիւնէն կը գանձէ իր գրա – մը, երկանիւը գնողին հարց կուտան .— Ինչո՞ւ չվճարեցիր պարտքդ: Այս անհոգ, ու անտարբեր փիլիսոփային պատասխանը կ'ըլլայ .— վեց ամիս վճարեցի 48·000 Ֆրանք, ամիսը ութ հազար Ֆրանքով գը – ւարճացայ: Այսպէս ապրանքին տէրը իր գրամը ստացաւ, ապահովագրութեան ըն – կերութիւնը երկանիւը գրաւել ծախելով իր գրամը առաւ, եւ երրորդ դէմքը գը – նորդն ալ ամիսը ութ հազար Ֆրանքով դուարճացաւ: Ծորհրդածութեան պէտք կա՞յ:

Տնտեսագէտները կ'եզրակացնեն, այս տպնապը կրնայ չատ երկար տեւել, ո – րովհետեւ արտադրութիւնները հսկայա – կան չափերով աւելցած են, սպառման չուկաները չբացած՝ Մայր· Արեւելքի, Միջին Արեւելքի, մասամբ մըն ալ Ափրի – կէի, կեդրոնական Եւրոպայի չուկաները առ այժմ պատմութեան անցած են, մեր ապրանքները սուղ՝ աստիճանաբար ամէն բան կը սպէ: Նորէն գիներուն յաւելում – ներու մասին կը խօսուի, տուրքերը, ճամբորդութեան միջոցները, ածուխ, է – լեքտրականութիւն, կաղ, ծխախոտ, գինի եւայլն, միայն վերը յիշուած՝ 1950էն ի վեր պատահած անակնկալները կրնան ժամանակուան մը համար վերստին տպ – նապը մեղմացնել, բայց պէտք է լուրջ ու յարատեւ աշխատանք, ամենաբարձր պաշտօնեայէն մինչեւ ամենախոնարհ բանուորը, անխտիր ձեռք ձեռքի ու յա – մառ աշխատանքով միայն կրնան փրկել տնտեսութիւնը եւ անգամ եւս հետացնել տպնապը որ, աւելի սուր է:

ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏՑԻ

Ո՞Վ Է ՄԱՕ ՑԷ ԹՈՒՆԳ

—ս—

Առոյգ, միջահասակ, թիկնեղ, ըմբոստ մազերով, բարձրաճակատ, լայն դէմքով, դժուար առողջութեամբ, Մաո Ցէ Թունգ անվիճելիօրէն ամենահակասական տիպարն է ներկայ օրերուս համայնավա – րութեան: Բանաստեղծ, փիլիսոփայ, քա – ղաքագէտ, ռազմագէտ որուն յատկու – թիւնները ճանչցուած են այսօր ամբողջ աշխարհի կողմէ: Նախագահ Մաո Ցէ Թունգ, նաեւ առաջնակարգ ըմբիշ մըն է: 1956ին, 63 տարեկանին, երեք անգամ յաջորդաբար լողալով կարճ եռանկ Ցէ դետը, անոր պաղ ջուրերուն մէջ մնալով երկու ժամէ աւելի, հակառակ զօրաւոր հոսանքներու:

Մաո ծնած է Շաո Շան, 1893 թուին, հողագործ ընտանիքէ մը: Փոքր տարիքին կը մտադրէ պայքարիլ բռնութեան եւ կոչտութեան դէմ, որոնք կը տիրէին ըն – տանեկան յարկէն ներս: 18 տարեկանին, կը նետուէր յեղափոխական չարժումին մէջ՝ զոր կը վարէր Սուն Եաթ Սէն՝ Ման – չու Աբքայատոմի եւ «Կայսերապաշտու – թեան» դէմ:

1921ին, յաջորդելով Մարքսի Վարդապե – տութեան, Շանհայի մէջ ներկայ կը գո – նուի Համայնավար կուսակցութեան ա – ռաջին համագումարին: 1923ի Յունի – սին, անդամ կ'ընտրուի Համայնավար կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէին: Մինչեւ 1939 կ'ունենայ մոտաւոր օրեր: կը հարկադրուի պայքար մղել Զանկ Քայ Չեքի (որ իր յարաբերութիւնները խզած էր Համայնավարութեան հետ՝ 1927ին) եւ իր անձնական բարեկամներուն դէմ:

Արդարեւ, Մոսկուա աւելի վստահու – թիւն ցոյց կուտար Լի Լի Սանի, որ կոմինտակից էր գործաւորական դասի, մինչ Մաո կը յենուր գիւղացիական դա – սակարգին: Եւ այս՝ պատճառ կը դառ – նայ, որ Մաո արտաքսուի Փոլիթպիւրո – յէն:

Առաջին ճակատի վրայ կը մնայ սա – կայն, ի հեճուկս հոդմերու ու հոսանք – ներու: Պատերազմական չրջանին, փաստը կուտայ իր գինուորական յատկութեանց:

Ծանօթ «երկար նահանջ»ի ընթացքին, հարիւր հազար գիւղացիներ՝ այրեր թէ կիներ, նահանջելով Զանկ Քայ Չեքի վեց անգամ աւելի մեծ թիւով զօրքերուն առ – ջեւ (որոնց սպայակոյտի խորհրդատուն իր էր զերմանացի Զօրավար Ֆոն Սիքատ) Մաոյի զեկավարութեամբ կը քալեն տասը հազար քլմ. եւ քսան հազար վերապրող – ներով կը հասնին Դեղին Գետափը: Պայ – քարը չահուած էր սակայն. «Համայնա – վար Պետութիւն» մը ծնունդ առած էր եւ գիւղացիական յեղափոխական դասունք – նակարութիւն մը հաստատուած՝ վերջ – նականապէս:

Ճափոն միջամտած ըլլալով Չինաստա – նի կռուին, Մաո իր զօրքերը կը դնէ Զանկ Քայ Չեքի տրամադրութեան տակ: կը գրէ զաղափարաբանական եւ ռազմա – գիտական բազմաթիւ հատորներ: Անոր անունին հոչակը կը տարածուի ամբողջ Չինաստանի մէջ: 1943ին արդէն կը վա – յելէ անվիճելի իշխանութիւն մը: Կ'ընտ – րուի նախագահ՝ Փոլիթպիւրոյի:

Պատերազմը վերջացած ըլլալով, բա – նակցութեան կը մտնէ Մաոեէալ Զանկ Քայ Չեքի հետ: Այս բանակցութիւնները, որոնք կը տեւեն 45 օր, կը ձախողին: 1946ին աղէտյնական եւ համայնավար ու – ժեր դէմ առ դէմ են կրկին: Սակայն, այս անգամ, Մաոյի ուժերը կ'ածին օրէ օր: Անոնք կը տիրանան ամերիկեան կազ – մածներուն, որոնք կը ծախուին կամ կը լքուին ազգայնական ուժերու կողմէ: 1949ին, ամբողջ Չինաստան կը ճանչնայ Մաոյի իշխանութիւնը:

1949ին, վարչապետ կ'ընտրուի Չինաս – տանի ժողովրդային խորհրդակցական ա – ռաջին նիստին:

Ց. ԳԻՒՐՋԵՄԵՒԻ ԳՈՐԾԵՐԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԱՍՐԱՀԻՆ

Վերջերս Փարիզի մէջ մեռաւ Տիկին Ա – ռաքելեան – Գիւրջեան, որ հայաստանի Պետական Պատկերասրահին նուիրած էր իր ողբացեալ ամուսնոյն, արձանագործ Յակոբ Գիւրջեանէն մնացած հետեւեալ յիշատակները .—

1.— Մատանի մը (կնիք), որ Մաքսիմ Կորքիի կողմէ նուէր տրուած էր Ց. Գիւր – ջեանի, իբրեւ յիշատակ եւ շնորհակա – լութիւն՝ 1912ին արուեստագէտին չինած «Կորքի» կիսադրիին համար:

2.— Փարիզի Ժիւլիան ակադեմիայի կողմէ 1909ին Ց. Գիւրջեանի տրուած եր – կու մեդալները:

3.— 1912ին Շալեապինի կողմէ զրուած նամակ մը:

4.— Ա. Լունչարսկիի ստորագրու – թեամբ 1920ին (կամ՝ 1921ին ?) տրուած վկայական մը, որ արուեստագէտին կ'ար – ուոնէ իր քանդակները փոխադրել արտա – սահման:

Ինչպէս նաեւ կարգ մը լուսանկարներ եւ թերթեր, որոնք կապ ունին Ց. Գիւր – ջեանի հետ:

ԴԵՂԱԳԻՐ ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆ

Լաւագոյն է մաչիլ քան թէ ժանգոտիլ:

×

Լո՛, կամ այնպիսի բան մը խօսէ, որ լռութենէն աւելի արժէ:

1950ին, առաջին անգամ ըլլալով կը մեկնի Մոսկուա: Այս առթիւ, Սթալինի հետ կը ստորագրէին եւ խորհրդ. համա – ձայնութիւնը: 1957ին, Հոկտեմբերեան Յեղափոխութեան 40րդ տարեդարձին, Բ. անգամ ըլլալով կը մեկնի Ա. Միութիւն:

Հանրապետութեան նախագահ դառնա – լով, Մաո ժամանակաւոր իշխանութենէն վեր կը գասուի: Գործնականօրէն ոչ մէկ ժողովրդային գոյցի կը մասնակցի: Մաո ժողովրդականութիւն չէ փնտռած երբեք: Իր նկարները, կիսանդրիները, որոնք մի – լիառաւոր օրինակներով հրապարակ դր – ուած են, կը զարդարեն բոլոր գրասեն – եակները եւ բոլոր բնակարանները՝ ան – խտրար:

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"ՕՐԵՐ ԵՒ ԺԱՄԵՐ"

ՆՈՐ ՏԱՐԻՈՎ... ՅԻՇԵՑԷՔ ԱՆՑԵԱԼԸ՝ ՕՐԵՐՈՎ ԵՒ ԺԱՄԵՐՈՎ

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀԱՏՈՐ

ԻԴ.

ՄԻ ԳԻԿՂ ՌՇՏՈՒՆԵԱՑ ԱՇԽԱՐՀԻՑ

— Տեղային կառավարութիւնը ի՞նչպէս էր նայում ձեր վարմունքների վրայ, երբ դուք սկսեցիք Քրդերին քրդի ձեւով պա – տասխանել, այսինքն ուզում եմ ասել, երբ սկսեցիք նոյնը անել, ինչ որ նրանք ձեզ հետ անում էին:

— Կառավարութիւնը եթէ խելք ունե – նար՝ պէտք է խրախուսէր մեզ, որով – հետեւ մենք նրա գործը հեշտացնում է – ինք, անկարգներին պատժելով եւ կա – զակութիւնը վերականգնելով: Բայց նա սկզբում հալածեց մեզ, իր հին նախա – պաշարմունքով, թէ «պատուրը» իրա – տունք չպիտի ունենայ՝ մահմեդականին այն անել, ինչ որ մահմեդականը նրան անում է: Եւ եթէ նա այնքան անզօր չլի – նէր, որպէս է մեր կողմերում, կարող էր վնասել մեզ:

Քահանայի պատասխանը աւելի պար – զեց ոչխը, աւելացնելով.

— Գիտէ՞ք, պարոն բժշկապետ, մեր կառավարութիւնը փափուկ տեղերի փոր – փրողն է, երբ պինդ տեղը հասաւ, բրիչը մի կողմ կ'ընէ: Ինչո՞ւ մուղիրը, գայ – մագամը եւ դրանց նման այլ պաշտօնա – կալներ՝ քուրդ աւազակի, քուրդ մար – դասպանի եաեւից չեն ընկնում, որովհե – աեւ գիտեն, որ եթէ նրանց նեղացնելու լինեն, մի օր էլ իրանց տունը կողոպ – տուած կը տեսնեն, եւ իրանց գլուխն էլ իր տեղումը չմնայ:

— Քրդից, իրաւ է, նրանք այդ երկիւ – ղը կարող են ունենալ, բայց Հայի՞ց ...

— Հայից, ճշմարիտ է, չեն ունենայ, բայց ոչ ամէն Հայից ... պատասխանեց ոչխը վիրաւորուած եղանակով: — Ին – չո՞վ ենք մենք պակաս քրդից: Այս րո – պէ ում, եթէ ձայն տալու լինեմ, ամ – բողջ գիւղը ոտքի կը կանգնէ, ուր որ ա – սելու լինեմ, կը գնան, ինչ որ հրամա – յելու լինեմ, կը կատարեն:

— Բայց մի գիւղ, լաւ մտածեցէք, ի՞նչ բան է մի գիւղը ...

Աղլանը, կարծես աշխատում էր բար – կացնել ոչխին, որ նա աւելի ասէր, ինչ որ չէր ցանկանայ ասել:

— Միայն մի գիւղ չէ, պարոն բժշկա – պետ, խօսեց նա դարձեալ զայրացած ե – ղանակով, — մեր ամբողջ ծովեզերքի բնակիչները նոյն հոգին եւ նոյն սիրտն ունեն: Ի հարկէ, մենք այժմ այն չենք անում, ինչ որ առաջ անում էինք. մենք այժմ ի գուր տեղը ոչ ոքին վնաս չենք տալիս: Եթէ առաջ չատ անգամ բոլո – րովին անմեղ մարդկանց բռնում եւ մոր – թում էինք, այդ նրա համար էր, որ մեր թշնամիներին ցոյց տանք, թէ տեսէք, ե – թէ դուք չարութիւն կ'անէք. մենք էլ ըն – դունակ ենք նոյն անելու, լաւն այն է, որ ոչ դուք անէք եւ ոչ մենք, այլ ապ – րենք միասին, որպէս բարի դրացիներ: Եւ այդպէս էլ եղաւ. մեր ցոյցերից յե – տոյ՝ Քրդերը բարեկամացան մեզ հետ, որովհետեւ նրանք դիտեն յարգել քաղու – թիւնը: Այժմ չատ դէպքերում, երբ նը – րանք կռիւ ունեն միմեանց հետ, մեր օգ – նութեան են դիմում:

— Իսկ եթէ ձեզ հարկաւոր լինի նը – րանց օգնութիւնը ?

— Չեն խնայի:

Ես մտաբերեցի Թօմասի – Արթինի ա – ռածը. «Թուրքին ծեծիր, հետը բարեկա – ցիր»:

Աղլանը հարցրեց.

— Ինձ չատ զարմացնում է այն, թէ ի՞նչ հրաշքով կատարուեցաւ ձեր կեան – քում այդ մեծ փոփոխութիւնը, որ դուք ձեր վաղեմի սարկութիւնից (որը այլ բա – ռերով սովորել էիք հնազանդութիւն եւ համբերութիւն կոչել) յանկարծ դուրս ե – կաք, եւ սկսեցիք անձնապաշտպանու – թեան դիմել: Ո՞վ մտցրեց ձեր մէջ այդ միտքը եւ այդ հոգին: Ո՞վ սովորեցրեց ձեզ ընտրել զէնքը՝ որպէս գլխաւոր միջոց եւ գրաւական՝ թէ թշնամու եւ թէ բա – րեկամի հետ խաղաղութիւն պահպանե – լու:

— Մենք այդ բոլոր փոփոխութիւննե – րով պարտական ենք մեր սիրելի վարժա – պետին, — պատասխանեց ոչխը: — Նա բաց արեց թէ մեր աչքերը եւ թէ մեր կապուած, կաշկանդուած ձեռքերը: Նա մտցրեց մեր մէջ անձնապաշտպանութեան ոգին, սովորեցրեց բարեկամի հետ բա – րեկամ լինել, թշնամու հետ թշնամի, ե – թէ չհաճի բարեկամանալ: Նա մեզ հետ քաղաքականութեամբ մասնակցում էր այն բոլոր գործերում, որ կատարուեցան վերջին տարիներում:

Բայց որքան գործեր կատարուեցան այդ ժամանակներում ... Որքան զոհեր տուեցինք մենք, մինչեւ կարողացանք փոքր ի չատէ ապահովել մեր դրութիւնը ... Ագետալի, չատ ագետալի էին այդ ժամանակները ... մենք միշտ արիւնոտ ձեռքով էինք ուտում մեր հացը, եթէ մի րոպէ միջոց էինք դտնում ուտելու ...

Վերջին խօսքերի ժամանակ ոչխի ձայնը դողդողաց, նրա այրական դէմքը ընդու – նեց խիստ տխուր արտայայտութիւն:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

"ՕՐԵՐ ԵՒ ԺԱՄԵՐ" ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

ՕՐԵՐ ԵՒ ԺԱՄԵՐ կը նուիրէ Տաքա – ւէն՝ Պ. Մ. Առաքելեան, Պ. Ժիրայր Ալ – թունեանին (Ալֆորվիլ), եւ Պ. Յովհ. Գրիգորեան՝ Պ. Հրանդ Յակոբեանին (Ալ– ֆորվիլ)։

Պ. Առաքելեան երկու հազար ֆրանք ալ կը նուիրէ Մշակոյթի Տան իր հայրենակ– ցին Մկրտիչ Դերձակեանի յիշատակին։

(Առանձ «Ցառաջ»էն)։

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կրընոպլի Կապ. Խաչը՝ իր խորին վիշտ – տակցութիւնները կը յայտնէ Պ. Վ. Բա– բախանի, իր մօր մահուան տխուր առի– թով։

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այսօր Զորեքշաբթի, ճրագալոյց Ծննդ– եան, ժամը 17ին ժամերգութիւն, ժամը 18ին ճայնաւոր պատարագ եւ նախատօ – նակ։

Վաղը Հինգշաբթի, Տօն Ծննդեան։

Ժամերգութիւն եւ ճայնաւոր պատարագ ժամը 10ին։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապոյտ Խաչի Վալանսի մասնաճիւղի տօնական ինջոյքը Յունուար 11ին, կիրա– կի կէսօրէ վերջ, «Ահարոնեան» ակում – բին մէջ։ Մանրամասնութիւնները յաջոր– դով։

ԵՐԵԿՈՑՔ — ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԾՆՈՒՆԴԻՆ ԱՌԹԻԻ

Այս Զորեքշաբթի, 24 Դեկտեմբեր, ե – կեղեցւոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս։

Կազմակերպութեամբ Պոմոնի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Քրիստափոր» խումբին կողմէ։

Գեղարուեստական բաժին, երգ, ար – տասանութիւն, հայկ. պարեր։

Կը ներկայացուի «ԵՐԿՈՒ ԽՈՒԼԵՐԸ», խիստ քրքջալիր կատակերգութիւն մը։

Պար՝ Օրֆէսքր Անճ Քոլէքթա։

Անակնկալներ, քոթիյոն, զուարթ մթ– նոլորտ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կրընոպլի Կապ. Խաչի վարչութիւնը՝ շնորհակալութեամբ առացած է Տիկ. Իս– կուհի Արապեանէ հազար ֆր., ի նպաստ իր զաւրոցին։

×

Կապոյտ Խաչի Վալանսի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ առացած է հազար ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Գ. Սինապեանէ, իբրեւ հօր եւ անբերհօր մահուան տարեկ։

×

ՍԻՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Տէր եւ Տիկին Վ. Ար– բիմեան եւ զաւակները մասնաւոր շնոր – հակալութիւն կը յայտնեն Հ. Ց. Դ. «Ան– ոօք» կոմիտէին, Հ. Ց. Դ. Սէն Շամոնի «Վարուժան» կոմիտէին, ինչպէս նաեւ բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, մամուլով եւ նամակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրեցեալ եղբօրորդւոյն տարա – բախտ մահուան առթիւ, որ պէյրութի մէջ անմեղո – րէն զոհ գնաց։

ՎԱԼԱՆՍԻ ՀԱՅ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍԸ

Զորեքշաբթի, 24 Դեկտեմբեր, ժամը 21էն մինչեւ առաւօտեան հինգը, Օթել տը լա Ռէփիւպլիք

Առատ կերուխում եւ հաճելի անակնկ – ալներ։

ORCHESTRE JOHANNES MERCIER-KERMANN

Կը հրաւիրուին Վալանսի եւ շրջանի բոլոր Հայերը անխտիր։

ՏՕՆԱՇՈՒՄ

Ալֆորվիլի Հայկ.-պարոցի, կիրակի ժա– մը չորսին Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ սրահին մէջ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Հայ կարմիր Խա– չի տարեկան ցերեկոյթ - պարահանդէսը, 1 Փետր. 1959։

Կիրակի, ժամը 15 – 24, Լէ դ'Ամպա – սադէօր, 3 Ավընիւ Կապրիէլ, Շան դ'Է– լիզէ։

Պատրաստուելիք ազգային տպահովել սեղանները հեռաձայնելով էլիզէ 67-03։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցա– նէ թէ՝ Հինգշաբթի օր կը կատարուի Ս. Ստեփանոսի տօնը, առաւաւտեան ակիր սար– կատակներու զղեստաւորուած յատուկ ա– րարողութեամբ։ Կը մատուցուի հանդի– սաւոր Ս. Պատարագ, բազմաձայն երկ – սեռ խումբով։ Մանուկ հոգեհանգիստ կը կատարուի եկեղեցին հանգուցեալ պլիրներուն եւ երգեցիկ խումբի ննջեց – եալներուն յիշատակին։

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

Փոն տը Շէրթի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ մատրան մէջ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կա – տարուի այս հինգշաբթի առաւօտեան ժա– մը 9ին։ Պիտի պատարագէ Լիոնէն Տէր Վռամշապուհ քհնյ. Գարեգեանը, դպրա– պետութեամբ Գ. Մարտիրոսեանի։

Այս առթիւ կը հրաւիրենք մեր բոլոր հայրենակիցները։

ՑՕՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ «Ցառաջ» խումբին ընկերներն ու ընկերուհիները այս Շաբաթ, ժամը 21– ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։ Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայա– ցուցիչը։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Ց. Դ. Եօթնեպրայր– եան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ ժամը 9ին, դպրոցի սրահին մէջ, ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՎԻԼԻՆ.— Հ. Ց. Դ. Ազգ կոմիտէն ըս – տիպտարար ընդհ. ընկերական ժողովն կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ու – րբաթ, ժամը 21ին, ակումբին մէջ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պար – տաւորիչ է։

ՊԱՏԱՐԱԳ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Այս Հինգշաբթի առաւօտ Ծննդեան տօ– նին տեղիւ Ս. պատարագ պիտի մատուց– ուի Ռիւ ժէ, Սէն Լուի սրահին մէջ։

Պիտի պատարագէ Թորգոմ Քհնյ.։

«ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ» ԻՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Ամէն տարի, ամաւերջի այս օրերուն, հրատարակուած եւ մինչեւ հեռաւոր պա– պութիները հասած կ'ըլլար «Ամէնուն Տա – րեգիրք» հերթական հատորը։ Այս տարի, պժբախտաբար, կարելի չեղաւ իրականա– ցնել հրատարակութիւնը իր ժամանակին, Լիբանանի մէջ պայթած եւ ամիսներով չարունակուած ըմբոստութեան հետեւան– քով։

Այժմ, ի պատութիւն Տարեգրքի ընթեր– ցողներուն կը հաղորդուի, թէ 1959ի հատորը կը պատրաստուի, կարելի եղածին չափ շուտ եւ պէյրութի մէջ լոյս կը տեսնէ յառա – ջիկայ Մարտի ընթացքին, իր սովորա – կան ճոխ բովանդակութեամբ եւ բազմա – պիսի նորութիւններով։ Հեռաւոր պա – պութիներու ընթերցողներն ալ կ'ունենան պատեհ իրենց պատմագրութեան տակ մին – չեւ Ապրիլի վերջերը։

Տարեգրքի բարեկամները թող ներողա– միտ պատնուին բոլորովին ակամայ ու բա– ցառիկ այս յապաղումին համար։

ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

REVEILLON DE NOEL

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Առնուվիլի «Կաւվարեցց» մասնա – ճիւղին կողմէ։

Տեղի կ'ունենայ Դեկտեմբեր 24, Զորեքշաբթի ժամը 20,30էն մինչեւ առաւօտ՝ Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Բիւ Պլէօ։

Ընկերական խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ անցուցէք ծնօնական այս օրը։

ԵՐԳ, ՊԱՐ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ, ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

COTILLONS

Սրահին ջեռմութիւնը ապահովուած է

Ճոխ պիւֆէ ...

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐ, ԴԵԿՏ· 24ԻՆ ԲՈԼՈՐԴ RUE BLEUE

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ· Կ· Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ *Կիրակի, 28 Դեկտեմբեր, ժամը 16–24*

Hôtel Lutétia *մեծ սրահին մէջ*

Ճոխ պիւֆէ ORCHESTRE JEUNESSE

Պիտի նուագէ նաեւ հայկ· նոր քանկօներ Զոր կ երգէ Պ· ԼԵՒՈՆ ՄՈՄՃԵԱՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԳԵՂԵՑԻԿ ՑԱՑՏԱԴԻՐ՝

ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ երգի ծանօթ քառեակը։

Կը պարեն՝ Օր· Օր· Քէօշկէրեան եւ Դանիէլեան։

Կ'երգեն՝ Տիկին Շ· Գալայճեան եւ Օր· Միշլին Մարուճեան՝ *կիթառով։*

Զուարթ մեներեսութիւն՝ *ուսանողուհի* Օր· Է· Աբգարեանի *կողմէ։*

Մուտք՝ 500 *ֆրանք, ուսանողներուն՝* 300 *ֆրանք։*

Ծանօթ·— *Կը խնդրուի այժմէն ապահովել սեղանները, հեռախօսելով՝ կիւթէն– պէրկ 24–38 եւ կամ՝ Տօմֆնիլ՝ 13–27։ Մինչեւ ժամը 19ը չեկողներուն սեղանն– բուն պատասխանատուութիւնը չառանձներ յանձնախումբը։*

ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆԻ

ՆՈՐ ՎԷՊԸ

ԱՐՏԻՒՆԵՐԸ ԱՆԱՊԱՏԻՆ ՄԷՋ

540 էջ, գին 1000 ֆրանք

Դիմել հեղինակին՝

53, AVENUE DE ST· JULIEN

MARSEILLE - 12·

կամ Հայ դրավաճառներուն

ՁՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

EXPERTISE GRATUITE

Ծախելու համար

ձեր փավիյօնը, վիլլան,

յարկաբաժինը կամ խանութը։

J. TORANIAN

18, AVENUE DE L'OPÉRA

OPE 73-21 OPE 19-45

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՈՒԵՑԷՔ

BOSPHORE Ի

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (*սուսամ*) եւ շաքարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմային, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով,

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան։

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը։

Sté BOSPHORE (ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԴՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ)

2, Rue Louis Astoin - Marseille

ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ ՍԿԱՒԱՌԱԿՆԵՐԸ

ՎՕԿ ընկերութեան կողմէ պատրաստուած

3040 ֆր· տուրբերով միասին

Թիւ 20·114·— Հայ եկեղեցական երաժշտութիւն·— *Եկմալեան պատարագ* 45 *վայրկեան*։

Ով գերահրաշ ծաղիկ, Գովիա երուսաղէմ, Սուրբ Աստուած, Փառք, Մարմին Տէրունական, Հրեշտակային, Սուրբ, Յամենայնի, Հոգի Աստուծոյ, Ամէն եւ ընդ հոգւոյդ, Հայր Մեր, Միայն սուրբ, Տէր ողորմեա, Մաղթանք·— Արծաթ – սիրութեամբ, Ով զարմանալի, Այսօր ճայնն հայրական, Աչէն ծով, Եղիցի։

Թիւ 20·150·— Կոմիտասեան պատարագ·— 55 *վայրկեան, քառաճայն երկսեռ խումբ, երգչախումբ*։

Սկիզբ Հայրապետական պատարագի (Խորհուրդ խորին, Հրաշափառ, Ընտրեալդ, Ուրախ լեր) — Սուրբ, Հայր երկ – նաւոր, որդի Աստուծոյ, Յամենայնի, Հոգի Աստուծոյ, եւ եղիցի ողորմութիւն, Հայր մեր, Միայն սուրբ, Օրհնութիւն, Տէր ողորմեա, Քրիստոս պատարագեալ, Աստուած մեր, Լցաք, Գոհանամք, Մաղթանք, եղիցի, Էջմիածին ի հօրէ։

Թիւ 20·103·— Հայ ժողովրդ· երաժշտութիւն·— *Նուագախումբ, խմբերգ, մեներգ*, 45 *վայրկեան*, 16 *կտոր*։

Գարուն երեւաւ, Եայլի, Թաթարական պար, Օրօր, Ալագեազ, Պիլիքի, Ատրպէյճան, Նազ պար, Գերիներու երգ, Կա– ֆաւիկ, Եարօ ջան, Արեւելեան պար, Ղայթարմա, Քիզ նման, Լէզկինկա։

Թիւ 20·136·— Արմէնի·— 14 *կտոր*, 45 վայրկեան։

Հայրենիք, Զով գիշեր, Երզրում, Կռունկ, Տարօն, Կայնել ես, Արի Սէյրան, Լալա եարս, Ետ – առաջ, Պանդուխտի երգ, Շողպի, Մարալի, Վարդավառ։

Թիւ 10016·— Իրիս Պիւլպիւլեան *եւ* նուագախումբ·— (105 / v. St. Ouen, Paris)

Ոչ մի ծաղիկ ես բոյրը չունի, Հայաստանի աղջիկ, Ինչ կոնեմ, Տըլէ եաման, Մի անգամ նայուածքովը, Կարօտի երգ, Շարմաղ աղջիկ, Մարօ ջան, Օրօր, Խնջոյքի երգ։

Մատնալու համար դիմել՝
ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ,
14, Rue Petit, Paris 19· (BOT. 99-22)
եկեղեցւոյ դիւանատունը·—

(*Գաւառի համար առաքում խնամուած ծրարով*, , (Քոնթրը ռամպուրսման)։

Փնտռել նաեւ վերջին սալը Րըֆլէ տ'Արմէնի· *թիւ* 20157։

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք: Հատը 15 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
25
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
JEUDI
25 DECEMBRE
1 9 5 8

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8378 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4179

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

"...ԵՒ ՅԵՐԿԻՐ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ"

Եւրոպական Ծնունդի աւանդական «խաղաղութեան պատգամ»ները կանուխ ակսան հասնիլ այս տարի :

Առաջին պատգամը հասաւ ոչ թէ սովորական դասական ճամբով — մէկ երկրէն միւսը — այլ երկինքէն երկիր, մասնաւոր խորհրդաւորութիւն մը տալով անոր :

Ցիսուսի Ծնունդը հրեշտակի մը միջոցաւ հաղորդուած էր հովիւներուն, որոնք բացօթեայ կը պահպանէին բեթղեհէմի չոր-ջակայքը՝ ի պահպանութիւն իրենց հօտերուն : Ու յանկարծ հրեշտակին միացան «զօրք երկնաւորք», որ կ'օրհնէին Աստուած եւ կ'ըսէին .

«Փառք ի բարձունս Աստուծոյ եւ յեր – կիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճու – թիւն» (Ղուկաս, Բ· 13–14) :

Քրիստոնեայ եկեղեցիները զարերէ ի վեր Ծննդեան ուրախին առթիւ կը կրկնեն խաղաղութեան հրեշտակային ազօթքը :

Հայաստանեայց առաքելական եկեղե – ցին իր «Աւետեաց ժամերգութեան» մէջ ամէն օր կ'երգէ «Փառք ի բար – ձունս»ը : Իսկ կիրակի օրերը հաւատաց – եալները իրենք ալ ջերմեռանդօրէն եւ խմբովին կը մասնակցին զպիրներու եր – գեցողութեան : Ա՛նքան մեծ է հայ ժո – ղովուրդին սէրը խաղաղութեան համար :

Ու մեր «Տէր Ողորմեա»ին մէջօրօս յա – բաւեւ կը պահանջենք Աստուծմէ· «Տո՛ւր աշխարհիս խաղաղութիւն» :

Հայ քրիստոնեային ազօթքը սակայն կը մնայ «Ձայն բարբարոյ յանապատի» ու դժբախտաբար չանգնիր պարզ «մպղծան – ք»ի մը սահմանին անդին :

Այլապէս, եթէ Աստուած լսէր Հայուն, մանաւանդ մեր բարեպաշտ մամիկներուն սրտաբուխ ազօթքը, մշանջենական խա – ղաղութիւն պիտի տիրէր երկրի վրայ : Մարդիկ պիտի չկոտորէին զիրար, այլ պիտի ապրէին իրրեւ եղբայր, փառք տա – լով երկնաւորին, որ է «ի բարձունս» :

Այսպէս ուրեմն, խաղաղութեան առա – ջին պատգամը բարձունքներէն է, որ կու գայ այս անգամ, յիշեցնելով որ հիւլէա – կան զարուն մէջ կ'ապրինք :

Գիտութիւնը մրցումի ելած է հրեշ – տակներուն եւ «երկնաւոր զօրաց» հետ :

Միացեալ Նահանգներու նախագահն է, որ աշխարհի պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով «պատգամ» մը կը ղրկէ անհունէն՝ երկրիս չուրջ թռչտող արբ – ուեստական արբանեակի մը մէջէն՝ ճեպ – ընելով անջրպետի անսահման տարածու – թիւնները :

Ու առիկա « խաղաղութեան պատգամ» մըն է՝ երկինքէն ղէպի երկիր·

« Այս եզակի միջոցով ձեզի ու ամբողջ մարդկութեան կը յայտնեմ թէ՝ Միացեալ Նահանգները կը բաղձան յերկիր խաղա – ղութիւն եւ հանգստութիւն ի մարդիկ համայն աշխարհի» :

« *Խաղաղութիւն* » կը հոլովեն բոլոր ա – նոնք, որ կոչուած են վարելու մարդկու – թեան ճակատագիրը :

« *Խաղաղութիւն* » յանկերգը աւելի բարձր կը հնչէ սակայն արեւելքէն քան արեւմուտքէն :

« *Խաղաղութեան կողմնակիցներ* » ու դոց սոսկուած «լոգունգ»ները կ'արձա – գանգեն Սթոքհոլմէն մինչեւ Զինուաստչին, Մոսկուայէն մինչեւ Պաղտատ – Պասրա, Ասիոյ ու Ափրիկէի խաւարակուռ անկիւն – ներէն մինչեւ արեւմուտքի քաղաքակիրթ ոստանները :

Անոնց կ'ընկերանայ սպիտակափառ ա – զգային, խաղաղութեան ձիթենին կռա – ցին :

Երբե՛ք այսքան ծանր հեգնանքի առար – կայ չէին եղած խաղաղութիւնն ու անոր անմեղադնական խորհրդանշանը :

Օրուան ոճին առթիւ անգամ մը եւս մպղծենք՝ «... եւ յերկիր խաղաղու – թիւն» :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԱՍՐԻ ՃԱՌԸ

« ՀԱՄԱՁՆԱՒԱՐՆԵՐԸ ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ԴԷՄ ԵՆ»

Երեքշաբթի օր եգիպտոսի մէջ ոճնուե – ցաւ Սուէզի ջէպքին երկրորդ տարեդար – ձը· Նախագահ Նասր վնաց Փոր–Սայիտ, ուր թնդանօթի 21 հարուածներով ղե – մաւորուեցաւ եւ արտասանեց քաղաքա – կան կարեւոր ճառ մը, ծանր յարձակում – ներ ղորձելով համայնավարներու վրայ :

Նասր մասնաւորապէս քննադատեց սու – րիացի համայնավարները, որոնք կը մերժեն թիկունք կանգնել Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան :

Քննադատեց նաեւ Անգլիոյ նախկին վարչապետը՝ Անթընի Իտըն, որ աշխար – հը խարեց 1956ին, Սուէզի գրաւման օրե – րուն : Այնուհետեւ Նախագահը աւել – ցուց·— «Պիտի ճգմենք բոլոր անոնք՝ ո – րոնք կ'ընդդիմանան արաբ ազգայնա – կանութեան : Ժամանակին կռուած ենք Իսրայէլի եւ մեծ պատութեանց դէմ : Այ – սօր ղարձեալ պիտի կռուինք արաբ ազ – գայնականութեան համար. Արաբները պիտի պայքարին պատեհապաշտներու դէմ» :

Անգլիոյ եւ Իսրայէլի դէմ կատարուած յարձակումներէ ետք, Նախագահին ճա – ոին մէջ ուշադրաւ է մասնաւորապէս Սուրիոյ համայնավարներու դէմ եղած յարձակումը ·— Մինչ Սուրիոյ արաբ ժողովուրդը հաւաք ունի Եգիպտոսի հետ իր միութեան մէջ, այս միութեան եւ արաբ ազգայնականութեան թշնամի – ները կը ղործեն միութեան դէմ : Այս ձեւով կը ստեղծուի յեղափոխութիւնը :

Նախագահ Նասր աւելցուց ·— «Սու – րիոյ համայնավար կուսակցութիւնը կը ցցուի արաբ ազգայնականութեան եւ ա – րաբական միութեան դէմ, որովհետեւ ան համոզուած է որ արաբական ազգայ – նականութիւնը արգելք պիտի հանդիսա – նայ պատեհապաշտներու ղործունէու – թեան :

« Սուրիոյ համայնավար կուսակցու – թիւնը ցցուեցաւ մեզի դէմ, բայց մեր ուժին առջեւ տապալեցաւ· նուաղեցաւ : Սուրիոյ համայնավար կուսակցութիւնը յայտարարեց թէ կը մերժէ միանալ ... Արաբական Միացեալ Ազգին : Նոյնիսկ, կարղ մը համայնավարներ ընդդիմացան արաբական ազգայնականութեան եւ յայ – տարարեցին թէ կ'ուզեն անջատուիլ Ե – գիպտոսէն» :

Անդուհետեւ, Միացեալ Հանրապետու – թեան Նախագահը խօսեցաւ ապագայի մասին, չբաւելով թէ 1958ին արարա – կան ղօրք բարձր կը ծածանի «Յոյսին 1956ի յաղթանակին» :

1958ին է ղարձեալ, որ տապալեցաւ Պաղտատի Ուխարը, Իրաքի յեղափոխու – թեան չնորհիւ : Աչխարհի այս չրջանին մէջ այսուհետեւ Արաբներու ճայնը կը լսուի մեայն :

1958ին է որ Ա· Հ· Մ·ը սկսաւ իր հըն – ղամեայ ծրագրի ղործադրութեան եւ Աստանի ամբարտակին չինութեան, ո – րուն չնորհիւ պիտի ստեղծուի Նեղոսի նոր հովիտ մը :

Եղրակացնելով, Նասր ըսաւ ·— Ա – րաբական Միացեալ Հանրապետութիւնը պինուորագրուած է «խաղաղութեան պայ – քարին մէջ» եւ միշտ պիտի յարգէ ղրա – կան չէզոքութեան իր քաղաքականու – թիւնը եւ ուրիշ պետութեան մը ղործա – կատարը պիտի չըլլայ :

× Արեւմտեան Գերմանիա պատուիրա – կութիւն մը պիտի ղրկէ Եգիպտոս, ու – սումնասիրելու համար Աստանի ամբար – տակի չինութեան մասնագիտական եւ նիւթական պայմանները : Պոնի Արտաքին

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ Գերագոյն Խորհուրդը պիտաձչի ծրագիրը վաւերացնելէ ետք, Եբուչչեւ 1347 երեսփոխաններու առջեւ ներկայացուց կրթական եռամեայ ծրա – գիր մը, որուն գլխաւոր կէտն է՝ մինչեւ 15 տարեկան պարտադիր ուսում· այ – նուհետեւ՝ ուսանողները չաբաթը երեք օր պիտի աչխատին գործարաններու մէջ :

Խ· ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ նոր յաչողիր մը ուղ – ղեց Արեւմուտքի, առաջարկելով ոչ – յարձակողական գաչինք մը կնքել երկու աչխարհամասերու միջեւ : Միւս կողմէ Մոսկուա նոր աղդարարութիւն մը ըրած է Իտալիոյ, ըսելով թէ իտալական հո – ղամասը ամերիկեան պինուորական խարիսխի վերածուած է՝ փոխադարձ յարձակումներու ենթակայ դառնալով :

ԱԶԳ· ՁԻՆԱՍՏԱՆի Նախագահ Ճանկ Քայ Չէք, Մաօ Ցէ Թունկի հետեւելով յայտարարեց թէ նախագահական յաոա – ջիկայ ընտրութեան թեկնածու չէ : Ճանկ Քայ Չէքի պաչտօնավարութեան չրջանը կը վերջանայ 1960 Մայիս 19ին : Ազդայ – նական պարագլուխը իր խօսքը վերջա – ցուց, յայտարարելով թէ Ազդայնական – ները օր մը ակը պիտի դառնան չինական հողամասին :

ՄԱՌԵՇԱԼ ԹԻԹՕ ձաքարթա հասաւ առջի օր, փնդունելով Նախագահ Սո – քարնոյի կողմէ : Այս առթիւ արդիւնա – ցան լոգանքներն ու լուացքը՝ նաւահան – գիստի չուրերուն մէջ :

ՆԱԽԱԳԱՀ ՔՈՒԻի երեքչաբթի օր ճաչի հրաւիրած էր Զօր· Տը Կոլլ· երկու նա – խագահները մաերմիկ մթնոլորտի մէջ անցուցած են երեկոն : Միւս կողմէ նախ – կին երեսփոխան Մենդէս Ֆրանս հրաժա – րեցաւ Միջազգային հիմնադրամի կառա – վարիչի իր պաչտօնէն :

ՆԻԻ ԵՈՐՔի պարտուած կառավարիչը՝ Հարիման, յայտարարեց թէ կը մտածէ Խ· Միութիւն երթալ յառաջիկայ տար – ուան սկիզբը :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ իտալական դեսպանատան մէջ իտալեւխորհրդային առեւտրական համաձայնագրի մը ստորագրութեան ա – թիւ Ա· Միկոյեան յայտարարեց թէ իր արձակուրդը պիտի անցընէ Միացեալ Նա – հանգներու մէջ : Իտալիոյ դեսպանը մեծ յաչողութիւններ մաղթեց Միկոյեանի՝ իր ճամբորդութեան «անուղղակի արդիւնք – ներուն» համար, որուն պատասխանելով

Խ· Միութեան վոխ վարչապետը ըսաւ ·— 22 տարի առաջ պատճ եմ Միացեալ Նա – հանգներ, այնպէս որ՝ ճամբան դիտեմ եւ չեմ կորսուիր, իսկ եթէ անուղղակի արդիւնքներ ձեռք ձգեմ, աւելի՛ լաւ, ո – րովհետեւ անոնք մեծապէս օգտակար պի – տի ըլլան աչխարհի համար :

ՆԵԿԵԻի անապատին մէջ կատարուած պեղումները երեւան հանեցին տասերը – կրեայ քնակարաններ որոնք ցոյց կուտան թէ եգիպտոսի բուրկերու չինութենէն հինգ դար առաջ քաղաքակրթութիւնը ծագկած էր արդէն այդ չրջանին մէջ :

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԻԳ· Պապը, Ծնունդի պատգամը տուաւ աչխարհին, առջի օր, որ երեսուն լեզուներով ձայնասփուեցաւ : Պապը ծանրացաւ անգամ մը եւս երկաթ –

նախարարութեան մէջ կը յայտարարուի թէ արեւմտեան պատուիրակութիւնը չու – տով ճամբայ կ'ելլէ, քանի որ Արեւելեան Գերմանիոյ վարչապետ Կրոթվոլ Ցուն – ուարին Գահիրէ պիտի երթայ :

Ինչպէս ծանօթ է, Արեւմտեան Գերմա – նիա կը մտածէ նիւթական եւ մասնա – գիտական իր օժանդակութիւնը բերել Աստանի ամբարտակին չինութեան :

ՕՐ ՕՐԻՆ

« ԳՈՅԱՄԱՐՏ »

Նպատակը բնորոշուած է անունով· գոյամա՛րտ : Տարբեր չէր կրնար ըլլալ Նոր Սերունդի պատգամը՝ նոր տարուան առթիւ : Եւ, իրրեւ յուշամատեան՝ տարի մը ամբողջ այդ պատգամը կոչուած է գօտեպնդելու իւրաքանչիւր Հայ, տարեց թէ երիտասարդ :

Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի Մարսէյլի մասնաճիւղը ճիգ չի խնայեր ամէն տարի աւելի խնամուած օրացոյց – ալպոմ մը հրամցնելու համար : 14 մեծադիր էջ, տարբեր գոյներով եւ խնամուած տպա – գրութեամբ՝ «Գոյամարտ»ը ճիշդ ատե – նին կը հասնի, դիւրացնելով նուէր մը ը – նելու մեր մտատանջութիւնը : Թէեւ, օ – րացոյց մը ըլլալով հանդերձ, այս հրա – տարակութիւնը «առձեռն հանրագիտա – րան» մըն է միաժամանակ : Պատկերա – զարդ : Գրական, պատմական, գեղար – ուեստական ու ազգային հապճեպ ակ – նարկներով եւ թուականներով, դէմքերով ու դէպքերով, ի՛նչ որ լաւագոյնս կը յարմարի իր հետապնդած նպատակին :

Արդարեւ, իրրեւ Հայ, կը կարծեմ թէ բոլորս ալ հոգեկան հրնուանիք մը կը զգանիք ամիս մը ամբողջ դիտելով Նա – բանեանին ու Արուեանը, միշտ յիշելու համար «թէ ի՞նչ աշխարհի ծնունդ եանք մենք» : Մեր մեռելները՝ որոնց յիշա – տակը բաղդ է բոլորիս համար : Պատ – կերներ՝ արհաւիրքի օրերէն : Նահատակ դէմքեր՝ որոնք իրենց գրիչով մեր կամ – քը դաբրնեցին, թռիչք տալով հայ հո – գիին : Մայիս ամսուան յատկացուած է – ջին վրայ կը տեսնուի Հայաստանի Հան – րապետութեան խորհրդանիշանը· Բեր – դուած մըն ալ Ա· Խահակեանէ (*Հայաս – տանին*) :

Օգոստոսի էջը յատկացուած է Ֆրան – սացի եւ անգլիացի բաղաքական եւ ընկե – րային դէմքերու՝ որոնք պաշտպանած են հայկական դատը : Կլատսթոնի ծանօթ խօսքը, անգլերէն եւ հայերէն, դրուած է իր լուսանկարին տակ ·— «Հայաստանի ծառայէ՝ բաղաքակրթութեան ծառայել է » :

Շարքը երկար է տակաւին, հաւատքի եւ արուեստի դէմքերու լուսանկարներով ճոխացեալ (Զարեհ Ա· Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, կարդինալ Ադաջանեան, վ.ահէ Քաչա, Աշոտ Մալաքեան եւն·) :

Ամէն պարագայի մէջ «Գոյամարտ»ը ա – ւելիո՛վ կը գոհացնէ Օրացոյց – ալպոմի մը պահանջը : Տպագրութիւնը գեղեցիկ է : Կողքին վրայ՝ Ժ· Փալամուտեանի մէկ նկարը՝ կիսակործան վանք մը, Արա – րատեան Դաշտին մէջ· հեռուէն՝ երկու Մասիսները :

Մեծ Մասիս եւ Փոքր Մասիս, այնքան հեռու մեզմէ եւ այնքա՛ն մօտ մեր սրտին՝ համահայկական Գոյամարտի այս օրե – րուն ··· :

ԱՐՄԵՆԱԿ

Եայ վարագոյրէն անդին տիրող բռնակա – լութեան վրայ, մանաւանդ եկեղեցւոյ վի – ճակը : «Ամէն տեղ պէտք է պաշտպաննենք քրիստոնեայ սկզբունքները », չեչոնց Յովհաննէս Իգ· :

× Կարդինալ Ադաջանեան, վերադառ – նալով Մանիլայէն, Դեկտեմբեր 21ին հա – ասած է Պէյրութ : Միւս կողմէ կարդինալ Ադաջանեանի կողմէ, վերջերս Հռոմ պա – տած է պատրիարքական ընդհ· փոխա – նորդ Սահակ Եպիսկ· Կողեան, եւ ներկայ եղած նոր կարդինալներու հռչակման հանդիսութեանց :

ԾՆՈՒՆԴի առթիւ Ցառաջ վաղը լոյս չի տեսներ, մեր յաջորդ թիւը՝ Շաբաթ :

ՄԵՐ ՊԱՅՔԱՐԸ

Մէկ չէ մեր պայքարը, չատ է· բազ – մաթիւ ու բազմազան ճակատներու վը – րայ :

Կը պայքարինք նախ՝ մեր կեանքին, գոյութեան համար· պահելու համար մեր ժողովուրդը, որ ցերուցան է աշխարհէ աշխարհ, հեռու հայրենի հողերէն :

Այդ ցերուցան բազմութիւնները յիչա – ականներով կ'ապրին· հայրենիքնէն միա – սին բերած հին յուշերով եւ, նաեւ, վազ – ուան , ապագայ յոյսերով :

Ազգային, հոգեկան ու իմացական· ըն – տանեկան ու բարոյական ժառանգութիւն – ներ, հարստութիւններ ունինք, եւ ա – նոնցմով կ'ապրինք :

Ունինք մեր սքանչելի լեզուն, ազգային ու ընտանեկան բարքերը, աւանդութիւն – ները· մեր ղերն ու ղրականութիւնը· մեր կրօնական ու եկեղեցական դպացում – ները, առանձնայատկութիւնները :

Ազդ ենք, հին օրերէն սկսած, եւ ու – նինք մեր ազգային բազձանքները :

Ու մեր աչխարհացրիւ այս վիճակին մէջ, կ'ապրինք չքնապատուած բազմաթիւ վտանգներէ :Այդ վտանգներուն մէջ՝ կ'ու – զենք պահել մենք մեզ· ազգը, ուրկէ՝ ազգապահպանում բառը, որ դժուար թէ օտար որեւէ լեզուի մէջ դոյութիւն ունե – ցած ըլլայ, իրրեւ բառ ու հասկացողու – թիւն :

Ալեկոծութեան, կրնանք ըսել նոյնիսկ նաւաբեկութեան մէջ ենք, եւ սակայն կ'ապրինք, ամբօրէն կառչելով ազգային փրկարար լաստերու :

Հին սերունդը, այն որ, առնուազն յիսնամեակ մը ունի իր ետին, հաւատքով ու յամառութեամբ կը պահէ իր հաւա – տարմութիւնը՝ իր ազգային անցեալին ու ապագայ երազներուն հանդէպ :

Կը պայքարինք, որ պահենք ինչ որ մնասին բերած ենք: Չկորսնցնենք մեր գոյութեան յենարանները:

Գիտենք թէ տարուէ տարի կը ժա – նին հին պատկերները· մչուշով կը ծած – կուին հայրենի յիշատակները· կ'աղօթին մեր վառ երազները: Սակայն, հին ու ամրախարիսխ կոճղ, հայ ժողովուրդը , յանձին իր հին սերունդին, կը մնայ :

Վտանգը հիներուն համար չէ· կոճղե – րուն չի հասնիր: Անոնք կը մնան, հաս – տատ ու անսասան :

Կը մնան հաստատ, որովհետեւ կը պայքարին: Կը պայքարին՝ պահելու հա – մար մեր լեզուն, մեր երգը, մեր ազգա – յին զգացափարներն ու ձգտումները: Կը պայքարին՝ պահելու համար Հայութիւ – նը:

Ո՞վ պիտի չարունակէ սակայն պայքա – րը՝ հայ լեզուին համար, եթէ վաղը չխօսուի ան· ո՞վ պիտի փնտռէ հայ եր – գը, եթէ օր մը չերգուի ան· եւ ո՞վ պիտի կարդայ հայ դիրքը, ղրականութիւնը, և – թէ ալ չծագին անոնք ...

Ժամանակակից հայ կեանքին, մէկէ ա – ւելի վայրերու մէջ, մեծագոյն ղրեր – գութիւնը՝ այս հարցումներէն կը բխի , անոնց տրուած կամ տրուելիք պատաս – խաններէն :

Պայքարի առաջին եւ առաջնակարգ ճա – կատը ասիկա է· ազգապահպանումի ճա – կատը :

Կոչուած ենք պայքարելու, ի հարկին , հոսանքի ի վեր թիավարելով նոյնիսկ, պահելու համար ամէնէն առաջ մեր լե – զուն: Այս նպատակով է որ դպրոցներ ու դասընթացքներ կը հաստատենք, նոր , ծլարձակ սերունդին փոխանցելու համար մեր լեզուն, հոգ չէ թէ չատ համեստ, նոյնիսկ նախնական ատիճանով մը :

Այս փոխանցումը թող ըլլայ նախնա – կան վիճակի մէջ, որովհետեւ կը հաւա – տանք թէ հայ բառին ու բարբառին թա – քուն ուժը, անոնց մէջ խտացած ազգային ոգին կրնան պահել հայ տգան ու ազգի – կը, ազգային չրջանակի մէջ, անոնցմէ մէկ քանին ալ մղելով աւելի լայն ճիգե – րու եւ ուսումնասիրութեան :

Եւ դարձեալ նոյն նպատակով է որ և – կեղեցիները կը հաստատենք, դպրաց դա – սերով ու երգչախումբերով, որովհետեւ կը հաւատանք որ մեր եկեղեցական և – րաժչութիւնը եւ մեր երգերը ունին, մեր նախահայրերէն փոխանցուած չունչ մը, զօրութիւն մը, որոնք կրնան պաչա – պանել նոր սերունդը, այսինքն՝ վաղուան Հայութիւնը :

Այսպէս , պիտի պայքարինք ու յաւել – եալ ուժերով պիտի չարունակենք փրկու – թեան այս գործը, որպէսզի չընկղմինք, մեր հայրերուն դիզած այս հարուստ ժա – ռանգութիւնը չկորսուի եւ չընկղմի տա – րաղրութեան ծովերուն մէջ:

Այս պայքարով, այս պայքարի ընթաց – քին, կրցա՞նք բոցավառել հայ նոր սե – րունդին մէջ մեր լեզուին, մչակոյթին ու պատմութեան հանդէպ սէրը: Կրցա՞նք ի – րական պայքարի, ընդհանրական չար – ժումի վերածել հայերէն խօսելու, երգե – լու եւ Հայոց պատմութիւնը սորվելու ջանքերը, այն աստէն ապահոված կ'ըլլանք մեծագոյն յաղթանակը :

Ունինք երիտասարդութիւն մը, սկիզ – բով հայ, պիտութեամբ ու կրթութեամբ օ – տար : Թանկագին ու դպրոցական երի – տասարդութիւն մը, որ մեր պատմու – թեան մէջ աննախընթաց է իր մասնագի – տական պատրաստութեամբ :

Եթէ, արտասահմանը, սահմանափակ թիւով, հարիւրներով մխայն կը հաչուէ իր մասնագէտներն ու համալսարանական – ները, միայն Ամերիկահայութիւնը կրնայ հաչուել հազարներով, որոնց մէջ չեն պակսիր առաջնակարգ դէմքեր, գանազան ճիւղերու մէջ :

Կը պարծենանք մեր հայրենիքի պիտ – նականներով ու մասնագէտներով : Նը – ւա՞զ պանծալի են արտասահմանի եւ յատկապէս Ամերիկայի մէջ, մեր նոր սե – րունդէն հասած մասնագէտները, ճար – տարապետ, բժիչկ, լեզուագէտ, գիտնա – կան, դրագէտ, իրաւագէտ եւայլն, որոնք սակայն ամերիկեան կեանքին ու գործե – րուն մէջ խրած, քիչ անգամ կը յիչա – տակուին :

Վիճակագրութիւն մը այս ուղղու – թեամբ, պիտի գործադնէր մեզ: Արդ, կրնա՞նք այս դպրոցական սերունդին , այսօրուան, այլ մանաւանդ վաղուան և – րիտասարդ բազմութիւններուն հայկա – կանութեան ոգին փոխանցել եւ հայ ար – ժէքներուն, մտքին ու մչակոյթին լոյսն ու ճառագայթը հասցնել անոնց :

Անկարելի չէ, եթէ մեր ուժերը եւ մեր գոհողութիւնները այս ուղղութեամբ տանինք, նիւթական միջոցներ ստեղ – ծենք, համապատասխան հրատարակու – թիւններ ընենք, անդլերէն ու հայերէն :

Պիտի չարունակենք, պէտք է չարունա – կենք պայքարը, պահելու համար մեր ազգը, որ արժանի է պահուելու :

(Խմբագրական ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

"ԱՆՏՈՅԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ"

Հեղինակ՝ ՃԷՅՄՍ Ա· ՄԻՉՆԸՐ

Թարգմանիչ՝ Ե· ՔԱՄԱՒ

Հայ ղրականութիւնը իր խանճարու – րին մէջ թարգմանչական եղած է առա – ւելապէս : Աստուածաչունչը ծնունդիչ մայ – րըն է մեր Մչակոյթի ծագման ու զար – գացման· ան եղած է նաեւ մէկ կարեւոր կերտիչն ու պահպանիչը մեր ազգային ո – գիին ու նկարագրին՝ մեր ցեղային ուրիչ ազգականներու կարգին :

Ցունական ու ասորական աստուածա – բանական եւ իմաստասիրական արժէքա – ւոր երկերուն թարգմանութեամբը անած ու հասունցած է Հայ միտքը իր առաջին զարթօնքին :

Ի զուր չէ որ մեր առաջին թարգմանիչ – ները դաստուած են մեր եկեղեցական սուր – բերուն կարգը եւ արժանացեր են մեր ժո – ղովուրդի միահամուռ եւ անխառն հիաց – ման ու պաչտամունքին :

Անոնք են որ կերտած են մեր լեզուին ու Գրականութեան Ոսկեդարը : Եթէ Հը – րաչքի Լուսեդէն Աչը Հայ գրերը գրեց Ս· Մեսրոպին համար, Սուրբն ալ իր թարգ – մանիչ աչակերտներուն հետ հրաչակեր – տեց մեր լեզուն ու ղրականութիւնը :

Եւ այնուհետեւ, յաջորդաբար ամէն դար ունեցեր է իր թարգմանչական ղրա – կանութիւնը եւ օտար մեծ հեղինակներու դլխաւոր գործերուն հայացումովը մե – ծապէս հարստացած ու ազդուած է մեր Մչակոյթը :

Սակայն, « Ապրիլ 24»ի չարաչուք թը – ւականէն ասդին, մեր ժողովուրդի եղե – րական տարագրութեամբը եւ մահասար – սուռ ամայացումովը մեր հայրենիքին , դպրապէս նուազած է մեր թարգմանչա – կան ղրականութիւնը :

Տարապերի մեր կեանքին մէջ, բանաս – տեղծ թէ արձակագիր բազմաթիւ հեղի – նակներ ունեցանք, որոնցմէ ամէն մէկը ըստ իր կարողութեան տուած է իր տուրքն ու ծառայութիւնը Հայ Գրակա – նութեան, սակայն, հարկ եղած չափով չծագեցաւ թարգմանչութիւնը :

Գաղթաչխարհի մեր այս մութ ու մռայլ անկիւնը՝ իբրեւ թարգմանիչ՝ ջերմապէս պղջունելի է երեւանդ Քամառին մուտքը Հայ Գրականութենէն ներս :

Երկու տարի առաջ ան մեզի տուաւ «Օ – տար հայրենիքներու պատմուածքներէն » ղրական ընտրանիներու «Մազկեփունջ» մը, սքանչելի պերք մը, որուն ընթերցումը հոգեկան բարձր վայելք մըն է :

Այս տարի ալ ան ներկայացուց մեզի ամերիկացի ձէյմս Ա· Միչնըրի Անտոյի Կամուրջը անունով երկը, որ վերջերս լոյս տեսաւ «Հայրենիք»ի տպարանէն , մաքուր տպագրութեամբ եւ ընտիր թուղ – թով :

Հարկաւ, թարգմանութիւն մը, որքան ալ կատարեալ ըլլայ, չի կրնար լրիւ պատկերացնել բնագիրը, հեղինակին բո – լոր խորութիւններն ու երանգները : Այս մասին հիմնուց ընդունուած բանաձեւը՝ թէ թարգմանիչը աւելի դժուար է քան հեղինակը, կը մնայ միշտ ի զօրու :

Ինչ որ ես կ'ուզեմ ըսել այս քանի մը տողերուն մէջ, այդ այն է թէ՝ երեւանդ Քամառ պիտի ընտրել մեր ազգային ո – գիին ու խոհայոյզ կեանքին համանման արժէքաւոր պատմուածքներ ու գրքեր , եւ պիտի դանանք հայացնել մաքուր հա – յերէնով մը, պարզ ու սահուն ոճով մը եւ իրեն յատուկ վարակիչ չունչով մը, ո – րոնցմով թարգմանութիւնը կը դառնայ գրաւիչ :

« Անտոյի Կամուրջը» հունդար ժողո – վուրդի վերջին Ցեղափոխութեան Հերո – սամարտն է ընդդէմ համայնավար կա – տաղի եւ արնահեղ վարչակարգին: Այս սարսռազդու գիրքը կը ներկայացնէ հուն – գար ժողովուրդի ապրումները, ըմբըռ – նումներն ու ձգտումները, անոր ըմբոստ եւ ապստամբող ոգին, եւ անոր դիւցազ – նական ողբերգութիւնը համայնավարու – թեան սոդմական ու ապազգային հա – լածանքներուն դէմ, ու կը կարդացուի մէկ չունչով եւ յափչտակութեամբ :

Ինծի թուեցաւ թէ «Անտոյի Կամուրջը» «Շապկին Գարահիսարի Հերոսամարտն » է, զոր այնքան սարսռազդեցիկ ապրում – ներով կերտած է մեր տպաղնդաւոր ղրա – գէտը՝ Արամ Հայկազ, եւ կերտած է գան սրտաճմլիկ եւ խոհայոյզ կսկիծներովը իր ժողովուրդին, անոր հոմերական մար – մունչումներովը, անոր յորդառատ արիւ – նովը եւ անոր արնաթաթախ ու յօշոտ – ուած դիակներովը, որոնց մէջէն մագա – զուրծ ազատած է ինք, կարծես թէ ճա – կատագրին մէկ անօրինութեամբը, օր մը անոր Համերոսը դառնալու համար ...:

Արամին գիրքը Շապկին Գարահիսարի բերդին պէս կը կանգնի Հայոց Գրակա – նութեան մէջ, եւ իմ մտքիս առջեւ անոր կողքին անմիջապէս կը կոթողուի Անտոյի

— Որքան սխալ, ինչքան սխալ ... : Այս բանաստեղծութիւնը հայրդ չինած է եւ ոչ թէ դուն :

Միչա կրկին վերաւորուեցաւ: Ոչ ոք կ'ուզէր հաւատալ իրեն :

— Եթէ այդպէս է այլեւս չեմ աչխա – տիր :

— Ինչո՞ւ :

— Այսպէս :

Այդ պահուն Քանիա Իվանովնա ներս մտաւ· փոքրակազմ, կարմրայտ կին մըն էր: Թարթիչներուն վրայ ջուրի կաթիլ – ներ մարգարտացեր էին:

— Բարի լոյս, ըսաւ ուսուցչուհին , ի՞նչ ունիս, քէ՞ն ես ըրած :

— Մի անհանդիստ ընէք զիս, պատաս – խանեց Միչա, յօնքերը պռատած, ճիշդ հօրը չեչտով ու նոյն ձեւով: Ու դրեց սետրակին մէջ·

«Հայրիկը կ'ըսէ՝ թէ Քանիա Իվանով – նա տակաւին պուպրիկ խաղալու սահ – մանուած քիթը վեր ալիկի մըն է»:

— Ի՞նչ է ան, ինչեր կը դրես, դարմա – յաւ դասախարակչուհին, պղտիկ ձեռքե – րով վարդ այտերը սրբելով :

— Չեմ կրնար ըսել, հայրիկը ըսաւ որ հետաքրքրական ամէն ինչ եւ խորհած – ներս դրեմ օրագրիս մէջ :

— Տեսնեմ ինչ դուար հետաքրքրական:

— Բան չկայ, բանաստեղծութիւն մը միայն :

— Ո՞վ է ան, ինչքան սխալ ... : Այս բանաստեղծութիւնը հայրդ չինած է եւ ոչ թէ դուն :

Միչա կրկին վերաւորուեցաւ: Ոչ ոք կ'ուզէր հաւատալ իրեն :

— Եթէ այդպէս է այլեւս չեմ աչխա – տիր :

— Ինչո՞ւ :

— Այսպէս :

Այդ պահուն Քանիա կարդաց իր մա – տին գրուածները, հայելիին մէջ նայե – ցաւ, կարմրեցաւ եւ իր կարգին վերաւոր – ուած զգաց ինքզինք :

— Ինչեր գրեր ես իմ մասին... իրա՞ւ հայրիկը այդպէս է ըսած :

— Կը կարծէ՞ք թէ կը վախնայ ձեզմէ: Երիտասարդուհին մոտեցաւ ... նայե – ցաւ հայելիին·

— Այսպէ՞ս, չէ՞ս ուզեր աչխատիլ :

— Ոչ :

— Լաւ, երթամ մայրիկը տեսնեմ ... ի՞նչ պիտի խորհի այս մասին :

Միչա անոր ետեւէն նայեցաւ, յետոյ դրեց .

ՄԱՔՍԻՄ ԿՈՐՔԻ

(2 Շար.)

ՁՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՁԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ :

ՄԻՇԱՑԻ ՕՐԱԳԻՐԸ

— Ի՞նչպէս :

— Գոհը ինքնիրենդ· տես ժամացոյցին քիթ – քաքը կայ· բաներ մը եւս աւել – ցուր եւ կ'ըլլայ ոտանաւոր :

Միչա հնազանդ՝ աենեակը գնաց· չատ աչխատեցաւ, ձեռքերն ու քուչիկը մրո – տեց :

« Ըսէ քիթ – քաքն միչա գուարթ ·

«Իսկ ես ձանձրանամ եւ չատ»:

Ձիշդ էր· չատ կը նեղուէր Միչա: Սա – կայն չորրորդ տողը գտած ըլլալուն խան – դավառուած ցատկեց աքոռէն, դրասեն – եակ վազեց չտապով : Հայրը, ինչ խորա – մանկ , գուռը զոցեր էր բանալիով ներ – ւէն :

— Ո՞վ է ան :

— Շուտ բայ ես եմ, բանաստեղծու – թիւն մը դրեցի ... չատ ազուոր ··

— Ապրիս ,չարունակէ :

— Կ'ուզեմ սակայն կարդալ քեզի :

— Քիչ մը վերջը:

— Ոչ հիմա:

— Միչա , հանդիստ ձգէ :

Ու բանալիին ծակէն կարդաց դրածը Միչա: Պատասխան չկար ... կարծես հորի մը մէջ կը պոռար ...

Զափազանց վիրաւորուած, անազմուկ աենեակը կը դառնայ տղեկը, պահ մը կը կենայ պատուհանին առջեւ, ճակատը պաղ ապակիին: Ցետոյ, կ'անցնի դրա – սեղանին առջեւ ...

« Հայրիկը սուտ խօսեցաւ· ըսած էր թէ՝ օրագիր բռնելը հետաքրքրական էր, երբեք ... որպէս զի զինքը միայնակ թո – ղում ... պիտեմ: Երբ մայրիկը բարկա – նայ, հայրիկը «չար հնդկահաւ» կ'որակէ զայն :

Ինքն ալ աւելին չարժեր ... : Երէկ իր արծաթեայ ծխափողին վրայ պնդիկներ դրի խաղացի մայրիկէն չատ աւելի բար – կացաւ: Երկուքն ալ զիրար կ'արժեն :

Երչուհին գաւաթ մը կոտրեց՝ «հոգ չէ, բան մը չէ» ըսին երկուքը մէկ: Իսկ ես... երբ բան մը կոտրեմ, ինչեր չեն ը – ներ ... :

Այո, հայրն ու մայրը լաւ էին ու ազ – նիւ, բայց ոչ իրեն հանդէպ: Այդ անար – դարութեան վերյիչումին՝ արցունքներ պոռթկացին աչքերէն: Ու կրկին պատու – հանին առջեւ գնաց: Դէպին կոտցով ճնճ – ղուկ մը իր թրջած փետուրները կը չո – կէր :

« Հօրս պէսերուն կը նմանին փետուր – ները », խորհեցաւ Միչա ու խնդաց : Կրկին սկսաւ ոտանաւոր դրել, դէչ չէր:

« Շատ դիւրին է բանաստեղծութիւն ը – նել», դրեց օրագրին մէջ: Բանի մը կը նայիս՝ լմնցաւ, ինքնիրեն եղած է: Հայ – րիկը իրաւունք չունի յոխորտալու: Եթէ ուզեմ դիրքերը կը դրեմ... եւ ոտանա – ւոր, տակաւին կը սորվիմ ատորակէտնե – րը, բութերը, կէտերը: Բայց ոչ, չեմ ուզեր ... ոչ բանաստեղծութիւն կ'ուզեմ, ոչ ալ օրագիր ... Պարոն եւ Տիկին, երբ ձեզ չեն չահագրգռեր դրածներս, նոյնն է ինծի համար ալ: Չարժեր զիս ստիպել դրելու: Եւ եթէ կը համձիք՝ հանդիստ թողէք զիս ...»:

Այնքան տխրեր էր Միչա, քիչ էր մնա – ցեր պիտի լար ...

Այդ պահուն Քանիա Իվանովնա ներս մտաւ· փոքրակազմ, կարմրայտ կին մըն էր: Թարթիչներուն վրայ ջուրի կաթիլ – ներ մարգարտացեր էին:

— Բարի լոյս, ըսաւ ուսուցչուհին , ի՞նչ ունիս, քէ՞ն ես ըրած :

— Մի անհանդիստ ընէք զիս, պատաս – խանեց Միչա, յօնքերը պռատած, ճիշդ հօրը չեչտով ու նոյն ձեւով: Ու դրեց սետրակին մէջ·

«Հայրիկը կ'ըսէ՝ թէ Քանիա Իվանով – նա տակաւին պուպրիկ խաղալու սահ – մանուած քիթը վեր ալիկի մըն է»:

— Ի՞նչ է ան, ինչեր կը դրես, դարմա – յաւ դասախարակչուհին, պղտիկ ձեռքե – րով վարդ այտերը սրբելով :

— Չեմ կրնար ըսել, հայրիկը ըսաւ որ հետաքրքրական ամէն ինչ եւ խորհած – ներս դրեմ օրագրիս մէջ :

— Տեսնեմ ինչ դուար հետաքրքրական:

— Բան չկայ, բանաստեղծութիւն մը միայն :

կամուրջը, սա տարբերութեամբ միայն, որ մինչդեռ Անտոյի կամուրջը Ազատութեան Յոյսն է հունդար փախստական եւ հալածական ժողովուրդին, Շապին Գարահիսարի բերդաժայռը կը դառնայ Գողգոթայ մը Հայուն համար, որ կ'ապաւինի անոր, եւ որուն վրայ բոլորանուէր սրտով խաչուելու կ'երթայ իր Ազատութեան եւ իր Յիսուսաքոյր Պատիւին համար ...:

Ընթերցողներէն, ո՞վ պիտի կրնայ մոռնալ Շապին Գարահիսարի Հերոսամարտը. ո՞վ պիտի կրնայ մոռնալ վրիժառու բը-ռունգքի մը պէս սեղմուած ու դէպի եր-կինք նետուած այդ ինքնակերտ ու ահե-պատես բերդը, եւ անոր ժայռերուն մէջ Պրմէթէոսին պէս պատուհասուած ու չղթայուած Հայու ըմբոստ եւ անպարտե-լի ոգին, որուն լեարդը անդադ մը պէս կրծեց գիշերները թուրքը ...:

Չէնք բռնող մարդ թէ հացթուխ կին, ծեր թէ երախայ՝ ամէն մէկը անմոռանալի կարճ հերոս մըն է այդ օրհասական մարտին մէջ ...

Բայց ո՞վ պիտի մոռնայ, ո՞վ պիտի կրնայ մոռնալ անոր Պզտիկ Հերոսը,— թափթփած, քթին առջեւը միշտ թաց, հազիւ տասնըշորս տարու Համլետակ թէ-վէքէլեանը — , որ բերդին վառնդուած դիրքը պօմպա մը տանելու համար լուռ ու չուարած կ'իներու եւ տգաներու մէջէն, յանկարծ եւ բոլորին համար անակնկալ, պզտիկ ձայնով մը, եւ Գէորգ Զաւուշի անվեհերութեամբը կ'ըսէ.— Ես կը տա-նիմ պօմպան.— կ'ըսէ եւ Բարդէն Սիւ-նին պէս կը զրկէ պօմպան, ոտներէն կը հանէ, կը նետէ ԵմԷնիները, եւ բոլիկ ոտքերով կը սուրայ լերան կողն ի վեր, եւ թշնամիին կարկուտի պէս՝ տեղացող գնդակներուն տակ դէպի բերդին դուռը, դէպի հացթուխ կիներուն քարայրը ...: Կը հասցնէ պօմպան նպատակին, բայց, քարայրէն կնոջ մը թեւին չափ հեռու կ'իյնայ ինք բզիկ – բզիկ թուրքին կրա-կէն ...:

Կը մոռցուի՞ մինչ այս պզտիկ, այս համբուրելի Հերոսը: Երբեք ...: Եւ ոչ թէ միայն բերդին կիներն ու տղաքը, այլ Հայոց գալիք զարերն ու սերունդները զարմանքով, պաշտումով եւ հիացումով եւ զարէ ի զար պիտի նային անոր ...:

Ընթերցողներէն ոչ ոք պիտի կրնայ մոռնալ նաեւ «Անտոյի» այդ խարխուլ եւ աննշան «կամուրջը», որ համայնավարու-թեան անողոք, ահաւոր ու անպատկառ եւ ահաբեկիչ սարսափին չնորհիւ զարձաւ աշխարհի ամէնէն նշանաւոր մէկ կա-մուրջը:

Ու գալիք զարերը «զարմանքով, պաշ-տումով եւ հիացումով» պիտի նային նա-եւ հունդար սահմանապահներուն վրայ, Անտոն գիւղի հնամենի եւ խարխուլ այդ կամուրջին, որուն վրայէն փախաւ հուն-գար ժողովուրդի ըմբոստ ու անպարտելի ոգին համայնավարի սարսափին դէմ մղած պատերազմը ...:

Ո՞վ պիտի կրնայ մոռնալ փեթոֆիի քերթուածովը գինուած հազիւ ինը տա-րեկան պզտիկ Եոհան Հաճոէը, որ գպրոցին մէջ, վրիժառու զայրոյթով մը կը փորձէ կտրել ականջը գիրքի տէր կոմունիստի մը տղուն, որովհետեւ Հունգարիան ա-նարդած էր ան ...:

Դարերը պիտի չմոռնան մանաւանդ, պիտի չմոռնան երբեք եւ հիացումով պի-տի յիշեն պատանեկիը եւ խիպտիս Հունգարուհին, որ հունգար Անձամբ-Գիներալի գերեզմանին տանելը համար՝ ծաղկեփունջ մը ձեռքերուն մէջ, պատա-հէշտի գլխաւոր պղպտային վրայ կը կանգնի համայնավար կատղած գինուո-րին առջեւ, նոզկանքով կը նայի անոր աչքերուն մէջ ու կը թքնէ անոր երեսին..

Համայնավարութեան փայլուն յաղթա-նակին ծաղիկն է այս թուքը ... եւ այս Յաղթանակին. եւ հերոսասիրտ հունգա-րուհիին պարտութեան գիրքն է Անտոյի կամուրջը, զոր այնքան խնամքով եւ աք-նաչան աշխատանքով հայցուցած է Քա-մառ՝ Հայ Գրականութեան եւ հայ ժո-ղովուրդին համար:

Զգալի է որ Քամառը իր հոգիէն եւ իր չունչէն ալ մաս մը զրած է իր թարգ-մանութեանը մէջ: Գոհունակութեամբ կ'ուղղունենք գինք եւ կը սպասենք ...:

ՍՈՒՐԻՆ ՔՀՆՑ. ԲԱԲԱԽԵԱՆ

ՔԱՌՈՐԴ ՄԻԼԻՈՆ ՏՈԼԱՐԻ ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ԿՐԹ. ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

●

ԼԵՒՈՆ ԵՒ ՍՈՖԻԱ ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԿՐԹ. ՓՈՆՏ

Ծանօթ բարերարուհի Այրլ Տիկին Սո-ֆիա Յակոբեան Փրէզնոյի իր հոգերէն ութսուն արտաւար մշակուած հող (աւե-լի քան քառորդ միլիոն տոլար արժողու-թեամբ) նուիրած է Լոս Անճելըսի Հայ Կրթական Հիմնարկութեան, հաստատե-լով Լեւոն եւ Սոֆիա Յակոբեան Կրթ. Հիմնադրամը, որպէսզի Հայ Կրթական Հիմնարկութիւնը աւելի լայն չափերով չարունակէ ծառայել Հայութեան պահ-պանման նուիրական գործին: Հոգի օրի-նական փոխանցումը կատարուած է ար-դէն:

Այս բացառիկ ու մեծարժէք նուիրա-տուութիւնը Հայ Կրթական Հիմնարկու-թիւնը կը դնէ աւելի հաստատուն եւ տե-ւական հիմերու վրայ:

Այս հանդիսաւոր առիթով, Հայ Կրթ. Հիմնարկութեան Հիմնադիր Տնօրէնները կը յայտնեն իրենց չնորհակալութիւնն ու երախտապիտական խորունկ զգացումները աղնիւ բարերարուհիին եւ կը խոստանան, որ իր նուիրատուութիւնը լիովին պիտի ծառայէ նպատակին եւ իր արժանաւոր ամուսնոյն ու իր անուններն պիտի յիշ-ուին յաւերժօրէն, օրհնութեամբ եւ ա-պօթքով:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԻՆ ԲԱՂՁԱՆՔԸ

Հոգը, կամ ծախուելու պարապային, ա՛րժէքը պիտի մնայ անձեռնմխելի եւ մի-այն տակտը կամ հասոյթն է, որ պիտի գործածուի նպատակին: Հայ Կրթական Հիմնարկութիւնը իր յարմար դատած ձե-ւով պիտի ծախէ եկամուտը կրթական նպատակներու:

Տիկին Սոֆիա Յակոբեան կը փափաքի նայիլդէս, որ այս Հիմնադրամէն օգտուին Հ. Յ. Դ. վեթերաններու զաւակները, իրենց ուսումը կատարելագործելու հա-մար: Ասիկա անչուշտ ի յիշատակ իր ան-մոռաց ամուսնոյն, Հանդուցեալ Լեւոն Յակոբեանի, որ Հ. Յ. Դաշնակցութեան հաւատաւոր եւ արժանաւոր անդամներէն մէկն էր:

× Տիկին Սոֆիա Յակոբեան ծնած է Պիթլիս: Փոքր տարիքէն որբացած եւ տարուած է Իզմիրի Ամերիկեան որբանո-ցը:

Կանուխէն զացած է Ամերիկա եւ ա-մուսնացած ողբացեալ Լեւոն Յակոբեանի հետ: Այնուհետեւ իր ամբողջ կեանքը նուիրած է իր ամուսնոյն, իրենց զործին եւ հանրային աշխատանքներուն:

Ամուսնոյն մահէն ետք, Տիկին Սոֆիա Յակոբեան աւելի եւս փաթեցաւ անհա-տական եւ հանրային զործերու՝ ամուս-նոյն կէս թողած զործը չարունակելու, մանաւանդ անոր յիշատակը անմահաց-նելու համար:

Տիկին Սոֆիա Յակոբեան չմտածեց իր անձին մասին: Մեծցուց, ընդարձակեց իր կալուածը, տիրացաւ նիւթական բա-զատ կացութեան եւ սկսաւ օգնել հան-րային նպատակներու, իր եւ իր սիրեց-եալ Լեւոնին սիրած կազմակերպութիւն-ներուն եւ նպատակներուն:

Նախ գնեց եւ Հ. Օ. Միութեան նուի-րեց Լեւոն Մեմորիըլ Սէնթրը, իր ըն-դարձակ պարտէզով եւ գեղեցիկ շէնքով: Յետագային, սահմանակից հողը եւս գնելով, միացուց Սէնթըրին: Այս տարի 10·000 տոլարի արժէքուղթ եւս նուիրեց նոյն հաստատութեան:

Անցած տարի չինել տուաւ խանութնե-րու չարք մը, երեսուն հազար տոլար ար-ժէքով, «Ասպարէզ» թերթին համար, որուն հիմնադիրներէն եղած էր Լեւոնը: Այս կերպով, Լեւոն Յակոբեանի սիրած «Ասպարէզ»ը կ'ապահովէ նիւթական մատ-հոյութենէ եւ կը դառնայ ինքնաբաւ:

Այսօր, իրրեւ փառապսակը իր բարե-զործութիւններուն, քառորդ միլիոն տո-լարի նուիրատուութեամբ մը՝ Հայ Կրթ. Հիմնարկութեան՝ կը մատուցանէ անփո-խարինելի ծառայութիւն մը հայ ազգին եւ միաժամանակ կը յաւերժացնէ իր սի-րելեալ ամուսնոյն յիշատակը:

Տիկին Սոֆիա Յակոբեան ոչ միայն զո-հաբերած է իր հարստութիւնը, այլեւ ա-մէնէն ժրաջան ու եռանդուն հանրային դէմքը եղած է Ֆրեզնոյի մէջ: Տարիներ է ի վեր ձեռնհասօրէն կը վարէ Հայ Օգ-նութեան Միութեան Ֆրեզնոյի մասնա-ճիւղին առենապետութիւնը: Զգայ հան-րային ձեռնարկ մը, որուն իր մասնակ-ցութիւնը բերած չըլլայ:

ծնկները վեր բարձրացնելով, ոտներով մի տեսակ կամուրջ էր կազմել: Միայն ոչխար եւ քահանան ծալապատիկ նստած էին մեզ մօտ: Միւսները կատարեալ ազատութիւն էին վայելում, եւ իրանց նստուածքին ինչ ձեւ որ ուզում էին, տալիս էին, Անկա-րելի էր այդ միջոցին մօտենալ նրանց չիբուխներին եւ կրակ վառել. մի այս-պիսի յանդգնութեան համար պատրաստ կը լինէին արիւն թափել:

Մի քանի անգամ եւս յիշուեցաւ «սիրե-լի» վարժապետի անունը, ամէնքը զար-մանում էին, թէ ինչու այդքան ուշացաւ նա, եւ ոմանք կասկածում էին՝ մի դուցէ որ եւ իցէ վտանգ պատահած լինէր նը-րան:

— Նրա հետ ի՞նչ կարող է պատահել, —նկատեց հիւրերից մէկը, — նա այն-պիսի մարդ է, որ ծովը կը մտնէ եւ ցա-մաք դուրս կը գայ:

Տեսնելով, որ այնքան անհանգիստ են վարժապետի մասին, Ասլանը հարցրեց, արդեօք զո՞հ են նրանից:

— Ինչպէ՞ս զոհ չլինել, պարոն բժիշկ-պետ, — պատասխանեց քահանան, — նա ոչ միայն մեր երեխաների վարժապե-տըն է, այլ մեր ամէնի վարժապետն է: Մենք շատ բան սովորեցանք նրանից, այո, շատ բան ... ոչ այնքան միայն, որ մի քանի րոպէ առաջ պատմեց ձեզ մեր յարգելի ռէսը:

Հայոց գիւղերում վարժապետը եւ չի-նականն քահանան միշտ անհաչտ եւ հա-կառակ դիրքի մէջ են լինում միմեանց հետ, այժմ զարմանալի էր լսել քահա-նայից վարժապետի մասին գոհունակու-թիւն:

— Ի՞նչ սովորեցաք նրանից, — հար-ցրեց Ասլանը հետաքրքրութեամբ:

— Շատ բան սովորեցանք, — կրկնեց քահանան համոզիչ եղանակով — օրի-նակ, այսօր, գիտէ՞ք ինչու համար է նա գնացել սարը, մեր հովիւների մօտ.— այնտեղ պանիր են մակարդում, գնացել է տեսնելու, արդեօք իր պատուէրների համեմատ են մակարդում, թէ ոչ: Նա սովորեցրեց մեզ բոլորին նոր ձեւով պա-նիր չինել:— Այս պանիրը, որ հիմա կե-րանք, ի՞նչպէս էր:

— Շատ պատուական պանիր էր:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՏՕՆԱԾԱՌՒ ՀԱՆԴԷՍԸ

●

Անցեալ կիրակի, կէսօրէ վերջ, գպրո-ցին թատերասրահին մէջ տեղի ունեցաւ Մուրատեան վարժարանի տօնածառի հանդէսը: Ինչպէս միշտ, այս անգամ եւս որոշեալ ժամուն ընդարձակ սրահը ամբողջովին լեցուցեր էր երիտասարդ-մութիւն մը:

Բացումը կատարուեցաւ Փրանսերէն ներկայացումով մը՝ «Մատանային անդօր կատարելութիւնը», զոր խաղացին Բ. եւ Գ. դասարանի աշակերտները, հսկուսա-հները ճոխ էին եւ խաղարկութիւնը անցաւ յաջող:

Եօթներորդ կարգէն եօթը փոքրիկներ արտասանեցին «Մինուդի ծառը» Հայր Վ. Յովհաննէսեանէ:

Նոյն դասարանէն երկու ուրիշ փոքրիկ-ներ, Մէրճանեան եւ Սոփոկլեան, արտա-սանեցին «Հայաստանը»: Գ.էն Տ. Նա-զարէթեան արտասանեց Արսէն Երկաթի «Արտաւազդ Ա.»ը: Ե.էն Արման Պետ-րոսեան՝ «Գիշերը»: Իսկ Բ.էն Վարդգէս Սօլաղեան՝ Ց. Թումանեանի «Հին Օրհ-նութիւնը»: Բոլոր արտասանութիւնները չատ յաջող էին եւ արժանացան բուռն ծափահարութիւններու: Ուշագրաւ էր մանուկ որբապէս եօթներորդ դասարանի փոքրիկներուն հայերէն ճշդրիտ արտա-նութիւնը մինչ որ պնահատելի յաջողու-թիւն մըն է վարժարանին համար:

Ինչպէս միշտ, այս անգամ եւս Օր. Ան-նի Թարօն, իր չնորհալի ու ճկուն պա-րերով ոգեւորեց ներկաները:

Ա. դասարանի աշակերտներ ներկայա-ցուցին երկու տեսիլներ Ց. Պարոնեանի «Մեծապատիւ Մուրացկաններ»էն: Խա-դարկութիւնը, որ չատ յաջող էր, 45 վայրկեան չարունակ անդուլ ծիծաղ մը առեղծեց սրահին մէջ, Արիւսղտմ աղայի դերը կատարեց Կարապետեան Անդրա-նիկ, լուսանկարիչինը՝ Գեւոնեան Գե-ղամ, բանաստեղծինը, Պօյաճեան Վարդ-պէս, իսկ Մանուկ աղայինը, Գասպարեան Ժիրայր:

Օր. Սիւզան Թումասեան երգեց հայե-րէն եւ ֆրանսերէն երգեր՝ արժանանալով բուռն ծափահարութիւններու:

Ըստ սովորութեան՝ տեղի ունեցաւ ճոխ վիճակահանութիւն մը, որուն տոմսերը կէս ժամուան ընթացքին վաճառուած էին: Ամէն մէկ տոմս իր դինէն աւելի արժէքով առարկայ չահեցաւ:

Ինչպէս ամէն տարի, այս անգամ եւս կատարող պապան «այցելեց» վարժարանը՝ փոքրերուն բաշխելով նուէրները:

Հաճելի նորութիւն մըն էր Դ. դասա-րանի աշակերտներուն հրապարակային մրցումը՝ տեսուչ Հայր Ս. Վ. Ապրեան վարդապետի դեկավարութեամբ՝ Հայաս-տանի աշխարհագրութեան մասին:

Այս անգամ եւս, վարժարանին Տիկ-նանց Միութիւնը, որ կազմուած է աչա-կերտներու մայրերէ, չատ մեծ բաժին մը ունեցած էր հանդէսին պատրաստութեան մէջ: Իրենց աշխատանքը իրապէս մեծ դովասանքի արժանի է: Զեռնարկին յա-ջողութիւնը եւ վեց ժամ չարունակ սրա-հին մէջ ստեղծուած խանդավառ եւ հա-յեցի մթնոլորտը վարձատրութիւն մը ե-ղաւ վարժարանի վարիչ մարմնին, Տիկ-նանց Միութեան եւ աշակերտներու հա-ւաքական ճիգերուն:

ՍԱԳՈՑ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀՈՏՈՐ

ԻԴ.

ՄԻ ԳԻԻՂ ՌՇՏՈՒՆԵԱՑ ԱՇԽԱՐՀԻՑ

Ասլանը իր հարցերով զարթեցրեց նրա մէջ անցած ժամանակների մոռացուած յիշողութիւնները, որոնք, որքան ցաւալի էին, նոյնքան եւ ուրախացուցիչ էին ...

Ընթրիքը բաւական երկար տեւեց. նը-րանք սպասում էին «սիրելի» վարժապե-տին, որ դնացել էր մերձակայ լերան հո-վիւների մօտ եւ պիտի վերադառնար երե-կոյեան: Երբ տեսան, որ ուշացաւ, քա-հանան օրհնեց սեղանը: Վերջին օրհնու-թիւնը լի էր մի չարք բարեմաղթութիւն-ներով: Նա օրհնեց կերողներին, կերա-կրողներին, սեղանը պատրաստողներին, ոտքի վրայ ծառայողներին, նրանց կեն-դանիներին եւ ննջեցեալներին: Նա օրհ-նեց եւ նրանց, որ ուտելու հայ չունեն, որ քաղցած են, եւ բարեմաղթում էր նը-րանց համար Նախախնամողի ողորմածու-թիւնը: Նա օրհնեց բոլոր նեղեալներին, եւ կարօտեալներին, եւ ամենի համար լի-ութիւն ու անդորրութիւն էր խնդրում:

Երբ մեր սեղանը հաւաքեցին, դրսում, սրահի մէջ, երկու առանձին սեղաններ պատրաստուեցան. մէկի չուրջը հաւաք-ուեցան կանայքը իրանց երեխաների հետ, իսկ միւսի չուրջը հաւաքուեցան ոտքի վրայ ծառայող տղամարդիկը: Կանայքը նստած էին մութի կողմում, իսկ տղա-մարդիկ լոյսի կողմում. կանայքը լուռ էին, իսկ տղամարդիկ խօսում էին, ծխ-ծաղում էին, հանաքներ էին անում, մի քանիսը մինչեւ անգամ սկսեցին երգել: Ես առաջին անգամն էի լսում լեռնցի հա-յի երգը, որ իր սարերի մեղամաղձոտ ար-ձագանգի նման՝ կոտրատւում էր, կոտ-րատւում էր երկարաձիգ լէ – լէներով, եւ տպա ստեղծանարար խլանում էր, եւ վերջին տխուր հնչիւնները հանդչում էին լրջոյի սրտի խորքում:

Մեզ մօտ եղած հիւրերը քաչուեցան սենեակի պատերի տակը, վառեցին եր-կար չիբուխները, սկսեցին ծխել: Ձոխ ընթրիքից յետոյ հանգստութիւն էին վա-յելում: Ախտ օտարոտի էր նրանց նստե-լու ձեւը այդ միջոցին. նրանք աւելի պառկած էին, քան թէ նստած:

Իւրաքանչիւրը ուսով պատին կոթնած, թեւքի մի արմունկով յատակին յեն-ուած, ոտները կամ մեկնել էր, եւ կամ

"ՕՐԵՐ ԵՒ ԺԱՄԵՐ" ԵՒ "ՅԱՌԱՋ" ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Պորտոյէն ընկերը Կ. Տօնէրեան «Օրեր եւ ժամեր» կը նուիրէ Ալէյքոնէն Պ. Քեռոսլեանի :

× *« Յառաջ» կը նուիրուի Վիլէօրպանէն Պ. Մուրատեան մէկ տարեկան «Յառաջ» այս տարի եւս, Տիտրոյթ իր հօրեղբօր Պ. Մուրատեանի :*

Տիկին Պաղտասարեան իր մօրը Տիկին Քէչիչեանի (Մոնֆելեան) :

Օր. Աչճեան (Քոլոմպէն) Տիկին Պաղտասարեանի (Քանատա) :

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Վալանսի մասնաճիւղը Բժ. Քիւթիւքեանի մահուան առթիւ կը նուիրէ երեք հազար ֆրանք կապոյտ Խաչի կայանին : Տէր եւ Տիկին Յ. Կօչկա – կարեան Սուրբ Յակորի ոստի առթիւ կը նուիրեն երկու հազար ֆրանք կապոյտ Խաչի կայանին :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պ. Պ. Կղեմէս եւ Գրիգոր Տալլըեան եղբայրները եւ բոլոր ընտանեկան պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւն – ները կը յայտնեն բոլոր ընկերներուն, բարեկամներուն, հայրենակիցներուն ո – րոնք անձամբ, ծաղկեպսակով, կամ փո – խան ծաղկեպսակի նուիրատուութիւններ – րով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սի – րելի մօր եւ պապականին՝ Այրի Տիկ. Մա – րի Տալլըեանի (Սթանօզմի) մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ 9 Դեկտ. 1958, երեքշաբթի իր բնակարանին մէջ, Խոլ :

Թաղումը կատարուեցաւ 11 Դեկտ. 1958, Հինդշաբթի Խոլի գերեզմանատունը :

×

Կապ. Խաչի Տէսնի Ազգային վարժարանի Կրթ. մարմինս շնորհակալութեամբ առացած է երեք հազար ֆր. Պ. Ռոպէր Մոնղէրեանէ (կնքահայր), Պ. Ժան Գասպարեանի եւ Օր. Մարգրիտ Ուտեանի ամուսնութեան առթիւ :

Ազգէան ընտանիքը յաւուղ կը ծանուցանէ՝

ՍԱՆԹԻԿ ԱՂԱՋԵԱՆԻ

մահը որ տեղի ունեցաւ Դեկտեմբեր 23ին :

Յուղարկաւորութիւնը այս Շաբաթ առաւօտ ժամը 10·30ին Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցին :

Մանրամասնութիւնները Ուրբաթի թիւով :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Նիկոմիտիոյ, Բիւթանիոյ եւ չրջաննե – րու խումբ մը հայրենակիցներու խնդ – րանքով յառաջիկայ Կիրակի 28 Դեկտ. Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ պատարագի ընթացքին պիտի կա – տարուի հոգեհանգստեան պաշտօն, Նի – կոմիտիոյ բազմավաստակ առաջնորդ Տէր Սահակոս Արք. Յովակիմեանի հոգւոյ հանգստեան :

Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցնե – րը, յարգելու համար այս հանրանուէր հոգեւորականի խնկելի յիշատակը :

ՏՕՆԱԾՈՒՄ

Ալֆորվիլի Հայկ. զպրոցի, կիրակի ժա – մը չորսին Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ սրահին մէջ :

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկե – ղեցւոյ մէջ, այս Կիրակի Ս. Պօղոս – Պետրոս անուան տօնախմբութեան առ – թիւ Ս. պատարագ կը մատուցուի եւ կը քարոզէ Հայրապետական Պատուիրակ Գեր. Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեան :

Սիրով կը հրաւիրուի հաւատացեալ ժողովուրդը :

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

Պոմոնի Ս. Գ. Լուս. եկեղեցւոյ, Նոր Տարուան եւ Ս. Ծննդեան արարողու – թեանց :

28 Դեկտեմբեր, Կիրակի, Տօն Սրբոյն Սահակոսի նախասարկաւագին, տօնա – խմբութիւն Սարկաւագաց եւ Դպրաց .— Առաւօտեան ժամերգութիւնք 8·30ին, Հանդիսաւոր Ս. պատարագ տասնին :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ *Կիրակի, 28 Դեկտեմբեր, ժամը 16–24*

Hôtel Lutétia*ի մեծ սրահին մէջ*

Ճոխ պիւֆէ

ORCHESTRE JEUNESSE

Պիտի նուագէ նաեւ հայկ. նոր թաւիկօներ Զոր կ'երգէ Պ. ԼԵՒՈՆ ՄՈՄՃԵԱՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԳԵՂԵՑԻԿ ՑՈՑՏԱԳԻՐ՝

ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ երգի ծանօթ քառեակը :

Կը պարեն՝ Օր. Օր. Քէօշկէրեան եւ Դանիէլեան :

Կ'երգեն՝ Տիկին Շ. Գալայճեան եւ Օր. Միշլին Մարուքեան՝ կիթառով :

Զուարթ մեներախօսութիւն՝ ուսանողուհի Օր. Է. Աբգարեանի կողմէ :

Մուտք՝ 500 ֆրանք, ուսանողներուն՝ 300 ֆրանք :

Ծանօթ.— Կը խնդրուի այժմէն ապահովել սեղանները, հեռախօսելով՝ Կիթէն – պէրկ 24–38 եւ կամ՝ Տօմֆրնիլ՝ 13–27 : Մինչեւ ժամը 19ը չեկողներուն սեղանները պատասխանատուութիւնը չստանձներ յանձնախումբը :

ՆՈՒՒԷՐ

Մէհրան Ֆերատեանի մահուան առթիւ Սէրճանեան եւ Արապեան ընտանիքները փոխան ծաղկեպսակի 2500 ֆր. կապ. Խաչին, 2500 «Յառաջ»ի բարգաւաճման, հազար ֆրանք ալ Կ. Խաչի մանուկներու ոստնածառին կը նուիրեն :

Ստանալ «Յառաջ»էն :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՑՈՒՄ

Սէնթ Ամբռուան, Պ. Մարտիկեանի սը – բահին մէջ, այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, մասնակցութեամբ Հայոց ղպրոցի երկտե աշակերտութեան եւ կարող ուժերու, ղեկավարութեամբ՝ դերասան – ուսուցիչ Թրագօշի : Կը ներկայացուի՝

ՍՕՍ ԵՒ ՎԱՐԴԻԹԵՐ

Բազմաթիւ երգերով ու բազմապիսի հայկական պարերով, ընկերակցութեամբ ծանօթ չուլթակահար Ս. Զէօրէֆիեանի :

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ս. Սահակոսի տօնին առթիւ, 28 Դեկ – տեմբեր, կիրակի առաւօտ, Լիոնի Ազգ. Մեսրոպեան փոխաքին համաձայն, հոգե – հանգստեան Ս. պատարագ պիտի մա – տուցուի Լիոնի եկեղեցին ի յիշատակ Նի – կոմիթիոյ թեմին երջանկայիշատակ չի – նող առաջնորդ Սահակոս արք. Յովա – կիմեանի : Կը հրաւիրուին բոլոր իր յի – շատակը յարգող Հայերը :

ԿՈՒԶՈՒԻՆ

Օգնական կորով (էտ – fուիէօգ) օր – իորդ մը, որակեալ կանոնց քոնֆէքսիոնի աշխատանոցի մը համար : Ներկայանալ վկայականներով եւ յանձնարարութիւն – ներով (րեֆերանս) : Դիմել՝

Ets. D. L. S.

27, RUE POISSSONNIÈRE GUT. 60-03

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԸ ԿՐ ՄՕՏԵՆԱՆ

Աչքի առջեւ ունեցէք հետեւեալ արեւելեան սննդեղէնները, որոնց լաւագոյնները, թարմը, ու բազմա – զանը յարմար գիներով :

ՊԱՇԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ

ՄԷՋ ՊԻՏԻ ԳՏՆԷՔ

246, rue Vendôme
20, rue Villeroy
Lyon

Ինչպէս արմաւ, պաղինա, «եալանճի տոլմա», յունական,, բուրշի – ճներ, պիպէռ, տերեւ, թահին հէլվա, վանիլլ, շոճոլա, նուագէք, լոգում, սագըզ, պլաստակ, Շիրակ օդի, (41–45 աստիճան), երշիկ, կեսարական պաստրմա, առաջնակարգ սուրճ, (գարավան և մոգգա), համեմներ մահլէպ, սալէպ, ձիթապտուղ, ամէն տեսակէ, ձէթ, բաշֆավալ (պուլկարական), ներմակ պանիր (ոչխարի կաթով), ամէն կարգի պահածոներ, գուսգուս, հէրիսա, կարմիր ոսպ, Հալէպի :
Միշտ պահատուրեան վաճառատունը

Արագ սպասարկութիւն ապսպրանքներու առաքման համար :

Մի մոռնաք

ՊԱՇԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

246, RUE VENDOME
20, RUE VILLEROY
LYON

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կեդր. Կրթ. մարմինը շնորհակալու – թեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.

Փոքրիկներ Խոի եւ Արիս Տամլամեան կը նուիրեն փոխան ծաղկեպսակի հինգ հազար ֆրանք իրենց սիրեցեալ մեծ հօր ողբ. Լեւոն Մօղեանի մահուան առթիւ :

Պ. Հայկ Գըրըքճեան քսան հազար ֆր. եկեղեցւոյ պայծառացման եւ ղպրոցնե – րու : Տիկին Աչճեան Պանեղէ երկու հա – զար ֆր. Լիլա – Պէյվիլի ղպրոցին :

ՓՆՏՌԵՑՔԷՔ ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐՈՒ ԱՌԹԻՒ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԵՆԵՐԳԻՉ

ԽԱՉԻԿ ՆՇԱՆԵԱՆԻ

Կրօնական երգերու եւ տաղերու սպեր

Մասնակցութեամբ Փարիզի եկեղեցւոյ Դպրաց Դասուն եւ երգչախոի :
հետեւեալ բովանդակութեամբ

1· երգ հայրապետական պատարագի (*ընտրեալը Աստուածոյ ով երջանիկ Սուրբ Հայրապետ*)
2·— Գովք Ս. Աստուածածնի (*Մայր անարատ կոյս*)
3·— Շարական ի տօնի եկեղեցւոյ (*Ուրախ լեր Ս. եկեղեցի*)
4·— Տաղ ոտնալուայի (*Սիրտ իմ սասանի*)
5·— Երգ յուղարկաւորութեան (*Դարձ անձն իմ եւ սիրեցի*)
6·— Հարց գիւտ խաչի (*Ուստի բուրեալով*)
7·— Ալելուիա Յարութեան
8·— Երգ Ս. Երրորդութեան
9·— Տէր Ողորմեա

Դիմել Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ պիւտճատունը, կամ Խաչիկ Նշանեանի,

100, RUE RAYMOND RICEL
LA GARENNE - COLOMBES CHA. 17.49

ՊԱՐՈՅ ՅԱԿՈԲԻԿ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Հաճոյքով կ'ընդունի իր բոլոր հայ – րենակիցները, որոնք կը փափաքին զործածուած (օֆազիօն) կառք մը գնել որեւէ վաճառանիշ կրող, մա – նաւանդ՝

S I.M.C.A,

կրնաք ապահով դիմել իրեն, ծա – խած կառքերը կառանքի են, կամ իր, կամ՝
ՍԻՄՔԱյի կողմէ : Նոյնիսկ պատա – ոէն կրնաք գրաւոր գիմել անոր, սիրայօժար կը պատասխանէ բոլո – րին, ՀԱՍՑԷՆ.— Յ. Պետրոսեան,

Tél. : ETO. 64-85, 70-66 et GAL. 76-10

ԳՐԱՒՈՐ.— Յ. Պետրոսեան,

65, RUE DE STALINGRAD, HOUILLES. S.& O.

Ներկայացուցիչն է՝

Service officiel des usines Simca
Gramauto
34, Ave, de la Porte de Villiers
Paris 17e

AU BEAU NOYER

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ

ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԶՐԻ ՅԱՆԶՆԵԼԻ ՓՐԱՆՍԱՑԻ

ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Mol. 06-03 et 60-38

Qualité Bongoût
appréciée partout

HALVA-TAHïN-LOKOUM

une seule qualité
une seule marque

BONGOUT

SOCIETE BONGOUT:

services commerciaux: 40, la Canebiere-Marseille
USINE: St MENET (BANLIEUE MARSEILLE)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. « Զաւարեան » Լեթակամիտի վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ «Յառաջ» խումբին ընկերներն ու ընկերուհիները այս Շաբաթ, ժամը 21–ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ԿՐՉՆՈՎԼԸ.— Հ. Ց. Դ. Եօթնեվբայրեան Ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ ժամը 9ին, ղպրոցի սրահին մէջ, ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՎԻԵՆ.— Հ. Ց. Դ. Անի կոմիտէն ըս – տիպատաբար ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուր – բաթ, ժամը 21ին, ակումբին մէջ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պար – տաւորիչ է :

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Արծուիթեան » խումբի ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն, սովորական հաւաքատեղին, ժամը 21ին : Խիստ կարեւոր օրակարգ : Բացականները նկատի կ'առնուին :

ՊԱՆԵԼՕ – ՔԱՇԱՆի Ֆ. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 3·30ին, Տիկին Փափազեանի բնակարանը : Բոլորի ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք : Հատը 15 ֆր.

ՇԱԲԱԹ
27
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
SAMEDI
27 DÉCEMBRE
1 9 5 8

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8379 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4180

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԸ

Վաղը՝ Կիրակի կէսօրէ վերջ՝ Լիթէ – սիայի չքեղ սրահներուն մէջ տեղի կ'ու – նենայ Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Փարի – զի մասնաճիւղին տարեկան պարահան – ղէսը :

Խաչուհիները ամէն ճիգ ըրած են զեղար – ուեստական զեղեցիկ յայտագիր մը ապա – հովելու համար իրենց ցերեկոյթին :

Ձիշդ երեսուն տարի առաջ՝ 1928ին էր, որ հիմը դրուեցաւ Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչին, նախաձեռնութեամբ մեր ոլբաց – եալ ընկեր Աբչակ Զամալեանի, — որուն մահուան 18րդ տարելիցն է այսօր՝ Դեկ – տեմբեր 27ին :

Առաջին օրէն իսկ հայրենասէր Հայու – հիներ բոլորուեցան այս կանացի կազմա – կերպութեան շուրջ, որ այն տաեն կը կոչուէր Ֆրանսահայ Կարմիր Խաչ՝ կապ – ուած Ամերիկայի Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնին :

Շուտով մասնաճիւղեր կազմուեցան զա – ւառի հայաշատ քաղաքներուն մէջ եւ նո – րակազմ Կարմիր Խաչը անդամներ արձա – նագրեց ժողովրդական համեստ խաւերէն :

Փարիզի հին Կարմիր Խաչը չէր կրցած աղնուական եւ փափկասուն տիկիններու չջլանակէն դուրս ելլել :

Եւ որպէսզի երկու «Կարմիր» Խաչերու դոյութիւնը մեր զաղութին մէջ թիւրի – մացութեանց տեղի չտայ, եաքէն կազ – մուածը կոչուեցաւ Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչ :

Կեդրոնական վարչութիւնը կը պատ – րաստուի մօտ օրէն փարիզեան չջլանի իր տասը մասնաճիւղերուն հետ միասին հանդիսաւորապէս տօնելու Կապոյտ Խաչի հիմնադրութեան երեսնամեակը :

Կապոյտ Խաչը խոր արմատ ձգած է արդէն մեր զաղութին մէջ :

Երեսուն տարուան իր զործունէութիւ – նը ընդհանուր համակրութեան մթնոլորտ մը ստեղծած է իր շուրջ :

Խաչուհիները ամէն բանէ առաջ նուիր – ուած են ապրուստհատնման զործին :

Իրենց մասնաւոր հոգածութեան առար – կայ զարձուցած են մեր մատաղ սերունդը – զը եւ կարելին կը փորձեն երբեւ հայ մեծցնելու համար հիւրընկալ երկրի եր – կվինքին տակ ծնող ու մեծցող փոքրիկ – ները :

Հայերէնի դասընթացքներ հաստատած են զանազան չջլաններու մէջ — Փարիզ եւ զաւառ : Կան մասնաճիւղեր, որ ինք – նաբաւ են արդէն եւ տեղական հասոյթ – ներով կը մատակարարեն իրենց զպրոց – ները : Կեդր. վարչութիւնը նիւթապէս կ'օժանդակէ տկար մասնաճիւղերու ձեռ – նարկներուն :

Ամէն տարի Կաղանդի առթիւ Փարիզի մէջ կը կազմակերպէ Մանուկներու Օրը, որուն ներկայ կ'ըլլան չուրջ 400 մանուկ – ներ :

Բայց ամէնէն աւելի օգտակարութեան կայանն է, որ Կապոյտ Խաչի զործունէ – ութեան զլխաւոր բաժինը կը կազմէ :

Այս տարի Յուլիս 5էն մինչեւ Սեպտեմ – բեր 5 Փետրայի կայանին մէջ իրենց ա – մառնային արձակուրդը անցուցած են 178 փոքրիկներ, 95ը մանչ, 83ը աղջիկ, անձ – նուէր Խաչուհիներու մայրական խնամ – քին տակ :

Հիւանդ ու կարօտեալ հայրենակիցներ նոյնպէս կը վայելեն Կապոյտ Խաչի օ – ժանդակութիւնը :

Կապոյտ Խաչը հասոյթի հաստատուն աղբիւրներ չունի : Կայանի չէնքին նորո – գութեան համար մեծ զումարներու կը կարօտի դեռ :

Մեր հայրենակիցները նուիրական պար – տականութիւն մը կատարած պիտի ըլ – լան՝ քաջալերելով իրենց ձեռնարկը, ո – րուն հասոյթը պիտի յատկացուի աղբա – պահպանման սրբազան զործի իրակա – նացման :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԺՈՂՈՎԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

ԿՐՕՄԻՔՕ — ՆՈՐ ՍԱՐԱՅԵՒՕ ՄԸ՝ ՊԵՐԼԻՆ

●

ԱՍՐԼԻԱ ԿՐՆԱՑ ԿՈՐՅԱՆԻ ԿԸՍԷ ՍՈՒՐՈՒԼՈՎՍՔԻ

—o—

ՇԵԼԵՓԻՆ՝ ՈՍՏԻԿԱՆԱՊԵՏ

Հինգշաբթի կէսօրէ հետ Գերապատ Խորհուրդի ժողովը վերջացաւ Մոսկուայի մէջ : Ժողովը վաւերացուց Պերլինի եւ Ջրածին փորձերու ընդհատման խորհր – դային քաղաքականութիւնը : Նախապէս վաւերացուած էր պատժական օրինադիր – քը եւ պետական Ապահովութեան կոմի – տէի նախագահ նշանակուած՝ Ալեքսան – դրը Շելեփին , Զօր. Սերովի տեղ :

Շելեփին երիտասարդ համայնավար մըն է, որ կը սառնձնէ Խ. Միութեան դաղտնի ոստիկանութեան ընդհանուր ղե – կավարութիւնը : Ծնած է 1918ին եւ փոքր տարիքէն ի վեր կը պատուի համայնա – վար կուսակցութեան մէջ : Վկայուած է Մոսկուայի համալսարանէն (պատմու – թիւն, փիլիսոփայութիւն եւ դրականու – թիւն) : Ուշադրաւ է այն պարագան որ Իվան Սերովի անունը որեւէ տոթիով չյայտարարուեցաւ. կը նշանակէ թէ պի – տի կոչուի երկրորդական արժէք նե – կայացնող պաշտօնի մը, ինչպէս կը յայ – տարարեն լաւատեղեակ չջլանակները :

Արտաքին նախարար Կրոմիքօ ճառ մը խօսեցաւ ժողովին վերջաւորութեան՝ ծանրանալով մասնաւորապէս Պերլինի հարցին եւ Ջրածին փորձերու ընդհատ – ման վրայ : Անդրադառնալէ եաք հիւանդ – կան ուժը խաղաղ նպատակի համար դործածելու տեսութեան, Կրոմիքօ ըսաւ. — Խորհրդային կառավարութիւնը պատ – րաստ է սահմանափակ թիւով Ջրածին փորձեր ընելու՝ խաղաղ նպատակներու համար. այս պարագային՝ Միացեալ Նա – հանգներու եւ Անգլիոյ մէջ կատարուելիք փորձերը հաւասար պէտք է ըլլան Խ. Մի – ութեան մէջ ըլլալիք փորձերուն :

Արտաքին նախարարը ուժերու պնդա – տում մը ընելով յայտարարեց թէ Խ. Մի – ութիւնը իր ունեցած արդիական զէնքե – րուն չնորհիւ որեւէ ապատնալիքէ վերծ կը մնայ, այսուհանդերձ, պատրաստ է հիւլէական զէնքերը արդիլելու եւ պատե – րազմական օտար խարիսխները վերցնե – լու համաձայնագիր մը կնքել Արեւմուտ – քի հետ :

Պերլինի հարցին անցնելով Կրոմիքօ Ա – րեւմտեանները կը մեղադրէ որ Գերմա – նիոյ վերամիացումը կը կապեն Պերլինի հարցին, միաժամանակ խօսելով «պատ» ընտրութեանց մասին : Բայց Խ. Միու – թեան Արտաքին նախարարը այդքանով չդոհանալով կարդ մը սպառնալիքներ ը – րաւ.— Անոնք որ կը մտածեն ուժի դոր – ծադրութեան դիմել՝ Պերլինը դրաւման վարչակարդի տակ պահելու համար, կը մոռնան թէ Արեւելեան Պերլինի մէջ որ եւ է դրդռութիւն եւ Արեւելեան Գերմա – նիոյ զէմ կատարուած որեւէ յարձակում՝ մեծ պատերազմի մը մեկնակէտը կրնայ ըլլալ :

Մերժելէ եաք Արեւմտեան վերջին ա – ռաջարկները, Կրոմիքօ ըսաւ թէ Գերմա – նիոյ վերամիացումը պիտք է լուծուի երկու Գերմանիաներու միջեւ : Այնուհե – տեւ քննադատեց Արեւմուտքը, որ Պեր – լինի հարցը փոխանակ Խ. Միութեան հետ քննելու՝ ուսումնասիրեց Ատլանտեան Ուխտի ժողովին մէջ :

Խաղաղութեան առնչութեամբ սովորա – կան քանի մը խօսքեր արտասանելով հան – դերձ , Կրոմիքօ չմոռցաւ ըսել թէ Պեր – լինը նոյնքան վտանգաւոր է, որքան՝ Սարայեւօ ... :

Արտաքին նախարարէն վերջ խօսք առ – նելով մառեչալ Սոքոլովսքի յայտարա – րեց, առանց վարանելու.— Եթէ աշխար – հակալները պատերազմ մը չդիտայարեր – ձեն, եթէ ոչ քանի մը ժամէն, դէթ քանի մը օրէն Անգլիա պիտի կործանի ... :

ՏՈՂԱՇԱՐ ինքնագործ – մեքենայ մը հնարած են Խ. Միութեան մէջ, ինչպէս կը հաղորդէ «Թաս» զործակալութիւնը : Այդ մեքենան կրնայ անմիջապէս վերար – տադրել հեռուէն փոխանցուած յօդուած մը : Տողաշար մեքենան պիտի տեղադր – ուի Մոսկուայի տպարաններուն մէջ եւ կը բանի հեռադրական զործիքի մը նման : Այս ձեւով որեւէ բան երեք անդամ աւելի արագ կ՚ը չարուի :

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒՄ

ՍԱԿԱՐԱՆՆԵՐԸ ՓԱԿՈՒԵՑԱՆ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐ

Վերջերս կարդ մը զրոյցներ չջլան կ'ը – նէին ֆրանքի բարեփոխման շուրջ : Ցայտնի է որ եմմանական նախա – րար Փինէ « բան մը » կը պատրաս – տէ, բայց կը կարծուի որ որեւէ պարա – զայի մէջ վտանգաւոր արժէքաղդեցման մը առաջքը պիտի առնուի :

Առաջին տեղիս միջազգային պետնի վը – րայ պիտի կատարուին փոփոխութիւններ – րը : Ուշադինքը կը հաստատեն թէ անգլիական ոսկին (սթերլին) վերածելի պիտի ըլլայ անոնց համար որ սթերլինի չջլագիծին մէջ չեն, ինչպէս է տոլարը : Այսինքն սթերլինը պիտի դառնայ միջազ – գային արժէք ունեցող դրամ, որեւէ ա – նձն եւ որեւէ տեղ՝ վերածելի : Իրրեւ ա – ռաջին հետեւանք, կ'ըսուի թէ նոյն չար – ժումին որոշած են հետեւիլ եւրոպական կարդ մը ուրիշ դրամներ , ինչպէս մարքը եւ փլորէնը : Այս կացութեան դուրը – թայ, Ֆրանսայի եմմանական նախարարը կը մտածէ վեց ամսուան ընթացքին «ծանր» ֆրանք մը ստեղծել, այսինքն հարիւր Ֆր. ֆրանքը վերածել մէկ Ֆը – րանքի, ինչպէս Զուիցերիան : Այս պիտի չնչանակէ ֆրանքի արժեզրկումը որուն առաջքը կ'ուզեն առնել Փինէ եւ եմմա – կան իր աշխատակիցները : Այս ձեւով երկու դերայի չնչումը պիտի դիւրացնէ բաւական հաշիւներ եւ ներկայ դրամները պիտի փոխարինուին հետզհետէ : Համա – ձայն մասնագէտներու , այս փոփոխու – թիւնը աւելի կայուն պիտի դարձնէ ֆր – րանքը :

× Ներկայիս եւրոպական երկիրներու ոսկիի եւ տոլարի պահեստները հետեւեալ պատկերը կը ներկայացնեն (միլիոն տո – լարի հաշուով).— Անգլիա՝ 3810, արեւ – մտեան Գերմանիա 4040, Ֆրանսա 890, Իտալիա 1678, Զուիցերիա 9689, Պելժիա եւ Լիւքսէնպուրկ 1393, Հոլանտա՝ 1289 (ամերիկեան տեղեկագիր) :

× Սակարանները փակուեցան ուրբաթ օր Ֆրանսայի մէջ : Կը նախատեսուի 10էն 12 առ հարիւրի արժեզրկում մը հակա – ռակ բոլոր լաւատեսութեանց : Ֆրանսա – կան դրամը պիտի հիմնուի ոսկիին վրայ եւ տոլարը պաշտօնապէս պիտի արժէ 465 Ֆրանք (ներկայիս 420) :

Նախարարական արտաքարող խորհուրդ մը ուրբաթ օր պիտի տար կարդ մը կա – րեւոր որոշումներ, այդ իսկ պատճառով բոլոր սակարանները փակուեցան առաջքն առնելու համար չահադործումներու :

կան քանի մը խօսքեր արտասանելով հան – դերձ , Կրոմիքօ չմոռցաւ ըսել թէ Պեր – լինը նոյնքան վտանգաւոր է, որքան՝ Սարայեւօ ... :

Արտաքին նախարարէն վերջ խօսք առ – նելով մառեչալ Սոքոլովսքի յայտարա – րեց, առանց վարանելու.— Եթէ աշխար – հակալները պատերազմ մը չդիտայարեր – ձեն, եթէ ոչ քանի մը ժամէն, դէթ քանի մը օրէն Անգլիա պիտի կործանի ... :

ՎԻՔԹՈՐ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

Ի ՊԱՏՄՈՒԻ

Խ. Միութեան մեծապոյն պետականանե – րէն՝ Փրոֆ. Վիքթոր Համբարձում – եան նոր պատուի մը արժանացաւ :

Առջի օր՝ Ֆրանսայի Գիտութեանց Կա – ճառը, իր կարգին, թղթակից անդամ ըն – տրեց Փրոֆ. Համբարձումեանը :

Համաչխարհային համբաւի տէր, աստ – ղագնացութեան մասնագէտներու խորհր – դային յանձնախումբին զործօն անդամ , հայ գիտնականը հեղինակն է բազմաթիւ և ինքնատիպ ուսումնասիրութիւններու : Առանցք մէկը՝ աստղերուլոյսինվերաբեր – եալ, հիմը դրաւ աստղաբաշխական որ – դեական այն տեսութեան որ այդ աստ – ղերու կարդ մը լուսատու երեւոյթները արդիւնք են ցարդ անճանաչ կորիզային ուժի մը :

ԾՆՈՒՆԴԸ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Ինչպէս ամէն տարի՝ Ծնունդը այս ան – գամ ալ ծանուեցաւ աշխարհի մէջ, բացի Խ. Միութենէն :

Ափրիկէէն Ֆրանսայի 19 քարոզիչներ եկած էին որոնք Նոթրը Տամի մէջ ներ – կայ եղան պիչերային պատարագին : Զօր. Տը Կոլ Ծնունդը անցուց Քոլոմպէ լէ Տէօ գ'Էկլիւզի մէջ :

Նախագահ Քոթի, որ նախ կը մտածէր գիւղ երթալ, Փարիզ մնաց եւ պիչերը անցուց Էլիզէի մէջ : Մէկ միլիոն Ֆը – րանոցիներ չնորհաւորական նամակներ զրկած էին Հանրապետութեան Նախագա – հին «չնորհակալութիւն Պ. Քոթիի» տակա – զրութեամբ :

Երուսաղէմի մէջ Ծնունդի տօնակատա – րութիւններուն այս տարի ներկայ եղան բազմաթիւ պետնորականներ՝ ամերիկա – յի (Գերմանիայէն զացած) եւ անգլիացի (Կիպրոսէն) : Տակ Համբրչյոլ Ծնունդը անցուց Մ.Ա.Կի ուժերուն հետ, որոնք կը պտնուին Եգիպտոսի եւ Իսրայէլի սահ – մանին վրայ :

Երեք տարիէ ի վեր առաջին անգամ ըլ – լալով Ծնունդը անցաւ խաղաղ մթնոլոր – տի մէջ՝ կիպրոս :

Բեմայի մէջ քրիստոնեայ միակ կուռ – բականը պիչերային պատարագը կ'ընէր երբ համայնավարները սկսան ռմբակո – ծել . Ազգայնական Զինուցինները չփոխա – պարձեցին :

Փէքինի ձայնասփիւռը յայտարարեց թէ կաթոլիկներն ու բողոքականները Ծը – նունդը անցուցին իրենց տուներուն եւ ե – կեղեցիներու մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՕՐԱՆԻ բացերը զանիական զրօչակ կը – րող բեռնատար նաւ մը Ֆրանսացիներու կողմէ կասկածելի նկատուելով տարուե – ցաւ Մերս – էլ – Քէպիր նաւահանգիստը : Խուզարկութիւնները երեւան հանեցին որ բեռնատարը քառասուն թոն ռազմանիւթ կը փոխադրէր Ալժերիոյ ըմբոստներուն համար . Ֆրանսական իշխանութիւնները դրաւեցին պարունակութիւնը դրաւելէ եաք արտօնեցին որ շարունակէ իր ճամբան :

ԻՐԱՔԻ վարչապետ Զօր. Քասըմ խոր – հրդակցութիւններ ունեցաւ երկրին պին – ուորական զեկավարներուն հետ եւ պատ – րաստեց ծրագիր մը՝ յեղափոխութեան մը պարագային վճռական հարուած մը տալու համար բոլոր անոնց որոնք պիտի փորձեն նոր վարչակարգը տապալել : Բա – նակը ամէն անակնկալի առաջքն առնելու համար կազմ ու պատրաստ ըլլալու հրա – հանգ տուած է :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ վարչապետ Կրոթվոլ այցելութեան պիտի երթայ հա – մայնավար Զինաստան, ուրկէ պիտի անց – նի Գահիրէ, Պաղտատ եւ Նոր Տելհի :

ԸՆԹԵՐՑՈՂԻՆ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐԸ

ԻՆՏՐԱՑԻ
ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԵԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

Տիրան Զրաքեանի «Ներաչխարհը» լոյս տեսնելէն երկու տարի ետք, 1908ին, հրապարակ կուգար նաեւ նոյն հեղինակին քերթուածներու հատորը, « Նոճաստան» խորագրով, որ կը պարունակէր չորս տասնեակ քերթուածներ :

Զեմ գիտեր թէ պահանջի մը գոհացում տալո՞ւ համար է որ Խովան հրատարակչականը իր մատենաշարին 36րդ հատորն ըրաւ Ինտրայի «Նոճաստան»ի նոր տպագրութիւնը : Գէթ եղաւ սպասել ուրեմն 50 տարի, որպէս զի հաւատաւոր եւ ե – ռանդուն երիտասարդ մը, Եդուարդ Պողպատեան, լոյս ընծայէր քերթուած – ներու այս հատորը :

Ընդհանրապէս բանաստեղծութիւննե – րու հատորները չեն փնտռուիր ու չեն կարդացուիր : Ինտրայի այս տպագրանը մտանուոր ճիգ եւ յողնութիւն կը պա – հանջէ, որպէս զի կարելի ըլլայ թափան – ցել անոր խորհուրդին : Որովհետեւ կը յիշեմ ընթերցողներ, որոնք տարիներէ ի վեր չեն փորձած այլ քերթուածները լու – ծել, իբրեւ թէ մեծ մասով անոնք հանե – լուկներ ըլլային : Անտարակոյս աւելի տանելի դասած են անոնք «Ներաչխարհ»ի արձակը, որ արդի մեր աշխարհաբարին դեղեցկութեան բոլոր չնորհներն ունի, զարտուղութիւններով մխսին :

Այս հատորին քերթուածներէն դուրս, Ինտրա ուրիշ քերթուածներ ալ գրած է : Լաւ պիտի ըլլար, եթէ հրատարակիչը անոնց վրայ աւելցնէր նաեւ այդ կտորները, զոր ան ստորագրած է չատ աւելի կանուխ ժամանակներու մէջ : Աչքիս առ – ջեւ ունիմ քանի մը հատ անոնցմէ :

Հրուանդան խորագիրը ունի ընդարձակ քերթուած մը, զոր գրած է 1891 Սեպտեմբեր 12ին եւ զոր՝ Ազգ. Հիւան – դանոցի ընդարձակ տարեցոյցը արտատպած է 1932ին :

Ծովափին ծիրը վերնագիրն ունի ուրիշ քերթուած մը, գրուած 1892 Փետր. 7ին, արտատպուած «Արեւելք»ի մէջ : Ուրիշ մը՝ Գիշեր վերնագրով, 1908ի « Ամէնուն տարեցոյց»ին մէջ տպուած : 1907ին նոյն տարեցոյցին մէջ ունի Գետը խորագրով քերթուած մը : Բաւական ընդարձակ քերթուած մըն է նաեւ «Կարաւան անտառին մէջ», «Արեւելք»ի մէջ լոյս տեսած 1892 Ապրիլին, եւ « Լուսնակը» 1906ին գրուած եւ տպուած՝ 1907ի «Ամէնուն Տարեցոյց»ին մէջ :

« Նոճաստան »ի սկիզբը յիշատակի ձօն մը կայ, «Նոճեզաւար եւ Նոճեսօսափ սիրոյ», ուղղուած մօրը, Աննա Գ. Զրաքեանի : Բանաստեղծական, զգայուն եւ ներշնչուած խօսքեր են, որով Ինտրա կը ներբողէ իր պաշտելի մայրը : Այդ տողերը ոչ միայն մօրը նկարագրին ամէնէն պերճախօս վիճերը կը ներկայացնեն, այլ եւ ինքնակենսագրութեան մը վկայութիւններն են : Կ'արժէ ներկայացնել իր ամբողջութեանը մէջ, ըմբռնելու համար թէ արուեստագէտ զրող մը, մտածող անհատ մը ինչպէս կը գծէ իր մօրը պատկերը : —

« Գթած ու ներող սիրտ, եւ հոգի բանաստեղծական. սիրոյ աստուածային խորհուրդին ... որ կը զմայլէր լեռնե – րուն, ծաղիկներուն, աղբեւրակներուն, հովերուն, անարատ ձիւնին եւ էակնե – րուն վրայ : Ու երկնից աստղերուն, և բոլոր անդրապատում բաները կըսիրէր, երազելով : Անճնուէր, կարեկցող, ու պաշտող սիրով մը, որ ալօթքի կը նմա – նէր : Մօրս, որ օրըեց գիս երբեմն, իր երկնանուէր խաղաղածուփ յոյզերով, եւ որ, այս տարի, փոխուելով այլեւս ի հոգ՝ եւ ի տեսիլ, ի գօրութիւն, ի չունչ, ի դաղափար, ի գերմարդկային անմահարմնա – ւորութիւն : Ան իմ մէջս եւ քնարիս մըր – մունջներուն մէջ կը ժպտի, կը խայտայ, կուլայ, կը խօսի ու մտմտայ, եւ կը թե – ւածէ, կը հանդչի ի յաւիտենական տես – լականն, ի Տէր » :

×

Տիրան Զրաքեան ծովերուն, լեռներուն, նոճիներուն եւ անհունին երգիչն է :

« Նոճաստան»ը միայն չէ որ նկատի ունինք, այսպիսի արտայայտութեան մը համար : «Ներաչխարհ»ը արձակ քեր – թուածն է նուիրուած՝ դեղեցիկին, վսե – մին, լոյսին, սիրոյ եւ Աստուծոյ : Այս դպաստիարներուն չուրջ կը յածի ամէն անգամ :

Տիրան Զրաքեան բանաստեղծ է եւ խորհրդապաշտ բանաստեղծ : Անշուշտ ա – ռարկաներէն սկսած, ամէն բան խոր – հուրդ մը կը հաղնի, յաճախ՝ անթա – փանցելի :

Ինտրա լաւ ըմբռնած է իրերուն, բնու – թեան տարրերուն խորհրդաւորութիւնը : Անոր համար լեռները ճերմակ հայեցո – ղութեան մէջ կը վերանան : Անտառները կ'ընկղմին անրջանքի մէջ : Հորիզոնները անաչխարհայնութեան մէջ կը հեռանան :

Ամէն պահ, ամէն տրամադրութիւն օդ – ապատծած է Ինտրա : «Ներաչխարհ»ին մէջ արձակ երգի մը դանազան եղանակ – ները գրուած կը դտնենք. մինչ՝ «Նոճաս – տան»ը տաղաչափուած քերթուածներ կը ներկայացնէ, բոլորն ալ հնչեակներ :

Ուրիշներ ալ իրմէ առաջ եւ իրմէ ետք երգեր են դիշերը, նոճիները, որոնք կ'ա – զօթեն, անհուն ծովը մենակեացի սեն – եակն ու անոր առարկաները, երկինքը եւ լոյսը, սակայն հզօր չունչ մը կը զգաս, երբ կը մտերմանաս Ինտրայի բանաստեղ – ծութեան հետ : Իրեն հետ մենք ալ կը թափառինք պահ մը՝ անտառին խորը, կ'այցելենք ծառերու չուքին տակ կոր – ուած խրճիթ մը եւ կ'ողջունենք հոն կայծկլտող կրակը, կը հետեւինք գարնան նկարագրութեան եւ սիրոյ էակին նուիրուած ջերմագին ու կրակոտ էջե – րուն,— ամէն տեղ քնարերգական ու հովուերգական զօրաւոր ներդործութիւն մը կը զգանք :

Տիեզերական, իր սիրած որակումովը, աստուածային ուժի մը ներկայութիւնը կը տեսնէ ամէն կողմ : Խորհուրդի մը չունչը կ'առնէ, որ միչտ լինելութեան, կերպարանափոխութեան մէջ եւ յաւէր – ժական հովովոյթով մը, բանաստեղծ ին – տրա կը տեսնէ, կը լսէ, կը չօշափէ ու կը զգայ բնութեան ստեղծագործութիւնը, հրաչքի մը պէս :

Թէ՛ «Ներաչխարհ»ի եւ թէ «Նոճաս – տան»ի մէջ եսին պաշտամունքին երգը կայ : Իր նկարագրականները, խորհրդա – ծութիւնները, տպաւորութիւնները բոլո – րըն ալ քնարերգական են այն չափով որ նուիրուած են իր ներաչխարհին, ուրիչ խօսքով իր եսին զանազան երեսները լու – սաւորելու համար : Քնարերգա – կան են, որովհետեւ իր կիրքերը, վիչ – տերը, տառապանքը, յոռետեսութիւնը, ուէրերը, գոհունակութեան զոյգն պահե – րը, կը յայտնուին անոնց մէջ : Այս է պատճառը, որ անհատապաչտութիւնը Ինտրայի զրական նկարագիրն է եւ անոր խառնուածքին հիմնական յատկանիչը : Անհատապաչտ է ոչ միայն քնարերգա – կան կալուածին մէջ, այլ նաեւ իմացա – կան մարզին մէջ :

Ինտրա ինքզինքը կը դաւանի իբրեւ « մաքուր զգայականութեամբ բանաս – տեղծ մը» : Գիտութեան եւ բանաստեղ – ծութեան երկու կարողութիւնները պիտի ճուլել իր քերթուածներուն, ինչպէս նա – եւ «Ներաչխարհ»ին մէջ :

Եւ սակայն «Նոճաստան»ը հրատարա – կելէն տարի մը ետքը, իր գիրքը կը յայտնէր, ըսելով թէ սիրով հրոյ ճարակ ընել պիտի ուզէր զայն, որովհետեւ այն – տեղ կասկած կայ հանդերձեալին մասին ... հետեւեալ տողերով .

«Ա՛հ, եթէ ստոյգ չէ՛ յարակեացիս երկնա – ցեմ,
Եւ եթէ մահն անէացում է խաւար՝
Թողէ՛ք զիս, ո՛ւր, որ տխրագին մեղանչեմ» :

Եւ կամ՝

«Եթէ հո՛ւսկ այգն ալ որում հէք հոգին կ'աճձկայ,
Դատարկն է, զո՛ւրկ Յատուցեան պաղ – պաջէն անհուն,
Լա՛ւ է փշոց հետ, գլխիկոր չըճանալ այժմէն » :

Բայց եւ այնպէս քերթողը կիրք մը ու – նի, որ ուրիչ բան չէ եթէ ոչ վարանոտիկ բաներու համար դուխի ողբ մը, իսկ ան – համ իրերուն համար ալ՝ սիրոյ երգ մը :

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

— Աստուծոյ սիրուն, կ'ըսէ Պ. Պ... գանձային նախարարը, շատ մի պնդէք որ սիկառէթը պատճառներէն մէկն է բան – սերին, 600 միլիոն ոսկիի եկամուտ կ'ա – պահովէ, ամէն տարի մեր պիւտճէն :

ՈՂՋՈ՞Յ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ

●

ՄՄԲ.— Վերջերս գրած էիմ չեխ հա – յագէտ փրոֆ. Եարոմիր Եդլիչկայի մա – սին, որ կարգ մը ուսումնասիրութիւններ ընելու համար երեւան գացած էր : «Սով. Հայաստան» օրաթերթը հրատարակած է Ե. Եդլիչկայի վերոյիշեալ խորագիրով յօդուածը, զոր կը հրատարակեմ ստո – րեւ : Կ'ուզեմ միայն մեր ընթերցող – ներուն ուշադրութեան յանձնել այն պա – րագան, որ այս անգամ խորհրդային գրաճնութիւնը արգելք չէ հանդիսացած երթեմնի «դաշնակ–իմպերիալիստ – հայ – րենադաւ » Ա. Ահարոնեանի աճուան յի – շատակութեան ... :

Ես չատ ուրախ եմ, որ ինձ բախտ վի – ճակուեց տեսնել Հայաստանը եւ նրա մայրաքաղաք Երեւանը : Իմ Երեւան գալը կապուած է իմ գիտական – գրական ու – սումնասիրութիւնների եւ հետաքրքրու – թիւնների հետ :

Մեր եւ ձեր ժողովրդների պատմական անցեալը չատ նմանութիւններ ունի : Մենք էլ երկար ժամանակ տառապել ենք օտարի լծի տակ, ինչպէս Հայերը :

Մեր Փրահայի պատմութիւնը այնքան հին չէ, ինչպէս Երեւանի պատմութիւնն է, բայց Փրահան աւելի չատ յուչարձան – ներ է պահպանել, քան Երեւանը : Յու – չարձաններ, որոնք կառուցուել են այն օրերին, երբ Հայաստանը աւերուում էր ասպատակութիւնների եւ արչաւանքների հետեւանքով : Մեր քաղաքի մչակոյթի օճախներից մէկը կարլովի համալսարանն է, որը կեդրոնական Եւրոպայի ամենա – հին համալսարանն է : Այնտեղ արեւելեան չատ լեզուների չարքում իր պատուաւոր տեղն ունի նաեւ հայերէն լեզուն :

Չեխերի հետաքրքրութիւնը Հայաստա – նի մչակոյթի, արուեստի եւ գրականու – թեան նկատմամբ սկսուել է չատ վա – ղուց : Դրա լաւագոյն արտայայտութիւնը եղաւ երկու չեխ բանաստեղծների՝ Սվո – տոպլուկ Չեխի եւ Ատոլֆ Հէյդուկի այ – ցելութիւնը Կովկաս : Բայց բացի այդ եր – կու գրողներից, որոնք իրենց ճանապար – հորդութիւնը դէպի Կովկաս կատարեցին մեծ ինտերէսով, չեխական գրողնե – րի մեծ մասի յանձնարարութեամբ Կով – կաս եկաւ նաեւ երիտասարդ գրող Բո – հումիլ Հալասան, որին յաջողուեց լինել նաեւ Հայաստանում : Դա հազար ութ հարիւր եօթանասունուերկու ուս – կան պատերազմի տարիներին էր : Նա դեռ պատերազմից առաջ պալքաններում մասնակցում էր Թուրքերի դէմ մղուող պայքարին որպէս լրագրող, բայց՝ դէնքը ձեռքին : Այնուհետեւ նա մտնում է ռու – սական զօրամասերը եւ նրանց հետ միա – սին գալիս Հայաստան, նպատակ ունե – նալով մարտնչել յանուն նրա ազատա – գրութեան : Այստեղ նա մասնակցում է

ՄԻՇԱՑԻ ՕՐԱԳԻՐԸ

«Լաւ չվերաբերուեցայ Քսենիա Իվա – նովայի հետ — ինչպէս ըրի հօրս եւ մօ – րըս ... Թող գիս հանդիստ ձգեն ... ոչ ոք կը սիրէ գիս... հոգս, ներողութիւն կը խնդրեմ ուսուցչուհիէս եւ ամբողջ օրը կը գրեմ հօրս նման... այլեւս ոչ ոք կրնայ երեսս տեսնել, չեմ ալ ճաչեր, մինչեւ իսկ երբ փուռը գրուած խնձոր ըլլայ չեմ ուտեր, գիշերը չեմ քնանար. միչտ կը գրեմ ... մայրիկն ալ ինքզինքը չատ կը յոգնեցնես, պիտի ջղայնանաս, պիտի ը – սէ, ինչպէս կ'ըսէ հօրս »:

Հագիւ լմնցած, մայրիկն ու Քսենիա ներս մտան սենեակէն, մայրիկը իր ժպ – տուն եւ անոյշ աչքերով կարդաց Միչայի գրածները :

— Աստուած իմ, եւ ինչ , ոչ... ասի – կա հօրը ցոյց տալու է :

Հիմա պիտի պատժեն գիս, խորհեցաւ Միչա, տեսնելով որ մայրիկը տետրակը կը տանէր :

— Ինչո՞ւ տակն ու վրայ ըրիր ամէն ինչ, բաւ ուսուցչուհին :

— Որովհետեւ հնազանդիլ չուզեցիր ...

— Ես ձի չեմ որ հնազանդիմ այլեւս չեմ աշխատիր ...

Միչա պիտի չարունակէր, եթէ հայրը չհանէր ինքն իր մօտ :

Հայրիկին դորչ աչքերը կը փայլէին, մայրիկը բազմոցին վրայ էր երկարած, դլուխը բարձերու մէջ թաղուած՝ ու կարծես կը խնդար :

— Մտիկ ըրէ մանչուկս, քովս եկուր :

Պիտի չպատժեն գիս դուչակեց Միչա :

Հայրիկը իր սրունքներուն մէջ սեղմեց տղեկը, վեր առաւ անոր թուչիկը աչ ձեռքով :

— Քմայքոտ ես եղեր հէ՞, ինչո՞ւ ... ըսէ տեսնեմ ինչո՞ւ ...

— Այդպէս է, չեմ դիտեր ... ոչ դուն, ոչ մայրիկը եւ ոչ ալ ուսուցչուհին կը հետաքրքրուի ինձմով :

— Սրդոդած է՞ս :.

— Այո սրդոդած եմ :

— Մի սրդոդիր, ես քեղի չարիք չեմ կամենար, ոչ ալ մայրդ. տես բազմոցին վրայ երկարած՝ կը խնդայ, ես ալ պիտի խնդամ, բայց քիչ վերջը :

— Ի՞նչ կայ ծիծաղելիք :

— Աւելի վերջը կ'ըսեմ :

— Ոչ , հիմա ըսէ :

— Լաւ. կատակասէր, դուարթ, ծիծա – ղաչարժ տղեկ մըն ես :

— Կը կարծե՞ս :

— Նստէ , լրջօրէն խօսինք հետդ :

— Այո՝ կ'ուզեմ : Եւ Միչա յօնքերը պռատեց : Հայրը ծունկերուն վրայ նըս – տեցուց զայն :

— Ոչ ոք դէշ կը կամենայ քեղի Միչա. դէշ օդն է պատճառը այս բոլորին, այլա – պէս պատյոտ պիտի երթայիր եւ ամէն բան լաւ պիտի ընթանար : Խենդ ու խելառ բաներ ես գրեր օրագրիդ մէջ :

— Դուն ըսիր :

— Մ՛ ոչ... քեզի խենդ բաներ գրէ չը – սի :

— Թերեւս. ալ չեմ յիչեր. ուրեմն խենդ ու խելառ բանե՞ր գրեր եմ :

— Այո մարդուկս :

— Դուն ալ երբ գրես, կը պատահի ան – չուշա, որ խենդ բաներ գրես :

Մայրիկը ցատկեց բազմոցէն եւ դուրս նետուեցաւ : Միչա հասկցաւ թէ չէր ու – զեր հասկցնել խնդալը :

— Ինչ զաղտնապահ են սա մեծերը ...

Հայրն ալ խնդալու փափաք ունէր, և – րեսը ուռեր, կարմրեր, պեխերը ցցուեր էին, վերջապէս խոսոռվանեցաւ :

— Այո, ինծի ալ կը պատահի խենդ բաներ գրել. շատ դժուար էոր լաւ ըլլայ ամէն բան : Պզտիկ ոտանաւորներդ դէշ չեն ... Մնացեալները բան մը չեն ար – ժեր :

— Ինչո՞ւ :

— Շատ ես տրտնջացեր. չեմ գիտեր թէ տան մէջ պզտիկ քննադատ մը ունինք : Ամէն ինչ կը խծրծես : Նախ սկսէ քու անձէդ ... ոչ ... եւ ոչ իսկ այդ : Թո – ղունք սա օրագիրը :

Միչա հօրը թուղթերը կը մրոտէր կար – միր կապոյտ մատիտովը :

— Լաւ . թողունք , արդէն օրագիրը ես – ուածը այնքան տաղտկալի է՝ որքան աչ – խատիլը, միայն ... դուն էիր որ թելա – դրեցիր ըրէ : Ըսէ տեսնեմ, այսօր չաշ – խատիմ ... կ'ըլլա՞յ : Կը նախընտրեմ կարդալ Քսենիա Իվանովնայի հետ :

— Լաւ. քանի որ չես ուզեր աչխատիլ : Միայն թէ մեսին երթալ ներողութիւն խնդրելու է ուսուցչուհիդ : Անոր հաս – ցէքէն , լաւ բաներ խօսած ու գրած չենք քեզի հետ :

Հայրիկը Միչայի ձեռքէն բռնած դը – բաստենակը առաջնորդեց զայն :

— Իսկապէս , բաւ ցած ձայնով, ու – սուցչուհիդ օգին նայող քթիկ մը ունի , սակայն լաւ չէ յիչել տարիք , պզտիկ : Անարբազդելի բան մըն է այդ. դուն քթի – կիդ եւ դէմքիդ վրայ ցան ունիս. պիտի ուզէի՞ր որ միչտ քեզի յիչեցնէի տարիք. ոչ, այնպէս չէ՞ :

— Այո, լաւ պիտի ըլլար :

— Այն առեն ...

Բարեբախտաբար այսպէս վերջացաւ Միչայի օրագրին պատմութիւնը :

ՄԱՔՍԻՄ ԿՈՐՔԻ

(3 եւ վերջ)

ԿԱՐԴԱՑԵՔ ՏԱՐԱԾԵՑԵՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՕՐԵՐ ԵՒ ԺԱՄԵՐ»

ՊՈՂՈՍԱՄԱՐՏ ՀԱՅՈՑՆ

ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ... ՅԻՇԵՑԷ՛Ք ԱՐՑԱԽԱԾԸ. ՕՐԵՐՈՒ ԵՒ ԺԱՄԵՐՈՒ

Ս. Ս.

Ծերունի Ալեքսանդր Ալեքսանդրեան Ղարաբաղցի, որ ծնած է 1830 թուին Շուշի քաղաքը եւ ապրած է մինչեւ 1917 թուին Պաքու, ուր եւ մահացած է 87 տարեկան հասակին, «Հայրենիք» օրագրին 24 թիւերուն մէջ, որոնք լոյս տեսած են 1917 Նոյեմբեր 1-էն մինչեւ Դեկտեմբեր 25-ը, հրատարակած է իր ինքնագիր յուշերը, որոնք ունին ընդհանուր վերնագիր մը՝ «Իմ կեանքի օրերը եւ ժամերը»։ Ես ալ, որ ծանօթ եմ հանգուցեալին ընտանիքին հետ, ուրախ եմ, որ կրնամ ներկայացնել այդ յուշերը ընթերցողներուն, որոնք անշուշտ հետաքրքրութեամբ պիտի կարդան զանոնք։ Ես ալ պիտի ջանամ ամէն օր մէկ յուշ հրատարակել, որպէսզի ընթերցողները չձանձրանան։

Ս. Ա.

Ես ծնած եմ Շուշի քաղաքը, 1830 թուականին։ Հայրս՝ Ալեքսանդր Ալեքսանդրեան, Ղարաբաղի նշանաւոր ազգային գործիչներէն մէկն էր։ Ան ծնած էր Շուշի, 1800 թուականին։ Ան ունէր ընդհանուր կրթութիւն, ինչպէս նաեւ ռազմական կրթութիւն։ Ան ծառայած էր ռուսական բանակին մէջ, իբրեւ սպայ։ Ան ունէր նաեւ ազնուական տիտղոս մը։ Ան ունէր մեծ կալուածներ Ղարաբաղի մէջ։ Ան ունէր նաեւ մեծ տուն մը Շուշի քաղաքին մէջ։ Ան ունէր նաեւ մեծ տուն մը Թիֆլիս քաղաքին մէջ։ Ան ունէր նաեւ մեծ տուն մը Պաքու քաղաքին մէջ։ Ան ունէր նաեւ մեծ տուն մը Ղարաբաղ գաւառ

Այրի Տիկին Զուարթ Ազաջեան, Պ. Յակոբ Ազաջեան, Օրիորդներ Աբրահամ – հի, Ազատուհի եւ Ֆլօրա Ազաջեան, Այրի Տիկին Սիրանույշ Քէօսէեան, Տէր եւ Տիկ. Կարապետ Քէօսէեան, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Բապուճեան եւ զաւակը (Հայաս – տան), Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Տօպ – րուեան եւ զաւակները (Հայաստան), Այ – րի Տիկին Մարիամ Աստուրեան եւ զա – ւակները (Յունաստան), Այրի Տիկին Մէ – նէթէլ Թաղուրեան եւ զաւակները (Յու – նաստան), Պ. Օհանիկ Զօլաքեան եւ զա – ւակը, Այրի Տիկին Թէլի Սէօլէօզեան, Տիկին Գոհար Զէննէեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Պ. Քուրեան եւ Բապուճեան գերդաստանի բոլոր պարագաները սրտի խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուս – նոյն, հօր, մօրեղբօր, քեռայրին եւ տղ – ականին՝

ՍԱՆԹԻԿ ԱՂԱԶԵԱՆԻ
(ՉԷՆԿԻԼԷՐՑԻ)

կսկծալի մահը որ տեղի ունեցաւ Դեկտ. 23ին, 75 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը այս Շաբաթ ա – ռաւօտ ժամը 10·30ին Ալֆորվիլի Ս. Պօ – ղոս – Պետրոս եկեղեցին։

Ուրիշ մարմինը պիտի ամփոփուի տեղ – ւոյն գերեզմանատունը։

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայիս իբր այդ նկատել։

Այրի Տիկին Տիգրանուհի Սապոնճեան, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Սապոնճեան եւ զաւակը Լինտա, Տէր եւ Տիկին Շաւարշ Գալէնտէրեան եւ զաւակները Արամիկ եւ Յիլիփ, Այրի Տիկին Եափուճեան եւ զա – ւակները, Այրի Տիկին Նարդուհի Տըն – կոյեան եւ զաւակները, փեսաները եւ թոռները, ինչպէս նաեւ Մ. Գալէնտէր – եան, Գալուստեան, Կ. Յակոբեան, Այ – րի Տիկին Յ. Էլիգեան ընտանիքները եւ բոլոր պարագաները ցաւով կը ծանուցա – նեն՝ իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, փեսային, խնամիին եւ ազգականին՝

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍԱՊՈՆՃԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ 24 Դեկտեմբեր, Թրիօլ հիւանդանոցին մէջ, 71 տարեկա – նին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի երկուշաբթի Դեկտ. 29, ժամը 14·15ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին մէջ, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Փանթէնի գերեզմանատունը։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի ծը – նողաց միութիւնը կը յայտնէ իր խորին շնորհակալութիւնները բոլոր անոնց ո – րոնք իրենց մասնակցութիւնը բերին նիւ – թապէս թէ բարոյապէս իրենց ծննդեան հանդէսին։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐՆԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ *Կիրակի*, 28 Դեկտեմբեր, *ժամը* 16–24
Hôtel Lutétiaի *մեծ սրահին մէջ*

Ճոխ պիւֆէ

ORCHESTRE JEUNESSE

Պիտի նուագէ նաեւ հայկ. նոր թաւկօճներ Զոր կ'երգէ Պ. ԼԵՒՈՆ ՄՈՄՃԵԱՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԳԵՂԵՑԻԿ ՑԱՅՏԱԳԻՐ՝

ԿԱՐՊԻՍ ԱՓԻՒՆԵԱՆԻ երգի ծանօթ քառեակը։

Կը պարեն՝ Օր. Օր. Քէօշկէրեան եւ Դանիէլեան։

Կ'երգեն՝ Տիկին Շ. Գալայճեան եւ Օր. Միշլին Մարուքեան՝ *կիթառով։*

Զուարթ մեներախօսութիւն՝ ուսանողուհի Օր. Է. Աբգարեանի *կողմէ։*

Մուտք՝ 500 ֆրանք, ուսանողներուն՝ 300 ֆրանք։

Ծանօթ.— Կը խնդրուի այժմէն ապահովել սեղանները, հեռախօսելով՝ Կիւթէն – պէրկ 24–38 եւ կամ՝ Տօմֆրնիլ՝ 13–27։ Մինչեւ ժամը 19ը չհկողներուն սեղանե – րուն պատասխանատուութիւնը չստանձներ յանձնախումբը։

ՆՈՒԻՐ

Տէր եւ Տիկին Հրանդ Սեդա Գիւրճեան նորոդ հանդուցեալ Պ. Միհրան Ֆէլեսա – եանի յիշատակին հազար ֆրանք կը նուի – րեն Ֆ. Կ. Խաչի օգափ. կայանին։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Նորհատեան եւ զաւակ – ները Պօղոս, Գէորգ, Յակոբ, Տէր եւ Տիկին Ազամեան, Տէր եւ Տիկին Քարա – արթինեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Քիւրտճեան (Վիչի) ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի ժամը 10ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ հոգեհանգիստի պաշտօն պիտի կա – տարուի իրենց զաւկին, եղբօր, քրոջոր – դուն՝

ՓԻԼԻՊ ՆՈՐՀԱՏԵԱՆԻ

կսկծալի մահուան տարելիցին առթիւ (լինած Ալժերիա)։

Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգողները։

Այս առթիւ կը նուիրեն երկու հազար ֆրանք Փարիզի հանդստեան տուներուն եւ հազար ֆրանք «Յառաջ»ի բարեգործա – ման։ (Տառնալ «Յառաջ»էն)։

×

Նիկոմիտիոյ, Բիւթանիոյ եւ չրջաննե – րու խումբ մը հայրենակիցներու խնդ – րանքով յառաջիկայ Կիրակի 28 Դեկտ. Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ պատարագի ընթացքին պիտի կա – տարուի հոգեհանգստեան պաշտօն, Նի – կոմիտիոյ բազմավաստակ առաջնորդ Տէր Սահակեան Աբք. Յովակիմեանի հոգւոյ հանդստեան։

Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցնե – րը, յարգելու համար այս հանդիսաւոր հոգեւորականի խնկելի յիշատակը։

×

Յակոբ Առաքելեանը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի առաւօտեան ժամը 11ին հո – գեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ իր կը – նոջ Տիկ. ՏԱՏԻՄԱՆԱՑԻ մահուան քառա – սունքին եւ քանղակագործ Յակոբ Գիւր – ջեանի մահուան 10ամեակին առթիւ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշա – տակը յարգողները։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ «Յառաջ» խումբին ընկերներն ու ընկերուհիները այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։ Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայա – յուցիչը։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայր – եան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ ժամը 9ին, ղպրոցի սրահին մէջ, ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն, սովորական հաւաքատեղին, ժամը 21ին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Բացակաները նկատի կ'առնուին։

ՊԱՆԵՒՕ – ԿՈՇԱՆԻ Ֆ. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 3·30ին, Տիկին Փափազեանի բնակարանը։ Բոլորի ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՏՕՆԱԾԱՌ

Ալֆորվիլի Հայկ. դպրոցի, կիրակի ժա – մը չորսին Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ սրահին մէջ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Օգնական կարող (էտ – fուփէօզ) *օր – իրդ մը, որակեալ կանոյ քոնֆէքսիոնի աշխատանոցի մը համար։ Ներկայանալ վկայականներով եւ յանձնարարութիւն – ներով* (րեֆերանս)։ *Դիմել՝*

Ets. D. L. S.
27, RUE POISSSONNIÈRE GUT. 60-03

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՎԻՉԻՆԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Վիչիի մաս – նաճիւղի տարեկան մեծ պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ այս Շաբաթ, Դեկտեմբեր 27, ժամը 9էն մինչեւ ուշ գիշեր՝ Սալ տէ Ֆէթի մէջ։

Գեղարուեստական բաժնին իր մասնակ – ցութիւնը կը բերէ Ժան Մաս (Լիոնէն), որ պիտի երգէ հայերէն երգեր։

Կը հրաւիրուին բոլոր ծնողքները։

Մուտք՝ 400 ֆրանք։

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԸ ԿՐ ՄՕՏՆՆԱՆ

Աչքի առջեւ ունենալ հետեւեալ արեւելեան անկեղծութիւնները, որոնց չատագոյնները, թարմը, ու բարմա – զանը յարմար գիներով։

ՊԱՇԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ

ՄԷՋ ՊԻՏԻ ԳՏՆԷՔ

246, rue Vendôme
20, rue Villeroy *Lyon*

Ինչպէս արմաւ, պամիա, «եալանճի տոլմա», յունական,, թուրշի – ճներ, պիպէր, տերեւ, թահին հէլվա, վանիլյ, շոճոլա, նուազէք, լոգում, սագըզ, պիստակ, Շիրակ օղի, (41–45 աստիճան), երշիկ, կեսարական պաստրմա, առաջնա – կարգ սուրճ, (գարավան և մոգգա), համեմներ մահլէպ, սալէպ, ձիթա – պտուղ, ամէն տեսակէ, ձէթ, հաշ – խավալ (պուլկարական), ներմակ պանիր (ոչխարի կաթով), ամէն կարգի պահածոներ, գուսգուս, հե – րիսա, կարմիր ոսպ, Հալէպի։

Միշտ Պահատուրեան վաճառատունը

Արագ սպասարկութիւն ապսպր – րանքներու առաքման համար։

Մի մոռնաք

ՊԱՇԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
246, RUE VENDOME
20, RUE VILLEROY
LYON

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՄԱՐՍԷՅԼ

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

կը ծանուցանէ թէ տարեկան իր

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՄԸ

Տեղի պիտի ունենայ
31 *Յունուար, Շաբաթ գիշեր,*
Ֆլիւպի մէջ

ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԱՄԵԼԻՆԵՐ

REMINGTON "Princess"	REMINGTON "Super 60"	REMINGTON IV
— Մասնաւորաբար — ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ պատրաստուած մօտէլը	ԱՄԷՆԷՆ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԱԾԸ Super-confort du rasage électrique	Բոլոր պիւտճէներուն մատչելի ՄՕՏԷԼ մը ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

Services Commerciaux Rasoirs Electriques
12 Rue Edouard VII Paris-9e

Qualité Bongoût
appréciée partout

HALVA-TAHïN-LOKOUM

une seule qualité
une seule marque

BONGOUT

SOCIETE BONGOUT:
services commerciaux: 40, la Canebiere-Marseille
USINE: St MENET (BANLIEUE MARSEILLE)

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

BOSPHORE

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (*սուսամ*) եւ շաքարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմային, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով,

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան։

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը։

Sté BOSPHORE (ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ)
2, Rue Louis Astoin - Marseillle

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900

Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք : Հատը 15 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 28 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ DIMANCHE 28 DÉCEMBRE 1958

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8380 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4181

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՎԵՐՋԱՑՈՂ ՏԱՐԻՆ

Տարին կը վերջանայ համեմատաբար խաղաղ մթնոլորտի մը մէջ :

Փոթորկալից տարի մը եղաւ, 1958ը, ուր քանի մը օրէն պատմութեան պիտի անցնի :

Տարին սկսած էր անստոյգ կացութեան մէջ :

Բազմաթիւ բարդ խնդիրներ կային միջազգային դիւանագիտութեան կանաչ սեղաններուն վրայ :

Ո՛չ մէկ հարց լուծուած էր :

Այսօր, երբ տարին կը փակենք, կը տեսնենք դժբախտաբար, որ մարդկութիւնը նոյն անստոյգ վիճակին մէջ կը գտնուի :

Նիւ Եորքի, Ժընեւի, Փարիզի, Սթրասպուրկի եւ այլ ոստաններու մէջ քաղաքական պատասխանատու դէմքեր անվերջ ժողովներ կը գումարեն՝ լուծում մը գտնելու համար իրենց առջեւ դրուած կնճռոտ խնդիրներուն :

Բոլորն ալ իրրեւ կարզախօս ունին խաղաղութեան պահպանումը :

Ի՞նչպէս ընել, որ աշխարհի ներկայ կարգուսարքը ցնցումներու չենթարկուի եւ համաչխարհային նոր պատերազմի մը արհաւիրքը չպարտադրուի մարդկութեան :

Փոխադարձ մեղադրանքները ո՛չ մէկ բանի կը ծառայեն :

Կարեւորը գործն է եւ ո՛չ թէ խօսքը :

Բոլորն ալ կը խօսին սպառազինութեանց կրճատման – նոյնիսկ պինաթա – փութեան — եւ հիւլէական փորձերու ընդհատման մասին :

Սակայն ո՛չ ոք խօսքէն գործի կ'անցնի :

Ու անընդհատ ջուր կը ծեծեն արիսպոններու մէջ :

Տարուան ընթացքին քանիցս մութ ամպեր կուտակուեցան քաղաքական հորիզոնին վրայ եւ մազ մնաց, որ փոթորիկը պայթէր :

Կարելի եղաւ առաջքն առնել ադէտին, շնորհիւ փոխադարձ զիջումներու : Մանաւանդ շնորհիւ արեւմտեան ճակատին ցոյց տուած կորովի ընթացքին, սպառնալիքներու առջեւ տեղի չտալու վճռականութեան :

Մերձաւոր Արեւելքի խռովայոյզ վիճակը փորձաքար մը եղաւ :

Տարիներէ ի վեր տեւող ջղերու պատերազմը չտեսնուած վտանգաւոր համեմատութիւններ ստացաւ :

Փետրուար մէկին Սուրիա միացաւ Եգիպտոսի՝ կազմելու համար Արաբ Միացեալ Հանրապետութիւնը :

Այս պատմական դէպքը չէր կրնար չանդրադառնալ դրացի Լիբանանի վրայ, ուր Մայիս ութին սկսած եղբայրասպան կռիւը ամբողջ վեց ամիս ահռելութեան մթնոլորտ մը ստեղծեց աշխարհի այդ ամէնէն խաղաղ երկրին մէջ :

Յուլիս 14ի իրաքեան յեղափոխութիւնը պահ մը սպառնաց համաչխարհային նոր պատերազմի մը նախաբանն ըլլալ :

Լիբանան եւ Յորդանան ճարահատ՝ արեւմուտքի օժանդակութեան դիմեցին՝ իրենց անկախութեան սպառնացող վտանգը անհետացնելու համար :

Ու Արէս՝ պատերազմի չաստուածը հեռացաւ Միջերկրականի ափերէն :

Բայց յանկարծ անիկա իր զլուխը ցցեց Ծայրագոյն Արեւելքի ալեկոծ ջուրերուն մէջտէն :

Քէմոյի ամբարձումը՝ իրրեւ նախաձեռնակ Ֆորմոզայի վրայ կատարուելիք ընդհանուր յարձակողականի մը՝ անցամ մը եւս նոր աշխարհամարտի մը զարհուրանքը պատցուց հողիներու մէջ :

Այդ փորձանքն ալ փարատեցաւ՝ դարձեալ չնորհիւ Մ. Նահանգներու կորուկ կեցուածքին :

Երրորդ փորձութիւնը չուշացաւ : Պերլինի խնդիրն էր այդ, որ իր անմեղու նակ ձեւին տակ կը պահէր յեղին միտք մը :

Այդ սպառնալիքին առաջքն ալ առնուեցաւ — գոնէ ժամանակաւորապէս : Ու մարդկութիւնը նոր տարին կ'ողջունէ խաղաղութեան մէջ :

Նոր տարուան սեմին, մէկ մաղթանք կայ բոլորի շրթունքին, — խաղաղութի՛ւն :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՔԻՆ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒՄԸ

ԿԻ ՄՈԼԷ ԴԺԳՈՀ Է

Ինչպէս պրած էինք երէկ, կառավարութիւնը կարզ մը կարեւոր որոշումներ պիտի տայ ֆրանքի բարեփոխման համար : Ուրբաթ օր սակարանները փակ էին, մինչ Նախարարաց Խորհուրդ մը, քէյ նաք ալ գահլիճի խորհուրդ մը կը քննէին էմտական մասնագէտներու առաջարկները : Շարաթ առտու Նախարարաց Խորհուրդ մը պիտի տար վերջնական որոշումները, մինչ այդ զրամատուները զգեցուցած էին նահատրվիզներու վրայ բոլոր գործառնութիւնները :

Կատարուած բարեփոխումները, որոնք անխուսափելի էին երկրին անտեսական եւ էմտական այս կացութեան մէջ, երեք դլխաւոր երեւոյթ կը ներկայացնեն.— Ա.) Համաձայնութիւն մը՝ գերմանական կառավարութեան հետ եւ գրամական մի ջազգային իշխանութեանց, այս համաձայնութիւնը թոյլ կուտայ որ ուժեղ միւներ ստացուին դիմանալու համար սթերլինի վերածումին եւ վճարումներու Եւրոպական Միութեան մօտ Ֆրանսայի ունեցած պարտքերուն : Բ) Սակի փոփոխութիւն մը ֆրանքին եւ տարի կամ օտար ուրիշ դրամներու հետ : Այս ուղղութեամբ կը կարծուի թէ տոլարը արժէ 470էն 500 ֆրանք (4·7էն 5 ֆրանք նոր հաշուով) : Գ) «Մանր» ֆրանքի մը սահեցումը : Ինչպէս ըսած է՝ մինչ երկու գերոյի ընդմէջ մը պիտի ըսուեր նոր ֆրանք մը, հարիւր ֆրանքը պիտի հաւասարի մէկ ֆրանքի, այսինքն՝ պիիքէէը պիտի արժէ 12 ֆրանք 50, այս նոր ֆրանքին անունն ալ կրնայ փոխուիլ (ոսկի) : Դրամներու փոփոխութիւնը պիտի կատարուի հետզհետէ, կրնայ տեւել տարի մը, արդարեւ 3·400 միլիառ ֆրանք կայ շրջադայութեան մէջ : Փոփոխութիւնը երեք անգամով պիտի կատարուի, առաջին վեց ամսուան ընթացքին հաւանական է որ «ծանր ֆրանքը» գործածուի միայն արտասահմանի հետ յարաբերութեանց համար : Երկրորդ հանդրուանով մը հետզհետէ պիտի փոխուին հին դրամները նորերու հետ եւ շրջան մը անշուշտ երկու դրամներն ալ պիտի գործածուին (քանի մը ամիս) եւ վերջապէս 1960 Յունուար մէկէն միայն նոր դրամները պիտի ըլլան : Փոխարութիւններու համար ոչ մէկ սեղմում կամ գումարի սահմանում տեղի պիտի ունենայ, ինչպէս 1948ին երբ հինգ հազար ֆրանքնոցները փոխուեցան :

Կառավարութիւնը տեղեակ էր այս կարգ մը որոշումները տալ երկու – երեք կարեւոր պատճառներով : Առանց կարգին առաջին առթիւ Հասարակաց Շուկան ուր Ֆրանսան պէտք է դրաւէ հաւասար տեղ մը եւ ներկայանայ կայուն դրամով մը : Միւս կողմէ Ֆրանսան պիտի կարենայ մրցիլ օտար չուկաներու հետ :

Այս փոփոխութիւնները եղան դլխաւորապէս սթերլինի «վերածելի» դառնալէն ի վեր : Արդարեւ ներկայիս նոյնիսկ սթերլինի չրջագիծէն դուրս, անդլիականը կարելի է վերածել ոսկիի կամ որեւէ ուրիշ դրամի ինչպէս է տոլարը : Այս ուղղութեամբ Հասարակաց Շուկայի միւս երկիրներն ալ որոշեցին հետեւիլ Անդլիոյ :

Շարաթ օր վերջնական ձեւ ստանալէ ետք եմտական նորութիւնները ճայնասփիւռէն եւ հեռատեսիլէն պիտի յայտարակ Զօր. Տը Կոլ, տակաւին վարչապետ :

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԴԻՐՔԸ

Ընկերվարականները եւ իրենց ընդհ. քարտուղարը՝ կի Մոլէ չատ գժգոհ են ձեռք առնուած միջոցներէն, եւլլի տնտեսական գետնի վրայ քան եմտական : Առաջին առթիւ նամակ մը գրելով Տը Կոլին, կի Մոլէ կը բողոքէ թէ Փինէ պինքը տեղեակ պահած չէ տրուելիք որոչումներէն մինչ Փոփիւլէռ կը գրէ.— Կայուն դրամը ամէն բան չէ : Ընկերվարականները կը հաւատան թէ ֆրանքի արժեւորումը պիտի ընդունի Իտալիոյ վարչապետ Ֆանֆանին, որուն հետ պիտի խորհրդակցի երկու երկիրներու տնտեսական գործակցութեան եղանակներուն շուրջ : Միաժամանակ գերմանական եւ ճափոնական պատուիրակութիւններ ուսումնասիրութիւններ պիտի կատարեն Նեղոսի հովիտին մէջ, ճշդելու համար Ասուանի ամբարտակին չինութեան համար իրենց բերելիք մասնակցութեան տարողութիւնը :

× Գահլիէէն կը հաղորդեն թէ «մահուան կամաւորներ» զօրաբաժինի 35·000 հոգին էլ Ալճար համալսարանին մէջ եւ իւնք տարի պիտի մարզուին ռազմապետական զանազան ճիւղերու մէջ :

բականները մտահոգ են դլխաւորապէս ընկերային գետնի վրայ կատարուելիք փոփոխութիւններէն՝ (կարգ մը յատկութիւններ) ասոնց կարգին կը նախատեսուի որ ընտանեկան նպաստներու.— (Allocations familiales) ոսկը թէեւ պիտի բարձրանայ բայց օգտուողներու թիւը պիտի նուազի :

× Յիշենք որ Ֆրանսայի այսօրուան կատարած բարեփոխումը կը նմանի Գերմանիոյ կատարած դրամական բարեփոխման (1948), արդէն քանի մը օր է Փարիզ կը գտնուի Պոնի եմտական նախարարը՝ Պ. Էյկէ :

× 1914էն ի վեր ֆրանքին 13րդ արժէքաղրկումը պիտի ըլլայ այս բարեփոխումը :

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ԴԱՒԱՃԱՆ ԵՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐԵՑ ՍԱՐԱՃ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԺՈՂՈՎՆԵՐ՝ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան սուրիական նահանգի Ներքին նախարար պ. Սարաճ խոստ յարձակումներ զործեց սուրիացի համայնավարներուն – դէմ վրայ, մեղադրելով զանոնք՝ որ զաւեճանած են արաբական ազգայնականութեան՝ ընդդիմանալով Սուրիա – Եգիպտոս միութեան :

Սարաճ, որ Սուրիոյ «զօրաւոր մարդն» է, իր յայտարարութիւնները բրաւ «Ալ Ահրամ» թերթին, նախապահ Նասրի համակամայնավար արտայայտութիւններէն անմիջապէս վերջ : Ներքին նախարարը մասնաւորապէս չեշտեց թէ «համայնավարները իրենք պիրենք դիմակազերծեն՝ յայտարարելով թէ Արաբները զոր – ծակցութեան պէտք ունին եւ ոչ թէ զաղանակցութեան. այս ձեւով համայնավարները կ'անտեսեն Սուրիա – Եգիպտոս միութեամբ երկրին չհաճ առաւելութիւնները ... : Արաբական ազգայնականութիւնը կռնակէն զարնուհարուեցաւ. ի – րենց անհատական չահէն զատ ուրիշ բան մասին չմտածող տարրերու կողմէ » :

Ուշագրաւ է որ հակահամայնավար սուր պայքար մը ծայր առաւ միաժամանակ Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ մէջ, ուր Ընկերային ժողովրդական կուսակցութիւնը թռուցիկներ ցրուեց, զօրավիզ կանգնելով Նախապահ Նասրի՝ համայնավարներուն – դէմ կատարած իր յարձակումներուն առիթով :

Ընկերային ժողովրդական կուսակցութիւնը արգիլուած է Սուրիոյ մէջ, բայց Լիբանանի մէջ ազատ է : «Արդասարեր Մահիկի»ի մը կազմութեան կոմմունակից այս չարժումը ղէմ է Մ. Միութեան եւ Եգիպտոսի հետ Սուրիոյ կամ Լիբանանի դաշնակցութեան : Ծանօթ է նաեւ Ղոմ անունով :

Միւս կողմէ Նոր տարուան հետ քաղաքական եւ անտեսական կարեւոր ժողով – ներ պիտի սկսին Գահիրէի մէջ, ուր պիտի երթայ Համբրչոլա, Յունուար չորսին : Օրակարգի վրայ կը գտնուի նաեւ պաղեստինցի տարադիրներու հարցը :

Յունուար 11ին Նախապահ Նասր պաշտօնապէս պիտի ընդունի Իտալիոյ Վարչապետ Ֆանֆանին, որուն հետ պիտի խորհրդակցի երկու երկիրներու անտեսական զործակցութեան եղանակներուն շուրջ : Միաժամանակ պերմանական եւ ճափոնական պատուիրակութիւններ ուսումնասիրութիւններ պիտի կատարեն Նեղոսի հովիտին մէջ, ճշդելու համար Ասուանի ամբարտակին չինութեան համար իրենց բերելիք մասնակցութեան տարողութիւնը :

× Գահիրէէն կը հաղորդեն թէ «մահուան կամաւորներ» զօրաբաժինի 35·000 հոգին էլ Ալճար համալսարանին մէջ եւ իւնք տարի պիտի մարզուին ռազմապետական զանազան ճիւղերու մէջ :

ՈՒՂՂԱԳՐԱԿԱՆ

6·

Երբայերէն ԱՄԷՆ բառը, ըստ ձեւաբանութեան (մորֆոլոժի), կը յիշեցնէ հի-մէն բառը,— այս երկու բառերն ալ կուգան Աստուածաշունչ Մատեանէն:

Հիմէն գործածուած է երկու անգամ՝ Հին Կտակարանին մէջ: Պոլսոյ տպագրութիւնը (Պաղտատլեան) եւ Վենետիկի տպագրութիւնը (Բագրատունի) երկուքն ալ ունին հիմէն բառը,— Գիրք Ելից, Լ· 24: Վենետիկի տպագրութիւնը երկրորդ անգամ գործածած է նոյն բառը (Գետ· ԻԳ· 13), իսկ Պոլսոյ տպագրութիւնը՝ ոչ(*),— այս վերջինը թարգմանաբար կը դնէ դորակ բառը:

Հիմէն կամ դորակ չափոց մըն է հեղուկ մարմիններու յատուկ: Աստուածաշունչ Մատեանին մէջ երբեք գործածուած չէ այդ բառը, այլ գրուած է երբայերէն փոխառութիւն մը՝ հին, (գրուած՝ լատիներէն Աստուածաշունչ Մատեանին մէջ եւս): Հետեւաբար պէտք է մերժել Պուտպաքի կարծիքը կամ աստուածաբանութիւնը (**), որ հիմնուած է Էմի (= կէս) սկզբնաւանկերուն վրայ՝ մեկնելով այն նշանակութենէն թէ «կէս» չափոց մըն է հիմէնը: Ընդհակառակն, ամբողջական է հիմէնը, տարողութիւնը՝ տասներկու լոգ, իսկ ըստ Ցովսեպոսի՝ վեց լիտր (***):

Կը կարծեմ թէ հիմէն բառը յիշատակ կը մնայ, միայն երկու գործածութեամբ (ապահովաբար միւսները սրբուած սրբագրուած), Աստուածաշունչ Մատեանի առաջին թարգմանութենէն, որ կատարուած էր ըստ աստրական օրինակին՝ հակառակ ամանց առարկութեան եւ յամառ պնդումներուն: Ուշադրեանք, մեքաթէզով մը՝ որ չա՞տ յատկանշական է (ընդ-օրինակողի մեղք չէ), աստրերէնին հէ-մին (ա) բառին տուած են հիմէն ձեւը:

Վկայութիւն մը եւս ա՛յս թէ ոսկեդարեանք էն վերջավանկը կը գրէին ոչ թէ են, այլ միշտ էն, նոյնիսկ օտար բառերը, ինչպէս ԱՄԷՆ:

Այս էր որ կ'ուզէի հաստատել ձեւաբանական այս քննութեամբ:

Եւ այժմ՝ աստուածաբանական քննութիւնը, — սկզբնական կամ արմատական իմաստին պրպտումը երբայերէնի մէջ:

ԱՄԷՆ բառը, երբայերէն, կը գրուի երեք դիրերով (ԱՄՆ): Արմատական նշանակութիւնը գտնելու համար կատարուած են աստուածաբանական բազմաթիւ փորձեր, մեծ մասը՝ երեսփոխական.

1·— Կը ծաղի, կ'ըսեն, Ամոն աստուածին անունէն:

Թէ հելլենական մշակոյթը շատ բան առած է եղիպտականէն՝ իրողութիւն է անվիճելի, բայց ասիկա չի կրնար երբեք նսեմացնել հելլենական հանճարին փառքը՝ հակառակ սա քառեակին թշնամութեան.

Ագգ պանծալի, երբեմըն պերճ,
Ամենայնիւ կաս արդ ըստերջ,
Եւ զոր ուսոյց Թադէս, Սողոմ,
Եգիպտական էր այն գողօմ:

Արդարեւ եղիպտական աստուած մըն էր Ամոն, «որդի Նովացւոյ» (Երեմ. ԽԶ· 25), զոր իւրացուցին Հելլենացիք: Ցուն-նական դիցարանութիւնը, ահա թէ ի՛նչ աւանդութեամբ, Ամոն անունը կուտայ Ողիմպոսի աստուածահօր.—

Բազոս, երիտասարդ եւ կենսուրախ աստուած, ճամբան կորսնցուցած՝ մոլորած ինկած էր Լիբիոյ անապատներուն մէջ: Արեւէն տոչորուն, դիւնեբաչխ այս աստուածը կաթիլ մը ջուր իսկ չունէր՝ թրջելու համար իր շրթունքը: Որթատունկի մը պէս, որ աւազի մէջ է տնկուած, սկսեր էր ցամքիլ, թոռմիլ ու գօսանալ, երբ յուսահատ՝ դլուխը բարձրացուց երկինք, ապաչնք կարդաց ամենակալ երկնահօր· — Ա՛հ՛ո՛ն, ո՛վ աստուած ա-ղաղներու: Ցանկարծ առջեւը տնկուեցաւ խոյ մը, որ մոլեգնօրէն սկսաւ փորել աւազը, եւ, տրա՛ջք, ցայտեց ջուրը, վճիտ ու առնորակ: Ի յիշատակ այս հրաշքին՝ Հելլէնները իրենց աստուածահայրն այ-նուհետեւ կոչեցին Ամոն, որ կը նշանակէ «աւազներու աստուած» (յունարէն՝ ամոս = աւազ):

Երբայեցիները, անապատներու բնակիչ, այս աստուածն է որ իւրացուցած են ու կ'ոգեկոչեն՝ արտասանելով ամէն, ա-դօթքի մէջ կամ վերջը:

Դիտել կը տրուի, սակայն, թէ եգիպտական աստուածին անունը դպատական ծագում ունի,— ամու – ոն բարդ բառ մը որ կը նշանակէ արտադրութիւն, աւելի ճիշդ՝ լոյսի արտադրութիւն:

Ինչ խմաստ ալ տրուի բառին, աստուածանութիւն չէ ասիկա, այլ հէքեաթ ... ի պէտս մանկանց:

2·— Կ'ըսեն թէ քաղդէական բառ մըն է ԱՄԷՆ, որ կը նշանակէ հաւատալ: Արդարեւ, քիչ մը աւելի ընդլայնուած ձեւով, ինչպէս՝ ապահովութիւն դալ, ուխտ ու դաշինք կնքել, բացատրութիւններ են ասոնք, որ ծագում կ'առնեն ամանկամ ամանաի բառէն:

Եւ սակայն իմաստաբանական այս փորձըն ալ չի լուծեր հարցը, ու կը չարուհնակուի պրպտումը՝ գտնելու համար այն արմատը, որ իրմէ մը կամ աստուածային միջամտութիւն մը կատարելու ուժով ու կախարդանքով կը լեցնէ ամէն բառին պարունակը: Աւելցնենք որ ապահովութեան, հաւատարմութեան, վստահութեան կամ ճշմարտութեան դաղափարը վերջնեկ է ամէն բառին մէջ: Ի՛նչ փոյթ թէ Նոր Կտակարանը աւելի ամբողջացած է բառին արտասած այլ դաղափարը՝ չեզոքով ծագումէն, նոյնիսկ գործածութեան ձեւէն: Ցիրաւի, ամէն բառը, որ կ'արտասանուի այլեւս խոսքի մը սկիզբը, այնպէս ինչպէս կը տեսնուի Աւետարանին մէջ՝ իրրեւ մակբայ, հեռացած է բառին սկզբնական նշանակութենէն: Ցիսուսի օրով, բառը դարձած էր հրապարակի եւ չուկայի արտասանական ձեւ: Հասարակ, դրեթէ անիմաստ խոսք:

Ամէնը հեթանոսական բան մըն էր, ծիսական խորհուրդ մը ունէր, իրրեւ մոռցուած աստուածութեան մը ոգեկոչումը: Քրիստոնէական ծիսարանը, յատկային, նեռելով Ցիսուսի բերանը դրուած ամէն ամէն ասեմ ձեզ ամին նակ աստուածը, փորձեց պատարագի արարողութեանց մէջ գործածել խորհրդաւոր ու հին էնմանիքասիոնը:

Առաջին անգամ չէ որ իմաստուն ընթերցողը կ'իմանայ, այս վկայութեամբ, թէ քրիստոնէութիւնը ծաղիկ մըն է՝ հեթանոսութեան ծառին վրայ պատուաստումով մը արտադրուած:

Այդ է որ պիտի հաստատենք՝ առանց դայթակղեցնելու:

Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Ց· Գ·— Դաւիթ Անյաղթի, Թրակացիի, Փիլոնի, Ռրճանի վերաբերեալ հարցումներուն կ'ուզէի պատասխանել «ընդ յարկաւ գրոյս»: Բայց տեսայ թէ դժուար է հարցատէրերը գոհացնել ծանօթութեանց յատուկ այդ նկուղին պատուհակով: Յաջորդով կը լրացայ ԱՄԷՆ բառին մասին կատարուած պրպտումնեերու այս շարքը, այնպէս որ Ցուսաբերի հարցարանին երկրորդ հարցումին անցնելէ առաջ (անուանավերջի ո՞յ թէ օ վերը), կը ջանամ ընթերցողներուն պատասխանել մէկ յօդուածով:

Մատենագրական այդ հարցումները մրբան ալ ըլլան հետաքրքրական, կը ծանրացնեն նիւթս, այլ մանաւանդ աշխատանքս, ուստի կը ջանամ սեղմել՝ կարենալ շարունակելու համար ուղղագրական այս ուսումնասիրութիւնը, Օրմանեանի դիմանկարը, «Բանդեմֆ»ներու շարքը: Յոգնեցուցիչ է աշխատիլ երեք վէպերի վրայ միաժամանակ:

Շ· Ն·

ՀԻԻԼԷԱԿԱՆ ՈՒԺԸ
ԵՒ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

●

«... Եւ յերկիր խաղաղութիւն
ի մարդիկ հաճութիւն ...»

Ուշադիր նայուածք մը աշխարհի նեերկայ կացութեան վրայ՝ անմիջականօրէն ի յայտ կը բերէ վիճակ մը մարդկային կեանքի, որ յոյսի ու վախի, գոհութեան եւ տագնապի, հպարտութեան եւ անձկութեան յարափոփոխ ալիքներու խաղ մըն է, կարծես:

Խաղի բնոյթ չունի, սակայն: Արդարեւ, հոգիներու մէջ պրկուղ ապրումմըն է պիտակից մարդկութեան պարապային. բոլոր անոնց համար՝ որոնք մտածելով կ'ապրին իրենց կեանքը, իրենց նմաններու կեանքին հետ միասնաբար· բոլոր անոնց համար՝ որոնք պատճառի ու նպատակի հարցումը ունին միշտ ներկայ իրենց կեանքին մէջ, մասնաւորաբար՝ անոնց համար, որոնք պատասխանատուութեան զգացումին ծանրութիւնը կը զգան իրենց հոգիին մէջ:

Արդ ակնարկ մը օրաթերթերու առաջին էջերուն: — Ահա հոյլ մը մարդերու՝ քաղաքական դէմքեր, պետական անձնաւորութիւններ, ընկերային գործիչներ, պիտնականներ, գինուորական պետավարներ իրենց ճակատներու կնճիռներուն մէջէն կը մատնեն համաչխարհային տարողութեամբ հոգեկան խորունկ այդ տագնապը: Հարց մը կայ հոն, այդ ճակատներու հոն: Ձափաղանցութիւն ըլլայ թերեւս ըսել, դասականացած Շէյքսփիրեան բառերը կրկնելով՝ «լինել թէ չլինել»ու հարցումն է այդ· խորքը՝ այդ տագնապին: Ձափաղանցութիւն՝ թերեւս: Բայց անպայման իրականութեան սերտօրէն մօտիկ: Լրջութի՞նը այդ տագնապին: — Նայեցէք պահ մը մարդոց սա հեւիհեւ վազքին դէպի խաղաղութեան քաղաքը՝ ժրնեւ: Ժողովներ, ժողովներ, ժողովնե՛ր: Անհամար, անվերջ ու բազմերանդ — քաղաքական, դիւտական, կրօնական: Բայց բոլորին հասարակաց ղոնը, վախճանական նպատակը ու մտութեան խորքը նոյն հարցն է·— Մարդուն գտած բնական ուժի մը գործածութեան, կիրարկումի հարցը, ամէնէն պարզ ձեւով զայն ըսելու համար:

Անտեսանելի հիւլէին մէջ երեւակայութիւնն իսկ յողնեցնող ու յաղթահարող ահարկու ուժին առջեւ հարցական նշան մը կայ այսօր, ամենուրեք: Ի՞նչ ընել այդ ուժը:

— «Դուռ բանալ անոր ու ճամբայ շինել»՝ բոլորին պատասխանը: Մանաւանդ՝ ուժին պահանջքը:

— «Բայց դէպի ո՞ւր, մինչեւ ո՞ւր...»՝ բոլորին հարցումը:

Վախը իջած հոգիներուն մէջ վստահութեան պակասէն, բարոյական արժէքներու գիտակցութեան նուազութենէն, անձկութիւնը, միւս կողմէն՝ ահարկու այդ ուժին զոհ դառնալու կասկածէն: Ահա բարդոյթը այդ տագնապին:

Ու, հիմա, այսպէս կոչուած՝ «հին» տարուան «դռնփակէֆ»էն ու «նոր» տարուան «դռնբացէֆ»ին Աստուածորդւոյն մարդեղութեան խորհուրդին խորէն ձայն մը կը հնչէ այդ տագնապի փոթորիկին մէջէն յստակօրէն իր երանգը տանձնացնող ու իր չեչտը անաբաս պահող:

« ... Եւ յերկիր խաղաղութիւն
ի մարդիկ հաճութիւն ...»

Եկեղեցին, որ այդ երգը մարդոց կեանքին մէջ ապրող իրականութեան վերածելու կոչումը ունի, չատ բնական բեբոյտմով մը, հետեւաբար, իր խօսքը կու դայ միացնել չատերու խօսքին եւ ճամբայ ցոյց տալ՝ տագնապին ելքին: Կարելի՞ է երեւակայել որ եկեղեցին անմասն մնայ այն համատարած մտածումի ու հոգեկան ճգնութեան ընթացքին, որ մարդկութեան կեանքը յուզող ընթացքն է այսօր, երբ այդ կեանքին երջանկութեան աւետիսը ունի ինք իրեւ սրբապան տանդ ու առաքելութիւն Աստուածորդիով ու Աստուածութենէն տրուած իրեն: Հետեւաբար, եկեղեցին քանի գիտակից է իր կոչումին՝ չի կրնար լուռ մնալ ու հանդիսատես միայն՝ մարդկային կեանքին հետ այսքան սերտ առնչութիւն ունեցող հարցի մը նկատմամբ:

Ահա թէ ինչու քաղաքական առաջնորդներու, գինուորական գեկավարներու եւ դիտնականներու չարքին կ'երեւին նաեւ եկեղեցական դէմքեր, հոգեւոր առաջնորդներ, որոնց ճակատները կնճռոտ են դարձեալ, բայց ունին հաստատ համոզման մը պայծառութիւնը որ կուգայ իրենց առաքելութեան, աւետարանի յաւիտենական ակունքէն:

Ու երբ ամէն օր կը կարդանք օրաթերթերը ու կը գտնենք հոն արձագանգը խրոխտ այդ տագնապին, կ'արժէ լսել նաեւ ձայնն եկեղեցիին ու մտածել քրիստոնէական կեցուածքի մը մասին:

Ցետագայ տողերուն մէջ ըսուածը չատ հետու է, անշուշտ, ամբողջական պատկերն այդ եկեղեցական դիրքին կամ կեցուածքին: Այդ պատկերը իր լիութեանը մէջ գծել՝ պիտի ենթադրէր մանրամասն պրպտումներ եւ դրաւէր ընդարձակ էջեր, ինչ որ մեր նպատակէն դուրս է այստեղ: Չատ համեստ փորձ մըն է այս «նախաճաշակ» մը տալու համար եղածէն ու ստեղծելու առիթ՝ քրիստոնէական հայեցակէտով դիտելու հարցը եւ մտածելու քրիստոնէական սկզբունքներու եղերով:

Արդարեւ, երկու պարադաներ ունինք, այստեղ, մեր աչքին առջեւ, այդ քրիստոնէական կեցուածքը արտայայտող.—

Ա·— Անկլիական եկեղեցւոյ դիրքը՝ այնպէս ինչպէս յայտնուեցաւ անցնող ամառուան ընթացքին դումարուած Լամպէթի համաժողովին մէջ·

Բ·— Եկեղեցիներու համաշխարհային խորհուրդի (Քոնսէյ Էօքիւմէնիք ոէ դ'Էկլիզ) դիրքը՝ այնպէս ինչպէս ի յայտ եկաւ կեդրոնական յանձնաժողովի վերջին նիստին(*):

Ա·

Անկլիքան եկեղեցին, որ համատարած պատկեր մը կը պարզէ այսօր՝ աչխարհի չորս ծագերուն իր ներկայութեամբը եւ աւելի քան քառասուն միլիոն հաւատացեալներու բազմութեամբ — Անգլիացի, Ամերիկացի, Քանատացի, Աւստրալիացի, Նոր – Զելանտացի, Զինացի, Ճափոնացի, Հնդիկ, Արաբ, Աֆրիկեցի եւայլն, ազգային ներկայացուցչութեան «մոզայիք» կերպարանքով —, իր կամքը արտայայտեց հիւլէական ուժի կիրարկման այս հրատապ հարցին մասին Լամպէթի համա-

---

(*) Եկեղեցիներու ընդհանուր տեսակէտը ներկայացնելու փորձի մը մէջ կարելի չէ անտեսել շատ բնական պատճառներով, *Կաթոլիկ եկեղեցին դիրքը*, որ մեր ծրագրէն դուրս է այստեղ: Ցայտնի է, կաթոլիկ եկեղեցին, մասնաւորապէս հանգուցեալ Պապին օրով, խաղաղութեան ջատագովներու առաջին շարքին կը դասուէր, հիւլէական ուժի դրական ու բարւոք գործածման իբրեւ ջերմ պաշտպան եւ նախանձախնդիր հետապնդող:

(*) Երբ, Ներսէս պատրիարքի օրով, պաշտօն տրուեցաւ մեզ լատագոյն ոսկեդարագէտներուն, «համեմատեալ զհայերէն թարգմանութիւնն ընդ եբրայական-ին՝ զայլակերպութիւնսն նշանակել ի լուսանցս ի ներքոյ իւրաքանչիւր իջի», եզեկիէլի գրքին Խե· եւ ԽԶ· գլուխներուն տակ բանից գրուեցաւ *հիմէն* բառը, միշտ այս ուղղագրութեամբ, (բնագրին մէջ՝ ոչ հիմէն, ոչ դորակ, այլ fսեստ): Անմտաբար, Թադէոս վրդ· Աստուածատուրեան (Համաբարբառ) կը գրէ ուղղական հոլով եզակի՝ *հիմեն*: Աշխարհաբարը (Նիւ – Եորքի տպագրութիւն) շատ կը գործածէ *հիմէն* բառը, բայց նոյն անմտութեամբ՝ կը գրէ *հիմենի* երբ կը հոլովէ, առանց խորհելու թէ գրաբարի յատուկ է այդ հոլովաձեւը, ինչպէս ցոյց կուտայ Զախչախեան, անկախ՝ *հիմեն* ձեւին արձագանգէն, որ աւելորդ էր:

(**) *Հիմինա*, որ շատ չի նմանիր յունարէնի, փոյթ չէ թէ կասկածելի վկայութիւն մը բերուի Եպիփարմոսի մէկ պատառիկէն (Քրիստոսէ Դ· դար առաջ), անծանօթ բառ մը չէ լատիներէնի մէջ: Լատիներէն Աստուածաշունչ Մատեանը թէեւ կը գործածէ *հին* եբրայական — եգիպտական բառը (տես Ֆիլիոն), հետեւելով բառը գտայ լատին մատենագիրներու մօտ, օրինակ՝ Պերսիոսի մօտ (*Երգիծ·* Ա· 130): Հայացուած հիմէն բառը չշփոթել նոյն ձեւով գրուած, իրրեւ հոմանուն, այլ բառի մը հետ, որ հեթանոսական ժառանգ է, անուն հարսնիքներու կամ ամուսնութեանց աստուածին, այսօր դարձած՝ նշանակ ... կուսութեան:

(***) Եբրայերէն այս բառը, *լոգ*, որ հայերէն թարգմանուած է նաշակ (չափ մը), գործածուած է միայն Ղեւտացւոց գրքին ԺԴ· գլուխին մէջ: Ըստ չափագէտ բաբբուններու՝ մէկ լոգին տարողութիւնը է վեց սովորական հաւկիթ, ուրեմն մէկ հիմէնին տարողութիւնը՝ 72 հաւկիթ: Կամ՝ 12 նաշակ: Եզեկիէլ ջուր խմելու օրական չափը կը սահմանէ մէկ վեցերորդ հիմէն (*Եզեկ·* Դ· 10), որ Յովսեպոսի հաշիւով՝ կ'ընէ մէկ լիտր, ինչ որ խելքի մօտիկ է: Երեւակայեցէք, Մր – Խիթար աբբահայր նախ 1872 տրամ կը դնէ հիմէնին տարողութիւնը, ու կ'աւելցնէ «չորս հօխայ եւ կէս», բայց յետոյ ինչ վա՛րը կը գրէ ... հարիւր հսան տրամ, — այդ պարագային՝ հանի՞ տրամ կ'ընէ մէկ վեցերորդը, ջուր խմելու օրական չափը:

(**) Նշված 3 — Օրսար. 10)։

Մա՛ս մա՛ս ձեռնարկել ամբողջ հանդեսի կազմակերպման։ Ամեն մի մասնաճյուղ, ամեն մի ակումբ, ամեն մի կուլտուրական կազմակերպություն պետք է ունենա իր հատուկ ծրագիրը, որ համապատասխանի տեղական պայմաններին։ Ամեն մի ակումբ պետք է ունենա իր հատուկ ելույթները, որոնք պետք է ներկայացնեն ակումբի գործունեության ամբողջ պատկերը

• ՆՈՒԻՐ

Տիկին Ալիս Մանուկեան իր մօր՝ մահուան քառասունքին առթիւ 15·000 ֆրանք կը նուիրէ Հայ Կարմիր Խաչին, եւ 15·000 ֆրանք Ֆ· Կ· Խաչին: Ստանալ «Ծառայ»էն :

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

•

1959 ԱՊՐԻԼ 26ԻՆ

ՍՈՐՊՈՆԻ ԱՄՓԻԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

1959Ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՅՑ - ԱԼՊՈՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՄԻՑԻՆ ՇՐՋԱՆԻ

ԸՆՏԻՐ ԹՈՒՂԹՈՎ 13 ՄԵԾԱԴԻՐ ԷՋԵՐ

Շէեղ նկարներ, մեծ մասը անտիպ : Գրական եւ պատմական նիւթերով ճոխ բովանդակութիւն

— ԳԵՂԱՋԱՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ —

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստուած այս օրացոյց-ալպոմը պիտի կազմէ զարդը՝ ամէն հայ տան :

ԳԻՆ 500 ՖՐԱՆՔ Այժմէն ապահովեցէք ձեր օրինակը

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN, 51, Rue Monsieur-le-Prince, PARIS - 6e

ՄԱՐՍԻԼԻԱ.— Ա· Քէօսէյեան, 2 Բիւ Պերնար Տիւպուա :

ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆԻ

ՆՈՐ ՎԷՊԸ

ԱՐՏԻՆԵՐԸ ԱՆԱՊԱՏԻՆ ՄԷՋ

540 Էջ , գին 1000 ֆրանգ

Դիմել հեղինակին՝

53, AVENUE DE ST· JULIEN

MARSEILLE - 12·

Կամ հայ գրավաճառներուն

ԿԱՂԱՆԴԶԷՔԻ

ԱՄԵՆԱՅԱՐՄԱՐ ԳԻՐՔԸ

Histoire de l'Arménie et du Peuple Arménien

—o—

Հր· Ն· Թորոսեանի վերջին գործն է Ամենահին ժամանակներէ սկսեալ մինչեւ մեր օրերը :

Բազմաթիւ պատկերներով եւ քարտէսներով զարդարուած :

Յառաջաբան՝ Լուի Մարլէնի, նախկին նախարար եւ Նախագահ Բարոյական եւ Քաղաքական Գիտութեանց Կաճառին :

Խիստ չահեկան հեղինակութիւն մըն է այս գիրքը, որ պարզ ու սեղմ ոճով կը ներկայացնէ ոչ միայն մեր ազգին պատմութիւնը, այլ նաեւ՝ զայնփար կուտայ հայ մշակոյթին ու քաղաքակրթութեան պանապան երեւոյթներուն վրայ :

Ֆրանսերէն լեզուով գոյութիւն ունեցող Հայոց Պատմութիւնները սպառած ըլլալով, Թորոսեանի այս նոր հրատարակութիւնը կուգայ լրացնելու մեծ պակաս մը, եւ 1951ին լոյս ընծայած իր Հիսքուար տը լա Լիթէրաթիւր Արմենիէնին հետ կը կազմէ լիակատար ամբողջութիւն մը :

Ստանալու համար դիմել հեղինակին,

5, Բիւ Ֆրանսուա – Փէնթօն, Փարիզ (19) : Գինն է 1000 Ֆր·, *Թղթատարի ծախքով* 1070 Ֆր·, *քոնթր – րամպուր – սըման*, 1170 Ֆրանք :

ԼԻԼԱՅԻՆ...

ՄԻՇՏ ԼԻԼԱՅԻՆ

ՁԵՐ ՁԱՐԹՕՆԸՐԸ

(Réveillon)

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 31

Ճոխ սեղանի մը շուրջ կ'ուզէք անցընել անշուշտ, ուրեմն

ԼԻԼԱՅԻՆ

24, RUE SAINT LAZARE· PARIS 9·

TÉL : TRI· 31-32

Պէտք է հեռաձայնել՝ ձեր սեղանը ապահովելու համար :

Արեւելեան քէ եւրոպական համադամներու հետ պիտի գտնէք ընտիր խմիչք – ներ եւ գուարթ մթնոլորտ մը, հաճելի նուագով մը :

ԿՈՒԷԿՈՒԱՐ ՊԱՇԱՊԱՆ

Կը չինէ ուսի նոր գործիք եւ կը առաջնէ ամէն տեսակէ նորոգութիւն, նոյնպէս կը վաճառէ ուսի վերաբերեալ ամէն տեսակի պիտոյքներ : Դիմել՝

5 BIS, RUE ROGER CHICHARD

ARNOUVILLE-LES-GONESSES - S. & O.

Բաց է Շաբաթ եւ Կիրակի օրերը :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH

17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

Այրի Տիկին Տիգրանուհի Սապոնճեան, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Սապոնճեան եւ զաւակը Լինտա, Տէր եւ Տիկին Շաւարշ Գալէնտէրեան եւ զաւակները Արամիկ եւ Ֆիլիփ, Այրի Տիկին Եափուճեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Նարդուճի Տէն – կոյեան եւ զաւակները, փեսաները եւ թոռները, ինչպէս նաեւ Մ· Գալէնտէրեան, Գալուստեան, Կ· Յակոբեան, Այրի Տիկին Ց· Էլիզեան ընտանիքները եւ բոլոր պարագաները յայտով կը յանձնա – նեն՝ իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, փեսային, խնամիին եւ ազգականին՝

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍԱՊՈՆՃԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ 24 Դեկտեմբեր, Թրնօն հիւանդանոցին մէջ, 71 տարեկա – նին :

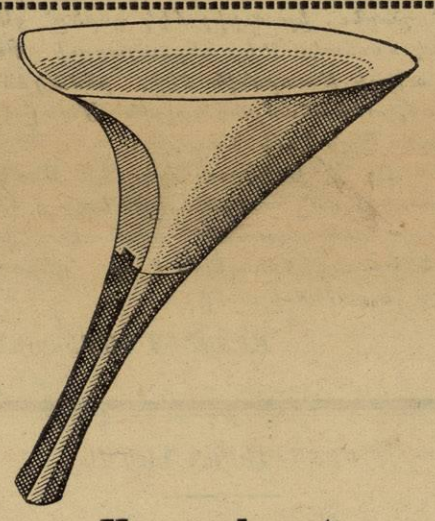
Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի երկուշաբթի Դեկտ· 29, ժամը 14·15ին, Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Փանթէնի գերեզմանատունը :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Կեղր· Կրթ· յանձնաժողովը չնորհա – կալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէր – ները ոզ,· Լեւոն Մոզեանի մահուան առ – թիւ.— Տէր եւ Տիկին Բարսեղ Տամլամ – եան երկու հազար ֆր·, Տէր եւ Տիկին Բիւզանդ Խոտիկեան երկու հազար, Տէր եւ Տիկին Վահէ Տամլամեան, Տէր եւ Տի – կին Վահրամ Մոսոիչեան, Տէր եւ Տիկին Արամ Տաթօնեան, Պ· Բարսեղ Սէրճանեան հազարական ֆրանք, Այրի Տիկին Արմե – նուհի Գրլըճեան հինգ հարիւր, Տէր եւ Տիկին Բարսեղ Տամլամեան կը նուիրեն հազարական ֆր· Հայ Կարմիր Խաչին, Որբանոց Տիկնանց Միութեան, Դպրո – ցասէր Տիկնանց Միութեան, Ս· Մու – բատեան վարժարաններու :

Տէր եւ Տիկ· Վահրամ Մոսոիչեան հա – զար ֆր· Հայ Կարմիր Խաչին :

Այս գումարները ստանալ Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ դիւանատու – նէն :

Vanplast

Հաստատութիւնը արդէն հրապարակ հանած է իտալական վերջին նորա – ձեւ բարակ կռուիկները՝ կատարե – լագործուած ձեւրնկալ նիւթերու (*մաթիէռ փլաստիք*) եւ ալիւմին – իումի միացումով :

ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ 50 – 55 – 60 65 – 70 – 75 – 80 – 85 (*նմոյշներու ձրի սպասարկութիւն*) :

VANPLAST

14, BLD. MAXIME GORKI, VILLEJUIF - SEINE

Tél.: ITA 33-38

» 16-36

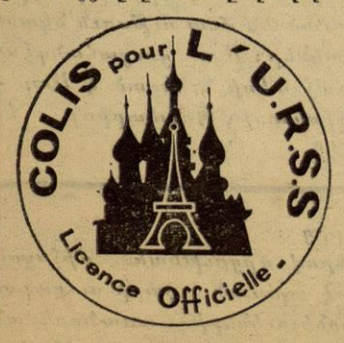
ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ Խ· ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆ , արտօնուած Մոսկուայի Ինթուրիսթէն եւ ֆրանսական Օֆիս տէ Շաճիժէն :

ԽՆԱՅԵՑԷՔ ՁԵՐ ԴՐԱՄԻՆ ԵՒ ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ·

Տօնական օրերու ձեր նուէրները ղրկելով ամէնէն արագ եւ ապահով միջոցով :

Տօները կը մօտենան եւ ՍԻԲՈՄԵՔՍ հաստատութիւնը մտածած է ձեր ազգա – կաններուն՝ ձեր արամադրութեան տակ դնելով լաւագոյն ապրանքներու ճոխ մթերք մը ամէնէն մատչելի գիներով, մաքսը եւ ծախքերը մէջը : ՍՏԱՅՈՂԸ՝ ՈՉԻՆՉ ՈՒՆԻ ՎՃԱՐԵԼԻՔ :

Մատնեցէք օպտակար նուէր մը ընելու համար, եւ մի տատամսիք մեզի ղրկելու կամ այցելելու տեղեկութիւններ կամ մանրամասնութիւններ ուղելու համար :

SICOMEX

20, Rue Royale, Paris 8·

Métro : Madeleine Tél. : OPE. 67-77

Envoi Gratuit de Renseignements et Catalogue

Յանձնուած՝ երեք շաբաթէն, հաստատուած, ստացողին ստորագրութեամբ :

ՏՕՆԵՐԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՆ

Աճապարեցէք ձեր նուէրները ղրկել Խ· Միութեան ձեր ազգականներուն :

MORY et Cie

ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Միայն իրաւունք ունի ծրարներ ղրկելու Խ· Միութիւն :

Բան չենք ծախեր եւ մեր յաճախորդներուն չենք առիթը որ մեր տան կազմէ պատրաստուած ծրարներ ղրկեն :

Մենք միայն կը ղրկենք ինչ որ դուք կ'առնէք ձեր ուզած խանութէն : Ատ – ցողը ոչ մէկ բան չի վճարեր : Միայն նոր ապրանքներ կարելի է ղրկել :

Ծրարները ապահովագրուած են եւ ղրկողը ստացագիր մը կը ստանայ ատ – բաղրուած՝, ստացողին կողմէ :

Բոլոր տեղեկութիւնները կը տրուին՝ հեռաձայնով՝ NOR. 40 72 & 50 83

10, Rue St-Quentin, Service C, Paris 10

MÉTRO ET AUTOBUS : GARE DU NORD

ԿԸ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԻ ԹԵՐԹԻՍ ԿՈՂՄԷ ՆԵՐԿԱՅԱՆԱԼ

ԽԱՆՈՒԹՊԱՆՆԵՐ ԵՒ ՇՐՋՈՒՆ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐ

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՁԵՐ ԳՆՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ ԿԱՇԻԷ ՁԳԵՍՏՆԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԷՏԻՆ

ACTUELLEMENT **BAISSE** IMPORTANTE

de fin d'année

de tous articles d'HIVER

Canadiennes, cuir - toile, etc...

PAR LE FABRICANT

STOCK IMPORTANT

Etablissements JACQUES & FILS

92, RUE DES ARCHIVES PARIS 3· - TÉL· : TUR. 69-05

Tarif sur demande - Exp. prov. c. remb.

ԲՐԻՔՕ ՀԻՒՍՈՂ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ԺՕԺ 12 ԵՒ 14

Machine à tricoter Rectiligne avec transfert de maille ITALBA

Livrable de suite en jauge 12 et 14

SOCIÉTÉ NALTA

G. NALBANDIAN

22, RUE DE LA SABLIÈRE

PARIS 14 SUF· 96-80

Remailleuse Circulaire à 1 fil ITALBA

Succès à la Foire de Paris 1958 ITALBA

sa publicité par sa qualité

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900

Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանգ : Հատը 15 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 30 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

MARDI 30 DECEMBRE 1958

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8381 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4182

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՍՓԻՒՌՔԸ 1958ԻՆ

Ի՞նչ վիճակ կը ներկայացնէ Սփիւռքի Հայութիւնը 1958ի տարեվերջին :

Աճա՞ջ գացած ենք թէ ետ մնացած :

Տարւոյն սկիզբը ցաւով պիտի կուտա – յինք թէ պատակոսմբ խորացած է Սու– րիա – Լիբանանի մեր հայաշատ գաղութ– ներուն մէջ՝ չնորհիւ բոլշեւիկեան իշխա– նութեանց հրահրած պրպռութեանց ու կը մաղթէինք, որ « նոր տարին նոր բարի բերէ » հայ ժողովուրդին :

Դժբախտաբար չիրականացաւ մեր մաղթանքը : 1958ը աւելի չարիք բերաւ քան թէ բարիք :

Լիբանանի ցաւալի դէպքերը ի վերջոյ անդրադարձան նաեւ մեր հայրենակիցնե– րուն վրայ :

Ջուտ արաբական քաղաքականութեան հետ կապ ունեցող խնդիրներուն մէջ Հա – յերուն դիրքը պէտք է ըլլար բոլորովին չէզոք, իրրեւ կարղապահ քաղաքացիներ լիբանանեան հանրապետութեան, որուն սոպնջականութիւնը կը վայելեն 37 տա – րիէ ի վեր :

Այդ ուղղմամբ քաղաքականութեան հե– տեւեցաւ Հ· Ց· Դաշնակցութիւնը, որուն առաջնորդող սկզբունքն է երբե՛ք միջա – մուխ չըլլալ հիւրընկալ երկիրներու ներ– քին վէճերուն եւ մնալ հաւատարիմ՝ օրի– նաւոր իշխանութեան :

Ա՛յս կը պահանջէր մեր բազմաչարչար ժողովուրդին խոհական չափը :

Դժբախտաբար ամէն համայնավար – հնչակ – ռամկավար տարբեր ուղեցին ձուկ որսալ պղտոր ջուրի մէջ : Ցիասան օրինաւոր կառավարութեան դէմ դնդ բարձրացնող ըմբոստներուն եւ օր ցերե – կով իրենց մամուլի էջերէն եւ ձայնաս – փիւռի պաղտնի առելութիւն ւերմանեցին հայրենակիցներու միջեւ :

Երեւանի ձայնասփիւռն ալ օգնութեան հասաւ իրենց, իւղ լեցնելով կրակին վը– րայ :

Արդի՞ւնքը : Տասնեակ երիտասարդ կեանքեր զոհուած երկուստեք : Ցաւուն ինչի՞ :

Անցեալ հոկտեմբերին Լիբանանէն էջ – միածին հրաւիրուած ուխտաւոր մը չէ քաչուած Վեհ· Վազգէն Ա·ի եւ բոլոր պատգամաւորներու ներկայութեան յայ– տարարելու՝ թէ այդ ոճիրները կը դոր – ծուէին «յանուն Խորհրդային Հայաստա – նի » :

« Հայաստանասէրը » , «էջմիածնասէր» պիտակներով զարդարուած մարդիկն էին եղբայրասպանութիւն հրահրողները :

Զոհերու ընտանիքներուն 25·000 լիր· ոսկի արամադրելով, էջմիածին կարծես կը փորձէ յակամայս իրեն վերապրուած մեղքը քաւել :

Ամենայն Հայոց Հայրապետը հայկա – կան Ծնունդին առթիւ էջմիածնի տաճա – րին մէջ քարոզ մը խօսելով կը չեշտէր ·

« Հայ ժողովուրդը արտասահմանի մէջ պէտք է ըլլայ պարկեշտ ու շինարար եւ օրինաւոր բաղաքացին իր բնակած երկ– րին » :

Ճիշդ ու ճիշդ Հ· Ց· Դաշնակցութեան քարոզած սկզբունքն է, որ կը չատապո – վէր էջմիածնի զահակալը : Սակայն իր պատգամին ամէնէն առաջ անսասանողներն եղան անոնք, որ օրն ի բուն սուտ եր – դում կ'ընեն յանուն էջմիածնի ու Խ· Հա– յաստանի :

Վերջացող տարուան ընթացքին «պա – ռակտումը խորացաւ» նաեւ յունահայ գաղութին մէջ, ուր փոքրամասնութիւն մը անյաջող փորձեր ըրաւ «անկախ հա – մայնք» մը ստեղծելու, հետեւելով Սու – րիա – Լիբանանի օրինակին :

Բացի Ցունաստանէն, Թեհրանէն ու Ա – տրպատականի թեմերն ալ իրենց անուա – նական կապերը կտրեցին էջմիածնի հետ եւ մտան Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողի –

կոսութեան հովանիին տակ :

Էջմիածին կը չարունակէ անհաչտ դիրք բռնել այս վերջինին դէմ ու կը քաջալերէ «անկախ համայնք» կազմող հեղձուածող– ները : Վերջին փաստը տեսանք Հոկտեմ– բերի «եպիսկոպոսական ժողով»ին մէջ , ուր մեր ղեբաչնորհները պատմութիւնը խեղաթիւրելով եւ դերերը շրջելով օրի – նաւոր կաթողիկոսն ու իր հաւատարիմ միաբանութիւնը «հերձուածող» կ'անուա– նէին՝ կողք կողքի նստած երկու «էս – կական հերձուածող» եւ կիլիկեան միա – բանուհիներն վտարուած եպիսկոպոսներու հետ :

Այսպէս ուրեմն, տարին կը վերջանայ սփիւռքի հայութեան համար ոչ – նա – խանձելի վիճակի մէջ :

Մաղթե՛նք, որ 1959ը աւելի բարերաս – տիկ ըլլայ հայ բազմաչարչար ժողո – վուրդին համար :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐ

ՆՈՐ ՖՐԱՆՔԸ 17,55 ԱՌ ՀԱՐԻՒՐ ԱՐԺԵԶՐԿՈՒՄ

ՏՈԼԱՐԸ ԿԱՐԺԷ 493·7

•

ՏԸ ԿՈԼԻ ԵՒ ՓԻՆԼԻ ՁԱՌԵՐԸ

ՆՈՐ ՏՈՒՐՔԵՐ ԵՒ ՅԱՒԵԼՈՒՄՆԵՐ

Շաբաթ օր Նախարարաց Խորհուրդը ըրաւ կը նախապահէր, վերջին անգամ ըլլալով, Ռըընէ Քոթի, վերջնական որո – շումներ կուտար դրամական եւ ելմտա – կան դեռնի վրայ : Ծանօթ է որ սթերլինի ազատ վերածումը եւ Հասարակաց Շու – կայի ծրագրին դործադրութիւնը Ցուն – ուար մկկէն, պատճառ դարձան որ Ֆրան– սան եւ կարդ մը ուրիշ երկիրներ , որոնք մաս կը կազմեն Եւրոպական Համադոր – ծակցութեան Տնտեսական կազմակեր – պութեան բարեփոխումներ ընեն իրենց կարդին :

Անդլիայէն զատ, Եւրոպական հետեւեալ երկիրները իրենց դրամը «վերածելի» դարձուցին :— Գերմանիա, Իտալիա, Պելժիա, Շուէյտ, Նորվեկիա, Հոլանտա , Տանըմարքա, Լիւքսէնպուրկ : Նոյնը ը– ուիպուեցաւ ընել Ֆրանսան , բայց այս վերջինը չկրցաւ խուսափիլ արժէկրկու – մէ : Օրինակով մը բացատրելու համար թէ ինչ կը նշանակէ ազատ վերածում (լիպր բոնվեռթիպիլիթէ) նշենք պարա – գան առեւտրականի մը որ պիտի կը ծա– խէ Անդլիոյ, երեք միլիոն ֆր· արժէքով : Ցարդ այդ դումարը անդլիականով (3000 ոսկի) պէտք է յանձնուէր անդլիական դրամատունը : Ներկայիս Ֆրանսացի ա – ռեւտրականը կրնայ դիմել Լոնտոնի դրա– մատան եւ փոխադրել տալ իր առնելիքը իր ուզած դրամով (տոլար, դուլդերիա – կան, ֆրանք եւն·) : Բայց ազատ վերա – ծում ըսել չէ երբեք թէ ֆրանքի չրջապո– ծին մէջ կարելի է ֆրանքը փոխել ուրիշ արժիւղի :

Սակայ զատ կառավարութիւնը որոշեց նոր ֆրանքի մը ստեղծումը «ծանր ֆրանք » որ պիտի արժէ ներկայ հարիւր ֆրանքը : Ինչպէս զրած էինք կիրակի այս փոխան – գումը պիտի կատարուի հետզհետէ մի – բոդչ տարուան ընթացքին : Կառավարու– թիւնը որոշեց նաեւ ֆրանքի նոր սակը՝ առլարը՝ 493·7 (420), ինչ որ կը նչա – նակէ 17·55 առ հարիւրի արժեզրկում մը :

Այս ազատ վերածումի կողքին կառա – վարութիւնը տուաւ ուրիշ կարեւոր որո – շում մը .— 90 առ հարիւրի ազատ ար – ձակում ապրանքներու փոխանակութեան համար Եւրոպական Համապոր – ծակցութեան Տնտեսական կազմակեր – պութեան երկիրներուն : Ասոնց դիմաց որոշուած է նաեւ 4 – 5 առ հարիւր յաւելում մը չատ ցած աչ – խատավարձքերու համար (էս–էմ–ի–ժէ), որ Փարիզի մէջ ժամը 149 ,25էն պիտի բարձրանայ 155·95ի : Այս յաւելումէն կ'օգտուին 500·000 աշխատաւորներ : Մի– չեւ եւ բարձր աշխատավարձքերու համար ոչ մէկ յաւելում չէ նախատեսուած :

5200 ֆրանքի յաւելում մը որոշուած է նաեւ ծերերու նպաստներուն :

ՏԸ ԿՈԼԻ ԵՒ ՓԻՆԼԻ ՁԱՌԵՐԸ

Այս կարեւոր որոշումները ժողովուր –

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Գ.Հ.Իրի ձայնասփիւռը հաղորդեց թէ Շաբաթ իրիկուն Խ· Միութեան եւ Ամե– րիկան Միացեալ Հանրապետութեան մի – ջեւ սառցապրուած է վերջնական համա – ձայնագիր մը, որով Մոսկուայի կառա – վարութիւնը 400 միլիոն ռուբլիի օժան – դակութիւն մը կ'ընէ Եղիպտոսի, Ա – ռուանի ամբարտակին չինութեան հա – մար : Խ· Միութիւնը պիտի տայ նաեւ հարկ եղած գործիքներն ու մասնագէտ – ները :

ՈՒՈՇԻՆԿԹընի խորհրդային դեսպան Մենչիքով տեսակցութիւն մը ունեցաւ՝ Մըրճիլ հետ, որմէ ետք յայտարարեց թէ խօսակցութեան նիւթն էր՝ Ա· Միկոյեա– նի այցելութիւնը :

ԵԳԻՊՏՈՍի «Ալ Ահրամ» թերթը կը գրէ թէ միջազգային սթոնականութիւնը զա – տարութիւն մը կազմակերպած է Արա – բական Միացեալ Հանրապետութեան դէմ՝ Սուրիա – Եղիպտոս միութիւնը քանդելու համար :

ՊԱՂՏԱՏԻ կառավարութեան հրահան – գով Գահիրէի կառավարութեան կիսա – պաշտօնական թերթը՝ «Ալ Կումհուրիա» գրաւուեցաւ : Զեկոյցի մը մէջ կը չեշ – տուի թէ յիշեալ թերթը հակաիրաքեան պայքար կը տանի «Ամերիկացիներէն ներ– չընչուած» : Միւս կողմէ Պաղտատի Ալ Թաւրաեա խմբագրականի մը մէջ կը չեշ– տէ թէ Պէյրութի եւ Գահիրէի կառավա – րութիւնները կ'աչխատին Ամերիկացինե – րու հաչտն :

ԿԼԱԶԿՈՅԻ (Անգլիա) նաւահանգիստի երկու հազար ութ հարիւր աչխատաւոր – ները գործադուլ հռչակեցին՝ բոլոքելու համար իրենց ընկերներէն մէկուն գործէ արձակուելուն դէմ : Նաւահանգիստին մէջ աչխատանքը դադրեցաւ եւ 37 նաւեր ի գուր սպասեցին որ իրենց բեռը պար – պուի :

դին պաշտօնապէս յայտնուեցան Կիրակի իրիկուն նախ՝ Վարչապետ եւ Հանրապե – տութեան ընտրուած Նախագահ՝ Տը Կոլի կողմէ, ապա ելմտական եւ անտեսական իրենց մանրամասնութեանց մէջ՝ Նախա– րար Անթուան Փինէյի կողմէ :

Զօր· Տը Կոլ յայտնեց նախ թէ ի'ըն – դունի իրեն յանձնուած պաշտօնը :

Ապա Տը Կոլ պատմականը ըրաւ մայիս– եան դէպքերու եւ ելմտական եղերական կացութեան : Բացատրեց թէ ինչ որ այսօր կը կատարուի երկար անհոգութիւններու անխուսափելի հետեւանքն է : Մեր տա– րութեանց պատճառն է, ըսաւ Զօրավա – րը, արտասահմանի առջեւ մեր անտեսու– թեան նահանջը : Չկարենալով ոչ արտա – ծել, ոչ ներածել պէտք եղածին չափ , դրկուած վարկերէ՝ հակառակ որ մեր ապ– րանքները, մեր թէֆնիքը, մեր կարողու– թիւնները բոլոր մրցակցութեանց կը դի– մանան, չատ հեռու ենք հասնելէ փոխա – նակութեանց բարձր ատիճանին, որ պի– տի կարենար զարգացնել մեր գործու – նէութիւնը :

Այս կացութեան առջեւ , չարունակեց Զօրավար – նախագահը , կարելի չէր ու– րիշ բան ընել փրկելու համար երկիրն անտեսութիւնը եւ ֆրանքը յաչտ արտա– ատմանի, մանաւանդ երբ Ցունուար 1էն կը սկսին գործադրուիլ Հասարակաց չու– կայի սկզբունքները : Տը Կոլ վստահ է որ այս բարեփոխումները, խիստ բայց ան – հրաժեչտ, թոյլ պիտի տան որ Ֆրանսան ունենայ նոր վերածնունդ մը : Եւ Տը Կոլ վերջացուց իր ճառը .— Ֆրանսացի ժո – ղովուրդ , մեծ ժողովուրդ : Հպարտու – թիւն, քաջութիւն, յոյս : Կեցցէ՛ Հանրա– պետութիւնը, կեցցէ՛ Ֆրանսան» : Տը Կո– լին յաջորդեց ելմտական նախարար եւ անկախ երեսփոխան՝ Փինէ որ մանրա – մասնութեանց մէջ բացատրեց ելմտական

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ· էջ)

ՀԻԼԷԱԿԱՆ ՈՒԺԸ
ԵՒ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

(Ե. եւ վերջին մաս)

Երկրորդ պարագան, ուր եկեղեցւոյ դիրքը արտայայտուեցաւ անցնող ամառուան միջոցին, աւելի լայն տարողութիւն ունի եւ, հետեւաբար, աւելի մեծ կարեւորութիւն :

Արդարեւ, ներկայ դարուս ամէնէն տարածուն չարժումը եկեղեցւոյ կեանքին մէջ, որ կը կոչուի Էքիւմէնիք չարժում, ի բարմէ անջատուած եկեղեցիները իրարու մօտեցնելու եւ գործակցութեան մթնոլորտ ստեղծելու կոչուած չարժում մըն է : Այդ չարժումին գործունէութիւնը կազմակերպական մեթոտով յառաջ տանելու համար կազմուած է եկեղեցիներու համաշխարհային խորհուրդը (1948ին, Ամսթերտամ), որ այս տարի հանդիսա – ւորապէս ոտնեց իր հիմնադրութեան տասնամեակը : 168 եկեղեցիներ իր մէջ հաչուող այս միութիւնը ունի կեդրոնական յանձնախումբ մը, որ տարին երկու ժողովներ կը դումարէ եւ պարբերական այդ հաւաքոյթներով կը հսկէ միութիւնը բաղկացնող զանազան ենթայանձնախումբերու գործունէութեանց : 90 անդամներէ բաղկացող այս յանձնախումբը այս տարի իր երկրորդ նիստը դումարեց Տաւրմարֆայի մէջ (Նիպոր), ուր ի միջի այլ բաներու՝ լուրջ նկատողութեան առնուեցաւ հիւլէական ուժի գործածութեան եւ եկեղեցւոյ առ այդ առնելիք դիրքին հարցը :

Ժողովը, որ տեւեց Օգոստոս 21 – 29, նախ, 23ին, լսեց հարցի ուսումնասիրութեան համար նախապէս կազմուած յատուկ Յանձնախումբի մը տեղեկագիրը, որ խմբագրուած էր աստուածաբաններէ, գիտնականներէ, բաղաքագէտներէ, եւ զինուորականներէ, վիճաբանութիւններու եւ խորհրդակցութիւններու եղրակացութիւնը պարզելու համար ժողովին եւ, ըստ այնմ, զծելու համար ուղին նոր վճռաբանութիւններու՝ հարցին առնչուելու լուսաբանման եւ դիրքին յստակեցման ի խնդիր :

Տեղեկագրի ընթերցման հետեւող վիճաբանութիւնները անմիջապէս ի յայտ բերին երկու կողմեր, երկու տեսակէտներ :—

Ա) Պահպանել հիւլէական զէնքը առժամաբար, զուտ ինքնապաշտպանութեան նպատակով, յառաջիկայ վտանգի մը չէզոքացման մտածումով, զատապարտելով հանդերձ ըստ ինքեան եւ տեւական պահպանումը եւ մանաւանդ պատերազմի համար կիրարկումը անոր :

Բ) Վանել զայն անմիջապէս, առանց պայմանի, որովհետեւ չարիք մըն է ան՝ ամէն տեսակէտով :

Կարծիքներու փոխանակութենէն ետք, կարղացուեցաւ նաեւ այս տեղեկագիրը քննադատող զրաւոր ուսումնասիրութիւն մը՝ պատրաստուած միջազգային հարցերու յատուկ մնայուն յանձնախումբին կողմէ, որ եկեղեցիներու համաշխարհային խորհուրդին կապուած մարմին մըն է :

Ի վերջոյ, հարկ նկատուեցաւ ուսումնասիրութիւնը աւելի խորացնել : Այս տեղեկագիրը նկատել սկզբնական քայլ մը դէպի նոր հետազօտութիւններ : Հրապարակել տեղեկագիրը եւ ցրուել անդամ եկեղեցիներու եւ հանրութեան՝ քննադատութենց համար, խնդրին առնչել լուսաբանութեան նպատակով :

Օգոստոս 28ին, ուրիչ նիստի մը մէջ, հարցը վերսին նկատի առնուելով ընդունուեցաւ միաձայնութեամբ հետեւեալ բանաձեւը :—

« Հիւլէական զէնքեր արտադրող պետութիւնները առաջին քայլ մը առած են այդ զէնքերու փորձարկումը քերելու համար միջազգային հակակշռի տակ :

Մենք կ'ողջունենք այս քայլը որպէս բացայայտութիւն ազգերու միջեւ յառաջացող լաւագոյն հասկացողութեան մը : Նոյն ատեն, հանդիսաւորապէս կը բաջալերենք աշխարհի պետական անձնաւորութիւնները չզոհանալ այս սկզբնաւորութեամբ , այլ ցոյց տալ բաջութիւն յառաջ տանելու համար բացուած ճամբան :

Հիւլէական փորձերու դադարումը զոր մենք պաշտպանեցինք տարի մը առաջ, պէտք է առաջնորդէ յարատեւ եւ խոհական ճիգերու դադրեցնելու համար կորիգային (*նիւքլէէր*) զէնքերու արտադրումը եւ նուազագոյնի վերածելու գոյութիւն ունեցող զէնքերը :

Իրագործումը այս նպատակներուն կը պահանջէ բարեկամութիւն եւ վստահութիւն ազգերու միջեւ : Մենք պէտք ու – նինք «բաց ընկերութեան» մը ուր մարդիկ կարենան հանդիպիլ իրարու ազատօրէն եւ սրտիվիլ զիրար հասկնալ եւ վըստահիլ իրարու : Մենք կոչ կ'ուղղենք եկեղեցիներուն օգնել պատրաստելու համար նմանօրինակ «բաց ընկերութեան» մը :

Մենք իրագեկ ենք այն մեծ դժուարութիւններուն, որոնք պէտք է յաղթահարուին : Եւ սակայն, ինչ որ անկարելի կը թուի մարդոց համար, կ'ազօթենք Իրեն որ ինք՝ իր վրայ առած մարդկութեան բեռներն ու ցաւերը՝ առաջնորդէ եւ ամրացնէ մեր գործը «վասն խաղաղութեան ի վերայ երկրի» :

×

Հրեշտակային երգն է դարձեալ ... :

Այդ երգով կը բացուին չքնաղները իրականան, հաւատաւոր քրիստոնեային : Ու այդ երգով կը փակուին անոնք :

Որովհետեւ՝

Երբ Քրիստոս աշխարհ եկաւ ու մարդացաւ, ինքզինքն ակաւ ու մարդկային պայծառ ու աստղալի երկինքէն այդ երգը հնչուեցաւ մեծ նոյն եղանակովը հովիւներուն :

« Փա՛ռք ի բարձունս Աստուծոյ
Եւ յերկիր խաղաղութիւն
Ի մարդիկ հաճութիւն ... :»

Որովհետեւ՝

Երբ Քրիստոս աշխարհէն մեկնեցաւ, իր վերջին բառերէն եղան. «Ձխաղաղութիւն զիմ տամ ձեզ ... :»

Խաղաղութեան այդ երգն է որ յանկերդի յաճախութեամբ կը հնչէ պատարագներու հայ քահանայի չքնաղներէն ամէն անդամ երբ Ս. սեղանէն դառնայ հաւատացեալներուն ու արտասանէ. «խաղաղութիւն ամենեցուն ... » :

Եւ ի՛նչ սրտառուչ չեշտ կայ այդ զոյգ բառերուն մէջ, երբ անոնք կը սուզուին հայ հաւատացեալ մարդու պիտակցութենը մէջ :

Քանի՛ դարեր անցան մեր աչխարհին վրայէն ու քանի՛ դարեր խաղաղութեան ծարաւովը ապրեցաւ մեր Ժողովուրդը : Ժամանակ եղա՞ւ, արդեօք որ երդումէր այդ երգը առանց յուզումի ու արցունքի եւ միայն խնդութեամբ եւ ցնծութեամբ :

Ծանր է, իսկապէս, ճնշիչ՝ հոգիին համար խօսիլ խաղաղութեան մասին ու խորհիլ Հայոց պատմութեան մասին :

×

Երկու չաբաթ առաջ, հիւանդանոցի մը մէկ անկիւնին մէջ պատանեակ մը մահուան գոհ էր հանձուած բժիշկներու կողմէ : Ժամերն ու վայրկեանները հաչուէր էին : 48 ժամ : Գիտէր պատանեակը որ քառասուն ութ ժամէն ետք ալ պիտի չտեսնէր լոյսը, պիտի չլսէր օդը ... Ու երբ հարցուցին իրեն իր վերջին խղճը, անմեղութեամբ ու ժպտագին՝ ըսաւ. «Թարմ դեղձ մը» : Իրար անցաւ Անգլիան : Ո՞ւր գտնել դեղձ մը ծառին վրայ այս եղանակին : Օդանաւեր թռիչք առին : Հեռաձայնային թելեր՝ սարսուռ : Հարաւային Ափրիկէ, Լոս Անճէլըս, Միջին Արեւելք, Եւրոպա ... : «Թարմ դեղձ»ին ի խնդիր : Հոգիի մը վերջին իղձն էր ... :

Ու երբ Ֆրանսայի հարաւէն յայտնուեցաւ դեղձը, եւ երբ հիւանդի իր քունէն աչքերը բացաւ փոքրիկը ու տեսաւ դեղձը՝ ժպիտը խայտաց իր դէմքին : Երջանկիկ էր : Վարձատրուած էին բոլորը : Հաղար ապրին :

×

« Թարմ դեղձը» հայ Ժողովուրդին՝ խաղաղութեան ու ազատութեան անչօշափելի, այլ զգալի այն «ԻՆՁՆ»ն է, որուն համար ոչ օդանաւերը չարժեցան, եւ ոչ խոհ ... Ծովանաւերը : Այն «ԻՆՁ»ը, սակայն, որուն վկայութիւնը կուգայ մեզի մեր սուրբերու եւ հերոսներու յիշատակէն :

Երկար ըղձացինք ու չատ պռատցինք : Մարդիկ չչարժեցան : Գիտէ՞ն արդեօք որ մեր օրերը համրուած չէին ... : Չհաւատացի՞ն մեր հիւանդութեան :

Պատասխանին ես չեմ սպասեր :

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ ՎԵՐՋԻՆ ՁՈՒԼԸ

ԻՎԱՆ ՍԵՐՈՎ

Առենը հեղ մը՝ Խրուչչեւի մարդերէն մէկը թաւալգլոր վար կ'իյնայ իր բարձր դիրքէն : Ինչպէս՝ կէորկիները, Նիքոլաները, Վիաչեսլաւները — բոլոր հին ընկերները :

Այս օրերս , դէպի խաւար տանող ճամբան բացուեցաւ Իվանի մը առջեւ : Ան՝ Իվան Ալեքսանտրովիչ Սերովն է որ ամբողջ Ռուսիոյ ապահովութեան սպասարկութեանց պետն էր, սարսափազդու այլ նաեւ չափազանց կարող մարդ մը :

Շատերու կողմէ Իվան Սարսափելի կը կոչուէր ան :

Մանրակազմ եւ ժպտուն էր Սերով եւ Խրուչչեւէն աւելի լաւ դիմէր թէ ինչ կ'անցնէր կը դառնար Կրեմլինի մէջ, եւ քուլիսներու ետին :

Քսանրուէ տարի, իրաւունք ունէր քընելու բոլոր դաղտնի թղթածրարները : Գիտէր բոլոր դաւադրութիւնները եւ անոնցմէ չատերը իր գործն էին :

Իր ասպարէզը սկսած էր 1930ին, ըմթալինի անձնական քարտուղարութեան մէջ պաչտօնով մը : Այդ քարտուղարութիւնը այն ատեն կը վարէր Խրուչչեւի ուրիչ մէկ նախկին բարեկամը — կէորկի Մալենկով : Մինչ դէպի ատոմճանական վերելք ճամբան կը բացուէր, Սերով ա – ոիթ կ'ունենար տեսնելու թէ սովորաբար ինչ ճակատագիր կը սպասէր խորհրդային դաղտնի ոստիկանութեան պետի մը : Տեսած էր իր բոլոր նախորդներուն՝ Մենժինսկիի, Ձերժինսկիի, Եակոտայի, ա – հաւոր եղովի եւ ի վերջոյ Բերիայի բռնի մահացումը :

Բայց, Իվան Ալեքսանտրովիչ երբեք անհրաժեչտ դասը չառաւ : Լաւ գործեց : Իր ախերուն համար չատ բարձր նչանակութիւն ունեցող մեծ գործեր դլուխ հանեց : Երկրորդ Աչխարհամարտի սկիզբներուն, Պալթեան երկիրներէն զանգուածային տեղահանութիւնները դեկավարեց :

Այն ատեն հասաւ իր ասպարէզի մեծ ժամը : Ուքրանիոյ դաղտնի ոստիկանութեան պետ նչանակուեցաւ : Իր այդ պաչտօնին մէջ ամէնէն սեթ գործակիցը Նիքիթա Խրուչչեւն էր, որ այն ատեն Ուքրանիոյ մէջ կը ծառայէր :

Անոնց մեծ բարեկամութիւնը — եթէ ինչ որ ես պիտեմ այն պայծառ իրականութիւնն է, որ ամէն անդամ երբ վայրկեանք ակնթարթային ժամանակի մը մէջ պատմութեան, խաղաղութեան այդ դեղձին նախանաչակը՝ վկայեցինք այն չհնարաբ, առեղծադործ ոլիին մասին, որ մեր առողջութեան ու կեանքին պատնիքըն էր : Ըսինք մարդոց, մեր եկեղեցւոյ հրաչագան կառուցուածքով, մեր դրամականութեան պայծառ լոյսով, մեր ճարտարապետութեան հպարտ ճակատով, մեր մադադաթներու փոչիածածուկ փառքով — չարունակեցէք արտասանել Զաբենցի « Ես իմ անոյչ»ը —, թէ մենք կ'ապրինք առանց « Թարմ դեղձ»ին իսկ :

Դեղձը չարուեցաւ մեզի : Զսպանք : Զլանք : Զպռռանք : Զբողոքենք :

Դեղձենին տնկենք մե'ր պարտէզին մէջ ... :

Դեղձին պէտք ունինք այսօր : Խաղաղութեան մէջ կրնանք տանիլ այն լուծը, որ աչխարհի « չարք» մեր վրայ են դրեր : Ամէն անդամ երբ խռովի հայ աչխարհը Հայու ձեռքով մեր սուրբերու եւ հերոսներու դերեզմանին վրայ արիւնը կը փրփրի հեղ մը եւս ... : Զարքը մոլեգնօրէն ու ահաւոր տեղեկութեամբ կը քրքջան՝ նոյն ատեն :

ՀԱՃՈՒԹԻ՛Ն ... :

Այդ հրաչագործ դեղձը մեր աղիին :

Ո՞ւր է , սակայն, մեր դեղձենին :

Երբ տնկենք զայն ու վայելենք անոր պտուղը այն ատեն իրաւ ապրումով կը լեցնենք մեր եկեղեցին եւ ... մեր հոգին երգելով՝

... « եւ օրհնութի՛ւն ... »

Եւ այն ատեն խունկի նման մեր երգը հայ տաճարի գմբէթէն կը վերանայ դէպի երկինք ու մեր սուրբերու քաղցրաձայն երդակցութեամբ կը հասնի Աստուծոյ ու կը վերադառնայ մեզի որպէս նոր չունչ, նոր կեանք, նոր թռիչք :

Ու մեր երգը կ'ըլլայ առաւօտեան ցօղ մեր պարտէզի դեղձենիին ... :

ԳԱՐԵԳԻՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Օխսֆորտ

փարեկամութիւն էր — կը սկսի այդ քաղաքականէն : Ուքրանիայէն եռք եկաւ կարեւոր պարտականութեանց չարք մը — Սթալինի հրամանով՝ Կրիմի Թաթարներու եւ Գերմանիա բնակող Խորհրդային քաղաքացիներու տեղահանութիւնները :

Ճիշդ այն չրջանին — պատերազմի աւարտումէն քիչ եռք — Սերով իր ամէնէն Թանկագին ծառայութիւններէն մէկը մատոյց Կրեմլինի : Ռուսիա բերաւ հրթիռի եւ անատական բնադիտութեան գերման ամենակարկառուն մասնագէտները : Ռուսական «Սպուտնիկ»ը չափազանց չատ բան կը պարտի Իվան Ալեքսանտրովիչին :

Ապա ՍՄԵՐՄ ահաւոր կազմակերպութեան փոխ – պետ նչանակուեցաւ : Այս բառը կազմուած է « Մահ Լրտեսներուն» բառերու սկզբնատառերով : 1954 Ապրիլին, նչանակուեցաւ Պետական Ապահովութեան յանձնախումբի նախագահը , պաչտօն՝ զոր կը վարէր մինչեւ վերջերս :

Սերով՝ Խրուչչեւի վստահելին էր : Այս մասին ոչ մէկ կասկած : Սերով էր որ երբ Խրուչչեւ ու Բուլկանին Անգլիա , Հնդկաստան, Պիրմանիա, Փակիստան ու Ֆինլանտա այցելեցին, ստանձնեց անոնց անձնական ապահովութեան ամբողջ հոդը :

Պետական ապահովութենէն Սերովի հեռացումը անպայման չի նչանակեր թէ ան պիտի դնդակահարուի : Շատ հաւանական է որ, ուրիչ պաչտօն մը յանձնուի անոր : Բայց անհաւանական է որ, նոր պաչտօնը նախապէս ունեցածէն աւելի բարձր ըլլայ :

Խրուչչեւ ինչո՞ւ հեռացուց Իվանը : Ամէնէն հաւանական պատճառները հետեւեալ երկուքը կը թուին ըլլալ :

Ա) Սերով սկրուած դէմք մը չէ Ռուսիոյ մէջ : Սերովի հեռացման նման քայլ մը՝ Խրուչչեւը աւելի համակրելի պիտի դարձնէ զանգուածներուն : Ապա Խրուչչեւ պիտի կրնայ ապացուցանել թէ՝ աւելի զօրաւոր է քան դաղտնի ոստիկանութիւնը : Նմանապէս, պիտի կրնայ ձեռքերը լուալ ոստիկանութեան կատարած մութ գործերուն համար : Եւ եթէ Խրուչչեւ Սերովի տեղ դնէ կուսակցական մը — իրական համաչխարհային մը — պիտի կրնայ ապացուցանել ինչ որ կը քարոզէր այս վերջին տարիներս, թէ Ռուսիոյ մէջ կուսակցութիւնը ուրիչ որեւէ կազմակերպութենէ աւելի զօրաւոր է :

(Ինչպէս ծանօթ է, Սերովի տեղ ոստիկանապետ նչանակուեցաւ Շելեփին, որ հին կուսակցական մըն է) :

Բ) Սերով այլեւս անպէտ դարձաւ Խրուչչեւին : Անոր հեռացումը կը վկայէ թէ՝ բանակին նման պաղտնի ոստիկանութիւնն ալ կուսակցութեան հակակչռին տակ կը գտնուի :

Խրուչչեւ այսպէսով՝ դէպի առաջ մեծ քայլ մըն ալ առաւ : Ետին ձգեց ահագին թշնամիներ : Եւ անոնց մէջ ամէնէն վտանգաւորը՝ Սերովն է— բոլոր դաղտնիքներուն ծանօթ մարդը :

×

Իրրեւ պաչտօնակից՝ Սերովը լաւ ճանչցող մարդոցմէ մէկը Սթոքհոլմ եարտի յատուկ ճիւղի նախկին պետ Լէոնարտ Պարթն է : Ան՝ հետեւեալ կերպով կը պարզէ իր տպաւորութիւնները. « Շատ հաճելի մարդ մըն էր : Կը սիրէի երբեմն – երբեմն զաւաթ մը խմել հետը :

Բայց ասիկա իր նկարագրին մէկ կողմըն էր : Միւս կողմը ինծի ծանօթ էր արտաքին գործոց նախարարութեան պաչտօնական տեղեկութիւններէն , որոնք կ'ըսէին թէ ան երկու միլիոն մարդ աքսորած եւ հարիւր յիսուն հազար մարդ սպաննած էր : Սերով չատ լաւ էր իր դործին մէջ : Զափազանց կարգապահ էր եւ կը պաչտուէր իր ստորադասներուն կողմէ :

Նաեւ՝ չատ կասկածամիտ էր : Գրասենեակիս մէջ ոչ մէկ ըմպելի առաւ : Ռուսական դեսպանատունէն վոտկա բերել տուաւ ու միասին խմեցինք :

Հակառակ անոր որ ընկերացող 18 ռուս ոստիկանները խոր յարդանքով կը վարուէին հետը, Սերով իր ստորադասներուն հետ ընկերութենէ կը խուսափէր :

Ու չէր ուզեր նաեւ որ մեր ընկերութեան մէջ գտնուէին իր ստորադաս սպաներս : « Ասիկա հակակարդապահական է» կ'ըսէր :

Սերով կատաղի հակապերման էր : Երբ մտքէն անցած էր թէ մեր պաչտօնական ինքնաչարժերը դերմանական կրնային ըլլալ, սպառնաց ռուսական ինքնաչարժեր

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԵՐԵՒԱՆԻ «ԱՐՄԵՆԻԱ» ՊԱՆԴՈԿԸ

Երեւանը հարստացած է ճարտարապետական նոր կառուցուածքով մը՝ «Արմենիա» պանդոկը, որ կը բարձրանայ կեդրոնական հրապարակին վրայ :

Ճարտարապետ Մ. Գրիգորեանի եւ Է. Սարապեանի պատրաստած նախագիծով կառուցուած այդ շէնքը կ'ամբողջացնէ հրապարակին ընդհանուր տեսքը, կազմելով անոր դեղեցկագոյն անկիւններէն մէկը :

Պանդոկին կամարակապ դլխաւոր մուտքը, դեղարուեստական տեսքով, կը տանի դէպի ընդարձակ նախասրահը : Զարդարուած է հայկական խոյանքներով պսակուած սիւներով : Սալայատակուած է սեւ մարմարով : Նոյն մարմարով պատուած են եօթը յարկ բարձրացող լայն ոստիճանները :

Երկրորդ արկի վրայ կը դտնուի ճաշարանը, երկու սրահներով, որոնց մէկը կը ծառայէ իբրեւ սրճարան : Ընդարձակ սրբահները ողողուած են լոյսով ու արեւով : Ճաշարանին աջ եւ ձախ կողմերը կը դտնուին ընդունելութեան երկու դահլիճները : Յոհանոցը օժտուած է մեքենայական նորադոյն սարքաւորումներով :

Պանդոկին սենեակները կահաւորուած են ճաշակով : Ներքին յարդարանքին համար առաւօրէն օդտադործուած են թաւիչ, մետաքս եւ թանկագին ուղեդորդեր : Պատերը զարդարուած են հայ նկարիչներու պատառաններով :

Արդիական այս պանդոկը ունի էլեկտրաժով դործող օդափոխութեան սիստեմ : Բացի լայն սանդուխներէն յարկերը միմեանց կը կապեն դոյդ վերելակները : Վեցերորդ յարկէն նախասրահի մուտքը կը տանի դէպի սիւնազարդ պատշգամները, որոնք կը բացուին հրապարակային վրայ :

×

ՁԵԽ ՀԱՅԱԳԻՏ եղիչկա Երեւան դացած է հայ զրողներու դործերը թարգմանելու Մոսկուայէն : Լսի՝ թէ մեր ինքնաշարժերը անգլիական էին : Սերով պատասխանեց . «Լաւ : Դուք Անգլիացիներդ շատ բան տուած էք դրականութեան, պիտութեան եւ մեքենագիտութեան : Ուրախ պիտի ըլլանք ձեր ինքնաշարժերը դործածելով » :

Խորհրդային դաղանի ոստիկանութեան պետը՝ շատ քիչ կը խօսէր իր մասին : Բնաւ չխօսեցաւ ուրիշ Ռուսերու մասին : Իր սովորական նիւթը՝ իր ընտանիքն էր :

« Տդաս իր արձակուրդը կ'անցընէ Խըրիմի մէջ, լողալով», կ'ըսէր հայրական անկեղծ հպարտութեամբ :

Սերով նեղուած կը թուէր որ անգլիական մամուլը արիւնարբու կոչած էր զինք : Չհանդարտեցաւ, երբ իրեն ըսին թէ մամուլը ազատ է Անգլիոյ մէջ :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ԱԻԱՆԴԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

—o—

Դեկտեմբեր 21ին, կէսօրէն եաքը տեղի ունեցաւ Դպրոցասէրի Տօնածառի աւանդական հանդէսը, որուն ներկայ էին Խնամակալութեան անդամները, ծնողները, մտաւորականներ եւ համակիրներ : Հանդիսասրահը շատ պզտիկ եկաւ ներկայ բազմութեան համար, այնպէս որ բոլոր միջանցքներըն ալ լեցուած էին :

Ֆրանսական քայլերգէն եւ «Ծաղկիր ազատ իմ Հայրենիք»էն եաք, խօսք առաւ վարժարանին Խնամակալութեան նախագահուհի Տիկին Տամլամեան, որ նախաձեռնեց ողջոյնի յիշատակը Տիկին Մուրատ Պօյաճեանի, Խնամակալութիւն, ուսուցչութիւն եւ աշակերտութիւն համակելով խոր սուդով : Ողբացեալ Տիկին Պօյաճեանի տարիներէ ի վեր վարած կրթական դործը այսօր ալ, ըսաւ, կենդանի է եւ բոլորիս դործօն աշխատութեան եւ զոհողութեան կը կարօտի : Այդ կերպով մեր ալ պարտականութիւնը կատարած կ'ըլլանք Հաստատութեան մը հանդէպ, որ բոլորիս բարոյական եւ նիւթական ա-ջակցութեան կը կարօտի ամէն առենէ աւելի : Ցետոյ աշակերտուհի մը Տիկին Պօյաճեանի յիշատակին արտասանութիւն մը ըրաւ :

նելու ուղղութեամբ նոր ծրադիրներ մշակելու եւ համալսարանին մէջ շարք մը դասախօսութիւններ տալու համար : Ինչպէս ըրած էինք վերջերս, Չեխոսլովակիոյ քիմիական ընկերութեան անդամները եւ հայ դրականագէտները խանդավառուած են հայ դրականութեամբ եւ լեզուով, միաժամանակ հայկական բաժին մը հաստատելով Փրակայի համալսարանին մէջ : Բազմաթիւ չեխ հայագէտներ պատրաստուած են, որոնք կապ կը պահեն Երեւանի հետ, արժէքաւոր դործեր թարգմանելով չեխերէնի :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ Նախարարաց Խորհուրդը իր վերջին նիստին մէջ քննարկած է առնառնարուծութեան հարցը, կարգ մը որոշումներ առնելով այսմասին : Երեւան եղած է որ Հայաստանի Կէդկատարուղտոհմարուծական աշխատանքները լուրջ թերութիւններ ունին : Որոշուած է արմատական փոփոխութիւններ մտցնել դիւղատնտեսական կենդանիներու որակի բարելաւման մէջ եւ զարկ տալ կովերու եւ երինջներու արհեստական սերմնաւորման : Ծրադրուած է 1959ին կենդանիներու արհեստական սերմնաւորման կեդրոններու թիւը հասցնել 315ի, եւ 1961ին կենդանիներու արհեստական սերմնաւորման մեթոտը դործադրել երկրին բոլոր շրջաններուն մէջ :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ համայնավար կուսակցութեան կեդրոնական Կոմիտէն որոշած է կուսակցութեան 20րդ համադումարին Յուլիանը փոխել 1959 Յունուար 10ի :

Մեծ ու պզտիկ աշակերտուհիներուն հայերէն, ֆրանսերէն եւ անդլերէն արտասանութիւններէն եւ խմբերգներէն եաք, որոնք ծափահարուեցան, տեղի ունեցան ներկայացումները : «Կիրակոս ա-դային ճաշարանը » կատակերգութիւն մը, «Կաղանդ պապային խոստութիւնները» ֆրանսերէն տրամախօսութիւն մը, եւ «Հին ու նոր տարին» : Բոլորն ալ խան-դավառ մթնոլորտ մը ստեղծեցին :

Վերջին ներկայացումն էր Պ. Ենովք Արմէնի «պիտի պաշտեմ հայերէն լեզուն» շատ այժմէական եւ լաւ պատրաստուած, որ ներկայացուեցաւ բարձր. դասարանի աշակերտուհիներուն կողմէ, անօրինակ ոգեւորութիւն ստեղծելով : Ոչ միայն նիւթը կը խօսէր ներկայ հասարակութեան, այլեւ բոլոր խաղացող աշակերտուհիները՝ հայերէն լեզուի մէջ երեւան բերած առողանութիւնը եւ արտայայտութեան ճկունութիւնը հիացում պատճառեցին :

Ցետոյ տեղի ունեցաւ նուէրներու բաշխումը, բոլոր աշակերտուհիները, ինչպէս նաեւ ոչ դպրոցական պզտիկները ընացան իրենց նուէրները : Պօնարնակ Պ. Գարեգին Հերիսեան եւս իր կողմէ բոլոր աշակերտներուն չաքարեղէն բաժնել տուաւ : Մնողներու կողմէ եւս կազմակերպուած էր պիւֆէ մը, որուն հասոյթը յատկացուեցաւ վարժարանին :

Կ'արժէ չնորհաւորել Դպրոցասէրի տեսչութիւնը եւ ուսուցչութիւնը, որոնք ամէն ջանք կը թափեն Հաստատութեան հայկական մթնոլորտը աւելի չօշափելի եւ կենդանի դարձնելու համար : Կ'արժէ յիշել Տիկին Մարանկօզեանի նուէր-խաղալիկները, որոնք բաժնուեցան 6րդ եւ 7րդ դասարանի աշակերտուհիներուն : Կաղանդ պապային դեղեցիկ դղեակները նուիրած էր Տիկին Պաքըրճեան :

Այս տողերը ստորագրողը առիթը յարմար կը նկատէ, իբրեւ անկողմնակալ եւ վարժարանին բարեկամը, քանի մը ճշմարտութիւններ արձանագրելու հոս, յուսալով որ անոնք պիտի լսուին պատասխանատու անձերու կողմէն :

Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան յատկացումներու տեղեկատուութիւնները, նկատի առնելով, շատ զարմայայ որ նախանցեալ տարի Դպրոցասէրին մէկ միլիոն Ֆրանքի յատկացում մը եղած է միայն, որ յատկացուած է անշուշտ շատ անհրաժեշտ եւ կարեւոր պէտքի մը : Այս դումարին բաղդատմամբ նոյն Հաստատութիւնը, հեռաւոր եւ մօտաւոր, օտար թէ ազդային Հաստատութիւններու, ձեռնարկներու եւ անհատներու բազմաթիւ յատկացումներ եւ կարեւոր գումարներ տրամադրած է :

Այդ հիմնարկութեան հայ անդամները չէ՞ն կրնար անձամբ դալ եւ մօտէն քննել ու հետաքրքրուիլ Դպրոցասէրով, եւ օժանդակութիւն մը ընել : Վարժարանը այժմ ունի ներքին անհրաժեշտ նորոգութեան եւ կահաւորումի արդիականութեան : Ողբացեալ բարեբարին հոգին լոյսերու մէջ պիտի հանդչի, երբ ամբողջ Եւրոպայի մէջ գոյութիւն ունեցող հայ ուղղկանց վարժարանը ապահովուի, եւ փոխանակ վաթսունի, հարիւրի մօտ աշակերտուհիներ յաճախեն, որպէս զի անդնայ արդիական Հաստատութիւն մը, ուր մեր աղջիկները պիտի ստանան հայկի դաստիարակութիւն, միեւնոյն ատեն պատրաստուելով պետական քննութիւններուն : Աղգապահպանումը արդեօք անիմաստ եւ անբովանդակ բա՞ռ մըն է Կիւլպէնկեան Հաստատութեան հայ անդամներուն համար, որ յաճախ աններ-պատակ օգնութիւններ կ'ընէ, փոխանակ աղջկանց կրթական Հաստատութեան մը վրայ դուրգուրալու եւ անով հպարտանալու :

Մ. Պ.

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊՈԼՍՈՑ պատրիարքը Ղալաթիոյ եկեղեցիին մէջ յայտարարած է թէ Թուրքիոյ Վարչապետ Ատնան Մէնտէրէսի կողմէ խոստում տրուած է որ Ղալաթիոյ Ս.Լուսաւորիչ եկեղեցին պիտի չիսլուի :

ԹՈՒՐԲԻՈՑ Մարզական Դաշնակցութիւնը հրաւիրած է կափամարիկ կարպիս Զաքարեանը որ մարզէ կափամարի խումբը : Այս ձեւով երրորդ Հայն է որ մարզիչ կը նշանակուի. 1936ի Պերլինի ողիմպիականին մարզիչ ու խմբապետ նշանակուած էին Աչոտ Մամիկոնեան (հեծանիւ) եւ Ռուբէն Սէմէրճեան (պասքէթպոլ) :

ՀԱԼԷՊի մարզական բոլոր խումբերու մասնակցութեամբ տեղի ունեցած ողիմպիական խաղերուն մէջ առաջնութիւնը չահած է Հ. Մ. Ը. Մ.ի խումբը, իր ետին ձգելով սուրիական Ահլի եւ Նէֆէմի խումբերը : Օրուան ախոյեան մարզիկ հռչակուած է Հ. Մ. Ը. Մ.ական Սարգիս Երէցեան, որ չահած է երեք առաջնութիւն՝ ոստումներու մէջ (մէկ քայլ, եռքեք քայլ եւ բարձրութիւն) :

ՇԱԻԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"ՕՐԵՐ ԵՒ ԺԱՄԵՐ"

ՆՈՐ ՏԱՐԻՈՎ... ՅԻՇԵՑԷՔ ԱՆՑԵԱԼԸ՝ ՕՐԵՐՈՎ ԵՒ ԺԱՄԵՐՈՎ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (318)

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀԱՏՈՐ

ԻԴ.

ՄԻ ԳԻԻՂ ՌՇՏՈՒՆՆԱՑ ԱՇԽԱՐՀԻՑ

— Այդ նրա սովրեցրած ձեւովն է պատրաստուած : Նա բժշկութիւն է լէ մանում. երբ պիւղերում հիւանդներ են պատահում, նրան կանչում են, բոլորի մօտ գնում է, ոչ միայն Հայերի, այլ մինչեւ անդամ Քրդերի մօտ : Երբ վող են առաջարկում, նա վիրաւորւում է :

— Բժի՞շկ է :

— Ոչ, այնպէս, գրքեր կարդալով, սովորել է, բայց մի լաւ բժշկից աւելի է լսում :

Նա մեր երեխաների դաստաուութեան համար էլ ոչինչ վարձ չէ ընդունում . ասում է՝ ինձ վող հարկաւոր չէ, ինձ մի կոր հաց տուէք ուտեմ եւ մի տեղ տը-ւէք պառկեմ, այդքանն էլ բաւական է : Մի խօսքով, զարմանալի անչահասէր մարդ է :

— Ուրեմն պիւղացիք սիրո՞ւմ են նրան :

— Իրանց հոգու պէս : Նա մեր երկրագործական մշակութիւնների մասին եւս շատ օգտաւէտ խորհուրդներ է տալիս . ինչ որ նրա խորհրդի համեմատ ենք ա-նում, տեսնում ենք, որ աւելի լաւ է լինում, քան թէ այն ձեւով ,որ մենք առաջ ենք մշակել : Անասունների հիւանդութեան դարմանն էլ է իմանում . անասունների ցեղը ազնուացնելու եղանակն էլ է իմանում : Տեսա՞ք մեր անասունները, ոչ մի տեղ մեր չորքոտանիում մեր պիւղի անասունների նմանը չկայ : Անդադար նոր եւ նոր դրքեր է բերել տալիս, կարդում է, ինքը սովորում է, եւ մեզ էլ նոր բաներ է սովորեցնում :

— Ի՞նչ լեզուով են լինում այդ դիրքերը .

— Զգիտեմ, այդքանը միայն դիտեմ , որ հայերէն չեն :

Ուրախալի էր լսել այդ բոլորը քահանայի բերանից : Որքան սխալ պէտք է համարել այն կարծիքը, որ կազմուել է մեր պիւղացիների մասին, թէ նրանք մոլեռանդ են, նախապաշարուած են ուսման դէմ, կամ մինչեւ անդամ թշնամի են ուսման եւ հալածում են ուսուցիչներին : Ո՞վքեր են այդ հալածեալները, ո՞վքեր են գնում պիւղերը, ո՞վքեր են մտնում ժողովրդի մէջ : — Ոչ մի օրինաւոր կեր-պով պատրաստուած մարդ, որ պիւղա-ցուն պիտանի լինէր, եւ ոչ մի բարոյա-կան մարդ, որ պիւղացու աչքում բարի օրինակ դառնար : Քաղաքի ուսեանների մրուրը թափւում է պիւղերի մէջ : Քաղաքի անպիտանը՝ պիւղում իրան պիտանի է համարում եւ յանձն է առնում պիւղացու կրթութեան դործը : Նա իր անբարոյական բարք ու վարքով դգուանք է յարուցանում ոչ միայն դէպի իր անձը, այլ եւ դէպի ուսումը, որ նա տալիս է : Անձնաւորութեան մուրը քաւում է եւ դործի վրայ : Պիւղացին սկսում է խիստ լողիկապէս դատել. « Եթէ ուսումը այդ է, եթէ ուսում առած մարդը այդպէս կը լինի, լաւ է, որդիս չփչացնեմ »... Ցոյց տուեցէք նրան բարի օրինակ, ցոյց տուեցէք ուսման չօշափելի օդուտները , եւ կը տեսնէք, նա կը սկսէ սիրել թէ ուսումը եւ թէ ուսում տուողին : Ես ուրախ էի, որ այդպիսի մի անդնահատելի անձն մեր խօսակցութեան առարկան էր :

Ինչը բոլորովին այլ կէտից սկսեց դնահատել վարժապետի արժանաւորութիւնները, ասելով .

— Նա որքան շատ ուսում ունի, որքան շատ բան դիտէ, մի եւ նոյն ժամանակ , շատ քաջ մարդ է : Նա իմանում է լաւ հրացան արձակել, եւ մեր երեխաներին եւս սովորեցնում է նշան խփել : Նա լ-մանում է ծովում լաւ լող տալ, եւ մեր երեխաներին եւս սովորեցնում է ջրի հետ այնպէս խաղալ, ինչպէս ցամաքում : Ուրիշ ինչեր չէ սովորեցնում նա. վազել , լայն փոսերի վրայից թռչել, ծառերում պատի նման հարթ ժայռերից վեր բարձրանալ, քարի կամ երկաթի ծանր կտորներ ձեռքի վրայ շարժել, գերանների կամ պարանների վրայ ճախարակի նման զանազան պտոյտներ գործել, թռիչքներ անել, եւ այլն : Դրանք շատ հարկաւոր բաներ են, մանաւանդ մեր լեռների մէջ եւ մեր դրութեան մէջ : Մենք հրեշտակների հետ չենք ապրում. մենք գազանների հետ ենք ապրում. պէտք է մարդ վազել դիտենայ, երբ պատահում է փախչել, եւ արագաշարժ ոտներ ունենայ, երբ կամենում է բռնել :

Միայն սպարտական կեանքով ապրող մի հասարակութեան ներկայացուցիչը կարող էր ոչնի նման դնահատել մարմնամարզութեան առողջարար, կենդանացուցիչ եւ հոգի ,միտքը ու մարմինը կազդուրիչ նշանակութիւնը , — կարող էր հասկանալ եւ նրա նշանակութիւնը կեանքի պատահարների դէմ մաքառելու մէջ :

Թէ ոչխ, թէ քահանայի հայեացքների մէջ, եւ թէ առհասարակ նրանց դատողութեան բոլոր ձեւերի մէջ՝ խիստ սակ ներեւ կերպով երեւում էր իրանց սիրած վարժապետի ազդեցութիւնը : Այդ մարդիկը բոլորովին այլապէս էին վերաբերւում կեանքին եւ նրա պահանջներին, քան թէ՝ որքան պատահել էր ինձ լսել՝ հայ չինականի դատողութիւնը :

(Շար.) ՐԱՖՖԻ

եւ տնտեսական կացութիւնը եւ ձեռք առնուած միջոցները։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՐԾԻՔԸ

Ընդհանուր ձեւով Ֆրանքին արժէ – դրհւմը լաւ ընդունելութիւն գտաւ այ – տասհման։ Պոնի մէջ կը մտածեն նաեւ փոխատուութիւն մը ընել Ֆրանսայի թոյլ տալու համար որ դիմագրաւէ բոլոր դժ – ուարութիանց որ ծնունդ առին վճարում – ներու Եւրոպան Միութեան լուծումէն ետք։

Ֆրանֆփուրքըր Ալկըմայնէն կը գրէ թէ Արեւմտեան Գերմանիան հաւանաբար 300 միլիոն մարքի օժանդակութիւն մը ընէ Ֆրանսայի։ Լոնտոն իր կարգին գոհունա – կութիւնը կը յայտնէ Ֆրանսայի կատա – րած բարեփոխումէն եւ ապացոյցը կը տեսնէ Ֆրանսայի մեծութեան, մինչ Մա – կուայի ձայնափիւռը արժեզրկման լու – րը տուած է առանց ոչ մէկ մեկնութեան։

Նիւ – Եորքի մէջ կը մտածեն թէ չա – տոնց պէտք է կատարուած ըլլար այս բարեփոխումը։ Իտալիոյ մէջ մեծ կարե – ւորութիւն կըտրուի Ֆրանքի ապժեզրկման եւ ծանրակչիռ կը նկատուի բայց Մես – սաճիեռօն կը գրէ թէ պէտք չէ ծանրացը – նել խնդիրը մինչ Ֆօքիտիաճօն կը չեշտէ թէ Գերմանիան պիտի օգնէ Տը Կոլին եւ պիտի ըլլայ Ֆրանսայի եմտական յեն – րանը։

ՆՈՐ ՍԱԿԵՐ

Ֆրանֆին արժեզրկուեցաւ եոթ, Դեկտեմ – բեր 29ին Տոլվիղներու նոր սակը հետե – եալն է։— Տոլար 493–70, սթերլին 1382,– 36, փլորէն 130, մարք 117·54, շուէտա – կան ֆուրոն 95·30, նորվեկեան ֆուրոն 64·34, պելժիական 9·87, լիր 0·78, դա – նիական ֆուրոն 0·71, զուիցերիական 112·9։

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ

Վիէն։— Հ· Յ· Դ· Անի կամիէն, Ֆ· Կ· Խաչը, Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի մար – միններըր, ընկերներն ու ընկերուհին – րը, իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն ընկերուհի Ալթուն Մուրատեա – նի եւ իր զաւակներուն Լեւոն եւ Նչան Մուրատեաններուն եւ իրենց ընտանեկան պարագաներուն իրենց սիրելի ամուսնոյն եւ հօր տխուր մահուան առթիւ։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Համա – Զարսանճապի Հայր· Միու – թեան Լիոնի մասնաճիւղի ընտանեկան խնջոյքը նոր տարուան առթիւ, այս կի – րակի կէսօրէ վերջ ժամը երկուքին, Յոյ – ներուն սրահը, 5 Րիւ Պօնբֆուա։

Գեղարուեստական բաժին։— Հայկա – կան եւ եւրոպական պար եւ պուարճալի անակնկալներ, առատ կեր ու խում, հա – ճելի ժամանց։

Այս առթիւ սիրով կը հրաւիրուին Լիո – նի եւ շրջանի Զարսանճապցիները եւ հայ հասարակութիւնը անխտիր։

Մուտքը ազատ է։

ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆԻ
ՆՈՐ ՎԷՊԸ
ԱՐԾԻՆԵՐԸ
ԱՆԱՊԱՏԻՆ ՄԷՋ
540 էջ, գին 1000 ֆրանֆ
Դիմել հեղինակին՝
53, AVENUE DE ST· JULIEN
MARSEILLE - 12·
Կամ հայ գրավաճառներուն

ՓՆՏՌԵՑԷՔ ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐՈՒ ԱՌԹԻԻ
ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՄԵՆԵՐԳԻՉ
ԽԱՉԻԿ ՆՇԱՆԵԱՆԻ
Կրօնական երգերու եւ տաղերու սալերը
Մասնակցութեամբ Փարիզի եկեղեցւոյ Դպրաց Դասուն եւ երգչախմբի։
Հետեւեալ բովանդակութեամբ
1· երգ հայրապետական պատարագի (ընտրեալը Աստուծոյ ով երջանիկ Սուրբ Հայրապետ)
2·— Գովք Ս· Աստուածածնի (Մայր անարատ կոյս)
3·— Շարական ի տօնի եկեղեցւոյ (Ուրախ լեր Ս· եկեղեցի)
4·— Տաղ ոտնալուայի (Սիրա իմ սասանի)
5·— երգ յուղարկաւորութեան (Դարձ· անձն իմ եւ սիրեցի)
6·— Հարց գիւտ խաչի (Ուսոի բուրելով)
7·— Ալելուիւ Յարութեան
8·— երգ Ս· երրորդութեան
9·— Տէր Ողորմեա
Դիմել Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ դիւանատունը, կամ Խաչիկ Նչանեանի,
100, RUE RAYMOND RIDEL
LA GARENNE - COLOMBES CHA· 17.49

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ
Օգնական կարող (էտ – ֆուիէօզ) օր – իորդ մը, որակեալ կանոնց քոնֆէքսիոնի աշխատանոցի մը համար։ Ներկայանալ վկայականներով եւ յանձնարարութիւն – ներով (րեֆերանս)։ Դիմել՝
Ets. D L. S.
27, RUE POISSSONNIÈRE GUT· 60-03

Պ. ՅԱԿՈԲԻԿ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ
Հաճոյքով կ'ընդունի իր բոլոր հայ – բնակիչները, որոնք կը փափաքին գործածուած (օֆազիօն) կառք մը գնել որեւէ վաճառանիշ կրող, մա – նաւանդ՝
S.I.M.C.A,
կրնաք ապահով դիմել իրեն, ծա – խած կառքերը կառանքի են, կամ իր, կամ՝
ՍԻՄՔԱլի կողմէ։ Նոյնիսկ գաւա – ռէն կրնաք գրաւոր դիմել անոր, սիրայօժար կը պատասխանէ բոլո – րին, ՀԱՍՑԷՆ·— Յ· Պետրոսեան,
Tél. : ETO. 64-85, 70-66 et GAL. 76-10
ԳՐԱՒՈՐ·— Յ· Պետրոսեան,
65, RUE DE STALINGRAD, HOUILLES· S.& O·
Ներկայացուցիչն է՝
Service officiel des usines Simca
Gramauto
34, Ave, de la Porte de Villiers
Paris 17e

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԸ ԿՐ ՄՕՏԵՆԱՆ
Աչքի առջեւ ունեցէք հետեւեալ արեւելեան սննդեղէնները, որոնց լաւագոյնները, թարմը, ու բազմա – զանը յարմար գիներով։
ՊԱՇԱՏՈՒՐԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ
ՄԷՋ ՊԻՏԻ ԳՏՆԷՔ
246, rue Vendôme
20, rue Villeroy
Lyon
Ինչպէս արմաւ, պամիա, «եալան – ճի տոլմա», յունական,, թուրշի –ճ ներ, պիպէր, տերեւ, թահին հէլ – վա, վանիլլ, շոֆոլա, նուազէք, լոգում, սագրզ, պիստակ, Շիրակ օ – դի, (41–45 աստիճան), երշիկ, կեսարական պաստրմա, առաջնա – կարգ սուրճ, (գարավան և մոգգա), համեմներ մահլէպ, սալէպ, ձիթա – պտուղ, ամէն տեսակէ, ձէք, հաշ – ֆավալ (պուլկարական), ճերմակ պանիր (ոչխարի կաթով), ամէն կարգի պահածոներ, գուսգուս, հե – րիսա, կարմիր ոսպ, Հալէպի։
Միշտ պահատուրեան վաճառատունը
Արագ սպասարկութիւն ապսպր – բանքներու առաքման համար։
Մի մոռնաք
ՊԱՇԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
246, RUE VENDOME
20, RUE VILLEROY
LYON

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Վիէնի Կ· Խաչէ վարչութիւնը շնորհա – կալութիւն կը յայտնէ Պ· Ա· Զա – քարեանի որ իր կնոջ ընկերուհի Նա – պիկի պործողութենէն յաջող ազատուելուն առթիւ երկու հազար ֆրանք կը նուիրէ Կ· Խաչի պպրոցներուն, չուտափոյթ ա – պաքինում կը մաղթենք։

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՑՑ ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐՈՒ ՓԱՐԻԶԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՊԱՇՏԱՄՈՒՆԵՈՒԵՐՈՒ

Յունուար 1, Հինգշաբթի, Նոր Տար – ուոյ առթիւ Ս· պատարագ ժամը 10ին։

Յունուար 4 կիրակի, Ս· պատարագ ժամը տասնին, յետ պատարագի դպրաց դասու ընդունելութիւն խորհրդարանին մէջ Ս· Ստեփանոսի ծնունդ առթիւ եւ ու – րարակիր – կիսասարկաւագներու վիայա – կաններու բաշխում։

Յունուար 5, Երկուշաբթի, Ճրագալոյց Ս· Ծննդեան Երեկոյեան սկիզբն· ժամեր – գութեան ժամը 15·30ին բազմաճաշն Ս· պատարագ ժամը 17ին։

Յունուար 6, Երեքշաբթի, Տօն Ս· Ծը – նունդեան, ժամը ութին, բազմաճաշն Ս· պատարագ ժամը տասնին, Զրօրհնէք ժա – մը 12ին, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Հայրապետական պատուիրակ Սեբովբէ Եպիսկ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ։

Յունուար 7, Չորեքշաբթի, Բ· օր Ս· Ծննդեան, յիշատակ Մեռելոց Ս· պատա – րագ ժամը տասնին։

ՏՕՆԱՇՈՒՄ

Վիէնի Ֆ· Կ· Մ· մասնաճիւղը Մանուկ – ներու Օրը կը տօնէ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը երեքին, Սէրբլը Կաթոլիքի սրահին մէջ, Կ· Խաչի երեք դպրոցներու աշակերտներուն կողմէ երգ, արտասա – նութիւն, մանկական փիէս մը երեք ա – րար։ Կաղանդ Պապան փոքրիկներուն պի – տի այցելէ նուէրներով բեռնաւորուած կը մնայ հայրենակիցներուն այդ օրը ի – րենց ներկայութեամբ քաջալերել մեր փոքրիկները։

ՊՈՄՈՆԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՑ

Այս Հինգշաբթի Կաղանդ եւ Տարեմուտ 1959 թուին Քրիստոսի, սկիզբ առաւօտ – եան ժամերգութեանց 8·30, Փոհարանա – կան Ս· պատարագ տասնին։

5 Յունուար Երկուշաբթի, Ճրագալոյց Ծննդեան, սկիզբ երեկոյեան արարողու – թեանց ժամը 3·30ին, Ս· պատարագ եւ Նախատօնակ 4·30ին։

6 Յունուար Երեքշաբթի, Ծնունդ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, սկիզբ առաւօտեան արարողութեանց ժամը 7·30ին, Հանդիսաւոր Ս· պատարագ ժա – մը տասնին։

7 Յունուար, Չորեքշաբթի, Յիշատակ Մեռելոց, սկիզբ առաւօտեան ժամեր – գութեանց ժամը 8·30ին, Հանդիսաւոր Ս· պատարգ ժամը տասնին, Հոգեհանգիստ ընդհ· ննջեցելոց ժամը 11·45ին։

ՀԱՅԿԱՆՈՑՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
LE MENESTREL U.S.A. Microsillon 33 tours 1\3 — SERIE ARTISTIQUE
Ա· ՇԱՐՔ (Թիւ 1)
Ղեկավարութիւն՝ JACQUES DE PRESLES Prof. au Conservatoire National de Paris
Սրինգ՝ FRANÇOIS JULIEN BRUN Դաշնակ՝ AGNELLE BUNDERVOET, des Concerts Symphoniques
Գործիական քառեակ՝ բաղկացած Փարիզի պետական երաժշտանոցի Ա· մրցանակաւորներէ։
1·— Հայրիկ, հայրիկ (Զայնաղր· Ա· Սրենտիարեան)։
2·— Կանչէ կոռնիկ (Կոմիտաս վրդ·)։
3·— Հով արէֆ (Կոմիտաս վրդ·)։
4·— Քելէ, քելէ (Կոմիտաս վրդ·)։
5·— Մի՛ լար··· կ'անցնի (Դ·Դեմիրճեան – Ռոմանոս Մելիքեան)։
6·— Համբարձման երգ·— պարերգ (Յ· Թումանեան–Վարդան Սարգսեան)։
7·— Սիրուհիս (Ժողովրդ· բանաստեղծ·— Վ· Սրուանձտեանց)։
8·— Խարիր բլբուլ (Սայաթ Նովա – Ա· Սրենտիարեան)։
9·— Կալի երգ (Կոմիտաս վրդ·), Սրինգով։
10·— Հօյ նար պարերգ, (Ժողովրդական բանաստեղծ·— Վարդան Սարգսեան)։
ՆՈՐ ՇԱՐՔ (Թիւ 2)
Ղեկավարութիւն՝ AGNELLE BUNDERVOET, Prof. au Conservatoire de Versailles
Գործիական քառեակ՝ բաղկացած Փարիզի պետական երաժշտանոցի Ա· մրցանակաւորներէն։
Դաշնակ՝ Ժաքլին Պէօրէ, Ա· մրցանակաւոր Փարիզի պետ· երաժշտանոցէն
1·— Կրօնական երգեր Տէր Ողորմեա, Ով զարմանալի, Ուրախ լեր (Կոմիտաս վրդ·) նուագախումբով։
2·— Ինձ մի խնդրիր (Յովհ· Թումանեան – Գրիգոր Սիւնի)։
3·— Եար նազանի (Համաստեղ – Ալան Յովհաննէս)։
4·— Արաբսի արտասուբը (Քամառ Քաթիպա – Ճայնաղր· Հ· Թորոսեան)։
5·— Կ'անձրեւէ, տղա'ս (Վահան Թէքէեան – Համբ· Պէրպէրեան)։
6·— Խնձորի ծառի տակին (Ժողովրդ· բանաստեղծ·— Մեհրապեան)։
7·— Գեղջկուհին (Յ· Տատպղեան – Ա· Պարթեւեան)։
8·— Կարօտ մարտիկին երգը (Գեղամ Սարեան – Աչոտ Սաթեան)։
9·— Խնջոյքի երգ, Հայաստանի կարմիր գիներն (Ա· Գրաշի–Ա·Խաչատուրեան)
Իւրաքանչիւր շարք՝ 2·700 ֆրանֆ, դիմել՝
ՓԱՐԻԶ·— ՀԱՅԿԱՆՈՑՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ 221, Rue de Tolbiac Tel. : Kel. 34-24
Տիկ· Յ· Քիւրքիէրեան, Հայոց եկեղեցին, 15, Rue Jean Goujon Tel. : Ely. 67-03
ՄԱՐՍԷՅԼ·— ALKAZ et Fils. 23, Rue Sainte Barbe
(Մաթսիւիոյ միակ հայթայթիչը)
ՏՔՍԻՆ·— ՍԻՐՈՒՆԵԱՆ "Arax" 110, Av. Jean Jaurés (Isère)

Qualité Bongoût
appréciée partout
HALVA-TAHïN-LOKOUM
une seule qualité
une seule marque
BONGOUT
SOCIETE BONGOUT:
services commerciaux: 40, la Canebiere-Marseille
USINE: St MENET (BANLIEUE MARSEILLE)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք : Հատը 15 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
31
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
MERCREDI
31 DÉCEMBRE
1958

34 ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8382 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4183

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԸ

Մերձաւոր Արեւելքի պատմութեան մէջ յիշատակելի պիտի մնայ 1958 թուականը :

Արաբական երկիրները, որոնք քառասուն տարի առաջ, համաշխարհային առաջին պատերազմի վախճանին ապրած էին օսմանեան լուծէն, տակաւին նոր է որ կ'ամբողջանան իրենց պէրքերը՝ հասնելու համար վերջնական հանդրուանի մը :

Անոնցմէ մեծ մասին համար փորձ — ու նաեւ փորձառութեան — չրջան մը եղաւ հոգատարութիւնը, որ տեւեց քառորդ դար :

Երկրորդ աշխարհամարտը ձերբազատեցոյց զանոնք հոգատարներէ :

Անկախ պետութիւն դարձած՝ անոնք եղբայրական ձեռք կարկառեցին իրարու՝ բոլորուելով «Արաբական Լիկա»ին չուրջ, որուն մէջ ներառկեցաւ նաեւ Եգիպտոսի, իրբեւ արաբական ամէնէն բազմամարդ եւ մեծազոյն երկիրը :

Անկլիական դիւանագիտութիւնն էր, որ նախաձեռնարկ էր եղած այս Լիկայի կազմութեան, արաբական երկիրները իր ազդեցութեան ենթարկելու եւ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ առանձնակարգ դեր մը խաղալու յետին մտքով :

Այդ նպատակով էր արդէն, որ օգտուելով Ֆրանսայի նեղ կացութենէն (1940 – 1944), ամէն մեքենայութիւն [illegible] Սուրիա – Լիբանանէն դուրս [illegible] համար զայն :

Սակայն ուրիշին հոր փորուղը ինք մէջը կ'ինկնայ :

Այս անգամ Անգլիոյ հաշիւը սխալ դուրս եկաւ : «Արաբական Լիկա»ն ամէն առաջ իր հարուածները ուղղեց հենց դամիա Ալպհոնի դէմ :

Շատ ծանր եղաւ իր կրած հարուածը : Եգիպտոսէն վերջ, սաիպուեցաւ պարպել նաեւ Սուէզի չրջանը, որ բրիտանական ռազմավարութեան ամէնէն կարեւոր եւ ամուր խարիսխն էր Մերձաւոր Արեւելքի մէջ :

Ֆրանսականէն եւոք անգլիական զարաւոր ազդեցութեան ակարացումէն դուռ բացաւ նոր մրցակցութեանց արեւելեան կողմն աշխարհի :

Երկու մեծ ուժեր, որոնք կը յաւակնին վարել մարդկութեան ճակատագիրը, մրցակցութեան եղան արաբական երկիրներուն մէջ՝ դրաւելու համար բաց ձգուած դիրքերը :

Անգլիա չուզելով ընդունիլ իր պարտութիւնը «արաբական լիկա»յի ձախորդ փորձով, 1955 Փետրուար 24ին կեանքի կոչեց «Պաղտատի Ուխտը», որ աւելի բախտաւոր չեղաւ :

Ոչ միայն արաբական երկիրները, այլ Թրանսա, Հնդկաստան եւ ուրիշ պետութիւններ հակառակեցան այս նոր կազմակերպութեան, որ «պալքանեան» կոչուած «մեռելածին» Ուխտէն վերջ, սահմանուած էր երկարաձգելու արեւմտեան ազդու աշխարհի պաշտպանողական դիծը մինչեւ Իրաք, Իրան ու Փաքիստան, բացի ունենալով Թուրքիան :

Կորհրդային դիւանագիտութիւնը տոհմիճանաբար դեմն չհանած ըլլալով մասնաւորապէս Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ մէջ, Ամերիկացիք փորձեցին հակազդել անոր « Այդընհաուըրի վարդապետութիւն»ով :

Արեւելք – արեւմուտք հակամարտութիւնը իր վերազոյն աստիճանին հասաւ 1958ին :

Փետր. մէկին Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան կազմութիւնը Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ միացումով՝ յղիացած նակ մը նկատուեցաւ կրկմլինի համար :

Արեւմտեան ճակատը փոխադարձեց այս ձեռնարկին : Փետրուար 14ին Իրաք եւ Յորդանան դաշնակցեցան հաշիմական

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀՈԳԵՐԸ

ՆՈՐ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Երէկ պրած էինք արդէն կառավարութեան որոշած նոր տուրքերը եւ յաւելումները որոնց պործադրութեան թուականը սակայն ճչդուած չէր, ոչ ալ մանրամասնութիւնները :

Առաջին տեղիս կարդ մը յաւելումներ տեսի կ'ունենան նպաստներու ընդհանուր հետեւանքով : Յունուար մէկէն, թղթատարական հետեւեալ նոր դիները ի գործ պիտի դրլան .— նամակ 25 ֆրանք (արտասահման 45), տպահովագրեալ՝ 55 ֆր. (45), Փէքօմաթիֆ 125 (100), հեռաձայն 25 ֆր. բաժանորդներուն համար, հեռաձայնի տարեկան բաժնեգիները երիւրէն 25 յաւելում մը կը կրեն : Հեռագիր մը տասը բառ 250 ֆրանք (փոխանակ երկու հարիւրի) :

Հացին համար կը նախատեսուի երեքէն հինգ ֆրանքի յաւելում մը քիլոյին վրայ : Ածուխին վրայ 11 առ հարիւրի յաւելում մը, իսկ երկաթուղիի դիները կը բարձրանան հետեւեալ ձեւով .— Բ. կարգ քիլոմեթրը՝ 6·80էն 8 ֆրանքի, Ա. կարգ 10 ֆրանք յիսունէն 12 ֆրանքի :

Կազ եւ ելեկտրականութիւն կը բարձրանան 4·50 առ հարիւր (կազ) եւ վեց առ [illegible] (Ելեկտրականութիւն) :

Ընկերային դեանի վրայ, փինէ կարդ մը որոշումներ տուած է, որոնք վերապահութեամբ ընդունուած են աշխատանքի ընկերակցութեանց կողմէ : Ընկերային ապահովութեան համար գործատէրերու սակը կը բարձրանայ տասը առ հարիւրէն 12·50 առ հարիւրի, այսինքն 16 առ հարիւրի տեղ (որուն վեց առ հարիւրը գործաւորին բաժինն է) պիտի բարձրանայ 18·50 առ հարիւրի, նոյն ժամանակ գործաւորներու տրուած կարգ մը առաւելութիւններ պիտի դեղչուին : Օրինակի համար առաջ Ընկերային Ապահովութիւնը հարիւրէն ութսուն կը վճարէր դեղերը, մինչ ասկէ եւոք հարիւրէն իննսուն պիտի վճարէ սուղ դեղերը (փենիսիլին, սթրեփթոմիսին եւն.), եւ վաթսուն առ հարիւր միայն սովորական հիւանդութեանց վերաբերեալ դեղերը : Այդն ալ խառատուրի համար պիտի պահուի առանձին հաշիւ մը եւ աշխատաւորին հաշիւին համաձայն պիտի բլլան վճարումները : Զերմուկներու մէջ բուժուղներուն համար, ընկերային ապահովութիւնը որեւէ վճարում պիտի չընէ անոնց որ լաւ կը չահին :

Նախկին ռազմիկներու հանդստեան թոշակները կը ընդլուին որոշ պարագաներու մէջ :

Եւրոպական նախարար Անթուան Փինէ, մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին բացատրեց թէ «պէտք է աւելի հին սխալները» : Տուրքերու վերանին վրայ յայտնեց թէ թէ – վէ – ան որ ցարդ 44 տեսակ սակ ունէր տակէ հոք միայն չորս տեսակ պիտի ունենայ (6 – 10 – 20 եւ 25 առ հարիւր) : Առաջին տեղիս Ֆրանքի արժեզրկումը եւ ծանր Ֆրանքի ստեղծում վրայ տահութիւն կը ներշնչէ արտասահմանի մէջ եւ ամերիկեան ղրամատուները, ինչպէս նաեւ Անգլիոյ, Գերմանիոյ, Պելժիոյ եւ Հոլանտայի ղրամատուները պատրաստ են լայն վարկեր բանալու Ֆրանսայի :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՈՒՐԻՈՅ մէջ արդիլուեցաւ համայնավար պաշտօնաթերթ «Էլ – Նուր»ի հրատարակութիւնը եւ զանգուածային ձերբակալութիւններ եղան համայնավար շրջանակներու մէջ, — կը հաղորդէ «Օրոտա»ի սեփական թղթակիցը՝ Դամասկոսէն, աւելցնելով թէ Սուրիա – Լիբանանի համայնավար պարագլուխ Խալէտ Պէգթաշ յայտնած է երկրէն հեռանալ : Ինչպէս ծանօթ է Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան ստեղծումէն եւոք համայնավար կուսակցութիւնը արդիլուեցաւ եւ սկսաւ գործել գաղտնի, ինչպէս Լիբանանի մէջ :

Ս. ՄԻՈՒԹԵԱՆ թերթերը ցարդ ոչ մէկ արձագանգ տուին Նախագահ Նասրի եւ դնդ. Սարաճի հակահամայնավար արտայայտութեանց. «Փրաւտա» կը գրէ միայն թէ Արեւմտեանները կը գինեն Իսրայէլը՝ Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան դէմ :

ԻՏԱԼԻՈՅ վարչապետ Ֆանֆանի Յունուար վեցին Գահերէ պիտի երթայ չորս օրուան համար եւ բազմաթիւ խորհրդակցութիւններ պիտի ունենայ Նախագահ Նասրի հետ :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ մէջ «Գարաէնիկ» թերթին խմբագիրը եղնատէն սպանուած է կօչկակարի մը կողմէ. ոճրագործը յանցած է փախիլ : Կարգ մը չրջանակներու համաձայն ոճիրը քաղաքական բնոյթ կը կրէր : Միւս կողմէ ճառ մը խօսելով Ինէօնիւ յայտարարեց թէ իր կուսակցութիւնը (Հալք) յաղթած է առաջքն առնել «վտանգաւոր արկածախնդրութեան մը » զոր քաղաքական կարգ մը դէմքեր կ'ուզէին կատարել Իրաքի դէմ, Յուլիս 14ին : Այնուհետեւ, Թուրքիոյ նախկին նախարհապետ Ատնան Մենտերէս եւ չորս նախկին նախարարներ ձերբակալուեցան : Անոնց վրայ կը մեղադրուին Ատաթիւրքի դէմ ուղղուած յանցանքներ :

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ թերթի ցրուիչներու դործադուլը վերջ գտաւ եւ բոլոր օրաթերթերը կրցան հրատարակուիլ : Ամերիկեան մամուլի պատմութեան մէջ ամէնէն երկար եւ ամէնէն բազմաձախս գործադուլն էր այս :

ՍՈՒՐԻԱ – ԹՈՒՐՔԻԱ. սահմանին վրայ միջադէպ մը պատահած է երկուշաբթի գիշեր : Թուրք տասը զինուորներ մտած են սուրիական սահմանը եւ գինք պարպած՝ ոչխարներու վրայ :

ԱՆԳԼԻՈՅ մէջ Գլոսթասթի բանակին 48 բանտարկեալները Ծնունդի տօնին առթիւ մէկ օրուան համար ազատ արձակուեցան. յաջորդ օրը բոլորը բանտ վերադարձած էին բացի 28 տարու երիտասարդ մը, որ առիթէն օգտուելով ... ամուսնացած էր. բանտ պիտի վերադառնայ Յունուար երկուքին :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ յեղափոխութեան չորրորդ տարեդարձին առթիւ Գերագոյն Խորհուրդը ներում շնորհեց 1956ի ապստամբութեան մասնակիցներուն, բացի անոնցմէ որոնք մահուան դատապարտուած են :

Օրը Օրին

«ԱԶԳԵՐՆԻՍ ԿԸ ՅԱՌԱՋԴԻՄԻ...»

Պոլսահայ թերթերը զբաղումի առատ նիւթ կը հայթայթեն : Միայն գրական, լեզուական, ըմբռնումի հարցերու մէջ չէ որ «յառաջդիմած»են Թուրքիոյ մեր հայրենակիցները, թէեւ առիթ ալ չեն փախցներ յայտարարելու՝ թէ «զիրեսէ չեմ հասկնար » :

Փարիզ նստած մեղաւորներս ինչպէ՞ս կրնանք հասկնալ Պոլսոյ նման «լուսա – ւո՛ր, փառաւո՛ր» քաղաքի մը «լուսաւոր– եա՛լ» քաղաքացիներուն ապրումները :

Այս անգամ փորձենք «հասկնալ» պոլսահայ կեանքին ուրիշ մէկ պատկերը, աւելի քան ամօթալի եւ ... ցաւալի :

Աչէր առջեւ ունինք օրաթերթի թիւ մը : Ակնարկ մը չորրորդ էջին վրայ՝ տեսնելու համար թէ ինչ մեծ թիւ կը ներկայացնեն նշանաւորներն ու ամուսնացողները : Ներողութի՛ւն, չկարծէր թէ ամուսնութեան ... հակառակ եմ : Ո՛չ ալ անպատեհ պարագայ մը կը նկատեմ : Ընդհակառակն : Բայց, ընդվզեցուցիչ անուններու շարան մը կը գտնենք ամուսնացողներու, նշանաւորներու եւ կնիքահայրերու մէջ :

Ճաշակեցէ՛ք .

Փեսայ մը՝ Ագարագի, հարս մը՝ Նոյեան, կնիքահայր մը՝ Եալչըն, ուրիշ մը՝ Թահմազ, Տէյիրմէնճիօղլու, Պէրհաշ, Գազարթուն, Ծէմիրէօվէն, Սանուճահ ..

Անշուշտ պիտի մտածէք թէ ամուսնացողները կրնան թուրք ըլլալ եւ յայտնարութիւնը տալ ... հայկական թերթերու :

Չէ՛ բարեկամ, չէ՛, հարսին անունը Սիրանոյշ է, փեսինը Նազարէթ, կնիքահայրը կը կոչուի Կարապետ, ուրիշ մը՝ Մինաս, Ազատուհի, Աղաւնի ...

Յանախ կը գանգատիմ որ ազգը կը կորսուի Արեւմուտքի լուսաւոր ոստաններուն մէջ, ուր կարգ մը չտեսներ կը փոխեն իրենց անունը՝ «եւրոպացի» կամ «արդիական» դառնալու համար : Պէտք է խոստովանիլ սակայն թէ համեմատութիւնը անհաւատալիօրէն մեծ է Փարիզի եւ Պոլսոյ միջեւ :

Արդեօք պէտք է մտածել թէ պոլսահայե՞րն ալ սկսած են «արդիական» դառնալ, թէ «ազգերնիս կը յառաջդիմէ» դէպի ...

ԱՐՄԵՆԱԿ

ջանին Նահիի կառավարութեան նախարարներէն մէկը՝ Իսթիվան Պիպօ ցկեանս բանտարկութեան դատապարտուեցաւ, կը պրէ վիէննական մամուլը :

ԱՄՄԱՆի մէջ Սուրիոյ նախկին Նախագահ Ատիպ Զիչէքլի սուրիացի տարագիրները համախմբելով ազգայնական ճակատ մը կը կազմէ, որուն նպատակն է՝ պայքարիլ Սուրիա – Եգիպտոս միութեան ստեղծման դէմ :

ՃԱՓՈՆի մէջ ընկերվարական կուսակցութիւնը կառավարութեան հրաժարումը եւ ընդհանուր ընտրութիւններ կը պահանջէ :

ԱՆԳԱՐԱՑԻ մէջ Ցոյն դեսպանը տեսակցութիւն մը ունեցաւ Թուրք Արտաքին Նախարար Զօրլուի հետ. խօսակցութիւնները տեւեցին երկու ժամ. կը կարծուի թէ Կիպրոսի հարցին չուրջ Անգլիա – Յունաստան – Թուրքիա ժողովի մը ծրագիրը վերջապէս պիտի իրականանայ :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Դեկտեմբեր 29) .—Զոյգ ակի՝ 555·000 (546·000), նափոլէոն 3630 (3590), դուխց. 3480 (3460), անգլ. 4430 (4390), քսան տոլարնոց 17·800 (17·800) : Թղթադրամ (զուգահեռական չուկայ), սթերլին 1375 : տոլար 492, դուխց. 115·25, պելժ. 9·80, լիր 0·77 :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՓՈՍՏ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄ Է ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՓՈՍՏԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ Է 1923 Թ. ՀՈՒԼԻՍԻՆ

ԵՐԵՎԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՍՑԵ՝ ԵՐԵՎԱՆ, ՍԱՐՅԱՆԻ ՓՈՂՈՑ, 1

ՀԵՌԱԽՈՍ՝ 56-00

ԿՈՒՅՐ

Ա. ՀԱՍՄԻ

ՎԻ.

ՁԱՎԱՅՈՊՁՈՒ ՑՈՎԱԿՈՏՁԻ ՆՎՎԵ Վ.

Ջրամբարի մեջ, որ էն դաշտում էր, ջուրը հասել էր մինչև ծնկները։ Ամբողջ օրը ոչխարները ջրի մեջ էին, ու հովիվները, ոտները վեր քաշած, նստել էին ափին։ Ոչխարները, ջրից դուրս գալով, ցնցվում էին, ու ջրի կաթիլները ցողի պես փայլում էին արևի տակ։ Հետո հովիվները նորից ոչխարներին ջրի մեջ էին մտցնում։

Ջրամբարի ափին, ուր ոչխարները ջրում էին, ոչ մի ծառ չկար։ Միայն հեռվում, ուր ջրամբարը վերջանում էր, կանգնած էին ուռենիները։ Ուռենիների տակ էլ ոչխարները հանգստանում էին

"ՅԱՌԱՋ" ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

ԼԻՈՆԷՆ Օր· Վարդուհի Նորոյեան այս տարի եւս մէկ տարեկան «Ծառաջ» կը նուիրէ իր հօրը Տիգրան Նորոյեանի :

ՓԱՐԻԶԷՆ Օր· Սիլվիան Մանուկեան մէկ տարեկան «Ծառաջ» կը նուիրէ իր հօրը Յովհ· Մանուկեանի , Տէսին :

ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ Պ· Ճիճեան 1500 ֆր· կը նուիրէ «Ծառաջ»ի բարդաւաճման :

Տէր եւ Տիկին Միհրան Էօլմէզեան , Այրի Տիկին Նեվրիկ Թամկոչեան , Այրի Տիկին Տիրուհի Լօզանթաճեան , Տէր եւ Տիկին Էման Ռէպօ (Ալժէ) , Տէր եւ Տիկ· Ժան Վօլթէռ (Քանատա) եւ զաւակները , Տէր եւ Տիկին Անուշ Պոօչ եւ զաւակը , Օրիորդները՝ Թալլին եւ Ալիս Թամկոչ – եաններ , Օր· Թանէթ Լօզանթաճեան , Տէր եւ Տիկին Միհրան Մրմրեան եւ զաւակները (Ալժանթին) , Տէր եւ Տիկին Թորոս Էօլմէզեան եւ զաւակները (Ալժանթին) , Տէր եւ Տիկին Զաւիկ Յովհաննէսեան եւ զաւակները , Տէր եւ Տիկին Զաւիկ Յակոբեան եւ զաւակները , Տիկին Ագօլեան – եան եւ զաւակները , Տէր եւ Տիկին Կարապետ Թուլումճեան (Պոլիս) , Տիկին Փ· Գուլումճեան , Տէր եւ Տիկին Արմենակ Գէորգեան եւ զաւակները (Լոս Անճըլըս) , Տէր եւ Տիկին Գարուսա Տիւսիկեան եւ զաւակները (Ալժանթին) , Տէր եւ Տիկին Պետրոս Պետրոսեան , ինչպէս նաեւ Իշ – պաշեան եւ Պետիկեան ընտանիքները խորին ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր մեծ մօր , հօրաքրոջ եւ մօրաքրոջ՝

ԲԵԲՐՈՆԻ Է0ԼՄԷԶԵԱՆԻ

(Ծննեալ Մըրմըրեան)

կանխալի մահը , որ տեղի ունեցաւ 28 Դեկտեմբեր , Կիրակի , Օփիթալ տը լա Փիթիէ հիւանդանոցը , 78 տարեկանին :

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Ալֆորվիլի Ս· Պօղոս – Պետրոս եկեղեցին այս Ուրբաթ ժամը 13·30ին , ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի տեղւոյն գերեզմանատունը :

Մահպոյ տստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել :

ՆՈՒԻՐ

Տիկին Անդին Պուտաքեան հազար ֆր· կը նուիրէ Ս· Մուրատ վարժարանին փոխան ծաղկեպսակի Լեւոն Մոզեանի մահուան առթիւ : (Ստանալ «Ծառաջ»էն) :

×

Վերապլէն Պ· Հրանդ Պալեան 46 րիւ տը լա Փարուսս , իր բժշկական գործո – ղութենէ մըսպաքինման առթիւ կընուիրէ 2500 ֆրանք Աղքատախնամին , 2500 ֆր· Ֆ· Կ· Խաչին եւ հազար ֆրանք Որբ·Օգ – նութեան մարմնին : Ստանալ «Ծառաջ»էն :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ամասիոյ Հայր· Միութեան վարչութիւնը չուտափոյթ ապաքինում կը մաղթէ իր ժրաջան փոխ առենադպիրին՝ Տիկին Արփինէ Զէպիչեանի իր գործողութեան առթիւ :

×

Ամասիոյ Հայր· Միութեան (Մարսէյլ) վարչութիւնը իր սրտագին շնորհաւորութիւնները ու բարեմաղթութիւնները կ'ուղղէ համայն Ամասիայի հայրենակից – ներուն նոր տարուան եւ Ս· Ծնունդի տօներուն առթիւ :

ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆԻ
ՆՈՐ ՎԷՊԸ
ԱՐԾԻՒՆԵՐԸ ԱՆԱՊԱՏԻՆ ՄԷՋ
540 էջ , գին 1000 ֆրանք
Դիմել հեղինակին՝
53, AVENUE DE ST. JULIEN
MARSEILLE - 12'
կամ հայ գրավաճառներուն

ՁՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
EXPERTISE GRATUITE
Նախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան ,
յարկաբաժինը կամ խանութը :
J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPÉRA
OPE 73-21 OPE 19-45

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

"ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ"Ը

Կ· Խաչի Կեդր· վարչութիւնը փարիզի չրջանի մասնաճիւղերով կը տօնէ «Մանուկներու Օրը» , Յունուար 8ին , ժամը 15–18 , Սոսիէթէ Սավանթի թատերասրահին մէջ , 28 Րիւ Սէրփանթ , մեթրօ Սէն Միշէլ կամ Օտէոն :

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին :–

Ֆ· Կ· Խաչի Իսիի վարժարանի երգչախումբը , դեկավարութեամբ ուսուցչ Ս· Քաջեանի :

Կը ներկայացուի ԴՈՒՈՒՄԻ ՎԱՃԱՌՈՒ – ԿԱՆԸ : Պերճ Պառաւեանի եւ Ժիրայր Պալանցեանի կողմէ :

Տրամախօսութիւն Առնուվիլի «Անարատ Յղութեան» վարժարանի աշակերտներով :

Արտասանութիւն Օր· Անժէլ Գաբոյեան : Պար Օր· Թերէզ Քէօշկէրեանէ եւ վոքրիկները Արմենուհի Պագըրճեանէ եւ Ազնիւ Քէօշկէրեանէ :

Զուգերդ Նահապետեան քոյրերու կողմէ : Փոքրիկն Արմէն Խաչիկեան իր զարթ երգերով եւ իր հեղինակած արտասանութիւններով :

ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱ ՆԱԽԸՆԹՐԻՐ

Ծանօթ·— Առնուվիլէն օթօքարը կը մեկնի ժամը երկուքին Պ· Նիկողոսեանի խանութին առջեւէն :

— Ալֆորվիլէն օթօքարը կը մեկնի ժամը 2·30ին Փլաս Գառնոյէն :

— Շաւիլէն օթօքարը կը մեկնի ժամը երկուքին Փուէնթ տը Շաւիլէն :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Համա – Զարսանճաղի Հայր· Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի ընտանեկան իրնդոյքը նոր տարուան առթիւ , այս կի – րակի կէսօրէ վերջ ժամը երկուքին , Յոյ – ներուն սրահը , 5 Րիւ Պօնըփուա :

Գեղարուեստական բաժին :— Հայկա – կան եւ եւրոպական պար եւ զուարճալի անակնկալներ , տաստ կեր ու խում , հա – ճելի ժամանց :

Այս առթիւ սիրով կը հրաւիրուին Լիոնի եւ չրջանի Զարսանճաղցիները եւ հայ հասարակութիւնը անխտիր :

Մուտքը ազատ է :

ՏՕՆԱԾԱՌ

Իսիի Խրիմեան վարժարանի տօնածառի հանդէսը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի , ժամը 16ին , վարժարանին մէջ :

Աշակերտներու կողմէ պիտի ըլլան արտասանութիւնները , երգերը , տրամախօսութիւն մը , (կաղանդ Պապան) եւ հաճելի անակնկալներ :

Կը հրաւիրուին բոլոր ծնողքները եւ զուարթահայութիւնը :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՏՕՆԱԾԱՌ

Վիլնէի Ֆ· Կ· Ս· մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը երեքին , Սէրքլը Կաթոլիքի սրահին մէջ , Կ· Խաչի երեք զպրոցներու աշակերտներուն կողմէ երգ , արտասա – նութիւն , մանկական փիէս մը երեք ա – րար : Կաղանդ Պապան փոքրիկներուն պիտի այցելէ նուէրներով բեռնաւորուած կը մնայ հայրենակիցներուն այդ օրը ի – բենց ներկայութեամբ քաջալերել մեր փոքրիկները :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

1959Ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՅՑ - ԱԼՊՈՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻԻՆ Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՄԻՆԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԻ

ԸՆՏԻՐ ԹՈՒՂԹՈՎ 13 ՄԵԾԱԳԻՐ ԷՋԵՐ

Շէեղ նկարներ , մեծ մասը անտիպ : Դրական եւ պատմական նիւթերով եղած բովանդակութիւն

— ԳԵՂԱՋԱՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ —

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստուած այս օրացոյց–ալպոմը պիտի կազմէ զարդը՝ ամէն հայ տան :

Գին 500 ՖՐԱՆՔ Այժմէն ապահովեցէք ձեր օրինակը

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN, 51, Rue Monsieur-le-Prince, PARIS - 6e

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Ա· Քէօսէյեան , 2 Րիւ Պերնար Տիւպրա :

ՄԱՐՍԷՅԼ

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

կը ծանուցանէ թէ տարեկան իր

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Տեղի պիտի ունենայ

31 Յունուար , Շաբաթ գիչեր ,

Քլիւպի մէջ

ՅԱՄԱՆԱԿԱՅՈՑՑ ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐՈՒ ՓԱՐԻԶԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՊԱՇՏԱՄՈՒՆՔՆԵՐՈՒ

Յունուար 1 , Հինգշաբթի , Նոր Տար – ուոյ առթիւ Ս· պատարագ ժամը 10ին :

Յունուար 4 Կիրակի , Ս· պատարագ ժամը տասնին , յետ պատարագի զպրաց դասու ընդունելութիւն խորհրդարանին մէջ Ս· Ստեփանոսի տօնին առթիւ եւ ու – բարակիր – կիսասարկաւագներու վկայա – կաններու բաշխում :

Յունուար 5 , Երկուշաբթի , Ճրագալոյց Ս· Ծննդեան երեկոյեան սկիզբն· ժամեր – գութեան ժամը 15·30ին բազմաճաշ Ս· պատարագ ժամը 17ին :

Յունուար 6 , Երեքշաբթի , Տօն Ս· Ծ – նընդեան , ժամը ութին , բազմաճաշ Ս· պատարագ ժամը տասնին· Ջորհնկերք ժամը 12ին , կը պատարագէ եւ կը քա Հայրապետական պատուիրակ Սերովբէ Եպիսկ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ :

Յունուար 7 , Շորեքշաբթի , Բ· օր Ս· Ծննդեան , յիշատակ Մեռելոց Ս· պատա – րագ ժամը տասնին :

ՑՈՒՇԱՏԵՏԻՐ

Անիէն·— Հ· Ց·Դ· Արամ Եպիսկոպոսի – տէն եւ Շ· Մխաքեան խումբը ընդհ· ժո – ղովի կը հրաւիրէն իրենց չրջանի ընկեր – ները այս Շաբաթ ժամը 21ին , Պուա Քո – լոմպի կայարանին ծանօթ սրճարանը :

ՊԱՄՓՈՆԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱՅՈՑՑ

Այս Հինգշաբթի կաղանդ եւ Տարեմուտ 1959 թուին Քրիստոսի , սկիզբ առաւօտեան ժամերգութեանց 8·30 , Գոհաբանա – կան Ս· պատարագ տասնին :

5 Յունուար Երկուշաբթի , Ճրագալոյց Ծննդեան , սկիզբ երեկոյեան արարողու – թեանց ժամը 3·30ին , Ս· պատարագ եւ Նախատօնակ 4·30ին :

6 Յունուար Երեքշաբթի , Ծնունդ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի , ըս – կիզբ առաւօտեան արարողութեանց ժամը [illegible] սը տասնին :

7 Յունուար , Չորեքշաբթի , Յիշատակ Մեռելոց , սկիզբ առաւօտեան ժամեր – գութեանց ժամը 8·30ին , Հանդիսաւոր Ս· պատարգ ժամը տասնին , Հոգեհանգիստ ընդհ· ննջեցելոց ժամը 11·45ին :

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ
BOSPHORE
ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (սուսամ) եւ շաֆարով, առաջնակարգ սնունդ մրն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմային, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հիւծէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով,

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté BOSPHORE (ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ)
2, Rue Louis Astoin - Marseillle

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

REFLETS D'ARMÉNIE — "ՑՈԼՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ" — Volume 3 No 20157

Հայ Ռոմանթիք եւ փոլիլորիք երաժշտութեան երրորդ ամէնէն գեղեցիկ սկաւառակը :

Պատրաստութեամբ՝ **ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ**

Vogue-Contrepoint No 20157 30 cm. 33 tours — 46 minutes (HAUTE FIDÉLITÉ)

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ, ՄԵՆԵՐԳ, ԽՄԲԵՐԳ, 50 ՀՈԳԻՆՈՑ ԽՈՒՄԲԻ ՄԸ ԿՈՂՄԷ՝

1· Խմենք Հայաստանի կենացը, 2· Ոս կեհատ, 3· Վարդը, 4· Կարաւանը, 5· Արազ գետը, 6· Տրէնիի, 7· Տուլ տուլ, 8· Նազանի, 9· Գորգով պար, 10· Հօ՛յ աման, 11· Անահիտ, 12· Արեւելէ, 13· Եարիս ուլուիճ կը շարեմ :

Ստանալու համար դիմել·— ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ 14, Rue Petit, Paris 9e (BOT. 99-22) - RECORD SHOP, 36 Rue da Moscou

ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԴԻՒԱՆԱՏՈՒՆԸ·— Երաժշտական վաճառատուները :

Գին 3040 ֆր· երգարանով միասին

Ծանօթ·— Օպոստոս ամէն սկսեալ սկաւառակներու գիները 13 առ հարիւր յաւելում կրած են, իբր պետական տուրք : Փնտռել նաեւ հետեւեալ սալերը՝ 20·103 եւ 20·136, Հայ ժողով· երաժշտութիւն 16 եւ 14 տոր, 45 վայրկեան իւրաքանչիւրը :

20·114, Եկմալեան պատարագ , խառնածայն երգեհոնով, 45 վայրկեան :

20·150 Կոմիտասեան պատարագ խառնածայն երգեհոնով, 55 վայրկեան :

10·016, ժող· երգեր, Իրիս Պիւլպիւլեանէ :

Գաւառի համար առաքում խնամուած ծրարով, (ֆոնթրը ռամպուրսըման) :